

humum, sic nuncupatum distinctionis causa; ut discernatur anterius quod suscipitur in hac vita, a posteriori quod non subitur nisi post obitum, et prius illud vocari potest viatorium, seu præcursorium, istud vero posterius periodale, post-uitale; sive (ut significantius loquamur), posthumum; plenius ita distinguimus, quam si unum vocemus extraordinarium, nempe hoc quod viventes concernit, et alterum ordinarium, quod ad mortuos spectat. Nam etiam post mortem datur ordinarium, et extraordinarium, prout ex aliis supra produximus, nam quando in loco proprio et definito prope limbum et marginem barathri damnatorum, juxta umbilicum terræ exercetur purgatio animarum, quæ corporibus solutæ sunt, fieri hoc proxime dicitur in purgatorio ordinario; quando autem extra illos limites, in balneis, cavernis, vel angulis aliisque recessibus, in quibus animæ, quæ expiantur, audiri possunt, vel adiri a mortalibus, jam dicitur illa expiatio fieri in loco extraordinario.

68. Si vero istos terminos ordinarii et extraordinarii non ad locum referamus, sed ad tempus; ut purgatio illa quæ fit post mortem, dicatur tempore ordinato fieri, juxta ordinarium cursum et mensuram temporis, cujus omnes qui moriuntur in gratia, et habent aliquid luendum post hanc vitam, possunt et debent esse participes; altera vero illa purgatio, quæ extraordinarie tanquam ex privilegio conceditur, in hac vita his qui se obligant ad subeundam pœnitentialem illam cavernam, quæ ex prærogativa et precibus sancti Patricii designata, et certis terminis definita est; quin illo sensu, hæc expiatio dicatur extraordinaria quoad tempus, nihil videtur absurdi habere.

69. Et hujus quidem purgatorii, quoad tempus,

(3) Vide historiam vicecomitis Hispani de hoc purgatorio apud Philippum O. Sullevanum in compendio Historiæ ecclesiasticæ Hiberniæ.

A ut dictum est, extraordinarii, materia purgandi adæquata potest esse reatus omnis pœnæ, et omnes omnino sive nœvi, sive nexus, qui per virtutem pœnitentiæ, et per actum contritionis deleri possunt, aut dissolvi in via. Neque enim qui sic extraordinarie purgantur, comprehensores sunt, aut in gratia vel charitate confirmati: sed viatores in stadio viæ, ac vitæ mortalis constituti; in statu etiam mercedi ac demerendi absolute positi. Tametsi intercessione sancti illius titularis, quem diximus, ejusque singulari patrocinio freti piam spem concipere possint, si suas expleant partes et pœnitentiam peccatorum, qua decet ac licet sedulitate exercent, majoribus gratiæ auxiliis sese fulciendos et corroborandos, ne vel in vita ruant in lethale peccatum, B vel post vitam in damnationem, aut saltem si labi contingat ex humana fragilitate, non migraturos ex hac vita impœnitentes.

Multum vero illustrare potest hanc de purgatorio sancti Patricii sententiam opinio illa quorundam doctorum de cœmeterio S. Andrææ per D. Gregorium consecrato et privilegiato, itemque de anima Trajani, ejusdem precibus liberata, quam D. Thomas videtur sequi, tametsi ab aliis utraque sit impugnata, de qua nihil attinet impræsentiarum disserere. Contenti erimus nostram et majorum assertionem pie modesteque tueri, relinquentes interim aliis suum sensum et iudicium. Nam si nimium ardentur velimus altercari, rationes ac conjecturas probabiles pro demonstrationibus (quas res subjecta patitur) obtradamus, aut certe demonstrationes quia, pro demonstrationibus propter quid, urgeamus, et ingeramus, ab aliis qui moderatioris ingenii sunt, tanquam immodesti, nimiumque nobis præsertentes, redargui periclitabimur (3).

ANNO DOMINI MCKLV-LIII

EUGENIUS III

PONTIFEX ROMANUS

NOTITIA HISTORICA

(MANSI, *Concil.*, XXI, 621)

Eugenius, natione Pisanus, vir religione ac sanctitate conspicuus, creatus est pontifex anno Domini 1145, tempore Conradi imperatoris. « Hic, inquit Otto Frisingensis lib. vii, cap. 31, in principio dignitatis susceptæ, eo quod, auctore Arnaldo, populus ad tradenda Urbi regalia, sicut antecessores suos, ita ipsum sollicitare vellet, cum episcopis et cardinalibus Urbe cedit, ac proxima Dominica in monasterio Farfensi, consecratione pontificali, ob persecutionis immanitatem morem mutans, sublimatur. Ad hunc papam Eugenium venerabilis Bernardus abbas Claravallensis librum *De consideratione sui* quatuor distinctionibus

ordinatum descripsit, in quo perfectæ vitæ ac subtilissimi ingenii perspicuitatem evidentissime demonstravit. Nam idem apostolicus, prius Bernardus dictus, et primum vicedominus Pisanus, ac demum in Claravalle, omnibus mundanis pro Christo spreto, ejusdem venerabilis Bernardi abbatis discipulus effectus, ac ab eo postmodum monasterio Beati Anastasii, Cisterciensis ordinis, in urbe Roma abbas prælatu, summus pontifex, ut prælibavimus, constituitur. Inde post consecrationem, furorem populi Romani declinans, ad munita loca se transtulit; postque, Viterbium veniens, ibi per aliquod tempus moram fecit. At Romanus populus cum patricio suo Jordano in furorem versus, præfecturæ dignitatem abolentes, omnes principes ac nobiles ex civibus ad subjectionem patricii compellunt; et non solum quorundam illustrium laicorum turres, sed et cardinalium ac clericorum domus subruentes, prædam immensam diripiunt. Ecclesiam etiam Beati Petri, omnium ecclesiarum caput, incastellare sacrilege ac profanissimo non metuunt: peregrinos causa orationis advenientes ad oblationem, quæstus gratia, plagis et verberibus cogunt, ac quosdam ex ipsis offerre nolentes in ipso porticu et vestibulo templi nefario ausu occidere non verentur. Quos venerabilis pontifex, percussus prius cum quibusdam favoribus suis anathematis gladio Jordane, adjuncta Tiburtinis Romanorum antiquis hostibus militia coercuit, tandemque pacem petere coegit. Quam pacem eo tenore dedit, ut patriciatus dignitatem exstinguere, et præfectum in pristinam dignitatem reciperent, senatores autem ex ejus auctoritate tenerent. Sicque in Urbem rediens, Nativitatem Domini celebravit.

Ex Anglia ad Eugenium papam recens creatum venit Alexander episcopus Lincolnensis, qui benigne acceptus est ab ipso Eugenio papa, cujus benignitas et affabilitas mirifice commendatur a Rogero in *Annalibus*, ubi hæc habet: « Eodem anno episcopus Lincolnensis Alexander, iterum Romam petens, susceptus est honorifice ab Eugenio papa novo, viro summa dignitate condigno, cujus mens semper benigna, cujus discretio semper æqua, cujus facies semper non solum hilaris, sed etiam et jucunda. » Hæc de Eugenio Rogerus, hujus temporis scriptor accuratissimus.

Tunc quoque temporis, cum Viterbii Eugenius consisteret, Orientales ex Armenia atque Syria legationes accepit, prout ab eo qui præsens aderat, Ottone, qui et ea quæ vidit etiam fidelissime scripsit (*Chronic.* l. vii, c. 32, 33), refertur his verbis: « Ea tempestate legati Armeniorum episcoporum, eorumque metropolitani, quem ipsi Catholicum, id est universalem, propter institutum, id est amplius quam mille episcoporum sub se habentem numerum, vocant, legati ab ultimo pene Oriente summum pontificem Viterbii, laboriosum iter per annum et sex menses complentes, adveniunt: eique ex parte illius ecclesiæ subjectionem omninodam eum consalutando offerentes, causas viæ nobis cum aliis multis præsentibus apud veterem aulam aperiunt, quæ tales erant. Inter ipsos et Græcos quædam de ritu sacrificii habitudo est in quibusdam, in aliis vero discrepantia: ponunt enim fermentatum panem, sicut illi; aquam autem vino non admiscunt, sicut nos, et illi. Præterea Nativitatem Domini Epiphaniæ continuantes, duas illas festivitates unam faciunt. Pro his et aliis, dum inter se dissentirent, Romanam Ecclesiam judicem eligentes, consultum veniunt, formamque sacrificii juxta consuetudinem ejus sibi tradi deprecantur.

Quos Romanus antistes gratanter suscipiens, missarum solemnibus ac sacrificii secretis adhibuit, diligenterque ea quæ seclatim ibidem eos animadvertere monuit. Quod dum facerent, intentique sacro altari astarent, unus ex eis pontificali dignitate præditus, sicut postmodum in plena curia retulit, in Beati Martini octava, quando dedicatio ecclesiæ Beati Petri celebrari solet, summo pontifice divina mysteria agente, splendido fulgore radium solis super caput ejus coruscare, et in ipso duas columbas ascendentes et descendentes vidit. Cumque diligentius hac illacque oculos circumferret, nullumque aditum, per quem lux illa transfunderetur, inveniret, deicium hoc esse cognoscens, ac ad obedientiam Romanæ sedis amplius accensus, cunctis quæ viderat aperuit. At venerabilis Pater non suis hoc meritis attribuens, ipsius potius fide cœlitus hoc sibi monstratum affirmabat: ut videlicet Ecclesia, a qua ipse missus fuerat, sacramentorum virtutem veritatis luce perfusam cognosceret, ac deinceps quali ea reverentia et forma tractare deberet, addisceret. Retulit etiam præfatus episcopus quod in confinio Armeniæ quædam gentes essent, quæ fetus suos fetentes generarent, eosque statim ad aquas Armeniorum lavandos transmitterent: quos cum illi baptismatis unda tingentes innatum eis fetorem propellerent, mox tamen remissi, ad paganismi ritum et spurciciam redibant. Quod utrum faciendum esset, item Romanam Ecclesiam consuluerunt.

« Vidimus etiam ibi tunc prætaxatum de Syria Gabalensem episcopum, cujus præcipue opera ad plenum Antiochia Romanæ sedi subesse coepit, tam de patriarcha suo Antiocheno, et de principibus matre Balduini Hierosolymitani quondam regis filia, querimoniam facientem, quam de spoliis Saracenis ablati, jure antiquitatis, exemplo Abraham, decimas (qui eas, Deo recognoscens victoriam, de suis spoliis Melchisedech dedit) exigentem, ac super hoc apostolicæ sedis auctoritatem requirentem. Audivimus eum periculum transmarinæ Ecclesiæ post captam Edessam lacrymabiliter conquirentem, et ob hoc Alpes transcendere ad regem Romanorum et Francorum pro flagitando auxilio volentem. »

His auditis, Eugenius papa non curans quæ sua essent, sed quæ Dei esse sciret, non ad sui liberationem exsilii adversus Romanos Occidentalium Christianorum principum arma convertenda putavit; sed adversus Saracenos res Christianorum in Oriente invadentes, et possidentes, fore movenda omni conatu, pontificia auctoritate laborat, primus omnium scribens ad Ludovicum Francorum regem: perfacile namque fuit ad religiosum opus impellere ipsum, qui jam venerat eandem inire ad sancta loca peregrinationem: de qua ista Otto Frisingensis (*De gest. Frid.*, 1, 34):

« Ludovicus, dum occulte Hierosolymam eundi desiderium haberet, eo quod frater suus Philippus, eodem voto astrictus, morte præventus fuerat, diutius protelare volens propositum, quibusdam ex principibus suis vocatis quid in mente volveret aperuit. Erat tunc temporis in Gallia comobii Clarevallensis abbas quidam, Bernardus dictus, vita et moribus venerabilis, religionis ordine conspicuus, sapientia litterarumque scientia præditus, signis et miraculis clarus. Hunc principes vocandum, ab eoque quid de hac re fieri oporteret, tanquam a divino oraculo, consulendum decernunt. Vocatur præfatus abbas, consiliumque ipsius super prædicti exposcitur principis voluntate. Ille de tam grandi negotio ex propriæ auctoritatis arbitrio responsum dare, frivolum judicans, ut ad Romani pontificis audientiam et examen deferatur, optimum esse respondit. Itaque missa ad Eugenium legatione, totum illi negotium aperitur. Qui, antecessorum suorum exempla revolvens, quod videlicet Urbanus hujusmodi occasione transmarinam Ecclesiam, duasque patriarchales sedes, id est Antiochiam et Hierosolymam, ab obedientia Romanæ sedis scissas, in pacis unitatem receperit, votis prædicti regis pro dilatando Christianæ religionis ritu annuit: auctoritate prædicandi, animosque cunctorum ad hoc commovendi, prænominato abbati, qui apud omnes Galliarum ac

Germaniæ populos ut propheta vel apostolus habebatur, concessa. Unde ejus scriptum tale ad regem principesque suos directum invenitur. » Hæc Otto.

Illa autem Eugenii epistola exstat infra.

Quid autem de pontifice actum? Utique quod Christus pollicitus fuerat, dicens: *Primo querite regnum Dei, et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis* (Matth. vi). Dum Engenius laborat pro liberatione Terræ Sanctæ, Deus expugnat inimicos ejus, Romanos ipsos, de quibus hæc habet idem auctor (Chronica, l. vii, c. 31): « Quos venerabilis pontifex, percussio prius cum quibusdam fautoribus suis anathematis gladio Jordane, creato ab ipsis patricio, adjuncta Tiburtinis Romanorum antiquis hostibus militia coercuit, tandemque pacem petere coegit. » Adeo ut Engenius rediens in Urbem, ibi Natalem diem Domini solemniter celebravit. De cujus ad Urbem regressu et ingressu hæc idem auctor inferius: « At Engenius cum Romanis hoc tempore pacem fecit, ut patriciatum dignitatem exstercarent, abolerent scilicet: et præfectum, qui videlicet arbitrio pontificis eo munere fungeretur, in pristinam dignitatem reciperent, senatores vero ex ejus auctoritate tenerent. Sicque in Urbem rediens, Nativitatem Domini ibidem celebravit, incipiente anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo quadragésimo sexto. »

In scripto autem codice Vaticano ita ingressus Eugenii in Urbem narratur: « Factum est igitur, Dec auctore, gaudium magnum in tota Urbe ex inopinato accursu ipsius pontificis. Occurrit ei maxima frequens populi multitudo cum ramis, ad ejus vestigia continuo accurrentes, post pedum oscula elevabantur ad oris oscula. Procedebant signiferi cum bandis, sequebantur scriniarii et iudices. Judæi quoque non deerant tantæ lætitiæ, portantes cum humeris suis legem Mosaicam. Universus enim Romanus chorus psallebat in unum dicens: *Benedictus qui venit in nomine Domini* (Matth. xxi). Sic itaque cum magno populi gaudio idem pontifex Lateranense palatium conscendere meruit. » Hæc ibi.

Parisiis veniens, inquit Matthæus Paris, consecravit Petrum quemdam, Aimerici Ecclesiæ Romanæ cancellarii nepotem, in archiepiscopum Bituricensem, contra Ludovici regis Franciæ voluntatem. Quod rex in injuriarum suarum dignitatis factum vehementer indignans, propositis publice sacrosanctis reliquiis, in præsentia multorum juravit quod archiepiscopus præfatus, quandiu ipse viveret, civitatem Bituricam non intraret. Sic per triennium regis persona subjacuit interdicio. In quamcunque civitatem, vicum vel castellam intrabat, suspendebatur celebratio divinorum. Tandem, Bernardo abbate Clarævallensi persuadente, ad hoc est cor regis inclinatum ut archiepiscopum reciperet, et pro transgressione perjurii Hierosolymam se promitteret profecturum. Igitur per totam Galliam fit exactio generalis; nec sexus, vel ordo aut dignitas, quæmpiam excusavit, quin auxilium regi conferret. Ad instantiam sancti Bernardi Wilhelmo Eboracensis Ecclesiæ invasorem, per obreptionem a Cælestino defensum danavit et relegari mandavit.

« Treviros cum octodecim cardinalibus ad synodum venientem pontificem per tres menses propriis sumptibus Adelbertus, loci illius archiepiscopus, munificentissime aluit (Chronicon Hirsaugiense). » — Per sanctum Bernardum impetravit a Conrado imperatore et Ludovico Francorum rege, ut Christianis in Asia contra Alcoranistas opem ferrent, et contra Saracenos expeditionem suscipiant, sequæ cruce signent. » (Tyrus, lib. xvi, cap. 48.)

Cumque Tibur in ætænum secessum se contulisset, mortuus est vir justus et religione insignis, anno Domini 1152, mense Julio, ut ait Matthæus Paris, circa initium imperii Frederici primi, cum pontificatum gessisset annis octo, mensibus quatuor et diebus viginti.

De obitu ejus ista Baronius *Annalium ecclesiasticorum* tomo XII: « Octavo Idus Julii Engenius papa diem obiit Tibure, cum sedisset annos octo, menses quatuor, et dies tredecim: de quo ista in vetere codice Romanarum pontificum Vaticanæ bibliothecæ: *Hic recuperavit Tarracinam, Setia, Narniam, et arcem Fummonis, quæ a domicilio beati Petri jamdiu alienatæ fuerant. Hic univit episcopatum Veltrensem cum Ostiensi et Sanctæ Rufinæ. Fecit hic ordinationes per mensem Decembrem, in quibus diacones decem, presbyteros undecim, et episcopos sexaginta unum creavit. Defunctus est apud Tibur dicta die octavo Idus Julii, et inde per stratum publicam et mediam Urbem, atque in Vaticanum cum totius cleri et populi Romani frequentissima turba, maximo luctu, communique omniium immensa tristitia deportatus est, et in ipsa Beati Petri ecclesia coram majori altari tumulatus est.* » Hæc ibi de Eugenio papa, quem pluribus illustratum miraculis testatur Gofridus hujus temporis scriptor in fine Vitæ sancti Bernardi.

« Porro idem Engenius inter alia magnam inde laudem commeruit, quod munus abstinensissimum erat, de quo ista præter asserta a sancto Bernardo habet Joannes Sarisberiensis in *Polycratico*: *Amplendæ memoriæ et imitandæ sanctitatis summus pontifex Engenius, quem vidisti, nullum omnino munus hominis litigantis recipiebat, aut cui litem crederet imminere. Unde cum in adventu suo prior quidam modicæ facultatis, cujus causam nondum audierat, ei marcham auri devotione multa instanter offerret: « Nondum, inquit, domum ingressus es, et jam vis corrumpere dominum? » Corruptionem namque vir sanctus esse dicebat quod offerebatur judici lite pendente. » Hæc de Eugenio Joannes Sarisberiensis.*

« Egregia de his memoria adhuc exstat Tarracinae in arce in media turri, in pariete meridiem versus, his verbis:

EUGENIUS PAPA III. HOC OPVS GLORIE IPSIVS
MEMORIAM REPRESENTANS FIERI IVSSIT. QVI
MIRA ANIMI.....ET HONESTI STVDIO PRÆDITVS
REGALIA MVLTÀ LONGO TEMPORE AMISSA BEATO
PETRO RESTITVIT. QVORVNDAM VITIIVM IN NO-
DVIVM HONESTATIS REDEGIT. NE QVID A QVO-
QVAM PETERENT NEVE QVID A QVOQVAM ANTE
DECISAM CAVSAM ACCIPERENT POST DECISAM
OBLATVM QVID VERECVNDÈ ET CVM GRATIA-
RVIVM ACTIONE SVSCIPERENT. »

LIBELLUS DE MIRACULIS EUGENII PAPÆ III.

(Dom MARTEN., *Ampl. Collect.*, t. VI, col. 1139, ex ms. B. Mariæ de Misericordia Dei.)

OBSERVATIO PRÆVIA.

Eugenius papa III, cujus hic miracula ex manuscripto codice monasterii Beatæ Mariæ de Misericordia Dei in diœcesi Pictavensi exhibemus, Bernardus antequam ad summum pontificatum eveleretur appellatus, natus in oppido Pisani agrî, cui Montis-Magni nomen est, primum canonicus vicedominusque Ecclesiæ Pisaniæ fuit, dein S. Bernardi abbatis prædicationibus et miraculis permotus, sæculo valescens, in Claramvallem recepit sese. Monachus ibidem factus, vilia quæque monasterii officia obiit, tum Romani S. Anastasii ad Aquas-Salvias administraturus cœnobium abbas mittitur. Quod cum strenue regeret, mortuo Lucio papa II, summus pontifex renuntiatur anno 1145. Sanctitate illustris obiit anno 1153. De quo Robertus de Monte in appendice ad Sigebertum hæc habet: *Mense Junio, vii Idus ejusdem mensis, viam universæ carnis ingressus est venerabilis memoriæ Eugenius III papa, vir admodum religiosus, in elemosynis largus, in judicio justus, omnibus tamen, tam pauperibus quam divitibus, affabilis et jucundus, ad cujus tumulum qui ei in ecclesia S. Petri venerabiliter factus est, miracula post transitum ejus statim apparuerunt.* Ejus epitaphium in ms. codice monasterii Pontis Otrandi diœcesis Andegavensis est hujusmodi.

*Hic habet Eugenius defunctus carne sepulcrum
Quem pia cum Christo vivere vita fuit.
Pisa virum genuit, quem Claresvallis alumnum
Exhibuit, sacræ religionis opus.
Hinc ad Anastasii translatus martyris ædem,
Ex abbate pater summus in orbe fuit.
Eripuit solemne jubar mundique decorem
Julius octavam sole ferente diem.
Conceptum sacræ referebant Virginis anni
Centum bis seni mille quaterque decem.*

INCIPIT DE MIRACULIS AD SEPULCRUM DOMNI EUGENII III PAPÆ ROMANI.

1. Pauca de pluribus quæ Dei operatione et virtute diebus istis facta vidimus, et visa vera probamus, sicut memoriæ, sic et scribi digna judicamus. Dei enim virtutes quas audivimus, quas vidimus non loqui non possumus, qui virtutibus laudem, qui laudi confessionem debemus.

2. Joannes quidam nomine, cognomine Ritus, natione autem et civitate Castellanus, manus et brachia, pedes cum cruribus contractus fuit. Qui cum fide et devotione plenus ad sepulcrum domni Eugenii III, scilicet papæ, Dominum pro infirmitate sua fletibus et suspiriis multis precaretur, subito compunctionem fletus gaudium, et infirmitates prece sauitas expetita subsecuta est. Hoc canonicis vespertinam horam canentibus publice factum et visum est ab omnibus. Hic passus erat tribus annis.

3. Alius quidam Petrus nomine, de Castello-Formello, manum sinistram habebat ita rigiditate extensam, ut ad nullum usum curvare eam vel flectere posset; sed et brachium dextrum sic contractum habuit, quod nec erigere, nec movere illud valuit

ad usum aliquem. Huic eodem die et hora eadem, scilicet dum vespertina laus ageretur, ante præfati domni Eugenii sepulcrum, Dei misericordia, ad integrum membra debilia restituta sunt. Hic passus fuerat mensibus quinque, et sanatus est in vigilia B. Apollinaris.

4. In secunda die post hoc, puella quædam, nomine Romana, annorum ferme XII, cujus pater Petrus, mater vero Clara nominata est, cum ad sepulcrum beatæ memoriæ Eugenii decubaret, plorans et ejulans, et orans sanitatem brachii contracti et manus dextræ penitus inutilis curationem, crurium etiam et maxime tiliarum quas amiserat et pedum similiter, non fraudatur a desiderio suo. In matutinis namque, in festo S. Apollinaris, operatione et virtute Spiritus sancti, ab infirmitate sua curata est, et officiis suis membra sunt reddita, ita ut etiam ambularet, et omnia quæ necessaria sunt faceret. Hæc nativitate fuit de Reniano.

5. In eodem die, puer quidam nomine Romanus, filius Saxonis et Gattæ matris ejus, de regione quæ appellatur Pous S. Petri, ante sepulcrum patris

supradicti recubans sanatus est. Infirmas autem A quod ad nullum usum et utilitatem movere ea qua tenebatur hæc fuit : sinistrum latus et manum sinistram maxime, quæ fere arida fuerat, amiserat, et sinistro pede claudicabat, a qua omnino modicum ante horam metutinali liberatus est.

6. Quadam autem die, quidam Romanus genere, nomine Stabilis, cum jaceret in choro nostro, apparuit ei in somnis dominus Eugenius, dicens : *Stabilis*. At ille : *Domine*. Cui beatus Eugenius : *Cognoscis me ?* Et respondit : *Optime, domine, tu es dominus meus Eugenius*. Cui ille : *Quare non visitasti me ?* Et respondit : *Ubi possum visitare te, cum dicatur quod sis mortuus ?* Et ille apprehendens eum, per manum adduxit eum ad sepulcrum suum, dicens : *Si hic me quæsieris, sine gratia non redibis*. Qui mox cum pulsaretur ad nonam, surgens festinus ad sepulcrum accessit, promissamque sibi a supradicto domino Eugenio gratiam cum lacrymis et suspiriis multis postulans, meruit pro misericordia Dei protinus impetrare. Nam brachium sinistrum et manus quæ per multos annos ita arida habuerat, B

quod ad nullum usum et utilitatem movere ea poterat, misericordia Dei et meritis domini nostri Eugenii, ita ex integro sanitati restituta sunt, quod ad omnem usum et utilitatem moveri possunt, quasi nihil infirmitatis in brachio et manu aliquando passus fuisset; et quod per multas expensas a medicis consequi non potuit, a Domino Jesu Christo per merita domini nostri consecutus est.

7. Quidam Romanus, Todinus nomine, cum tertianas febres acriter pateretur, timens de morte, cum fiducia maxima ad sepulcrum prædicti pontificis accedens, misericordia Dei et meritis domini nostri Eugenii sanitati integræ restitutus est.

8. Quidam de quodam castro, quod vocatur Casamamanii, per xx annos a dæmonio crudeliter vexatus, ita quod nullatenus aliquam ecclesiam sine maximo sui miserissimi corporis detrimento et tribulatione intrare poterat, cum ecclesiam apostolorum principis intraret, cepit clamare : *Quo ducitis me ?* Qui tandem adductus est ad sepulcrum ejus, licet invitus, et protinus liberatus est.

NOTITIA DIPLOMATICA IN EPISTOLAS EUGENII III.

(Philippus JAFFÉ, *Regesta pontif. Rom.*, p. 615, Berolini 1831, 4c.)

† In Eugenii bullis Florentini Incarnationis anni consignati sunt; indictiones modo Constantiopolitaneæ, modo Cæsareæ, modo Pontificiæ.

Sententia illata hæc est : FAC MECUM, DOMINE, SIGNUM IN BONUM (8, 14, 31, 42, 56, 66, 71, 80, 110, etc.)

Testes subscripserunt :

ep. Albanensis.	Petrus	a 5 Apr.	1145 ad 24 Apr.	1145
	Nicolaus	a 30 Jan.	1150 ad 20 Febr.	1152
† Ostiensis. . .	Albericus	a 13 Dec.	1145 ad 22 Nov.	1147
	Guido	a 6 Nov.	1149 ad 30 Jan.	1150
	Hugo	a 14 Apr.	1150 ad 7 Jun.	1153
† Prænestinus	G(uarinus)	d 14 Apr.	1150	
† S. Rufinæ. . .	Theodewinus	a 14 Mart.	1145 ad 14 Apr.	1150
† Sabineusis. .	Conradus	a 14 Mart.	1145 ad 16 Jun.	1153
† Tusculanus. .	Inarus	a 15 Dec.	1145 ad 7 Jun.	1153
pr. card. tit. S.	Anastasie	Aribertus	a 14 Mart.	1145 ad 16 Jun. 1153
† † †	S. Cæcilie	Octavianus	a 30 Mart.	1151 ad 16 Jun. 1153
† † †	S. Calixti	Gregorius	a 14 Mart.	1145 ad 16 Jun. 1153
† † †	S. Chrysogoni	Guido	a 28 Apr.	1145 ad 16 Jun. 1153
† † †	S. Clementis	Bernardus	a 31 Dec.	1145 ad 5 Febr. 1153
† † †	S. Crucis in Jerusalem.	Ubaldu	a 5 Apr.	1145 ad 16 Jun. 1153
† † †	S. Cyriaci	Nicolaus	a 8 Apr.	1145 ad 7 Mart. 1151
† † †	Equitii	Joannes	a 27 Mai.	1152 ad 1 Aug. 1152
† † †	SS. Joannis et Pauli	Hualdus	a 9 Oct.	1145 ad 8 Febr. 1149
† † †	SS. Joannis et Pauli tit. Pamachii	Joannes	a 25 Apr.	1151 ad 10 Apr. 1153
† † †	S. Laurentii in Damaso.	Guido	a 14 Mart.	1145 ad 22 Nov. 1148
		Joannes Pa-		
		paro	a 4 Apr.	1151 ad 16 Jun. 1153
† † †	in Lucina	Hugo	a 3 Jan.	1147 ad 13 Mai. 1150
† † †	S. Laurentii in Lucina.	Cencius	a 27 Mai.	1152 ad 10 Apr. 1153
† † †	S. Marcelli	Julius	a 14 Mart.	1145 ad 16 Jun. 1155
† † †	S. Marci	Gilibertus	a 5 Apr.	1145 ad 15 Oct. 1148
		Rolandus	a 30 Mart.	1151 ad 10 Apr. 1153
† † †	S. Mariæ trans Tiberim.	Gregorius	a 2 Jan.	1153

pr. card. tit.	SS. Nerei et Achillei	Henricus	a 25 Apr.	1151 ad 10 Apr.	1153
" " "	S. Pastoris	Guido	a 5 Apr.	1145 ad 10 Apr.	1153
" " "	S. Potentianæ	Wiclodent. (?) d.	6 Febr.	1148	
" " "	S. Praxedis	Hubaldus	a 3 Jan.	1146 ad 16 Mai.	1153
" " "	S. Priscæ	Rainerius	a 14 Mart.	1145 ad 7 Mai.	1146
" " "		Astaldus	d. 10 Apr.	1153	
" " "	S. Savinæ	Manfredus	a 14 Mart.	1145 ad 16 Jun.	1153
" " "	S. Stephani in Cœlio monte	Villanus	a 11 Apr.	1145 ad 4 Mai.	1146
" " "		Gerardus	a 30 Mart.	1151 ad 16 Jun.	1153
" " "	S. Susannæ	Jordanus	a 31 Dec.	1145 ad 7 Jun.	1153
" " "	S. Vestinæ	Thomas	a 14 Mart.	1145 ad 16 Jun.	1145
diac. card. S.	Adriani	Joannes Pa-			
		paro	a 11 Apr.	1145 ad 13 Jan.	1151
" " "	S. Angeli	Gregorius	a 14 Mart.	1145 ad 5 Febr.	1153
" " "	SS. Cosmæ et Damiani	Guido	a 14 Mart.	1145 ad 13 Jul.	1146
		Rolandus	a 21 Nov.	1150 ad 13 Dec.	1150
		Bernardus	a 5 Febr.	1153 ad 10 Apr.	1153
" " "	S. Eustachii juxta templum				
	Agrippæ	Astaldus	a 14 Mart.	1145 ad 24 Febr.	1151
" " "	S. Georgii ad Velum Aureum	Oddo	a 28 Apr.	1145 ad 16 Jun.	1153
" " "	S. Lucæ in Septisolio	Rodulfus	a 14 Mart.	1145 ad 27 Mai.	1152
" " "	S. Mariæ in Aquiro	Cencius	a 10 Mai.	1151 ad 20 Febr.	1152
" " "	S. Mariæ in Cosmidin	Jacinthus	a 14 Mart.	1145 ad 7 Jun.	1153
" " "	S. Mariæ in Porticu	Petrus	a 14 Mart.	1145 ad 24 Dec.	1145
		Guido	a 3 Jan.	1146 ad 16 Jun.	1153
" " "	S. Mariæ in via Lata	Petrus	a 17 Mai.	1145 ad 3 Jan.	1147
		Gerardus	a 2 Jan.	1153 ad 16 Jun.	1153
" " "	S. Mariæ Novæ	Joannes	a 5 Apr.	1145 ad 15 Jan.	1152
" " "	S. Nicolai in Carcere Tulliano	Octavianus	a 14 Mart.	1145 ad 24 Febr.	1151
		Oddo	a 5 Febr.	1153 ad 16 Mai.	1153
" " "	SS. Sergii et Bacchi	Gregorius	a 14 Mart.	1145 ad 12 Jun.	1145
		Cinthius	a 14 Dec.	1145 ad 7 Dec.	1147
		Joannes	a 21 Nov.	1150 ad 16 Jun.	1153

Data bullæ sunt p. m.

Roberti . . S. R. E. presb. card. et cancellarii a 14 Mart. 1145 ad 13 Jul. 1146

Baronis . . S. R. E. subdiaconi a 18 Sept. 1146 ad 17 Nov. 1148

Guidonis . S. R. E. diac. card. et cancellarii . . a 17 Dec. 1146 ad 10 Apr. 1147

et a 7 Jun. 1147 ad 10 Apr. 1149

Hugonis presb. card. agentis vicem D. Guidonis S. R. E. diac. card. et cancellarii a 15 Apr. 1147 ad 5 Jun. 1147; et d. 2 Jul. 1147; et d. 17 Sept. 1147.

Bosonis . . S. R. E. scriptoris a 6 Nov. 1149 ad 3 Mai. 1153

Plebei Romanæ curiæ notarii d. 30 Jan. 1150 et d. 10 Jun. 1150

Mariniani (at. Martiani) S. R. E. scriptoris d. 24 Nov. 1150, 2 Dec. 1150, 30 Mart. 1151, 4 Apr. 1151, 4 Apr. 1151

Bolognini S. R. E. scriptoris d. 25 Apr. 1151

Hugonis S. R. E. scriptoris d. 21 Jun. 1152

Sansonis S. R. E. scriptoris d. 29 Dec. 1152

Rolandii . . S. R. E. presb. card. et cancellarii a 16 Mai. 1153 ad 10 Jun. 1157.

EUGENII III

PONTIFICIS ROMANI

EPISTOLÆ ET PRIVILEGIA*.

(Exstant Eugenii III epistolæ tres, scriptæ cum adhuc abbas ageret; prima ad Innocentium II, secunda et tertia ad S. Bernardum directæ. Leguntur inter epistolas S. Bernardi sub numm. 343, 344, 478 (olim 428) *Patrologiæ* tom. CLXXXII, coll. 547, 548, 686.)

1.

P. priori ecclesiæ S. Frigidiani Lucensis signficat, Lucio 11 die 15 Februarii mortuo, se in B. Cæsarii ecclesia electum pontificem esse. Precationes pro esse fieri cupit.

(Anno 1145, Mart. 2.)

[BALUZ., *Miscell.* ed. Luc., IV, 593.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dile-

Actis filiis P. priori S. Frigidiani, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam de religione et de honestate vestra valde confidimus, quæ circa nos noviter acta sunt dilectioni vestræ breviter significare curavimus. Prædecessore siquidem nostro felicitis memoriæ PP. Lucio, xv Kal. Martii viam universæ carnis ingresso

* De libris adhibitis vide indicem tomo CLXXIX præfixum.

in ecclesia Lateranensi honorifice tumulato, fratres nostri presbyteri et diaconi cardinales una cum episcopis et subdiaconibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ in Beati Casarii ecclesia convenerunt, meque invitum et renitentem, et nihil tale omnino suspicantem, nescimus quo Dei iudicio, unanimi voto et pari consensu in Romanum pontificem elegerunt. Tanto itaque pondere pressum me recognoscens, charitatem vestram apostolicis litteris duximus visitandam, rogantes ut per me speciales orationes ad Dominum faciatis, et per religiosorum fratrum congregationes quæ in partibus illis sunt, fieri studeatis. Nos autem personas et loca vestra more prædecessorum nostrorum diligere et manutenere volumus, et in vestris opportunitatibus adjuvare.

Data Narniæ, vi Nonas Martii.

II.

Ecclesiæ Oscensis possessiones, petente Dodone episcopo, confirmat.

(Anno 1145, Mart. 14.)

[FLOREZ, *España sagrada*, XLVI, 289].

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri DODONI Oscensi episcopo ejusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Quæ iudicii veritate decisa sunt, litterarum debent memoriæ commendari, ne pravorum hominum valeant in posterum refragatione turbari... Inter te et fratrem nostrum Guillelmum Rotensem episcopum super ecclesiis de Belsa, et de Gestau et de Alquezar juxta prædecessoris nostri felicitis memoriæ PP. Innocentii mandatum tibi restitutionem fieri. Qui super hac restitutione infirmitatem et mortem prædecessoris sui, et quasdam alias excusationes non satis rationabiles præterdens, Barbastrum a te sibi restitui postulabat, asserens et quoddam scriptum sub nomine prædecessoris, in quo continebatur quod idem Urbanus episcopalem sedem apud Barbastrum manere statuit. Ostendebat etiam insuper duo privilegia felicitis memoriæ Paschalis PP. quæ ab eodem scripto Urbani processerant, in quibus similiter continebatur quod apud Barbastrum episcopalis sedes haberetur. Ipse vero Gregorii septimi, et ejusdem Urbani privilegia ostendebas, in quo tam Barbastrum quam præfata ecclesiæ, videlicet de Belsa et de Gestau, et de Alquezar. Garsia et Petro prædecessoribus tuis fuerant confirmata. Nos itaque, auditis utriusque partis rationibus et scriptis diligenter inspectis, prius scriptum jam dicti Urbani unde alia privilegia Paschalis processerant falsum omnino deprehendimus. Super quo habito fratrum nostrorum consilio, ex rigore justitiæ scriptum ipsum, et præfata privilegia damnantes in conspectu nostro incidere fecimus atque tam ipsum Rotensem episcopum quam personas ipsius Ecclesiæ, quia falsa scripta nobis repræsentare præsumpserant, debita animadversione multavimus. Possessionem itaque præfati Barbastrum et aliarum ecclesiarum, videlicet de Belsa et de Gestau, et de

A Alquezar cum omnibus suis pertinentiis, et proprietatem tibi tuisque successoribus in perpetuum adjudicamus, et ab ejusdem Rotensis et successorum suorum impetitione super hoc omnino absolvimus. Præterea terminos Oscensis episcopatus a parte orientali, videlicet sicut Cinga fluvius a Pyrenæis montibus descendens per montana et plana discurret usque ad vallem Lupariam quemadmodum per prædecessores nostros beate recordationis Gregorium VII et jam dictum Urbanum prædecessoribus tuis Garsia et Petro confirmati sunt, et nos tibi tuisque successoribus confirmamus, salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona contra hujus nostræ constitutionis paginam sciens, temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Observantibus autem sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis recipiant et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Conradus Sabiniensis episcopus ss.

Ego Theodevin. Sanctæ Rufinæ episcopus ss.

Ego GG. pbr. card. TT. S. Calixti ss.

Ego Reinerius pbr. card. TT. Sanctæ Priscæ ss.

Ego Thomas pbr. card. TT. Vestinæ ss.

Ego Guido pbr. cardinal. TT. Sanctorum Laurentii et Damasi ss.

Ego Alvertus pbr. cardinal. TT. Sanctæ Anastasiæ ss.

Ego Manfredus pbr. card. TT. Sanctæ Sabinae ss.

Ego Hugo sanctæ Rom. Ecclesiæ pbr. card. TT. Sancti Laurentii in Lucina ss.

Ego Julius pbr. card. TT. Sancti Marcelli ss.

Ego Gregorius diacon. card. Sanctorum Sergii et Bacchiss.

Ego Guido diac. card. Sanctorum Cosmæ et Damiani ss.

Ego Octavianus diac. card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Petrus diac. card. Sanctæ Mariæ in Porticu ss.

Ego Rodulfus. diac. card. Sanctæ Lucie in Septa Solis ss.

Ego Gregorius diac. card. Sancti Angeli ss.

Ego Astaldus, diac. card. Sancti Eustachii ss.

Ego Berardus, diac. card. sanctæ Rom. Ecclesiæ ss.

Ego Guido Sanctæ Romanæ Ecc. diac. card. ss.

Ego Jacintus diac. card. Sanctæ Mariæ in Cosmedin ss.

Ego fr. Jordanus diac. card. sanctæ Rom. Ecclesiæ ss.

Ego Cathus diac. card. sanctæ Romanæ Ecclesie ss.

Datis Narniæ per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesie presbyteri card. et cancell., 11 Id. Martii, indictione viii, Incarnat. Dominicæ 1144, pontificatus vero domini Eugenii III pp. anno primo.

III.

Ad abbates et præpositos Præmonstratenses.— Ut ad generale capitulum semel in anno Præmonstratum conveniant.

(Anno 1145. Mart. 14.)

[LEPAGE, *Biblioth. Præm.*, 626.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbatibus et præpositis universis Præmonstratensis ordinis, salutem et apostolicam benedictionem.

Pro stabilitate ordinis et religionis observantia statutum est, ut universi abbates et præpositi Præmonstratensis ordinis, ad Præmonstratense capitulum semel in anno conveniant, ibique communi fratrum consilio corrigenda corrigant, et quæ statuenda fuerint auctore Domino statuunt. Nunc autem, sicut accepimus, quidam vestrorum episcoporum suorum prohibitionem prætendentes, ad tam sanctum conventum venire contemnunt. Ideoque per apostolica vobis scripta mandamus atque præcipimus quatenus tam sanctam institutionem nullatenus negligatis, sed sicut statutum est, semel in anno convenientes, quæ ibidem, ut diximus, pro stabilitate ordinis statuta fuerint, irrefragabiliter observetis, alioquin sententiam quam abbas Præmonstratensis, fratrum suorum consilio abbatum videlicet qui convenerint, in contemptores regulariter promulgaverit, nos, auctore Domino, ratam habebimus.

Datum Narniæ undecimo Idus (1) Martii, pontificatus nostri anno secundo.

IV.

Monasterii S. Trinitatis de Curba-fossa (Lucernensis) protectionem suscipit bonaque confirmat

(Anno 1145, Mart. 16.)

[Hugo, *Annal. Præm.*, III, p. 64.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis TESCELLINO abbati de Curba-fossa, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis.

Desiderium quod ad religionis propositum et animarum salutem pertinere monstratur, animo nos decet libenti concedere et potentium desiderii congruum impertiri suffragium. Quapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis petitionibus clementer annuimus, et ecclesiam sanctæ Trinitatis de Curba-fossa, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quæcumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, lar-

(1) Pro xi Id. leg. 11 Id. Verba pontif. nostri anno 11, aliena manus adjecit. Legendum anno 1.

Agitione regum vel principum, oblatione fidelem seu aliis justis modis, Domino propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Totam terram de dominio Turgis de Tracy; in Lucerna suum molendinum cum tota molitura de tota terra sua ejusdem villæ; duas garbas decimæ de omni dominio suo; decimam nemoris, sive in venditione lignorum, sive in pascuis; partem nemoris in dominio canonicorum; totam terram de dominio Gilberti filii Adæ in Lucerna; sex acras terræ juxta vivarium Richardi de Rochella, quas ipse dedit; totam decimam de Gripone de omnibus redditibus ad dominum castri pertinentibus; duos agri penno vineæ in Suligneio; unam acram terræ in Marceio, unam piscariam in Bollion. Decimam molendini Guillelmi de Sunillelo in Burri. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, sive ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva diocæsani episcopi canonica justitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire præsumperit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco jura servantibus sit pax Dei et Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Datum Parmæ (2) per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesie presbyteri cardinalis et cancellari., xvii Kalendas Aprilis, indictione viii, Incarnationis Dominicæ anno 1144, pontificatus vero domini Eugenii III anno primo.

V.

Privilegium pro monasterio S. Joannis Kaltenbornensi.

Anno 1145, Mart. 20.)

[SCHOETTGEN et KREYSIG, *Diplomat.*, II, 697.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GODSCHALCO præposito, ejusque fratribus, in Ecclesia S. Joannis Evangelistæ de Caldenborn canonicam vitam professis, tam præsentibus quam futuris, in perpetuum.

Apostolici moderaminis clementiæ convenit religiosos diligere et eorum loca apostolicæ protectionis maxime roborare. Eapropter, dilecti in Do-

(2) Leg. Narniæ.

mino filii, vestris justis postulationibus elementer A
annuimus, et prædecessorum nostrorum felicitatis me-
moriam Calixti, Honorii, Innocentii Romanorum pon-
tificum vestigiis inhærentes, canonicæ vitæ ordinem
secundum beati Augustini Regulam quam profes-
si estis, apostolica auctoritate firmamus, atque
præfatam beati Joannis Ecclesiam, in qua di-
vino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et
nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti
privilegio communimus, statuentes ut quascunque
possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in-
præsentiarum juste et canonicè possidet, aut in fu-
turum, concessione pontificum, liberalitate regum,
largitate principum, oblatione fidelium, seu aliis ju-
stis modis, Domino propitio, poterit adipisci, firma
vobis vestrisque successoribus, et illibata perman-
neant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda
vocalibus: In Nyenburk et in Gravesdorff decem
mansos et vineam; in Haldenstell octo
mansos et vineam; in Helledede unum mansum et
vineam; in Erardesdorff, undecim mansos, in Sui-
thardesdorff duos, in Roweckesdorff unum, in Pa-
nakendorff tres, in Seburk dimidium, in Asecken-
dorff unum, in Dielnice dimidium, in Lieffdegers-
dorff dimidium, in Deussene triginta septem, in
Ludelene triginta tres, exceptis aliis jugeribus
quæ supersunt et unum molendinum, in Storquice
septem mansos, in Zceulice xiv, in Namelickesdorff
xxx, in Czeckendorff dimidium, in Querenvorde di-
midium, quæ sita sunt in episcopatu Alberstaden-
si et comitatu Palatini comitis Friderici, in Conste-
bolde viii mansos, in Modeltwice v, in nova villa
juxta illam vi, in Dhretis unum, in Droganice iv, in
Bittine xiv, in Rureschezeze xii. Illi l. mansi siti sunt
in pago Orton. In Sengenfeld vii, in Durnefeld ix,
in alio Durnefeld unum, in Rothorff viii, in Urthern
unum, in Teubecke x, et unum molendinum, in
Suegrestede v, in Vranchenhusen ii paustadel. Ob-
eunte vero te, nunc ejusdem loci præposito, vel tuo-
rum quolibet successorum, nullus tibi qualibet
subreptionis astutia vel violentia præponatur, nisi
quem fratres secundum Dei timorem regulariter
provererint eligendum. Decernimus igitur ut nulli
omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere
perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas
retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus
fatigare, sed omnia integra conserventur eorum,
pro quorum gubernatione et sustentatione concessa
sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apo-
stolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica
justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæ-
cularive persona, hanc nostræ constitutionis pa-
gnam sciens, contra eam temere venire tentaverit,
secundo tertiove commonita si non satisfactione
congrua emendaverit, potestatis honorisque sui di-
gnitate careat, reamque se divino judicio existere
de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratis-

(3) Fortasse legendum *Narniæ*.

simo corpore ac sanguine Domini nostri Redem-
ptoris Jesu Christi aliena stat, atque in extremo
examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem
eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri
Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis
percipiant, et apud districtum judicem præmia æter-
næ pacis inveniant. Amen.

Datum Paviæ (3) per manum Roberti sanctæ Ro-
manæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii,
xiii Kal. April., indictione viii, Incarnationis Domi-
nicæ anno 1144, pontificatus vero domni Eugenii III
papæ anno primo.

VI.

Ad Alvisum Atrebatensem episcopum.

(Anno 1145, April. 1.)

[BALUZ., *Miscell.* II, 169.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabili fratri ALVISO Atrebatensi episcopo, salutem et
apostolicam benedictionem.

Controversia quæ inter te et Hermarum presbyte-
rum super pecunia quam frater tuus tibi furto abstule-
rat, et tu ad ipso requirebas, agebatur tam litterarum
Capituli tui attestacione quam ejusdem presbyteri et
nuntiorum tuorum viva relatione diligenter atten-
dimus. Auditis igitur utriusque partis rationibus,
et scriptis studiose inspectis, de fratrum nostrorum
consilio judicavimus ut idem presbyter salvo honore
et ordine suo eandem pecuniam, sicut juravit, tibi
restituatur, tu vero, quia eundem presbyterum ab-
stulisti gravamine ad sedem apostolicam appellasti,
rationabiles expensas vitæ sibi restituas.

Datum apud civitatem Castellanam, Kal. Aprilis.

VII.

*Fratrum S. Frigidiani Lucensium privilegium confir-
mat, ut ex eorum numero diaconi cardinales
S. Mariæ Novæ sumantur.*

(Anno 1145, April. 5.)

[*Bullar. Lat.*, 28.]

VIII.

Privilegium pro monasterio S. Mariæ de Carcere.

(Anno 1145, April. 8.)

[MITTARELLI, *Annal. Camaldul.*, III, App. 418,
ex apographis S. Michaelis de Muriano.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis
D Aliis DOMINICO priori Sanctæ Mariæ de Carcere ejus-
que fratribus tam præsentibus quam futuris, regu-
larem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod religioni et
honestati convenire monstratur animo nos deest
libenti concedere, et petentium desideriis congruum
impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino
filii, venerabilis fratris nostri Bellini Paduani epi-
scopi precibus inclinati, vestris justis postulationi-
bus elementer annuimus, et ecclesiam Beatæ Ma-
riæ de Carcere, in qua divino mancipati estis obse-
quio, sub beati Petri et nostra protectione suscipi-
mus, et præsentis scripti privilegio communimus,

statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia, in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Decimas omnium novalium, quæ jam facta sunt, et quæ in perpetuum fient in loco quem Caracetulum vocant, et in Aguciano; necnon in tota Scudasia et in Fracta. Quæcunque etiam a præfato episcopo et antecessore suo bonæ memoriæ Senebaldo vobis canonice concessa sunt, nihilominus confirmamus. Sententiam vero illam quam præfatus Bellinus episcopus super contentione, quæ inter vos et clericos Sanctæ Theclæ de Adeste de persona Ugonis Balistarii et filii ejus et bonis ipsius agebatur, legitime promulgavit, confirmamus et ratam manere censemus. Sancimus etiam ut ordo canonicus secundum B. Augustini Regulam et fratrum Portuensi-um institutionem ibidem institutus, per Dei gratiam, perpetuis temporibus inviolabiliter conservetur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas sit præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu aliquibus vexationibus fatigare: sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva diocæsani episcopi canonica justitia et sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

FAC MECUM, DOMINE, † SIGNUM IN BONUM.

Ego Eugenius catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Theodewinus Sanctæ Ruffinæ episcopus ss.

Ego Petrus Albanensis episcopus ss.

Ego Gregorius presbyt. card. tit. Calixti ss.

Ego Gilbertus S. Romanæ Ecclesiæ presb. card. tituli Sancti Marci ss.

Ego Guido presb. card. Sanctorum Laurentii et Damasi ss.

Ego Nicolaus presb. card. Sancti Cyriaci ss.

Ego Manfredus presb. card. tit. Sanctæ Savinæ ss.

(4) Clausula perperam addita sunt verba: pontificatus nostri anno sexto.

Ego Alibertus presb. card. tit. Sanctæ Anastasiæ ss.

Ego Julius presb. card. tit. Sancti Marcelli ss.

Ego Ubaldus presb. card. tit. Sanctæ Crucis ss.

Ego Gregorius diacon. card. Sanctorum Sergii et Bacchi ss.

Ego Wido diac. card. Sanctorum Cosmæ et Damiani ss.

Ego Octavianus diac. card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Rodulfus diac. card. Sanctæ Lucie in Septa Solis ss.

Ego Gregorius diac. card. Sancti Angeli ss.

Ego Astoldus diac. card. Sancti Eustachii ss.

Ego Berardus diac. card. sanctæ Romanæ Ecclesiæ ss.

Ego Guido sanctæ Romanæ Ecclesiæ diac. card. ss.

Datum apud civitatem Castellanam per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, vi Idus Aprilis, indictione viii, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno primo.

IX

Ad Guillelmum de Montepessulano.

(Anno 1145, April. 9.)

[GABRIEL, *Series episc. Magalon.*, I, 122.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio GUILLELMO de Montepessulano, salutem et apostolicam benedictionem.

Nulli laico, quantumlibet religioso, de ecclesiis, vel earum facultatibus aliquid disponendi, vel iudicandi ulla unquam legitima attributa est facultas; in episcopum enim, et aliarum ecclesiasticarum personarum potestate et ordinatione debet consistere, et eorum usibus cedere; ideoque per apostolica tibi scripta mandamus, ut ecclesias de Montepessulano, videlicet S. Crucis, S. Nicolai, et alias factas vel faciendas, sicut de jure Magalonensis Ecclesiæ esse dignoscuntur, in episcopi et clerico- rum ipsius ecclesiæ, sicut justum est, libera dispositione permittas, nec deponendis in eis sacerdotibus, vel removendis introduces; jura Magalonensis Ecclesiæ, quæ burgenses de Montepessulano coacte ab eadem ecclesia detinebant, eidem ecclesiæ integre restituas.

Datum apud civitatem Castellanam, quinto Idus Aprilis, pontificatus nostri anno sexto (4).

X.

Privilegium confirmans libertatem et omnia bona Ecclesiæ Majoris Monasterii.

(Anno 1145, April. 9.)

[BOCHELLUS, *Gregorii Turonensis Opera.* Paris, 1610, in-18. Append., p. 130.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, GARNERO abbati Majoris Monasterii Beati Martini, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in Christum.

Cum universa Catholicæ Ecclesiæ filiis debitores ex injuncto nobis a Deo apostolatus officio existamus, illis tamen qui ad sedem apostolicam specialius pertinere noscuntur, propensiori nos convenit charitatis studio imminere. Proinde, dilecti in Christo filii, vestris justis postulationibus debita benignitate gratum impertientes assensum, tum pro beati Christi confessoris Martini devotione ac reverentia, tum pro veræ religionis prærogativa, præfatum monasterium ab eodem glorioso confessore Christi Martino ædificatum, ad exemplar prædecessorum nostrorum sanctæ memoriæ Urbani, Paschalis et Calixti secundi Romanorum pontificum in apostolicæ sedis tutelam et protectionem suscepimus specialiter confovendum, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem cœnobium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: In pago Carnotensi, ecclesiam Sancti Martini de Valle cum ecclesiis, decimis, et omnibus ad ipsam pertinentibus. In pago Suessionensi ecclesiam Sanctæ Mariæ de Castellione cum pertinentiis suis, et ecclesiam Sanctorum martyrum Rufini et Valerii cum omnibus ad ipsam pertinentibus. In episcopatu Tricassino ecclesiam Sanctæ Mariæ de Ramerenco cum ecclesiis, decimis et omnibus ad ipsam pertinentibus; ecclesiam Sancti Stephani de Arcensi cum pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Petri de Rassermis cum pertinentiis suis; ecclesiam Sanctæ Susannæ, ecclesiam Sancti Naboris cum earum pertinentiis. In episcopatu Constantiensi ecclesiam Sancti Germani de Heavilla; ecclesiam Sancti Petri de Buevilla; ecclesiam Sancti Petri de Herevilla, et partem decimæ quam habetis in parochia de Guastevilla; ecclesias quoque de insula Greneliaci, S. Petri Portuensis, Sanctæ Mariæ Torevillæ, Sancti Sansonis, Sanctæ Trinitatis, S. Andreæ, Sancti Martini de Laberlussa cum earum pertinentiis. In episcopatu Exoniensi Harpeford et nota Wella. In episcopatu Lincolnensi Vuingla; in episcopatu Burdegalensi ecclesiam S. Dionysii cum pertinentiis suis. In episcopatu Vasatensi ecclesiam Sanctæ Mariæ Magdalenæ cum pertinentiis suis. In episcopatu Parisiensi ecclesiam Sancti Nicolai de Gungsiaco cum pertinentiis suis. In episcopatu Aterensi ecclesiam S. Martini de Castello Goscelini cum omnibus pertinentiis suis, et ea quæ habetis in ecclesia Sanctæ Mariæ ejusdem castri; ecclesiam de Miniaco de Podrohoit.... cum omnibus ad eam pertinentibus; ecclesiam Sancti Petri de Imphintic cum pertinentiis suis, et ecclesiam de Talenceac cum pertinentiis suis, et ecclesiam quam habetis in castro de Ploasmel. In episcopatu Cenomanensi ecclesiam Sancti Hip-

polyti de Vionio cum ecclesiis, decimis et omnibus ad ipsam pertinentibus; ecclesiam Sancti Albini de Vineis; ecclesiam Sanctæ Mariæ de Noio cum pertinentiis earum. In episcopatu Pictaviensi, ecclesias de Quidmicheriis cum pertinentiis suis: salva episcoporum, in quorum parochiis præfate ecclesiæ sitæ sunt, canonica justitia. In parochialibus vero ecclesiis quas tenetis, presbyteros eligatis, quibus, si idonei fuerint, episcopi parochiæ curam committant, aut ejusmodi sacerdotes de plebis quidem cum episcopo rationem, vobis autem pro rebus temporalibus debitam subjectionem exhibeant. Obvante vero te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quorumlibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis asturtia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris de collegio vestro donec ibi idoneus inventus erit, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerint eligendum. Electus ad Romanum pontificem vel ad quem malueritis, catholicum episcopum secundum constitutionem prædicti domini nostri Paschalis papæ consecrandus accedat; qui apostolicæ aedis fultus auctoritate, quod postulatur indulgeat. Chrisma, oleum sanctum, ordinationes monachorum qui ad sacros fuerunt ordines promovendi locorum vestrorum fratres ab episcopis in quorum diocesis sunt acceptati, si quidem gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerint, et si eam gratiam sine pravitate noluerint exhibere a quo maluerint catholico episcopo consecrationis sacramenta suscipiant. Sane missas publicas per archiepiscopum aut episcopum quemlibet in præfato monasterio celebrari, aut stationem fieri omnimodo prohibemus, ne in servorum Dei recessibus popularibus occasio præbeatur ulla conventibus. Interdicimus etiam ne quis ejusdem loci monachos in aliquam ecclesiam ad stationem, aut exsequias celebrandas, præter suam et abbatis voluntatem, compellat. Adjicientes et cupientes ne quisquam deinceps archiepiscopus aut episcopus Beati Martini Majoris Monasterium, aut ipsius Majoris Monasterii monachos pro ulla causa ullo in loco excommunicare præsumat. Sed omnis eorum causa gravior ex apostolicæ sedis judicio pendeat. Nec cellarum vestrarum ubilibet positarum fratres pro qualibet interdictione vel excommunicatione divinorum officiorum suspensionem patiantur. Sed tam monachi quam et famuli eorum, et qui se monasticæ professioni devoverunt clausis ecclesiarum januis, non admissis diocesanis, divinæ servitutis officia celebrent, et sepulturæ debita peragant. Ad hæc adjicimus ut idem Beati Martini monasterium ab omnium mortalium subjectione liberum, Domino annuente, permaneat; solique Romanæ Ecclesiæ subditum de tantâ libertate atque auctoritate gaudeat. Confirmamus etiam vobis universa quæ per authentica prædecessorum nostrorum Romanorum pontificum privilegia confirmata sunt. Nulli ergo om-

nino hominum liceat præfatum monasterium temere A perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniunt. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tit. Sancti Callixti ss.

Ego Guido presbyter cardinalis tit. Sanctorum Laurentii et Damasi ss.

Ego Manfredus presbyt. cardinalis tit. Sanctæ Savinæ ss.

Ego Alibertus presbyter cardinalis tit. Sanctæ Anastasiæ ss.

Ego Ubalduus presbyter cardinalis tit. Sanctæ Crucis in Jerusalem ss.

Ego Guido presbyter cardinalis tit. Pastoris ss.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Theodewinus. Sanctæ Rufinæ episcopus ss.

Ego Petrus Albanensis episcopus ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi ss.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctorum Cosmæ et Damiani ss.

Ego Octavianus diaconus cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Petrus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu ss.

Ego Rodolphus diaconus cardinalis Sanctæ Lucie in Septa Solis ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli ss.

Ego Joannes cardinalis Sanctæ Mariæ Morie (sic) ss.

Ego Astaldus diaconus cardinalis Sancti Eustachii juxta templum Agrippæ ss.

Ego Berardus diac. cardin. sanctæ Romanæ Ecclesiæ ss.

Ego Bernardus diac. cardin. sanctæ Romanæ Ecclesiæ ss.

Datum apud civitatem Castellanam per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardi-

nalis et cancellarii, v Idus Aprilis, indictione viii, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno primo.

XI.

Alviso episcopo Atrebatensi mandat ut de matrimonio Balduini de Rispens et Mathildis de Albiniaco decernat.

(Anno 1145, April. 22.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 426.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ALVISO Atrebatensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Et litteris et viva voce nobis significasti quod quidam parochiani tui, Balduinus videlicet de Rispens et Mathildis de Albiniaco, contra prohibitionem tuam ausu temerario matrimonium contrahere attentaverunt; super quo cum ad exsequendam justitiam ante tuam forent evocati præsentiam, pars viri armata manu tuo se conspectui præsentavit, et antequam causam ingrederetur, muliere quam contra prohibitionem episcopi duxerat reinvestiri postulavit; in quibus altera pars se gravari præsentiens, ad sedem apostolicam appellavit, et statuto termino, videlicet *Lactare Hierusalem*, nuntium suum ad nostram præsentiam destinavit. Pars viri nec venit nec excusationem prætendit. Quia igitur de absentia lucrari non debet, per apostolica tibi scripta mandamus ut causa ipsa in eodem statu permanente, utramque partem ante tuam evoces præsentiam, et absque ulla reinvestitione causam ipsam hinc inde diligenter audias et remota appellatione canonice diffinias. Quod si ordine judiciario separatio ipsa fuerit confirmata, quod pro dote illius mulieris viro datum est, sicut iustitia exigit, integre restitui facias. Si vero quælibet pars se contumaciter absentaverit, canonicam de ipsis justitiam facias.

Datum Viterbil, x Kal. Maii.

XII.

Elargitio privilegiorum monasterio S. Salvatoris Papiensis diocesis, ordinis Casinensis, quod sanctæ Romanæ Ecclesiæ subjectum tantummodo declaratur.

(Anno 1145, April. 24.)

[MARGARINI *Bullar. Casin.*, II, 162.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, directo in Christo filio OSZARO abbati monasterii S. Salvatoris secus Papiam siti, ejusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Ad hoc nobis a Deo pastoralis officii sic cura commissa est, ut quieti et utilitati omnium ecclesiarum paterna debeamus sollicitudine providere, et ne pravorum hominum fatigentur molestiis, eas auctoritate nostræ sedis communire. Quapropter, in Christo dilecte fili Oberte abbas, tuis rationalibus postulationibus assensum præbentes, monasterium Domini Salvatoris, cui Deo auctore præsides, cum omnibus ad ipsum pertinentibus ad exemplum præ-

decessorum nostrorum felicitis memoriam, Joannis, Benedicti, Paschalis, Calixti, Honorii, Innocentii et Lucii Romanorum pontificum, sub beati Petri tutela et apostolicæ sedis defensione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus. Quod nimirum cœnobium ab Adeleyda imperatrice augusta benignissimæ pietate renovatum, et ejus liberalitate amplissimis possessionibus ditatum esse cognovimus: statuentes itaque, ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, sive aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Castrum Monticelli cum duabus capellis et omnibus suis pertinentiis; curtem Olonæ cum capella Sancti Anastasii, et omnibus sibi pertinentibus; curtem Baseregutiæ cum baptismali ecclesia in honorem sanctæ Mariæ constructa, et capella una cum omnibus sibi pertinentibus; curtem Frixiatæ cum capella una et omnibus sibi pertinentibus; curtem Melariæ cum plebe S. Michaelis, et ecclesia Sancti Stephani, et Sancti Martini, et omnibus sibi pertinentibus; curtis Herbariæ medietatem, et plebem S. Faustini cum omnibus ad ipsas medietates et plebem pertinentibus, viridarium infra portam Sancti Joannis, et prope Palatinam portam situm, cum duabus capellis: una in honore sancti Laurentii, et altera in honore sanctæ Mariæ constructis; curtem Garlaschi cum capella una Sanctæ Mariæ, cum honore, et districtu per duo milliaria in circuitu; in Maringo ecclesiam usam in honore sancti Martini, et capellam unam in honore sanctæ Mariæ constructam, cum omnibus ad ipsas pertinentibus; cellam Sanctæ Honoratæ cum omnibus suis pertinentiis, medietatem curtis Corianæ cum capella una, et omnibus sibi pertinentibus; curtem Armentariæ cum capella una, et omnibus sibi pertinentibus. Sane obeunte te, nunc abbate ejusdem monasterii, nullus ibi qualibet subreptionis astutia abbatem ibi eligere præsumat, nisi quem fratres communi consensu, vel pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam, providerint eligendum. Electus autem a Romano pontifice consecratur. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes monachorum, seu canonicorum vestrorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a quo malueritis, suscipiatis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam sanctæ apostolicæ sedis habuerit. Porro in ecclesiis eidem monasterio pertinentibus, scilicet in ecclesia Sancti Martini de Maringo, et in ecclesia Sancti Anastasii Olonæ, et in ecclesia Sancti Salvatoris Monticelli, baptismum apostolica auctoritate concedimus, et in aliis ecclesiis eidem monasterio pertinentibus, in quibus usque ad hæc tempora constat esse celebratum. Sane laborum

vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus excolitis, vel de vestrorum animalium nutrimento decimas nullus clericus, vel laicus a vobis exigere præsumat. Usum quoque caligarum, sandaliorum, chirothecarum, et mitræ, sicut per prædecessorum nostrorum authentica privilegia tibi tuisque successoribus concessum esse dignoscitur, et nos ex liberalitate sedis apostolicæ concedimus. Ad hæc præsentis capitulo adjicientes, ut præfatum cœnobium sub nullius ecclesiæ ditione permaneat, sed solum sanctæ apostolicæ sedis obnoxium existat. Decernimus ergo ut nulli episcopo, vel alicui omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integro conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva in omnibus sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hæc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Theodewinus Sanctæ Rufinæ episcopus ss.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Petrus Albanensis episcopus ss.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tituli S. Calixti ss.

Ego Guido presb. card. tit. S. Chrysogoni ss.

Ego Ubaldus presbyt. card. tit. S. Crucis in Hierusalem ss.

Ego Villanus presb. card. tit. S. Stephani in Cœlio monte ss.

D Ego Gregorius diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi ss.

Ego Otto diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diac. card. tit. SS. Cosmæ et Damiani ss.

Ego Octavianus diaconus card. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Joannes diaconus card. S. Mariæ Novæ ss.

Datum Viterbii per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, viii Kal. Maii, indictione viii, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno 1.

XIII.

Privilegium pro monasterio S. Petri Perusini.
(Anno 1145, April. 25.)

[MARGARINI, *Bullar. Casin.*, II, 164.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis BERNARDO abbati monasterii Sancti Petri, quod secus Perusinam civitatem situm est, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum, et animarum salutem pertinere monstratur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impetiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, atque prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, præfatum monasterium in quo divino mancipati estis obsequio, apostolicæ sedis privilegio communimus; statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem locus in presentiarum juste et legitime possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, vobis vestrisque successoribus firma et illibata permaneant tam in ecclesiis, quam in cellis, curtibus, plebibus, monasteriis, fundis atque casalibus. In quibus utique hæc propriis nominibus duximus exprimenda: Plebem Sancti Constantii, Sancti Rufini, Sancti Martini et Sancti Joannis; plebem Sancti Martyrii: ecclesiam Sancti Benedicti in Agellione cum suis pertinentiis, ecclesiam Sancti Justini cum curte sua, ecclesiam Sancti Andreæ et Sancti Angeli de Aliano cum suis pertinentiis, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Petiniano et Sancti Clementis, curtem de Casale, curtem de Petroniano, et quod vobis pertinet de curte et ecclesia Sancti Donati in civitella. Necnon terram Hugonis nepotis Bernonis de Monte Nigro. Apostolicæ quoque sedis tibi munimine confirmamus ecclesias sanctorum Apollinaris, Blasii et Montani cum suis pertinentiis, salvo annuo censu Farsensis Ecclesiæ. Quin etiam confirmamus massas tres, in comitatu Perusino positas, unam quæ vocatur Pusulo, alteram Filontio, et aliam quæ nuncupatur Casalina, cum ecclesiis, casis, vineis, campis, hortis, montibus cultis et incultis, et omnibus suis pertinentiis; monasterium Sancti Angeli in comitatu Assisinate: in loco qui dicitur Limisano, cum cellis, capellis et omnibus sibi pertinentibus; ecclesiam Sancti Archangeli, sitam juxta locum Perusinum; monasterium Sancti Salvatoris in Potale, monasterium Sancti Petri in Poliano cum universis eorum pertinentiis; ecclesia Sancti Sylvestri in Murcelle, ecclesiam Sancti Donati, jus quod habetis in agello, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Podio cum suis pertinentiis, ecclesiam Sancti Pauli in Monticello, ecclesiam Sancti Petri de Petroniano, cum curte sua, hospitale quoque quod ante portam Sancti Petri situm est, quemadmodum a prædecessore nostro felicitis memoriæ papa Lucio vobis restitutum

A est: salvo jure Domini Sepulcri, castrum quod vocatur Fracta filiorum Azonis. Sane christiana, oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes monachorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, et clericorum ad idem monasterium pertinentium, a diocæsano accipientis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et si ea gratis ac sine pravitate voluerit exhibere; alioquin liceat vobis catholicum quem malueritis adire antistitem, qui nimirum nostra sultus auctoritate, quæ postulatis indulgeat. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei B timorem, et beati Benedicti Regulam elegerint, a Romano pontifice consecrandum. Missas autem publicas in eodem monasterio per episcopum fieri, vel stationes, aut ordinationes aliquas celebrari, præter abbatis ac fratrum voluntatem omnimode prohibemus; ne in servorum Dei recessibus occasio popularibus præbeatur ulla conventibus. Nec ulli episcopo facultas sit, præter Romani pontificis conveniant, idem cœnobium aut ejus cellas gravare, interdicere, vel excommunicare, seu exactiones novas imponere, nec sæcularium procerum cuiquam liceat fodrum, vel aliud servitium ab eodem monasterio aut ejus pertinentiis extorquere, salvo nimirum jure ac dominio sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam tenere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, seu injuste datas suis usibus vindicare, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam tenere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoſcat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis invenient. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Theodewinus Sanctæ Rufinæ episcopus ss.

Ego Conradus Sabineus episcopus ss.

Ego Gregorius presbyt. card. tit. S. Calixti ss.

Ego Guido presb. card. tit. SS. Laurentii et Damasi ss.

Ego Nicolaus presb. card. tit. S. Cyriaci ss.

Ego Manfredus presb. card. tit. S. Sabinae ss.

Ego Julius presb. card. tit. S. Marcelli ss.

Ego Gregorius diac. card. tit. SS. Sergii et Bacchi ss.

Datum Viterbii per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, vii Kal. Maii, indict. viii, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus domni Eugenii III papæ anno 1.

XIV.

Privilegium pro monasterio S. Bertini Sithiensis.

(Anno 1145, April. 25.)

[*Collect. des Cart.*, III, 320.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio LEONI abbati Sancti Bertini, ejusque successoribus, etc., ut supra in privilegio Cælestini papæ (4*). Item in parochia Tarvanensi, villam de Vinserna, cum terris suis et vastinis, quæ extenditur usque ad terminos de Edekin et Longuenesse; ecclesiam de Oslara, ecclesiam de Vuarneston, ecclesiam Sanctæ Mariæ, quæ dicitur Eggafrilli capella; ecclesiam de Haveskerke, et decimam Sancti Martini; decimam Sancti Michaelis, decimam de Longanessa, decimam de Edekin, decimam de Tilleke, etc... Iterum, ut supra, in jam dicto Cælestini papæ privilegio. Quod autem de capella et cœmeterio leprosororum de Brøburg, a venerabili fratre nostro Milone, Morinensi episcopo, rationabiliter statutum est et scripto suo firmatum, confirmamus et ratum manere censemus; ita videlicet, ut in eadem capella leprosis tantum et sibi servientibus divinum celebretur officium; atque in cœmeterio nullus nisi leprosus sepeliatur, nec ad conversionem ibidem nemo nisi leprosus recipiatur. Item in Atrebatensi parochia, altare de Barlin, quod venerabilis frater noster Alvisus, Atrebatensis episcopus, tibi tradidit in Noviomensi episcopatu, altare de Runbeka, liberum a personatu, salvo iustitiis episcopilibus. Stationes, etc... Usque in finem, ut supra in privilegio Innocentii (5).

Ego Eugenius, Catholicæ Ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Data Viterbii, per manum Roberti, sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, vii Kal. Maii, indictione viii, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domni Eugenii tertii papæ anno primo.

Signatum cum circulo.

In ejus circulo scribitur: FAC MECUM, DOMINE, SIGNUM IN BONO; et in medio dicti circuli: SANCTUS PETRUS. SANCTUS PAULUS. EUGENIUS PAPA TERTIUS.

(4*) Vide in CÆLESTINO papa, sub num. 30, *Patrolog.* t. CLXXIX.

XV—XVI.

Monasterii S. Bertini Sithiensis et Theoderici, Flandriæ comitis de Henchin ad Berquariam concanbium, et ejusdem monasterii de electione Alchiasensi privilegium confirmat.

(Anno 1145, April.)

[*Iperii Chron. S. Bertini*, ap. MARTÈNE, *Thesaur.* III, 640.]

Domnus Leo abbas tertio Romanus tendit, et ab Eugenio papa iudicium et privilegia prædicta iterum confirmari et renovari impetravit; in quo nobis nominatim multa confirmat, sicut de electione nostra, et de electione Alchiasensi, de sacerdotibus in parochialibus ecclesiis nostris instituendis, et ne episcopus in hoc monasterio stationem faciat, etc., quod sic incipit: EUGENIUS, etc. *Justitiæ et vocationis*, etc. Datum anno Domini 1145. Item, aliud privilegium confirmans concanbium inter nos et comitem Flandriæ Theodericum, de Henchin ad Berquariam, quod sic incipit: EUGENIUS, etc. *Apostolicæ sedis*, etc. Datum, ut supra. Item, aliud de electione Alchiasensi, quod incipit: EUGENIUS, etc. *Apostolicæ sedis*, etc. Datum ut supra.

XVII.

Monasterium S. Georgii Præge in sedis apostolicæ protectionem, suscipit ejusque possessiones confirmat.

(Anno 1145, April. 28.)

[*BOCZEK, Codex dipl. Morav.*, I, p. 233.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus BEATÆ abbatissæ Sancti Georgii, ejusque sororibus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celere sortiatur effectum. Eapropter, dilectæ in Domino filiæ, pro his quæ de religione et honestate vestra per venerabilem fratrem nostrum Henricum Moraviensem episcopum, religiosum et honestum virum intelleximus, preces ipsius pro vobis paterna benignitate admittimus, et Beati Georgii ecclesiam, quæ in Pragensi civitate sita est, in qua postpositis sæcularibus et mundi illecebris pro cælestis regni desiderio inclusæ divino vacatis servitio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, studentes ut quascunque possessiones, quæcumque bona ex dono vel concessionem nobilis viri Vladislai Boemorum ducis, in præsentiarum iuste et canonice possidetis, aut in futurum concessionem pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque succedentibus et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere,

(5) Vide inter epist. Innocentii II, *Patrolog.* t. CLXXIX, sub num. 398.

minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur vestris et aliorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et Pragensis episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ concessionis paginam sciens, temere contra eam venire, et inclusionem vel quietem vestram perturbare tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructus bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

(S. M.) Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Theodewinus Sanctæ Rufinæ episcopus, ss.

Ego Gregorius presbyt. cardinalis tituli Calixti subscripsi.

Ego Guido presbyt. cardin. tituli Sancti Gregorii ss.

Ego Thomas presbyt. cardin. ut. Vestinæ ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis SS. Sergii et Bacchi ss.

Ego Otto diacon. cardin. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diaconus cardinalis SS. Cosmæ et Damiani ss.

Ego Octavianus diac. card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Joannes diaconus cardinalis Sancti Adriani ss.

Datum Viterbii per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, iv Kal. Maii, indict. viii, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno primo.

XVIII.

Ad Bartholomæum Laudunensem et U[r]sionem
abbatem S. Dionysii Remensis.

(Anno 1145, April. 29.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 427.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri BARTHOLOMÆO Laudunensi episcopo et dilecto filio U. abbati Sancti Dionysii Remensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Fraternitati vestræ non exstat incognitum quoniam sicut Redemptor noster pax et veritas, ita pacem et veritatem admonuit diligendam. Constat itaque ipsum a Deo diligi qui veritatem, quæ Deus est, præsto est confiteri. Ut igitur super controversia quæ inter Alvisum Atrebatensem episcopum et

G. Sancti Nicolai abbatem diutius agitata est debitus contentioni finis imponatur, per apostolica scripta in virtute obedientiæ vobis præcipiendo mandamus quatenus veritatem quam de ipso negotio novistis in præsentia venerabilium fratrum nostrorum Josleni Snessionensis et Milonis Morinensis episcoporum plene pronuntietis.

Datum Viterbii, iii Kal. Maii.

XIX.

Ludovico Francorum regi respondet se litteras ejus « debita benivinitate » accevisse voluntatiq[ue] ejus satisfecisse.

(Anno 1145, April. 29.)

D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 427.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Ludovico illustri Francorum regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Nobilitatis tuæ litteras per venerabilem fratrem nostrum Alvisum Atrebatensem episcopum religiosum et honestum virum debita benignitate suscepimus, et preces tuas pro ipso libenter admisimus. Super his autem quæ de bonis juventutis tuæ initiis ab ipso et aliis religiosis viris accepimus paterno affectu gaudemus, et ut de sursum a Patre luminum, a quo bona cuncta procedunt, in bono initio tibi perseverantia tribuatur, Dominum deprecamur. Tu itaque, dilecte in Domino filii, præfatum fratrem nostrum pro beati Petri et nostra reverentia de charo chariorem habeas, atque Ecclesiæ et ecclesiasticis personis regni tibi a Domino commisi, sicut et decet regiam excellentiam, honorem et reverentiam exhibeas. Super hoc autem quod ex nostra parte tibi secretius intimabit ipsum tanquam me præsentem audias et opere compleas.

Datum Viterbii, iii Kal. Maii.

XX.

Donationes a Germanis proceribus, episcopus cæterisque factas monasterio Schyrensi in Bavaria confirmat.

(Anno 1145, April. 30.)

[COCQUELINES, II, 287.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ULRICO abbati monasterii S. Mariæ Schyren, quod in episcopatu Frisingensi situm est, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Hujus rei gratia, dilecti in Domino filii, prædecessorum nostrorum felicitis memoriæ Paschalis et Calixti Romanorum pontificum vestigiis inhærentes, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et beatæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ ecclesiam in qua divino mancipati estis obsequio sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti pagina communimus; statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste atque canonice possi-

detis, an in futurum concessione pontificum, largitione regum, liberalitate principum, oblatione fidelium, sive aliis justis modis poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Locum Vispachave et Usinhoven, in quibus prius habitastis, sicut per præfatos prædecessores nostros confirmata sunt; quæcunque etiam in parochiis et in decimis ab episcopis vobis concessa sunt; et quidquid Otto Palatinus comes, ejusdem loci fundator, consentiente, nobili femina Petrisa comitissa, et aliis quinque comitibus; et quidquid Haziga cum filiis suis Ekkardo, Bernharlo et Ottone comitibus, seu etiam illustris recordationis comes Paichtoldus, comes etiam Chunradus, et frater ejus Otto, Bernhard, et Ekkenaudus aliique fideles Christi pro suarum animarum salute congregationi vestræ de suo jure obtulisse noscuntur, per præsentis scripti paginam vobis in perpetuum confirmamus. Chrisina, oleum sacrum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a vicario accipietis episcopo, si sine pravitate exhibere voluerit, alioquin liceat vobis catholicum quem malueritis adire antistitem et ab eo consecrationum sacramenta suscipere, qui apostolicæ sedis auctoritate, quæ postulatur, indulgeat. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, vel de suo, vel de alieno, si oportuerit, collegio, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam præviderint eligendum. Porro sepulturam loci vestri omnino liberam esse sancimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obstet. Sane advocatiam vobis secundum vestrum arbitrium, aliorumque religiosorum, et sani consilii virorum quem potissimum elegeritis, concedimus, qui timoris amorisque Dei respectu vestræ voluntati benigne provideat: ipse tamen si molestus vobis exstiterit, nostra auctoritate liceat vobis alium idoneum constituere. Porro nec ipsi, nec aliis facultas sit, advocatiam loci vestri sibi quasi hæreditariam vindicare, vel vobis renitentibus possidere. Ad indicium autem hujus a sede apostolica perceptæ protectionis, bizantium aureum nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvatis. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione

A congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem ecclesiæ sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniunt. Amen.

Datum Viterbii per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, ii Kal. Maii, indict. viii, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno 1.

XXI.

Ad R[otrodum] Ebroicensem episcopum. — Ut monialibus Fontis-Ebraldi ecclesiam ab abbate Concheni eis donatam concedat.

(Anno 1145, Maii 8.)

[Pavillon, *Vie de Robert d'Arbrissel*, Pr., p. 630.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri R[otrodo] Ebroicensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Religiosæ sorores Fontis-Ebraldi qualiter postpositis temporalibus in spiritu humilitatis et contritionis Domino serviant, fraternitati incognitum esse non credimus. Unde dignum est, ut universi Dei fideles, præcipue Ecclesiarum prælati earum imbecillitati et paupertati subveniant, et optata eis solatia misericorditer tribuant. Ideoque per apostolica scripta fraternitati tuæ rogando mandamus quatenus ecclesiam quam abbas de Conchis eis dedis pro amore Dei, et B. Petri et nostra reverentia eis concedat.

Datum Viterbii, viii Idus Maii.

XXII.

Ad Joannem Bracarensem archiepiscopum. — Ut Toletanum primatum agnoscat.

(Anno 1145, Maii 9.)

[Mansi, *Concil.*, XXI, 671.]

Prædecessor noster felicitis memorie papa Lucius viva voce tibi præcepit, ut venerabili fratri nostro R. Toletano archiepiscopo, tanquam primati tuo, debitam obedientiam exhiberes: aut si quæ contra hoc munimenta haberes, vel privilegia, præterita Resurrectione cum ipsis apostolico tuo conspectui præsentares, et ejusdem archiepiscopi nuntiis de sua justitia responderes. Tu vero tanquam diffidens de justitia, nec venisti, nec excusationem rationabilem prætendisti. Quia igitur in sede justitiæ positi, singulis ecclesiis et ecclesiasticis personis sua jura illibata servare nos convenit, per apostolica tibi scripta mandamus atque præcipimus, quatenus eidem archiepiscopo, tanquam primati tuo, canonicam obedientiam et debitam reverentiam exhibeas. Quod si infra tres menses post harum acceptionem litterarum adimplere contempseris, ex tunc ab episcopali officio te noveris esse suspensum.

Datum Viterbii, vii Idus Maii.

XXIII.

Privilegium pro parthenone Fontis-Ebraldi.

(Anno 1145, Maii 9.)

[PAVILLON, *Vis de Robert d'Arbrissel*, *Preuv.*, p. 630.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus P[ETRONILLA] abbatisse Fontis-Ebraldi ejusque sororibus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine veræ religionis cultu nec charitatis unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi servitium, expedit apostolicæ auctoritatî religiosas personas diligere, et earum loca pia protectione munire. Quapropter, dilectæ in Christo filie, vestris justis petitionibus clementer annuimus et præfatum locum Fontis-Ebraldi in quo divino mancipatæ estis obsequio, sub B. Petri privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, aut oblatione fidelium seu aliis justis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque succedentibus et illibata permaneant, in quibus hæc propriis tenemus exponenda vocabulis: Locum ipsum Fontis-Ebraldi quod est caput cæterorum, etc. Prohibemus autem ut nulli fratrum vel sororum post actam in locis vestris professionem absque abbatisse et capituli licentia exinde discedere audeat, discedentemque vero absque demissoriis literis nullus retinere præsumat. Quia vero religionem vitam ducentes, de aliorum eleemosynis et beneficentiis debent vivere, constituimus ut de laboribus quos propriis sumptibus colitis, seu de vestrorum animalium nutrimentis a vobis decimas exigere vel accipere nemo præsumat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare aut ejus possessiones vel bona auferre, vel ablata retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur earum, pro quarum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei ac Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Datum Viterbii per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, vi Idus Maii, indict. viii, Incarnationis Dominicæ

A an. 1145, pontificatus domni Eugenii III papæ anno primo.

XXIV.

Privilegium pro Ecclesia S. Mariæ Veronensi.

(Anno 1145, Maii 17.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, V, 791.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri THEOBALDO Veronensi episcopo, ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Piæ postulationis, etc. Eapropter, venerab. frater in Christo Theobalde episcopo, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et B. Dei Genitricis semper virginis Mariæ Veronensem Ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignosceris, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona, quæ in præsentiarum juste et canonice possides, aut in futurum rationabilibus modis, Deo propitio, poteris adipisci, firma tibi tisque successoribus, et illibata permaneant, in quibus, ea propriis duximus exprimenda vocabulis: Monasterium S. Zenonis, monasterium Sanctorum Firmi et Rustici, monasterium S. Nazarii cum omnibus eorum pertinentiis, ecclesias ipsius civitatis, arcem Malsissimi cum omni dominio, et districto, et omnibus pertinentiis suis: plebem ejusdem arcis cum omnibus capellis suis, jus nostrum in castro quod dicitur Tutis, castrum Garde cum cunctis appendentiis suis, plebem ejusdem loci cum omnibus suis capellis, plebem de Caprino cum suis capellis et decimis, plebem de Cisano cum capellis et decimis, plebem de Gazizio cum capellis et decimis, plebem de Teneri cum capellis et decimis, plebem de Pavenguli cum capellis et decimis et castello, monasterio Vemagazano cum capellis et decimis, plebem ejusdem loci cum decimis et capellis suis, curtem de Lenzani cum castro et omnibus pertinentiis suis, Rivoltellam cum capellis et decimis, plebem Sitinii cum capellis et decimis, monasterium S. Vigili, plebem Puzolengi cum capellis et decimis, plebem S. Zenonis Zodeldisco cum ecclesia Sancti Michaelis sita juxta Tartarum cum decimis, ecclesiam Sancti Petri in Carnario cum decimis, ecclesiam Sancti Nazarii cum decimis et curte, ecclesiam Sancti Ambrosii de Casaliato cum pertinentiis suis, plebem de Valegio cum capellis et decimis, monasterium S. Mariæ juxta mensam quantum ad jus spectat parochiale, plebem de Ponto cum capellis et decimis et curte, plebem S. Andreæ cum capellis et decimis et curte, plebem de Pischeria cum capellis et decimis et curte, piscationibus et dimidio, plebem Cartholengi cum capellis et decimis, plebem de Palazolo cum decimis, plebem Summæ Campanæ cum capellis et decimis, plebem de Gregia cum capellis et decimis et curte, plebem de Vico Attici cum capellis et decimis, plebem de Trinenzolo cum capellis et decimis, plebem de Bonefsio cum capellis et decimis, plebem

de Castellari, plebem de moratica cum capellis et decimis, ecclesiam S. Petri in monasterio cum decimis, plebem S. Prosodocimi cum capellis et decimis, et curte usque ad veterem alveum Tartari, ecclesiam Gatii cum decimis, ecclesiam curtis Regiæ cum decimis et curte. Jus parochiale in plebem de Nogaria sicut per concordiam inter te et Nonantulanum abbatem præsentia nostra factum determinante, statutum est, et de scripto nostro firmatum cum decimis quas canonice possides in eadem villa de Nogaria, et in altera villa quæ dicitur Aspum; ecclesiam Casalavoni, ecclesiam Salezole, ecclesiam Ravanuance cum decimis, ecclesiam Vanferarii cum decimis, plebem Ceredi cum capellis et decimis, et familia, et quidquid aliud ibidem juste possides; plebem Leniacis cum capellis et decimis et curte, et cunctis pertinentiis suis; plebem Portaerem cum capellis et decimis et curte, et cum pertinentiis suis; curtem Baasi cum capellis et decimis, plebem S. Zenonis cum capellis et decimis et curte, plebem Englarii cum capella et decimis, quidquid aliud ibidem juste possides; curtem Bonamdigni cum ecclesiis et decimis, ecclesiam Lasix cum decimis, curtem Rupaclaræ cum plebe et capellis, decimis, familiis cæterisque suis pertinentiis; plebem Cortiliani cum decimis, plebem Boboloni cum decimis et curte, plebem Tumbæ cum capellis et decimis et curte, cæterisque suis pertinentiis: villa Casanove cum omni districto, et castello veteri; plebem de Roncho cum capellis et decimis, plebem Insulæ Porcharitæ cum capellis et decimis et curte, plebem de Opedani cum capellis et decimis, curtem Scardevarix cum ecclesiis et decimis, plebem Geberti cum capellis et decimis, plebem Azanensis cum capellis et decimis, ecclesias de Porcilli cum capellis et decimis, plebem de Suardio cum capellis et decimis, et quidquid ibidem juste possides, curtem Galdieri cum ecclesiis et decimis et familiis, et quidquid juris habet in me Move quod vocatur Sarmatiæ, et in silvis sitis juxta montem Fortem, et in Fustalino cum cunctis pertinentiis ejusdem curtis: plebem Colonione cum capellis et decimis et familiis, et dimidia curte; plebem Illati cum capellis et decimis et dimidia curte, curtem Calavenæ cum plebe et capellis et decimis et familiis suis pertinentia; monasterium S. Petri de Calavena, plebem de Mezano cum capellis et decimis, et castello, et familiis, dimidiam curtem Lavanii cum ecclesiis et decimis, curtem Montis Aurei cum plebe, et capellis, et decimis, et omnibus suis pertinentiis: plebem de Cretiana cum capellis, et decimis, et familiis: curtem Alzenagi, et dimidiam partem Azagi: plebem Albatiani cum decimis, et capellis in districto curiæ, et familiis, plebem S. Floriani cum capellis et decimis, et familiis; plebem de Higratio cum capellis et decimis, et familiis; et dimidia parte curtis; plebem S. Georgii cum capellis, et decimis, et familiis, et dimidia curte.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat

A præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum, etc.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Theod. Sanctæ Rufinæ episcopus subsc.

Ego GG. presbyter card. tit. S. Callisti subsc.

Ego Guido presb. card. tit. S. Grisogoni subsc.

Ego Ranerius presb. card. tit. S. Priscæ subsc.

Ego Thomas presb. card. tit. Vestinæ subsc.

Ego Manfredus presb. card. tit. S. Sabinæ subsc.

B Ego Villanus presb. card. tit. S. Stephani in Cælio monte subsc.

Ego Gregorius diac. card. SS. Sergii et Bacchi ss.

Ego Odlo diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum subsc.

Ego Guido diac. card. SS. Cosmæ et Damiani subsc.

Ego Petrus diac. card. S. Mariæ in Porticu subsc.

Ego Rodolphus diac. card. S. Lucix in Septa Solis subsc.

Ego Gregorius diac. card. S. Angeli subsc.

Ego Jacintus diac. card. S. Mariæ in Cosmedin subsc.

Ego Bernardus diac. card. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ subsc.

Ego Petrus diac. card. S. Mariæ in Via Lata subsc.

Ego Cintius diac. card. S. Rom. Eccl. subsc.

C Datum Viterbii per manum Roberti S. R. E. card. et cancell., xvi Kal Jun., indict. viii, Incarnat. Domin. an. 1145, pontif. vero D. Eugenii III PP. an. 1.

XXV.

Confirmat pacem inter Theobaldum episcopum Veronensem, et Albertum abbatem Nonantulanum, hac pactione factam ut alter jus parochiale, alter jus fundi habeat in plebe Nogariensi.

(Anno 1145, Maii 18.)

[TIRABOSCHI *Storia di Nonant.* II, p. 259.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio A. Nonantulano abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Quæ judicii veritate decisa, vel rationabili concordia terminata sunt, litterarum debent memorix commendari, ne pravorum hominum in posterum valeant refragatione turbari. Ideoque qualiter controversia quæ inter te et venerabilem fratrem nostrum Teobaldum Veronensem episcopum super plebe de Nogaria agebatur, in nostra præsentia terminata sit presentibus litteris annotari præcipimus. Auditis siquidem utriusque partis rationibus et diligenter inquisitis antequam judicium proferremus, pro bono pacis et utriusque Ecclesiæ quiete optionem paciscendi vobis indulimus. Placuit itaque utrique parti, ut Veronensis episcopus jus parochiale, Nonantulanus vero abbas jus fundi in ca-

dem plebe de cætero quiete possideat. Super quo habito fratrum nostrorum consilio eidem concordie assensum præbuimus, et ne inter easdem Ecclesias aliqua discordia de cætero oriatur ipsum jus parochiale hoc modo distinximus. Cum archipresbyter in ipsa plebe fuerit ordinandus, a clericis ipsius plebis cum Nonantulani abbatis conscientia eligatur. Electus autem, si idoneus fuerit, ab episcopo Veronensi parochiæ curam suscipiat; et de plebis quidem cura ei respondeat, et obedientiam promittat. Abbati vero pro rebus temporalibus manuum securitatis et debitam subjectionem exhibeat. Consecrationem vero ipsius plebis, altarium quoque et capellarum ad eandem plebem pertinentium, et ordinationes clericorum Veronensis episcopus habeat, easque gratis et absque difficultate impendat. Eorundem quoque clericorum excessus canonicè corrigat. Cum ad concilium Romani pontificis venerit, archipresbyter et clerici ipsius plebis solidos Lucenses ei tribuant. Si vero pro necessitate et utilitate Veronensis Ecclesiæ ad Romanam curiam venerit, xv solidos Lucensis monetæ ei præbeant. Quod si de crimine impetitus vocatus fuerit, hoc pacto nil dare cogantur. Ad synodum vero ipsius de more euntes x solidos synodales (sic) Veronensis monetæ, sicut consuetum est, solvant. Cum autem plebes juxta consuetudinem visitaverit, vel si aliquo casu eum inde transire contigerit, secundum facultatem ipsius plebis ipsum in hospitio honeste suscipiant. Ab aliis vero gravaminibus vel exactionibus Veronensis episcopi vel ministerialium suorum, eadem plebs omnino libera et quieta permaneat.

Datum Viterbii, xv Kalendas Junii.

XXVI.

Otoni præposito fratribusque Cappenbergensibus et ejusdem congregationis sanctimonialibus Wisclensibus immunitatem decimarum concedit.

(Anno 1145, Maii 23.)

[Inediti hujus privilegii summarium habemus ex JAFFÉ, *Regesta Rom. pont.*, p. 618.]

XXVII.]

Privilegium pro monasterio S. Mariæ de Columba.

(Anno 1145, Junii 5.)

[CAMPI *Hist. di Piac.* I, p. 545, Preuv.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis JOANNI abbati venerabilis monasterii siti in loco qui Columba dicitur, et Caretum antiquitus vocabatur, quodque in Placentino episcopatu situm est, ejusque fratribus regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenter concedere et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulacionibus clementer annui-

mus et præfatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communitus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Omnes videlicet terras, quas illustris vir Pallavicinus marchio una cum uxore, et filiis suis, et Conradus Cavalcabæ marchio cum sua uxore, et vassali ipsorum marchionum, et ecclesia Sanctæ Mariæ de Castellione et ecclesia de Florentiola, et nobilis signifer Placentinæ civitatis, et Malcoredus vicedominus, et Fulco advocatus, et Bonizo de Andito et Ardengus vicedominus; Grimerius et Baiamons vicecomites, et Gislentio, et Bernardus, et Joannes, et Calvus fratres filii Salvi Ardicionis, et Malus Parens, et Rainaldus Surdus, et Malacria, et filii Rainerii nobiles prædictæ civitatis, seu omnes alii boni viri qui eidem loco devotionis intuitu, vel venditionis seu contracambii, atque commutationis contulerunt: quas nimirum ejusdem loci fratribus quietas, et liberas jure perpetuo permanere, et ab omni sæculari exactione remotas fore sancimus. Et quoniam communem vitam agentes de aliorum eleemosynis, ac beneficentia debent vivere; constituimus, ut de laboribus, quos fratres ipsius monasterii propriis manibus aut sumptibus excolunt, atque de animalibus quæ nutriunt, nullus ab eis decimas exigere, nec suscipere audeat. Decernimus etiam, ut a loco qui dicitur Barastalla, usque Siolum, et a Siolo usque Florentiolam, et a Florentiola usque Butrium, et a Butrio usque ad S. Andream, et a S. Andrea usque ad prædictum Barastalla; quos terminos a venerabili fratre nostro Arduino episcopo, nec non clero et populo Placentiino specialiter designatos, atque a Lotbario, Dei gratia, tertio Romanorum imperatore Augusto, confirmatos fore cognoscimus; nulla ecclesia, quolibet tempore construatur, nullaque sæcularis prorsus habitatio fiat. Quidquid etiam præfatus episcopus de terris ad jus sui episcopatus pertinentibus, fratrum suorum consilio, juste vobis concessit, et scripto suo firmavit, confirmamus. Confinia quoque, quæ prædictus Pallavicinus marchio cum uxore sua de terris sui juris pro remedio animarum suarum præfato monasterio de Columba concesserunt, et suis propriis manibus posuerunt, conscripta suo munimine roborarunt, nos quoque apostolica auctoritate roboramus, et ne quis ea mutare, vel transferre præsumat, prohibemus; videlicet sicut rivus de Pontiore transit usque in viam, quæ vadit ad Siolum, et sicut ipsa confiniata potita sunt desuper Salicetum usque ad viam quæ vadit ad Castellionem, et sicut eadem via vadit desuper caudam de

Luxercio usque in rivum veterem; et sicut ipse A
rivus vadit ad Bodracum, et sicut ipsum Bodracum
vadit usque ad Clusam ejusdem Burgundionis, et
sicut rivus de Frasaneto vadit ab ipsa Clusa usque
ad prædictum locum de Pontiore....

Nulli ergo omnino hominum fas sit præfatum mo-
nasterium temere perturbare aut ejus possessiones
auferre, sive ablatas retinere, minuere, seu quibusli-
bet vexationibus fatigare, sed omnia integra conser-
ventur eorum pro quorum gubernatione et sustenta-
tione concessa sunt usibus omnimodis profutura,
salva diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua
igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona,
hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra
eam temere venire tentaverit, secundo tertiove B
commonita, si non reatum suum congrua satisfac-
tionæ correxerit, potestatis honorisque sui dignitate
careat, reamque se divino judicio existere de per-
petrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo
corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris
nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo
examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem
eidem loco jura sua servantibus, sit pax Domini
nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ
actionis percipiant, et apud districtum judicem
præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus sub-
scripsi.

Ego Conradus Sabinensis episcopus subscripsi.

Ego Gregorius presb. card. tit. S. Celsi sub-
scripsi.

Ego Guido presb. card. tit. S. Chrysogoni sub-
scripsi.

Ego Thomas presb. card. tit. Vestinæ sub-
scripsi.

Ego Gilibertus presb. card. tit. S. Marci sub-
scripsi.

Ego Guido presb. card. tit. S. Laurentii in Da-
maso subscripsi.

Ego Ugo presb. card. tit. In Lucina subscripsi.

Ego Villanus presb. card. tit. S. Stephani in
Cœlio monte subscripsi

Ego Gregorius diaconus card. SS. Sergii et Bac-
chi subscripsi.

Ego Guido diacon. card. SS. Cosmæ et Damiani D
subscripsi.

Ego Octavianus diacon. card. S. Nicolai in Car-
cere Tulliano subscripsi

Ego Joannes diacon. card. S. Adriani sub-
scripsi.

Ego Gregorius diacon. card. S. Angeli subscripsi.

Datum Viterbii per manum Roberti sanctæ Ro-
manæ Ecclesiæ presbyt. cardinalis et cancellarii,
nonas Junii, indictione octava, Incarnationis
Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domni Eu-
genii papæ III anno primo.

Ottoni episcopo Pragensi et Wladislao Bohemorum
duci homines quosdam ob invasa bona Heinrichi
episcopi Moraviensis excommunicatos nuntiat.

(Anno 1145, Junii 5.)

[THEINER. *Disquis. crit.*, 210.]

EUGENIUS episcopus, s. s. D., venerabili fratri
OCTO Pragensi episcopo et dilecto in Christo filio
W. illustri Bohemorum duci s. et a. b.

A sede apostolica statutum est ut si quis, sua-
dente diabolo, hujus sacrilegii reatum incurreret,
quod in clericum vel monachum violentas manus
injecerit, anathemati subjaceat, et nullus episco-
porum illum præsumat absolvere, nisi mortis ur-
gente periculo, donec apostolico conspectui repræ-
sentetur, et ejus mandatum suscipiat. Pervenit ad
nos quod quidam parochiani venerabilis fratris
nostri Martini Moraviensis episcopi, diabolico in-
stinctu, dum ad sanctam Romanam veniret Eccle-
siam, personam suam ausu sacrilego invaserunt,
et bona sua auferre nullatenus timuerunt. Unde nos,
quorum præcipue interest tantum sacrilegium et
tam gravem excessum impunitum non præternit-
tere, eosdem sacrilegos, videlicet Conradum, Wra-
dzlaum, Depaldum, Micul, Jurata, Domazlaum,
Slavebor, Ugonem, Cuno, Roduik, Bogdan in præ-
terita sollemnitate Pentecostes, astante populi mul-
titudine, excommunicationis viaculo innodavimus,
et ab omnium fidelium consortio sequestravimus.
Ideoque per apostolica vobis scripta mandamus
atque præcipimus quatenus tu, frater episcope,
eamdem excommunicationem publice denunties et
facias observari. Tu vero, filii W. dux, juxta poten-
tiam tibi a Deo collatam eos coerceas, donec præ-
lato fratri nostro de tam gravi injuria satisfaciant,
et ipsi juxta mandatum et consilium ipsius pro se
et pro aliis ad nostram præsentiam veniant, sicut
in supradicto decreto continetur, de tam gravi sa-
crilegio mandatum nostrum suscipiant.

Dat. Biterbii Non, Jun.

XXIX.

Abbatibus Gradicensi et Trebicensi necnon Ottoni
duci Moraviensi, mandat ut una cum duce Bohe-
morum Conradum, Wratzlaw et Theobaldum duc-
es et eorum complices ad satisfactionem episcopo
Moraviensi compellant.

(Anno 1145, Junii 5.)

[BOCZEK, *Cod. diplom. Morav.*, 1, 236.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis
fratris... abbatibus de Gradis et de Trebech, et di-
lecto in Christo filio OTTONI Moraviensi duci salu-
tem et apostolicam benedictionem.

Pervenit ad nos quod quidam parochiani vena-
bilis fratris nostri Henrici Moraviensis episcopi,
diabolico instinctu, dum ad sanctam Romanam te-
cum, filii dilecte dux Otto, veniret Ecclesiam, per-
sonam suam ausu sacrilego invaserunt, et bona sua
auferre nullatenus timuerunt. Unde nos quorum
præcipue interest, tantum sacrilegium et tam gra-

ven excessum impunitum non prætermittere, eosdem sacrilegos, videlicet Conradum, Wratislaum, Depoldum, Juratam, Domazlaum, Slavebor, Ugonem, Cunonem, Micul, Groznatam, Radmilium, Bogdan in præterita solemnitate Pentecostes, astante populi multitudine, excommunicationis vinculo innolavimus, et ab omnium fidelium consortio sequestravimus. Ideoque per apostolica vobis scripta mandamus atque præcipimus, quatenus vos filii... abbates eandem excommunicationem publice denuntietis. Tu vero, filii Otto dux, juxta potentiam tuam, tibi a Deo collatam, junctis viribus una cum dilecto filio Wladislao Boemorum duce, eos cohæreas, donec fratri nostro de tam gravi injuria satisfaciant, et quidam ex ipsis juxta mandatum et consilium pro se et aliis ad nostram præsentiam veniant, et de tam gravi sacrilegio mandatum nostrum suscipiant.

Datum Viterbii, Nonas Junii.

XXX.

Ad preces Henrici Moraviensis episcopi, monasterium Litomyssense in sedis apostolicæ protectionem suscipit ejusque possessiones confirmat.

(Anno 1145, Jun. 8.)

[BOCZEK, *Cod. diplom. Morav.*, I, 237.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis... abbati monasterii in Lutomizl, ordinis Præmonstratensis, ejusque fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Fidelem devotionem venerabilis fratris nostri Henrici Moraviensis episcopi, grato attendentes animo, ejusque justis petitionibus, quibus pro vobis intercessit instanter, hilarem præbentes assensum et effectum paternam, qua decet benignitate inclinati ecclesiam Sanctæ Mariæ una cum loco, in quo vestrum monasterium cernitur esse constructum, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona ex larga concessione nobillium virorum Brecizlai et Sobeslai, uondam Bohemorum ducum, necnon Wladizlai ducis et Henrici fratris ejus, Ottonis, Moraviensis ducis, et ipsius fratris nostri præfati Henrici aliorumque vestra ecclesia juste et canonicè possidet, aut in futurum ex concessione pontificum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio poterit adipisci, firma et illibata permaneant nunc et in posterum ævum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ paginam confirmationis et protectionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Viterbii, vi Idus Junii (6).

XXXI.

Privilegium pro monasterio S. Salvatoris Montis-Acuti.

(Anno 1145, Junii 12.)

[MITTARELLI, *Annal. Camaldul.*, III, App., 420.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis OFFREDO abbati monasterii Salvatoris Domini in territorio Perusino, in loco qui dicitur sub monte Castellione, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Apostolici moderaminis clementiæ convenit religiosos diligere, et eorum loca apostolicæ tuitionis munimine confovere. Idecirco, dilecti in Domino filii, petitioni vestræ charitate debita impertinus assensum, et prædecessoris nostri bonæ memoriæ Honorii vestigiis inhærentes monasterium Sancti Salvatoris, in quo divino mancipati estis obsequio, protectione sedis apostolicæ communimus. Præsentis igitur privilegii pagina apostolica auctoritate statuimus, ut quæcunque bona, quæcunque possessiones concessione pontificum, liberalitate regum, vel donatione fidelium aut aliis justis modis ad idem videntur pertinere monasterium, et quæcunque in futuris, largiente Domino, juste atque canonicè poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis nominibus duximus adnotanda: Videlicet monasterium Sancti Salvatoris situm juxta fluvium Carpini; monasterium Sanctæ Julianæ cum capellis et pertinentiis suis; Sancti Thomæ cum ecclesiis et pertinentiis suis; cellam Sancti Joannis in Monte Acuto cum ecclesiis et pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Sylvestri cum ecclesiis et pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Pauli de Herodina cum pertinentiis suis; cellam Sancti Juliani in insula Pulvensi cum servis et pertinentiis et piscariis suis; ecclesiam Sancti Florentii in comitatu Aretino in loco qui dicitur Mosanarii cum pertinentiis suis; cellam Sanctæ Mariæ in Colognola; cellam Sancti Florentii juxta murum civitatis Perusiæ cum suis pertinentiis; ecclesiam Sanctæ Mariæ in Clevi cum sua pertinentia; cellam Sanctæ Petronillæ in comitatu Tudertino; ecclesiam Sancti Donati cum ecclesiis et pertinentiis earum; cellam Sancti Simeonis cum ecclesiis et pertinentiis suis; cellam Sancti Petri in Antoniana; ecclesiam Sancti Nicolai et Sancti Paterniani cum omnibus earum pertinentiis; ecclesiam Sancti Andree in Fracta cum hospitali et eorum pertinentiis; cellam Sancti Faustini cum ecclesiis et pertinentiis suis; cellam Sancti Salvatoris in Jessiola cum sua pertinentia; cellam Sancti Petri in Carpine cum ecclesiis, castellis et pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Paterniani juxta villam quæ vocatur Farnetum; ecclesiam Sancti Laurentii in Agello; ecclesiam Sancti Benedicti in Carseta, et Sancti

(6) E copia in archivo ejusdem monasterii, quod intextum archivo Gradicensi in registratura c. r. gubernii Moravici asservatur.

Andræ in Castro cum omnibus eorum pertinentiis; A cellam Sanctæ Mariæ in Niconâ cum pertinentiâ sua; ecclesiam Sancti Christophori in Rustanula; ecclesiam S. Donati in Monte cum omnibus eorum pertinentiis; ecclesiam Sanctæ Mariæ in Monte-acuto cum sua pertinentiâ. In comitatu Feretrano ecclesiam sitam in monte Ciso cum sua pertinentiâ; ecclesiam Sancti Gaudentii juxta montem Falconem; ecclesiam Sancti Salvatoris in Valle-Vienni cum eorum pertinentiis; terram etiam quæ est in Sorbo, in Favulla, in Baxio et juxta petram Tifilam et in valle plena juxta Miratoriam et in Castagnola, quæ est juxta Gattariam cum omnibus rebus quæ in eodem comitatu ipsi sancto loco pertinere videntur; cellam Sanctæ Trinitatis in monte Neronis heremicali dicatam conversationi; ecclesiam Sanctæ Mariæ in Trivio cum earum pertinentiis; ecclesiam Sancti Matthæi in valle de Lacu cum omnibus suis pertinentiis. In comitatu castri Felicitatis quidquid habet dono Guicciardi infra vel extra civitatem; plebem Sancti Petri in monte Marciano cum ecclesiis et omnibus suis pertinentiis.

Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate vel tuorum quomodolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutiâ seu violentiâ præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti Regulam elegerint a Romano pontifice consecrandum. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes monachorum seu cæterorum clericorum qui ad sacros fuerint ordines promovendi, a diocesano accipietis episcopo, siquidem gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, etsi ea gratis ac sine pravitâte voluerit exhibere; alioquin liceat vobis catholicum quem malueritis adire antistitem, et ab eo consecrationum sacramenta suscipere, qui apostolicæ sedis fultus auctoritate, quæ postulantur indulgeat. Porro laborum vestrorum decimas ob pauperum usus retinendas absque episcopi cujuslibet contradictione concedimus. Præcipimus etiam et jubemus ut omnes contractus, vel chartulæ ad damnum ipsius monasterii contra jus et fas a pravis rectoribus sive abbatibus de bonis ipsius monasterii factæ omnino inanes et vacuæ habeantur. Missas sane publicas seu stationes in monasterio vestro præter voluntatem abbatis fieri prohibemus. Nec ipsi autem, nec alicui personæ liceat monasterii rebus molestias irrogare, fodrum autem, angarias exigere, quatenus, annuente Deo, in sanctæ religionis observatione seduli et quieti permanentes, Romanæ tuitionis gratia potiamini. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere, seu quomodolibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva sedis apostolicæ auctoritate.

Si qua sane in futurum ecclesiastica secularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

FAC MECUM, DOMINE, † SIGNUM IN BONUM.

B Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.
Ego Thomas presbyter card. tit. Vestinæ ss.
Ego Guido presb. card. tit. Sancti Laurentii in Damaso ss.
Ego Hugo presb. card. tit. in Lucina ss.
Ego Gregorius diacon. card. Sanctorum Bacchi et Sergii ss.
Ego Oddo diacon. card. Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.
Ego Octavianus diacon. card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano ss.
Ego Rodulfus diaconus card. Sanctæ Lucie in Septa Solis ss.

C Datum Viterbii per manum Roberti, sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, secundo Idus Junii, indictione VIII, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno primo.

XXXII.

Privilegium pro Ecclesia S. Petri de Guastalla.

(Anno 1145, Junii 14.)

[*Arro, Istoria dell. città di Guastalla, I, 358.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis RAINALDO, archipresbytero ecclesiæ Beati Petri quæ in Guastallensi pago sita est, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris canonicè substituendis, in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et ecclesiam vestram a prædecessore nostro felicitis memoriæ Gregorio papa quinto in plebem de capella promotam et a successoribus ejus sanctæ recordationis Paschali et Innocentio secundo summis pontificibus privilegiorum munimine roboratam, sub apostolicæ sedis tutelam protectionemque nostram suscipimus, et beati Petri patrocinio commendamus; statuentes ut quascunque possessiones, seu decimas, quæcunque etiam bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justa

modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis et illibata permaneat. De chrismate et oleo sancto atque ordinatione clericorum sive consecrationibus ecclesiarum a quocunque velitis episcopo catholico accipiendi licentiam vobis liberam indulgemus. Ad hæc adijcientes decernimus ut nullus ecclesiam infra terminos vestræ parochiæ, nisi quæ vobis debeat esse subjecta, absque vestra licentia ædificare præsumat, salva tamen in omnibus apostolicæ sedis auctoritate et reverenda dignitate superscriptæ plebis. Capellas quoque Sancti Bartholomæi, Sancti Georgii et Sancti Martini ad jus vestræ Ecclesiæ pertinentes a præfatis decessoribus nostris vobis firmatas, in perpetuum sub vestra subiectione manere sancimus. Nulli ergo archiepiscopo, episcopo, vel abbati, aut marchioni, comiti seu capitaneo, judici aut gastaldioni, nec omnino alicui hominum fas sit præfatam ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove comonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis vero eidem loco justa servantiis, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Theodoricus S. Rufinæ episcopus ss.

Ego Ugolinus diac. card. SS. Sergii et Bacchi ss.

Ego Oddo diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum

ss.

Ego Guido diac. card. Sanctorum Cosmæ et Damiani ss.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere ss.

Ego Gregorius diac. card. S. Angeli ss.

Ego Jacintes diac. card. S. Mariæ in Cosmedin ss.

Ego Gregorius presbyt. card. tit. Calixti ss.

Ego Guido presb. card. tit. S. Chrysogoni ss.

Ego Thomas presb. card. tit. S. Vestinæ ss.

Ego Guido presbyt. card. tit. S. Laurentii in Damiano ss.

Ego Nicolaus presbyt. cardin. tit. S. Cyriaci ss.

Ego Ugo presbyt. card. tit. in Lucina ss.

Ego Julius presbyt. card. tit. S. Marcelli ss.

Ego Villanus presbyt. card. S. Stephani in Cœlio monte ss.

Datum Viterbii per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardin. et cancellar., xviii Kalend. Julii, indict. viii, Incarnationis Dominicæ

A anno 1145, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno primo.

XXXIII.

Privilegium pro abbacia S. Mariæ Castellionensi.

(Anno 1145, Jun. 16.)

[PLANCHER, *Hist. de Bourgogne*, I, Preuv., p. 44.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis BALDUINO, abbati ecclesiæ Beatæ Mariæ de Castellione, et fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur quod rationi et utilitati convenire cognoscitur, animo nos decet libenter concedere, et petentium desideriis congruum imperitari suffragium. Expropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer anquimus, et præfatam beatæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrocinio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneat; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam de Pomiliaco, jus vestrum in ecclesia de *Briçon*, ecclesiam de *Massaigiaco*, domum Dei quæ est in Castellione cum omnibus pertinentiis suis, totam parochiam ipsius castri, ecclesiam Sancti Fidoli, ecclesiam de *Maisiaco*, ecclesiam de *Villota*, ecclesiam de *Bunciaco*, ecclesiam de *Colomario*, ecclesiam de *Lairico*, ecclesiam de *Custeranno*, ecclesiam de *Baclo*, ecclesiam de *Empiliaco*, quemadmodum a venerabili fratre nostro Godefrido Lingonensi episcopo et prædecessoribus ejus eidem ecclesiæ libere et absque paratis et eulogiis canonice collatæ sunt, præter illam de Sancto Fidolo, duos furnos in eodem castro, medietatem minagii tam in foro quam extra forum, molendinum de *Carcellis*, decimas etiam terrarum episcopalium ejusdem castri, eruces etiam per singulos annos a *Gieio* usque *Granciliacum* et usque *Lenticum*; a *Lentico* usque ad *Colomarium*; a *Colomario* usque ad *Salviscam*, inde etiam usque *Baceloum*, et usque *Laneam*. Item a *Colomario* usque ad *Sanctum Germanum Rocosum*; a *Sancto Germano* usque ad *Aiseium*, et inde usque ad aliud *Colomarium*; tam ab istis villis quæ nominatæ sunt quam ob omnibus aliis quæ infra hos terminos continentur: villam quoque quæ dicitur *Poison*, villam quæ dicitur *Villeta* similiter apud *Divionem* et *Fleureium*, *Rotagium* cum ventis et pedagio de propriis rebus ab *Odone* et *Hugone* filio suo *Burgundiæ* ducibus vestræ ecclesiæ donatum; partem nemoris quod dicitur *Vicinum*, quam *Gualterus Burgarellus* in eo habuit; pratium *Massengiæ* quod dicitur pratium *Gruoldi*, quod fuit *Hugonis de Lairiaco* filii *Guidonis de Porta*; molendinum de *Empiliaco*, quod est

juxta pontem a Willelmo sorore Godefridi, cum consensu militum et nepotum suorum, vobis concessum est. Prohibemus etiam ut nullus ecclesiam aut oratorium infra parochiam vestram absque consensu vestro edificare præsumat, salva tamen in omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Decernimus igitur ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva diocæsani episcopi canonica reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus s.

Ego Conradus Sabinensis episcopus s.

Ego Theodeginus Sanctæ Rufinæ episcopus s.

Ego Thomas presbyt. cardin. tit. Vestinæ s.

Ego Nicolaus presbyt. card. tit. Sancti Ciriaci s.

Ego presbyter cardin. tit. in Lucia s.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctorum Cosmæ et Damiani s.

Ego Octavianus diacon. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano s.

Ego Rodulfus diaconus cardin. Sanctæ Lucie in Septa Sol. s.

Datum Viterbii per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, xvi Kalend. Julii, indictione octava, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno primo.

XXXIV.

Bulla in gratia Alberti abbatis S. Theodardi.

(Anno 1145, Jun. 25).

[*Gall. Christ. Nov.*, XIII, instr. 183.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus ARNALDO Narbonensis archiepiscopo, et RAIMUNDO Tolosano episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Veniens ad præsentiam nostram filius noster Albertus, S. Audardi abbas, cum quorundam fratrum nostrorum litterarum attestacione, gravem in præsentia nostra querelam deposuit, quod Idelphonus Tolosanus comes abbatiam Sancti Audardi violenter destruit, villæ habitatores in abbatem et monachos consurgere, atque cum rebus et domibus suis ad alium locum transmigrare facit abbatem

A ipsum et monachos fugere et velut exules ire compellit, deo castra in alodio ipsius monasterii, et tertium in terra quam ipsemet duobus millibus solidorum et ducentis eidem abbati vendiderat, ansu sacrilego construit, nec his contentus ad cunilum suæ nequitie graviora eis, videlicet pœnam et mortem minatur. Quia igitur res ecclesiasticas tam præsumptuose pervadere quantum sacrilegum sit, quantaque animadversione puniendum fraternitati vestræ non credimus esse incognitum, per apostolica vobis scripta præcipiendum mandamus quatenus, dilatione remota, in unum convenientes, præfatam comitem ex nostra parte districte commoneatis ut præfatam abbatem et monachos suos in loco suo in pace manere permittat, castra in ipsius alodio monasterii ædificata diruat, et de damnis et illatis injuriis abbati et fratribus condigne satisfaciatur, pravas quoque consuetudines quas in eadem abbacia et pertinentiis suis imposuisse dignoscitur, omnino aboleat. Quod si infra quadraginta dies post vestram commonitionem adimplere contempserit, in tota civitate ipsa Tolosa et in episcopatu, qui sub ipsius potestate est, divina prohibemus officia celebrari præter baptismum et poenitentiam morientium. Vos autem ipsum interdictum, donec supra dicto modo satisfaciatur, observari firmiter faciatis. Si vero nec resipuerit et in eadem malitia perseverare præsumperit, dissimulare non poterimus quin B. Petri manus et nostras in personam ipsius extendamus.

Datum Viterbii, nono Kalendas Julii.

XXXV.

Ad O[thonem] Lucensem episcopum.

(Anno 1145, Junii 30.)

[BALUZ. *Miscell.* c. 1. Luc., IV, 593.]

EUGENIUS episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri O. Lucano episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Perlatus est clamor ad aures nostras, quod prior Sancti Angeli et fratres sui ea quæ prædecessor noster felicis memoriæ PP. Lucius super ecclesia S. Salvatoris præcepit, negligant observare. Quia igitur ipsius mandata tanquam nostra irrefragabiliter volumus observari, per apostolica tibi scripta præcipimus, quatenus eidem priori ex nostra parte præcipias, ut sicut idem prædecessor noster viva voce per obedientiam ei præcepit, quod Innocentius et Cælestinus sanctæ memoriæ, prædecessores nostri præceperant, et quod ipse in manu dilecti filii nostri, G. presbyteri cardinalis SS. Laurentii et Damasi sacramento firmavit, tam ipse quam fratres sui, irrefragabiliter observent: illos vero qui super eandem S. Salvatoris ecclesiam lapides projecerunt, vel assultum in ea fecerunt, donec de tanto sacrilegio satisfaciant pro excommunicatis habeas. Si autem præfatus prior vel fratres sui vel parochiani super eandem S. Salvatoris ecclesiam vel personas seu res ejusdem ecclesiæ fratres S. Fridiani aliquando infestare præsumperint, ex tunc in ipsa Sancti Angeli ecclesia divina prohibemus officia celebrari.

Data Viterbii, ii Kal. Julii.

XXXVI.

Ad G. abbatem S. Nicolai de Vedogio.

(Anno 1145, Aug. 16.)

[D. Bouquet, *Recueil*, XV, 429.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, G. abbati Sancti Nicolai de Vedogio, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum te ipsum asseras paupertate gravari, miramur plurimum quod modis omnibus elaboras ut pauperior fias. A tua namque non debuit excidisse memoria quod controversiam quæ inter te et sacerdotem de Batpalmis agitur venerabili fratri nostro Alviso Atrebatensi episcopo viva voce commisimus continuandam; in cujus præsentia, cum secundum voluntatem tuam rem non procedere vidisses, sicut ab eodem fratre nostro accepimus, sola subterfugii et frustratorie dilationis causa prædictum sacerdotem ad sedem apostolicam iterum appellasti. Quia igitur nostri officii est injuste gravatis paterne providere, per apostolica tibi scripta præcipiendo mandamus quatenus cum a prædicto fratre nostro fueris evocatus, remota occasione præsentiam ejus adeas, et si memoratus sacerdos duobus vel tribus idoneis testibus probaverit quod prædecessores sui sacerdotem quartam partem presbyteratus de Batpalmis tenuerint, tu omni appellatione remota ipsam quartam partem quiete ipsum de cætero habere permittas, et damna quæ exinde sibi te intulisse probaverit cum integritate restituas. Alioquin nullatenus præterire poterimus quin de frustratoria dilatione tua, dignam justitiam faciamus.

Datum Viterbii, xvii Kal. Septembris.

XXXVII.

Alviso episcopo Atrebatensi mandat ut judicet inter abbatem S. Nicolai de Vedogio et sacerdotem de Buptulnis.

(Anno 1145, Aug. 16.)

[*Ibid.*, p. 428.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ALVISO Atrebatensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Super mobilitate et levitate quam abbatem Sancti Nicolai de Vedogio in tua præsentia ostendisse tuis nobis litteris significasti profecto dolemus et religioni contrarium minime esse dubitamus. Recordamur siquidem quoniam controversiam quæ inter abbatem præfatum et sacerdotem latorem præsentium agitur viva voce fraternitati tuæ hoc modo commisimus terminandam, ut videlicet si sacerdos duobus vel tribus testibus idoneis in præsentia vestra probaverit quod quartam partem presbyteratus de Batpalmis prædecessores sui sacerdotes ex consuetudine Ecclesiæ tenuerint, ipsam quartam partem eundem sacerdotem quiete habere faceres. Quod cum juxta mandatum nostrum effectui mandare voluisses, præfatus abbas, non oppressionis, sed, sicut asseris, sola subterfugii causa sacerdotem ipsum ad audientiam nostram iterum appellavit. In qua siquidem appellatque licet extraordinarie pro-

A cesseris, quia tamen ex apostolicæ sedis reverentia sententiam distulisti, devotionem tuam in Domino collaudamus. Verum quoniam ille de frustratoria dilatione et prava deliberatione sua lucrari non debet, ipsum negotium denuo discretioni tuæ remittimus, per apostolica tibi scripta mandantes ut assumptis tecum prudentibus et discretis viris, et maxime venerabili fratre nostro Milone Molinorum episcopo, utramque partem ante tuam evoces præsentiam; et si sacerdos, quemadmodum supra dictum est, in præsentia tua probaverit, de ipsa quarta parte, omni appellatione remota, ipsum vice nostra investias, et quæ de ipsa parte quarta ablata sibi esse probaverit cum integritate restitui facias.

Datum Viterbii xvii Kal. Septembris.

XXXVIII.

Ad Theobaldum Veronensem episcopum.

(Anno 1145, Sept. 12.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, V, 784.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri T. Veronensi episcopo salutem et apostolicam benedict.

Pervenit ad nos quod quidam nobiles tuæ civitatis Veronen. Ecclesiam supra quodam castro, quod ipsa Ecclesia per concessionem imperatorum et Romanæ Ecclesiæ confirmationem diu in pace possedit, et libere tenuit, noviter inquietant, et tu etiam cum ipsis contra fratrum tuorum voluntatem, et prohibitionem super hoc, causam ingressus es. Quia igitur ipsius Ecclesiæ possessiones, et bona cujuslibet injuria vel negligentia amitti nolumus, per præsentia tibi scripta mandamus quatenus nullum iudicium vel pactum ipsis super hoc inias, imo eos sine dilatione districte commoneas, ut castrum ipsum, et alias possessiones quas Veron. Ecclesia hactenus quiete possedit sibi dimittant, et eam exinde inquietare de cætero non præsumant: verum si justitiam se habere confidunt in præsentia dilecti filii nostri G. presbyteri cardinalis tecum accedant, et ibidem quod justum fuerit obtineant. Quod si facere, et ab Ecclesiæ infestatione desistere noluerint, tanquam de ecclesiasticarum rerum pervasoribus de ipsis justitiam facias.

Dat. apud Montemlubricum, ii Id. Septembris.

XXXIX.

W[ilioni], presbytero cardinali mandat ut de castro quodam ortam inter canonicos et nobiles quosdam Veronenses controversiam dirimat.

(Anno 1145, Sept. 13.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, V, 787.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio W. presbytero cardinali, salutem et apostolicam benedictionem.

Pervenit ad nos quod quidam nobiles viri Veron. civitatis Veronensem Ecclesiam super quodam castro quod ipsa Ecclesia per concessionem imperatoris et Romanæ Ecclesiæ confirmationem diu in pace

possedit et libere tenuit, noviter inquietant, et frater noster etiam T. episcopus cum ipsis contra fratrum suorum voluntatem et prohibitionem super hoc causam ingressus est. Quia igitur ipsius Ecclesie possessiones et bona cujuscumque injuria vel negligentia amitti nolumus, eidem episcopo per litteras nostras mandavimus quatenus nullum iudicium, vel pactum cum ipsis super hoc iniat, imo eos sine dilatione districte commoneat, ut castrum ipsam, et alias possessiones, quas Veronæ Ecclesia hactenus quiete possedit, sibi dimittant, et eam exinde inquietare de cætero non præsumant. Verum si iustitiam se habere confidunt ad præsentiam tuam secum accedant, et ibidem quod justum fuerit obtineant. Tibi vero per præsentia scripta mandamus, quatenus congruo loco et tempore tam eundem episcopum, archipresbyterum quoque, et clericos, quam nobiles ante tuam evoces præsentiam, et causa ipsa ab utraque parte diligenter cognita, ordine iudicario eam definias.

Dat. apud Montenubricum, Id. Sept.

XL

Privilegium pro Ecclesia Regiensi.

(Anno 1145.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, VI, 419].

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ALBERONI Regino episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Pia postulatio effectu debet prosequente compleri, ut et sinceritas devotionis laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, venerabilis frater Albero episcopo, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et Regiam Ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus: stantes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possides, aut in futurum rationabilibus modis, Deo propitio, poteris adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et per vos eidem Ecclesie illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabula: Monasterium Sancti Prosperi, canonicam Sancti Geminiani, capellam Sancti Stephani, et cæteras capellas ejusdem civitatis; monasterium Sancti Thomæ; monasterium Sancti Raphaelis, plebem de Minotio, capellam Sancti Jacobi de Insula de Bibio, cum aliis capellis ejusdem plebis, plebem de Thoano, capellam hospitalis de Ponte de Cavalla, cum suis possessionibus, et aliis capellis ejusdem plebis; plebem Sancti Vitalis cum capellis suis, et omnibus ad eam jure pertinentibus; plebem de Campiola, capellam Sancti Venancii de Bussina, capellam de Valvesneria, capellam de Sancto Vito, cum aliis capellis ejusdem plebis; plebem de Baysio, cum suis capellis; plebem de castro Ariano, cum suis capellis, plebem Sancti Eleucadii, cum suis capellis; ple-

bem de Albineto, cum suis capellis; plebem de Pulianello, cum suis capellis; plebem de Lezulo cum suis capellis, plebem de Caviliano, capellam de Fano, capellam Cirezula, capellam Sancti Prosperi de Graxiano, cum aliis capellis ejusdem plebis; plebem de Bibiano; capellas de Bibianello cum aliis capellis ejusdem plebis; plebem de Mutilena, capellas de Curviaco, plebem de Rivalta, plebem de Foliano, plebem de Cerato, plebem de Bamio, plebem Herberie, plebem de Prato, cum capella Sancti Martini de Rivo, et aliis suis capellis; plebem de Bagnolo, plebem de Camporotondo cum capella de Corrigia, etc.; plebem de Curte Nova, plebem de Nuvelaria, ecclesiam de Campagnola, plebem de Fabrica, cum capella de Razolo, plebem Sanctæ Mariæ de Novis, ecclesiam de Gargatella, plebem de Sancto Stephano, cum capella Sancti Possidonii, etc.; plebem de Quarantula, plebem Sancti Martini in Spina, cum capellis de Gavello, et de Maneronta; plebem de Ceriano, cum capella de Mulla; ecclesiam de Gonzagha, plebem de Villula, plebem de Pigugacca, plebem de Bondeno de Runculis, plebem de Bondeuo Arduini, plebem de Suzaria; ecclesiam de Lottobonano, ecclesiam de Polisino, ecclesiam de Cizola, plebem de Luzaria, cum capella de Satta, et aliis suis capellis; plebem de Guardestalla, cum suis capellis; monasterium de Marola, monasterium de Canasio.

Præsentis quoque decreti auctoritate sancimus, ut universi Regini episcopatus fines quieti deinceps omnino et integri tam tibi quam tuis successoribus conserventur. Prædecessoris quoque nostri bonæ memoriæ Urbani episcopi vestigiis inherentes, sancimus ut in parochialibus ecclesiis, quas tenent monachi in tuo episcopatu, vestro assensu presbyteros collocent, qui si idonei fuerint, a vobis animarum curam suscipiant, et de plebibus quidem coram vobis rationem reddant; de monachis vero pro rebus temporalibus debitam subjectionem exhibeant, salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Si quis igitur in futurum ecclesiastica, etc.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesie episcopus subscripsi.

Ego Conradus Sabinensis episcopus subscripsi.

Ego Gregorius presbyter cardinalis titulo Calisti subscripsi.

Ego Guido presbyter cardinalis titulo Sanctorum Laurentii et Damasi subscripsi.

Ego Albertus presbyter cardinalis titulo Sanctæ Anastasiæ subscripsi.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi subscripsi.

Ego Petrus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu subscripsi.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli subscripsi.

Ego Cinthus diaconus cardinalis Sanctæ Romane Ecclesie subscripsi.

XLI.

Privilegium pro ecclesia Berchtesgadensi.

(Anno 1145, Oct. 9.)

[HOND., *Metropol. Salisburg.*, II, 160.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis HUGONI Ecclesiæ Berchtesgadensis præposito, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regulariter substituendis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum et animarum salutem pertinere monstratur, animo nos deest illi concedere et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Verumtamen petitionibus illorum ampliori charitate nos oportet intendere, quorum loca in religione fundata ad jus sanctæ Romanæ Ecclesiæ specialius pertinere noscuntur. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis petitionibus clementer annuimus, et præfatam Beati Petri monasterium, in quo divino mancipati estis officio ad exemplar prædecessorum nostrorum felicitis memoriæ Pæthalis, Calixti et Innocentii Romanorum pontificum, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communiimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcumque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et inlibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Silvam quæ Cellæ adjacet, Niederhelm, Scenenberg, Flozze, et reliqua quæ comes Berengarius et filius ejus Gebehardus eidem loco dederunt, quidquid in orientali plaga legitime possidetis, Teusteten, et cætera, quæ Engelwamus, Henricus et Bernhardus de Mosa, Guillelmus de Huba, et alii viciniorum vobis rationabiliter contulerunt, Rotehoven cum suis pertinentiis, Hebingen, cum cæteris quæ Carolus et fratres ejus vobis similiter donaverunt. Ea etiam quæ Rodolphus de Lungowe eodem modo vobis contulit. Frouehoven et cætera quæ Wolf Trigel et frater ejus Tiemo de jure suo vobis dederunt.

Sancimus etiam ut nulli hominum liceat vitæ D canonicæ ordinem, quem secundum beati Augustini Regulam professi estis, in vestra Ecclesia immutare. Nemini etiam professionis vestræ facultas sit alicujus levitatis instinctu, vel arctioris religionis obtentu sine præpositi vel congregationis licentia de claustris discedere. Quod si discesserit, nullus eum episcoporum, nullus abbatum, nullus monachorum sine communium litterarum cautione suscipiat, quandiu videlicet in ecclesia vestra canonici ordinis tenor, Domino præstante, vignerit. Sane ecclesiastica sacramenta a diocæsano suscipietis episcopo, siquidem gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, etsi ea gratis ac sine pravitate voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis pro eorum-

A dem sacramentorum susceptione catholicum quem malueritis adire autistitem, qui, nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Porro loci vestri advocatiam sine præpositi et fratrum consensu aut a fundatorum hæredibus, aut a quibuslibet aliis occupari omnimodis prohibemus. Si vero is cui commissa fuerit eidem Ecclesiæ gravis, aut inutilis apparuerit, et secundo tertiove communitus, non emendaverit, ipsum expellendi et alium idoneum loco suo substituendi liberam vobis concedimus facultatem. Laborum quoque vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus omnino clericus, aut laicus a vobis decimas exigere præsumat. Concordiam vero litis, quæ inter vos et Bambergenses canonicos fuerat, quæ admodum coram venerabili fratre nostro Conrado Salzburgensi archiepiscopo rationabiliter terminata est, ratam manere sancimus. Obente vero te nunc ejusdem loci præposito vel ad alterius Ecclesiæ regimen transeunte, sive tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia præpouatur, nisi quem fratres communi consensu aut fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timoris et B. Augustini Regulam canonice providerint eligendum. Sepulturam quoque illius loci liberam esse concedimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint extremæ voluntati et devotioni nullus obsistat, nisi fuerint excommunicati: salva tamen justitia matricis ecclesiæ.

C Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus bona vel possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva sedis apostolicæ auctoritate, et Salzburgensis archiepiscopi canonica justitia. Ad indicium autem hujus a sede apostolica perceptæ protectionis bizantium aureum nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvetis. Si qua ergo ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Gregorius presb. card. tit. S. Calixti ss.

Ego Hubaldus presb. card. tit. S. Joan. et Pauli ss.

Ego Otto diacon. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diac. card. SS. Cosmæ et Damiani ss.

Ego Octavianus diac. card. S. Nico. in Car. Tull. ss.

Ego Guido in Romana Ecclesia altaris minister indignus ss.

Ego Gregorius diac. card. S. Angeli ss.

Ego Berardus diac. card. S. Romanæ Ecclesiæ ss.

Datum Viterbii per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presb. card. et cancellarii, vii Idus Octobris, indictione viii, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno primo.

XLII.

Monasterii SS. Petri et Pauli Hadmerslebensis protectionem suscipit ac privilegia et possessiones confirmat.

(Anno 1145, Oct. 26.)

[Archetypum est Berolini apud D. G. B. J. Friedländer, inquit Jarrk, *Regesta pont. Rom.*, p. 619.]

XLIII.

Ariberto presbytero cardinali, Gregorio episcopo Bergomati et abbati monasterii de Astino defert cognitionem controversiæ inter S. Alexandri et S. Vincentii canonicos.

(Anno 1145, Oct. 28.)

[Lupi, *Cod. diplom. Bergom.*, II, 1061.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus A[ARIBERTO] presbytero cardinali, et G[REGORIO] Pergamensi episcopo et dilecto filio abbati de Astino, salutem et apostolicam benedictionem.

Canonici Sancti Vincentii nobis conquesti sunt quod ea quæ a sede apostolica inter ipsum et canonicos Sancti Alexandri statuta sunt, et prædecessorum nostrorum privilegiis confirmata, ipsi canonici S. Alexandri non observent. Quia igitur quamvis ipsi nobis invitati in discordia perseverent, nos tamen pro debito nostri officii, ad pacem illorum libenter intendimus, per apostolica vobis scripta mandamus quatenus in unum convenientes utramque partem ante vestram præsentiam vocetis, et utriusque partis tam de privilegiis, quam de aliis querimoniis et rationes diligenter inquirere et cognoscere studeatis, ipsius rei veritatem vestris nobis litteris quantocius significetis. Si vero præfatus cardinalis interesse non poterit, vos nihilominus supra dicto modo causam audiat, et nobis, ut prædiximus, intimetis.

Data Viterbii, v Kalend. Novembris.

XLIV.

Confirmatio sive renovatio et nova concessio privilegiorum monasterio S. Joannis Evangelistæ Parmensis diœcesis, ordinis Casinensis.

(Anno 1145, Oct. 31.)

[MARGARINI, *Bullar. Casin.*, II, 165.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GUIDONI abbati monasterii S. Joannis, quod in Parmensi urbe situm est, ejusque successoribus regulariter promovendis, in perpetuum.

Quoniam sine veræ cultu religionis nec charitatis unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi servitium, expedit apostolicæ auctoritati, religiosas personas diligere, et loca in quibus divinis vacant officia, sedis apostolicæ munimine confovere. Ideo, dilecte in Domino filii Guido abbas, tuis rationabilibus postulationibus elementer annuimus, et prædecessoris nostri felicis memoriæ Paschalis papæ vestigiis inhærentes, ecclesiam Sancti Joannis cuius regiminis es deputatus, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti pagina communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona præfatum monasterium in præsentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis nominibus duximus exprimenda: In eodem episcopatu Parmensi ecclesiam Sancti Stephani, quæ est in burgo, ecclesiam Sancti Michaelis de Arcu, ecclesiam Sancti Stephani de Torano, ecclesiam Sancti Laurentii de Casella cum curte, ecclesiam Sancti Savini cum curte, ecclesiam Sancti Laurentii de Ramuscello, castrum Ramuscelli cum ecclesia, castrum Sancti Vitalis cum ecclesia et curte, ecclesiam Sancti Joannis de Petrignano, ecclesiam Sancti Sylvestri de Gambaletico, ecclesiam de Gainaco, ecclesiam S. Sylvestri de Insula, ecclesiam S. Salvatoris de Sanguineo cum castro et curte, duas partes curtis Saccæ, et quod in ecclesia ejusdem loci habetur, ecclesiam Sanctæ Justinæ, ecclesiam Sancti Prosperi et Sancti Anastasii, quæ sunt in eadem civitate, ecclesiam Sancti Jacobi quæ est in capite pontis, ecclesiam Sancti Petri de Burgo S. Domini, ecclesiam de Provinciano, ecclesiam Sancti Mathæi de Callio, ecclesiam Sancti Melani cum medietate burghi, et quatuor domibus, ecclesiam de Paterno cum castro et curte, ecclesiam Sancti Michaelis de Filino, et quidquid habetis in ecclesia Sancti Georgii de Pratis, ecclesiam S. Lucie de Cavagnano. In episcopatu vero Cremonensi ecclesiam Sancti Justini de Delmona cum omnibus pertinentiis suis. In Regiensi episcopatu, ecclesiam Sancti Michaelis de Fossa. In Lunensi episcopatu ecclesiam S. Johannis, et ecclesiam de Cavallana. In episcopatu Pistoriensi monasterium S. Bartholomæi cum ecclesia S. Mariæ, quæ est extra portam, quæ dicitur Lucensis, et ecclesia S. Georgii ultra fluvium Simbronæ, et ecclesia S. Romani, et ecclesia S. Benedicti de Massiano, cum curtibus et omnibus pertinentiis eorum, et ecclesia de Capitana cum curtibus et pertinentiis suis, et ecclesia S. Bartholomæi de Trivallo cum curte et omnibus pertinentiis suis, et ecclesia S. Domini de Smapolis cum curte et omnibus pertinentiis suis, ecclesia S. Angeli in valle Nebulæ cum omnibus earum pertinentiis, et ecclesia Sancti Martini de Madia; Jecimas quoque Parmensium episcoporum, monasterio vestro

concessas, vobis nihilominus confirmamus. De illis etiam terris, quæ vestri monasterii juris sunt, ubicunque sunt, et quæ noviter coluntur, et olim a sexaginta, vel quinquaginta seu quadraginta annis, et infra, cultæ non fuerint, nemo decimas de fructibus earum adversum vos petere audeat. Sane de laboribus quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimentis vestrorum animalium decimas exigi prohibemus.

Quæcunque vero libera persona ad vos venire, et religionis habitum suscipere voluerit, licentiam ei concedimus. Sepulturam quoque ipse loci liberam esse concedimus, et quicumque illic sepeliri decreverit, nisi forte excommunicati fuerint, eorum devotioni et extremæ voluntati nullus obsistat. De monachis clericisque tuis, tibi licentiam, tuisque successoribus et prioribus monasteriorum tuorum damus super eos ad ordinandum, a quocunque episcopo volueris, manus imponi; ita tamen, ut catholicus sit. Omnibusque prohibemus abbatem in ipso monasterio eligere, extraneis monasteriis, nisi communicato consilio, et assensu mellioris et majoris partis fratrum monasterii S. Joannis. Nullus etiam episcopus, vel plebanus in tuis ecclesiis, ubicunque sint, audeat aliquem clericum intrmittere vel extrahere absque tua voluntate, et eorum priorum, qui per diversa loca consistunt. Item nullus episcopus audeat consecrare aliquam ecclesiam, quæ juris vestri monasterii esse decernitur, sine licentia et invitatione abbatum monasterii S. Joannis, et priorum qui per diversa constituti fuerint. Universis autem interdiximus, ut vestris capellis, ubicunque sint, officium interdicerent nullatenus præsumant; et sepulturam eis, qui ibi sepeliri voluerint, non contradicant. Cunctis etiam episcopis, subjectisque sibi personis, omnino interdiximus, honorem et quæcunque bona vestri juris minuere, ubi cognoscuntur esse. Et si quis ad hæc nititur, et in hac pertinacia manere cognoscitur, licentiam ad apostolicam sedem tibi tuisque prioribus appellandi fiducialiter damus.

Decernimus ergo ut nulli hominum, clericorum vel laicorum liceat idem monasterium S. Joannis Parmensis, nec ullum monasteriorum quæ sub eo consistunt, temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis fatigationibus vexare, vel fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax

Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Ubalduſ presbyter cardinalis Sanctorum Joannis et Pauli ss.

Ego Nicolaus presbyter cardinalis tit. S. Cyriaci ss.

Ego Otto diaconus card. Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diac. card. Sanctorum Cosmæ et Damiiani ss.

Ego Jacinthus diaconus card. Sanctæ Mariæ in Cosmedin ss.

Ego Jordanus sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconus cardinalis ss.

Datum Viterbii per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, ii Kalendas Novembris, indictione viii, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno 1.

XLV.

Monasterii Molismensis possessiones et privilegia confirmat.

(Anno 1145, Nov. 18.)

[MABILLON, *Annal. Bened.* VI, 392.]

Tunc ab annis quinque Molismo præerat Geraldus seu Giraudus abbas, Guidonis successor, qui hoc anno amplissimum ab Eugenio privilegium adeptus est. In eo confirmantur reſcensenturque omnes monasterii possessiones, ecclesiæ et cellæ, in his quatuor monasteria sanctimonialium a Molismo pendentium; duo quidem in diocesi Lingonensi, scilicet Sanctæ Mariæ apud Juliacum, et Sancti Sulpicii apud Osam: duo item in Catalaunensi, nempe de Andesisis (*Añdecies*), et Beatæ Mariæ de Valle-Omæ. Datum Viterbii per manum Roberti S. R. E. presbyteri cardinalis et cancellarii, xiv Kal. Decembris, indictione ix, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domini Eugenii III anno 1. Qui hæc litteras scripsit Robertus cancellarius, is est Robertus Pullus, Anglus, doctrina et scriptis celebris, quem præmissus ait Bernardus (ep. 362) in adjutorium Eugenii ante ejus electionem. Eum Parisiis, cum necdum esset cardinalis, retinuit Bernardus, qua de re offensus Rossensis episcopus; quem litteris (ep. 203) placavit vir sanctus, qui Roberti *sanam doctrinam* laudat, et scripta multi faciebat.

XLVI.

Senensi, Volterrano, Florentino, Lucensi, Lunensi episcopis præcipit ne impediri patiantur eos qui orationis causa se conferant ad altare B. Jacobi, apostoli, in ecclesia Pistoriensis miracula edentis.

(Anno 1145, Nov. 22.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, III, 298.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus reverendis, Senensi, Volterrano, Florentino, Lucensi et Lunensi episcopis, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad vestram notitiam pervenisse credimus, quæ

et quanta miraculorum insignia omn. Dominus per A
 beati apostoli Jacobi merita ad sacrum altare suum
 in Pistoriensi ecclesia præsentis tempore voluit de-
 monstrare, unde fideles populi de diversis] et remo-
 tis terrarum partibus, devotionis intuitu, ad eundem
 venerabilem locum cœperunt concurrere, et salutis
 suæ remedia postulare. Expedit ergo fidelibus Chri-
 stianis, et maxime conviciis, pro tanto collato be-
 neficio, Redemptori nostro gratias agere, et beato
 Jacobo apostolo ejus debita devotionis obsequia fi-
 deliter exhibere. Ideoque per apostolica vobis scri-
 pta præcipiendo mandamus, quatenus populum, et
 parochianos vestros districtè commoneatis, quod
 viros et mulieres, undecunque fuerint, ad tam sa-
 crum oratorium devotionis et orationis causa pro-
 ficiscentes, nulla occasione præpediant, nec eis ali-
 quam molestiam seu perturbationem inferre præ-
 sumant. Quod si qui facere præsumperint, eos
 tanquam sacrilegos, et treguæ Dei violatores ex-
 communicatos publico denuntiatis; et eandem ex-
 communicationis sententiam, quousque satisfecerint,
 per parochias nostras observari firmiter faciatis.

Datum Viterbii, x Kalendarum Decemb. anno 1145.

XLVII.

Indulgentiam B. Jacobo aevotus concedit.

(Anno 1145, Nov. 22.)

[UGBELLI, *Italia sacra*, III, 298.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, univer-
 sis Dei fidelibus, oratorium B. Jacobi apostoli, quod
 in Pistoriensi ecclesia situm est, devote visitanti-
 bus, salutem et apostolicam benedictionem.

Inezabilis divinæ clementiæ magnitudo, quæ vult
 omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veri-
 tatis venire. Plurima clara diversorum miraculorum
 genera, beati Jacobi apostoli meritis ad sacratissimum
 altare suum, ad compunctionem fidelium, in
 Pistoriensi ecclesia demonstravit; nam sicut vene-
 rabili fratre nostro Atone ejusdem civitatis religio-
 sio episcopo, et aliis pluribus referentibus, agno-
 vimus, cæci, claudi, contracti, et alii diversis lan-
 guoribus debiles, in eodem loco, per beati, ut diximus,
 Jacobi preces et merita, optata salutis remedia
 percipere. Nos itaque pro tanta divinæ gratiæ osten-
 sione, omnipotenti Domino gratias referentes, dig-
 num duximus, ut fideles Christiani, qui præfatum
 venerabilem locum, pietatis intuitu devote visita-
 verint, peccatorum suorum per nos revelationem
 aliquam mereantur. Ideoque de beatorum Petri, et
 Pauli, et ejusdem Jacobi apostolorum Christi meritis
 confisi, apostolica auctoritate statuimus, ut quotquot
 prædictum venerabile oratorium, causa devotionis
 et orationis visitaverint, de injuncta pœnitentia sep-
 tem dierum indulgentiam se accepisse congau-
 deant.

Datum Viterb., x Kal. Decemb.

(7) Hanc epistolam edidit Boczek *Coa. aprom. Morav.* I, 241. sed ad universos Dei fideles per Galliam constitutos inscriptam, et datam Traustiberini.

XLVIII.

Ad Ludovicum regem Galliarum. — De expeditione in Terram Sanctam suscipienda (7)

(Anno 1145, Dec. 1.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 626.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, charis-
 simo filio Ludovico illustri et glorioso Francorum
 regi, et dilectis filiis principibus, et universi Dei
 fidelibus per Galliam constitutis, salutem et apo-
 stolicam benedictionem.

Quantum prædecessores nostri Romani pontifi-
 ces pro liberatione Orientalis Ecclesiæ laboraverunt,
 antiquorum relatione didicimus, et in gestis eorum
 scriptum reperimus. Prædecessor etenim noster fe-
 licis memoriæ papa Urbanus tanquam tuba intonuit,
 et ad ipsius deliberationem sanctæ Romanæ Eccle-
 siæ filios de diversis mundi partibus sollicitare cu-
 ravit. Ad ipsius siquidem vocem, Ultramontani, et
 præcipue Francorum regni fortissimi et strenui
 bellatores, et illi etiam de Italia, charitatis ardore
 succensi convenerunt, ut maxime congregato exer-
 citu, non sine magna proprii sanguinis effusione,
 divino eos auxilio comitante, civitatem illam, in qua
 Salvator noster pro nobis pati voluit, et gloriosum
 ipsius sepulcrum passionis suæ nobis memoriale di-
 misit, et quamplures alias, quas prolixitatem vitan-
 tes memorare supersedemus, a paganorum spurcicia
 liberarent. Quæ per gratiam Dei et patrum vestro-
 rum studium, qui per intervalla temporum eas de-
 fendere, et Christianum nomen in partibus illis
 dilatare pro viribus studuerunt, usque ad nostra
 tempora a Christianis detentæ sunt, et aliæ urbes
 infidelium ab ipsis viriliter expugnatae.

Nunc autem nostris et ipsius populi peccatis exi-
 gentibus, quod sine magno dolore et genitu pro-
 ferre non possumus, Edessa civitas, quæ nostra lin-
 gua *Rohais* dicitur; quæ etiam, ut fertur, cum
 quondam in Oriente tota terra a paganis detineretur,
 ipsa sola sub Christianorum potestate Domino
 serviebat, ab inimicis crucis Christi capta est, et
 multa Christianorum castella ab ipsis occupata.
 Ipsi quoque civitatis archiepiscopus cum clericis
 suis, et multi alii Christiani, ibidem interfecti sunt;
 et sanctorum reliquiæ in infidelium conculcationem
 datæ sunt et dispersæ. In quo quantum Eccle-
 siæ Dei et toti Christianitati periculum immineat,
 et nos cognoscimus, et prudentiam vestram latere
 non credimus. Maximum namque nobilitatis et pro-
 bitatis indicium fore cognoscitur, si ea quæ patrum
 strenuitas acquisivit, a vobis filiis strenue defen-
 dantur. Verumtamen si, quod absit! secus contigerit,
 patrum fortitudo in filiis imminuta probatur.

Universitatem itaque vestram in Domino com-
 monemus, rogamus, atque præcipimus, et in pec-

Kal. Martii 1146. Lectionum varietatem notamus.
 EDIT.

catorum remissionem injungimus, ut qui Dei sunt, A et maxime potentiores et nobiles, viriliter accingantur, infidelium multitudini, quæ feresemper victoria super nos adepta lætatur (8), sic occurrere, et Ecclesiam Orientalem tanta patrum vestrorum, ut prædiximus, sanguinis effusione ab eorum tyrannide liberatam, ita defendere, et multa captivorum milia confratrum nostrorum de ipsorum manibus eripere studeatis, ut Christiani nominis dignitas vestro tempore augeatur, et vestra fortitudo, quæ per universum mundum laudatur, integra et illibata servetur. Sit vobis etiam in exemplum bonus ille Mathathias, qui pro paternis legibus conservandis seipsum cum filiis et parentibus aulis morti exponere, et quidquid in mundo possidebat relinquere nullatenus dubitavit: atque tandem, divino cooperante B auxilio, per multos tamen labores tam ipse quam sua progenies de inimicis viriliter triumphavit.

Nos autem, vestrorum quieti et ejusdem ecclesiæ destitutioni paternæ sollicitudine providentes, illis qui tam sanctum tamque pernecessarium opus et laborem devotionis intuitu suscipere et perficere decreverint, illam peccatorum remissionem quam præfatus prædecessor noster papa Urbanus instituit, auctoritate nobis a Deo concessa concedimus et confirmamus; atque uxores et filios eorum, bona quoque et possessiones, sub sanctæ Ecclesiæ, nostra etiam et archiepiscoporum, episcoporum et aliorum prælatorum Ecclesiæ Dei protectione manere decernimus.

Auctoritate etiam apostolica prohibemus ut de omnibus quæ, cum crucem acceperint, quiete possederint, ulla deinceps questio moveatur, donec de ipsorum reditu vel opitu certissime cognoscatur.

Præterea, quoniam illi qui Domino militant nequaquam in vestibus pretiosis, nec culta forinæ, nec capillis, vel accipitribus, vel aliis, quæ portant lasciviam, debent intendere, prudentiam vestram in Domino commonemus, ut qui tam sanctum opus incipere decreverint, nullatenus in vestibus variis aut grisus, sive in armis aureis vel argenteis intendant, sed in talibus armis (9), equis, et cæteris quibus infideles expugnent, totis viribus studium et diligentiam adhibeant.

Quicumque vero ære premuntur alieno, et tam sanctum iter puro corde inceperint, de præterito usuras non solvant; et si ipsi, vel alii pro eis occasione usurarum astricti sunt, sacramento vel fide apostolica eos auctoritate absolvimus.

Liceat eis etiam terras, sive cæteras possessiones suas, postquam communiti propinqui sive domini, ad quorum feudum pertinent, pecuniam commodare aut voluerint, aut non valuerint, ecclesiis, vel personis ecclesiasticis, vel aliis quoque fidelibus libere sine ulla reclamazione impignorare.

Peccatorum remissionem et absolutionem, juxta præfati prædecessoris nostri institutionem, omnipo-

(8) Mansi, quæ se tempus victoriæ super nos adeptam lætatur.

tentis Dei et beati Petri apostolorum principis auctoritate nobis a Deo concessa, talem concedimus, ut qui tam sanctum iter devote inceperit et perfecit, sive ibidem mortuus fuerit, de omnibus peccatis suis, de quibus corde contrito et humiliato confessionem susceperit, absolutionem obtineat, et sempiternæ retributionis fructum ab omnium remuneratore percipiat.

Datum Vetrallæ, Kalendis Decembris.

XLIX.

Privilegium pro monasterio S. Stephani Frisingensis.

(Anno 1145, Dec. 7.)

[*Monumenta Boica*, IX, 501.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis SIGMARO abbati monasterii Sancti Stephani Frisingensis ejusque successoribus fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam sine veræ cultu religionis, nec charitatis unitas potest subsistere, nec Deo gratiam exhiberi servitium, expedit apostolicæ auctoritati religiosas personas diligere et earum quieti, auxiliante Domino, providere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus annuimus, et præfatum Sancti Stephani monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; stantes ut quæcunque possessiones in præsentiarum iuste et canonicè possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis exprimenda duximus vocabulis: Monasterium Beati Stephani cum possessionibus et omnibus appendicijs suis; ecclesias, decimas, possessiones, beneficia ministerialium, quæ vobis a venerabili fratre nostro Ottone Frisingensi episcopo et prædecessoribus ejus rationabiliter concessa et data sunt; concambia, quæ inter vos et eundem episcopum vestrum de Voltsigen, et alios rationabiliter concessa et facta sunt. Prohibemus insuper, ut nullus post factam professionem absque abbatis et fratrum suorum licentia ab eodem monasterio præsumat recedere. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut illorum qui se illic sepeliri delibaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obstat, salva justitia matricis Ecclesiæ. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus clericus vel laicus a vobis decimas exigere præsumat. Obviente vero te nunc ejusdem loci abbate, vel quolibet tuorum successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi

(9) Mansi, decreverint, ad hæc non intendant, sed in armis, etc.

consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerint eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hunc locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica iustitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi, aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Humbaldus presb. card. SS. Joannis et Pauli ss., etc.

Datum Vetrallæ per manum Saberti [Roberti] sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, vi Idus Decemb., indict. ix, anno Incarnat. Dominicæ 1145; pontificatus v̄ro domni Eugenii papæ III anno primo.

L.

Privilegium pro monasterio de Loco restaurato.

(Anno 1145, Dec. 13.)

[Hugo, *Annal. Præm.*, II, Pr., 41.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, Haimoni abbati de Loco restaurato, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine veræ religionis cultu, nec charitatis unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi servitium, expedit apostolicæ auctoritati religiosas personas diligere, et earum quieti, auxiliante Domino, providere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatum locum, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcumque bona in presentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum; largitione principum, oblatione, fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ex dono Radulphi comitis, ter-

A ram arabilem de Bonolio quæ ad dominicatum ipsius pertinet; terragium quoque quod ibidem habebat, eo tenore, quod si rustici eum colere destiterint, ad proprietatem vestram libere redeat; pascua etiam et terram incultam, et cursum aquæ ad faciendum molendinum, mansis et censibus suæ successioni in ea retentis; ecclesiam de Beriniaco quæ per manum Manasse Meldensis episcopi, ipso comite consentiente ac postulante, vobis tradita est; decimam de Siuesis (*Seigneux*) quæ ab ipso comite, a militibus quæ in feudo eam habebant redempta est, et per manum Petri Silvanectensis episcopi vobis concessa est; decimam de Barfantencio, tertiam partem decimæ de Vamoseio; nemus de Sancto Medardo quod sub censu septem solidorum, et dimidii monasterio S. Medardi persolvendo vobis concessum est; curiam de Monte Bosonis (*Morcourt*) cum suis appendiciis. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutriementis animalium vestrorum, nullus omnino clericus vel laicus a vobis decimas exigere præsumat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnibus profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocæsani episcopi canonica iustitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Guido presbyt. card. S. Chrysogoni.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Rainerius presb. card. tit. Sanctæ Priscæ.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Joannes diaconus cardinalis Sancti Adriani.

Ego Guido presbyter card. tit. SS. Laurentii et Damasi.

Datum Vetrallæ (10) per manum Roberti dicte Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis cancellarii, Idibus Decembris, indictione viii, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno primo.

(10) *Lêgendum Vetrallæ. JAFFÉ.*

Ll.

Privilegium pro monasterio S. Remigii Remensis.
(Anno 1145, Dec. 14.)

[VARIN, *Archives admin. de Reims*, I, 1, 341, ex chartul. S. Remig. p. 14. — Cart. A. S. Rem. p. 6.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Ebori abbati Sancti Remigii Remensis monasterii ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuam memoriam.

. . . Dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus elementer annuimus, et prefatum monasterium in quo divino mancipati estis obsequio sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quasunque possessiones, quasunque bona inpresentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, prestante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Castrum ipsum in quo beatus Remigius requiescere creditur, cum omni immunitate et libertate a Francorum regibus vobis concessis et scriptis eorum firmatis, et omnibus appendiciis suis; burgum extra cum omni justitia et potestate; nec non medietatem telonei, foragii et roatici; minaticum etiam burgi, cum omnibus que ad ipsum pertinent, exceptis quinque modis frumenti qui pro medietate ipsius minatici, Remensi archiepiscopo ab eadem Ecclesia annis singulis persolvuntur, quemadmodum a predecessore nostro felicitis memorie papa Innocentio, per dispositionem et ordinationem venerabilium personarum, G. Carnotensis episcopi tunc apostolicæ sedis legati, Jodeni Suessionensis, Gaufridi Catalaunensis, A. Atrebatensis episcoporum et Bernardi Glaravallensis atque Hugonis Pontiniacensis abbatum, intra Basialdum archiepiscopum et Oddonem abbatem, approbatum et confirmatum est; forum a festivitate S. Celinæ matris B. Remigii, usque in vigiliam apostolorum Simonis et Jude. In episcopatu Remensi ecclesiam Sanctorum Martyrum Timothei et Apollinaris, cum omnibus que ad eam pertinent; ecclesiam S. Juliani sine personatu; Satiacum cum ecclesia; Columnas cum ecclesia, Genevereyum, Sarpecurtem, Dussellum, Graubeunam, Corbiniam cum appendiciis suis, Gersonem; ecclesiam S. Mariæ in burgo Regitostensi cum appendiciis suis, scilicet ecclesiam Viniaci [at. Viniacri], ecclesiam Aventionis, ecclesiam Barbei, ecclesiam de Pertis, ecclesiam de Tenuione cum omnibus que ad ipsas ecclesias pertinent; Erpeium cum ecclesia; Villare S. Remigii cum ecclesia; salicem S. Remigii et Roseium cum ecclesiis; basilicam, curtem, et insulam, et Pumachem cum ecclesiis; Bainam, Nocerium, Moscherium, cum ecclesiis; Villare in silva; Condatum cum ecclesia; Gehennevillam et

A Poariam cum ecclesiis; Cantacum cellam, et Alendusium, cum ecclesiis; Baironam, Pontem-Batri, Tassiacum, cum ecclesiis; Tassiacum, Hermundiviliam, Crusniacum et Serzeium cum ecclesiis. In personatu: Irbroys (*Braux, note margin. du Cartulaire*) cum ecclesia, Villare cum ecclesia; Belouium cum ecclesia; Aisencella cum ecclesia; Furneium, Valerias, Lupincontem, cum ecclesiis. In episcopatu Landunensi: Moncellum cum ecclesia. In episcopatu Atrebatensi: ecclesiam Sancti Joannis Baptistæ de Hosdan cum appendiciis suis; Beldin cum ecclesia, altare de Monci; capellam de Lueres. In episcopatu Morionsi: Nelis cum ecclesia, cum omni libertate. In episcopatu Aventionensi: ecclesiam Sancti Martini, et medium villæ quæ dicitur ad S. Remigium. In episcopatu Aquensium: ecclesiam S. Martini de Triola; ecclesiam S. Martini de Marcilliana; ecclesiam Sanctæ Mariæ de Ventebran; ecclesiam S. Michaelis de Finistella quæ nunc dicitur Volta cum appendiciis suis. In episcopatu Leodicensi: Lucarnam cum ecclesia et appendiciis ejus, capellam de Ambe, capellam de Squincorte, capellam de Heustan et de Bonna; Selumanz cum ecclesia, ecclesiam Squinæ; ecclesiam de Olobergis; Littam cum ecclesia et pertinentiis suis; Covornam, Retinas, et Angleduram, cum pertinentiis suis. In episcopatu Moguntino: Coslam cum ecclesiis et appendiciis suis; ecclesiam Beati Martini de villa S. Remigii sicut a predecessore nostro . . . papa Calixto vobis adjudicata est et scripto suo firmata cum medietate ipsius villæ; ecclesiam de Marsna quemadmodum a predecessore nostro . . . papa Innocentio vobis concessa est; judicium præterea quod a J. Suessionensi et M. Tarvennensi episcopis, et aliis honestis personis, in presentia Sansonis Remensis archiepiscopi, inter Gislam matronam et ecclesiam B. Remigii rationabiliter factum est. Prohibemus insuper ut nullus infra parochias vestras novam ecclesiam aut capellam, in damnum vestrarum antiquarum, absque assensu vestro, edificare præsumat. Omnes autem ecclesias quæ de jure ejusdem monasterii esse noscuntur, ab omni personali successione liberas manere censuimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prefatum monasterium temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliis quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva archiepiscopi canonice justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona hæc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque

in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus signavi.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli S. Chrysgoni ss.

Ego Rainerius presbyter cardinalis tituli S. Priscæ ss.

Ego Julius presbyter cardinalis tituli S. Marcelli ss.

Ego Nicolaus P. C. T. S. Ciriaci ss.

Ego Wido P. C. tit. SS. Laurentii et Damasi ss.

Ego Ubaldus P. card. tituli S. Crucis in Jerusalem ss.

Ego Villanus P. C. tituli S. Stephani in Cælio monte ss.

Ego Aribertus P. C. tituli S. Anastasiæ ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

Ego Imarus episcopus Tusculanus ss.

Ego Oddo diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Joannes diaconus cardinalis S. Adriani ss.

Ego Jacinthus diaconus S. Mariæ in Cosmedin ss.

Ego Jordanus Romanæ Ecclesiæ diaconus cardinalis ss.

Ego Cinthius diaconus cardinalis SS. Sergii et Bacchi, ss.

Datum Vetrallæ, per manum Roberti S. Romanæ Ecclesiæ præbyteri cardinalis et cancellarii, Kalend. Januarii (11), indict. ix (12), Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno primo.

LII.

Privilegium Carthusianis Montis-Dei concessum.

(Anno 1145, Dec. 16.)

[MARLOT, *Metropol. Rem.*, II, 314.]

(13) EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis fratribus Sanctæ Mariæ et Sancti Joannis Baptistæ Montis-Dei, in Christo famulantibus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum et animarum salutem pertinere dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Deo filii, quieti vestræ paternæ sollicitudine providere volentes, præfatam B. Dei genitricis monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præ-

(11) Leg. xix Kal. Januar.

(12) Cette indiction a été retouchée dans les deux cartulaires de Saint-Remi. Il y avait, à ce que nous avons cru lire, *indict. viii*, ou a gratté le *x*, et on y a substitué un *v*, de manière à faire *viii*.

sentis scripti privilegio communimus, statuentes ut ordo monasticus secundum B. Benedicti Regulam, normam quoque et institutiones fratrum Carthusiensium perpetuis ibi temporibus inviolabiliter conservetur. Præterea locum ipsum, et quidquid in terris, silvis, aquis, pascuis, vel aliis ab Odone Ecclesiæ Beati Remigii abbate vestri monasterii fundatore, Ursione Sancti Dionysii, Richardo Moseniensi abbatibus, Nicolao de Burgo, Guillelmo de Setona, Guidone de Altreio militibus, vel aliis Dei fidelibus, justis modis vobis collatum est, vel inantea, Deo propitio, conferetur, vobis vestrisque successoribus per præsentis scripti paginam confirmamus. Terminos autem loci metis propriis duximus exprimendos. Ab eodem scilicet Monte-Dei, etc., *ut in bulla Innocentii, anni 1136, sub num. 246, Patrolog. t. CLXXIX.*

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Oddo diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Guido cardinalis tituli Sancti Grisogoni.

Ego Raynerius presbyter cardinalis tituli Sanctæ Priscæ.

Ego Jacinthus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin.

Ego Jordinus Romanæ Ecclesiæ cardinalis.

Ego Cinthius diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi.

Ego Julius presbyter cardinalis tituli Sancti Marcelli.

Datum Vetrallæ per manum Roberti S. R. E. presbyteri cardinalis et cancellarii, xvii Kal. Jan., indict. viii, Incarn. Dominicæ anno 1145, pontificatus autem D. Eugenii III papæ anno i.

LIII.

Privilegium pro monasterio Bellæcallis.

(Anno 1145.)

[HOGO, *Annal. Præm.*, I, 207.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PHILIPPO abbati de Bellavalle, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Præsidium quod ad religionis propositum, aut animarum salutem pertinere dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris postulationibus clementer annuimus et præfatam locum in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quæcunque bona idem locus in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum,

(13) Adduntur in hac bulla verba *Et S. Joannis Bap.* quæ desunt in bulla Innocentii II pro eodem monasterio, quod ecclesia Montis-Dei anno præcedenti dicata fuerat B. Virgini et sancto Joanni, a Samsone.

vel principum, vel oblatione fidelium seu aliis justis A modis poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Locum videlicet ipsum qui dicebatur Wamelis et nunc nuncupatur Bellavallis, cum omnibus appendiciis suis quæ Alwidis abbatissa ecclesiæ S. Petri Avenascensis communi consensu et consilio totius capituli sui, vobis et successoribus vestris concessit sub censu unius libræ ceræ annuatim persolvendæ; locum qui dicitur Orvans, cum omnibus appendiciis suis, et cum omni decima juxta concessionem et confirmationem Rainaldi Remensis archiepiscopi; terram quam dedit vobis Simon Taschet et Helias frater ejus; locum qui dicitur Dulnch cum omnibus appendiciis suis; molendinum quod est juxta villam Noaz quod vobis dedit Rainaldus miles et omnes hæredes sui; loci qui dicitur Lunasnils dimidietatem quam vobis dederunt Hugo et frater ejus de Saceio, et Wamberus et frater ejus de Salmonceyo; locum qui dicitur Fosreth quem vobis dederunt Bartholomæus et Rainaldus de Granpré, et filii Warini de Urcisci et uxores ejus... de Briola et uxor ejus et filii eorum; locum qui dicitur Anementh cum omnibus appendiciis suis, et quidquid intra fines ejus habebat Mosomensis ecclesia, sive in decimis, sive in quibuslibet usibus, quod totum abbas Richardus communi consilio et consensu totius capituli sui vobis concessit et contradidit in perpetuum possidendum, sub censu unius modii frumenti annuatim persolvendi ad messuram Mosomensis; molendina in Moso; terram quam vobis dedit Herbertus Lupus et uxor ejus et filia, et quam vobis dedit Rogerus et Oldiardis uxor ejus et eorum hæredes; locum qui dicitur Crissen quem vobis dedit Haylidis de Granpré et Joannes filius ejus, et fratres sui et sorores suæ, et Warnerus de Briceio et hæredes ejus cum omnibus appendiciis suis; molendina in Axona, piscaturam et usum silvæ quantum necesse fuerit ad ædificandum vel comburendum. Quidquid autem in decima supradicti loci habebat Joannes et Galterus de Briceio, et quidquid ibi habebat ecclesia Sancti Dionysii, sic vobis concessit Urso abbas ejusdem loci, communi consilio capituli sui, sub censu trium solidorum Remensium annuatim persolvendorum, piscaturam et terram de Asne adjacentem Crisseio quam vobis dedit Helias et filius ejus de Burgo, cujus terræ quartam partem vobis dedit Odola et Haricus maritus ejus, et filius ejus, et terram quam vobis dedit Rainaldus de Granpré; terram quam vobis dedit Guido de Sancta Maria, et prata et locum qui dicitur Fontenellis cum omnibus appendiciis suis. Donum et rationabilem conventionem molendinorum in Axona inter... quam vobiscum fecit Odo abbas Sancti Remigii cum communi consilio capituli sui, juxta tenorem communis chirographi utriusque ecclesiæ. Capellam etiam super Aruam

fluvium sitam, et domum... cum omnibus ad eam pertinentibus, et terram quam vobis dedit Dudo de Diona sub censu decem sextariorum annonæ. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus, aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino clericus vel laicus decimas a vobis exigere præsumat. Sancimus etiam ut ordo canonicus secundum Regulam Sancti Augustini et fratrum Præmonstratensium rationabiles institutiones perpetuis ibi temporibus rationabiliter conservetur, nullique fratrum vel conversorum post factam professionem, absque abbatis et totius capituli permissione liceat ex eodem claustro discedere, discedentem vero nullus audeat retinere.

B Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocesanis episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Guido presbyt. cardin. tit. Sanctæ Priscæ.

Ego Albericus Ostlensis episcopus.

Ego Ramerus [Raynerius] presb. card. tit. Sanctæ Priscæ.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Guido presbyter cardinalis tit. Sanctorum Laurentii et Damasi.

Ego Joannes diac. card. tit. Sancti Adriani.

Datum Vetrallæ per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, xviii Kal. Decembris (14), Indictione viii, Incarnationis Dominicæ anno 1143, pontificatus vero domni Eugentii tertii papæ anno primo.

LIV.

Privilegium pro monasterio Sanctæ Mariæ Crissolecensi.

(Anno 1145.)

[Hugo, *Annal. Præm.*, I, Pr., p. 68.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Lucæ abbati ecclesiæ Sanctæ Mariæ Caisiaci, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris. regularem vitam professis, in perpetuum.

(14) Signa chronologica sunt corrupta. JAFFÉ.

Officii nostri nos hortatur auctoritas, religiosas personas affectione paterna diligere, et earum loca apostolicæ sedis munimine confovere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris Justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum B. Dei genitricis semperque virginis Mariæ Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quasunque possessiones, quasunque bona in præsentiarum juste et canonicè possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis ðuzimus exprimenda vocabulis: videlicet, tertiam partem decimæ Vassoniæ, silvam quæ dicitur Chabrel, cum terra circumadjacente, culta et inculta, ad eandem silvam pertinente; vinagium tam vini, quam cæterarum rerum vestrarum, quod dedit vobis Hugo comes de Roceio, et uxor ejus Ricantia; terram Girardi et Drogonis de Curi, quam ab eis. tem emptam Bartholomæus Laudunensis episcopus vobis donavit; pratum adjacens fluvio qui dicitur Ausona; piscationem duarum navium, quam dederunt vobis Bertrannus et Petrus filii Rogerii de Maisy; tertiam partem decimæ de Apelli, assensu Simonis Noviomensis episcopi canonicè vobis concessam; eleemosynam quam concessit vobis Hugo Furnerius in loco qui dicitur Chanetenourt, et in alio loco qui appellatur Noerellus; beneficium Godonis, quod item Godo vobis contulit, quod vinea Dominica dicitur. Gaheri campum cum duabus partibus decimæ ejusdem allodii; culturam quæ grangia vestræ contigua est; duo prata; tertiam partem decimæ de Geniaco; tertiam partem decimæ de Ulliaco, cum omnibus appendiciis suis. Curiam de Altavilla; altare ejusdem villæ; altare de Son; curiam de Gland, curiam de Segniaco cum omnibus appendiciis suis; curiam de Euris; altare ejusdem villæ; curiam de Longavalle; quartam partem villæ quæ dicitur Disiacus, quam dedit Radulfus; terram quæ juxta præfatam villam est, quam emistis a Goswino castellano de Petræ-ponte cum silva adjacente ad omnes necessarios usus vestros; vineas quæ sunt in villa quæ dicitur Arsy; curiam Sancti Aldeberti cum omnibus pertinentiis suis; curiam de Rocez cum omnibus appendiciis suis; tria molendina in valle subtus Commi; quinque molendina, quæ in valle Jumiaci adjacent; molendinum quod est sub Cerniaco; medietatem ejusdem molendini, quam habetis in villa quæ dicitur Ambliniacus; ibidem vinagia quædam; duas partes silvæ, quas Bartholomæus Laudunensis episcopus vobis contulit; quarum altera pars exstat sub Boconvilla, altera super Vallemclaram. Ex dono Ludovici regis Francorum quidquid de feodo suo vobis legitime datum fuerit. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis anima-

linum vestrorum nullus omnino clericus, vel laicus vobis decimas exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam vestram temere perturbare aut ejus possessiones auferre, sive ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocæsani episcopi canonica justitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Dei et Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inventiant. Amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Ismarus Tuscolanus episcopus

Ego Raynerus presbyter cardinalis tit. S. Priscæ.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis tit. S. Praxedis.

Ego Nicolaus presbyt. cardin. tit. S. Cyriaci.

Ego Hubaldus presbyter card. tit. S. Crucis in Jerusalem.

Ego Willelmus presbyter cardinalis tit. S. Stephani in Cælio monte.

Ego Joannes diaconus cardinalis S. Adriani.

Ego Jordanus Romanæ Ecclesiæ diacon. cardinalis.

Datum Vetrallæ per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyt. cardinalis et cancellarii, anno Dominicæ Incarnationis, 1145, pontificatus autem domni Eugenii III papæ anno primo.

LV.

Archiepiscopis et episcopis mandat ut electos præpositos ordinis Præmonstratensis in abbates, postposita dilatione, benedicant.

(Anno 1145, Dec. 18.)

[Le PAIGE, *Bibl. Præm.*, 626.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis, ad quos litteræ istæ pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Religiosi fratres Præmonstratensis ordinis, per Dei gratiam in religione proficiunt, et suæ bonæ conversationis exemplo multos præsentis sæculi voluptatibus et carnalibus concupiscentiis deditos ad bene vivendum convertunt. Unde dignum est, ut boni Ecclesiarum prælati eos juvare, et in tam sancto proposito confovere studeant, et in suis opportunitatibus opem eis et consilium præbeant. Ipsi quidem, sicut accepimus, non causa elationis, sed ad majorem religionis observantiam, communi consilio statuerunt, ut locorum suorum præpositos abbates

constituant. Ideoque per apostolica vobis scripta mandamus, quatenus, cum per albatem Praemonstratensem, vel per litteras suas, et per fratres quibus præesse debebunt vobis ablatis fuerint, Spiritus sancti gratia invocata, in abbates benedicatis.

Datum Sutrii, decimo quinto Kal. Januarii, pontificatus nostri anno primo.

LVI.

Privilegium pro ecclesia S. Joannis Evangelistæ (Ravennatis).

(Anno 1145, Dec. 24.)

[FANTUZZI, *Monum. Raven.*, V, 285.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ROULFO abbati monasterii S. Joannis Evangelistæ quod in civitate Ravenna situm est, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

In apostolicæ sedis regimine, disponente Domino, constituti oportet nos benignitate debita religionum preces attendere, et Ecclesiis in quibus Deo militare noscuntur, suam justitiam conservare, ut quemadmodum Patres vocamur in nomine, ita nihilominus comprobemur in opere. Hujus rei gratia, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam monasterium in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti patrocinio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, sive aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant: in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Plebem Sancti Martini in Barisano; omnes præterea possessiones et pertinentias quæ in eadem plebe jure proprietario monasterio vestro pertinere noscuntur; ecclesiam S. Mariæ in Grezi, cum omnibus pertinentiis suis; plebem de Polenta, cum omnibus capellis et pertinentiis suis. Quidquid habetis in episcopatu Faventino, ecclesiam Sancti Nicolai in Taurase, cum omnibus pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Gervasi, cum omnibus pertinentiis suis ex utraque parte fluminis; ecclesiam Beatæ Mariæ in littore maris Arimini, et omnes possessiones ac pertinentias quas in eadem civitate, vel in episcopatu ipsius juste detinetis; plebem Sanctæ Mariæ in Bonta, cum omnibus possessionibus in eadem plebe ad vos jure pertinentibus; ecclesiam Sancti Joannis Evangelistæ de capite Sandali, cum ripa usque ad medietatem fluminis. Quidquid habetis in Massa de Navegalicio. In ripa de Persico; in plebe Sanctæ Mariæ in Portu; in sorte de Mauro; in Romolago; in fundo de Tethro; in portu de Vethraria; in Vignenza; in Ducentula; in Quartizana; in Limbaulta. Ordinationem vero ac dispositionem prædictarum plebium cum capellis suis vobis vestrisque successo-

ribus confirmamus, quemadmodum ab episcopis in quorum parochiis sunt ecclesiæ vestræ rationabiliter concessæ, et scriptis suis firmatæ sunt. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examinis districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus fructum bonæ actionis percipiant. Amen, amen, amen.

Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

Ego Gregorius presb. card. tit. S. Calixti ss.

Ego Hubaldus presb. card. tit. SS. Joannis et Pauli ss.

Ego Guido presb. card. tit. SS. Laurentii et Damasi ss.

Ego Julius presb. card. tit. S. Marcelli ss.

Ego Ubaldus presb. card. tit. S. Crucis in Jerusalem ss.

Ego Villanus presb. card. S. Stephani in Cælio monte ss.

Ego Oddo diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diacon. card. S. Mariæ in Porticu ss.

Ego Jacintus diac. card. S. Mariæ in Cosmedin ss.

Ego Petrus diacon. cardinalis S. Mariæ in Via Lata ss.

Dat. Lat. per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presb. card. et cancell., ix Kal. Jan. indictione ix, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domini Eugenii papæ III anno 1.

LVII.

Ecclesiam B. Petri Ratisponensem protegendam suscipit possessionesque ejus confirmat.

(Anno 1145, Dec. 30.)

[RIED, *Cod. diplom.*, I, 213.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ADALBERTO decano Ratisponensis Ecclesiæ, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, canonice substituendis, in perpetuum.

Dignum est et honestati conveniens esse cognoscitur, ut, qui ad Ecclesiarum regimen assumpti

sumus, eas a pravorum hominum nequitia tuamur, et apostolicæ sedis patrocinio muniamus. Eapropter, dilecti in domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam Beati Petri ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub ejusdem apostolorum principis et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam ipsam Beati Petri Ratisponensem omnibus possessionibus et appendiciis suis, civitatem de Gisingen cum omnibus possessionibus et appendiciis suis, domos vestras claustrales, areas domorum in civitate Ratispona sitas, ecclesiam Minchoven, ecclesiam Hovechirchen, ecclesiam Walkeringen, ecclesiam Pfafenberg, ecclesiam Nittinchoven, ecclesiam Pfolenchoven, ecclesiam Lirendorf, ecclesiam Leuchingen, ecclesiam Punnchoven, ecclesiam Otelthaim, ecclesiam Chirphinholze, ecclesiam Hazenchoven, decimam Wintingen, decimam Samtingen, decimas in Toenkove, decimas in Norkoune, prædium quod habetis in villa quæ dicitur Holzen, prædium quod habetis in villa quæ dicitur Heitemchoven, prædium quod habetis in villa quæ dicitur Strazze, mansum quem habetis in villa quæ dicitur Talmazzingen. Ad hæc adjicientes statuimus ut nulli nisi ecclesiæ vestræ canonice ejusdem ecclesiæ archidiaconatum administrationis committatur. Decernimus igitur ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocæsani episcopi canonica justitia et reverentia.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, eamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ ecclesiæ episcopus ss.

Subscriperunt undecim cardinales.

Datum Laterani per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancell., III Kal. Januarii, indictione VIII, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domni Eugenii PP. III anno primo.

Plumbum adpendet: EUGENIUS PP. III.

LVIII.

Privilegium pro monasterio S. Mariæ Springersbacensi.

(Anno 1145, Dec. 31.)

[GUNTHER, *Cod. Dipl. Rhen. Mosell.*, 1, 291.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis RICHARDO abbati ecclesiæ Sanctæ Mariæ Sprengersbachensis ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine veræ cultu religionis nec charitatis unitas potest subsistere nec Deo gratum exhiberi servitium, expedit apostolicæ auctoritati religiosas personas diligere et earum quieti, auxiliante Deo, providere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et beatam beatæ Dei genitricis atque virginis Mariæ ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes ut ordo canonicus secundum beati Augustini Regulam perpetuis ibi temporibus inviolabiliter conservetur. Quascunque præterea possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum oblatione fidelium seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam ipsam Beatæ Mariæ Virginis Sprengersbachensis cum possessionibus et omnibus pertinentiis suis; ecclesiam Beatæ Mariæ quæ sita est juxta Andernæcum; ecclesiam Beati Nicolai de Insula qui locus situs super ripam Mosellæ; ecclesiam de Keymetam sitam in monte qui dicitur castrum Mariæ, sicut eamdem vobis venerabilis frater noster Albero Trovirorum archiepiscopus rationabiliter concessit et dedit et scripti sui pagina confirmavit; ecclesiam quæ sita est in valle Martyrum cum possessionibus et omnibus pertinentiis suis. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum nullus omnino clericus vel laicus a vobis decimas exigere præsumat. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum qui se illic sepeliri delibaverint devotioni et extremæ voluntati nisi forte excommunicati sint nullus obsistat, salva justitia matris Ecclesiæ. Prohibemus insuper ut nullus absque communi fratrum consensu aliquod feodum de eadem ecclesia vel ipsius loci advocatiam suscipiat nec susceptam per successionem ali-

quam ad aliū transferre præsumat. Obeunte vero A
te nunc ejusdem loci abbate vel tuorum quolibet
successorum, nullus ibi aliqua subreptionis astutia
seu violentia præponatur, nisi quem fratres com-
muni consensu vel fratrum pars consilii sanioris
secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam
proveriderint eligendum.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat
præfatum locum temere perturbare aut ejus posses-
siones auferre vel ablatas retinere, imminuere,
seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia
integra conserventur eorum pro quorum gubernatione
et sustentatione concessa sunt, usibus omni-
bus profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et
diœcesani episcopi canonica justitia et reverentia. B
Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve
persona hujus nostræ constitutionis paginam sciens,
contra eam temere venire tentaverit, secundo ter-
tiore commonita, si non reatum suum congrua sa-
tisfactione correxerit, potestatis honorisque sui
dignitate careat, reamque se divino judicio existere
de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratis-
simo corpore et sanguine Dei et Redemptoris nostri
Jesu Christi aliena fiat atque in extremo examine
districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem
loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri
Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis
percipiant et apud districtum judicem præmia
æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego GG. presbyter cardinalis titulo Callixti.

Ego Conradus Sabinensis episcopus.

Ego Oddo card. Sancti Georgii ad Velum Au-
renum.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Humbaldus presbyter cardinalis titulo San-
ctorum Joannis et Pauli.

Ego Wydo presbyter cardinalis Sanctorum Lau-
rentii et Damasi.

Ego Arebertus presbyter cardinalis titulo S. Ana-
stasie.

Ego Bernhardus presbyter cardinalis titulo S. Cle-
mentis.

Ego Villanus presbyter cardinalis S. Stephani in
Cœlio monte.

Ego Jordanis presbyter cardinalis titulo S. Su-
sanne.

Ego Octavianus diaconus cardinalis S. Nicolai in
Carcere Tulliano.

Ego Gg. diaconus cardinalis S. Angeli.

Ego Jacinctus diaconus cardinalis S. Mariæ in
Cosmedim.

Ego Petrus diaconus cardinalis S. Mariæ in via
Lata.

Datum Laterani manu Roberti sanctæ Romanæ
Ecclesiæ presbyteri cardinalis cancellarii, 11 Kal.
Januarii, indictione viii, Incarnationis Dominicæ
anno 1145, pontificatus vero domni Eugenii papæ
III anno primo.

LIX.

B[ernardo] episcopo Hildesheimensi ejusque succes-
soribus præcipit ne castrum Wincenburgense alie-
nent. Goslarienses, qui præposituram quamdam
invaserant, impune dimitti velat. C. præpositum
et R. canonicum commendat.

(Anno 1145-46, Maii 27.)

[Orig. Guelf., III, 449.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabili fratri B[ERNARDO] episcopo, et dilectis filiis
clero et populo Hildensemensis Ecclesiæ, salutem et
apostolicam benedictionem.

Quemadmodum prædecessores nostri Romani
pontifices Hildensemensem Ecclesiam et civitatem,
tanquam regni Teutonici famosam et nobilem dile-
xissent noscuntur; ita et nos eorum vestigia se-
quentes, eandem ampliori charitatis affectu dili-
gere volumus et fovere, et ad ipsius honorem dili-
gentius intendere. Hoc siquidem intuitu, præde-
cessor noster felicis memoriæ, papa Innocentius,
tibi, frater episcope, præcipiendo mandavit ut
castrum Wincenborgh, quod ad jus Hildesheimen-
sis Ecclesiæ pertinere dignoscitur, nulli unquam
in beneficium traderes, nec aliquo modo alienares,
sed ad ipsius ecclesiæ utilitatem futuris semper
temporibus permaneret. Nos itaque quorum præci-
pue interest, bene gesta firmare; auctoritate apo-
stolica prohibemus, ut neque tu, neque aliquis
successorum tuorum, præfatum castrum in benefi-
ciandi, aut aliquo modo alienandi facultatem ha-
beatis, sed ad ipsius utilitatem Ecclesiæ liberum,
et absque alicujus persuasione perpetuis temporibus
manere decernimus. Si quis autem aliquo unquam
in tempore ausu temerario idem castrum in benefi-
ciare aut alienare, aut in beneficium recipere vel
occupare præsumpserit, noverit se cum fautoribus
suis pro tanto excessu excommunicationis vinculo
inmodandum. Nihilominus tibi, frater episcope,
præcipiendo mandamus, quatenus de Goslariensibus,
qui, sicut accepimus, præposituram dilecti
filii nostri C. dum in nostro esset servitio, violent-
ter invaserunt, infra xl dies canonicam ei justitiam
facias: eundem etiam propositum, et dilectum
filium nostrum R. Ecclesiæ tuæ canonicum, chari-
tati tuæ attentius commendamus.

D Datum Viterbii, vi Kal. Junii.

LX.

Ad Gregorium Bergomatem episcopum.

(Anno 1145-46, Jul. 12.)

[Ughelli, Italia sacra, IV, 459.]

EUGENIUS, etc., GREGORIO Bergomensi episco-
po, etc.

Cum ad tuum spectet officium pacem diligere et
prædicare, eamque inter discordes, et præcipue
subditos reformare, dolemus quod illius discordiæ,
quæ in Sancti Vincentii et S. Alexandri clericos
diutius agitata est, te auctorem et fomitem esse
ostendis, quod ex hoc perpendimus usque ad octa-
vas Pentecostes, sicut accepimus, ostendere distu-

listu. Quod quamvis gravi foret animadversione A plectendum, nos tamen il ad præseus ex mansuetudine sedis apostolicæ supportantes, per apostolica tibi scripta præcipiendo mandamus, quatenus, acceptis his litteris, præbiteros qui de fidelitate juxta prædecessorum nostrorum et nostrum mandatum, clericis S. Alexandri facienda rebelles existunt, sicut jam officio privavimus, ita coram clero et populo omni beneficio ecclesiastico a nobis privatos deuntias, et ipsam privationis sententiam firmiter facias observari, donec eisdem clericis Sancti Alexandri dicta fidelitate satisfaciant. Alioquin quantum hoc mandatum nostrum adimplere distuleris, tantum ab omni officio episcopali abstinere. Ita quoque super hoc te volumus providere, ut tuam negligentiam, et eorum contumaciam graviori sen-

Datum Viterbii, vi Id. Jul.

LXI.

Ad P. priorem et fratres S. Frigidiani Lucensis.

(Anno 1145-46, Sept. 4.)

[BALUZ., *Miscell.* ed. Luc. IV, 594.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis P. priori S. Frigidiani et fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Si a monachis S. Georgii vel ab aliis vobis injuria vel molestia irrogatur, nos dolemus, sicut qui Ecclesiam vestram vel vos ipsos tanquam speciales sedis apostolicæ filios vera in Domino charitate diligimus, et sive prospera sive adversa vobis contingant, propria deputamus. Inde est quod vestra adversus est Georgii monachos suscepta querimonia, et injuria ab ipsis vobis illata, litterarum vestrarum inspectione cognita, in eorum monasterio tandiu prohibuimus officia celebrari, donec vobis de tanta injuria condigne satisfaciant.

Data Viterbii, ii Nonas Septemb.

LXII.

Ad abbatem et fratres S. Georgii Lucensis.

(Anno 1145-46, Sept. 4.)

[*Ibid.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, abbati et monachis S. Georgii Lucani, salutem et apostolicam benedictionem.

Quamvis statuta sedis apostolicæ contemneres apostolica benedictione digni minime habeantur, nos tamen, Romanæ Ecclesiæ mansuetudinem potius quam vestram præsumptionem attendentes, necdum eam vobis subtrahere paterna benignitate decrevimus. Prædecessor noster felicis memoriam PP. Innocentius, sicut ex scripto ipsius cognovimus, super controversia quæ inter vos et dilectos filios nostros Beati Frigidiani canonicos de parochia agebatur, post multas vestras absentiones et diuturnam contumaciam, fratrum suorum convocato consilio, ecclesiæ Beati Frigidiani parochiam a vobis

invasam ex integro restituit, et libere adjudicavit, vosque ab ejusdem parochiæ usurpatione seu invasione omnino submovit: statuens et suo firmans privilegio, ut de cætero eandem parochiam integre habeant et possideant, et ne monachis, neque vobis, neque aliis liceat parochianos eorum ipsis inconsultis seu contradicentibus sepelire. Vos autem, sicut eisdem filiis nostris conquerentibus accepimus, quemdam parochianum eorum, nomine Fridicione, cum ei linguam prorsus infirmitas abstulisset, furtim sub noctis silentio ad vestrum monasterium asportastis, eumque cuculla induistis; eisdem vero canonicis ante factum prohibentibus et tandem ex nostra parte interdicentibus, hoc primum adeo habuistis, quod audire etiam contempistis. In quo vos contra sedis apostolicæ privilegia, contra prohibitionem ex nostra parte factam, ut supra diximus, et contra SS. Patrum decreta egisse non exstat ambiguum. Monachum namque aut prona devotio, aut propria professio facit. Sed hic neutrum horum cognovimus adfuisse. Quia igitur tantam præsumptionem vestram impunitam præterire nec possumus nec debemus, tandiu in vestro monasterio divina prohibemus officia celebrari, donec præfatis filiis nostris P. priori cæterisque fratribus S. Frigidiani super tanta injuria condigne satisfaciatis.

Data Viterbii, ii Non. Septemb.

LXIII.

Privilegium pro ecclesia S. Joannis Kaltenbornensis.

(Anno 1145-46, Oct. 22.)

[SCHÖLTTGEN et KREYSIG, *Diplom.* II, 698.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GODESCHALCO, præposito ecclesiæ Beati Joannis Evangelistæ de Caldenborn, ejusque fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Religiosis desiderii dignum est facilem præbere consensum ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Hujus rei gratia, dilecti in Domino filii, de religione et honesta vita vestra plurimum confidentes et quieti et utilitati ecclesiæ vestræ in posterum providere volentes, ecclesiam ipsam, cum omnibus bonis quæ ad eam canonicè pertinere noscuntur, aut in futurum rationalibus modis, præstante Domino, poterit adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti pagina communimus, apostolica siquidem auctoritate prohibentes, ut nulli ecclesiasticæ vel sæculari personæ ullo unquam in tempore liceat præfatam ecclesiam, vel bona ipsius, aut fratres ibidem Deo servientes, temere perturbare aut quibuslibet vexationibus fatigare. Si quis autem id attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, incurrat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Amen.

Datum Viterbii, xii Kalend. Novemb.

LXIV

Ad Petrum Regensem et Bertrandum Foro-Juliensem, episcopos.

(Anno 1145-46, Oct. 27.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 429.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus P. Regensi et B. Foro-Julien-
sem, episcopis, salutem et apostolicam benedictionem.

Bariolensis Ecclesia Beati Petri juris existit, et ad ejus proprietatem et defensionem specialiter pertinet. Unde nobis est injuncta necessitas ipsam et alias sibi pertinentes diligere et sœvere, et nullam eis injuriam vel molestiam irrogare. Quocirca per apostolica vobis scripta mandamus atque præcipimus quatenus nullas novas exactiones, neque receptiones, vel pastus, vel alia inconsueta in ecclesiis quas in vestris episcopatibus possidet imponatis, nec ab eorum presbyteris exigatis; sed eas in ea libertate libere dimittatis in qua prædecessorum vestrorum Augerii videlicet et Berengarii temporibus exstitisse noscuntur. Presbyteros autem sive clericos vobis subditos, qui excommunicatos in cœmeterio scienter sepeliunt, tandiu a susceptis ordinibus suspendimus, donec de tam gravi presumptione satisfacturi nostro se conspectui repræsentent. Vos autem tamen nostram suspensionem eis annuatietis, et observari firmiter faciatis.

Datum Viterbii, vi Kal. Novembris.

LXV.

Apud Henricum Moravienem episcopum intercedit pro fratribus, qui e monasterio in monte Strahov sine licentia discesserunt.

(Anno 1145-46, Nov. 21.)

[BOCZEK, *Cod. diplom. Morav.* I, 238.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HENRICO Moraviensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Latores præsentium ad nos venientes significarunt nobis quod a quibusdam fratribus seducti a religioso loco, qui dicitur Montis Sion, a tua devotione fundato, absque tua, abbatis quoque et fratrum suorum licentia discesserunt. Tandem vero ad locum ipsum redeuntes fratres ipsi eos recipere noluerunt. Quia igitur dignum est, ut sicut debita nostra cupimus a Domino relaxari, ita fratribus nostris etiam in nos delinquentibus misericorditer condonemus, per apostolica scripta dilectioni vestræ rogando mandamus, quatenus pro amore Dei et nostro, si fratribus ipsis tolerabiles sunt, intuitu charitatis et misericordiæ eos in eodem loco recipi facias.

Dat. Viterbii, xi Kal. Decembris.

LXVI.

Privilegium pro monasterio S. Mariæ in Regula.

(Anno 1146.)

[FANTUZZI, *Monument. Ravenn.*, VI, p. 46.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis RODULPHO abbati monasterii S. Mariæ in Regula, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

A Quoties illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire cognoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desiderii congruum impartiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris postulationibus clementer annuimus et præfatam beatæ semperque virginis Mariæ ecclesiam, in quo divino mancipati estis obsequio sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio confirmamus, statuantes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum, concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Massam Bimbani cum ecclesia et omnibus pertinentiis suis; decimas quoque ejusdem massæ vobis nihilominus confirmamus, quemadmodum ab episcopis vestris rationabiliter concessa est; ecclesiam Monsignani cum clauda in qua ædificata est, et alias possessiones in curte Morethani; ecclesiam Muræ cum quatuor fundis sibi coherentibus, et aliis possessionibus suis; jus vestrum in ecclesia S. Joannis in Pomtogasæ, quoddam spatium terræ in capite Silicium in quo sunt tambæ ædificatæ; piscariam quoque cum cugullaria sibi cohærente; castellum Campiani cum tota curte sua; medietatem castelli Turigini cum medietate ipsius curtis; quasdam possessiones in curte Tausignani; ecclesiam Rivalisali cum tota curte sua. In episcopatu Bononiensi: ecclesiam Sancti Thomæ in villa Fasani, cum omnibus possessionibus suis; ecclesiam S. Martini in Podio cum omnibus possessionibus suis; omnes possessiones vestras in plebe S. Laurentii; sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati nullus obsistat, nisi forte excommunicati sint, salva justitia matricis ecclesiæ.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a pretiosissimo corpore ac sacratissimo sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat et in extremo examine districtæ..... subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Do-

mini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum A bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem. præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Gregorius presb. card. tit. S. Calixti ss.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Albix Ostiensis episcopus ss.

Ego Oldo diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diac. card. SS. Cosinæ et Damiani ss.

Ego Heribaldus presb. card. tit. Sanctorum Joannis et Pauli ss.

Ego Guido presb. card. SS. Laurentii et Damiani ss.

Ego Julius presb. card. tit. S. Marcelli ss.

Ego Ubaldus presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem ss.

Ego Julianus presb. card. tit. S. Stephani in Cælio monte ss.

Ego Guido diac. card. Sanctæ Mariæ in Porticu ss.

Ego Jacintus diac. card. Sanctæ Mariæ in Cosmedin ss.

Ego Petrus diac. card. Sanctæ Mariæ in Via Lata ss.

Datum..... anno 1146, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno.....

LXVII.

Monasterii S. Petri Gandensis sive Blandiniensis protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat. C

(Anno 1146, Jan. 1.)

[Miræus, *Opp. diplom.*, III, 41.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Sicco abbati monasterii Sancti Petri Gandensis sive Blandiniensis, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sane verus cultus religionis nec charitatis unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi servitium: expedit apostolicæ auctoritati religiosas personas diligere et earum loca pia protectione munire.

Espropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatum D monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communiamus.

Statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant.

In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: In Tornacensi episcopatu altare ecclesiæ S. Mariæ, in atrio S. Petri constructæ, cum appendiciis suis; capella S. Joannis Baptistæ in Burgo;

capella S. Jacobi, capella Sancti Nicolai, capella de Swynaerde (*hodie ecclesia colleg. D. Pharaïldis*), altare de Oostburch, cum omnibus appendiciis suis; altare de Leka, altare de Vlaerstoo cum appendiciis suis; altare de Oudeghem, altare de Hossene, altare de Westrem, altare de Lovendegem; altare de Themseke, altare de Kemseke, altare de Calsuorde, altare de Beveren (*in Wasia, non exstat amplius*); altare de Desselgem, altare de Anseghem; altare de Antrive; altare de Avelgem, altare de Ooteghem, altare de Bossuyt, altare de Hollain; altare de Annetieres; altare de Campinio; altare de Carvin, a personis et ab omni personali successione libera, sicut a Simone Tornacensi episcopo vobis canonice commissa sunt, et scripto suo firmata B (anno 1140).

In Cameracensi episcopatu altare de Meerlebeke, cum appendiciis suis; altare de Materen, altare de Bost, cum appendiciis suis; altare de Hillegem; altare Dulciaco, cum suis appendiciis; in Atrebatensi episcopatu altare de Harnes cum appendiciis suis; in episcopatu Roffensi, altare de Levisham, altare de Grenewich.

Sanctissimi quoque prædecessoris nostri papæ Gregorii (VN) vestigiis inherentes missas publicas ab episcopo in eodem monasterio fieri omnino prohibemus, ne in servorum recessibus, et eorum receptaculis ullis popularibus occasio præbeatur conventibus, vel mulierum fiat novus introitus, nisi ab abbate loci rogatus fuerit.

Prohibemus etiam, ut nulli infra parochias vestras ad damnum ecclesiarum vestrarum ædificare liceat, salva nihilominus sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet aliis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hæc nostræ constitutionis paginam scieus, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco jura sua servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Marcus Tusculanus episcopus.

Ego Guido presbyter cardinalis titulo sancti Chry-
sogoni.

Ego Reynerius presbyter cardinalis tit. S.
Prisca.

Ego Julius presbyter cardinalis tit. S. Mar-
celli.

Ego Nicolaus presbyter cardinalis titulo SS. Lau-
rentii et Damasi.

Ego Aribertus presbyter cardinalis titulo S. Ana-
stasiae.

Ego Waldus presbyter cardinalis titulo S. Crucis
in Jerusalem.

Ego Villanus presbyter cardinalis titulo S. Ste-
phani in Caelo monte.

Ego Oddo diaconus cardinalis S. Georgii ad Ve-
lum Aureum.

Ego Joannes diaconus cardinalis S. Adriani.

Ego Hyacinthus diaconus cardinalis S. Mariæ in
Cosmedin.

Ego Jordanus diaconus cardinalis Romanæ Ec-
clesiæ.

Ego Cinthius diaconus cardinalis SS. Sergii et
Bacchi.

Datum Laterani, etc., Kalend. Januarii, indiet. ix,
Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero
Eugenii tertii anno primo.

LXVIII.

Privilegium pro parthenone Farenis.

(Anno 1146, Jen. 5.)

[*Galt. Christ. nov. VIII, Instr., 550.*]

Excelsus episcopus, servus servorum Dei, di-
lectis in Christo filiabus REXXVI abbatissæ Farenis
monasterii, ejusque sororibus, tam presentibus
quam futuris, regularem vitam professis, in perpe-
tuum, etc.

Eapropter, dilectæ in Domino filiæ, venerabilis
fratris nostri Alberici Ostiensis episcopi precibus
inclinati, vestris justis postulationibus clementer
annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino
estis mancipatæ obsequio, sub beati Petri et nostra
protectione suscipimus, et presentis scripti privi-
legio confirmamus; statuantes ut quæcumque pos-
sessiones, quæcumque bona idem monasterium in-
presentiarum juste et canonice possidet, aut in fu-
turum concessione pontificum, liberalitate regum,
largitione principum, oblatione fidelium seu aliis
justis modis, præstante Domino, poterit adipisci,
firma vobis vestrisque succedentibus et illibata
permaneat. In quibus hæc propriis duximus ex-
primenda vocabulis. In pago Meldensi prædium
ipsam, quod antiquitus Eboriacus vocabatur, nunc
vero Faremonasterium, cum ecclesiis, decimis,
terris cultis et incultis, tercularibus, nemoribus,
pratibus, molendinis, aquis aquarumque decursibus;
mercata uniuscujusque hebdomadæ, et varia, inte-
graque totius villæ justitia, cum villis circumadja-
centibus, videlicet Morou cum ecclesia et decima,
capella S. Adalbergæ, Ponte Mucre cum ecclesia,
duabusque decimæ partibus, Poncello, Dammartin

A cum molendinis ad eandem villam pertinentibus,
Tremis, Mesnillo, Calueto faico, Vicinis, Busseto,
Chesuto, Mesura Triangulo, Montebon, Invito, Cam-
pogeneste, villa prædicta Monte Martini, Montera-
nardi, Belleil cum quinque partibus decimæ, Ra-
dulf villa, Montelavandria, Bellumvilere, Rogo,
Salceio, Alba, Berriniis, Mesnillo Rixendis, Man-
cello, Mesoarcheriis, Favergis, Plessero, Melo,
Cortervello, Mezegierii cum omnibus earundem
villarum appendiciis, Alpineium cum appendiciis
suis, terris cultis et incultis, aquis aquarumque de-
cursibus, silvis, pratibus, nemoribus; ecclesiam B.
Joannis Evangelistæ cum omnibus decimis sitam in
Plesseto Arnulphi cum appendiciis suis. In pago
Trecensi Bulliacum cum terris et cæteris appen-
dicis suis, ecclesiam de Bonoloco Curfelix. In pago
Parisiensi Corlegen cum omnibus appendiciis, de-
cimam de Marcheingen. In pago Senonensi Tumbam
cum omnibus appendiciis, ecclesiam videlicet, de-
cimis, terris cultis et incultis, nemoribus, molen-
dinis, aquis aquarumque decursibus; capellam si-
tam in villa quæ vocatur Balacrium, capellam sitam
in Montemintelli. In territorio Gastinensi prædium
quod vocatur Gaicus, cum omnibus appendiciis;
quidquid juris habetis in ecclesia de Noem, et in
ecclesia de Damnaria, de Montecrescone et de Mon-
teboi, in ecclesia et villa S. Firmini. In pago Pru-
vinensi ecclesiam S. Bartholomæi de Curte Eurolfi.
Item in pago Meldensi xx solidos censuales in
castro Columbario, qui a domino illius castri ejus-
dem ecclesiæ persolvuntur.

Libertates quoque et immunitates quæ a claris-
simo filio nostro Ludovico illustri Francorum rege,
eidem monasterio, villis etiam, terris, hominibus,
et aliis ad ipsam monasterium pertinentibus justæ
concessæ sunt et scripto suo firmatæ, presentis
scripti pagina confirmamus. Obeante vero te nunc
ejusdem loci abbatissa, vel tuarum qualibet succe-
dentium, nulla ibi qualibet subreptione, astutia seu
violencia præponatur, nisi quam sorores communi
consensu vel pars consilii sanctorum, secundum Dei
timorem et beati Benedicti Regulam providerint eli-
gendam. Chrisma quoque, oleum sanctum, conse-
crationem altarium seu basilicarum, ordinationem
clericorum qui ad sacros ordines fuerint promo-
vendi, vel benedictiones sanctimonialium, a dice-
cesano suscipietis episcopo, siquidem catholicis
fuerit et gratiam sedis apostolicæ habuerit, et ea
vobis gratis et absque pravitate aliqua voluerit
exhibere. Alioquin quem malueritis catholicum
adeatis antistitem, qui nimirum nostra fultus aucto-
ritate, quod postulatur indulgeat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat
præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus
possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere,
seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata
omnia et integra conserventur, nostris et aliorum
pro quorum gubernatione et sustentatione concessa
sunt, usibus omnimodis profutura, salva concordia

quæ inter Manassem episcopum et Risendim abbatissam, per Hugonem Antissiodorensem et Gaufridum Catalaunensem episcopos, ex præcepto predecessoris nostri felicitis memorie papæ Innocentii rationabiliter facta est, et scripto suo firmata, et scripto Meldensis episcopi munimine roborata, salva etiam sedis apostolicæ auctoritate, et in aliis ecclesiis ad ipsum monasterium pertinentibus, episcoporum in quorum parochiis sitæ sunt, canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, etc. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Conradus Sabinensis episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ymarus Tusculanus.

B. proslyter cardinalis tituli Calixti.

Guido cardinalis tituli Sancti Chrysogoni

Hubaldus cardinalis Sanctæ Prædixis.

Hubaldus cardinalis tituli S. Joannis et Pauli.

Gilebertus cardinalis Sancti Marci.

Anbertus, cardinalis Sanctæ Anastasiæ.

Nicolaus cardinalis tituli Sancti Cyriaci.

Beruardus cardinalis Sancti Clementis.

Julius cardinalis Sancti Marcelli.

Villanus cardinalis tit. Sancti Stephani in Cœlio monte.

Jordanus cardinalis Sanctæ Susannæ.

Ego Odo diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Guido cardinalis Sanctorum Cosmæ et Damiani.

Octavianus cardinalis Sancti Nicolai in Carcere C

Tulliano.

Joannes cardinalis Sancti Adriani.

Gregorius cardinalis Sancti Angeli.

Becardus cardinalis sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

Guido cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu.

Jacynthus cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin.

Cyathus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi.

Datum Laterani per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, tertio Nonas Januarii, indictione ix, Incarnat. Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno primo.

LXIX.

Privilegium pro monasterio S. Lamberti Subenensis. D

(Anno 1146, Jan. 4.)

[*Monumenta Boica*, IV, 524.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Joanni præposito Beati Lamperti Subenensis Ecclesiæ ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire cognoscitur, animo nos decet libenti concedere, et potentium desideriis congruum impertiri suffragium. Hujus rei gratia, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatam ecclesiam in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrochio

A communimus; statuente ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam Sanctæ Margarethæ virginis ad Hengst cum curte stabularia et omnibus pertinentiis suis; ecclesiam in Mallentin cum omnibus pertinentiis suis, quemadmodum a venerabili fratre nostro Conrado Salzbergensi archiepiscopo vobis rationabiliter sunt scripto firmatæ.

B Datum Laterani per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, pridie Nonas Januarii, indictione nona, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domni Eugenii tertii papæ anno primo.

LXX.

Privilegium pro monasterio S. Michaelis Bergensis.
(Anno 1146, Jan. 7.)

[*Thorckelin, Diplom. Arn-Magn.*, II, 1.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Ormo abbati monasterii Sancti Michaelis Bergensis, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Ad hoc universalis Ecclesiæ cura nobis a provisorum omnium bonorum Deo commissa est, ut religioſas diligamus personas, et beneplacentem Deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Neque enim Deo gratus aliquando famulatus impenditur, nisi ex charitatis radice procedens a puritate religionis fuerit conservatus. Oportet igitur omnes Christianæ fidei amatores religionem diligere, et loca venerabilia cum ipsis personis divino servitio mancipatis attentius conſovere, ut nullis pravorum hominum inquietentur molestiis, vel angustiis importunitis fatigentur. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam Beati Michaelis archangeli monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, imprimis siquidem statuente, ut Ordo monasticus secundum beati Benedicti Regulam perpetuis ibi temporibus inviolabiliter conservetur. Quascunque præterea possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Monasterium ipsum Beati Michaelis cum terris, possessionibus, decimis, pratis, nemoribus, piscariis, et aliis pertinentiis suis; insulas quæ dicuntur Aurus cum ecclesia S. Clementis, ecclesiam Sancti Nicolai de Harilla cum insulis ad illam pertinentibus; cætera

omnia quæcunque sunt ejusdem monasterii, summi A clavigeri sub protectione et nostra in ævum conser- ventur.

Prohibemus insuper ut nullus, post factam ibidem professionem, absque abbatis et fratrum suorum licentia de eodem monasterio recedere præsumat. Ad hæc adjicientes statuimus ut quoties vobis necesse fuerit adeundi sedem apostolicam, facultatem liberam habeatis. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerint eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanæ episcopi canonica justitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Laterani per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, vii Idus Januarii, indictione viii, Incarnationis Domini anno 1145, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno primo.

LXXI.

Confirmatio bonorum omnium et privilegiorum a summis Romanis pontificibus Trenorciensi monasterio concessorum.

(Anno 1146, Jan. 9.)

[JUESIN, *Nouv. Histoire de Tournus*, Pr. p. 157.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PETRO Trenorciensi monasterii abbati ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Cum universis sanctæ Ecclesiæ debitores ex apostolicæ sedis auctoritate ac benevolentia existamus, illis tamen locis atque personis, quæ specialius ac familiarius sanctæ Romanæ adherent Ecclesiæ, propensiori nos convenit charitatis studio imminere. Proinde, dilecti in Domino filii, vestris justis petitionibus elementer annuimus, et prædecessorum nostrorum, felicis recordationis Urbani Paschalis, Ca-

lixiti, Innocentii et Lucii Romanorum pontificum vestigiis inhærentes, Trenorciensæ monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et prææntis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarium juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fideium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Præterea ad exemplar præfati prædecessoris nostri beatæ memoriæ papæ Calixti præsentis decreti auctoritate statuimus, ut nulli deinceps episcoporum facultas sit, pro altaribus et ecclesiis, sive decimis, vel etiam omnibus ad hæc rite pertinentibus, quæ ante interdicta antecessoris nostri sanctæ memoriæ Urbani papæ vobis cognita possedistis, seu post episcoporum concessione acquisitis, gravamen aliquod irrogare, sed sicut eorum in futurum permissione quædam ex integro habuistis, ita et in futurum pereuniter habeatis. Ipsarum quoque quas nunc habetis, ecclesiarum decimas, quæ a laicis obtinentur, si eorum potestati subtrahere vestræ religionis reverentia potuerit, ad vestram ac pauperum sustentationem inter vestrum et Beati Florentii monasterium, de ecclesiis Lausduni, Sanctæ Crucis videlicet, et Sancti Nicolai, sicut a jam dictis prædecessoribus nostris felicis memoriæ Urbano atque Calixto facta est, et scripto eorum firmata, sedis apostolicæ auctoritate firmamus, præcipientes quatenus deinceps nullam vobis, vel ecclesiæ vestræ molestiam monachi Sancti Florentii ex his inferre præsumant; sed absque eorum inquietudine, præfatas ecclesias vos vestrique successores perpetuo possideatis.

Ad hoc adjicimus ut idem locus in quo beati Valeriani martyris et sancti Philiberti confessoris corpora requiescunt, ab omni jure sæcularis potestatis liber in perpetuum conservetur. Nec episcopo liceat, cujuscunque diocesis eundem locum excommunicationis, vel absolutiois, seu cujuslibet dispositionis occasionibus perturbare; aut cruces, seu quaslibet exactiones novas burgo et cæteris monasterii possessionibus irrogare. Missas quoque in eodem monasterio publicas celebrari vel stationem ab episcopo, præter abbatis vel fratrum voluntatem, fieri prohibemus, sicut a prædecessoribus nostris statutum est, et scripto eorum firmatum.

Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel pars consilii sanioris, secundum Deum et beati Benedicti Regulam providerint eligendum, a sedis apostolicæ pontifice vel ejus legato considerandum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibus-

buslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra A
 conserventur eorum pro quorum gubernatione et
 sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis pro-
 futura, salva nimirum sedis apostolicæ auctoritate.
 Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve
 persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens,
 contra eam temere venire tentaverit, secundo ter-
 tiore commonita, nisi reatum suum congrua satis-
 factione correxerit, potestatis honorisque sui digni-
 tate careat, reamque se divino iudicio existere de
 perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo
 corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris no-
 stri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo exa-
 mine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem ei-
 dem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri
 Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actio- B
 nis percipiant, et apud districtum iudicem præmia
 æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Albericus episcopus ss.

Ego Gregorius presbyt. card. tit. S. Calixti sub-
 scripsi.

Ego Ubaldus presbyt. card. tituli Sanctæ Praxe-
 dis ss.

Ego Nicolaus presbyter cardinalis tit. Sanctæ Cru-
 cis ss.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis S. Crucis in Hieru-
 salem ss.

Ego Otto diaconus cardinalis Sancti Georgii ad
 Velum Aureum ss.

Ego Octavianus diaconus cardinalis Sancti Nico-
 lai in Carcere Tulliano ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli
 subscripsi.

Ego Astaldus diaconus cardinalis Sancti Eustachii
 iuxta Templum Agrippæ ss.

Ego Guido diaconus cardinalis S. Mariæ in Por-
 ticu ss.

Ego Jacinthus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ
 in Cosmedin ss.

Ego Petrus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in
 Via Lata ss.

Datum Laterani per manum Roberti sanctæ Ro-
 manæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellari, D
 v. Idus Januarii, indictione ix, Incarnationis Domi-
 nicæ, anno 1145, pontificatus vero domini Eugenii
 III papæ anno i.

LXXII.

*Ad Engolismensem et Lemovicensem episcopos. — Ut
 controversiam de Roca-Bovis-curtis inter Clunia-
 censes et clericos sine canonico terminent.*

(Anno 1146, Jan. 16.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 455.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vena-
 bilissimis fratribus LAMBERTO Engolismensi et GERALDO
 Lemovicensi episcopis, salutem et apostolicam be-
 nedictionem.

Controversiam quæ inter dilectos filios nostros

A Cluniacenses monachos et clericos de Roca-Bovis-
 curtis (*La Roche-Beaucourt*) super ecclesia ipsius
 loci jamdiu agitata est, diligenter audivimus et cum
 fratribus nostris super ea diu contulimus. Auditis
 igitur utriusque partis rationibus et studiosius in-
 quisitis, quoniam ex utriusque partis confessione
 monachos fuisse in possessione cognovimus, iudi-
 cavimus et, si ipsi monachi duobus aut tribus testi-
 bus idoneis in nostra præsentia probare poterint
 quod clerici qui tunc erant in ipsa ecclesia, vel
 alius per ipsos, eos de possessione ipsius ecclesiæ
 per violentiam expulerunt, ipsa possessio eis resti-
 tuatur; facta autem plena restitutione, infra duos
 menses utraque parte ante vestram evocata præsen-
 tiam, causam de proprietate hinc inde diligenter in-
 quiratis, et sine canonico terminetis.

Datum Laterani, xvii Kal. Februarii.

LXXIII.

*Bulla de confirmatione bonorum monasterii Crise-
 nonis.*

(Anno 1146, Jan. 19.)

[*Gall. Chr. nov.* XII, Instr., 117.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, di-
 lectis in Christo filiabus, ELISABETH abbatisse de
 Criseneuve, ejusque sororibus tam præsentibus
 quam futuris, regularem vitam professis in perpe-
 tuum.

Quoniam sine veræ cultu religionis, nec charitatis
 unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi
 officium, expedit apostolicæ auctoritati religiosas
 personas diligere, et earum loca pia protectione
 munire. Eapropter, dilectæ in Christo filiæ, vena-
 bilis fratris nostri Hugonis Antisiodorensis epi-
 scopi precibus inclinati, vestris justis postulacionibus
 clementer annuimus, et præfatum locum, in quo
 divino mancipatæ estis obsequio, sub B. Petri et
 nostræ protectione suscipimus, et præsentis scripti
 privilegio communitis, etatenus ut quascunque
 possessiones, quascunque bona impræsentiarum
 juste et canonice possidetis, aut in futurum con-
 cessione pontificum, liberalitate regum, largitione
 principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis,
 præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis,
 vestrisque succedentibus et illibata permaneant. In
 quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:
 Molendina de Cren. In episcopatu Senonensi deci-
 mam de Chasciaco. Furrum Antisiodori cum vineis.
 Vineas Varziaci. Territorium de Luciaco. Grangiam
 de Nertennaco cum territorio suo. In episcopatu Ni-
 vernensi monasterium de Firmitate, in quo congrega-
 tionem sororum vestrarum posuistis. Et ad usus
 earundem sororum quicquid Hugo de Limo et Petro-
 nilla uxor ejus, Seguinus et Agnes uxor ejus,
 Ogerus et Christiana uxor ejus de jure suo vobis
 dederunt in villa quæ dicitur Lunum, in Lugnon,
 in Chalma, in Coenni, in Suenci, in Tribus Aquis,
 in Cigonis, in Chassennis et in Ruenni. Decimam
 quam Guillelmus Carolus et ejus uxor ad Linum
 habuerunt. Decimam partem piscium Clusæ Guä-

lelmi comitis ad Disisam. Præfatum vero monasterium de Firmitate sub regimine et obedientia vestra semper consistat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prænominatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocesanis episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus hic fructum bonæ actionis percipiant, et in futuro præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tituli Sancti Calisti ss.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli S. Grysgoni ss.

Ego Jordannus presbyter cardinalis tituli S. Susannæ ss.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

Ego Imarus Tusculanus episcopus ss.

Ego Wido diaconus cardinalis SS. Cosmæ et Damiani ss.

Ego Octavianus diaconus cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Astallus diaconus cardinalis S. Eustachii ss.

Datum Laterani per manum Roberti S. Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, xiv Kal. Februarii, indictione viii, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno primo.

LXXIV.

Bulla in gratiam monasterii Sancti Mariani.

(Anno 1146, Jan. 19.)

[*Gallia, Christ. nova, XII, Instr. 118.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis RAIMERIO abbati S. Mariæ Rotundæ foris muros civitatis Antissiodorensis, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, vitam regularem professis, in perpetuum.

Quoniam sine veræ religionis cultu charitatis unitas non potest subsistere nec Deo gratum exhiberi servitium, expedit apostolicæ auctoritati religiosas personas diligere, et earum quieti, auxiliante Domino, salubriter providere. Eapropter, dilecti in

Domino filii, venerabilis fratris nostri Hugonis Antissiodorensis episcopi precibus inclinati, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum locum, in quo divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitate principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus illibataque permaneant. In quibus hæc propriis diximus exprimenda vocabulis: Ecclesias S. Mariæ Rotundæ et S. Mariani in suburbio Antissiodorensi sitas cum omnibus ad se pertinentibus, exceptis illis quæ ad proprietatem et dominium episcopi pertinere videntur. Grangiam de Oisella cum omnibus terris quæ ad jus ecclesiæ B. Mariæ pertinent in loco illo et in parochiis circaposis. Grangiam de Bosculo cum terris suis, grangiam de Capella cum terris suis, molendinum de Scoquo, grangiam de Bunost cum territorio suo; præbendam integram in ecclesia Sancti Stephani, ita tamen quod in celebratione quotidianæ missæ pro defunctis canonicis, et illius missæ etiam quam canonici presbyteri per ordinem statutis hebdomadis celebrant, debitum eidem ecclesiæ servitium impendatis. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prænominatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus perturbare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus tantummodo profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocesanis episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtissimum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Conradus Sabinensis episcopus.

Ego Odo diaconus cardinalis S. Georgii.

Ego Guido diaconus cardinalis SS. Cosmæ et Damiani.

Ego Octavianus diaconus cardinalis in Carcere A
Tuliano.

Ego Gregorius diaconus cardinalis S. Gregorii.

Ego Hiacintus diaconus cardinalis S. Mariæ in
Cosmedin.

Ego Guillelmus, presb. card. tit. S. Callixti.

Ego Guillelmus presbyter card. tituli S. Stephani
in Belmonte.

Ego Bernardus presbyter card. tit. S. Clementis.

Data per manum Roberti S. R. E. presbyteri
cardinalis et cancellarii, xiv Kalendas Februarii,
indict. ix, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pon-
tificatus vero domni Eugenii III papæ anno primo.

LXXV.

Privilegium pro monasterio S. Zenonis Reichenhallensi.

(Anno 1146, Jan. 28.)

[*Monumenta Boica*, III, 532.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis
filiis LANZONI Hallensi præposito, ejusque fratribus
tam præsentibus quam futuris regularem vitam profes-
sis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod religioni et
honestati convenire monstratur, animo nos decet
libenti concedere, et petentium desideriis congruum
impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino
filii, vestris justis postulationibus clementer annui-
mus et prædecessoris nostri felicitis recordationis
papæ Lucii vestigiis inhærentes, præfatam Hallen-
sem ecclesiam, in qua divino mancipati estis obse-
quio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus,
et præsentis scripti privilegio communimus; sta-
tuentes ut in eadem ecclesia, prout venerabilis noster
Conradus Salisburgensis archiepiscopus ordinavit
et scripto suo firmavit, ordo canonicus secundum
B. Augustini Regulam perpetuis temporibus invio-
labilitate conservetur. Præterea quascunque posses-
siones, quæcunque bona in præsentiarum juste et
canonice possidetis, aut in futurum concessione
pontificum, liberalitate regum, largitione princi-
pum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis,
præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis
vestrisque successoribus et illibata permaneant;
in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabu-
lis: Decimalem salem, prædium quod nominatur
Suvant, cum omnibus appendiciis ad hoc pertinen-
tibus, quod prædictus archiepiscopus præfatæ ec-
clesiæ tribuit; aquam in fonte Halla, quam dedit
Ebo, aquam quam dedit Facco, prædium quod dedit
Sigiboto Ocheim, prædium quod dedit Henricus
Nutzpoum. Sane laborum vestrorum quos propriis
manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis
vestrorum animalium nullus omnino clericus sive
laicus a vobis decimas exigere præsumat. Interdic-
imus etiam ut nemini professionis vestræ facultas
sit, alicujus levitatis instinctu, vel arctioris religio-
nis obtentu, sine præpositi vel congregationis licen-
tia de claustris discedere: quod si discesserit, nullus
episcoporum, nullus abbatum, nullus monachorum,
sine communium litterarum cautione illum susci-

piat, quandiu videlicet in ecclesia vestra canonici
ordinis tenor, Domino præstante, vigerit; si vero
secundo tertiove vocatus, redire contempserit, liceat
ejusdem loci præposito.... vel ad alterius Ecclesiæ
regimen transeunte, sive quolibet tuorum successu-
rum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu
violencia præponatur, vel substituatur, nisi quem
fratres communi consensu, aut pars consilii sanioris
secundum Dei timorem et B. Augustini Regulam
canonice providerint eligendum. Sepulturam quo-
que ipsius loci liberam esse concedimus, ut qui se
illic sepeliri deliberaverint, eorum devotioni et ex-
tremæ voluntati nullus obsistat, nisi forte fuerint
excommunicati, salva tamen justitia matricis Ec-
clesiæ suæ. Porro capellas, quæ infra terminos pa-
rochialis ecclesiæ fundatæ sunt, vel imposterum,
Deo favente, fundabuntur, regimini et juri vestro
confirmamus; et ne aliquis clericus sine concessione
vestra eas teneat, vel contra interdictum vestrum in
eis ministret, apostolica auctoritate prohibemus,
sicut jam dicti prædecessoris nostri bonæ memo-
riæ papæ Lucii privilegio prohibuit esse dignoscitur.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat
præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus
bona vel possessiones auferre, vel ablatas retinere,
minuere, seu quibuslibet indebitis exactionibus vel
molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur
eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione
concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva
sedis apostolicæ auctoritate, et Salisburgensis ar-
chiepiscopi canonica justitia. Si qua igitur in futu-
rum ecclesiastica sæcularisve persona, hujus nostræ
constitutionis paginam sciens, contra eam temere
venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi
reatum suum congrua satisfactione correxerit,
potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque
se divino judicio existere de perpetrata iniquitate
cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei
et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena
fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis
subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servan-
tibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et
hic fructum bonæ actionis percipiant et apud distri-
ctum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Transtiberim per manum Roberti sanctæ
Romanæ Ecclesiæ presb. card. et cancellarii, v
Kalend. Februarii, indictione ix, Incarnationis Do-
minicæ anno 1146, pontificatus vero domni Eugenii
III papæ anno i.

LXXVI.

*Sancti Alexandri Bergomatis significat definitivam
sententiam ab eo latam super pluribus controver-
siarum capitulis.*

(Anno 1146, Jan. 30.)

[Lupi, *Cod. diplom. Bergom.* II, 1063.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis
filiis LANFRANCO præposito S. Alexandri Pergamensis
Ecclesiæ ejusque fratribus, salutem et apostolicam
benedictionem.

Ex injuncto nobis a Domino apostolatus officii administratione oportet nos Ecclesiarum scandala de medio tollere, et earum paci et tranquillitati paterna sollicitudine providere. Ideoque pro controversia, quæ inter vos et canonicos Sancti Vincentii super quibusdam certis et expressis capitulis jam diutius agitata est, vobis et ipsis vestro conspectui præsentatis, utriusque partis rationes et allegationes, et prædecessorum nostrorum felicitis memoriæ Innocentii, Cælestini et Lucii Romanorum pontificum privilegiis et aliis scriptis quæ, super eadem controversia, diversis sunt facta temporibus diligenter inquisitis et plenarie intellectis, fratrum nostrorum conniventia et consilio prædictæ discordiæ per definitivam sententiam taliter finem imposuimus. In primis siquidem, quidquid a præfatis prædecessoribus nostris super eadem controversia statutum vel definitum est apostolica nihilominus auctoritate firmavimus et ratum manere decrevimus, statuantes videlicet ut presbyteri Bergamensis episcopatus qui post datam a prædecessore nostro felicitis memoriæ papa Innocentio sententiam ordinati sunt, sive qui deinceps ordinabuntur utrique Ecclesiæ fidelitatem exhibeant; et si canonici Sancti Vincentii accipere noluerint, nihilominus ipsam vestræ præcipimus exhiberi. De pœnitentiis vero hoc inter vos præcipimus observandum, ut presbyteri de toto episcopatu Bergamensis, quoties parochianos suos pro publicis criminibus ad pœnitentiam adduxerint, utramque partem convocare studeant, et nullatenus absque præpositi vestri vel unius presbyteri ecclesiæ vestræ præsentia prædictis criminibus pœnitentia injungatur. Sane in mensa episcopi in sinistra parte præpositus ecclesiæ vestræ primum locum obtineat et suos penes se clericos habeat. Statuimus præterea ut quoties consuetis processionibus ad missarum solemniam celebranda canonici Sancti Vincentii ad vestram ecclesiam venerint, iv parietes chori in ecclesia ipsa in pace obtineant, et in vigilia Beati Viatoris et festo ejusdem et in Litanis Gregorianis cum incenso et aqua benedicta et campanis pulsatis per personas vestras eosdem honorifice suscipiatis. Cum autem vel ad defunctorum exsequias, vel aliis rebus in ecclesia ipsa vobiscum convenerint, totum chorum ecclesiæ vestræ cum eis pariter teneatis. Vos autem quoties cum iisdem canonicis S. Vincentii sive in aliis conveneritis, præpositus ecclesiæ vestræ primum locum in sinistra parte chori obtineat, reliqui vero fratres cum iisdem clericis communiter sedeant. Capellani vero ecclesiarum Sancti Salvatoris, Sanctæ Agathæ, Sancti Joannis, Sanctæ Gratiæ, Sancti Vigili in Dominicis diebus et præcipuis festivitibus ad ecclesiam vestram ad majorem missam convenient. In cœna vero Domini, ad baptismum et in aliis solemnitatibus, sicut more solito divina consuevistis celebrare officia, ita ab utraque parte pacifice præcipimus observandam. Et præfatis canonicis Sancti Vincentii seu quibuslibet aliis perpetuum super hoc silentium imponimus, apostolica auctoritate monen-

tes atque præcipientes ut præfata definitione nostra contenti sitis, et mandatum nostrum irrefragabiliter observetis. Si quis autem contra hanc nostræ definitionis et confirmationis paginam venire tentaverit, potestatis et honoris sui periculo subiacebit.

Dat. Transtiberim, III Kalend. Februarias.

Ego Abricus Domini Friderici imperatoris notarius authenticum hujus exemplaris vidi et legi et ad confirmandum subscripsi.

Ego Alborinus sacri palatii notarius, etc.

Ego Petrus notarius sacri palatii authenticum hujus exempli vidi et legi, et sicut in eo continebatur scripti extra litteram plus minusve.

LXXVII.

Privilegium pro monasterio Casæ Dei.

(Anno 1146, Febr. 1.)

[MABILLON, *Annal. Bened.*, VI, 698.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis STEPHANO abbati monasterii Sancti Roberti de Casa-Dei, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum et animarum salutem pertinere cognoscitur, animos nos decet libenti concedere, et potentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus libenter annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuantes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Prioratus de Cornillone et de Sancto Salvatore cum ecclesiis, decimis et suis pertinentiis; prioratus Cantogeolensis ecclesiæ et Montis-Ferrandi cum ecclesiis, decimis et pertinentiis eorum; prioratus Sanctæ Mariæ Montis-pilosi et de Bullione cum ecclesiis, decimis et pertinentiis eorum; prioratus Sanctæ Liberatæ et de Bargiaco et de Leuciaco cum omnibus appendiciis suis; prioratus de Andria, de Sepeio, de Jaliniaco et de Teclada cum omnibus appendiciis suis; prioratus de Saviniaco, de Bello-monte, de Vecellis, et de Sancto Treverio cum ecclesiis, decimis et pertinentiis suis; prioratus de Audancia et de Vera-Villa et de Veracco cum ecclesiis Sancti Verani cum pertinentiis earum; monasterium de Cruce cum ecclesiis de Flavino, de Aidoschia, de Longacanal, de Bisonas, de S. Desiderio, de Sancta Maria de Strata, de Leschas, de S. Hilario, de S. Urso, de Fratta, cum parochia de Monte, sicut rivus dividit, cum capella de Bescosello cum decimis, et omnibus pertinentiis earum; prioratum de Porta-Dei cum ecclesiis, decimis et omnibus pertinentiis suis; cellam

de Belli-Cadro eum appendiciis suis : ecclesias de Fischeo, de Monte-Ayraldo, de Balgro et de Sabran; ecclesiam quoque de Sancto Liberio cum appendiciis suis ; abbatias etiam, in quibus abbates instituere consuevistis, vobis in perpetuum confirmamus. Decernimus ergo, etc.

Ego Conradus Sabinensis episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Odo diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Guido diaconus cardinalis SS. Cosmæ et Damiani.

Ego Gregorius presbyter card. tit. S. Laurentii in Damaso.

Ego Jordanus presbyter card. tit. S. Susannæ.

Ego Artaldus diac. card. S. Eustachii juxta templum Agrippinæ.

Ego Hyacinthus diac. card. S. Mariæ in Cosmedin.

Datum Transtiberim per manum Roberti S. R. E. presbyteri cardinalis et cancellarii, Kalendis Februarii, indictione IX, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno 1. LXXVIII.

Privilegium pro monasterio Nantuacensi.

(Anno 1146, Febr. 9.)

[COCQUELINES, II, 294.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, priori Nantuacensis monasterii ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Apostolici moderaminis clementiæ convenit religiosos diligere et eorum loca pia protectione munire ; dignum namque et honestati conveniens esse cognoscitur, ut qui ad ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas et a pravorum hominum nequitia tueamur, et apostolicæ sedis patrocinio foveamus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis petitionibus clementer annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, ad exemplar prædecessoris nostri felicitis memoriæ papæ Lucii, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessionem pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant ; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis : Pomerium, Trefortium, Calorum, Trevorgias, Rumiliacum, Calnum, Cintriacum, Calargias, Talussiacum, Mozerias, Breynodum, S. Albanum, S. Martinum de Fraxino, Villetam juxta Ambrogniacum, S. Germanum de Vallebona, Buencum, Lovennam, Arduum, Astinenum, villam juxta Gebennas, S. Martinum de Veretalia, Serveriacum.

A Prohibemus quoque, et apostolica auctoritate interdicens, ut infra terminos ipsius monasterii, videlicet S. Martinum Salas Senochias, Carisium, locum Silvani, Poisatum, quemadmodum a venerabili fratre nostro Amedeo Lugdunensi archiepiscopo apostolicæ sedis legato rationabili providentia statutum et prohibitum est, nullus hominem capere vel invadere, sive assultum, vel quamlibet offensam facere præsumat. Monasterium vero ipsum cum capella S. Michaelis quæ infra ipsum cœmeterium sita est, in ea libertate manere sancimus, quæ a beato Gregorio sibi concessa est, et in qua per sexaginta annos quiete fuisse dignoscitur : ut obedientia autem et dispositione Cluniacensis abbatis et monasterii, tam locus ipse quam fratres perpetuo maneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua ergo ecclesiastica in futurum sæcularive persona, hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrue satisfaciendo correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat ; cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniunt. Amen.

Datum Transtiberim per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis cancellarii, v Idus Februarii, indictione IX, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus domni Eugenii III papæ anno 1.

LXXIX.

Privilegium pro monasterio Mortuimaris.

(Anno 1146, Febr. 14.)

[Neustria pia, 780.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, Abbatibus, abbati de Mortuomari, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum, etc.

Piæ postulatio voluntatis effectum debet prosequente compleri, etc.

Datum Transtiberim, per manum Roberti, S. R. E. cardinalis presbyteri et cancellarii, xvi Kalend. Martii, indictione IX, anno Incarnationis Dominicæ 1145, pontificatus D. Eugenii III papæ anno primo.

LXXX.

Privilegium pro monasterio Cluniacensi.

(Anno 1146, Febr. 15.)

[*Biblioth. Cluniac.*, col. 1386.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, charissimo filio in Christo PETRO Cluniacensi abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Cum omnibus sanctæ Ecclesiæ filiis ex apostolicæ sedis auctoritate ac benevolentia debitores existamus, venerabilibus tamen personis, atque locis, maxime quæ sedi apostolicæ semper specialius ac devotius adhæserunt, quæque ampliori religione eminent, propensiori nos convenit charitatis studio munire. Prædecessores siquidem nostri sanctæ recordationis, Joannes videlicet XI, item Joannes XIX, Agapitus, Benedictus VI, item Benedictus VII, Leo VII, item Leo IX, Gregorius VI, item Gregorius VII, Alexander II, Stephanus, Victor III, Urbanus II, Paschalis II, Gelasius II, Calixtus II, Honorius II, Lucius II, Ecclesiæ Romanæ pontifices, Cluniacense monasterium singularis dilectionis ac libertatis prærogativa donarunt, et universa ei pertinentia privilegiorum suorum sanctionibus muniverunt. Quorum nos vestigiis inhærentes statuimus, ut ecclesiæ omnes, cœmeteria, monachi, etc., ut in *diplomate Lucii, Patrologiæ t. CLXXIX, sub num. 49, usque ad hæc verba*: Item ecclesiam de Rua quæ ad monasterium de Abbevilla pertinet, quibus subjicitur: Insulam Gravelonge cum pertinentiis suis. Prohibemus autem, etc.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

Ego Inarus Tusculanus episcopus ss.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tit. Calixti ss.

Ego Wido presbyter cardinalis tit. S. Grisogoni ss.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis tit. S. Præxedis ss.

Ego Hubaldus presbyter card. tit. SS. Joannis et Pauli ss.

Ego Gilbertus indignus sacerdos sanctæ Romanæ Ecclesiæ ss.

Ego Guido presbyter cardin. tit. SS. Laurentii et Damasi ss.

Ego Nicolaus presbyter card. tit. S. Ciriaci ss.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tit. S. Savinæ ss.

Ego Aribertus presbyter cardinalis S. Anastasiæ ss.

(15) Corrige E, id est *Eustachio*, de quo legitur in Vita S. Joannis Valentinensis episcopi: « Placuit enim severitati apostolicæ Eustachium illius sedis antistitem degradari, eligendique pastoris liberam, quantum in se erat, potestatem clero delegat ac populo. Erat autem vir ille nobilitatis prosapia clarus, militum millibus, quibus vel enses cinxerat vel

A Ego Hubaldus presbyter card. tit. S. Cæciliæ in Hierusalem ss.

Ego Villanus presbyter card. tit. S. Stephani in Cœliomonte ss.

Ego Bernardus presbyter card. tit. S. Clementis ss.

Ego Jordanus presbyter cardinalis tit. S. Sannæ ss.

Ego Odo diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diaconus card. SS. Cosmæ et Damiani ss.

Ego Octavianus diaconus card. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Gregorius diaconus card. S. Angeli ss.

B Ego Astaldus diaconus card. S. Eustachii juxta templum Agrippæ ss.

Ego Joannes diaconus cardinalis S. Mariæ Novæ ss.

Ego Berardus diaconus card. S. Romanæ Ecclesiæ ss.

Ego Guido diaconus card. S. Mariæ in Porticu ss.

Ego Petrus diaconus cardin. S. Mariæ in via Lata ss.

Ego Cinthius diaconus cardin. SS. Sergii et Bacchi ss.

Datum Transtiberim per manum Roberti S. R. E. presbyteri card. et cancellarii, xv Kalend. Mart. indict. ix, Incarn. Dominicæ 1145, pontificatus autem domini Eugenii III papæ anno primo

LXXXI.

Ad H. priorem et fratres S. Marcelli de Salseto. — Confirmat eis donum ecclesiæ de Savatia factum ab Eustachio Valentinensi episcopo, antequam inobediens esset Romanæ Ecclesiæ.

(Anno 1146, Febr. 15.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 436.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis H. priori S. Marcelli, ejusque fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Apostolicæ sedis auctoritate compellimur justis religiosorum precibus clementer annuere, et suam eis justitiam conservare. Ideoque, justis vestris pestulationibus gratum impertientes assensum ecclesiam de Savatia cum appendiciis suis, quemadmodum a venerabili fratre nostro C. (15) Valentinensi episcopo, antequam Romanæ Ecclesiæ inobediens existeret, cum consensu totius capituli sui vobis rationabiliter concessa est et scripto suo firmata, vobis nihilominus auctoritate apostolica confirmamus. Si quis autem hujus nostræ concessionis paginam sciens,

large sua dederat, admodum gratus... Hic, pravis suasionibus fretus, minis ac terroribus electionem differt; summi decreta pontificis cui jam tunc inobediens esse cœperat, potestative cessare contendit; et annis septem Valentinensis Ecclesia, domino papa jubente Innocentio, divino caruit officio, etc.

contra eam ire tentaverit, sciat se omnipotentis A vobis vestrisque successoribus et illibata permaneat.

Datum Transiberim, xv Kal. Martii.

LXXXII.

Odoni priori et fratribus S. Martini de Campis concedit e ut decedentibus canonicis B. Gervasii de Encra, ibi monachi substituantur.

(Anno 1146, Febr. 20.)

[MARRIER, *Histoire de Saint Martin des Champs*, p. 303.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Odoni priori S. Martini de Campis, ejusque fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Super controversia quæ inter vos et canonicos B. Gervasii de Euca super eadem diutius agitata est, utriusque partis rationes et allegationes diligenter audivimus, et fratrum nostrorum consilio eidem controversiæ finem taliter imposuimus. Si quid quod super eadem causa a Gaurino bonæ memoriæ Ambianensi episcopo religiosorum virorum consilio statutum est, et prædecessorum nostrorum felicitatis memoriæ Innocentii et Lucii Romanorum pontificum scriptis et auctoritate firmatum: ut videlicet decedentibus canonicis, ibidem monachi substituantur, salvis tamen eorum præbendis qui superstites fuerint, nos nihilominus auctoritate apostolica confirmamus, et ratum manere decrevimus, et super eadem causa perpetuum canonicis silentium imposuimus.

Datum Transiberim, x Kal. Martii.

LXXXIII.

Privilegium pro ecclesia S. Martini Buronensi.

(Anno 1146, Febr. 23.)

[PETRI *Suevia eccles.*, 216.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis FREDERICO præposito ecclesiæ B. Martini de Beyron, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine veræ cultu religionis nec charitatis unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi servitium, expedit apostolicæ auctoritati religiosas personas diligere, et earum quieti, auxiliante Domino, providere. Eapropter, dilecti in Domino filii, prædecessoris nostri felicitatis memoriæ papæ Innocentii vestigiis inhærentes, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatam B. Martini ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio comunimus, statuentes, ut quascunque personas, quæcunque bona tam ex dono bonæ memoriæ Peregrini, nobilis viri fundatoris loci vestri, quam aliorum Dei fidelium in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum seu principum, oblatione fidelium aut aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adiacisci, firma

Statuimus etiam ut in ecclesia vestra, in qua fratres vitam canonicam professi degunt, nulli omnino post factam ibidem professionem canonicam exinde liceat sine communis congregationis permissione discedere; discedentem vero nullus audeat retinere. Ut autem omnipotenti Deo quietius servire valeatis, prohibemus ut nullus sibi advocatiam loci vestri tanquam jure hæreditario usurpare præsumat, nec aliquis vobis advocatus constituatur, nisi quem prælatus vester communi fratrum suorum consilio elegerit, sicut ab eodem prædecessore nostro papa Innocentio constitutum est. Sepulturam quoque illius loci liberam esse decernimus, ut qui se illic sepeliri deliberaverit, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicatus sit, nullus obsistat, salvo jure matricis ecclesiæ. Obeunte vero te nunc ejusdem loci præposito vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum consilii pars sanioris, secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam providerint eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integre conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia et reverentia. Ad indicium autem hujus a sede apostolica perceptæ protectionis aureum unum nobis nostrisque successoribus singulis annis persolvatis.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hujus nostræ constitutionis paginam violaverit, aut sciens contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episc.

Ego Conradus Sabinensis episc.

Ego Albericus Ostiensis episc.

Ego Odo diacon. cardin. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Wido disc. card. SS. Cosmæ et Damiani.

Ego Ismarus Tusculanus episc.

Ego Gubernator card. tit. Calixti.

Ego Hubaldus presbyter cardin. tit. S. Præcedia.

Ego Gilbertus indignus sacerdos Sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

Ego Barido presbyter card. SS. Laurentii et Damasi.

Ego Bernardus presbyt. card. S. Clementis.

Ego Jordanus presbyt. card. S. Susannæ.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego GG. diac. card. S. Angeli.

Ego Ostaldus diac. card. S. Eustachii.

Ego Guido in Romana Ecclesia altaris minister indignus.

Ego Joannes diac. card. S. Mariæ Novæ.

Ego Gerardus diac. cardin. S. Romanæ Ecclesiæ.

Ego Petrus diac. card. S. Mariæ inviolatæ.

Datum transcriptum (16) per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et vicecancellarii, vii Kal. Martii, indictione ix, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno primo.

LXXXIV.

Bulla pro Sancto Evurtio Aurelianensi.

(Anno 1146, Febr. 24.)

[*Gall. Chr. nov.*, VIII, 507.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ROGERIO abbati ecclesiæ Sancti Evurtii Aurelianensis, ejusque fratribus, tam presentibus quam futuris, regulari vitam professis, in perpetuum.

Ad hoc universalis Ecclesiæ cura nobis a provitore omnium honorum Deo est commissa, ut religioſas diligamus personas, et beneplacentem Deo religionem studeamus modis omnibus propagare; nec enim Deo gratus famulatus impenditur, nisi ex charitatis radice procedens a puritate religionis fuerit conservatus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam, in qua divino participati estis servitio, sub beati Petri et nostra protectione suscepimus, et præsentis scripti privilegio communimus. Imprimis siquidem statuentes, ut ordo canonicus secundum beati Augustini Regulam et institutionem fratrum Sancti Victoris Parisiensis, qui per Dei gratiam in eadem ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuis ibi temporibus inviolabiliter conservetur; nulli quoque fratrum post factam ibidem professionem absque abbatis totiusque congregationis permissione liceat ex eodem clauſtro discedere, discedentem vero absque omnium litterarum cautione nullus audeat retinere. Liceat autem abbati qui pro tempore fuerit, in eum qui, vobis ignorantibus aut invitis, discesserit, si secundo tertiove communius redire contempserit, canonicam proferre sententiam. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impresentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum

(16) *Leg. Transiberim.*

vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis et vestris successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc proprii duximus exprimenda vocabalis: ecclesiam de Seneliaco (*Seneli*) et ipsum Seneliacum, villam Baldrici (*Baudreville*) cum terris arabilibus et omnibus ad eandem villam pertinentibus, justitiam quoque ipsius potestatis, id est vicariam, sicut a Carolo rege Francorum ecclesiæ vestræ antiquitus donatam esse ejusdem regis privilegium attestatur; ecclesiam de Artheniaco (*Arthenai*) cum terris arabilibus, in quibus olim fuerat villa quæ Peculiaris villa dicebatur, et earundem terrarum decimis et domo in eadem villa sita, quam rex ab omni consuetudine et exactione deliberavit. Item villam quæ Boiletum (*Baulai*) dicitur cum adjacenti territorio et terragio ejusdem villæ, et aliis consuetudinibus; villam quæ Cunita (*Cuni*) dicitur, cum omnibus eidem pertinentibus, tam in hominibus quam in terris arabilibus, et decimis et cæteris ejusdem terræ consuetudinibus; terras quas habetis apud Marolium (*Mareau*) secus Piverim (*Pitiviers*), terras quas habetis apud Romeliacum (*Roumilli*), terras quas habetis apud Sironville, terras quas habetis apud Moncellos (*Monceaux*), et prope eas nemus quod vocatur Cantamerula (*Chantemèle*), terras quas habetis in villa que Mantelii vocatur, terras quas habetis apud Merelatium (*Merelay*), et alias apud Geminiacum (*Gemigni*), et quidquid habetis apud Fayacum (*Fay*), villam quæ Ursella (*Ourset*) dicitur prope oppidum Balgentiacum (*Baugenci*), cum terris arabilibus, et terragio, et totius villæ censu et justitia, et cæteris consuetudinibus; præbendam in ecclesia Sanctæ Crucis, sicut hactenus eam quiete tenuistis; censum duodecim solidorum, quem vobis Hugo filius Ernaudi; immunitatem quam Carolus Magnus rex Francorum omnibus terris et possessionibus vestris contulit, ut videlicet ab omnibus consuetudinibus et exactionibus quas officiales regis in ipsis capere consueverant liberæ sicut ubicunque infra regnum suum sint constitutæ; obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis audacia vel violentia præponatur, nisi quem fratres de ipsius loci collegio, sive de alia congregatione ejusdem ordinis canonice providerint eligendum. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus omnino a vobis decimas exigere præsumat. Illas quoque decimas quæ ad jus ecclesiarum vestrarum pertinere noscuntur, de manu laicorum acquirendi vel etiam redimendi liberam vobis concedimus facultatem.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas minuire, retinere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione

et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocessani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis et honoris sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Redemptoris nostri et Domini Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Transtiberim per manum Roberti presbyteri cardinalis et cancellarii, vi Kalendas Martii, iudictione nona, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domni Eugenii tertii papæ anno 11.

LXXXV.

Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Parmensi.

(An. 1146.)

[*Affo, Hist. di Parma*, II, p. 363.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis AICARDO Parmensis ecclesiæ præposito, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris canonicè substituendis, in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Expropter, dilecti in Domino filii, prædecessoris nostri felicitis memoriæ papæ Innocentii vestigiis inhaerentes, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: monasterium Sancti Quintini cum ecclesia Sanctæ Mariæ de Plano et cæteris ad ipsum jure pertinentibus; ecclesiam Sanctæ Christianæ; ecclesiam Sancti Nicolai, ecclesiam Sancti Antonini, plebem Sancti Pancratii cum ecclesia Sancti Nicolai, et hospitale ejus juxta Taronem, et cum ecclesia Sancti Anastasii, infra urbem, et cæteris ad ipsam plebem pertinentibus; plebem Sancti Martini cum decimis; plebem Sancti Prosperi cum decimis; plebem de Purpurano cum capellis suis; plebem de Malandrano; plebem Sancti Cassiani cum decimis; capellam de Viliguano; capellam de Marano, capellam de Meletulo; capellam de Ballone; capellam de

Corviaco intra castrum sitam; capellam de Barca; capellam de Marzaliis; capellam de Azano; capellam de Vallera inferiore; capellam de Travagnano, capellam de Terentio; capellam Sancti Secundi, capellam de Pizzo, capellam de Palazione; capellam de Vicolongo; capellam de Sala; jus quod habetis in capella Sancti Georgii de Pratis, et capella de Ponticello, ac in capella de vico Pauli; capellam de Illimo; capellam de Calerno cum hospitali; capellam Sancti Laurentii de Meletulo cum omnibus ad prædictas plebes et capellas jure pertinentibus, decimas omnium inhabitantium in ipsa civitate, et in suburbii, quemadmodum secundum divisionem plebium eas usque ad hæc tempora legitime possidetis; vestram partem oblationum quæ offeruntur in vigilia et in festivitate Sancti Domnini de Burgo, et in Assumptione Beatæ Mariæ, in plebe de Cornilio.

Decernimus ergo, ut nulli omnino ecclesiasticæ vel sæculari personæ fas sit eandem canonicam temere perturbare, aut bona vestra vel possessiones auferre, retinere, minuere, seu quibuslibet indebitis exactionibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva episcopi vestri canonica iustitia et reverentia. Ad indicium autem hujus a sede apostolica receptæ protectionis bisantium unum aureum nobis nostrisque successoribus annualiter persolvatis. Si quis igitur in futurum, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat.

Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Copradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Imerius Tusculanus episcopus ss.

Ego GG. presb. card. tit. S. Calixti ss.

Ego Guido presbyt. card. tit. S. Grysgoni ss.

Ego Hubaldus presbyt. card. Sanctæ Praxedis ss.

Ego Guido presbyt. card. tit. SS. Laur. et Damasi ss.

Ego Odo diac. cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Gregorius diac. card. S. Angeli ss.

Ego Guido diac. cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu ss.

Datum Transtiberim per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, v Kal. Martii, indictione ix, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domni Eugenii III anno secundo.

LXXXVI.

Privilegium pro ecclesia S. Andrew Roffensi.

(Anno 1146, Febr. 25.)

[WHARTON, *Anglia Sacra*, I, 344.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis BRIENO priori ecclesie B. Andrew Roffensis et ejus fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Ad hoc universalis Ecclesie cura nobis a provi-
sore omnium bonorum Domino commissa est, ut reli-
giosas diligamus personas, etc. Quapropter, di-
lecti in Domino filii, vestris justis postulationibus
annuimus, et prefatam Andrew apostoli ecclesiam,
in qua divino mancipati estis servitio, sub B. Petri
et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti
privilegio communimus, statuantes, ut quascunque
possessiones, quæcunque bona tam ex dono quam et
concessione bonæ memoriæ Lanfranci, Anselmi,
Radulfi, Theobaldi Cantuariensium archiepiscopo-
rum, et Gundulfi Roffensis episcopi, Willelmi et
Henrici Anglorum regum, aliorumque fidelium im-
presentiarum juste et canonice possidetis, aut in
futurum poteritis adipisci, firma vobis vestrisque
successoribus et illibata permaneant. Concessionem
autem vobis rationabiliter factam ab Ernulfo epi-
scopo vestro de synodalibus denariis, et scripti ejus
paginam confirmatam et ratam esse censemus. Præ-
terea concordiam, quæ inter vos et venerabilem
fratrem nostrum Ascelinum episcopum vestrum per
prefatum Theobaldum Cant. archiepiscopum de
Lambetha et quibusdam aliis possessionibus juste
et canonice facta est, ratam et firmam esse decrevi-
mus. Præposituram quoque ipsius civitatis, sicut
hactenus super homines vestros et episcopi et præ-
posituræ regis quartam partem rationabiliter ha-
buistis, socam etiam et sacam, tol et team, et in-
fangtheof, cæteras quoque consuetudines et liberta-
tes vestras, vobis confirmamus, etc.

Data Transtiberim per manum Roberti S. R. E.
cardinalis presbyteri et cancellarii, v Kalend. Maii,
indictione VIII, anno Incarnationis Dominicæ 1146,
pontificatus vero Eugenii III papæ anno II.

LXXXVII.

*Institutionem canonicorum regularium in ecclesia
Tarentasiensi laudat.*

(Anno 1146, Febr. 26.)

[*Call. Christ. nov. XII, Instr. 382.*]

EUGENIUS, servus servorum Dei, venerabili fratri
PETRO Tarentas archiepiscopo, ejusque fratribus,
salutem et apostolicam benedictionem.

Officii nostri nos hortatur auctoritas justas pre-
ces attendere, et beneplacentem Domini religionem
modis omnibus propagare. Proinde institutionem
canonici ordinis secundum B. Augustini Regulam in
ecclesia Tarentasiensi, prædecessoris nostri felicis
memoriæ papæ Innocentii concessione factam apo-
stolicæ sedis munimine confirmavimus, statuantes
ut obeuntibus canonicis qui ibi sunt, nullus eis nisi
regularem vitam professus substituat. Quotquot

A antem post eandem prædecessoris nostri conces-
sionem contra ejusdem institutionis tenorem sunt
subrogati, amoveri præcipimus, atque donationes
sive alienationes bonorum ipsius ecclesie quæ ab
Isdraele quondam ejus archiepiscopo postmodum
factæ sunt, evacuamus, et irritas esse censemus.
Et quia Petrus bonæ memoriæ Tarentasiensis ar-
chiepiscopus ecclesias S. Mauricii, de Landriaco,
de Rastheco et de Peseto, Wiberto et Petro fratri
ejus, sive alicui de genere ipsorum sub excommu-
nicatione dare prohibuit; nos sicut a prædecessore
nostro piæ recordationis papa Lucio confirmatum
est, hoc ratum habentes confirmamus.

Datum Transtiberim, IV Kalend. Martii, indictione
octava, Incarnationis Dominicæ anno millesimo
centesimo quadragesimo quinto.

LXXXVIII.

*Confirmat jura et possessiones canonicorum regula-
rium ecclesie S. Petri Tarentasiensis, et statuit
ut ibi semper ordo regul. secundum S. Augustini
Regul. observetur.*

(Anno 1146, Febr. 26.)

[*Ibid.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis
filiis canonicis Tarentasiensis ecclesie tam præsen-
tibus quam futuris regularem vitam professis, in
perpetuum.

Quoniam sine veræ cultu religionis, nec charitatis
unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi
servitium, expedit apostolicæ auctoritati religiosas
personas diligere, et earum quieti, auxiliante Do-
mino, providere. Eapropter, dilecti in Domino filii,
venerabilis fratris nostri Petri Tarentasiensis ar-
chiepiscopi precibus inclinati, vestris justis postu-
lationibus clementer annuimus, et prædecessoris
nostri felicis memoriæ papæ Innocentii vestigiis
inhærentes, prefatam B. Petri ecclesiam, in qua
divino mancipati estis obsequio, sub ejusdem apo-
stolorum principis et nostra protectione suscipimus,
et presentis scripti privilegio communimus: in
primis siquidem statuantes ut ordo canonicus
secundum B. Augustini Regulam perpetuis ibi tem-
poribus inviolabiliter conservetur, quascunque
præterea possessiones, quæcunque bona in præ-
sentiarum juste et canonice possidetis, aut in futu-
rum concessione pontificum, liberalitate regum,
largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis
justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci,
firma vobis vestrisque successoribus et illibata
permaneant. Statuimus etiam ut, obeuntibus cano-
nicis quos in ecclesia vestra esse constat, nullus
eis nisi regularem vitam professus canonicus substi-
tuatur.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat
prefatum locum temere perturbare, aut ejus pos-
siones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu
quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra
conserventur eorum, pro quorum gubernatione et
sustentatione concessa sunt usibus omnimodis pro-

futura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et Tarentasensis archiepiscopi canonica iustitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona, hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ sedis episcopus ss.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego GG. presbyter cardinalis tituli Callixti ss.

Ego Oddo cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

Ego Guido diaconus cardinalis SS. Cosmæ et Damiani ss.

Ego Raynerius presbyter cardinalis titulo S. Priscæ ss.

Ego Octavianus diaconus cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Guido presbyter cardinalis titulo SS. Laurentii et Damasi ss.

Ego Bernardus presbyter cardinalis titulo S. Clementis ss.

Ego Cinthius diaconus cardinalis SS. Sergii et Bacchi ss.

Datum Transtiberim per manum Roberti S. R. E. presbyteri cardinalis et cancellarii, iv Kalend. Mart. indict. ix, Incarnat. Domin. anno 1145, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno ii.

LXXXIX.

Universos Dei fideles per Galliam constitutos ad suscipiendum bellum sacrum hortatur.

(Anno 1146, Mart. 1.)

[Boczek, *Cod. diplom. Morav.*, I, 241, e codice membr. sæc. xiv, in 4°, in archivo capituli Olomucensis, cujus est titulus: *Epistolæ B. Bernardi Clarævalensis*, etc., sign. n. CXXVI. — Hæc epistola, paucis mutatis, legitur supra, sub num. 48, sed Ludovico regi inscripta, data Vetrallæ Kal. Decembr. 1145. Lectionum varietatem ibi notamus.]

XC.

Privilegium pro cœnobio SS. Petri et Pauli Westmonasterii.

(Anno 1146, Mart. 3.)

[RYMER, *Fœdera*, I, 14, ex orig. bibl. Cotton., Aug. II, 50.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GERVASIO, Westmonasterii abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Cum universis sanctæ Ecclesiæ filiis ex apostolicæ sedis auctoritate ac benevolentia debitores existamus, illis tamen locis atque personis, quæ specialiter ad proprietatem et defensionem sedis apostolicæ pertinere noscuntur, propensiori nos convenit charitatis studio imminere, et ne pravorum hominum agitentur molestiis, paterna sollicitudine providere.

Eapropter, dilecte in Domino filii Gervasi abbas, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et prædecessorum nostrorum, Romanorum videlicet pontificum, vestigiis inhærentes, Westmonasterii cœnobium, quod in honore Beatorum apostolorum Petri et Pauli fundatum esse dignoscitur, sub ejusdem apostolorum principis et sanctæ Romanæ Ecclesiæ, cujus juris constitit, tutela et proprietate tantum manere censemus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut cuncta quæ idem monasterium a sui principio usque ad præsens, concessione et donatione, necnon et liberalitate privilegiorum et chartarum, notatione regum nobilium antiquorum, Ædgari videlicet, atque renovatoris Ecclesiæ illius gloriosi regis Eadwardi, eorumdemque successorum Willielmi et Henrici, sive Stephani, aliorumque principum, sive fidelium obtinuit, vel in futurum obtinebit, sint omnino libera, et ab omni invasione vel inquietudine omnium hominum cujuscunque ordinis sint, vel potestatis, absoluta.

Præterea renovamus, concedimus et permittimus, ex auctoritate Dei et sanctorum apostolorum Petri et Pauli, atque hujus sanctæ Romanæ sedis et nostræ in perpetuum corroborando confirmamus chartas, privilegia regum prænominatorum atque aliorum cujuslibet scripta nobilium; necnon etiam et illa quæ beatus archiepiscopus Dunstanus ad tuitionem loci illius ecclesiæ eidem contulit scripta, ut sit perenniter locus ab omni servitio et episcopali dominatione penitus segregatus.

Possessiones vero et liberalitates in urbe et extra terrarum vel ecclesiarum, sive decimarum donationes, insuper et dignitates et omnia donata vel in posterum adjicienda, quæ ad libertatem et exaltationem loci illius, ad honorem Dei pertinentia, reges antiqui seu quicumque alii homines pie contulerunt, et privilegia et chartas, quæ ex eis factæ fuerunt, divina et robustissima auctoritate nostra apostolica confirmamus et rata ac intemerata in perpetuum esse decernimus in omnibus, proutcunque ejusdem ecclesiæ, sanctæ chartæ testantur et privilegia, ita ut nullus contra bona præfata ecclesiæ, sanctæ Romanæ Ecclesiæ concessione nostraque confirmatione roborata, aliquid agere audeat, vel quoquo modo ea deinceps infringere vel minuire præsumat.

Statuimus etiam, et sub nomine sanctæ auctoritatis et obedientiæ præcipimus ut cellæ quæ præfate illi adjacent loco, omnibus modis tanquam suæ propriæ matri sint subjectæ; et quem omnis congregatio matris Ecclesiæ communiter elegerit, ipsis tanquam in omnibus subjectis custos præficiatur.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive A
 persona, hujus nostræ constitutionis paginam sciens,
 contra eam temere venire tentaverit, secundo ter-
 tiore communita, si non satisfactione congrua
 emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate ca-
 reat, reatamque se divino iudicio de perpetrata
 iniquitate, cognoscat, et a sacratissimo corpore et
 sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu
 Christi aliena fiat, atque in extremo examine distri-
 ctæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco
 justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Chri-
 sti, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant
 et apud districtum iudicem præmia æternæ
 pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Conradus Sabinensis episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego GG. presbyter card. tit. Calixti.

Ego Ramerius presb. card. tit. S. Priscæ.

Ego Octavianus diac. card. Sancti Nicolai in
 Carcere Tulliano.

Ego Gregorius diac. card. Sancti Angeli.

Datum Kanstiberi (17) per manum Roberti sanctæ
 Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii,
 viii Idus Martii, indictione ix, Incarnationis Domini-
 cæ anno 1145, pontificatus vero domini Eugenii
 papæ III anno ii.

XCI.

Ad capellanos Ecclesiæ Placentinæ.

(Anno 1146, Mart. 10.)

[*Campi Hist. Eccl. di Piacenza*, I, p. 144. Lib. Pri-
 vileg. cathed. Placent. p. 46 a tergo.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis
 filiis S. Euphemie, S. Gervasii, S. Protasii, S. Pe-
 tri de Foro, S. Juliani, S. Martini de Foro, S. Dom-
 nini, S. Alexandri, S. Martini de Burgo, S. Vin-
 centii, S. Stephani, SS. Joannis et Pauli, S. Zeno-
 nis, S. Faustini, S. Michaelis, S. Agathe, S. Mariæ
 de Sperono et S. Mariæ de Porta Gariverti capellan-
 is, salutem et apostolicam benedictionem.

Perlatus est clamor ad aures nostras, quod cum
 juxta antiquam matricis Ecclesiæ vestræ Placenti-
 næ et capellarum vestrarum consuetudinem in ma-
 jori ecclesia in sabbato sancto baptizare debeatis; D
 nunc illud consuetum servitium præfatæ ecclesiæ
 vultis subtrahere, et debitam matri vestræ obedi-
 entiam denegare. Et quoniam antiquam et rationabi-
 lem consuetudinem evacuare nolumus, per aposto-
 lica vobis scripta præcipiendo mandamus, quate-
 nus præfatum vestræ devotionis obsequium eidem
 Ecclesiæ humiliter exhibeatis, et nullam exinde
 contradictionem facere præsumatis; alioquin con-
 temptum vestrum nullatenus præteribimus impu-
 nitum.

Datum Transiberim, vi Idus Martii.

(17) *Leg. Traustiberim.*

XCI.

*Ad abbatem Sugerium. — Ut monasterium B. Me-
 dardi a comite Suessionensi prægravatum adjuvet
 apud regem.*

(Anno 1146, Mart. 11.)

[*Mansi, Concil.*, XXI, 647.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto
 filio SUGERIO abbati S. Dionysii, salutem et aposto-
 licam benedictionem.

Notitiæ tuæ non exstat incognitum, monasterium
 Beati Medardi Suessionensis juris beati Petri exi-
 stere, et ad defensionem ejus, et sanctæ Romanæ
 Ecclesiæ specialiter pertinere. Et quia idem mona-
 sterium ab Ivone comite Suessionensi, occasione
 pecuniæ, quam ab abbate ipsius loci exigit, sicut
 accepimus, plurimum prægravatur, discretioni tuæ
 per apostolica scripta rogando mandamus, quate-
 nus pro reverentia beati Petri ac nostra ipsum ab-
 batem et fratres ejus super hoc et aliis, in quibus
 tuo indigerint auxilio, juves, et manuteneas, et
 eorum erga regiæ dignitatis excellentiam, cujus
 familiaritatis et consilii talentum accepisse cogno-
 sceris, intercessor et adjutor existas, ut beati Petri
 et sedis apostolicæ majorem promerearis gratiam.

Datum Transiberim, v Idus Martii.

XCIII.

*Ad Egelbertum episcopum et canonicos Bambergens-
 is Ecclesiæ — De Henrici imperatoris sanctitate,
 miraculis et canonizatione.*

(Anno 1146, Mart. 14.)

[*Mansi, Concil.*, XXI, 630.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vene-
 rabili fratri EGELBERTO episcopo, et dilectis filiis ca-
 nonicis Bambergensis Ecclesiæ, salutem et aposto-
 licam benedictionem.

Sicut per litteras et nuntios vestros vobis man-
 dasset meminimus, venerabiles fratres nostros N.
 Sanctæ Rufinæ episcopum, et N. presbyterum car-
 dinalem, pro diversis negotiis ad partes illas de
 nostro latere delegavimus, eisque viva voce in-
 junximus, ut ad Ecclesiam vestram accederent, at-
 que de vita et miraculis Henrici regis rei veritatem
 diligenter inquirerent, et litteris suis nobis signifi-
 carent. Nunc autem eorumdem fratrum nostrorum,
 et multorum religiosorum et discretorum virorum
 attestazione, de castitate ipsius, de fundatione Bam-
 bergensis Ecclesiæ, et multarum aliarum, quarum-
 dam quoque episcopalium sedium reparatione, et
 multiplici eleemosynarum largitione, de conversione
 regis Stephani et totius Hungariæ, Domino coope-
 rante, per eum facta; de glorioso etiam ipsius obitu,
 pluribusque miraculis post ejus obitum ad ipsius
 corporis presentiam divinitus ostensis, multa co-
 gnovimus. Inter quæ illud præcipuum et memora-
 bile plurimum attendentes, quod cum diadema sce-
 ptrumque imperii suscepisset, non imperialiter, sed
 spiritualiter vixit. In toto etiam legitimo positus,

quod paucorum fuisse legitur, integritatem castimoniam usque in finem vite conservavit. Quæ quidem nos omnia simul perpendentes, atque devotionem vestram, et Ecclesiæ Bambergensis, quæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ soli subesse dignoscitur, diligenter considerantes, tametsi huiusmodi petito nisi in generalibus conciliis admitti non soleat, auctoritate tamen sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ omnium conciliorum firmamentum est, petitionibus vestris acquiescimus, atque ejusdem memorabilis viri, cujus exaltationem requiritis, fratrum nostrorum archiepiscoporum, et episcoporum, qui præsentibus aderant, communicato consilio, memoriam intersanctis de cætero fieri censemus, et anniversarium ipsius diem solemniter celebrari constituimus. Vestra itaque interest sic in sanctæ Romanæ Ecclesiæ obedientia et fidelitate persistere, et ei dignæ devotionis obsequio respondere, ut ampliori B. Petri et nostra gratia digni inveniamini.

Data Transtiberim, secundo Idus Martii.

XCIV.

Ad Petrum Bituricensem archiepiscopum. — De primatu in provincias Bituricensem et Burdigalensem.

(Anno 1146, Mart. 15.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 668.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri P. Bituricensi archiepiscopo ejusque successoribus canonice substituendis, in perpetuam memoriam.

Officii nostri nos hortatur auctoritas pro ecclesiarum statu paternam sollicitudinem gerere, et earum quieti ac paci auxiliante Domino salubriter providere. Justum namque est ut dignitatem Ecclesiæ vel personis apostolicæ sedis liberalitate concessam, nos quoque auctore Deo firmam et inviolabilem conservemus. Tuam ergo, frater in Christo charissime Petre archiepiscope, devotionem circa nos, et circa sanctam Romanam Ecclesiam, cujus filius specialis es, et in qua sacros ordines suscepisse dignosceris, attendentes, nobilem Bituricensem ecclesiam, cui Deo auctore præsidet, B. Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio confirmamus. Præsentis itaque privilegii paginam confirmamus, ut super duas provincias, videlicet super ipsam Bituricensem, et super Burdigalensem, primatum obtineas, sicut hactenus obtinuisse dignosceris. Dioceses vero illas quæ intra eandem provinciam Bituricensem sitæ sunt, in tua tuorumque successorum potestate ac subjectione persistere constituimus, videlicet Claromontensem, Lemovicensem, Rutensem, Albigensem, Candurcensem, et Mimatensem. Et ipsarum civitatum episcopi ipsam Bituricensem ecclesiam matrem et magistram recognoscant, atque tibi tuisque successoribus tanquam proprio metropolitano obedientiam ac reverentiam humiliter exhibeant. Porro tibi tuisque successoribus

usum pallii confirmamus. Atque ad majorem reverentiam per supradictas provincias vexillum Dominicæ crucis ante vos deferri concedimus, sicut etiam antiqua prædecessorum vestrorum consuetudo obtinuit. Præterea quascunque possessiones, quæcumque bona in præsentiarum juste et canonice possides, aut in futurum, etc. Obeunte vero te nunc ejusdem ecclesiæ archiepiscopo, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur; nisi quem præfatæ ecclesiæ canonici secundo Deum et statuta sedis apostolicæ canonice providerint eligendam. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam vel personam tuam temere perturbare, etc.

XCV.

Bulla pro confirmatione bonorum et immunitatum Tongerloæ.

(Anno 1146, Mart. 15.)

[Hugo, *Annales Præmonstr.*, II, 593.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis HENRICO abbati ecclesiæ Beatæ Mariæ de Tongerloa, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis; in perpetuam rei memoriam.

Desiderium quod ad religionis propositum et animarum salutem pertinere monstratur, animo nos decet libenti concedere et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis petitionibus clementer annuimus, et præfatam Beatæ Dei Genitricis semperque virginis Mariæ Tongerlensem ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, præsentis scripti privilegio confirmamus, statuents, ut quascunque possessiones, quæcumque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: duas partes decimæ ejusdem ecclesiæ et dominicaturam, videlicet 40 bonarios cum molendino uno; terram in eadem parochia solventem annuatim decem et novem sextaria brasii cum decem vasculis hordel; terram insuper ibidem solventem duodecim solidos et denarium unum cum cæteris terræ debitis, et manso uno solvente manipulum quartum, et insuper mansum unum; *Wimples* mansum solventem quinque solidos cum cæteris debitis, *Lanchem* mansum solventem quinque solidos cum suis debitis, *Vuele* terram solventem tres solidos et dimidiam cum reliquis debitis; terram quam suscepistis ab Engelberto, pro qua annuatim duo sextaria et dimidium brasii et duodecim denarios ei exsolvistis.

Omnem possessionem Huberti in Evuin, tam in A allodio, quam in hæreditate vobis collatam; terram solventem duodecim denarios canonicis de Lyra; terram quæ solvit unum denarium super altare Sancti Gumhari; terram quæ solvit duos solidos canonicis de Brussella Lovaniensis monetæ. Ex dono Arnoldi dimidiam partem de Calmelholt. Ex dono Conradi mansum unum solventem quartum manipulum et sex denarios in Lifterde; omne allodium Arnoldi in Nile ab eo vobis collatum; ex dono Gerardi et Wiberti fratrum dimidium fundum ecclesiæ in Beinthem; ex dono ejusdem Wiberti dimidium fundum ecclesiæ de Orbeca, decimas autem quas canonicè possidetis, vobis nihilominus confirmamus. Prohibemus autem ut ipsius loci advocatiam nullus usurpet, sed dominus Lovaniæ qui pro tempore fuerit, sicut a charissimo filio nostro Conrado Romanorum rege rationabiliter statutum est, absque aliqua exactione vobis et rebus vestris patrocinium præbeat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minueque, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, ac apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego diac. card. Scribens tit.....

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego.... presb. card. tit. Calixti.

Ego Guido presb. card. tit. S. Chrysogoni.

Ego Hubaldus presb. card. tit. S. Prædixis.

Ego Manfredus presb. card. tit. S. Tu.....

Ego Haribertus presb. card. tit. S. Anastasiæ.

Ego Villanus presb. card. tit. S. Stephani in Cælio monte.

Datum Transiberim per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presb. card. et cancellarii, Idibus Martii, indictione octava, Incarnationis Dominicæ anno 1145, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno secundo.

XCVI.

Ad clerum et populum Tornacensem. — Episcopum postliminio Ecclesiæ Tornacensi restitutum, a se consecratum mittit.

(Anno 1146, Mart. 15.)

[Mansi, Concil., XXI, 663.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectissimis filiis clero et populo Tornacensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Tornacensis Ecclesia in proprii pastoris absentia a longis retro temporibus plurimum laboravit: et, sicut multorum religiosorum et discretorum virorum attestacione cognovimus, tam animarum quam corporum damna plurima et gravia detrimenta sustinuit. Audivimus enim multa millia hominum in eodem episcopatu, qui episcopum nunquam viderunt: sed quasi episcopum non habentes, absque illa sacri chrismatis unctione, quam fideles contra diaboli insidias pugnaturi per manus episcoporum suscipiunt, de præsentis sæculo migraverunt. Unde nos officii nostri debito, et multorum religiosorum de partibus vestris crebris exhortationibus provocati, et charitatis zelo successi, tantis malis occurrere Domino auctore decrevimus, atque fratrum nostrorum communicato consilio, dilectum filium nostrum Anselmum abbatem S. Vincentii Laudunensis, Spiritus sancti gratia invocata, vobis in episcopum consecravimus. Eundem itaque cum gratia sedis apostolicæ, et litterarum nostrarum prosecutione ad sedem propriam remittentes, per apostolica scripta universitatem vestram rogamus, monemus, atque præcipimus, quatenus ipsum reverenter suscipiatis, diligatis, et honoretis, eique tanquam proprio pastori et animarum vestrarum episcopo obedientiam ac reverentiam humiliter exhibeatis. Nos autem illos qui occasione episcopatus Tornacensis fratri nostro S. [Simoni] Novioniensi episcopo sacramento vel fidelitate seu obedientia astricti sunt, ab eadem fidelitate et juramento vel obedientia, apostolica auctoritate absolvimus: et ut præfato fratri nostro Anselmo episcopo eadem fidelitate et obedientia teneantur, præcipimus. Si quis autem ei rebellis et inobediens esse præsumperit, sententiam quam idem frater noster episcopus in eum canonicè promulgaverit, nos auctore Domino ratam habebimus.

Data Transiberim Idibus Martii.

XCVII

Ad Ludovicum VII, regem Francorum. — Consecratum a se episcopum Tornacensem Anselmum commendat.

(Anno 1146, Mart. 15.)

[Mansi, Concil., XXI, 664.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Ludovico illustri Francorum regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Oportet nos pro his qui nostro regimini, disponente Domino, commissi sunt sollicitos esse, et de

ipsorum salute tanquam de nostra propria cogitare; in extremo namque examine, si circa ipsorum salutem negligentes fuerimus, reddiduri sumus pro ipsis Domino rationem. Tornacensis Ecclesia, sicut te ignorare non credimus, a longis retro temporibus pastore proprio caruisse dignoscitur. Unde sicut multorum religiosorum et discretorum virorum veredica relatione cognovimus, præter alia detrimenta, multa millia hominum absque illa sacri chrismatis unctione quam fideles contra diaboli insidias pugnaturi per manus episcoporum suscipiunt, de præsentis sæculo migraverunt: et tam his quam aliis diversis modis, tam animarum quam corporum, in eodem episcopatu, propter proprii pastoris absentiam, damna plurima provenerunt. Ideoque et nobis, et ipsis providere volentes, tantis malis occurrere Domino auctore decrevimus: atque dilectum filium nostrum Anselmum S. Vincentii Laudunensis abbatem, Spiritus sancti gratia invocata, in Tornacensem episcopum consecravimus, quod ad magnum regni tibi a Deo commissi et coronæ tuæ incrementum credimus proventurum. Monemus itaque nobilitatem tuam et exhortamur in Domino, ut nullius prava suggestio cor tuum super hoc moveat: sed quod pro tanta necessitate, et tot millium hominum salute factum est, hilaris vultu, et læto animo auscipias, et eundem episcopum pro B. Petri et nostra reverentia, magnitudinis tuæ consilio et auxilio juvare et manutenere studeas. Quidquid enim honoris et beneficii a tua liberalitate sibi exhibitum fuerit, nobis ascribimus.

Data Transiberim Idib. Martii.

XCVIII.

Ad Alvisum Atrebatensem et Milonem Morinensem episcopos. — Ut Anselmum a se consecratum Tornacensem episcopum a rege Francorum et a comite Flandrensi recipiendum curent.

(Anno 1146.)

[BOUQUET, Recueil, XV, p. 437.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venera-

(18) Rei gestæ sub Innocentio seriem longo exsequitur sermone Herimannus, ibid. p. 408. « Per idem tempus, inquit, id est an. 1142, inter papam Innocentium et regem Ludovicum filium superioris Ludovici, cognatosque ejus supra memoratos, Simonem scilicet (Noviomensem) episcopum, et Radulfum comitem (Viromandensem), lis exorta est, pro qua rex cum comite Christianitate privatus est, et in annum tenti sunt; episcopus vero ab officio episcopali per aliquod tempus suspensus..... Hac ergo dissensione inter papam et regem atque episcopum Noviomensem comperta, Theodericus præpositus, qui Gunthero successit, ardens desiderio cum clericis Tornacensibus ut ecclesia sua pristinam dignitatem reciperet, domnum Herimannum qui quondam abbas noster exstitit, secreto alloquens ut Romam eat, et animum papæ super hac causa caute exploret, hortatur. Dominus Herimannus, favens eorum precibus, Romam pergit, Innocentio papæ litteras quas olim Paschalis papa Tornacensibus transmiserat ostendit, totumque rei supra scriptæ ordinem pandit; tandemque ipse etiam litteras ab eo accepit, in quibus Tornacenses commouit et au-

toritate apostolica præcepit, ut, communicato religiosorum et discretorum virorum consilio, remotis dilationibus, episcopum proprium eligerent, electum autem Remensi metropolitano consecrandum presentarent; quod si ipse nollet perficere, ad suam præsentiam ducerent.... Inito itaque consilio cum religiosi viris, Absalonem abbatem S. Amandi, virum religiosum, unanimiter nobis in episcopum eligimus. Protinus electio Remensi archiepiscopo notificatur; et ipse quidem electus, ut vir sapiens, renuit ire, veritus (quod postea accidit) ne Romana curia per pecuniam a sententia flecteretur, etc. »

Et tua, frater A. Atrebatensis, et multorum aliorum religiosorum et discretorum virorum suggestione cognovimus, quod si Tornacensis Ecclesia proprium haberet episcopum, honor Dei ibidem augeretur, et multorum millium animarum, quæ sine cura episcopali et proprii pastoralis providentia periclitantur, salus exinde proveniret: unde nos, zelo charitatis et justitiæ succensi, et vestra tanquam ipsius Domini Jesu Christi, exhortatione permoti, tantis malis occurrere volumus, et quod prædecessor noster felix memoriæ Innocentius papa de consuetudine ibidem episcopo incepit (18), Domino auctore, complevimus. Rogamus itaque charitatem vestram et exhortamur in Domino, ut tam apud clarissimum filium nostrum L[udovicum] Francorum regem et Flandrensem comitem T[heodericum], quam apud alios quos expedire cognoveritis, pro pace et honesta ipsius episcopi receptione studiosius laboretis, et quieti et tranquillitati ipsius fraternam charitatem providere curetis. (Cætera desunt.)

XCIX.

Ad Bernardum Clarævallensem abbatem. — Significat se ad ejus instantiam consecrasse Anselmum in episcopum Tornacensem, mandatque ut pro pace ipsius laborare studeat.

(Anno 1146.)

[D. BOUQUET, XV, p. 438.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio BERNARDO Clarævallensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Charitatis zelo succensi, et vestra præcipue multorumque aliorum religiosorum et discretorum virorum exhortatione permoti, quod prædecessor noster felix memoriæ papa Innocentius de constituendo in Tornacensi Ecclesia episcopo incepserat, Domino auctore complevimus, atque dilectum filium nostrum Anselmum, abbatem S. Vincentii

toritate apostolica præcepit, ut, communicato religiosorum et discretorum virorum consilio, remotis dilationibus, episcopum proprium eligerent, electum autem Remensi metropolitano consecrandum presentarent; quod si ipse nollet perficere, ad suam præsentiam ducerent.... Inito itaque consilio cum religiosi viris, Absalonem abbatem S. Amandi, virum religiosum, unanimiter nobis in episcopum eligimus. Protinus electio Remensi archiepiscopo notificatur; et ipse quidem electus, ut vir sapiens, renuit ire, veritus (quod postea accidit) ne Romana curia per pecuniam a sententia flecteretur, etc. » Hac Herimannus, vel alius ei cœvus, qui de Eugenio subdit: « Hic ergo cum ab omnibus nobis nuuntiaretur avidus pecuniæ non esse, per intervallus de negotio nostro edoctus, et quid exinde facere vellet requisitus, respondit se facturum quidquid abbas Clarævallis inde sibi per litteras mandasset. »

Laudunensis, Spiritus sancti gratia invocata, ibidem in episcopum consecravimus. Charitatem itaque vestram qua multum in Domino confidimus, commonemus quoniam tam apud charissimum filium nostrum Ludovicum Francorum regem, quam apud alios quos expedire cognoveritis, pro pace ipsius laborare studeatis, atque vestræ bonitatis consilio et auxilio secundum Dominum juves et manuteneas, ne cuiuslibet prava suggestio cor Christianissimi regis super hoc valeat depravare. Nos autem in hoc facto nullam ipsius regis diminutionem intendimus: imo ad honorem Dei et regni sui incrementum in causam istam processisse nos credimus. (*Cætera desunt* [19].)

XCIX bis.

Privilegium pro monasterio S. Petri Salisburgensis. B
(Anno 1146, Mart. 25?)

[*Nov. Chron. S. Petri Salisburg. 231.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis BALDZIRICO abbati Sancti Petri Salisburgensis monasterii, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum, et animarum salutem pertinere cognoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus; statuentes, utcumque possessiones, quæcunque bona a Salisburgensibus archiepiscopis ecclesiæ vestre rationabiliter concessa et scripto suo firmata sunt, aut alia quæ in presentiarum juste et canonice possidetis, sive in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam S. Michaelis in porta urbis sitam cum decima et mansa dotali; ecclesiam ad Walmes cum decima Prettinave, Peirheimin, Meniwisin, Munichus; decimas quoque de XVI curtibus; in Chiemcovo et de X huobis; in Karinthia de dimidia houba, D et VIII curtibus; decimas etiam de piscationibus III; Sagenarum ad Fusculfe, et ad Abersee; decimas caseorum, qui dantur episcopis ad Torlagowa, et ad Hoiberga, et ad Elsinwanc, insulam nomine Appanowz juxta fluvium qui dicitur Lamera, cujus medietas in usus egenorum, alia vero medietas

(19) « Alias etiam litteras, inquit Herimannus, episcopo Noviomensi (Eugenius) legavit, in quibus eum exhortabatur ut patienter ferret Tornacenses proprium habere, et ne vel per se, vel per subjectam sibi personam, ei aliquam molestiam inferre præsumeret; metropolitano quoque Remensi et provincialibus episcopis mandavit, quatenus eum manutenerent, et in omnibus juvarent, atque ab

A in victum fratrum ex venerabili fratre nostro Conrado Salzbουργensi archiepiscopo æqua divisione distributa est; deceni mansos, qui ab Henrico duce filio Engelberti, et sex mansos, qui a fratre suo Engelberto marchione præfato archiepiscopo relicti sunt, et ipse monasterio vestro intuitu pietatis donavit; beneficium Gervigæ viduæ ad Rackingin, beneficium Bertholdi ad Wengi, et ad Ramiside; beneficium Megingozi de Sulberch ad Pinzgowe, beneficium Piligrini de Schalheim ad Walabingin, et ad Haselpach; beneficium Etichonis de Blase super Yagara, beneficium Eberhardi de Fritelingin, ad Copingin, et ad Talehusen cum molendino; aream unam infra urbem, vineam sitam in monte, qui vicinus est Riesttinpurch, aream et vineam, cum suis pertinentiis apud Arnsdorff; beneficium Erutonis cæci ad Holzhusen, beneficium Henrici de Pongowa ad Tomcrespach, beneficium duorum fratrum Adalberti, et Coteschalchi ad Lingheringin, et ad Haldenwanc, ad Tiufnpaha et ad Chunohingin; patellam unam cum omnibus pertinentiis suis, quam a memorato fratre nostro archiepiscopo tradidistis; beneficium Wolframii de Ossinwanc quod ecclesiæ vestræ ab eodem rationabiliter dimissum, et ab archiepiscopo concessum est.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et Salzbουργensis archiepiscopi canonica justitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hæc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam tenere venire tentaverit secundo tertiove commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo exanime districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Conradus Sabinensis episcopus.

Ego Oddo diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum.

omni præsumptione episcopum Noviomensem destituisse monerent, et cum eo ad pacem concordes fierent. Sed idem Simon mitissimus homo erat, et malefactoribus mala retribuere nesciebat; unde factum est ut neque verbo neque facto contra prædictum papam facere tentaret; quod etiam ad nobilitatem generis sui pertinebat. » Eas autem Eugenii litteras non habemus.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere A
Tulliano.

Ego Joannes diac. card. Sanctæ Mariæ Novæ.

Ego G. G. presb. card. tit. Calixti.

Ego Guido presb. card. tit. S. Chrysogoni.

Ego Rainerius presb. card. tit. S. Priscæ.

Ego Hubaldus presb. card. tit. Sanctæ Pra-
xedis.

Ego Ubaldus presb. card. tit. Sanctæ Crucis.

Ego Bernardus presb. card. tit. S. Clementis.

Datum Transiberim per manum Roberti sanctæ
Romanæ Ecclesiæ presb. card. et cancell., viii Kal.
Aprilis, indict. viii, Incarnationis Dominicæ anno
1145, pontificatus vero domni Eugenii III papæ
anno secundo.

C.

Privilegium pro monasterio S. Nicasii Remensis.

(Anno 1146, Mart. 25.)

[VARIN, *Archives admin. de Reims*, I, 1, 316.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto
filio JOANNI abbati S. Nicasii, ejusque successoribus
tam præsentibus quam futuris regulariter substi-
tuendis, in perpetuum.

Ex venerabilis Patris nostri Samsonis Remensis
archiepiscopi litteris intelleximus, quod Henricus
comes, cum uxore et filiis, et Clarembaldus de Ro-
seto, similiter cum uxore et filiis, divini amoris
igne succensi et charissimi filii nostri Bernardi Cla-
rævallensis abbatis exhortationibus incitati, eccle-
siam B. Mariæ de castello Portensi quam contra ju-
sticiam et animarum suarum salutem hæreditarie
possidebant, pro peccatorum suorum remedio, in
manu ipsius archiepiscopi libere et absolute refuta-
verunt; rogantes ut eandem ecclesiam B. Nicasii
monasterio concederet, et monasticum ordinem in
ea ordinaret. Qui preces ipsorum libenter admisit,
et eandem ecclesiam cum omnibus ad eam perti-
nentibus præfatum monasterio ad statuendum in ea
monasticum ordinem concessit et scripto suo fir-
mavit. . . . Eandem concessionem vel donationem. .
confirmamus. . . . Quidquid etiam Arnulphus de Gest
de jure suo in alodiis et in cæteris, prædecessoris
nostri felicitis memoriæ papæ Innocentii, necnon
etiam venerabilis fratris nostri Alberonis Leodicen-
sis episcopi consilio et assensu, juste et canonicè
vobis concessit, vobis et ecclesiæ vestræ nihilomi-
nus confirmamus: totam terram videlicet quam ipse
Arnulphus et frater ejus Joannes jure hæreditario
possidebat; ad hanc dimidium alodium in campis,
pratib, silvis et quidquid ibidem possidebat; alodium
in Vesana villa, alodium de Resbais, alodium de
Hesbinis, alodium de Rumestat cum decima de
Guzencurt. Si quis autem contra hanc nostræ confir-
mationis paginam sciens temere venire tentaverit,
secundo tertiove commonitus, si non reatum suum
congrua satisfactione correxerit, potestatis honoris-
que sui dignitate careat, reumque se divino iudicio
existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sa-
cratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Re-

demptoris nostri Jesu Christi alienus fiat, atque in
extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cun-
ctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax
Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fru-
ctum bonæ actionis percipiant et apud districtum
iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen,
amen, amen.

Data Sutrii, viii Kalend. Aprilis.

Cl.

*Ad Samsonem Remensem archiepiscopum. — Ob-
jurgat quod Francorum regem, contra jus archi-
episcopi Bituricensis, in Bituricensi civitate coronare
præsumperit, ipsique propterea usum pallii inter-
dicit.*

(Anno 1146, Mart. 26.)

[Mansi, *Concil.*, XXI, 666.]

B

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vengo-
rabili fratri SAMSONI Remensi archiepiscopo, salu-
tem et apostolicam benedictionem.

Quantum sancta Romana Ecclesia, nostrique præ-
decessores felicitis recordationis, videlicet Innocen-
tius, Cælestinus et Lucius pro pace Bituricensis Ec-
clesiæ, et venerabilis fratris nostri Petri ejusdem
ecclesiæ archiepiscopi laboraverunt, universus fere
mundus cognovit, et prudentiam tuam latere non
debit. Nunc autem cum per Dei gratiam, et eo-
rumdem prædecessorum nostrorum studium, ad por-
tum quietis venisset: tu qui eidem fratri tuo con-
gratulari debueras, versa vice in ipsius injuriam et
perturbationem ausu temerario prorupisti, et charis-
simum filium nostrum Ludovicum illustrem Franco-
rum regem coronare in Bituricensi civitate contra
appellationem ad sedem apostolicam præsumpsisti:
quod nec tu, nec aliquis prædecessorum tuorum
fecisse dignoscitur: sed Bituricenses archiepiscopi,
Leodegarius videlicet, Vulgrinus, et Albericus bonæ
memoriæ usque ad hæc tempora quiete et pacifice
obtinuisse noscuntur. Nec profuit eidem archiepi-
scopo illud ultimum miserorum refugium, sedis apo-
stolicæ videlicet appellatio, nec hoc etiam quod S.
R. E. matrem suam et nostram præsentiam devo-
tione debita visitaverit, et eadem die nostro consu-
etui assistebat: imo ad majorem B. Petri et no-
strum contemptum, Bituricensem ecclesiam a divi-
nis officiis interdictam cum Gosseno Suessionensi
episcopo, et aliis ecclesiæ tuæ suffraganeis, abba-
tibus quoque et multis aliis tuæ provinciæ, ausu sa-
cilego invasisti, et divina ibidem officia celebrare,
et oblationes asportare temere præsumpsisti. Sta-
tuto etiam appellationis termino, nec ipse ventisti,
nec sufficientes responsales qui pro te responde-
rent, ad nostram præsentiam destinati. In quo
quantum offenderis, quantumque matris tuæ S. R.
E. dignitati derogaveris, si sollicita consideratione
pensasses, nequaquam in tantam audaciam prorup-
sisses. (Quanto etiam a matre tua S. R. E. amplio-
rem consecutus es dignitatem, tanto majorem ei ho-
norem et reverentiam te decuit exhibere. Nec hoc
etiam reticendum duximus, quod idem frater no-
ster Petrus archiepiscopus a prædecessore nostro

felicitis memorie papa Innocentio ad sacros ordines in Romana Ecclesia promotus est, et ab ipso ad Bituricensis regimen Ecclesie destinatus. Unde scire te volumus, quia ipsius et commissæ sibi a Domino Ecclesie injurias non alienas, sed proprias, et tanquam nobis ipsis illatas deputamus. Quamvis itaque pro tanto excessu et tam manifesto contemptu graviolem in te et complices tuos ex rigore justitiæ possemus protulisse sententiam, ex mansuetudine tamen sedis apostolicæ debitam sententiam duximus differendam. Veruntamen ne tantum excessum dissimulare et quasi silentio præterire videamur, communicato fratrum nostrorum consilio usum pallii tibi interdiximus, per apostolica tibi scripta mandantes atque præcipientes, quatenus infra dies x. postquam præsentia scripta susceperis, easdem oblationes, et præcipue eosdem cereos quos in eadem ecclesia recepisti, per idoneas et honestas personas ad ecclesiam Bituricensem cum integritate remittas, et super ipsam altare manifeste, sicut manifesta fuit injuria, restitui facias. De tanto vero B. Petri et nostre contemptu, cum compliceibus tuis, videlicet G. [Gosleno] Suessionensi, A. [Alviso] Atrebatensi, O. [Odone] Belvacensi, T. [Theoderico] Ambianensi, S. [cærr. P. Petro] Silvanectensi, S. [Simone] Noviomensi, et G. [Guidone] Catalaunensi, episcopis, Bartholomeo Laudensi thesaurario, et Bosone Remensi, qui tibi in tanta præsumptione astiterunt, proximis B. Martini octavis (*die 18 Nov.*) responsurus et satisfactorus apostolico te conspectui repræsentes.

Datum Sutrii, vii Kal. Aprilis.

CII.

Consulibus Laudensibus scribitur manifestum esse, quia scriptum, quod Laudensis episcopus sub nomine Robaldi B. M. Mediolanensis archiepiscopi, de causa quæ inter ipsum et fratres de Cerreto agatur, in prædecessoris sui Lucii præsentia protulerit, ab eodem papa reprobatum sit.

(Fragm. — Anno 1146, Apr. 8.)

[GULIM, *Memorie di Milano*, V, 449.]

CIII.

Monasterio Flociacensi privilegia concedit.

(Anno 1146, April. 15.)

[Hujus privilegii mentio tantum exstat apud SAUSSET, *Annal. eccles. Aurel.*, 200 et 226.]

CIV.

Ad Henricum episcopum Moraviensem. — De quodam negotio pacis seminandæ eidem commisso.

(Anno 1146, April. 22.)

[BOCZEK, *Cod. dipl. Morav.*, I, 240.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, HENRICO Moraviensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum sit apostolicæ dignitatis, cui licet indigni præsidemus, officium regni concordiam diligere, informare, et corroborare, et quotidiano totius Ecclesie in Domino profectui sollicitè invigilare; sta-

tuinus utile esse semper quatenus et tibi charissimo fideli nostro coadjutori, aliquem vel parvum laborem pro necessitate et utilitate ecclesie ferendum partiremur. Commisimus itaque tuæ sollicitudini verbum pacis, verbum salutare, ut tanquam prudens dispensator Dominici tritici in terra bona, in terra fertilitatis semen seminares, unde et nobis, ex tui laboris fructu, et tibi pro divinæ legis cultu et amore corona justitiæ succresceret. Si igitur semen verbi ab apostolicæ auctoritatis reverentia susceptum fideli terræ, quæ reddat fructum temporibus suis, fideliter dispensaverit, et si quidem aluerit, ut ortum fecerit fructum, sive si nondum fecerit, si non aliquanto tempore sit adhuc exspectandus, ex dilectione tua certificari optamus.

Datum Sutrii, x Kalend. Martii (20).

CV.

An n. Vasatensem episcopum, de abbacia S. Fremarii.

(Anno 1146, April. 22.)

[*Gall. Christ. nov.*, I, Instr. 190.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, R. Vasatensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Dilectus filius noster Matthæus abbas Sancti Florentii, nobis conquestus est quod abbas et monachi S. Fremarii debitam et consuetam obedientiam ei subtrahant, et professionem suam minime secundum regulam observent; et quoniam singulis ecclesiis et ecclesiasticis personis suam volumus exhiberi justitiam, per apostolica tibi scripta præsentia mandamus, quatenus eosdem monachos ex nostra parte districte commoneas, ut debitam et consuetam obedientiam eidem abbati S. Florentii absque contradictione humiliter exhibeant, et excessus suos juxta ejusdem abbatis commonitionem salubriter corrigant, alioquin inobedientiam et dissolutionem eorum impunitas non præteribimus.

Datum Sutrii, x Kal. Maii.

CVI.

Privilegium pro parthenone B. Mariæ in silva Nidi-Merli.

(Anno 1146, April. 24.)

[PAVILLON, *Vie de Robert d'Arbrissel*, Pr., p. 570.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus MARIE abbatissæ monasterii B. Mariæ quod in silva Nidi-Merli situm est, atque sororibus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine veræ cultu religionis, nec charitatis unitas potest subsistere, nec Domino gratum exhiberi servitium, expedit apostolicæ auctoritati religiosas personas diligere, et earum quieti paterna sollicitudine providere. Eapropter, dilectæ in Domino filie, prædecessorum nostrorum felicitis recordationis Calixti et Innocentii Romanorum pontificum vestigiis inhaerentes, necnon venerabilis fratris no-

(20) Leg. x Kal. Maii. JAFFÉ.

PATROL. CLXXX.

36

stri Gaufridi Burdegalensi archiepiscopi precibus A
 inclinati, vestrâs justis petitionibus clementer annui-
 mus, et præfatam B. Dei genitricis Mariæ monaste-
 rium in quo divino mancipatæ estis obsequio, sub
 B. Petri et nostra protectione suscipimus et præ-
 sentis scripti privilegio confirmamus, statuentes ut
 quascunque possessiones, quæcunque bona præfa-
 tum monasterium in præsentiarum juste et canonice
 possidet, aut in futuram concessione pontificum,
 largitate regum, vel principum, oblatione fidelium,
 seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit
 adipisci, arma vobis vestrisque succedentibus et
 illibata permaneant. In quibus læc propriis duximus
 exprimenda vocabulis : Ecclesiam Sanctæ Mariæ in
 Scotia in episcopatu Nanteuensi sitam. In episco-
 patu eodem ecclesiam S. Radegundis, et ecclesiam B
 Sanctæ Honorinæ cum pertinentiis earum. In epi-
 scopatu Corisopitensis ecclesiam quæ vocatur Locus
 Mariæ cum pertinentiis suis. In episcopatu Aletensi
 ecclesiam S. Santonis de Teloio, et ecclesiam Sancti
 Germani cum pertinentiis earum. In episcopatu Re-
 donensi ecclesiam S. Macuti, in silva quæ dicitur
 Tilia, cum pertinentiis suis. In episcopatu Cenoma-
 nensi ecclesiam Sanctæ Mariæ quæ dicitur Fons S.
 Martini cum pertinentiis suis. In episcopatu Turo-
 nensi ecclesiam S. Mariæ Magdalene quæ dicitur
 Fraxinea. In episcopatu Andegavensi elemosynam
 Halenodii cum pertinentiis suis; ecclesiam S. Jacobi
 de Lutrio et ecclesiam ejusdem apostoli quæ vocatur
 Petra Alberiæ cum pertinentiis suis. In episcopatu C
 Pictaviensi ecclesiam Sanctæ Mariæ quæ dicitur
 Fulgerosa cum pertinentiis suis, etc. Prohibemus
 etiam ut nulli post factam in eodem monasterio pro-
 fessionem absque abbatisse et capituli sui permis-
 sione liceat discedere; discedentem vero nullus au-
 deat retinere. Decernimus ergo ut nulli omnino
 hominum liceat præfatam monasterium temere per-
 turbare, aut ejus possessiones auferre vel ablatas
 retinere, minuere, vel aliquibus vexationibus fati-
 gare; sed omnia integra conserventur earum, pro
 quarum gubernatione et sustentatione concessa
 sunt, usibus omnimodis profutura.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive
 persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens,
 contra eam temere venire tentaverit, secundo ter-
 tino communita, nisi reatum suum congrua satisfac-
 tione correxerit, potestatis honorisque sui dig-
 nitate careat, reamque se divino judicio existere de
 perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo
 corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu
 Christi aliena fiat, atque in extremo examine dis-
 trictæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco
 iusta servantiis, sit pax Domini nostri Jesu Chri-
 sti, quatenus et hic fructum bonæ actionis perci-
 piant, et apud districtum judicem præmis æternæ
 pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum viii Kalend. Maii, indict. ix, Incarnationis
 Dominicæ anno 1146.

CVII.

Ad episcopos provincie Burdegalensis. — De eccle-
 siastica et canonica libertate.

(Anno 1146, April. 24.)

[Mansi, Concil., XXI, 679.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, véné-
 rabilibus fratribus, GAUFRIDO Burdegalensi archi-
 episcopo, ejusque suffraganeis episcopis, videlicet
 Agennensi, Engolismensi, Santuanensi, Pictaviensi,
 Petragoricensi, et universis abbatibus per eandem
 provinciam constitutis, tam præsentibus quam fu-
 turis, in perpetuum.

Privilegia quæ intuitu libertatis sacrosanctis Ec-
 clesiis a Romanis pontificibus, vel catholicis regibus
 conferuntur, nulla debent temeritate convelli, nulla
 temporum varietate turbari. Quemadmodum enim
 catholica mater Ecclesia in spiritualibus sine ma-
 cula et ruga, multimoda virtutum fragrantia et
 nitore clarescit, ita in temporalibus nulli servituti,
 nulli mundanæ conditioni, eam convenit subiacere.
 Quæ cum ita sint, libertatem ab illustribus viris,
 Ludovico patre egregiæ recordationis, et filio ejus
 Ludovico, Francorum regibus, Ecclesiis Burdega-
 lensis provincie collatam, eorumque privilegiis re-
 beratam, nos prædecessorum nostrorum bonæ me-
 moriæ, Innocentii videlicet et Lactii, Romanorum pontif.
 vestigiis inherentes, nostri favoris asser-
 tione firmamus, et ratam et inconvulsam futuris
 temporibus observari præcipimus. Ut videlicet tam
 in Burdegalensi sede, quam in aliis episcopalibus
 ecclesiis vel abbatibus ejusdem provincie, in episco-
 porum electionibus vel abbatum, canonicam habeatis
 libertatem, absque hominii, juramenti, seu etiam
 fidei per manus datæ obligationem.

Porro quod a prædecessoribus nostris in genera-
 libus est statutum conciliis, res et bona universa
 Burdegalensis archiepiscopi, et suffraganeorum epi-
 scoporum vel abbatum decedentium, successorum
 usibus illibata servari, pariter et inconvulsa, apo-
 stolica auctoritate decernimus. Adjicientes etiam,
 ut omnes ecclesiæ infra supradictam provinciam
 constitutæ, prædia, possessiones, et universa ad
 ipsas pertinentia, secundum privilegia, justitias et
 bonas consuetudines suas, integra et inconvulsa
 possideant: atque, ut dictum est, in omnibus eccle-
 siis, earumque ministris, et possessionibus vestris,
 canonicam habeatis in omnibus libertatem, salva
 sedis apostolicæ auctoritate. Nulli ergo hominum
 fas sit vos, vel ecclesias vestras super hac no-
 stra constitutione temere perturbare, aut aliquam
 vobis exinde contrarietatem inferre. Si quis autem
 huic nostræ constitutioni ausu temerario contra-
 re tentaverit, si non reatum suum congrue emendave-
 rit, potestatis honorisque sui careat dignitate, et
 omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apo-
 stolorum ejus indignationem incurrat, et excom-
 municationi subiaceat: conservantes vero, eorum-
 dem apostolorum benedictionem et gratiam conse-
 quantur. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Conradus Sabinensis episcopus subscripsi.

Ego Albericus Ostiensis episcopus subsc.

Ego Imaræ Tusculanus episcopus subsc.

Ego Guido presbyter cardinalis tit. S. Chrysoni subsc.

Ego Hubaldus presbyt. cardin. tituli S. Prædixis subsc.

Ego Guido presb. card. SS. Laurentii et Damasi subsc.

Ego Jordanus presb. cardin. tituli S. Susannæ subsc.

Ego Oddo diac. cardin. S. Gregorii ad Velum Aureum subsc.

Ego Guido diac. card. SS. Cosmæ et Damiani subsc.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano subsc.

Ego Gregorius diac. card. S. Angeli subsc.

Datum Sutrii per manum Roberti S. R. E. presbyteri cardinalis et cancellarii, viii Kalend. Maii, indictione ix, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domini Eugenii anno ii.

CVIII.

Privilegium pro canonica ecclesiæ S. Ursi de Aosta.

(Anno 1146, Apr.-Mai.)

[*Hist. patr. Monum.*, Chart., I, 790.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ARNALDO priori ecclesiæ Sanctorum Petri et Ursi Augustensis, suisque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine veræ cultu religionis nec charitatis unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi servitium, expedit apostolicæ auctoritati religiosas personas diligere, et earum quieti, auxiliante Domino, providere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et præfatam Sanctorum Petri et Ursi Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communitus, statuente ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum qui se illic sepeliri delibaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat, salva iustitia matricis ecclesiæ. Obeunte vero te nunc ejusdem loci priore, vel tuorum quolibet successorum, nullas ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati

Augustini Regulam providerint eligendam. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanæ episcopi canonica iustitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Hubaldus presbyt. cardinalis tituli Sanctæ Prædixis subscripsi.

Ego Humbaldus presbyter cardinalis tituli Sanctorum Joannis et Pauli subscripsi.

Ego Aribertus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Anastasiæ subscripsi.

Ego Jordanus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Susannæ subscripsi.

Data Sutrii [Sutri] per manum Roberti, sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, indictione ix, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domni Eugenii III papæ, anno secundo.

CIX.

Privilegium pro monasterio Reicherspergensis.

(Anno 1146, Maii 4.)

[*Monum. Boic.*, IV, 412.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GRONO Reicherspergensis Ecclesiæ præposito, ejusque fratribus, tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium, quod ad religionis propositum et animarum salutem pertinere monstratur, animo nos deret libenti concedere, et petentium desiderii congruum impertiri suffragium. Quia sicut injusta petentibus nullus est tribuendus effectus, ita legitima et iusta desiderantibus nulla est differenda petitio. Hujus rei gratia, dilecti in Domino filii, prædecessoris nostri felicis memoriæ papæ Innocentii vestigiis inherentes, nec non venerabilis fratris nostri Conradi Salisburgensis archiepiscopi precibus inclinati, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et monasterium vestrum quod est in episcopatu Pataviensi, in fundo Saltatur-

gensis Ecclesiæ situm, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; imprimis siquidem statuente, ut tam in vestro, quam in monasterio sanctimonialium vobis subdito ordo canonicus, juxta B. Augustini Regulam, perpetuis temporibus inviolabiliter conservetur. Præterea quascunque possessiones, quascunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permancant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Fundum videlicet et plebem Reicherspergensis cum decima et jure parochiali, capellam Sancti Martini cum pertinentiis suis, vineas in Ascha, villam Chrouvat, et reliqua prædia a Werhero loci ipsius fundatore vobis oblata; decimas Braunbergensis ecclesiæ, ac novalium Pataviensis Silvæ a prædictis parochiis usque ad terminos Ungaricos pertinentis, venerabilis fratris nostri Conradi Saltzburgensis archiepiscopi privilegio vobis firmatas; patellam salis et alia prædia ab eodem episcopo data; Hefstat, et alia prædia, quæ Ruodbertus juste obtulit; prædia quæ Fridericus donavit; prædia quæ fuerunt Egelolfi et Eberhardi, cum eorum decimis, ab episcopo Frisingensi rationabiliter vobis concessis, et vineas emptas in Chremesa, et ea quæ dux Luipoldus jure suo contulit. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas exigere præsumat; ecclesiastica nimirum sacramenta a diocæsano suscipietis episcopo, vel a Saltzburgensi archiepiscopo, si quidem gratiam et communionem apostolicæ sedis habuerit, et si ea gratis et sine pravitate vobis voluerit exhibere; alioquin liceat vobis pro eorumdem sacramentorum susceptione catholicum, quem malueritis, adire antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quæ postulastis indulgeat. Et quia sic locus videtur esse institutus, ut idem, qui Saltzburgensi Ecclesiæ principalis sit advocatus, neque ipsi neque alicui eundem locum liceat iniustis gravaminibus infestare. Quod si fecerit, et, vobis conquerentibus, non emendaverit, consilio præfati archiepiscopi, ipsa advocatia ab inutili auferatur, et alius loco ejus substituatur. Obiunte vero te, nunc ejusdem loci præposito, vel ad alterius Ecclesiæ regimen transeunte, sive tuorum quolibet successorum, nullus ibi quilibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, vel substituatur, nisi quem fratres communi consensu aut pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam, canonice providerint eligendum. Addentes etiam interdicens, ut nemini professionis vestre facultas sit, alicujus levitatis instinctu, vel arctioris religionis obtentu, sine præ-

A positi vel congregationis licentia discedere. Quod si discesserit, nullus episcoporum, nullus abbatum, nullus monachorum, sine communium litterarum cautione suscipiat; quandiu videlicet in Ecclesia vestra canonici ordinis tenor, Domino præstante, viguerit. Si vero secundo vel tertio vocatus redire contempserit, liceat ejusdem loci præposito canonicam in eum proferre sententiam. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum qui se illic sepelli deliberaverint devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati et interdicti sint, nullus obsistat, salva justitia matricis ecclesiæ.

B Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et Saltzburgensis archiepiscopi et Pataviensis episcopi canonice justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examinis districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

Ego Ivarus Tusculanus episcopus ss.

Ego Octavianus diaconus cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Rainerius presbyter cardinalis tit. Sanctæ Priscæ ss.

Ego Ubaldus presbyter card. SS. Joannis et Pauli ss.

Ego Aribertus presbyter card. tit. Sanctæ Anastasiæ ss.

Ego Manfredus presbyt. card. tit. Sanctæ Sabinae ss.

Ego Villanus presbyt. card. tit. Sancti Stephani in Cælio monte ss.

Ego Bernardus presb. card. tit. Sancti Clementis ss.

Ego Ubaldus presbyt. card. tit. S. Crucis in Hierusalem ss.

Ego Guido diaconus card. Sanctæ Mariæ in Porticu ss.

Ego Petrus diaconus card. Sanctæ Mariæ in via Lata ss.

Ego Cinthius diaconus cardin. SS. Sergii et Bacchi ss.

Datum Sutrii per manum Roberti, sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyt. cardin. et cancellarii, iv Nonas Maii, indictione ix, anno Domini 1146, pontificatus domni Eugenii III papæ anno ii.

CX.

Privilegium pro monasterio SS. Petri et Pauli Paderbornensi.

(Anno 1146, Maii 7.)

[SCHATEN, *Annal. Paderborn.*, I, 765.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei dilectis filiis CONRADO abbati monasterii Beatorum apostolorum Petri et Pauli, quod in Patherburnensi civitate situm est, ejusque fratribus, tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuam memoriam.

Apostolici moderaminis clementiæ convenit, religiosos diligere et eorum loca pia protectione munire. Dignum namque et honestati conveniens esse cognoscitur, ut qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus eas et a pravorum hominum nequitia tueamur, et apostolicæ sedis patrocinio foveamus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio commuimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonicè possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus.

In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Widun cum ecclesia, Merbeke cum ecclesia, Gelsendorp, Rumbeke, Fuclon, Dotenhusen, Waltmannenghusen, Halle, Thensin, Rime, Deheim, Bekehusen, Habergo, Edekehusen, Nederc, Ossendorp, Curbike, Messere, Bullenghusen, Menne, Andepo, cum ecclesia. Item in inferiori Andepo, Volpethenghusen, Fornholte, ecclesiam in Haltenghusen cum banno episcopali et tribus capellis, Bellede, decimam in Wilbodessun, Bethengdorp, Hese, Sturenbrug, Suinveld, Weplede, Burgnon cum ecclesia, et decima super curtem, Butenen, Unnenscare cum decima, Northurgnon cum decima, Alfnon, Meslete, Hedmere, Hengeldere, Atlon cum ecclesia et decima super curtem, Butenen, Balhorn, Burele, quod Sundra fuit, cum decima, Helsen et molendinum cum vivario, Lessethe, Scarheim, Wambeke, Ermescenhusen, Celhsiere, Hobensele, Rederbruggon, Radengheim cum capella, et decima super dimidiam villam Putthen, curtem et ecclesiam cum dimidia decima et capellam in Vorthuson ad ecclesiam eandem pertinentem, Appelle, Weshle in Thes-

terbrant, curtem cum tota familia, ecclesiam in Duilon cum quatuor capellis, videlicet Niwolen, Hellue, Hasten, et Gamberen cum dimidia decima. Obiunte autem te nunc ejusdem loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibidem qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem vel beati Benedicti Regulam de eodem claustrum, vel si necesse fuerit de alio, providerint eligendum. Liceat etiam vobis in parochialibus ecclesiis quam tenetis, sacerdotes eligere, et diocessano episcopo præsentare, quibus, si idonei fuerint, episcopus animarum curam committat, ut de plebis quidem cura episcopo respondeant, vobis vero pro rebus temporalibus debitam subjectionem exhibeant.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuerè, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus unanimes profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocessani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reatamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei ac Domini nostri Redemptoris Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

FAC MECUM, DOMINE, SIGNUM IN BONUM.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Otto diacon. card. S. Gregorii ad Velum Aureum.

Ego Rainerius cardinalis.

Ego Aribertus presbyter cardinalis.

Ego Ubaldus presbyt. card. tit. S. Crucis in Jerusalem.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Jordanus presbyter card. tit. S. Susannæ.

Ego Petrus diac. card. Sanctæ Mariæ in via Lata

Data Sutrii per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, Non. Maii, indictione ix, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno secundo.

CXI.

Gerhohi, præpositi Reicherspergensis, e contra pessimas novitates scripta laudat, eamque ad perseverantiam hortatur.

(Anno 1146, Maii 16.)

[PEZ, *Thes. Anecd.* I, II, 169.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio G. Reicherspergensi præposito salutem et apostolicam benedictionem.

Scripta devotionis tuæ benigne recepimus, fervorem tuæ religionis ex eorum inspectione manifeste cognovimus, concealuit cor tuum intra te, et in meditatione tua exardescet ignis: ignitum quoque eloquium tuum vehementer. Super hoc itaque, quod contra pessimas novitates, commotiones quoque, quæ contra Ecclesiam Dei oriuntur, te zelo charitatis exardescere cognoverimus, paterno affectu gaudemus, et devotionem tuam in Domino collaudamus. Verum quia bonum est incipere, sed multo melius consummare, dilectionem tuam in Domino commouimus ut in bono proposito firmiter perseveres, quia nos personam tuam tanquam litteratum et religiosum virum paterna charitate diligimus, et in quibus secundum Deum possumus, honorare et manutenere volumus.

Data Sutrii, XVII Kal. Junii.

CXII.

Privilegium pro ecclesia S. Laurentii Clarholtensi.

(Anno 1146, Maii 23.)

[HUGO, *Annal. Præm.*, I, 396.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis EMERPARDO præposito ecclesie Beati Laurentii de Clarholte, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Apostolicæ moderaminis clementiæ convenit religiosos diligere, et eorum loca pia protectione munire: dignum namque et honestati conveniens esse dignoscitur, ut qui ad ecclesiarum regimen assumpti sumus, eos et a pravorum hominum nequitia tueamur, et apostolicæ sedis patrocinio foveamus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quascunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum, concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, sive aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimentia vocabulis: Capellam unam in Clarholte, curtes duas, mansos quinque in villa quæ dicitur Lette; capellam unam, mansos tres in Mackenberge, mansos duos in Gunewich, mansum unum in Velce-ringterpe, mansos tres in Rupelo, mansum unum in Behlen, mansum unum in Veiterpe, mansum unum in

A Eslere, mansum unum in loco maritimo qui Ullenho dicitur, viginti septem portiones quas Waracharp vocant, cum omnibus appendiciis, silvis, pratiis, pascuibus, compascuis, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, viis, inviis, extibus et redditibus. Item viginti sex solidos cujusdam decimæ ex dono episcopi Monasteriensis; capellam unam in Belhem cum omnibus pertinentiis suis, quatuor solidos decimæ in Hultinghausen, silvulam quamdam juxta Hombrinke de beneficio comitis Egeberti, cum manso uno infra eandem silvam posito. Præterea mansum in Behlenholte, duos in Clarholte, unum in Meicherne, unum in Edelinckausen, unum in Molenhem quos a quodam ministeriali Gyselberto cujus fuerant beneficium, sexdecim marcis argenti redemistis; præterea mansum unum quem emisistis in Dunninghausen.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Viterbii per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, x Kalendas Junii, indictione ix, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domini Eugenii tertii papæ anno secundo.

CXIII.

In ecclesia S. Wicberti Quedlinburgensi institutum a Thoma, presbytero cardinali, apostolicæ sedis legato ordinem canonicum confirmat.

(Anno 1146, Maii 24.)

[ERATH *Cod. diplom. Quedlimburg.* 87.]

CXIV.

Ad Henricum episcopum Moraviensem.—Adversus rebus afflictum consolatur. Commendat Tabaldum Wladislai ducis fratrem, excommunicatione solutum. Sacerdotes quosdam ob sacra in Cunradi excommunicati terra procurata muneribus dejectos nuntiat. Permittit ut Wladislaum absolvat.

(Anno 1146, Maii 25.)

[TREINER, *Disquisit. critic.*, 209.]

EUGENIUS episcopus, s. s. D. venerabili fratri HENRICO Moraviensi episcopo s. e. a. b.

Tribulationibus et angustiis, quas ab infidelibus A illis te jam diu passum esse cognoscimus, paterno affectu compatimur, quamvis nos permitente Domino multis tribulationibus fatigemur. Verumtamen non ignorat tua discretio, quia omnes qui volunt pie vivere in Christo Jesu, expedit hujus sæculi tribulationes sustinere. Ipse etenim Dominus noster Jesus Christus non ad mundi gaudia, sed ad passiones et mortem etiam pro nobis tolerandam a Patre missus est. Ipsum itaque caput nostrum imitari debemus, quia si pro ipso persecutiones patimur, certi de promisso ejus beati erimus. Confortare igitur, charissime in Christo frater, et viriliter age, quia Salvator noster suos usque in finem non derelinquet, et nos, in quibus secundum Deum possimus, opem et consilium tibi impendere parati sumus. Theobaldum fratrem dilecti filii nostri W. illustris Bohemorum ducis, qui personam tuam et illos qui tecum erant invasit, cum quibusdam sociis suis recepimus, et accepto ab eo juramento ut de tanto excessu juxta mandatum nostrum satisfaceret, absolvi fecimus. Post absolutionem vero ei præcepimus ut clericum vel monachum de cætero non capiat, nec capienti assensum præbeat. Deinde autem condigna sibi injuncta pœnitentia ipsum ad tuam discretionem remisimus, ut secundum quod devotionem et compunctionem ipsius cognovimus, cum eo misericorditer agas. Monuimus etiam ipsum et studiosè rogamus, ut tam devotus et humilem se ipsum tibi exhibeat, ut de tanta offensa a Domino et a te indulgentiam mereatur. Wradizlaum vero pro hac eadem offensa excommunicatum, cum valida infirmitate detentus ad nostram præsentiam, sicut accepimus, venire non potest, discretionem tuam committimus, ipsumque absolvendi et condignam ei pœnitentiam injungendi tibi concedimus facultatem. Præterea beati Gregorii de inobedientibus mandatis sedis apostolicæ sententiam prosequentes, tres præsumptuosos sacerdotes, videlicet Bolemilum, Ballum, Sorith, qui, prout nobis significatum est, in terra Conradi a nobis excommunicati, nostra auctoritate a divinis officiis interdicti, divina officia celebrare præsumunt, ab officio omnino deponimus et beneficium ecclesiasticum eis interdiciamus. Ad hæc, cum religiosis ac discretis personis opus habemus, per apostolica tibi D scripta mandamus, quatenus quam citius tibi opportunum fuerit, præsentiam tuam nobis exhibeas, et tunc de negotio quod per dilectum filium nostrum D. Pragensem præpositum nobis significasti, tibi plenius respondere curabimus.

Dat. Biterbii, viii Kal. Junii.

CXV.

Monasterii Varlariensis jura de eligendo abbate ac de deferenda advocatia confirmat.

(Anno 1146, Maii 25.)

[Hugo, *Annal. Præm.*, II, Pr., p. 652.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ALBERTO præposito Ecclesiæ de Varlar, ejusque fratribus, salutem, in perpetuum.

Quandoquidem volumus ecclesiarum omnium iura illibata servari. etc. Obeunte te nunc ejusdem loci præposito, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia præponatur, sed liceat vobis communi consilio, vel parti consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam, absque ullius contradictione præpositum eligere. Porro loci vestri advocatiam nullus invadere vel usurpare præsumat, nisi quem præpositus et fratres secundum Deum et ipsius loci utilitatem unanimiter præviderint eligendum; et Præmonstratensis vos secundum beati Augustini Regulam in Præmonstratensi ordine prius confirmatos, ipsi utpote matri in omnibus, quæ ordo exposulaverit debetis obedire, B et jure filialitatis ab ea nullatenus declinare; sane sequens ætas aliquid in contrarium, quod absit, moliat, ea quæ statuimus, per præsentis scripti paginam apostolica auctoritate corroboremus. Cunctis ergo eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi. Amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Conradus Sabinensis episcopus.

Ego Octavianus diaconus cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Guido presbyt. card. Sancti Chrysogoni.

Datum Viterbii per manum Roberti, sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, viii Kalend. Junii, indictione ix, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno ii.

CXVI.

Ecclesiæ S. Mariæ et S. Blasii Fridelensis protectionem suscipit possessionesque confirmat.

(Anno 1146, Maii 25.)

[Ineditum. — JAFFÉ, *Regesta Rom. pont.*, p. 423.]

CXVII.

Villano archiepiscopo Pisano omnia indulta quæ olim Innocentius II Balduino concesserat, iterata liberalitate confirmat anno 1146, Kalendas Junii, indictione octava. « Datum Viterbii per manum Roberti, S. Romanæ Ecclesiæ cardinalis cancellarii. »

(Anno 1146, Jun. 1.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, III, 394.]

CXVIII.

Henricum Moraviensem, Ottonem Pragensem, episcopos, Wladislaum ducem et universum clerum et populum per Bohemiam et Moraviam constitutos ad comprimendam clericorum incontinentiam hortatur.

(Anno 1146, Jun. 2.)

[THEINER, *Disquisit. critic.*, 208.]

EUGENIUS episcopus, s. s. D., venerabilibus fratribus HENRICO Moraviensi, OTTONI Pragensi episcopis, dilectis in Christo filiis WLADISLAW duci et universo clero et populo per Bohemiam et Moraviam constitutis s. et a. b.

Apostolicæ sedis administratio, cui Domino disponente deservimus indigni, tam vicinis quam longe positus nos efficit debitores. Quod prædecessor noster felicitis memoriæ papa Innocentius intelligens et devobis paterna sollicitudine curam gerens dilectum

filium nostrum Guidonem diaconum cardinalem ad partes illas direxit, et ea quæ *de incontinentiis clericorum et sacerdotum* et aliis enormitatibus in generali concilio promulgavit, per eum vobis annuntiavit et firmiter observanda præcepit. In quibus quia vos, fratres episcopi, et tu, dilecte in Christo fili W., sicut ipso referente didicimus, ei viriliter astitistis, gratiam habemus et devotionem vestram in Domino collaudamus. Sed quoniam non incepisse tantum, sed perfecisse virtutis est, universitatem vestram rogamus, exhortamur in Domino, atque in peccatorum vestrorum remissionem injungimus, ut vos, quibus in terra illa potestas a Deo commissa est, quæ a præfato cardinali jam dicti prædecessoris nostri auctoritate tam de clericorum incontinentia et aliis enormitatibus ibidem vestro consilio et auxilio faciatis. Contemptores vero juxta discretionem vobis a Deo concessam, et sanctorum Patrum statuta debita animadversione coerceatis. De fidelitate quoque et devotione, quam erga beatum Petrum et nos ipsos geritis, et de frequenti visitatione per dilectum filium nostrum Danielelem Pragensis præpositum, quem vobis fidelem et vestri honoris amatorem esse cognovimus, prædecessoribus nostris et nobis transmissa, dilectioni vestræ grates referimus.

Datum Biterbii iv Non. Jun.

CXIX.

Wladislaum, Bohemorum ducem, rerum ecclesiasticarum studiosum, laudat, Uxori ejus Gertrudi salutem ascribit. Heinricum episcopum Moraviensem commendat.

(Anno 1146, Jun. 2.)

[THEIXER, *ib.*, 209.]

EUGENIUS episcopus, s. s. D., dilecto in Christo filio W. illustri Bohemorum duci s. et a. b.

Si juxta sacræ Scripturæ testimonium particeps mercedis existit, qui bonorum operum adiutorem se præbet, ampliori dignus es merito, qui non tantum adiutor sed etiam actor existis. Ideoque gratum nobis est, qui sicut venerabili fratri nostro Henrico Moraviensi episcopo et dilectis filiis nostris Guidoni diacono cardinali et Danieli Pragensi præposito referentibus accepimus, ecclesias et ecclesiasticas personas et maxime religiosas diligis et honoras, atque religionem et cætera quæ ad honorem Dei spectare noscuntur, in terra tibi a Deo commissa niteris propagare. Enormitates vero illius populi, quæ peccatis exigentibus plurimum exercuerunt, et præcipue clericorum incontinentias, quæ Deo abominabiles sunt, non solum de capella tua, verum etiam de tota terra illa extirpare viriliter elaboras. Cum enim ipsi clerici templum Dei, vasa Domini, sacrarium Spiritus sancti esse debeant, indignum valde est, eos cubilibus et impudicitis deservire. In hoc quoque devotionem tuam in Domino collaudamus, quia cum gens illa *prava et antiqua consuetudine nimie potationi et ebrietati delita sit*, ipse sobrietatem vitio illi contrariam diligis, atque tam istis quam aliis enormitatibus, tanquam catholicus princeps et Deum

timens, virilis animi constantia contradicis. Quia igitur non incipienti tantum, sed perseveranti corona promittitur, nobilitatem tuam rogamus et exhortamur in Domino atque in peccatorum remissionem injungimus, quatenus in bono proposito firmiter perseveres, ut et in præseculi, parante Domino, feliciter vivas, et in futuro sempiternæ retributionis fructum percipias. Dilectam vero filiam nostram Gertruden ducissam uxorem tuam salutemus et benedicimus, et ut in dilectione Dei et amore religionis juxta bonum initium perseveret in Domino commonemus. Ad ultimum vero præfatum Moraviensem episcopum et D. præpositum, prudentes siquidem et discretos viros, qui personas vestras et vestrum honorem sincero affectu diligunt, tuæ et ipsius nobilitati attentius commendamus, et de visitatione vestra prædecessoribus nostris et nobis frequenter exhibita dilectioni vestræ grates referimus. Nos quidem personas vestras vera in Domino charitate diligimus, et in quibus secundum Dominum possimus honorare et exaudire volumus.

Dat. Biterbii, iv Non. Junii.

CXX.

Privilegium pro monasterio Stabulensi.

(Anno 1146, Jun. 6.)

[MARTEN, *Ampl. Collect.*, II, 121.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis WIBALDO Stabulensi abbati ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum

Apostolici moderaminis cœmentia convenit religiosos diligere, et eorum loca pla protectione manire, etc., ut in privilegio Lucii papæ, dat. anno 1144, *Vid. Patrologiæ t. CLXXIX, sub num. 67.*

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Cuonradus Sabinensis episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Guido presbyter cardinalis titulo Sancti Chrysogoni.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis titulo Sanctæ Praxedis.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis titulo Sanctorum Joannis et Pauli.

Ego Manfredus presbyter cardinalis titulo Sanctæ Sabinæ.

Ego Albertus presbyter cardinalis titulo Sanctæ Anastasiæ.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis titulo Sanctæ Crucis in Jerusalem.

Ego Jordanus presbyter cardinalis titulo Sanctæ Susannæ.

Ego Ouo diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctorum Cosmæ et Damiani.

Ego Octavianus diaconus cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli.

Ego Petros diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Via Lata.

Ego Cinthius diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi.

Datum Viterbii per manum Roberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, vii Idus Junii, indictione ix, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domui Eugenii III papæ anno secundo.

CXXI.

Henrico, Moraviensi episcopo, mandat ut Wladislaw, ducem Bohemior, ad satisfaciendum pro illius Ecclesiæ Ratisbonensi damnis commoneat.

(Anno 1146, Jul. 2.)

[Boczek, *Cod. dipl. Morav. t. I, p. 250.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HENRICO Moraviensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanto amplius de prudentia, religione et honestate tua confidimus, tanto ea quæ diligimus, vel odio habemus, tibi fiducialiter notificamus, sperantes te, ea quæ diligimus, pari affectu diligere, et quæ odimus, odio, nihilominus zelo charitatis, habere. Vastitatem et contritionem Ratisponensis Ecclesiæ, quæ per ducem Henricum, ducem Bohemicum, Fridericum advocatum, palatinum comitem, alios præfecti, et alios complices eorum more tyrannico facta est, ad tuam jam credimus, pervenisse notitiam. Unde venerabiles fratres nostri C. Salzburgensis archiepiscopus et. . . Ratisponensis episcopus, tanquam zelum Dei et amorem justitiæ habentes, in præfatos incendiarios et malefactores excommunicationis sententiam protulerunt, et nos eam, quæ in parochianos suos ab eisdem fratribus nostris canonice promulgata est, auctoritate apostolica confirmamus. Et quoniam ducem Bohemiæ pro vobis affectione paterna diligimus et nullum ei gravamen inferri volumus, per apostolica scripta fraternitati tuæ mandamus, ut ex nostra et tua parte ipsum studiose convenias, et districte commoneas, ut omnes qui per ipsum, vel suos in ejusdem sceleris atrocitate in raptionem ducti sunt, liberos abire permittat, de tantis sacrilegiis satisfaciat, et ab ejusdem Ecclesiæ perturbatione desistat.

Datum Viterbii Non. Julii.

CXXII.

Ecclesiæ S. Sepulcri Hierosolymitanæ protectionem suscipit possessionesque confirmat.

(Anno 1146, Jul. 13.)

[Eug. de ROZIÈRE, *Cartulaire du Saint-Sépulcre, 36.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PËTRO, priori ecclesiæ Sancti Dominici Sepulcri, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Si mansuetudo apostolicæ sedis et liberalitas universis per orbem terrarum Christianis opportuna debet solatia ministrare, et his, qui religiosam vitam ducunt, et omnipotenti Domino familiariter adhærere

videntur, id ipsum convenit propensius impertiri. Quia igitur juxta Regulam beati Augustini vivere decrevistis, et in loco, ubi steterunt pedes Domini, adorantes, apud gloriosum Sepulcrum ejus et in locis, in quibus idem Redemptor mundi mortem sustinuit, regulariter militatis, majori vos benevolentia et gratia dignos esse censemus, et paternis vos affectibus volumus confovere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et ad exemplar prædecessorum nostrorum felicitis memoriæ, Calixti, Honorii atque Innocentii, Romanorum pontificum, sacrosanctam Dominici Sepulcri ecclesiam, in qua, divinis participati obsequiis, passionem Dominicam et victoriosissime crucis triumphum assidue recolitis, necnon etiam personas vestras sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communitus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona tam ex dono egregiæ memoriæ ducis Godefridi et utriusque regis Balduini, Arnulfi quoque Jerosolymitani patriarchæ et successorum suorum, impræsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regnum, largitione principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant.

In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: in episcopatu Bethlehemitico casale Thecus cum omnibus pertinentiis suis, sicut a Fulcone bonæ memoriæ, Jerosolymitano rege, vobis concessum est et scripti ejus pagina confirmatum; castrum Mahomerie cum ecclesia et omnibus pertinentiis ejus; in episcopatu Casaræ Palæstinæ castrum Feniculi cum ecclesia et omnibus appendiciis suis; in civitate Joppe ecclesiam beati Petri cum omnibus adjacentiis suis; in civitate Tyro ecclesiam Sanctæ Mariæ antiquæ sedis cum omnibus pertinentiis suis; casale Sanctæ Erinæ in episcopatu Tyrensi cum pertinentiis suis; castrum Gith cum pertinentiis suis; in episcopatu Tripolitano ecclesiam Sancti Sepulcri apud montem Peregrinum cum omnibus pertinentiis suis; in eodem episcopatu ecclesiam Sancti Sepulcri sive Georgii, quæ est in montanis, cum omnibus appendiciis suis; item villam, quæ dicitur Bivora, cum omnibus pertinentiis suis, concambium Megine; in Apulia ecclesiam Sancti Sepulcri apud Brundisium et ecclesiam Sancti Laurentii cum omnibus pertinentiis suis; ecclesiam, quæ sita est extra castrum Barulum, in honore et nomine ejusdem Sancti Sepulcri, in meridiana parte juxta vias publicas, cum universis appendiciis suis; ecclesiam itidem Sancti Sepulcri extra muros Trojanæ civitatis cum omnibus pertinentiis suis; ecclesiam beati Theodori in Beneventano suburbio sitam; in episcopatu Ebredunensi Sancti Sepulcri ecclesiam de Kahorcas, ecclesiam Sancti Petri et Sancti Pontii de Sedena, ecclesiam Sancti Joannis de Conspuaris et ecclesiam Sancti Petri de Avanzo cum om-

nibus pertinentiis suis; in episcopatu Magalonensi ecclesiam Sancti Salvatoris de Rubo cum omnibus appendiciis suis; in episcopatu Albiensi ecclesiam Sanctæ Mariæ de Sepfacta cum omnibus adjacentiis suis, villam quæ dicitur Lugan, mansum quod dicitur Cantol, mansum Lobuscketh et mansum Dei, mansum Alaphemaze cum ecclesia Sanctæ Mariæ et omnibus pertinentiis suis, mansum Las Cruces de Sancto Amaranti, mansum Castandel, mansum Viarlar, mansum qui dicitur Villa Godor, ecclesiam Sancti Osmerii cum omnibus pertinentiis suis; in episcopatu Santonensi ecclesiam Sancti Petri de Maucapzbana cum omnibus pertinentiis suis; in episcopatu Basatensi ecclesiam Sancti Osberti cum omnibus appendiciis suis; in episcopatu Barchiloneensi ecclesiam Sancti Sepulcri de Latablata cum omnibus pertinentiis suis; in eodem episcopatu, in Palma ecclesiam Sancti Petri et ecclesiam Sancti Joannis cum omnibus pertinentiis earum; in episcopatu Ausonensi ecclesiam Sanctæ Mariæ de Coceoliis cum omnibus appendiciis suis, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pratis et ecclesiam Sancti Andree cum omnibus pertinentiis suis; in episcopatu Urgellensi medietatem castri Mirabel cum pertinentiis suis; in episcopatu Nagerensi ecclesiam Sanctæ Mariæ de Gronio cum omnibus appendiciis suis, hospitale de Villa Rubea cum omnibus pertinentiis suis; in episcopatu Burgensi ecclesiam Sancti Clementis de Covas cum omnibus adjacentiis suis, ecclesiam Sancti Michaelis de Quantana cum omnibus pertinentiis suis; in castro Sorith ecclesiam Sancti Andree et ecclesiam Sanctæ Mariæ cum omnibus adjacentiis suis; in villa, quæ dicitur Clunia, ecclesiam Sancti Andree cum omnibus pertinentiis suis; in episcopatu Palentino ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pisorga cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Alexandri de Valtanas cum omnibus appendiciis suis; in castro Verde ecclesiam Sancti Michaelis et monasterium Sancti Romani cum omnibus pertinentiis suis; in castro Corel ecclesiam Sanctæ Mariæ et ecclesiam Sanctæ Eugratæ cum omnibus pertinentiis suis; in castro Portel ecclesiam Sancti Michaelis de Vega cum omnibus pertinentiis suis; in civitate Palentiæ ecclesiam Sancti Emiliani de Veruesca cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Pelagii de Valle de Pero cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Sandronas cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pilelas cum omnibus pertinentiis suis; in villa Feles ecclesiam Sancti Michaelis cum omnibus appendiciis suis; in episcopatu Secoviano ecclesiam Sancti Sepulcri in Coca, ecclesiam Sancti Salvatoris et ecclesiam Sanctæ Mariæ, quæ vocatur Bovada, cum omnibus pertinentiis suis; in civitate Avila ecclesiam Sanctæ Mariæ Novæ cum omnibus pertinentiis suis; in Arevalo ecclesiam Sancti Petri in villa veteri cum omnibus pertinentiis suis; in episcopatu Salemantico ecclesiam Sancti Christophori extra civitatem sitam

A cum omnibus pertinentiis suis; in Medina ecclesiam Sanctæ Crucis cum omnibus appendiciis suis; in episcopatu Zemoritano ecclesiam Sancti Sepulcri cum omnibus pertinentiis suis; in castro, quod dicitur Thore, ecclesiam Sancti Sepulcri cum omnibus pertinentiis suis; in villa Lali ecclesiam Sanctæ Eugeniæ cum omnibus appendiciis suis; in civitate Legionensi ecclesiam Sancti Sepulcri cum omnibus adjacentiis suis; in Rivo Siceo ecclesiam Sancti Justi de Paralelos cum omnibus pertinentiis suis; in Medina ecclesiam Sancti Petri cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Laurentii de Oterolo cum omnibus pertinentiis suis; in villa Morel ecclesiam Sancti Pelagii cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Justi de Villa Vela cum omnibus pertinentiis suis; in eodem episcopatu villam Golpigar cum omnibus pertinentiis suis, villam Versadam cum omnibus adjacentiis suis; in Masella hospitale cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Nava cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Petri de castro Offereth cum suis pertinentiis; in episcopatu Astoricensi ecclesiam Sancti Petri de Cabaneros cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Zothes cum omnibus pertinentiis suis; in episcopatu Sancti Jacobi ecclesiam Sancti Sebastiani Tavairoas cum sua eremita et aliis pertinentiis suis, monasterium Sanctæ Mariæ de Nogaria cum omnibus pertinentiis suis, monasterium Sancti Salvatoris de Sobradel cum omnibus pertinentiis suis; in episcopatu Tudensi ecclesiam Sancti Petri de Nogaria, quæ dicitur Sardonis, cum omnibus pertinentiis suis.

Obeunte vero ejusdem loci patriarcha, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres ipsius loci communi consensu vel fratrum pars consilii senioris secundum Dei timorem et sanctorum Patrum statuta canonice providerint eligendum.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica justitia et reverentia.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem servantibus justa eidem loco sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ

actionis percipiant, et apud districtum iudicem A pœnia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius, Catholicæ Ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Ego Conradus, Sabiniensis episcopus, subscripsi.

Ego Albericus, Ostiensis episcopus, subscripsi.

Ego Imarus, Tusculanus episcopus, subscripsi.

Ego Guido, presbyter cardinalis tituli Sancti Grægoni, subscripsi.

Ego Hubaldus, presbyter cardinalis tituli Sanctæ Prædix, subscripsi.

Ego Hubaldus, presbyter cardinalis tituli Sanctorum Joannis et Pauli, subscripsi.

Ego Gillibertus, presbyter cardinalis tituli Sancti Marci, subscripsi.

Ego Guido, presbyter cardinalis tituli Sanctorum B Laurentii et Damasi, subscripsi.

Ego Aribertus, presbyter cardinalis tituli Sanctæ Anastasiæ, subscripsi.

Ego Guido, presbyter cardinalis tituli Pastoris, subscripsi.

Ego Bernardus, presbyter cardinalis tituli Sancti Clementis, subscripsi.

Ego Jordanus, presbyter cardinalis tituli Sanctæ Suzannæ, subscripsi.

Ego Odo, diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum, subscripsi.

Ego Guido, diaconus cardinalis Sanctorum Cosmæ et Damiani, subscripsi.

Ego Octavianus, diaconus cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tulliano, subscripsi.

Ego Radulfus, diaconus cardinalis Sanctæ Lucie in Septa Solis, subscripsi.

Ego Gregorius, diaconus cardinalis Sancti Anselmi, subscripsi.

Ego Joannes, diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ Novæ, subscripsi.

Ego Guido, diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu, subscripsi.

Ego Jacinctus, diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmydyn, subscripsi.

Ego Petrus, diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Via Lata, subscripsi.

Data Viterbii, per manum Roberti, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, in Idus Julii, indictione ix, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno II.

CXXIII.

Theobaldum episcopum laudat quod propter canonicorum bona a civibus occupata urbi suæ sacrificiis interdixerit. Mandat ut excommunicationis sententiam eadem de causa in nobiles quosdam a Guidone presbytero cardinali pronuntiatam, observandum curet.

(Anno 1146, Jul. 19.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, V, 785.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri T. Veronensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Ex parte communium filiorum Veron. canonicorum nolis significatum esse cognoscas, quod tu propter excessus civium ejusdem loci, qui bona et possessiones eorum violenter occupant, et contra justitiam detinent, in ipsa civitate divina celebrari officia prohibueris. Nos autem idem interdictum a te canonice factum ratum habentes, per apostolica tibi scripta præcipiendo mandamus, quatenus illud tam diu firmiter facias observari, quousque iidem pervasores præfatis canonicis omnia injuste ablata integre restituant, aut cum ipsis de querimonia eadem amicabilem convenientiam. Si vero aliquis sacerdotum ipsius loci contra interdictum ipsius loci divina celebrare officia præsumpserit, canonica censura ita eum coerceas, ut cæteri metum habeant. Præterea Eleazarum et Pil. filium ejus; Aldericum quoque, Rodaldum, Conradum, Mugeti filium, Bachel, Regrigium, Gilbertum, Ubertum fratres Alberici pastoris, qui bona ipsorum canonicorum, sicut eorum querimonia indicat, et redditus contra justitiam detinent, districte commoneas, ut eadem omnia injuste detenta restituant, et de cætero ab eorum infestatione conquiescant. Quod si post commouitionem tuam contemptores existerint, canonicam de ipsis justitiam facias; postremo sententiam excommunicationis, quam ex mandato G. presbyteri cardinalis tunc apostolicæ sedis legati in Gir. Grassum et filios ejus, Albertum quoque Surdum et fratrem ejus, atque alios quosdam pervasores bonorum Veronen. Ecclesiæ canonicæ protulisti, per parochiam tuam, quousque satisfaciant, firmiter facias observari, nec eos aliquo modo absolvas donec eosdem canonicos ab eorum infestatione omnino expedias; illos quoque, qui castrum eorum de Pruno nuper combusserunt et homines ejusdem loci deprædati sunt, districte commoneas, ut omnia ablata, et damna injuste illata cum integritate restituant, et ab ipsorum infestatione omnino desistant; quod si infra xl dies postquam præsentia scripta susceperis facere contempserint, in ipsos sententiam excommunicationis proferas, et quousque satisfaciant, per parochiam tuam firmiter facias observari.

Dat. Viterbii, xiv Kal. August.

CXXIV.

D A[Arnoldo] Tridentino, L[othario] Vicentino, B[ellino] Patavino, episcopis, mandat ut nobiles quosdam occupata canonicorum Veronensium bona reddere cogunt.

(Anno 1146, Jul. 19.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, V, 785.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus A. Tridentino episcopo, L. Vicent. et B. Paduano episcopis, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex parte filiorum nostrorum canonicorum Veronen. querimoniam accepimus, quod comes Od. et filius ejus Pasto, et cognati ipsius, hæredes quoque et consanguinei, Hen. de Vico Ædri, et alii quidam parochiani vestri bona et possessiones Veronen. Ecclesiæ violenter occupant, et injuste detineant.

Quia igitur officii nostri est debitam eis iustitiam exhibere, fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus infra xl. dies postquam præsentia scripta susceperitis præfatos parochianos vestros districte commoneatis, ut eadem eis bona atque possessiones iniuste ablatas cum integritate restituant, et de cætero nihil tale contra Veronen. Ecclesiam facere præsumant. Quod si post commotionem vestram contemptores extiterint, canonica eos censura coerceatis.

Dat. Viterbii, xiv Kal. Augusti.

CXXV.

Canonicis Veronenisibus asserit castrum Ceretense a Widone presbytero cardinali iis adjudicatum.

(Anno 1146, Jul. 19.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, V, 783.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GILBERTO archipresbytero cæterisque Veronens. Ecclesiæ canonicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Officii nostri nos hortatur auctoritas ecclesiarum et ecclesiasticarum personarum affectione paternam diligere, et earum quieti et utilitati salubriter in posterum, auxiliante Domino, providere. Dilicti in Domino filii, vestris iustis petitionibus gratam impertinentes assensum, diffinitionem causæ quæ inter vos et venerabilem fratrem nostrum Tebaldu[m] episcopum vestrum super castro Ceretæ, ac villa, atque districta ejusdem loci agebatur a Widone presb. card. canonice factam ratam manere censuimus, atque ipsum castrum cum eadem villa, et districto sicut vobis rationaliter adjudicata sunt auctoritate apostolica confirmamus. Si quis autem hanc nostram confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commotus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, atque indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus incurrat.

Datum Viterbii, xiv Kal. Augusti.

CXXVI.

Episcopatum Tornacensem, e Noviomensium episcoporum potestate exemptum, petente Anselmo episcopo, confirmat.

(Anno 1146, Jul. 24.)

[MARLOT, *Metropol. Rem.*, II, 350.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ANSELMO Tornacensi episcopo, nostris manibus consecrato, ejusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ cælesti privilegio sibi collato semper licuit semperque licebit episcopales sedes divisas conjungere, etc. Tornacensis Ecclesia ex antiquo episcopalis sedes noscitur existisse, et pastorem proprium habuisse: cujus curam et administrationem quamvis Noviomensis episcopus longo tempore habuerit, non tamen Noviomensi

A Ecclesiæ subjecta aut unita fuisse legitur; in qua multitudo hominum sæcrevit, et necessario proprium debet habere, etiam si non antiquitas habuisset, et ab uno pastore propter distantiam eadem Ecclesiæ, sine gravi animarum periculo, regi non possunt. Sanctorum canonum constitutionibus et prædecessorum nostrorum felicis recordationis Urbani, Paschalis et Innocentii, qui hoc ipsum delibaverunt, studio incitati, te, fratrum nostrorum communicato consilio, eidem Tornacensi Ecclesiæ, Domino cooperante, pastorem providimus, et propriis tanquam B. Petri manibus in episcopatum consecravimus, et ad regendum populum illum, Domino auxiliante, transmisimus. Per præsentis itaque privilegii paginam legitimum perpetuum statuimus, ut Tornacensis Ecclesia deinceps ab omni Noviomensis episcopi subjectione libera, proprium semper episcopum sortiatur. Statuimus etiam ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Tornacensis Ecclesia in præsentiarum iuste et canonice possidet, et quæ sibi jure pertinere noscuntur, seu quæ in futurum largitione regum vel principum, oblatione fidelium, sive aliis iustis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et per vos eidem Ecclesiæ firma et illibata permaneant.

Decernimus ergo ut nulli hominum liceat præfatum Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, vestris ac pauperum Christi usibus profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si quis igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire præsumpserit, secundo tertiove commotus, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiæ jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus signavi

Ego Guido presbyter cardinalis tituli S. Chrysogoni signavi.

Ego Ilhaldus presbyter cardin. tituli S. Praxedis signavi

Ego Jordanus presbyt. cardin. tit. S. Susannæ signavi.

Datum Viterbii ix Kalend. Augusti, indict. ix, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno 11.

CCXVII.

A

Ad Ratmandum Petragoricensem episcopum ut clericos de Roca bovis curtis per excommunicationem compellat ad restituendam Cluniacensibus eam ecclesiam.

(Anno 1146, Sept. 9.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 441.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri RAYMUNDO Petragoricensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad tuam credimus notitiam pervenisse, quoniam nos controversiam quæ inter dilectos filios nostros Cluniacenses monachos et clericos de Rocha Boviscurtis (*La Rochebeaucourt*), super ecclesiam ipsius loci jamdiu agitata est, diligenter audivimus et cum fratribus nostris super ea diu contulimus. Auditis siquidem utriusque partis rationibus et diligenter inquisitis, quoniam ex utriusque partis confessione monachos fuisse in possessione cognovimus, judicavimus ut si monachi duobus aut tribus testibus idoneis in venerabilium fratrum nostrorum Lamberti Angolismensis et Geraldi Lemovicensis [præsentia], probaverint quod ipsi de possessione ejusdem ecclesiæ violenter expulerunt, ipsa possessio eis restitueretur.

Nunc autem, sicut præfati fratres nostri litteris suis nobis significaverunt, Cluniacenses monachi probationem ipsam, juxta litterarum nostrarum tenorem, in eorum præsentia compleverunt, sed monachi ipsi, sicut litteris nobis significaverunt, qui restitutionem possessionis ab illo qui abbas dicitur, et aliis clericis qui præsentem aderant, secundum judicium nostrum (obtinere debuerant), minis et contumeliis repulsi, cum iterata querimonia ad nos remissi sunt. Quia igitur Cluniacensis monasterii justitiæ minime desse debemus, et eorundem clericorum inobedientiam et contumaciam ulterius ferre non possumus, per apostolica tibi scripta mandamus atque præcipimus, quatenus, infra triginta dies postquam præsentia scripta susceperis, ecclesiam ipsam cum ornamentis et cæteris pertinentiis suis monachis Cluniacensibus plenarie restituas. Si vero clerici contradicere præsumperint eos excommunicatos publice denunties, et tandiu excommunicatos teneas, donec, juxta mandatum nostrum, restitutio compleatur. Facta autem restitutione, si clerici qui ante monachorum expulsionem in ipsa ecclesia ordinati erant, de proprietate agere voluerint, in præsentia præfatorum episcoporum, juxta tenorem aliarum litterarum nostrarum, causa audiat, et sine canonico terminetur. Alios autem clericos, qui post monachorum expulsionem in ipsa Ecclesia intrusi sunt, nequaquam ad causam de proprietate admitti volumus.

Datum Viterbi v Idus Septembris.

CCXVIII.

Bulla pro monasterio Gellonensi.

(Anno 1146, Sept. 18.)

[*Gall. Chr. nov.*, VI, Instr. 280.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio UGONI abbati S. Guillelmi, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Ex commisso nobis apostolatus officio tam vicinis quam longe positis existimus debitores, cumque omnes fratres communiter honorare ac diligere debeamus, et ecclesiis sibi commissis debitam conservare justitiam, propensiori tamen studio charitatis illos nos convenit confovere, quos ampliori morum honestate ac religionis nitore constat esse per Dei gratiam illustratos. Hujus rei gratia, dilecte in Domino filii Hugo abbas, tuis justis petitionibus clementer annuimus, et monasterium Sancti Guillelmi, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem cænobium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: In Lutevensi episcopatu fiscum Sancti Genesii Liteulis, et ecclesiam Sancti Joannis cum villa, atque munitione sua, cæterisque pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Martini cum fisco de Castris, ecclesiam Sancti Saturnini de Sciraz cum fisco, ecclesiam Sancti Felicis, ecclesiam Sancti Martini de Monte Petroso cum capellis suis, scilicet Sancti Petri de Monte Petroso, et Sanctæ Mariæ de Guarringa. In Biterrensi episcopatu, fiscum Miliaci cum ecclesia Sancti Guillelmi, ecclesiam Sancti Paragorii, ecclesiam Sancti Genesii de Campaniano, ecclesiam S. Joannis de Muro vetulo, cum capella ejusdem castri cum decimis et pertinentiis suis, ecclesiam S. Vincentii de Popiano cum pertinentiis suis. In episcopatu Neumausensi, prioratum S. Petri de Salve cum universis ecclesiis et pertinentiis suis, ecclesiam S. Petri de Mayrois cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Guillelmi de Esperone, ecclesiam Sancti Martini de Beers cum pertinentiis suis. In episcopatu Agathensi, ecclesiam S. Martini de Caux cum decimis et aliis pertinentiis suis, ecclesiam S. Petri de Fontemartis cum pertinentiis suis. In episcopatu Magalonensi, ecclesiam S. Martini de Lundras, cum capella S. Girardi de castro Lundrensi, cum decimis cæterisque pertinentiis suis, ecclesiam S. Michaelis de Grimiano cum pertinentiis suis. In episcopatu Vivariensi, ecclesiam S. Hilarii et S. Martini cum appendiculis suis de Spedonia. In episcopatu Vapincensi, ecclesiam Sancti Desiderii de Ortamota, ecclesiam S. Petri de Ulmobel, cum appendiciis suis unitis cænobiis monasterium Vapincen-

sium. in episcopatu Ruthenensi, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Cornutio cum capella, et aliis pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Stephani de Larsaco, ecclesiam Sanctæ Eulaliæ, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Cisterna, ecclesiam S. Martini de Mauriaco, ecclesiam S. Amantii de Bruxa, ecclesiam S. Caprasii, ecclesiam S. Saturnini et S. Juliani de Creyssel, cum omnibus earum pertinentiis. In provinciis Hispaniæ, in episcopatu Legionensi, villam quæ vocatur Vallesalis cum omnibus quæ beato Guillelmo ibidem pertinent. In episcopatu Austoricensi, ecclesiam S. Vincentii cum omnibus pertinentiis suis. In archiepiscopatu Bracharensi, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Arriano cum omnibus pertinentiis suis, et cum aliis omnibus possessionibus quæ sunt juris beati Guillelmi in provinciis Hispaniæ.

Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium vel ecclesiarum, atque ordinationes eorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, vel benedictiones abbatum, et quæcunque sacramenta ecclesiastica a Lutevensi suscipietis episcopo, si tamen catholicus fuerit, et gratiam atque communionem sanctæ sedis apostolicæ habuerit, et ea gratis et absque pravitate aliqua exhibere voluerit: alioquin liceat vobis catholicum quem malueritis adire antititem, qui nostra fultus auctoritate quod postulatur indulgeat. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obstet, salva iustitia matricis ecclesiæ. Obeunte autem te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Deum et beati Benedicti Regulam providerint eligendum. Sententiam vero illam quam prædecessor noster felicis memoriæ papa Urbanus inter vos et Anianenses monachos promulgavit, et scripto suo firmavit, ratam et inconvulsam manere censemus: ad iudicium autem, ut nec episcopo, aut alicui ministrorum ejus liceat ipsum monasterium gravare. Præterea pro beati Guillelmi reverentia interdiciamus, quatenus nec episcopo, nec clericis, neque aliquibus personis facultas sit ab itinere quod ad ejusdem sancti Guillelmi ducit ecclesiam viatorem quemlibet in eundo vel redeundo violenter retrahere vel dolosis machinationibus disturbare. Concedimus quoque ut ejusdem S. Guillelmi abbas vel monachi in gravaminibus suis sedem apostolicam licenter appellent, et juxta prædecessorum nostrorum institutionem ab omni conditione vel sæculari dominatione ipsum monasterium liberum sit. Porro ecclesiæ Sancti Bartholomæi et S. Laurentii, si eas diocesanus episcopus indebite gravare voluerit, appellandi sedem apostolicam liberam permittimus facultatem. Appellatione vero interposita, nullus in eisdem locis divina possit officia prohibere.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat

A eundem locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel minuire, etc.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episc. sig.

Ego Guido presbyter cardinalis tit. S. Grisochoeni sig.

Ego Umbaldus presbyter cardinalis tit. SS. Joannis et Pauli sig.

Ego Aribertus presbyter cardinalis tit. S. Anastasiæ sig.

Ego Julius presbyter cardinalis tit. S. Marcelli sig.

Ego Jordanus presbyter cardinalis tit. S. Susannæ sig.

Ego Theodevinus Sanctæ Rufinæ episcopus sig.

Ego Oddo diaconus card. S. Georgii ad Velum

B Aureum sig.

Ego Octavianus diacon. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano sign.

Ego Joannes diacon. card. Sanctæ Mariæ Novæ sign.

Ego Petrus diacon. cardin. Sanctæ Mariæ in via Lata sign.

Datum Viterbii per manum Baronis S. R. E. subdiaconi xv Kaled. Octobr., indict. x, incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno secundo.

CXXIX.

Privilegium pro Ecclesiâ Sancti Zenonis Hallensis.

(Anno 1146, Sept. 22.)

[*Monumenta Boica*, III, 534.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, Henrico præposito Ecclesiæ Sancti Zenonis Hallensis, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam siue veræ cultu religionis nec charitatis unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi servitium, expedit apostolicæ auctoritati religiosas personas diligere, et earum quieti, auxiliante Domino, providere. Eapropter, dilecti in Domino filii, venerabilis fratris nostri Conradi Salisburgensis archiepiscopi precibus inclinati, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam S. Zenonis ecclesiam, in qua divino mancipati cæcis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; imprimis statuente ut ordo canonicus secundum B. Augustini Regulam perpetuis ibi temporibus inviolabiliter observetur. Quasunque præterea possessiones, quæcunque bona tam ex dono præfati archiepiscopi fundatoris loci vestri, quam aliorum Del fidelium, in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Curiam sitam ante

portam ejusdem ecclesiæ cum appendiciis suis; et prædium quod dicitur Suante ex dono ipsius archiepiscopi; quidquid juris habetis in decima salis qui coquitur de fonte Hallæ; ex dono Ebonis, Facconis, et Babonis, aquas quas in eodem fonte ad sal coquendum habetis; prædium situm in loco qui dicitur Occhein, cum appendiciis suis: ex dono Sigbotonis prædium quod dicitur Unchen; ex dono Henrici filii Etechonis et fratris ejus prædium quod dicitur Nuterppoiim cum omnibus pertinentiis. Statuimus, ut in ecclesiis vestris, in quibus fratres vitam canonicam professi degunt, nulli omnino post factam in locis vestris canonicam professionem exinde liceat, sine communi congregationis permissione, discedere: discedentem vero nullus audeat retinere. Si vero post secundam vel tertiam communionem redire contempserit, liceat ejusdem loci præposito canonicam in eum proferre sententiam. Sane ipsa plebs Hallensis, sicut a jam dicto archiepiscopo canonicè statutum est, a nullo successorum suorum vobis auferatur, sed in dispositione præpositi vestri permaneat. Ad hæc adjicientes statuimus, ut capellæ, quæ infra terminos parochialis ecclesiæ Hallensis fundatæ sunt, sicut ab ipso archiepiscopo rationabiliter provisum est, eidem matriæ ecclesiæ subjaceant. In futuro autem, absque assensu præpositi vestri, novas in ipsa parochia capellas ædificari prohibemus, salva nimirum sedis apostolicæ et proprii episcopi auctoritate. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint vel interdicti, nullus obsistat; salva justitia matriæ ecclesiæ. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci præposito, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et B. Augustini Regulam providerint eligendum.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocæsani episcopi canonica justitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini

A nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Viterbii per manum Baronis sanctæ Romanæ Ecclesiæ subdiaconi, x. Kal. Octobris, indict. x. Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno ii.

CXIX.

Privilegium pro ecclesia S. Donatiani Brugensi.

(Anno 1146, Oct. 25.)

[MIRÆUS, *Opp. diplom.* III, 44.]

B EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Rogazio præposito cæterisque fratribus Brugensis ecclesiæ Sancti Donatiani, tam presentibus quam futuris, canonicè substituendis, in perpetuum.

C Commissæ nobis apostolicæ sedis nos hortatur auctoritas, ut locis et personis ejus auxilium devotione debita implorantibus tuitionis præsidium impendere debeamus. Quia sicut injusta potentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium nulla est differenda petitio, præsertim eorum qui cum honestate vitæ, et laudabili morum compositione gaudent omnipotenti Domino deservire. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis petitionibus clementer annuimus et præfata Beati Donatiani Brugensem ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in presentiarum juste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, sive aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: In episcopatu Tornacensi altaria Dudasela, Utkera, Orscamp, cum appendiciis suis, altaria Sancti Michaelis et Sanctæ Crucis, Suenkerka, Clemeskerka, Zuevenzela, Arrieta. In episcopatu Morinensi Widescat, Kemla, cum universis decimis et terris sibi pertinentibus; Hema cum appendiciis suis, Dixmutla et Clarck, duas partes decimæ de Fornasela et Diesbusc, et de novalibus ejusdem terræ. Similiter cancellariam comitis Flandriæ, quemadmodum pia devotione a Roberto comite ecclesiæ tuæ concessa est et scripto suo firmata, et ecclesia ipsa eam hactenus quiete tenuit.

Obeunte vero te, nunc ejusdem loci præposito, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres ejusdem Ecclesiæ secundum Dominum canonicè providerint eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, nec altaria ad ipsam pertinentia, vel ministros eorum quibuslibet inlebitis vexationibus fatigare, sed omnia integra

conserventer eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diœcesanorum episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiæ justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Eccl. episc.

Ego Theodwinus Sanctæ Rufinæ episc.

Ego Guido presbyter cardin. tit. Sancti Chrysogoni.

Ego Guido presb. card. tit. Sanctorum Laurentii et Damasi.

Ego Aribertus presbyter card. tit. Sanctæ Anastasiæ.

Ego Julius presb. card. S. Marcelli.

Ego Jordanus presb. card. tit. S. Susannæ.

Ego Octavianus diacon. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Gregorius diacon. card. S. Angeli

Ego Guido diacon. cardinal. S. Mariæ in Porticu.

Ego Jacinthus diacon. cardin. S. Mariæ in Cosmedino.

Datum Viterbii per manum Bavonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ subdiaconi, viii Kalend. Novembris, indictione x, incarnationis Domini anno 1146, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno secundo.

CXXXI.

Ad abbatem et monachos Beccenses.

(Anno 1146, Dec. 10.)

[Mansi, *Concil.*, XXI, 682.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis LEARDO, abbati Beccensi ejusque fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Officii nostri nos hortatur auctoritas ut quos erga sanctam Romanam Ecclesiam, et nos ipsos devotiores esse cognoscimus propensius diligamus et eam eis iustitiam sedis apostolicæ munimine confirmemus. Hujus rei gratia, dilecti in Domino filii, venerabilis fratris nostri Rotrodi Ebroicensis episcopi precibus inclinati, vestris justis postulationibus gratum impertimur assensum, et possessionem ecclesiæ Sanctæ Trinitatis de Bellomonte cum omnibus pertinentiis suis a venerabili fratre nostro H. Rothomagensi archiepiscopo canonice vobis adjudicatam auctoritate vobis apostolica confirmamus et presentis scripti munimine roboramus. Salvis iuni-

rum præbendis canonicorum superstitionum. Si quis autem, hanc nostræ confirmationis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, atque indignationem Dei omnipotentis et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus incurrat.

Data Viterbii, iv Idus Decemb.

CXXXII.

Privilegium pro monasterio Petriburgensi.

(Anno 1146, Dec. 17.)

[Hugonis-Candidi, *Hist. cœnob. Burgensis*, p. 78, ap. SPARKE, *Hist. Angl. scripti.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio MARTINO Burgensi abbati, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum et animarum salutem pertinere dignoscitur animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecte in Domino filii Martine abbas, quoniam per multos labores apostolorum limina et nostram presentiam devotione debita visitasti, tuis et fratrum tuorum justis postulationibus clementer annuimus, et Beati Petri apostolorum principis ecclesiam Burgensem, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione auscipimus, et presentis scripti privilegio communimus; satuentes ut quasunque possessiones, quasunque bona eadem ecclesia in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstantia Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et libata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: In Norhamtunescire, Burch, quæ antiquitus *Neede Shamstede* vocabatur, ubi ipsum monasterium situm est, cum capellis, mercato, theloneo, cuneo monetæ, cum paludibus, bosco et cæteris appendiciis suis. In Farseta, duo piscatores cum duabus mansuris terræ, et duas naves in Whitesmere; castra cum ecclesia et capellis eidem ecclesiæ adjacentibus, cum molendinis et omnibus pertinentiis suis; Witherington et Waltun cum appendiciis suis, Ginton et Peikirke cum ecclesia et capellis, cum theloneo de Depinges et Peikirke, cum piscatura et cæteris appendiciis suis, Pilesgate cum appendiciis suis; in ecclesia de Bernake decem solidos, in Stanford quinquaginta novem mansuras terræ, cum terris, molendinis, ecclesiis, theloneo, cuneo monetæ. In eadem villa in Lincolnescire septem mansuras, Tinguellam cum ecclesia, molendino, et cæteris appendiciis suis; Undele cum ecclesia et capellis, et cum toto jure eidem villæ adjacente, quod Etehundred vocatur, cum molendino, mercato, theloneo, nemoribus et appendiciis suis. Eisetuna cum molendinis et pertinentibus suis. Wermingtonne cum ecclesiis, molendinis et cæteris pertinentibus suis. Heteringe

cum ecclesia, molendino, et pertinentiis suis. In Hirlingburch decem hidas, cum ecclesia, molendino et pertinentiis suis. In Stanwiggā tres hidas cum ecclesia, molendino et pertinentiis suis. In Haldewincla tres hidas, cum ecclesia et pertinentiis suis. Coringham cum ecclesia, molendinis et cæteris pertinentiis suis, scilicet Beinfeld, Driffeld, Middlelum, cum foresto, Pithesle cum ecclesia, molendinis et pertinentiis suis. In Northampton, sexdecim mansuras. In Lincolnshire, Scotere cum ecclesia, molendinis et pertinentiis suis, videlicet Nortorpe, Scakorp, Fliskertun cum ecclesia et suis pertinentiis. In Hoylande, tres carrucatas terræ, cum salinis. In Walecote septem carrucatas terræ. In Turlebi carrucata unam et tres bovatas terræ, cum ecclesia et pertinentiis suis. In civitate Lincolnie quatuor mansuras. In Graham (mansuras, S. W.) mansuram et terram, quam Colgrim dedit ecclesiæ Bureh. In Torkeseies octodecim leugæ de prato, et piscaturam unam, et unam mansuram. In Notinghamshire, Colingham cum ecclesiis, molendinis, piscatoriis et appendiciis suis. In Hantedunescire, Alwoltum cum ecclesia, molendinis, teleneo naviam, et pertinentiis suis. Flettona cum ecclesia et pertinentiis suis. In burgo Hantedunie terram Godrici Lefled. In Leicestresire, Estun cum ecclesia de Brynehirst, cum molendino et cæteris appendiciis suis. In Lenna mansuram unam. In Wella quatuor millia anguillarum singulis annis. In Cloptuna unam virgata[m] terram. Hæc etiam quæ ab ipso monasterio in feudo tenentur nihilominus duximus adnotanda: Feudum Viz Ansketilly de Sancto Medardo, Thornawe (Thornehage S.), Witeringa, Sibertune, Estune, Augostebi cum appendiciis eorum; feudum Rogeri infantis, de Torpel, Ufferwithe (Ufforde S. W. ut jam perperam vocatur), Pilkune cum appendiciis suis et terram quam habet in Mokeise; feudum Ascelini de Watervilla, Torp, Marham, Upton cum eorum appendiciis; feudum Radulfi filii Willelmi, Ludintun, Messingham cum eorum appendiciis; feudum Galfridi infantis, Gunnetorp, Sattorp et terram quam habet in Stokes cum appendiciis eorum; feudum Galfridi de la Mare, Mokeise, Turlebi cum appendiciis eorum; feudum Radulfi de Neovilla, Scotuna, Mahintun cum appendiciis eorum; feudum Rogeri Malfet (Malfe W.), Wodeford cum appendiciis suis; feudum Roberti Frehille, Dalmtun cum appendiciis suis; feudum Willelmi de Lwetot, Cloptuna cum appendiciis suis; feudum Roberti Marnian Langetun, Pokebroc cum appendiciis eorum; feudum Gaufridi de Winchestreia, Armestun, Burchle (Burgelai, S. et W.); feudum Gilberti Fawelo, Roberti de Fisi, Subtuna (Suttona S. W.), cum appendiciis suis; feudum Rogeri de Miletuna cum appendiciis suis; feudum Radulfi de Tot, in Pastona; feudum Walonis in eadem villa cum appendiciis suis, feudum Isenbardi, Puple (Pappelai, S.) cum appendiciis suis; feudum Wirmundi, Stokes cum appendiciis suis; feudum Ingelrammi, in eadem villa; feudum Roberti de Oili, Craucford;

PATROL. CLXXX.

A feudum Ricardi Engaine, Benigfeld; feudum Willelmi Engaine, Haregrave cum appendiciis suis; feudum Theobaldi, Brinighirst (Brenehirst, S.) cum appendiciis suis; feudum Godefridi de Camberef Plumbetere (Plumbetre, S. W.), Berham cum appendiciis suis; feudum Roberti de Guineges, Careby cum appendiciis suis, feudum Gaufridi de Neovilla, Walecote cum appendiciis suis; feudum Eylsi, Helpetune cum appendiciis suis. In Winewich tenementum Brithwoldi (Brutwaldi, S. W.); feudum Pancewolt in Estona; feudum Anseredi (Ansedii, S. W.) in Overtona et in Torp. In Ernestun tenementum Turiei. In Kirkefeld (Chirchfeld, S. W.) et Wermintun, et Undele tenementum [Viviani]; in Wodecroft tenementum Osberni; in Muscam tenementum Geroldi.

B Libertates a regibus Angliæ eidem monasterio pia devotione concessas et scripto eorum firmatas, atque antiquas et rationabiles ipsius monasterii consuetudines vobis nihilominus confirmamus. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia præponatur; nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam, providerint eligendum. Præterea prædecessoris nostri sanctissimi papæ Gregorii vestigiis inhærentes, missas publicas ab episcopo in vestro cœnobio fieri omnino prohibemus, ne in servorum Dei recessibus, et eorum receptaculis, ullis popularibus occasio præbeatur conventibus, vel mulierum fiat novus introitus, quod omnino non expedit animabus eorum. Nec andeat episcopus potestatem habere imperandi, nec aliquam ordinationem quamvis levissimam faciendi nisi ab abbate loci fuerit rogatus, quatenus monachi semper maneant in abbatum suorum potestate nullusque monachum sine testimonio vel concessione abbatis sui in ecclesia aliqua teneat, vel ad aliquem promoveat ordinem.

C Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia

æternæ pacis .veniant. Amen, amen, amen. A

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Conradus Sabinensis episcopus subscripsi.

Ego Albericus Ostiensis episcopus subscripsi.

Ego Imarus Tusculanus episcopus subscripsi.

Ego Guido presbyt. cardinalis subscripsi.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis Sanctæ Anastasiæ subscripsi.

Ego Bernardus presb. cardinalis subscripsi.

Ego Oddo diaconus cardinalis subscripsi.

Ego Damianus diaconus subscripsi.

Ego Nicolai in Carcere Tulliano subscripsi.

Datum Viterbii per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, decimo sexto Kalendas Januarii, indictione decima, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo quadragesimo sexto; pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno secundo.

CXXXIII.

Privilegium pro eodem manasterio.

(Anno 1146, Dec. 20.)

[Hugonis Candidi *Hist. cænob. Burgensis*, p. 82, ap. SPARKE, *Hist. Angl. Script.*, p. 82.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio MARTINO Burgensi abbati, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos, decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Espropter, dilecte in Domino filii Martine abbas, quoniam per multos labores apostolorum limina et nostram præsentiam devotione debita visitasti, tuis et fratrum tuorum justis postulationibus clementer annuimus, et ea quæ de jure vestro sacristiæ vestri monasterii devotionis intuitu rationabili providentia concessistis, et nos concedimus, et præsentis scripti pagina confirmamus. In quibus hæc propris duximus exprimenda vocabulis: Capellas parochiæ de Burch, de Torp, de Pastun, Oxneya, ecclesias de Kateringa (*Castere W., Catere C., at S. Katerniga recte*), de Wermington, (hic S. *addit de Peikircha*), de ecclesia de Uudele, unam marcam argenti. De ecclesia de Bernak decem solidos; de Marham decem solidos; de terra de Groham unam marcam; de Hirtlingburch, de Aldewincle, et de Stanwigge duas partes decimæ domini; de Thornhage et de Witering duas partes decimæ domini Galfridi de Sancto Medardo; duas partes decimæ Rogeri de Torpel, Yvonis de Gunnetorp, Galfridi Fawel, Ascelini de Tot, Roberti Peverel, Turoldi de Milton, Hugonis de Gimiges, Guidonis Malfet, Willelmi de Cloptune; Martini de Pappcle, Rogeri de Wodecroft, Gilberti de Bernoke, Galfridi filii Sucin, Radulfi de Glinton, Richardi Salide de Badinton (*et Selide de Badingtona S. fol. 400*), Roberti de Wauton, Roberti de Wodecroft; de Soca de Glinton, et totam decimam domini

Gilberti clerici de Uffewrte. De Alurico de Witherington duos solidos, de Anfrido de Turtebi duodecim denarios, de Odone de Witherington duodecim denarios, Pilergate cum soca, ecclesiam de Castre, cum capellis et decimis, et terris et omnibus ad eam pertinentibus, terram Alsuarti de Burch, et quindecim acras juxta grangias abbatis de Burch; paludes de Wodehithe (*Wudehyda S.*) usque ad Lawe, terram Godrici Lefled in Huntendon (*Huntendone*), servitium Alurici cæmentarii; Ælredi sutoris (*Egelredi S.*), Gualteri Anglici, Lefwini (*Leawini S.*) carpentarii, Godwini carlet Sinodi foci (*Coci S. Sinothi Coci W.*), Alarici, Normanni secretarii. De Roberto de Wodecroft septem solidos pro una mansura in Burch, et pro terra quam tenet in soca de Glinton, et pro terra quam Bonde tenet in Peikirke duos solidos, terram quæ fuit Littlebrandi in Burch et duas domos, quas tenet Ulricus (*Alfricus S.*) sacerdos. De Radulfo (*omnia usque ad, Nullus ergo rex desiderantur in S.*) de la Mare unoquoque anno decem solidos, quinque autem in Dominica Ramorum Palmarum, ad celebrandum anniversarium domni Turoldi abbatis, quinque vero ad festivitatem Sancti Michaelis pro anima uxoris suæ. De Guidone de Milton quinque solidos. Hæc privilegia et munitiones abbas Martinus Romæ acquisivit. Et quia stylus noster adhuc in his est, nullus ergo rex, vel princeps seu quælibet persona potens, ecclesiastica vel sæcularis, hæc eadem bona ab officio sacristiæ temere remove, auferre, retinere, minucere, seu quibuslibet molestiis fatigare præsumat. Sed si quid ibi mutandum, augendum vel minuendum fuerit, abbatis et communi fratrum, vel sanioris partis consilio et assensu fiat. Si quis autem contra hujus nostræ constitutionis paginam sciens temere venire præsumperit, a sacratissimo corpore ac sanguine Dei ac Domini nostri Jesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Amen, amen, amen. (*Eugenio cæterisque prænominatis in superiori bulla subscribentibus.*)

Datum Viterbii per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, decimo tertio Kalendarum Januarii, indictione decima, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo quadragesimo sexto, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno secundo.

CXXXIV.

Ad T[heobaldum] episcopum Veronensem. — *Monet ut excommunicationem in canonicorum hostes editam a presbyteris Runchensibus et aliis observari jubeat.*

(Anno 1146, Dec. 23.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, V, 785.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri T. Veronen. episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Memoriter te credimus retinere, quod excommunicationem in persecutores Veronensis Ecclesiæ, et interdictum civitatis a te canonice promulgatum

sediæ apostolicæ auctoritate firmavimus, et firmiter A teneri præcepimus. Sed, sicut accepimus, ipsum interdictum et excommunicatio nec a presbyteris de Runcho, nec a multis aliis servatur. Quia igitur parum proderit sacrilegos interdicerè, vel excommunicare, si sententia observata non fuerit, per apostolica tibi scripta mandamus, atque præcipimus quatenus illud, et illam etiam quam in presbyteros de Runcho pro contemptu et inobedientia canonice promulgasti, usque ad condignam satisfactionem observari firmiter facias. De aliis quoque presbyteris qui eam observare contempserunt, secundum institutionem canonum nihilominus justitiam facias, et Odel. et Sacetum et Eleazarum ab infestatione canonicorum cessare ecclesiastica censura coerceas. Tu quoque eorumdem fratrum tuorum pro debito tui officii paci et tranquillitati studiose provideas.

Dat. Viterbii, x Kal. Januar.

CXXXV.

Ad L[otharium] episcopum Vicentinum. — Ut de archipresbytero S. Bonifacii, qui excommunicatis communicaverit, penas capiat.

(Anno 1146, Dec. 23.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, V, p. 786.]

ECCENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri L. Vicentino episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Perlatus est clamor ad aures nostras, quod archipresbyter S. Bonifacii quibusdam malefactoribus, pro damnis et injuriis Veronen. Ecclesiæ illatis excommunicatis, communicare præsumit, et uni etiam ex ipsis deliquerit ausu crucem imposuit, in quo quantum deliquerit fraternitati tuæ non credimus esse incognitum. Quocirca per apostolica tibi scripta mandamus atque præcipimus, quatenus talem de ipso archipresbytero justitiam facias, ut ipse præsumptionis suæ dignam sentiat ultionem, et alii suæ correctionis exemplo similia timeant perpetrare.

Dat. Viterbii, x Kal. Jan

CXXXVI.

Privilegium pro monasterio S. Georgii in Prufeningensi diocesi.

(Anno 1146, Dec. 23.)

[HUND., *Metropol. Salisburg.*, III, 132.]

ECCENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ERBONI abbati monasterii S. Georgii Brufeningensis, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Ad hoc universalis Ecclesiæ cura nobis a provi-
sore omnium bonorum Deo commissa est, ut religio-
sas diligamus personas, et beneplacentem Deo
religionem studeamus modis omnibus propagare.
Nec enim ideo gratas aliquando famulatus impendit-
ur, nisi ex charitatis radice procedens, a pravitate
fuerit conservatus. Oportet ergo omnes Christi-
anæ fidei amatores religionem diligere, et loca

venerabilia cum ipsis personis, divino officio manci-
patis, attentius confovere, ut nullis pravorum ho-
minum agitentur molestiis, vel importunis angustiis
fatigentur. Hujus rei gratia, dilecti in Domino filii,
vestris justis postulationibus clementer annuimus,
et præfatum beati Georgii Brufeningensis monasterium,
in quo divino mancipati estis obsequio, sub
beati Petri et nostra protectione suscipimus et præ-
sentis scripti privilegio communimus, statuentes ut
quascunque possessiones, quæcunque loca, ab Ot-
tone bonæ memoriæ Babenbergensi episcopo, et
Engilberto successore ejus, canonice vestro mona-
sterio sunt oblata, aut in posterum ab eorum suc-
cessoribus, sive ab aliis Dei fidelibus simili modo,
seu concessione pontificum, liberalitate regum, lai-
B gitione principum, oblatione fidelium aut etiam ra-
tionabilibus aliis modis, præstante Domino, eidem
loco conferri contigerit, firma vobis vestrisque suc-
cessoribus et illibata permaneant. In quibus hæc
propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam
Schambach, Homburch cum appendiciis, Gebenpach
cum appendiciis, Oberdorf cum vineis adjacentibus,
ecclesiam Neunkirchen, Ireureut, Dietpurgreut cum
appendiciis suis; Avve, Achebach, Buche, Bruckedorf.
Sane laborum vestrorum quos propriis manibus et
sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum ani-
malium, nullus omnino a vobis decimas exigere præsu-
mat. Adjicimus etiam ut in ecclesiis quæ in fundo mo-
nasterii vestri sunt, liceat vobis honestos eligere sa-
cerdotes, qui nimirum per vos episcopo præsententur,
atque si idonei fuerint, ab eodem episcopo cura-
ram animarum suscipiant eique de spiritualibus,
vobis vero de temporalibus respondeant. Quod si
commune in terra illa fuerit interdictum, exclusis
ab ecclesia vestra excommunicatis et interdictis,
clausis januis, liceat vobis submissa voce divina
officia celebrare. Sepulturam quoque ejusdem mo-
nasterii liberam esse concedimus, ut eorum, qui se
illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ
voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti
sint, nullus obsistat; salva justitia matricis eccle-
siæ.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat
præfatum monasterium temere perturbare, aut
ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, im-
D minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed
omnia integra conserventur eorum pro quorum gu-
bernatione et sustentatione concessa sunt, usibus
omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ aucto-
ritate et diocesani episcopi canonica justitia. Si
qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve per-
sonas hujus nostræ constitutionis paginam sciens,
contra eam temere venire tentaverit, secundo
tertiove commonita, nisi reatum suum congrua
satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui
dignitate careat, reamque se divino judicio existere
de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo
corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris
nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo

examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Theodewinus S. Rufinæ episcopus ss.

Ego Gregorius presb. card. tit. S. Calixti ss.

Ego Guido presb. cardinal. tit. Sancti Chrysoni ss.

Ego Ubalduſ presb. card. tit. Sanctorum Joannis et Pauli ss.

Ego Aribertus presb. card. S. Anastasiæ ss.

Ego Julius presb. card. tit. S. Marcelli ss.

Ego Imarus Tusculanus episcopus ss.

Ego Otto diac. card. tit. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido in Romana Ecclesiâ altaris minister ss.

Ego Joannes diac. card. S. Mariæ Novæ ss.

Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu ss.

Datum Viterbii per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis cancellarii, x Kal. Jan., indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno ii.

CXXXVII.

Privilegium pro monasterio S. Margarethæ Osterhovensi.

(Anno 1146, Dec. 23.)

[*Monumenta Boica*, XII, 334.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis TRUTHMARO præposito Osterhoven. ecclesiæ Sanctæ Margaritæ, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine veræ cultu religionis charitatis unitas non potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi officium, expedit apostolicæ auctoritatî religioſas personas diligere, et earum loca pia protectione munire. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statucentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus omnino a vobis decimas exigere præsumat. Statuimus quoque, ut Ordo canonicus secundum B. Augustini Regulam et institutionem fratrum Præmonstratensium perpetuis ibi temporibus inviolabiliter observetur. Addentes etiam interdicens, ut nemini professionis vestræ facultas

A sit, alicujus levitatis instinctu, vel arctioris religionis obtentu, sine præposito vel congregationis vestræ licentia de clauſtro discedere; quod si discesserit, nullus episcoporum, nullus abbatum, nullus omnino hominum, sine communium litterarum cautione eum audeat retinere. Si vero secundo tertiove vocatus redire contempserit, liceat ejusdem loci præposito canonicam in eum proferre sententiam. Liceat quoque vobis in communi interdicto ipsius terræ, exclusis excommunicatis et interdictis, submissa voce officia celebrare. Porro sacramenta ecclesiastica a diocesano suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, eaque vobis gratis et sine pravitate aliqua voluerit exhibere; alioquin catholicum quemcunque malueritis adeatis antistitem, qui nimirum nostra solus auctoritate, quod postulatur indulgeat. Prohibemus insuper, ut nullus advocatus locum vestrum sive homines, vel bona ad ipsum pertinentia, injustis aut indebitis audeat exactionibus fatigare. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum, qui se illie sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti fuerint, nullus obsistat: salva justitia matricis ecclesiæ.

Decernimus igitur, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, vel quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non reatum suum satisfactione congrua correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reanque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Viterbii, x Kal. Januarii, indict. x, anno Domini 1146, pontificatus domni Eugenii III papæ anno ii.

CXXXVIII.

Privilegium pro monasterio Windbergensi.

(Anno 1146, Dec. 23.)

[*Hund.*, *Metropol. Salisb.*, III, 490.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GEBERARDO præposito ecclesiæ de Wideberg, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum

Desiderium, quod ad religionis propositum et A animarum salutem pertinere cognoscitur, animo nos decet libenti concedere, et peccantium desiderii congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut quascunque possessiones, quascunque bona in præsentiarum justè et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitiò, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam B videlicet Saizcovix cum adjacente allodio et omnibus pertinentiis suis, silvam quoque adjacentem monti vestro in Mullbacensi via; Virlebach cum omnibus pertinentiis suis; Embra cum pertinentiis suis; Syrinckhe cum pertinentiis suis; Mainckoven cum pertinentiis suis; Vennebach cum suis pertinentiis. Sancimus etiam juxta devotionem bonæ memoriæ Alberti comitis, vestræ ecclesiæ fundatoris, ut ille, qui de progenie sua major natus fuerit, locum vestrum et bona ad eum pertinentia pro salute animæ suæ a pravorum incursione defendat et nullus in eis exactiones imponat. Quod si inutilis fuerit, liceat vobis ipsum consilio Babergensis episcopi ab ipsa defensione remove, et alium idoneum substituere. Sane laborum C vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas exigere præsumat. Statuimus quoque ut Ordo canonicus secundum B. Augustini Regulam et institutionem fratrum Præmonstratensium perpetuis ibi temporibus inviolabiliter conservetur. Ad lentes etiam interdiciamus, ut nemini vestræ professionis facultas sit, alicujus levitatis instinctu, vel arctioris religionis obtentu, sine licentia præpositi vel congregationis vestræ de claustro discedere. Quod si discesserit, nullus episcoporum, nullus abbatum, nullus monachorum absque communium litterarum cautione eum audeant retinere. Si vero secundo tertiove vocatus redire contempserit, liceat ejusdem loci præposito canonicam in eum proferre sententiam. Liceat quoque vobis, in communi interdicio ipsius terræ, exclusis excommunicatis et interdicitis, submissa voce divina officia celebrare. Porro sacramenta ecclesiastica a diocæsano suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, eaque vobis gratis et sine pravitate voluerit exhibere; alioquin catholicum quemcunque malueritis ad eam antistitem, qui nimirum nostra auctoritate, quod postulatur indulgeat. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati vel

interdicti sint, nullus obsistat, salva justitia matris ecclesiæ.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hæc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua cuenda-verit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Datum Viterbii per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, x Kal. Januarii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno II.

CXXXIX.

Privilegium pro monasterio Sanctæ Mariæ Abbdonensi.

(Anno 1146, Dec. 25.)

Monasticon Anglicanum, I, 107.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Ingulfo abbati monasterii Sanctæ Mariæ de Abbdona, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum, salutem.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet sequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter entescat, et utilitas postulata, vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam Sanctæ Dei Genitricis ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quascunque bona in præsentiarum justè et canonice possidetis aut in futurum, concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ipsum locum in quo monasterium vestrum fundatum est; Hundredum de Hornimera, Abbdonam, et forum cum libertatibus et consuetudinibus omnibus, sicut reges Angliæ eas vobis

concesserant, cum Cumennora et Bertuna et omnibus appendiciis Hundredi, Mercham, Middletonam, Draitonam, Saringeford, Wlachenefeld cum omnibus appendiciis suis; ecclesiam S. Mariæ de Colum cum pertinentiis suis. Ecclesiam de Cinsentuna et duas hydas cum eis quæ adjacent; ecclesiam Sanctorum Innocentium et hospitia nostra quæ juxta ecclesiam sunt apud Lundonias, via Westmonasterii; ecclesiam Sancti Martini, et ecclesiam Sancti Aldadi, et quidquid terræ et juris habetis apud Drenford; ecclesiam de Miuneham; ecclesiam de Sustuna, Lating, Garing, Fernebergam, Witteham, Apesford cum appendiciis suis; Offen-tonam, Gost, Urdeham, Cerm, Wuelteford, Chive-laun, Vuinekefeto, Visseleam, cum appendiciis suis: Chuleham, Chutesdonam, Leonechenoram, Thademerlonam, Beredonam, Lechamsterdam, Lem-varionam, Tubhenciam, Linsfordam, Fagellor, cum omnibus quæ adjacent. In Gloucestrîæ Schira Du-hueltunam, et Cirne, cum appendiciis suis. In Chiltona quinque hydas. In Pesth duas hydas. In Dencheswrdea septem hydas. In Boclanda quinque hydas; in Chadeleswrda quatuor hydas quæ fuerunt Radulphi Basset. In Gersendona viginti hydas; in Cestretona unam hydram. In Hulla duas hydas. In Bereford quinque hydas. In Hernicota duas hydas; in Sultuna unam hydram et molendinum de Hlenovara. In Fencota unam hydram. In Benneham duas hydas ex dono Humfridi de Bohun. In Niweham unam piscariam cum appendiciis. In Colebroch quidquid terræ et juris habetis ex dono Milonis Crispini et Roberti Geruum. In Dumeltuna unam hydram ex dono Willielmi Guizemboez, et dimidiam hydram ex dono Henrici regis. In Stretona unam hydram et tres virgatas ex dono Henrici de Albenneio. Obeunte autem te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibidem qualibet subreptionis astutia vel violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerint eligendum. Prohibemus insuper ut nullus post factam ibidem professionem, absque abbatis et fratrum suorum licentia de eodem monasterio audeat discedere; discedentem vero nullus audeat retinere.

Statuimus quoque, ut monasterio vestro in quo fratres regularem vitam professi degunt nulli, omnino liceat secundum beati Benedicti Regulam ibidem constitutum ordinem immutare; nullus etiam episcoporum futuris temporibus audeat ejusdem religionis fratres de monasterio vestro, abbate et fratribus minus consentientibus, expellere. Sepulturam quoque monasterii liberam esse concedimus, ut qui se illic sepeliri deliberaverint devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat. Præterea libertates omnes et rationabiles monasterii vestri consuetudines a regibus Angliæ et episcopis vestris vobis concessas et

A scriptis eorum confirmatas, sicut eas hactenus in pace habuistis et tenuistis, vobis in perpetuum confirmamus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, vel quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica justitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen; amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus s.

Ego Conradus Sabinensis episcopus s.

Ego Imarus Tusculanus episcopus subscripsi.

Ego Gregorius presb. card. tit. Calixti subscripsi.

Ego Guido presbyt. card. tit. S. Chrysogoni s.

Ego Ubalduus presb. card. tit. S. Crucis in Jerusalem s.

Ego Guido presbyt. card. tit. Sanctorum Laurentii et Damasi s.

Ego Bernardus presb. card. tit. S. Clementis s.

Ego Manfredus presb. card. tit. Sanctæ Sabinæ s.

Ego Jordanus presb. card. tit. S. Susannæ s.

Ego Odo diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum s.

Ego Joannes diac. card. S. Mariæ Novæ s.

Ego Cithius diac. card. SS. Sergii et Bacchi s.

Ego Bernardus diac. card. S. Romanæ Ecclesiæ subscripsi.

Datum Viterbii per manum Guidonis S. Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, decimo Kalendas Januarii, indictione x, Incarnationis Domini anno 1146, pontificatus vero domni Eugenii papæ tertii anno secundo.

CAL.

Regnans oxo Canonicoꝝ S. Augustini Claustroneoburgi institutus, una cum cæteris privilegiis et immunitatibus, tam in temporalibus quam in spiritualibus, auctoritate apostolica confirmantur.

(Anno 1146, Dec. 27.)

[PEZ. *Thes. Anecd.*, VI, 1, 538, ex originali.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis MARQUARDO præposito et fratribus in cœnobio Sanctæ Mariæ Nivuenburgensis, quod in Pataviensi

episcopatu situm est, canonicam vitam professis, A
tam præsentibus quam futuris, in perpetuum.

Cum omnibus Ecclesiis et ecclesiasticis personis debitores ex injuncto nobis a Domino apostolatus officio existamus, illis tamen propensiori cura nos convenit imminere, quos ad omnipotentis Dei servitium et observationem regularis ordinis amplius anhelare cognoscimus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et ecclesiam Beatæ Dei Genitricis semperque virginis Mariæ, beato Petro oblatam, in quo divino mancipati estis obsequio, sub ejusdem apostolorum principis tutelam protectionemque suscipimus, et apostolicæ sedis privilegio communimus.

In primis siquidem statuente, ut ordo canonicus, qui secundum beati Augustini Regulam in eodem B
loco nascitur institutus, ibidem futuris temporibus perpetuo conservetur. Bona quoque et possessiones, quas in præsentiarum eadem ecclesia juste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate imperatorum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis ducimus exprimenda vocabulis: Fundum videlicet et plebem Niwenburgensem ex utraque parte fluminis cum decima et jure parochiali, et capellas cum suis pertinentiis. Similiter villas Altentoe, Struphign, Rugestorff, Haselbac, Seweindorf, Tattendorff, Haduartesdorff, Vezendorff, Pirinbom, Eberhartesdorff, Pruche, Wilantesdorff, Miverlingen, cum cæteris prædiis et vineis vestro furi pertinentibus.

Sancimus etiam ut in capellis fundatis vel fundandis, in possessionibus vestris nullus ministret sine concessione vestra. Sententia quoque a te, præposita, vel tuorum quolibet successorum in tuos parochianos canonicè promulgata, auctoritate apostolica rata teneatur. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas exigere præsumat. Porro sacramenta ecclesiastica a diœcesano accipiatis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, eaque vobis gratis et sine pravitate aliqua voluerit exhibere: D
alioquin catholicum, quemcunque maluerit, adeatis antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulatur indulgeat.

Sepulturam quoque loco vestro liberam esse concedimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva justitia matricis ecclesiæ. Obcunte vero tunc ejusdem loci præposito, vel ad ecclesiæ alterius regimen transeunte, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, vel substituat, nisi quem fratres communi consensu, aut fratrum pars consi-

lii sanioris secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam canonicè providerint eligendum. Ad dentes etiam interdicens, ut nemini professionis vestræ facultas sit, alicujus levitatis instinctu, vel acrioris religionis obtentu, sine præpositi vel congregationis licentia de claustris discedere; quod si discesserit, nullus episcoporum, nullus abbatum, nullus monachorum, sine communium litterarum cautione suscipiat, quandiu videlicet in ecclesia vestra canonici ordinis tenor, Domino præstante, vigerit. Si vero secundo vel tertio vocatus, redire contempserit, liceat ejusdem loci præposito canonicam in eum proferre sententiam.

Devote quoque petitioni vestræ congregationis annuentes, præsentis decreto sancimus, ut nullus præfatæ ecclesiæ advocatus, nisi de domo et progénie bonæ memoriæ Liupaldi marchionis, vestro tamen electus arbitrio constituatur, dum videlicet nullum gravamen vel exactio eidem loco pro ipsius patrocínio inferatur. Quod si ipse inutilis præfatæ ecclesiæ apparuerit et secundo tertio commonitus non emendaverit, liceat vobis ac vestris eum a procuratore ejusmodi removeri, eique alium idoneum substitueri.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diœcesani episcopi canonica justitia. Ad indicium autem perceptæ hujus a Romana Ecclesia libertatis, unum bizanctium nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvetis.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hujus nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et in futuro præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Gregorius presbyter tituli Calisti ss.

Ego Oddo diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido pbr. card. et S. Chrysogoni ss.

Ego Theodewinus S. Rufinæ eps. ss.

Ego Imarus Tusculanus eps. ss.

Ego Guido in Romana Ecclesia altaris minister indignus ss.

Ego Hubaldus pbr. card. tit. S. Crucis in Jerusa-
lem ss.

Ego Guido S. R. E. indignus diaconus ss.

Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu ss.

Ego Johannes diac. card. S. Mariæ Novæ ss.

Ego Petrus diac. card. S. Mariæ in via Lata ss.

Data Viterbi per manum Guidonis S. Rom. Eccl. diaconi card. et cancellarii, vi Kalendas Januarii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domini Eugenii III PP. anno secundo.

CXII.

Eberhardo episcopo Bambergensi jus pallii atque privilegia concedit.

(Anno 1146, Dec. 31.)

[USSERMAN, *Episcop. Bamberg*, Prob., 103.]

EUGENIUS episcopus.... EBERHARDO Babenbergensi episcopo ejusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Cum universis sanctæ Ecclesiæ filiis debitores ex injuncto nobis a Deo apostolatus officio existamus, illis tamen locis atque personis propensiori nos convenit charitatis studio imminere, quæ ad sedem apostolicam noscuntur specialius pertinere.

Hujus rei gratia, venerabilis frater Eberharde episcope, quem, . . . ordinationibus clericorum, etc., ut in privilegio Innocentii II, dat. an. 1159, Oct. 20 (*Patrol.* CLXXIX, sub num. 420). In festivitate beati Henrici regis, cujus corpus in eadem ecclesia requiescere creditur. Cujus profecto pallii. . . equitara, ut loco cit.

Datum Viterbii per manum Guidonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi card. et cancell., ii Kal. Jan., indict. x, Incarnat. Dominicæ ann. 1146, pontificatus vero domini Eugenii III pp. ann. ii.

CXLIH.

Conrado Romanorum regi Henricum Moraviensem episcopum remittit et commendat.

(Anno 1146, Dec. 31.)

[BOCZEK, *Cod. diplom. Morav.*, I, 238.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio CONRADO, illustri Romano regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Pro dilecto filio nostro C. [Eberhardo] Babenbergensi electo, nobilitatis tuæ et multorum religionum ac discretorum virorum litteras et preces recipimus et diligenter attendimus. Et quamvis Babenbergensem Ecclesiam tanquam specialem sedis apostolicæ filiam et personam ipsam pro scientia et honestate sua plurimum diligamus, vestris precibus tamen et personæ commendationibus incitati, Spiritus sancti gratia invocata propriis tanquam beati Petri manibus in ejusdem ecclesiæ episcopum consecravimus, atque his, quæ de dignitate ecclesiæ suæ a prædecessoribus nostris statuta sunt, innovatis, ipsum cum gratia sedis apostolicæ et litterarum nostrarum prosecutione ad ecclesiam suam remisimus. De duce vero Polonico, unde similiter preces tuas recipimus,

A dilectionem tuam scire volumus quod nos proxima mediante xl ipsius nuntios expectamus. Et si tunc venerint, nos rei veritate diligentius inquisiti, quod cum honore Dei facere potuerimus pro amore tuo libenter faciemus, sicut qui personam tuam, tanquam specialem B. Petri militem, vera in Domino charitate diligimus et preces tuas secundum Deum volumus exaudire. Præterea venerabilem fratrem nostrum Henricum, Moraviensem episcopum pro ipsius religione et honestate et sua etiam commendatione paterna benignitate recipimus. Et quamvis ipsum tanquam religiosum et Deo amabilem virum nobiscum aliquando in maximo honore et dilectione libentissime tenoremus, tamen quoniam tibi necessarium novimus, ipsum tuæ nobilitati duximus remittendum. Versa itaque vice eum dilectioni tuæ propensius commendamus. Rogamus ut eum pro nostro amore de charo chariorem habeas, et ipsius salubribus admonitionibus humiliter acquiescas.

Datum Viterbii, ii Kalend. Januarii.

CXLIII.

Privilegium pro monasterio S. Nicolai Septem-Fontium.

(Anno 1146.)

[HUGO, *Ann. Præm.*, II, 1189.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis BESCELINO abbati Septem-Fontium, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

C Ad hoc universalis Ecclesiæ cura nobis a providore omnium honorum Deo commissa est, ut religiosas diligamus personas et benevolentiam Deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Neque enim Deo gratus aliquando famulatus impeditur, nisi ex charitatis radice procedens, a puritate religionis fuerit conservata. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer ausimur et Beati Nicolai ecclesiam, salvo censu quodecim denariorum Catalaunensium ecclesiæ Leuti Petri de Monte, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegii communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ex dono comitis Theobaldi locum qui dicitur Novus cum appendiciis suis, assensu Bartholomæi episcopi et Bartholomæi thesaurarii Laudunensis. Ex dono Raynaldi archiepiscopi et Ecclesiæ Remensis, sedem molendini in loco qui dicitur Wandra, quidquid Bartholomæus et filius ejus similiter Bartholomæus vobis in eleemosynam contulerunt; agrum Bovonis assensu filii sui Walteri et Hugone de Fixa cum uxore sua annuente vobis concessum. Ex dono

Godefridi Lingonensis episcopi ecclesiam de Andelo, A
ecclesiam de Sancto Apro cum appendiciis suis.
Ex dono Henrici Tullensis episcopi allodium de
Boanvilla, ecclesiam de Geburvat. Ex dono Gau-
fridi de Jovilla locum qui dicitur Septem-Fontium,
cum appendiciis suis; decimas ipsius loci a capitulo
Molimensi, sub censu duorum solidorum Tullensis
monetæ. Ex dono Haimonis et Odonis locum qui
dicitur Radun. Ex dono Gosberti locum qui dicitur
Bonus. Concordia inter vos et ecclesiam de Crista,
de pascuis et aliis, et illam etiam inter vos et mo-
nachos de Saxifontana, de terra Sanctæ Mariæ, ra-
tionabiliter factas, præsentis scripti pagina confir-
mamus. Sane laborum vestrorum quos propriis ma-
nibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis
vestrorum animalium nullus omnino clericus vel
laicus decimas a vobis exigere præsumat. Sancimus
etiam ut Ordo canonicus secundum beati Augustini
Regulam et fratrum Præmonstratensium rationa-
biles institutiones perpetuis ibidem temporibus
inviolabiliter conservetur. Nullique fratrum con-
versorum, post factam professionem, absque abbatis
et capituli permissione liceat ex eodem claustro
discedere; discedentem vero nullus audeat reti-
nere.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat
præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus
possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere,
aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia in-
tegra conserventur eorum, pro quorum gubernatione C
et sustentatione concessa sunt, usibus omni-
modis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate
et diocesani episcopi canonica justitia. Si qua igitur
in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc
nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam
temere venire tentaverit, secundo tertiove commo-
nita, si non satisfactione congrua emendaverit, pote-
statis honorisque sui dignitate careat, reamque se
divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cog-
noscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei
et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena
fiat atque in extremo examine districtæ ultioni sub-
jaceat. Cunctis autem eidem loco jura sua servan-
tibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus D
et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud
districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant.
Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum anno 1146, pontificatus vero Eugenii III
papæ anno II, etc.

CXLIV.

*Monasterii S. Augustini Cantuariensis possessiones
et privilegia confirmat.*

(Anno 1146.)

[Hujus privilegii mentio tantum exstat in chronicis
W. Thorn ap. TWISDEN. *Hist. Angl. Script.* II
4807].

CXLV

*Ad Hugonem Antissiodorensis et Godefridum Lin-
gonensem, episcopos, et Bernardum Clarævallensem
abbatem.*

(Anno 1145-47.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 653].

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabilibus fratribus HUGONI Antissiodorensi, et G.
Lingonens. episcopis, et charissimo illo B. Claræ-
vallensi abbati, salutem et apostolicam benedi-
ctionem.

Apostolicæ sedis administratio, cui, licet imme-
riti, deservimus, facit nos universis Ecclesiis debi-
tores: et quemadmodum de earum pace et tran-
quillitate gaudemus, ita si qui eas indebitis molestiis
et fatigationibus inquietant, paterno affectu dolemus,
et eis tam per nos ipsos, quam per fratres
nostros benigne providere solliciti sumus. Accepimus
autem quod venerabile monasterium Sanctæ
Mariæ de Vizeliaco filius noster W. Nivernensium
comes contra justitiam et antiquam consuetudinem
gravare contendat, cum dilectos filios nostros Pon-
tium abbatem et fratres ipsius loci, atque eorum
burgenses, extra villam Vizeliac. pro faciendis seu
recipiendis justitiis contra privilegiorum apostolicæ
sedis statuta exire constringat. Quia ergo monaste-
rium ipsum Beati Petri juris est, et sub sanctæ
Romanæ Ecclesiæ patrocinio et defensione consistit,
in sua ei justitia nec possumus deesse, nec debe-
mus. Ideoque per præsentia scripta vobis manda-
mus, quatenus eundem comitem ex nostra parte
districtius commonere curetis, ut de cætero neque
abbatem, neque monachos, neque burgenses pro
hujusmodi causis prædictam villam egredi cogat.
Quod si facere attentaverit, dissimulare non pote-
rimus quin B. Petri injuriam districtius ulciscamur.

CXLVI.

*Ad Guillelmum Nivernensem comitem. — Ut Vizelia-
censes monachos et burgenses, pro facienda seu
recipienda justitia, Vizeliaco exire non compellat.*

(Anno 1145-47.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 649.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto
filio GUILLELMO Nivernensi comiti, salutem et aposto-
licam benedictionem.

Venerabilia loca, et religiøsæ personæ, quæ suam
in Deo obsequio intentionem fixerunt, nullis debent
gravaminibus conculi, nullis molestiis agitari. Ac-
cepimus autem, unde valde miramur, quod dilectos
filios nostros, Pontium abbatem, et fratres Vizelia-
censis monasterii, atque ipsorum burgenses, contra
privilegiorum apostolicæ sedis statuta, pro facienda
seu recipienda justitia extra Vizeliacum exire com-
pellas. Quod tanto gravius ferimus, quanto mona-
sterium ipsum ad sedem apostolicam specialius
pertinet, et ad ejus defensionem et patrocinium
proprie spectare videtur. Te ergo indignum est, et
ab industria catholicorum principum penitus alie-

num, ut sacrosanctæ R. ecclesiæ statuta temere ab aliquo dissolvantur, cujus privilegia divinitus radicata evelli nullatenus possunt. Per præsentia scripta nobilitati tuæ mandamus, quatenus de cætero, neque abbatem, neque monachos prædicti monasterii, sive ipsorum burgenses, pro supradictis causis extra Vizeliacum egredi cogas. Quod si monitis et mandatis nostris obedire neglexeris, dissimulare non poterimus, quin B. Petri injuriam pro nostri officii debito vindicemus.

CXLVII.

Ad eundem. — Ut cesset ab infestatione Vizeliacensium.

(Anno 1145-47.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 650.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro GUILLELMO Nivernensi comiti, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanta devotione pater tuus apostolicæ sedi semper adhererit, et quæ ad eam pertinere noverat, quam studiosè dilexerit, et fovèrè ac manutenerè curaverit, notitiam tuam latere non debet. Propterea B. Petrus eum, dum vixit, honoravit, prorexit, et ampliavit terris, atque circa finem hujus labentis vitæ in consortio sanctorum virorum susceptum, reseratis ei regni cœlestis januis, cum sanctis agnibus in æterno palatio feliciter, sicut credimus, collocavit. Prædecessores etiam nostri ipsum affectione debita dilexerunt, et in suis necessitatibus efficaciter adjuverunt. Nos quoque temporibus nostris personam et domum tuam, sicut specialem B. Petri familiam, paterna benignitate dileximus, honoravimus: et semper idipsum facere, ductore Deo, præoptamus, si tu parentum vestigiis inhærendo, matrem tuam sanctam Romanam Ecclesiam devotione amaveris, et quæ ad eam pertinent fovere ac manutenerè curaveris. Miramur autem quod, sicut ex conquestione dilecti filii nostri Pontii Vizeliacensis abbatis didicimus, antiquam libertatem ipsius monasterii, quod utique ad proprium jus B. Petri ab ipso foundationis exordio indubitanter noscitur pertinere, conaris infringere, et novas consuetudines ac indebitas exactiones eidem filio nostro abbati moliris imponere. Non considerans tantorum et tam sanctorum apostolicorum anathematis sententiam, quæ sicut in eorum privilegiis declaratur, in perturbatores ejusdem cœnobii promulgata esse dignoscitur. Quia ergo locus ipse sub B. Petri tutela et nostra defensione specialiter consistere cernitur, et diminutionem libertatis, seu immunitatis ipsius pati nec possumus, nec debemus: per præsentia scripta nobilitati tuæ mandamus, quatenus ipsum monasterium in sua libertate dimittas, et ab infestatione prædicti filii nostri Pontii ejusdem loci abbatis, pro B. Petri et nostra reverentia, omnino abstineas. Quod si ab impetitione tua cessare nolueris, nos quantum æquitatis jus exigit, tibi offerimus, et in præsentia dilecti filii nostri I., apostolicæ sedis legati, qui per partes

illis præstante Domino est in proximo rediturus, memoratum filium nostrum Pontium abbatem super causa ipsa tecum stare ad justitiam volumus: vel si forte idem legatus nimum, quod minime credimus, reditum suum distulerit, in conspectu venerabilium fratrum nostrorum S. [Samsonis] Remensis archiepiscopi, G. [Guillenci] Lingonensis episcopi, atque charissimi filii nostri B. [Bernardi] Claravallensis abbatis, idem negotium discuti volumus, et mediante justitia diffiniri. Si vero neque hoc facere, neque ab infestatione ipsius abbatis, et fratrum inibi Domino militantium, cessare volueris, tolerare non poterimus, quin B. Petri patrimonium tueamur, et ab indebita oppressione tua præfatum monasterium tam per nos quam per fideles Ecclesiæ liberemus.

CXLVIII.

Ad Ludovicum Francorum regem. — De eodem argumento.

(Anno 1145-47.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 651.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Ludovico illustri Francorum regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Summum in regibus bonum est justitiam colere Dei ecclesias in suo jure devotione debita custodire atque diligere, et in subjectos non sinere quod potestatis est fieri, sed quod æquum est, custodiri. Monasterium Vizeliacense quam proprie, quam specialiter a suæ foundationis exordio ad apostolicam sedem pertineat, et quanta cura in suæ libertatis et immunitatis integritate a Romanis pontificibus, sive regibus, et aliis principibus, eisdem loco indultæ, usque ad tempora nostra per studium et exactam diligentiam prædecessorum nostrorum, et parentum tuorum custoditum sit, ejusdem loci status incolomis evidenter ostendit, et tam vicini quam longe positi recognoscunt. Nunc autem nobilis vir G. [Guillelmus] Nivernensium comes a vestigiis parentum suorum declinans, libertatem ipsius conatur infringere, et novas consuetudines atque indebitas exactiones dilecto filio nostro Pontio ejusdem loci abbati molitur imponere, non attendens anathematis sententiam quæ in perturbatores, seu infestatores ejusdem cœnobii, a tot et tam sanctis pontificibus Romanis, sicut in eorum privilegiis declaratur, promulgata esse dignoscitur. Quia ergo locus ipse juris B. Petri et sub ejus tutela et nostra defensione indubitanter consistere cernitur, atque diminutionem ipsius justitiæ pati non possumus, nec debemus, per apostolica scripta nobilitati tuæ mandamus, quatenus prædictum comitem ab inquietatione ipsius monasterii desistere facias, et in sua libertate dimittere. Quod si ab impetitione sua cessare noluerit, nos, quantum æquitatis jus exigit, ei offerimus, et in præsentia dilecti filii nostri I., apostolicæ sedis legati, qui per partes illas, præstante Domino, est in proximo rediturus, memoratum filium nostrum Pontium abbatem super causa ipsa stare ad justitiam

iam volumus. Vel si forte idem legatus nuntius, A et morientium penitentias, omnia divina officia quod minime credimus, reditum suum distulerit, in conspectu venerabilium fratrum nostrorum S. [Samsonis] Remensis archiepiscopi, G. [Guillenci] Lingonensis episcopi, atque charissimi filii nostri B. [Bernardi] Clarævallensis abbatis, idem in negotium discuti volumus, et mediante justitia diffiniri. Si vero antedictus comes, neque hoc facere, neque ab infestatione ipsius abbatis et fratrum inibi Deo militantium cessare noluerit, nobis necessitas imminet, ut beati Petri patrimonium tueamur, et ab indebita oppressione ipsius comitis, antefatum monasterium tam per nos, quam per fideles Ecclesiæ liberemus. Ideoque, quoniam per excellentiorem ac devotiorem Ecclesiæ fidelem ac defensorem non possumus, tuæ industriæ studium B rogando attentius incitamus, ut ipsum comitem a tanta præsumptione firmiter revocet, et omnino prohibeas.

CXLIX.

Ad eundem. — De eodem argumento.

(Anno 1145-47.)

[Mansi, Concil., XXI, 651.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, charissimus in Christo filio Ludovico illustri Francorum regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Pro sinceri amoris et paternæ affectionis prærogativa quam litteris et viva voce tibi frequenter ostendimus, si aliquando super aliquibus causis strenuitatem tuam nos rogare contingat, nostras, C imo B. Petri preces in nobis debes attentius exaudire. Sed cum pro vexatione, quam Nivernensium comes Vizeliacensi monasterio contra Deum et omnem justitiam præsumptione tyrannica inferre dignoscitur, nobilitati tuæ scripserimus, postmodum vehementius et atrocius quam antea ipsum monasterium oppressit, ammixit, et cum perfidis burgensibus ipsius loci non destitit impugnare, et proprium allodium et patrimonium ejusdem apostolorum principis, licet in vanum, conatur auferre. Quare autem hoc contigerit, sive quia juxta mandatum nostrum prædictum comitem a tanta præsumptione nolueris, sive neglexeris cohibere, sive idem comes commonitionem et potestatis tuæ dominium parvi penderit, ignoramus. Et quoniam tam immoderatam D nequitiam dissimulare impunitam non possumus, nec debemus, nobilitati tuæ per iterata scripta mandamus, atque attentius exoramus, quatenus antedictum comitem districte commoneas, ut jamua quæ memorato monasterio intulisse dignoscitur, in integrum emendet, et locum ipsum in pace ac libertate sua dimittat. Quod si aliquam in eodem monasterio justitiam se habere confidit, nos quod justum fuerit, ei faciemus postmodum exhibere. Si vero in sua pertinacia induratus, hoc effectui mancipare contempserit, nos in personam ejus ac burgensium de Vizeliaco, excommunicationis sententiam sine appellationis remedio proferrî præcepimus, et in tota terra ipsius præter baptisterium puerorum,

et morientium penitentias, omnia divina officia prohiberi. Quocirca præsentium auctoritate mandamus, ut ex tunc ab eo tanquam ab excommunicato abstineas, et burgenses ipsos ab omnibus feriis regni tui sub banno tuo penitus prohibens, et quibuscunque inveniri potuerint, capi, et rebus suis spoliari, sicut perjuros et Ecclesiæ turbatores, justitiæ zelo præcipias.

CL.

Ad eundem. — De eodem argumento.

(Anno 1145-47.)

[Mansi, Concil., XXI, 652.]

Per alia scripta nobilitati tuæ mandavimus, quatenus Nivernensem comitem ab infestatione Vizeliacensis Ecclesiæ, quæ ad jus B. Petri specialiter pertinet, attentius cohiberes, Et ecce, quod sine grandi mentis afflictione non dicimus, nescimus an eum exinde magnificentia tua convenire neglexerit, an ipse noluerit jussioni tuæ parere. Postquam nos propter hoc tibi nostra scripta transmisimus, idem comes durius est eandem Ecclesiam insecutus, et nunc per se, nunc per eos qui sub ejus ditione consistunt, fratres inibi ad Dei servitium commorantes et terrere minis, et fatigare injuriis non desistit. Sane omni nostra commonitione cessante, tam illi, quam universis Ecclesiis, quæ in terra tibi a Deo commissa consistunt, deberes esse præsidio, et a pravorum incursibus, maxime autem eorum qui tuis præceptionibus acquiescunt, eas studiosius defensare. Nunc autem petitionibus et precibus nostris adhibitis, Ecclesiam ipsam non videmus ab ejus inquietationibus liberatam. Quocirca magnificentiam tuam apostolicis litteris et precibus admonemus, quatenus, sicut de nostra dilectione confidia, ita eundem comitem ab infestatione Vizeliacensis Ecclesiæ ac honorum ejus districto cohibeas, et homines suos eum facias attentius commoneare. Porro si aliquid sibi adversus ipsam Ecclesiam, aut res ejus credit juste competere, nos, ad quos provisio et regimen Ecclesiæ ejusdem specialiter pertinet, si postulaverit, æquitate media nos aut delegatos iudices curabimus exhibere.

CLl.

Ad Odonem Burgundiæ ducem. — De eodem argumento.

(Anno 1145-47.)

[Mansi, Concil., XXI, 653.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectio in Christo filio nobili viro ODONI Burgundiæ duci, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad industriam catholicorum principum spectare dignoscitur venerabilia et Deo dicata loca affectione debita fovere, et a pravorum hominum incursibus defensare. Vizeliacense monasterium Beatæ Mariæ Magdalænæ quam proprie, quam specialiter ad jus beati Petri pertinet, et quod a suæ foundationis exordio sub apostolicæ sedis tutela commissum sit, tam vicini quam longe positi recognoscant. Ideoque de tua nobilitate plurimum confidentes, idem ma-

nasterium, et quæ ad ipsum pertinent, strenuitati tuæ duximus attentius commendandum, per præsentia scripta rogantes, quatenus locum ipsam devotionis intuitu diligas, protegas, et ab eorum infestationibus, qui antiquam ejus libertatem nituntur infringere vel turbare, pro beati Petri et nostra reverentia manuteneas et defendas. Idem scribimus Archimbaldo de Burbono, et comiti Theobaldo.

CLH.

Hugonem archiepiscopum Turonensem tam Dolensiam quam cæterorum Britanniarum ceterioris episcoporum metropolitam sancit.

(Anno 1147, Jan. 3.)

[MARTEN., *Thesaur.* III, 892.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HUGONI Turonensi archiepiscopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Justitiæ et rationis ordo suadet, ut qui sua desiderat a successoribus mandata servari, decessorum suorum voluntatem et statuta custodiat. Prædecessor siquidem noster felicitis memoriæ papa Innocentius controversiam, quæ de prælatione Turonensis Ecclesiæ et subjectione Dolensis inter earum pastores jam diu agitata est, venerabili fratri nostro Gaurido Carnotensi episcopo, tunc apostolicæ sedis legato cognoscendam, terminandamque commisit: quæ cum in ejus præsentia in pluribus locis Galliæ tractata esset, et necdum sine debito terminata, Dolensis archiepiscopus ad ejusdem prædecessoris nostri præsentiam venit, conquerens in dilatione ipsius causæ se multoties gravatum esse, et multas ob hoc expensas sustinuisse: propter quod suppliciter postulavit, ut idem prædecessor noster eandem causam ad suam præsentiam revocaret, et debitum finem imponeret. Cujus petitioni acquiescens apostolicis litteris tibi præcipiendo mandavit, ut apostolico te conspectui præsentares, ecclesiæ tuæ justitiam super hoc ostendere preparatus. Quo interim divino judicio viam universæ carnis ingresso, tam tu, frater archiepiscope, quam Dolensis pro ejusdem controversiæ decisione prædecessoris nostri beatæ recordationis papæ Lucii vos conspectui præsentastis. Cum autem de ecclesiæ tuæ justitia rationes, scripta et argumenta plurima produxisses; productum est tandem in medium prædecessoris nostri bonæ memoriæ papæ Urbani privilegium, in quo manifeste continebatur, quod idem papa post multas hujus rei in sua et legatorum etiam sedis apostolicæ præsentia discussiones et retractationes, scriptis Romanorum pontificum, Nicolai videlicet, Joannis, Leonis quoque noni, et Gregorii septimi diligenter inspectis, et omnibus hinc inde diligenti examinatione pertractatis, ex communi fratrum suorum episcoporum et multorum Romanæ Ecclesiæ clericorum consilio decrevit, et scripti sui munimine roboravit, ut tam Dolensis, quam cæteri deinceps Britannorum episcopi Turonensem Ecclesiam suam esse metropolim recognoscerent, et debitam ei semper reverentiam exhiberent: nec ulla

ulterius tempore post Rollandi obitum, qui tunc Dolensi Ecclesiæ præsidebat, ad palles usum Dolensis episcopus aspiraret. Ad hæc vero Dolensis nihil quod ratione subnixum esset, respondit; nec partem suam alicujus Romani pontificis auctoritate tueri potuit.

Auditis itaque utriusque partis allegationibus, et scriptis Romanorum pontificum ex parte Turonensis Ecclesiæ studiose inspectis, præfatus prædecessor noster papa Lucius, communicato consilio in consensu fratrum suorum episcoporum, presbyterorum, et diaconorum cardinalium, et multorum aliorum nobilium Romanorum civium, eandem sententiam auctoritate apostolica confirmavit; et tam te, quam Turonensem Ecclesiam de ipsorum episcoporum obedientia propria manu per baculum investivit. Præcipiens juxta ejusdem sententiæ tenorem, ut tam Dolensis, quam universi deinceps Britanniarum ceterioris episcopi Turonensi Ecclesiæ tanquam metropoli propriæ subjaceant, et debitam ei reverentiam humiliter exhibeant, nullusque de cætero Dolensis episcopus ad pallii usum aspirare præsumat, sed sicut jam dictum est, Turonensem Ecclesiam propriam metropolim recognoscat, et reverenter ei obediat. Nos igitur qui, licet indigni, in sede justitiæ, disponente Domino, constituti, a via veritatis deviare nec volumus, nec debemus, eorundem prædecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, eandem sententiam sedis apostolicæ auctoritate nobis a Deo concessa confirmamus, et præsentis scripti munimine roboramus. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostram confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examinis districtæ ultioni subjaceat. Observantibus autem sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

S. PETRUS. S. PAULUS. EUGENIUS PAPA III.

Locus monogrammaticus.

FAC MECUM, DOMINE, SIGNUM IN BONUM.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Theodewinus S. Rufinæ episcopus ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tituli Callixti ss.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli S. Chrysogoni ss.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis tituli SS. Joannis et Pauli ss.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli SS. Laurentii et Damasi ss.

Ego Hugo presbyter tituli in Lucina ss.

Ego Aribertus presbyter cardinalis tituli S. Anastasie ss.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis S. Crucis in Jerusalem ss.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli Pastoris ss.

Ego Manfredus presbyter cardinalis S. Savinæ ss.

Ego Jordanus presbyter cardinalis tituli S. Sumanæ ss.

Ego Oddo diaconus cardinalis tituli S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Octavianus diaconus cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Joannes diaconus cardinalis S. Mariæ Novæ ss.

Ego Guido diaconus cardinalis S. Mariæ in Porticu ss.

Ego Jacintus diaconus cardinalis S. Mariæ in Cosmydyu ss.

Ego Petrus diaconus cardinalis S. Mariæ in via Lata ss.

Datum apud S. Flavianam per manum Gaidonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, III Nonas Januarii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno II.

CLIII.

Monasterii Vivensis possessiones et privilegia confirmat.

(Anno 1147, Jan. 15.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.* III, 253.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis RUSTICO priori de Vivo, ejusdemque fratribus, tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effecta debet, etc. Monasterium de Vivo, in quo divino vacatis servitio, presentis scripti pagina commuimus. Statuentes ut quascunque possessiones, etc. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Monasterium videlicet Sancti Petri in Campo; monasterium Sancti Benedicti de Mojano; monasterium Sancti Petri in Arnano, cum omnibus bonis et possessionibus suis, quemadmodum a fratre nostro Martino Clusino episcopo ad reformandam religionem vobis canonice concessa sunt, et scripto suo firmata. Quia vero monachi et religiosi viri de aliorum fidelium elemosynis atque beneficentia debent vivere, auctoritate apostolica constituimus, ut de laboribus, quos propriis manibus, sumptibusque colligitis, alicui dare decimas non cogamini. Mansuro quoque in perpetuum per Dei gratiam decreto sancimus, ut clericos vel laicos et seculo fugientes, dummodo nulli conditioni teneantur obnoxii, postulata ab episcopis suis licentia, ad conversionem suscipiendi, eisque monasticæ professionis habitum tribuendi facultatem liberam habeatis, absque aliquorum contradictione sive molestia. Sicque ab omnium hominum infestationibus expediti, omnipotentis Dei servitio libere et absque molestia insistatis. Decernimus ergo ut nulli

omnino hominum, etc., salva apostolica auctoritate et Clusini episcopi canonica justitia. Si qua igitur, etc.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Theodewinus Sanctæ Rufinæ episcopus subscripsi.

Ego Albericus Ostiensis episcopus subscripsi.

Ego Ismarus Tusculanus episcopus subscripsi.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis titulo Sanctorum Joannis et Pauli subscripsi.

Ego Guido presbyter cardinalis titulo Sancti Laurentii in Damaso subscripsi.

Ego Oddo diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum subscripsi.

B Ego Octavianus diaconus cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tulliano subscripsi.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu subscripsi.

Ego Jacintus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin subscripsi.

Datum apud Marturam per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, Idibus Januarii, indictione x, Incarnationis Domini nostri Jesu Christi anno 1146, pontificatus vero domini Eugenii tertii papæ anno II.

CLIV.

Privilegium pro monasterio Raitenhaselacensi

(Anno 1147, Jan. 28.)

[HUNDIUS, *Metropol. Salisburg.*, III, 197.]

C EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GERONI abbati ejusque fratribus de Raitenhaslach, tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est faciliem præbere consensum ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulatiombus clementer annuimus, et præfatum locum, in quo divino mancipati estis officio, sub B. Petri et nostræ protectione suscipimus, statuantes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Locum ipsum quemadmodum a venerabili fratre nostro Chamarado archiepiscopo Salisburgensi vobis pia devotione collatum est; Windeberge cum omnibus appendiciis suis; Tierolfingen mansum unum cum pascuis, cultis et incultis, quæsitis legitime vel acquirendis; in silva quæ vulgo dicitur Amfingersfort, pascua Portenæ areamque Sulingen. In Ratisponensi episcopatu prædium in loco qui Mosulgea vocatur, sicut a nobili viro Wolfscro, uxore quoque et filiis suis rationabiliter vobis concessum est. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestro-

ram an. manum, nullus a vobis decimas exigere præsumat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus bona auferre, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non congrua satisfactione emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini B Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum apud vicum Bovianum [al. Pronianum], per Guidonem sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconum cardinalem et cancellarium, xv Kalen. Februarii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domni Eugenii papæ tertii anno secundo.

CLV.

Bulla pro Camaldulensi congregatione.

(Anno 1147, Febr. 6.)

[MITTARELLI, *Annal. Camaldul.*, III, 437, ex codice veteri S. Michaelis in burgo Pisanum.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis, filiis AZONI priori Camaldulensi ejusque fratribus regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Nec enim Deo gratus aliquando famulatus impenditur, nisi ex charitatis radice procedens, a puritate religionis fuerit conservatus. Oportet igitur omnes Christianæ fidei amatores religionem diligere et loca venerabilia cum ipsis personis divino servitio mancipatis, attentius confovere. Eapropter, charissimi in Domino filii, justis petitionibus vestris assensum præbentes locum vestrum cum omnibus ad se pertinentibus in B. Petri tutelam nostramque protectionem suscipimus, et apostolicæ sedis patrocinio communitimus. Prædecessorum itaque nostrorum beatæ memoriæ Honorii et Innocentii Romanorum pontificum vestigiis inhærentes, præsentis decreto statuimus ut Camaldulensis eremus perpetuis futuris temporibus in sui status et religionis vigore consistat, et ordo monasticæ observantiæ in tota vestra congregatione statutis nullius personæ insolentia et superstitione aliqua permutetur. Hoc etiam adjuvantes ut nemini fratrum vestræ congregationis post factam monasticam professionem, absque prioris et rationabili fratrum licentia sit egrediendi

A facultas. Si vero exire præsumpserit, et secundo tertiove communitus, redire contempserit, quousque congrue satisfecerit, ipsum excommunicationis sententiæ subjugamus. Prohibemus insuper ne quis [eorum], qui a vestræ congregationis fratribus gubernatur, a nullo episcoporum absque canonica examinatione, divino interdicatur officio. Præterea in communi civitatis seu parochiæ interdicto, clausis januis et non admissis diocesanis, ecclesiarum vestrarum monachi nequaquam prohibeantur divina officia celebrare. Quicunque vero pro obsequio servorum Dei in eremo Camaldulensi degentium ad aliquas partes perrexerint, tam in eundo quam in redeundo, seu etiam in stando a nullo penitus molestentur.

Porro quæcunque bona, quascunque possessiones in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus in eadem religionis permanentibus in perpetuum et illibata permaneant. In quibus hæc propriis nominibus adnotanda subjungimus: In episcopatu Aretino ecclesiam videlicet Sancti Donati, quæ Fons Bonus dicitur, cum hospitali, et omnibus suis bonis. In ipsa civitate, monasterium S. Petri Piculi, et ecclesiam S. Michaelis; monasterium Silvæ Mundæ; monasterium Sanctæ Mariæ in Agnano, monasterium S. Petri in Rota; monasterium Sancti Salvatoris Berardingorum; monasterium B. Quirici in Rosa; curtem Luponis cum ecclesia; eremum Fleri, monasterium Sancti Viriani; monasterium Sancti Bartholomæi in Anglari cum castro et omnibus pertinentiis suis; villam de Monthione, quam emistis ab abbate Sanctæ Floræ, et ecclesiam ejusdem villæ; villam de Modiana, quam emistis ab Henrico præposito, et reliquis canonicis, sicut in vestris chartulis continetur, et ecclesiam ejusdem villæ cum decimatione; decimationes villæ Agnæ, et ecclesiam ejusdem villæ, et decimationem de Lagnano. In episcopatu Fesulano, monasterium Sanctæ Mariæ in Poplena. In episcopatu Castellano monasterium de Diciano; monasterium Sancti Sepulcri cum toto burgo. In episcopatu Florentino, monasterium Sancti Petri in Luco; monasterium Sancti Salvatoris juxta civitatem. In episcopatu Lucano monasterium Sancti Petri in Puteolis cum capella burgi Porcarie, et capella castri; monasterium Sancti Salvatoris in Cantiniano; hospitale juxta burgum Sancti Genesis. In episcopatu Vulturnano, monasterium Sancti Justi prope civitatem; monasterium Sancti Petri in Cerreto; monasterium Sanctæ Mariæ in Puliciano; monasterium Sancti Petri in Fontauro. In episcopatu Pisano monasterium Sancti Stephani in Cimatoria; monasterium Sancti Savini in Montione. In ipsa civitate, monasterium Sancti Michaelis, monasterium Sancti Fridiani, monasterium Sancti Zenonis, salvo jure Romanæ Ecclesiæ. In episcopatu Clusino monasterium Sancti Petri in vivo montis Amiani,

quemadmodum a prædecessore nostro felicitatis memorie papa Cælestino definitum est. In Sardinie insula, monasterium Sancte Trinitatis in Saccaria; ecclesiam Sancte Eugenie in Samanar; ecclesiam Sancti Michaelis et Sancti Laurentii in Vanari; ecclesiam Sancte Mariæ et Sancti Joannis in Altasar; ecclesiam Sancte Mariæ in Contra; ecclesiam Sancti Joannis et Sancti Simonis in Salvenaro; ecclesiam Sancti Nicolai in Trulla; ecclesiam Sancti Petri in Scano; ecclesiam Sancti Pauli in Controniano; ecclesiam Sancti Petri in Heolin. In Marchia Camerina, monasterium Sancti Georgii, monasterium Sancti Martini in Accole cum ecclesia, quæ dicitur Eremita. In Galiata, monasterium Sancte Mariæ in insula; eremum Fajoli. In episcopatu Populiensi ecclesiam Sancti Paterniani in Ferracciano. In episcopatu Faventino monasterium Sancti Hippolyti juxta civitatem. In episcopatu Ravennate monasterium Sancti Apollinaris in Classe. In episcopatu Bononiensi, monasterium Sancti Michaelis, monasterium Sancte Christiane; in ipsa civitate ecclesiam Sancti Damiani. Item in episcopatu Aretino ecclesiam Sancti Saviini in Clio, ecclesiam de Castillione; item monasterium de Morrona.

Hæc igitur omnia cum omnibus ad ipsa monasteria pertinentibus statuimus, et apostolicæ sedis auctoritate sancimus, tanquam corpus unum sub uno capite, id est sub priore Camaldulensis eremi temporibus perpetuis permanere, et in illius disciplinæ observatione persistere. Sub illo, inquam, priore, qui ab ipsius congregationis abbatibus sive prioribus et ab eremitis regulariter electus, præstante Domino, fuerit. Porro congregationem ipsam ita sub apostolicæ sedis tutela perpetuo confovendam decernimus, ut nulli episcoporum facultas sit aliquid ex his monasteriis, absque prioris conniventia, vel apostolicæ sedis licentia, excommunicare, vel a divinis officiis interdiceret. Fratribus autem Camaldulensis eremi licentia sit, a quo voluerint catholico episcopo consecrationum et ordinationum sacramenta suscipere.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum eremum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis sub-

A jaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

FAC MECUM, DOMINE, SIGNUM IN BONUM.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Guido presb. card. tit. Sancti Grysogoni ss.

Ego Oddo diac. card. Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

Ego Guido presb. card. tit. Sanctorum Laurentii et Damasi ss.

Ego Joannes diac. card. Santi Adriani ss.

B Ego Hugo presb. tit. in Lucina ss.

Ego Julius presb. card. tit. Sancti Marcelli ss.

Ego Jordanus presb. card. tit. Sancte Susanne ss.

Ego Theodewinus Sancte Rufine episcopus ss.

Ego Humbaldus presb. card. Sanctorum Joannis et Pauli ss.

Ego Octavianus diac. card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Imarus Tusculanus episcopus ss.

Ego Guido presb. card. tit. Pastoris ss.

Ego Joannes diac. card. Sancte Mariæ Novæ ss.

Ego Guido diac. card. Sancte Mariæ in Porticu ss.

C Ego Jacinthus diac. card. Sancte Mariæ in Cosmedyn.

Datum apud Sanctum Genesium per manus Guidonis, sancte Romanæ Ecclesiæ diac. card. et cancellarii, viii Id. Februarii, indictione x, incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno secundo.

CLVI.

Privilegium pro parthenone S. Petri de Luco.

(Anno 1147, Febr. 7.)

[MITTARELLI, *Annal. Camaldul.*, III, 440.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectæ in Christo filiæ.... abbatisse monasterii Sancti Petri siti in Luco.....

D Quoniam sine cultu veræ religionis nec charitatis unitas potest subsistere, nec Deo gratum haberi servitium, expedit apostolicæ auctoritatis religiosas personas diligere, et earum quieti, auxiliante Domino, salubriter providere. Quapropter, dilectæ in Domino filiæ, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino mancipatæ estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes, quod quascunque possessiones, quæcunque bona idem cœnobium ex oblatione bonæ memoriæ Gotidii et concessione Rodulphi Camaldulensis prioris in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione principum, vel oblatione fidelium,

seu aliis justis modis, largiente Domino, poterit ad-
pisci, firma vobis et eis, quæ post vos successuræ
sunt, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis
duximus exprimenda vocabulis: Partem de oppi'o
Luci cum pertinentiis suis; Larcianæ villæ partem
cum pertinentiis suis, possessiones in Tiliiano et in
Fortunio, et in prata; partem de Cantamerulo;
partem de Rivofrigido cum pertinentiis suis; par-
tem de Rivocornoclaro cum pertinentiis suis; par-
tem de villa Castri, et de villa Silvæ, et de villa
Frenæ cum pertinentiis suis; ecclesiam Sanctæ
Christinæ prope castrum Septem-Fontium cum per-
tinentiis suis. Sane laborum vestrorum, quos pro-
priis sumptibus collitis, sive de nutrimentis vestro-
rum animalium, nullos omnino a vobis decimas
exigere præsumat. Sepulturam quoque ipsius loci
liberam esse concedimus, ut eorum, qui se illic se-
peliri deliberaverint, devotioni aut extremæ volun-
tati satisfiat, nisi forte excommunicati vel inter-
dicti sint, nullus obsistat, salva justitia matricis
ecclesiæ. Porro locus ipse semper sit sub Camal-
dulensis prioris dominio, atque provisione perma-
neat, nec episcopo, nec episcopi ministris liceat
ejusdem loci congregationem aut ejus presbyteros
excommunicare vel interdicare, aut super alio ne-
gotio molestare, nisi prius camaldulensem priorem
charitatis studio requisierit.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat
idem cœnobium temere perturbare, aut ejus pos-
sessiones auferre, vel ablatas retinere, vel temera-
riis vexationibus fatigare, sed omnia integra conser-
ventur earum, pro quarum gubernatione ac susten-
tatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura,
salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesani epi-
scopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum
ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ con-
stitutionis paginam sciens, contra eam temere ve-
nire tentaverit, secundo tertiove communita, si se
satisfactione congrua non emendaverit, potestatis
honorisque sui dignitate careat, reamque se divino
judicio existere de perpetrata iniquitate cogno-
scat, et a sacratissimo corpore et sanguine Domini
et Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque
in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. D
Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax

Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum
bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem
præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Guido presbyter cardinalis tit. Sanctorum

Laurentii et Damasi ss.
Ego Oddo diacon. card. tit. Sancti Georgii ad
Velum Aureum ss.

Ego Octavianus diac. card. tit. Sancti Nicolai in
Carcere Tulliano ss.

Ego Joannes diac. card. tit. Sancti Adriani ss.

Ego Joannes diac. card. tit. Sanctæ Mariæ Novæ ss.

Ego Guido diac. card. tit. Sanctæ Mariæ in Por-
ticu ss.

A Ego Jacinthus diac. card. tit. Sanctæ Mariæ in
Cosmedin ss.

Ego Julius presbyter card. tit. Sancti Marcelli ss.

Ego Theodovianus Sanctæ Rufinæ episcopus ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

Datum apud Sanctum Ginesium per manum Gui-
donis sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis et can-
cellarii, septimo Idus Februarii, indictione decima,
anno Dominiæ Incarnationis millesimo centesimo
quadragesimo sexto, pontificatus domni Eugenii
papæ tertii anno secundo.

Ego Benivieni notarius quondam domni Joannis
Matabocchi authenticum hujus exempli vidi et legi, et
quidquid scriptum est, hic per ordinem scripsi et
publicavi.

Ego Rainertus de Monteficalli notarius authenti-
cum hujus exempli vidi et legi ideoque ss.

Ego Thedericus quondam Berardi de Capraja judeæ
ordinarius et notarius huic exemplo rite ex authentico
sumpto, etc. ss.

CLVII.

Ecclesiæ Ulcienis ecclesiæ B. Mariæ Secusianensem
adjudicat, Petrumque præpositum et per baculum
exinde investit. »

(Anno 1147, Febr. 9.)

[Ulcienis Eccl. Chartarium, p. 15.]

CLVIII.

Privilegium pro monasterio S. Petri Puteolensis
Lucensis diocesis.

(Anno 1147, Febr. 31.)

G [MITTARELLI, *Annal. Camaldul.*, III, Append., p. 436,
ex autographo canonicorum Lucensium.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto
filio ALBERTO monasterii Sancti Petri de Puteolis
ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, re-
gularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere
consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur
effectum. Eapropter, dilecte in Domino filii Alberte
abbas, tuis justis postulationibus clementer annui-
mus et præfatum monasterium, cui, Domino au-
ctore, præsides, sub beati Petri et nostra prote-
ctione suscipimus; statuentes ut quasunque pos-
sessiones, quæcunque bona idem monasterium juste
et canonice possidet, aut in futurum concessione
pontificum, largitione regum vel principum, obla-
tione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio,
poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus
et illibata permaneant. In quibus hæc propriis
duximus exprimenda vocabulis: terram videlicet,
quam habetis in plebe Sancti Pauli; terram quam
habetis in plebe de Lunata; terram quam habetis in
plebe de Brancale; terram quam habetis in plebe
Sancti Januarii, et terram quam habetis in villa de
Gragnano. Sane laborum vestrorum, quos propriis
sumptibus altius, sive de nutrimentis vestrorum ani-
malium, nullos a vobis decimas exigere præsumat.
Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse conce-
dimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint,
devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excou-

municati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia matricis Ecclesiæ.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

FAC MECUM, DOMINE, SIGNUM IN BONUM.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Odo diaconus cardin. Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido presb. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Theodowinus Sanctæ Rufinæ episcopus ss.

Ego Hubaldus presb. card. titulo Sanctorum Joannis et Pauli ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

Ego Joannes diac. card. Sanctæ Mariæ Novæ ss.

Ego Guido presbyt. card. tit. Sanctorum Laurentii et Damasii ss.

Ego Imarus Tusculanus episcopus ss.

Ego Guido presb. card. S. Mariæ in Porçicu ss.

Ego Jacinthus diac. card. S. Mariæ in Cosmedin ss.

Ego Hugo presb. card. tit. in Lucina ss.

Ego Guido presb. card. tit. Pastoris ss.

Ego Jordanus presb. card. tit. Sanctæ Susannæ ss.

Datum Lucæ per manum Guidonis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, III Idus Februarii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domni Eugenii HI papæ anno secundo.

CLIX.

Ad Gregorium episcopum Lucensem. — Ut S. Frigidiani canonicos in ecclesiam S. Pantaleonis introducat.

(Anno 1147, Febr. 17.)

[BALUZ., *Miscell.* ed. Luc., IV, 593.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri G. Lucano episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Clericorum ecclesiæ S. Pantaleonis correctionem, tempore prædecessorum nostrorum et nostro, Ro-

PATROL. CLXXX.

mana Ecclesia expectavit. Sed peccatis eorum promerentibus, corda ipsorum vehementius indurata sunt, et jugum Domini sub religionis observantia recipere noluerunt. Nos itaque utilitati eorum potius quam voluntati consulere cupientes, sicut viva voce tibi injunximus, ita per præsentia scripta mandamus, quatenus dilectos filios nostros, S. Frigidiani canonicos, in præfata Beati Pantaleonis ecclesia introducas, et ut ibi quiete valeant divinis vacare obsequiis viriliter, et prudenter efficias. Si vero aliquis in hoc temerarius contradictor exstiterit, si tertio a tua fraternitate communitus cessare noluerit, excommunicationis in eum sententiam proferas.

Data apud Pontremulum, XIII Kal. Martii.

CLX.

Privilegium pro monasterio S. Dionysii Mediolanensi.

(Anno 1147, Mart. 3.)

[GIULINI, *Memorie di Milano*, V, 586.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ARIALDO abbati monasterii Sancti Dionysii Mediolanensis, ejusque fratribus regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecte in Domino filii Arialde abbas, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et monasterium Sancti Dionysii, cui, Deo auctore, præsidet, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus; et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam videlicet Sancti Michaelis de Pescallo in qua monasterium statuendi, si expedierit, facultatem habetis, sicut a venerabili fratre nostro Oberto Mediolanensi archiepiscopo rationabili providentia vobis concessum est; totam parochiam suburbii illius portæ, quæ dicitur *porta Nova*, sicut per ejusdem archiepiscopi sententiam legitime vobis adjudicata est; ecclesiam Sanctæ Mariæ in Solario, quæ nunc Sancti Fidelis dicitur; ecclesiam Sancti Laurentii, quæ est juxta domum Tassonis, cum fœmnibus earum pertinentiis; curtem de Meelate, cum tribus capellis, videlicet Sancti Bartholomæi, Sancti Dionysii, Sanctæ Mariæ de Sabioncello, et duobus castris, scilicet de Melate et Sabioncello; curtem de Lierni cum duabus capellis, Beati Mauricii videlicet et Beati Michaelis; tertiam partem curtis de Talamona cum decima, et jus vestrum in duabus capellis, quæ in curte illa sitæ sunt, videlicet Sanctæ Mariæ et Sancti Martini, cum omnibus ad eas pertinentibus; capellam Sancti Martini de Gradi cum omnibus ejus possessionibus; ecclesiam Beati Michaelis de Pescallo,

cum omnibus suis pertinentiis, decimam terrarum quæ sunt juxta ipsum monasterium, et illarum terrarum, quæ sunt circa flumen Sevisum hinc atque inde in omnibus pertinentiis hominum habitantium in porta quæ dicitur Nova, et in porta Orientali quæ modo coluntur, vel in antea cultæ fuerunt, sicut ab Eriberto Mediolanensi archiepiscopo canonice vobis concessa est, et in scripto suo firmata; possessiones quas habetis in Sacrate et in Sexto, qui dicitur Joannis, in Affori, in ponte Ourionis, in Grogonzola, in Aronio, Pescallo, Lomacio, Casalego, Calulate, Romano, in Quinto, in Surdi, et in Casale, de Casinis, de Valle-Saxia cum omnibus supradictarum possessionum libertatibus et consuetudinibus, sicut eas cessione regum hactenus quiete habuistis et præfati Oberti archiepiscopi vobis confirmatæ sunt. Ad hæc quatuor clerici ipsius monasterii qui sunt de ordine Decomanorum Mediolanensis Ecclesiæ, ab abbate, qui pro tempore fuerit ad honorem Dei in eadem ecclesia ponantur et ordinentur, eique tanquam Patri et domino suo obedientes existant, sicut hactenus existisse dignoscitur, et scripto jam dicti archiepiscopi continetur. Præterea quidquid Adalbertus ipsius monasterii inuasor ab eadem ecclesia Sancti Dionysii per venditiones, pignorationes, infeudationes, investituras, libellos, commutationes, locationes seu alio quolibet modo illicite alienavit, irritum esse censemus, et ad ipsam Beati Dionysii ecclesiam revocandi facultatem vobis concedimus, quemadmodum per sententiam consulum Mediolanensium a Rubaldo bonæ memoriæ archiepiscopo confirmatum legitime judicatum est. Sane novalium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas præsumat exigere. Decimas quoque, quas canonice possidetis, vobis nihilominus confirmamus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia et integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et Mediolanensis archiepiscopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem

A præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen. amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego..... Avinus S. Rufinæ episcopus ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

Ego Ubaldu presb. card. tit. Sanctorum Joannis et Pauli ss.

Ego Hugo presb. tituli in Lucina ss.

Ego Joannes diacon. cardinal. Sanctæ Mariæ Novæ ss.

Ego Jacintus diac. card. Sanctæ Mariæ in Cosmedin ss.

Datum Vercellis per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, quinto Nonas Martii, indictione decima, incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo quadragesimo sexto [septimo], pontificatus vero domini Eugenii papæ III anno tertio.

CLXI.

Privilegia et possessiones abbatix SS. Solutoris et Adventoris Taurinensis confirmat.

(Anno 1147, Mart. 7.)

[*Hist. Patr. Monum. Chart., I, 791.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GUILLELMO abbati Sanctorum Martyrum Solutoris et Adventoris Octavii que Taurinensi, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenter concedere et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Quapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatum monasterium in quo divino mancipati estis obsequio sub beati Petri et nostræ protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuente ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Infra ipsam civitatem ecclesiam S. Pauli, et ecclesiam Sancti Brictii cum sediminibus, domibus, vineis et mansis, et aliis quæ infra et extra eamdem civitatem possidentur; in valle Breduno ecclesiam Sancti Martini, quæ quondam monasterium fuit, cum terris, decimis, et ecclesiis Sanctæ Mariæ, et Sancti Donati, et Sancti Juliani; in ipsa valle et in monasterio ecclesiam Sanctæ Mariæ cum tota villa et decima; ecclesiam Sancti Martini cum tota decima, ecclesiam Sancti Joannis de Collo cum tota villa, decimis et appendiciis suis; ecclesiam Sancti Stephani de Cermagna, in Ciriaco Sancti Laurentii; in Spinariano ecclesiam Sancti Martini; in Burgaro juxta Sturiam ecclesiam Sancti Marci; in Septimo ecclesiam

Sancti Petri, et ibi prope extra villam ecclesiam Sancti Salvatoris cum omnibus terris et decimis sibi pertinentibus. Curtem Calbicæ cum ecclesiis et medietate totius decimæ, et appendiciis suis a fluvio Neno usque ad medium fluvii Padi, et petram Grossam subtus Mairano et medietatem portus ipsius fluvii; in Montecalerio decem jugera terræ; in Testona quatuor mansos et vineas, et alia quæ ibidem habetis; in Cargnano ecclesiam Sancti Martini et cociv jugera terræ et alia quæ ibidem habetis; in Sangani cum plebe et ecclesiis sibi pertinentibus, cum decimis, piscationibus et villis cum suis pertinentiis; decimam Trasmæ, in Javenno ecclesiam S. Martini cum terris et aliis quæ ibidem habetis; in Convaciis ecclesiam Sanctæ Mariæ et medietatem totius ejusdem curtis, et tertiam partem decimæ. In Onorio ecclesiam Sanctæ Mariæ; in Ripolis terras et vineas et alia quæ ibidem habetis. Ecclesiam S. Mariæ de Strata. In Vinalasco ecclesiam Sancti Petri cum pertinentiis suis. In Planicia ecclesiam Sancti Solutoris cum terris et aliis quæ ibidem habetis; in Castagnole ecclesiam Sancti Petri cum medietate decimæ. Infra castrum, ecclesiam Sanctæ Mariæ: in Doaso, ecclesiam Sanctæ Mariæ et Sancti Petri cum terris et suis appendiciis, et tertia parte decimæ. In Polengaria ecclesiam Sanctæ Mariæ et Sancti Desiderii cum appendiciis suis. In Scalenga, ea quæ ibidem habetis. In Salciasco ecclesiam S. Mariæ cum mansis et terris. In Bulgari Cornaliso ecclesiam Sancti Marci, cum decimis et appendiciis suis. In Tegerone ecclesias Sancti Petri, Sancti Joannis et Sanctæ Mariæ, cum terris, decimis et appendiciis suis. In Stadegarda ecclesias Sancti Salvatoris et Sanctæ Mariæ, cum decimis ipsius vallis. In Monteferato ecclesiam Sanctorum Victorii et Coronæ, et Sancti Thomæ, et ecclesiam Sancti Eusebii. In Baldesedo ecclesiam Sancti Juliani cum appendiciis suis. In Montecuco ubi dicitur ad Sanctos, ecclesiam cum appendiciis suis, et ibi prope ecclesiam Sancti Georgii; in Montesta ecclesiam Sancti Marciani cum suis pertinentiis. In Placencia monasterium Sancti Alexandri cum omnibus pertinentiis suis, infra ipsum episcopatum. In Gavellana ecclesiam Sancti Leonardi cum suis pertinentiis. In Pruvincia, in loco ubi dicitur Reilana, ecclesiam Sancti Michaelis cum suis pertinentiis prope civitatem, ac ecclesiam Sancti Pancratii cum pertinentiis suis. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis omnino decimas exigere præsumat.

Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars

A consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerint eligendum. Sepulturam quoque ipsius loci omnino liberam esse decernimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint, extremæ voluntati et devotioni, nisi forte excommunicati sint, nullus obstat, salva tamen justitia matricis Ecclesiæ.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Joannes diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ Novæ.

Ego Hulbaldus presbyter cardinalis tit. Sanctorum Joannis et Pauli.

Ego Hyacinthus diacon. cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin.

Ego Hugo presbyter titulo in Lucina.

Ego Jordanus presbyter cardinalis Ecclesiæ Sanctæ Susannæ.

Datum Secuxiæ per manum Guidonis, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, vii Nonis Martii, indict. x, Incarnationis Dominicæ anno 1146, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno III (21).

CLXII.

Privilegium pro monasterio Bonævallis ordinis Cisterciensis.

(Anno 1147, Mart. 26.)

[MANRIQUE, *Ann. Cisterc.*, II, 82.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GOZEVINO abbati Bonævallis, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum et animarum salutem pertinere dignoscitur, animo nos decet libenti concedere et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatum locum, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascunque possessio-

(21) L'anno 1146 non corrisponde nè coll' indizione x, nè coll' anno terzo del pontificato d'Eugenio, ehe il 10 Marzo consecrato in Roma Anselmo

vescovo di Tornai; ma la data è presa dell' incarnatione e corrisponde all'anno 1147 dell' era nostra, e così tutte le date concordano.

nes, quæcunque bona in præsentiarum iuste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu et aliis iustis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat locum ipsum temere perturbare, seu bona, vel possessiones vestras auferre, retinere, minuere, seu grangias, vel cellaria vestra invadere, vel violare, seu quibuslibet molestiis fatigare: sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica reverentia.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæculariæve personæ, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Joannes diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ Novæ.

Ego Humbaldus presbyt. card. tituli Sanctorum Joannis et Pauli.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Hyacinthus diacon. card. S. Mariæ in Cosmedin.

Ego Guido presbyt. card. tit. SS. Laurentii et Damasi.

Datum Cluniaci per manum Cuidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, septimo Kalend. April., indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno tertio.

CLXIII.

Privilegium pro parthenone Tartensi.

(Anno 1147, April. 3.)

[PLANCHER, *Hist. de Bourgogne*, I, pr., p. 47.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus ELIZABETH abbatisse de Tart, ejusque sororibus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum et ani-

marum salutem pertinere dignoscitur animo nos decet libenter concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilectæ in Christo filie, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et præfatum locum, in quo divino mancipatæ estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quæcunque possessiones, quæcunque bona idem locus in præsentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque succedentibus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Locum ipsum de Tart, et locum qui dicitur Marmot cum appendiciis suis, et plenarium usagium totius nemoris de Villers; grangiam de Lambento cum appendiciis suis, quam Humbertus de Bisseio vobis libere dedit cum Petro majore et hæredibus ejus, de assensu Hugonis de Bello-Monte, de cujus casamento erat, et plenarium usagium totius nemoris de Villers; grangiam de Alta-Silva cum appendiciis suis, et usagium plenarium in campis et in silvis et in pascuis; et decimas quas possessores earum ante dedicationem ecclesiæ illius grangie in aspectu domini præsulis Cabilonensis verperierunt. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli hominum omnino liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur vestris usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ et diocæsani episcopi canonica reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæculariæve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum apud Malsuile Lambertii, per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, III Nonas Aprilis, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo quadragésimo septimo, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno tertio.

CLXIV.

Ad Lugdunensem et Bisuntinum archiepiscopos, etc.
— *Confirmat constitutionem Calixti II papæ de pace et securitate territorii Trinorciensis intra certos terminos crucibus distinctos.*

(Anno 1147, April. 4.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 443.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Lugdunensi [AMEDEO] et Bisuntino [HUMBERTO], archiepiscopis, et Matisconensi [PONTIO] ac Cabilonensi [GUALTERIO] episcopis, salutem et apostolicam benedictionem.

Prædecessor noster felicitis memoriæ papa Calixtus, sicut ex litteris ipsius (*Calixti litteras vide Patrologiæ t. CLXIII, sub num. 7*) intelleximus, Trinorcium veniens, atque paci et securitati ipsius loci, sui officii debito, cupiens providere, terminos circumquaque poni præcepit, infra quos videlicet terminos, sicut per cruces juxta terræ consuetudinem distincti sunt, captiones, deprædationes, assultus, vel aliquid hujusmodi fieri penitus interdixit. Cujus nos vestigiis inhærentes, quod ab ipso super hoc statutum est, sedis apostolicæ auctoritate firmamus et observari præcipimus. Si quis igitur huic ipsius constitutioni et nostræ confirmationi contraire audaci temeritate præsumperit, a divinis officiis, donec satisfecerit, suspendatur: quicumque vero observator extiterit, omnipotentis Dei et apostolorum ejus benedictionem et gratiam consequatur.

Datum apud Maismile Lamberti, II Nonas Aprilis.

CLXV.

Privilegium pro ecclesia S. Pancratii in Ranshoven.

(Anno 1147, April. 10.)

[HUND., *Metropol. Salisburg.*, III, 208.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, MANEGOLDO præposito Ranshovensis ecclesiæ Beati Pancratii martyris, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Ad hoc universalis Ecclesiæ cura nobis a provisorum omnium bonorum Deo commissa est, ut religionem diligamus personas, et beneplacentem Deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Nec enim Deo gratus aliquando famulatus impenditur, nisi ex charitatis radice procedens, a puritate religionis fuerit conservatus. Eapropter, dilecti in Domino filii, Henrici illustris Bavarorum ducis precibus inclinati, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam Beati Pancratii martyris ecclesiam, in qua divino vacatis officio, sub beatorum Petri apostolorum principis tutelam protectionemque suscipimus, et apostolicæ sedis privilegio communimus; in primis siquidem statuentes ut ordo canonicus, qui secundum beati Augustini Regulam in eodem loco noscitur institutus, ibidem perpetuis temporibus inviolabiliter conservetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium,

A seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam videlicet S. Michaelis cum decima et jure parochiali; capellas Neu-Kirchen, Hantenberge, Geroltesperge cum pertinentiis earum. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas exigere præsumat. Porro sacramenta ecclesiastica a diocæsano suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, eaque gratis et absque aliqua pravitate vobis voluerit exhibere; alioquin catholicum quemcumque malueritis adeatis antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulatur indulgeat. Obeunte vero te nunc ejusdem loci præposito, vel ad alterius ecclesiæ regimen transeunte, sive tuorum quolibet successorum, nullus ibi quolibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, aut pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam providerint eligendum. Ad hæc, quoniam locus vester est hic institutus, ut advocatus bonorum præfati ducis in partibus illis ejusdem quoque loci sit advocatus, prohibemus, ut nec ipsi, nec alicui subministro ejus, locum ipsum injustis gravaminibus infestare liceat. Quod si fecerit, et secundo ac tertio commonitus non emendaverit, consilio et auxilio ipsius ducis ipsa advocatia ab inutili auferatur, et alius idoneus loco ejus substituitur. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva justitia matricis Ecclesiæ.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut quibuslibet molestiis fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisque persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Trevis per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, IV Idus Aprilis, indictione X, Incarnationis Dominicæ

anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii III papæ A crucem acceperint, et bona eorum sub beati Petri et nostra protectione inanere decernimus.

CLXVI.

Ad expeditionem sacram adversus Slavos in Pomerania populos excitat. Regem Hispaniarum quoque scribit bellum contra Saracenos Iberiæ comparare.

(Anno 1147, April. 11.)

[BOCZEK, *Cod. diplom. Morav.*, I, 244.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, universis Dei fidelibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Divini dispensatione consilii factum credimus; quod tanta multitudo fidelium de diversis mundi partibus ad infidelium expugnationem accingitur, et fere tota Christianorum terra pro tam laudabili opere commonetur. Inter alios enim principes et potentes ipsi reges, qui cæteris nationibus dominantur, signo vivificæ crucis assumpto, ad deliberationem Orientalis Ecclesiæ præparant, et crucis Christi inimicos, qui, peccatis exigentibus, in partibus illis fratres nostros apud Edessam et in aliis multis locis crudeliter trucidarunt, cum Dei auxilio, potenter expugnare disponunt. Rex quoque Hispaniarum contra Saracenos de partibus illis potenter armatur, de quibus jam per Dei gratiam sæpius triumphavit. Quidam etiam ex vobis tam sancti laboris et præmii participes fieri cupientes, contra Sclavos cæterosque paganos habitantes versus Aquilonem ire, et eos Christianæ religioni subjugare, Domino auxiliante, intendunt. Quorum nos devotionem attendentes, omnibus illis qui crucem eandem Hierosolymam non acceperunt, et contra Sclavos ire, et in ipsa expeditione, sicut statutum est, devotionis intuitu manere decreverunt, illam remissionem peccatorum quam prædecessor noster felicitis memoriæ papa Urbanus Hierosolymam trans-euntibus instituit, omnipotentis Dei et beati Petri apostolorum principis auctoritate nobis a Deo concessa concedimus, eadem auctoritate sub ex-communicatione prohibentes, ut nullus de paganis ipsis, quos Christianæ fidei poterit subjugare, pecuniam vel aliam redemptionem accipiat, ut eos in sua perfidia remanere permittat. Præ-terea quia expedire cognoscimus ut aliqua religiosa discreta, litterata persona sit inter vos, quæ paci et tranquillitati vestræ provideat, et unitatem inter vos conservet, et vos de promovenda Christiana religione commoneat, venerabilem fratrem nostrum Δ[nselmmum], Havegelbergensem episcopum religiosum, discretum et litteratum virum ad hoc providimus, et hanc ei sollicitudinem injunximus. Quocirca pro apostolica vobis scripta præcipimus, ut eum pro reverentia beati Petri et nostra et omnium vestrum salute diligatis et honoretis, ejusque salubribus consiliis et admonitionibus et præceptis humiliter pareatis, ut Deus exinde honoretur, atque concordia et fraterna dilectio, Domino auctore, et ipsius studio annuente inter vos conservetur. Illos autem qui ad tam sanctam expeditionem

Datum in territorio T[re]ncensi, tertio Idus Aprilis, pontificatus autem nostri anno secundo.

CLXVII.

Privilegium pro monasterio Fusniacensi.

(Anno 1147, April. 15.)

[*Hist. Fusniacensis monasterii, ordinis Cisterciensis, opera et studio Joannis de Lancy, ej. mon. prioris, Bono-Fonte, 1670, 4°, p. 24.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, Goszuzio abbati Fusniacensi, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere assensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Quocirca, dilecti in Domino filii, vestris justis petitionibus clementer annuimus, et præfatum locum, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; stantes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, seu oblatione fidelium, vel aliis justis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque succedentibus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis nominibus duximus exprimenda: Locum ipsum de Fusniaco, partem silvæ Aurigniæ secundum terminos definitos, quam jure proprietario quiete possidetis, de reliqua vero parte usum tantum habetis; decimas terræ Aurigniæ; locum qui vocatur Aubenton, cum omnibus ad ipsum locum pertinentibus; mediam partem terræ quæ vocatur Flignies; terram quæ vocatur Landouzies, cum grossa decima, et omnibus ad eam pertinentibus, præter homines; fundum qui dicitur Vilers, et secundum qui dicitur Watigny; tertium quoque, qui dicitur Agnis; terram de Foucouzy, et quartam partem de Tibis; territorium Vilercelli, cum decima et aliis quibusdam adjacentibus terris; locum qui dicitur Evezcania; pascua in tota terra Roberti de Monte-Acuto; fundum qui dicitur Arcuzot; vineas de Culpetra. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas, exigere præsumat.

Decernimus igitur, ut nulli omnino hominum liceat locum ipsum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione

congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum iudicem præmiâ æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Guido presb. card. tit. Sancti Chrysogoni.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Ismarus Tusculanus episcopus.

Ego Hyacinthus diacon. card. Sanctæ Mariæ in Cosmedin. . . . etc.

Datum in territorio Meldensi per manus Hugonis, presbyteri cardinalis, agentis vices domni Guidonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, xvii Kalend. Maii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii papæ tertii anno tertio.

CLXVIII.

G[regorio] episcopo Lucensi præcipit ut fratres S. Frigidiani intra dies 20 in S. Pantaleonis ecclesiæ possessionem mittat.

(Anno 1147, April. 24.)

[BALUZ., *Miscell. ed. Luc.*, IV, 593.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri G. Lucensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Memoriter te credimus retinere quia nos viva voce tibi injunximus, et postmodum per litteras mandavimus, ut religiosos fratres S. Frigidiani in ecclesia S. Pantaleonis introduceres, et eorum paci et tranquillitati provideres. Unde plurimum admiramur quia, sicut effectus indicat, mandatum nostrum super hoc nondum effectui mancipasti; ideoque per iterata tibi scripta mandamus atque præcipimus, quatenus, omni occasione remota, eosdem fratres in eandem ecclesiam infra xx dies, postquam præsentia scripta susceperis, introducas, et eorum paci et tranquillitati ita provideas, ut ibidem quiete Domino servire valeant, et liberi a pravorum inquietatione existant. Quod si quis te vel ipsos super hoc impedire tentaverit, si clericus fuerit, ab officio et beneficio ecclesiastico eum suspendas; si laicus, ab introitu ecclesiarum removeas.

Data Parisius, viii Kal. Maii.

CLXIX.

et elente Henrico, episcopo Tullensi, vetat i consuetudinem Frostrariorum, quæ vulgo Probatio denominari solet, infra bannum Wischerii seu Tracoldis-villæ, ab Hugone comite Wadanici-montis dimissam, referri, castrumque i infra quatuor leugas prope Tullensem ecclesiam, a duce Lotharingis edificari.

(Anno 1147, April. 28.)

[D. CALMET, *Histoire de Lorraine*, II, Pr., p. 324.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vene-

abili fratri HENRICO episcopo, et dilectis filiis canonicis Tullensis Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Officii nostri est pro ecclesiarum statu salagere, et earum quieti et utilitati Domino auxiliante salubriter providere. Nobilis vir Hugo, Wadanici-montis comes, devotionis intuitu Jerosolymam proficisci disponens, sicut ex scripto ejus cognovimus, consuetudinem illam Frostrariorum, quæ vulgo Probatio denominari solet, quam infra in bannum Wischerii seu Tracoldis-villæ hæctenus injuste tenuerat, et commendationes hominum utriusque banni omni occasione remota pro salute animæ suæ dimisit, abjuravit et guerpivit ipse, et uxor sua, et filii sui, et hoc factum in præsentia venerabilis fratris nostri

B A. Treverensis archiepiscopi recognovit; et easdem villas ab omni prava consuetudine de qua vos conquesti fueratis, liberavit, et eandem libertatem scripti sui munimine roboravit. Ideoque paci vestræ in posterum providere volentes, eandem libertatem per præsentis scripti paginam confirmamus; et ne quis eam de cætero infringere, vel Tullensem Ecclesiam super hoc molestare præsumat, auctoritate apostolica prohibemus. Quod si quis attentare præsumperit, a sacratissimo corpore et sanguine Dei ac Domini nostri Jesu Christi sequestretur, et tam ipse quam terra sua divinis officiis interdicatur. Præcipimus idem fieri, si dux Lotharingiæ, vel quilibet ex ipsius hæredibus, infra quatuor leugas prope Tullensem ecclesiam, castrum vel munitionem aliquam ædificare præsumit, quia generaliter hoc a regibus interdictum est, et nos apostolica promulgatione roboramus.

Data Parisiis, iv Kal. Maii.

CLXX.

Privilegium pro monasterio S. Mariæ Thenoliensis.

(Anno 1147, April. 28.)

[Hugo, *Annal. Præm.*, II, 583.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis WALFRIDO abbati Thenoliensis ecclesiæ, ejusdemque fratribus, tam præsentibus quam futuris, canonicam et regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum et ad animarum salutem pertinere monstratur, auctore Deo, sine aliqua est dilatione complendum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et ecclesiam B. Mariæ de Thelonio, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostræ protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus: in primis siquidem statuentes ut ordo canonicus secundum B. Augustini Regulam et Præmonstratensium fratrum institutionem in vestra ecclesia futuris perpetuo temporibus inviolabiliter observetur. Quasunque possessiones, quasunque bona præfata ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, sicut confirmata sunt a dilecto filio nostro Bartholomæo Laudunensi episcopo, aut in futurum concessione pon-

uicem, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneat; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Locum videlicet ipsum de Thenolio, et totam decimam ejusdem territorii cum debita libertate..... Sancimus autem ut ordo canonicus secundum B. Augustini Regulam et Præmonstratensium fratrum instituta, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Nulli quoque fratrum post factam in eodem loco professionem absque abbatis totiusque congregationis permissione liceat ex eodem claustro discedere; discedentem vero absque communi litterarum cautione nullus audeat retinere.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas sit præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica iustitia. Si quæ igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hæc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Parisiis per manus Hugonis presbyteri cardinalis agentis vices domni Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinal. et cancellarii, iv Kal. Maii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno iii.

CLXXI.

Privilegium pro monasterio Ferrariensi.

(Anno 1147, April. 28.)

[MABILL., *Annal. Bened.*, VI, 708.]

EUGENIUS..... dilecto filio JOANNI abbati Ferrariensis monasterii ejusque successoribus regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum et salutem animarum pertinere monstratur, auctore Deo sine aliqua dilatione est complendum. Eapropter, dilecte in Domino filii Joannes abbas, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et præfatam monasterium, cui, Deo auctore, præesse dignosceris, sub beati Petri protectione et nostra nostrorumque successorum suscipimus, et præsentis scripti pri-

villegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quascunque prædia, quascunque bona idem monasterium impræsentiarum canonicè possidet, aut in futuro concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus eidem monasterio illibata maneat, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam S. Eligii quæ sita est in prospectu prædicti monasterii, ecclesiam Sancti Andreæ Castri-Nantonis cum beneficiis et pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Petri de Arrevilla, ecclesiam S. Joannis de Prodais Fontana, ecclesiam S. Germani de Nergiato, ecclesiam Sancti Victorii de Fontaneto, ecclesiam Sancti Salvatoris de Cella, ecclesiam S.

Martini de Curtemando, ecclesiam Sanctæ Crucis Longiacensis, ecclesiam Sancti Dionysii de Mulumto, ecclesiam Sancti Lupi de Branslis, ecclesiam de Parchis, ecclesiam de Vallibus, ecclesiam de Polliniaco, ecclesiam Sancti Genulfi de Brusciaco, junioratum ecclesiæ Bugliniacensis, ecclesiam de Mundrevilla, et ecclesiam de Bursiaco. In parochialibus vero ecclesiis quas tenetis et in quibus beneficia accipitis, sacerdotes eligatis, et diocæsano episcopo præsentetis, quibus si idonei fuerint episcopus animarum curam committat, ut de plebis quidem cura episcopo rationem reddant, vobis autem pro temporalibus ad vestrum monasterium pertinentibus debitam subjectionem exhibeant; sepulturam quoque ipsius loci et Sancti Andreæ de Castro-Nantonis liberam esse sancimus, ut eorum qui se illic sepeliri desideraverint, devotioni et piæ voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat. Prohibemus etiam ut nulli episcoporum liceat ordinationes aliquas in eodem monasterio facere, et nisi ab abbate ipsius loci fuerit invitatus, missas publicas celebrare. Adhuc autem prohibemus, ut nemo ecclesiam vel cimiterium in proprio fundo ejusdem loci, nisi assensu et voluntate abbatis et capituli facere præsumat. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, aut fratrum pars consilii sanioris secundum Deum et beati

Benedicti Regulam providerint eligendum. Electus autem benedictionem a quocunque episcopo, prout sibi placuerit, accipiat, et cætera omnia secundum privilegia prædecessorum nostrorum obtineat. Denique si contigerit ut abbas accusetur de aliquo crimine, non unius episcopi iudicio determinetur sententia, sed provincialis concilii expectetur censura, aut forte si appellare maluerit sedem apostolicam, res ad Romani pontificis audientiam differatur. Adjicimus etiam ne prædicta ecclesia pro communi provinciæ interdictio a divinis cesset officii, nec ecclesia Beatæ Mariæ quæ in vestra munitione est, et ecclesia Beati Andreæ Castri-Nantonis, sed potius apertis januis et exclusis excommunicatis et interdictis, divina vobis liceat alta voce officia

celebrare. Præterea confirmamus vobis omnes ecclesias quæ de jure et manu firma ac feodo ecclesie Ferrariensis sunt. Decernimus autem ut nulli hominum, etc.

Datum Parisiis per manum Hugonis presbyteri cardinalis, vice domni Guidonis Sanctæ Romanæ Ecclesie diaconi cardinalis et cancellarii, quarto Kalendas Maii, indictione decima, Incarnationis Domini anno millesimo centesimo quadragesimo septimo, pontificatus anno quarto.

CLXXII.

Privilegium pro monasterio Grimbergensi.

(Anno 1147, Maii 1.)

[Hugo, *Annal. Præm.*, I. Pr., 510.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis HUMBERTO abbati Grimbergensi, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum; quocirca, dilecti in Domino filii, vestris postulationibus clementer annuimus et præfatum locum, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum aut principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Altare videlicet de Vuamblini cum appendiciis suis, Berchem, Radelgem, et Ramesdunk; altare de Strumbeca. Vualterius, qui dicebatur magnus, quindecim mansos Grimbergensi Ecclesie dedit. Gerardus filius suus, unum; Alvericus et filius suus Reinerus duos et curiam de Everchen; Adeloia venerabilis vidua, allodium in Kerberghe cum decima et quatuor solidos in Viecele, et terram quæ Bochult cognominata est, et dimidium molendinum in Grimberghen præfatæ ecclesie tradidit. Gualterius Bertholdus cum hæredibus suis Gerardo et Vualtero de Eme terram in Steilo et piscaturam dederunt. Volsundis particulam terræ Botolengem, præfatæ ecclesie, mansum vero unum in Amelrengem Strumbegensi ecclesie dedit. Lambertus de Ossele vir liberalis, seipsum et allodium suum et mancipia sua devotus obtulit. Osto de Leuve et cohæredes sui, octavam partem quam possederant in Macha. Hugo et Adanghem nonam partem decimæ suæ in Herne. Vualterius de Galnarden duos mansos in veteri Aingem Commeratæ ecclesie obtulerunt; Willelmus et fratres sui cum sorore sua Beacela, mansum unum in Adelegem. Berta vero et filius ejus Hilis terram suam in Berthem, et partem molendini dederunt. Gozoinus vir nobilis de Veljeka, dimidium mansum in Beiengem huic ecclesie dedit. Godefridus dux junior duos mansos et dimidium in Oselle cum silva libere concessit; pater autem ejus

A locum molendini super Strumbeccam, præfatæ ecclesie obtulit. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimenti vestrorum animalium, nullus a vobis decimas exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare aut ejus possessiones auferre, aut ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secunde tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Parisiis, vii Nonas Maii, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero nostri anno III.

CLXXIII.

Privilegium pro ecclesia S. Martini Laudunensis, Præmonstratensis ordinis.

(Anno 1147, Maii 6.)

[LEPAGE, *Bibl. Præm.*, 452.]

EUGENIUS, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et canonicis ecclesie Beati Martini quæ in suburbio Laudunensis sita est, tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere et petentium desideriis condignum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam in qua divino mancipati estis obsequio, ad exemplar prædecessorum nostrorum felicitis memoriæ Innocentii et Lucii, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Alodia videlicet de Diona, de Coverchis, de Boelio; molendina Fossa; molendinum de Barrels; alodia de Taran, de Planeto, de Magniviler, de Remicurte, de Floricarte; molendinum de Maberis cum parte territorii ejusdem villæ; molendi-

num de Ronza cum piscaria et prato adjacente; molendinum de Sancti Germani monte; molendinum quod Cheternes dicitur; terras quas habetis in Gisenicurve, cum medietate decimæ. Molendinum de Alneto et Forkes; terram de Wahesial cum decima; terram de Chalamonte; vineas de monte Hunoldi; vineas quas habetis in Mailli; decimam de Martiaco, cum appendiciis suis. Totum territorium Salmoncei cum silvis et pratis, et justitia, et districto, sicut vobis concessum est a venerabili fratre nostro Stephano Metensi episcopo. Terras quas possidetis in Rokignicurve, in Pierres, in Pomereto, in Morolzis, cum molendino; duas partes decimæ de Cillis cum decima culturarum; terras de Avains cum decima; Monstratam culturam, terras quas habetis in Verciniaco, Burcis, Makigni cum molendino, furno et pratis; alodium de Vorgia; duas partes decimæ de monte Cavillo; molendinum de Alneto; duas partes decimæ de Camulgia; molendinum de Auvil; partem decimæ de Pesullo, et terras quas ibidem habetis, et in Anthies; molendina de Anisi, de Clari, de Comportet, Destoueles, de Folia; et molendinum quod Bekerellum dicitur; molendinum de Chivi, sicut a venerabili fratre nostro Bartholomæo Laudunensi episcopo vobis legitime confirmatum est; vineas quas possidetis in monte Lauduno, in Tirimaco, in Vorgia, in Jovia, in Brueria, in Lirivalle, in monte Cavillo, in Orgivalle, in Camulgia, in Capriniaco, in monte Antelli, in Trubercourt, in Criptis, in Mons, in Fisains. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas exigit. Ut autem tam in prælatis quam in subditiis vestris ordinis integritas inviolabiliter observetur, decernimus ut si quis abbatum qui de vestra Ecclesia exstiterint, ab ordine et consuetudine Laudunensis monasterii Sancti Martini deviaverit, abbas prædicti monasterii super correctione sua eum bis tertiove commoneat. Quod si incorrigibilis apparuerit, diocesanus episcopus sub præsentia et testificatione abbatis S. Martini et duorum ejusdem ordinis abbatum, sine omni dilatione, ordinis sui transgressorem deponet. Depositum autem episcopus ad ecclesiam Beati Martini remittet, et alium idoneum canonica fratrum electione e vestigio subrogabit. Sepulturam quoque ejusdem loci liberam esse concedimus, ut eorum qui se inibi sepeliri deliberaverint, et devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti fuerint, nullus obsistat, salvo jure parochialium ecclesiarum.

Nulli ergo hominum fas sit præfatam ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanæ episcopi canonica usitata. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcu-

larisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Parisius per manum Hugonis presbyteri cardinalis et agentis vicem domni Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, pridie Nonas Maii, indictione decima, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno tertio.

CLXXIV.

Adalberoni, archiepiscopo Trevirensi monasterium S. Maximini asserit, pactumque inter eum et Henricum comitem Namurcensem, presente Conrado Romanorum rege, opera Bernardi abbatis Clarævallensis confectum, probat.

(Anno 1147, Maii 7.)

[HONTHEIM, *Hist. Trevir.*, I, 556.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ADALBERONI Trevirensi archiepiscopo, ejusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Cum universis S. Ecclesiæ filiis debitores ex injuncto nobis a Deo apostolatus officio existamus, illos tamen patres nostros, episcopos, et Ecclesiarum Dei rectores, quos in fidelitate et servitio S. Romanæ Ecclesiæ devotiores a longis retro temporibus cognoscimus exstitisse, arctioris charitatis brachiis diligere volumus, et fovere, et Ecclesiis, in quibus Domino militare noscuntur, suam justitiam conservare. Eapropter, venerabilis frater in Christo, Adalbero Trevirensis archiepiscopo, devotionem tuam erga beatum Petrum, ejusque sanctam Romanam Ecclesiam, et nos ipsos attendentes, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et prædecessoris nostri felicitis memoriæ papæ Innocentii vestigiis inherentes, illud juris, quod charissimus filius noster, Conradus Romanorum rex, sive antecessores ejus in abbacia S. Maximini habuisse noscuntur; quodque tibi, et per te Trevirensi Ecclesiæ ab eodem Conrado collatum sive restitutum est, sicut in ejusdem regis scripto de restitutione et confirmatione continetur, tibi et successoribus tuis auctoritate apostolica confirmamus, et scripti præsentis pagina communimus. Pacem quoque et concordiam, sive transactionem, quæ inter te et nobilem virum Henricum Namurcensem comitem in præsentia præfati regis per charissimum filium nostrum Bernardum Clarævallensem abbatem et principes ipsius regni rationabili providentia facta est, et ejusdem scripto regis firmata, ratam et inconvulsam

manere sancimus, et præsentis scripti munimine roboramus. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona, hanc nostræ confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque sese divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Albericus Ostiensis episcopus subscripsi.

Ego Ymarus Tusculanus episcopus subscripsi.

Ego Guido presbyt. cardinalis tit. S. Chrysogoni subs.

Ego Humbaldus presb. card. tit. SS. Joannis et Pauli subs.

Ego Gillibertus presb. card. tit. S. Marci subs.

Ego Guido presb. card. tit. SS. Laurentii et Damasi subs.

Ego Julius presb. card. tit. S. Marcelli subscripsi.

Ego Jordano presb. card. tit. S. Susannæ subs.

Ego Odo diac. card. S. Gregorii ad Velum Aureum subs.

Ego Octavianus card. diac. S. Nicolai in Carcere Tulliano subs.

Ego Joannes S. Adriani diac. card. S. Mariæ Novæ subs.

Ego Guido diaconus cardinalis S. Mariæ in Porticu subs.

Ego Jacinthus diac. cardinalis S. Mariæ in Cosmedin subs.

Datum Parisiis per manum Hugonis presbyteri cardinalis agentis vicem domni Guidonis S. Romanæ Ecclesiæ diaconi et cardinalis et cancell., Non. Maii, indict. x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno III.

CLXXV.

Privilegium pro monasterio S. Laurentii Leodicensis.

(Anno 1147, Maii 11.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, IV, 1177.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio WAZELINO abbati S. Laurentii in Leodio S. et A. B.

Quæ a fratribus nostris episcopis pro Ecclesiarum quiete rationabili providentia statuta sunt, in sua volumus stabilitate firmare, ne pravorum hominum valeant in posterum refragatione turbari. Ideoque constitutionem, quæ de parochialibus ecclesiis vestro monasterio collatis et de beneficiis sacerdotum eisdem ecclesiis servientium a venerabili fratre nostro Henrico Leodiensi episcopo rationabili providentia facta est et scripto suo firmata, sedis apostolicæ auctoritate firmamus et ratam manere censemur: videlicet ne de cætero ecclesiæ parochiales quæ eidem monasterio collatæ sunt, in usus cedant aliorum, sed retento usufructuario monachis, sa-

A cerdotes in eis canonice ordinentur. Qui tamen ex earum redditibus habeant unde vivant, videlicet oblationes missarum et solemniū et quotidianarum, et de visitationibus infirmorum, et de sepulturis et agendis mortuorum. De annona quoque in ecclesiis matricibus, quæ alias sub se habent ecclesias xxiv modios annonæ, in ecclesiis aliis quæ per se sunt, modios duodecim. Nemini igitur liceat deinceps beneficia illa aliis conferre personis, sed monachis maneat quibus collata sunt, salvo synodali jure et obedientia Leodiensis episcopi.

Datum Parisius, v Idus Maii.

CLXXVI-VII.

Bulla in gratiam Galtheri abbatis S. Mariæ de Capella ad Planças.

(Anno 1147, Maii 15.)

[*Gall. Chr. nov.*, XII, 267.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GALTHERO abbati S. Mariæ de Capella ad Planças, ejusque fratribus, etc.

Dilecti in Domino filii, vestris justis supplicationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam in qua divino estis mancipati obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio commuimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona impresentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Territorium in quo ipsa ecclesia constructa est, datum a Simone domino Belfortensi et Emelina matre ejus, cum usuaria totius nemoris usque ad castrum Merchericurte, cum appendiciis suis; terramque quæ circa ipsam curtem est ex dono Radulfi de S. Margareta; molendinum de Suzanno monte cum terra quæ molendino adiacet: similiter ex dono prædicti Radulfi fratribus suis concedentibus, et dominis de quorum feodo erat, comite videlicet Theobaldo, Ægidio cum fratre suo Lebaldo et Macario de Magnicurte. Curtem sanctæ Petronillæ cum appendiciis suis, terram de Altignis, novam domum quæ sita est super Maxenam. Tertiam partem decimæ de villa S. Audoeni, quam habetis ab ecclesia S. Quintini Belvacensis, et quidquid ibidem ipsa S. Quintini ecclesia jure possidebat. Decimam totam de Curcellis, excepta parte presbyteri; medietatem tertix partis decimæ Juncherii, salvo jure monachorum Rosnarum. Partem decimæ de Longavilla in ecclesia Chacericurtis, liberam electionem sacerdotis ab Attone Trecenai episcopo vobis concessam. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimam exigere præsumat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre

vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnibus profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur, etc.

Datum Parisiis per manum Hugonis presbyteri cardinalis, agentis vicem Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, Idibus Maii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus anno III.

CLXXVIII.

Privilegium pro monasterio Bellilocensi.

(Anno 1147, Maii 15.)

[Hugo, *Annal. Præm.*, I, Pr., p. 256.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis RADULPHO de Belloloco, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Quocirca, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus et præfatum locum, in quo divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum iuste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Territorium videlicet in quo ecclesia Sanctæ Dei genitricis Mariæ super Albam sita est, et aquam a Gessena villa usque ad ulmum Givanzei cum banno ab Airardo quondam Brenensi comite, prænominatæ Ecclesiæ concessam cum terra quam in finibus ejusdem villæ habebat. Sane in toto comitatu Brenensi juxta quod a prædicto Airardo et Galterio, filio ejus, statutum est, et in pertinentiis Belle-Fortis oppidi, pecora fratrum ipsius loci libera pascuatam in nemore quam in campestribus habeant. Porro in loco qui dicitur Capella in nemore Dervensi a Simone domino castri, Belle-Fortensis; et Amelina matre ejus prædictæ ecclesiæ donatio, usuaria et in nemoribus ad ipsum castrum pertinentibus ad focum faciendum et cætera necessaria; et Rosteriam cum appendiciis suis ex dono Guarnieri militis et Mainardi fratris ejus; et Vendolium, et domum de Trailbaesco datum a Philippo de Valentiniaco et Angelberto de Brena, et Herberto Bariensi milite et Anschero fratre ejus cum terra in eodem loco, quantum uni caruccæ omni tempore opus fuerit, et usuaria in finibus Valentiniaci, tam in pascuis ob nutrimenta pecorum, quam in nemoribus ad focum faciendum et ad omnia eidem domui necessaria; quidquid etiam habebat Hangelbertus de Brena in

finibus Sancti Remigii de Bosamont, datum ab eodem et a filiis ejus; omnem etiam terram de Ponte-Mainardi quæ Mainardo contingebat, datum ab eodem et Petro filio ejus, et in finibus Darzeicurve viginti jugera terræ quæ dedit Odo filius Fulberti, et ultra medietatem totius terræ ejusdem a Gualtero et matre ejus quæ Cometissa vocabatur, datum; et curiam ejusdem loci cum appendiciis suis et molendino, et curiam de Farnerol cum appendiciis suis et molendino, et curiam in finibus Beurville cum appendiciis suis; omnem etiam decimam de Bervilla datum a Philippo Trecensi episcopo, et duas partes majoris decimæ et minoris de Ferreriis et de Casa Salefridi, salva parte Hugonis monachi in majore decima, et tertiam partem in decima de Hauncourt, et in decima de Juscherio tertii unius medietatem, salva parte ecclesiæ Rosnaici, et in majore decima Summeveræ in uno tertio de duodecim casis v; omnem etiam decimam de Blegnicourt cum ecclesia et liberam potestatem eligendi in ipsa idoneum sacerdotem, tam de vestris clericis, quam de aliis, sic ab Hatone Trecensi episcopo canonice vobis concessum est; et in uno tertio tertiam partem in majore decima Sancti Remigii de Bosamont eidem ecclesiæ confirmamus. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire temere tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi emendatione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, et in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Odo diac. card. Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Joannes diac. card. S. Mariæ Novæ.

Ego Ignatius diaconus card. Sanctæ Mariæ in Cosmedin.

Statum Parisiis per manum Hugonis presbyteri cardinalis, agentis vices domni Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, Idibus Maii, indictione decima, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno III.

CLXXIX.

Privilegium pro monasterio Præmonstratensi.

(Anno 1147, Maii 16.)

[Hugo, *Annal. Præm.*, I, Pr., p. 15.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis HUGONI Præmonstratensi abbati ejusque fratribus, tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Cum universis personis ecclesiasticis nos oporteat generaliter providere, erga eos tamen propensiori cura nos convenit esse sollicitos, quos constat majori studio cunctipotentis Dei servitio inhiare, et acriori religione et morum honestate clarescere. Hoc nimirum charitatis intuitu, dilecti in Domino filii, vestræ devotionis precibus debita benignitate impertimur assensum, et Præmonstratensem ecclesiam in qua divino mancipati estis obsequio, ad exemplar prædecessoris nostri felicitis memoriæ papæ Cælestini secundi, cum omnibus ad ipsam pertinentibus sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; statuente ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem venerabilis locus in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ambitum scilicet ipsius vallis Præmonstratensis sicut in vestris scriptis continetur, et certis terminis definitur, ab omni videlicet exactione liberum, tam terragii quam decimæ sive census; curiam quoque de Fontenellis, cum vivario et duabus partibus molendinorum subjacentium, cæterisque appendiciis suis; curiam de Penencourt, cum vineis et cæteris appendiciis suis; curtem de Merliu cum vineis suis; curtem de Roseriis cum pertinentiis et appendiciis suis; curtem de Vercigny cum appendiciis suis; curtem de Souppy cum molendinis subjacentibus in flumen quod dicitur Axona cæterisque appendiciis et pertinentiis suis; duas partes decimæ de Crepy; tertiam partem decimæ de Chavus; apud Valavergni decem modios vini de decima ejusdem villæ; decimam cum terragio de Vrevin; et terragia de Concivilla, exceptis duobus modiis, quæ inde persolvi debent Ecclesiæ B. Mariæ Nogenti; vivarium etiam et molendinum juxta eandem villam sicut hæc ipsa habuerat in suo dominio Ingelrannus filius Thomæ de Marla in prædictis duabus villis; census de Poilly; molendinum de Rochis, molendinum de Proisel, molendinum de Acheiry, molendinum Cortun, molendinum de Cen-

ceny; vinagia de Bourguignon; terram de Carenny; duas partes molendini de Aquila; vineas de Broien-court; Ursignicourt, Brunmont, Lizy, Valavrigay, Montarcenne et de Monthavin; vineas de Coucy-Castello et de Coucivilla; vinagia et vineas de Novavilla; in Suessionensi episcopatu, in suburbio civitatis, curtem et locum, torcularium et vineas. Apud Pomerias vinagia; census denariorum Branæ castri, et Branellæ villæ; curtem de Bucy cum vineis cæterisque pertinentiis suis; molendinum de Rupibus, quod sub eadem villa est; curtem de Clamecy, cum torculari, vineis et aliis pertinentiis; apud Sorny duo torcularia, vineas et alios redditus; curtem de Tenselva cum pertinentiis suis; curtem de Luilly, et dimidium molendinum cum cæteris pertinentiis; apud Bethencourt vinagia et alios redditus; apud Pinon quemdam censum, et tertiam partem minutæ decimæ de atrio, et sextam partem cujusdam molendini, et decimam quam Josbertus ibidem habuit; capellam et curtem de Rosel cum molendino, vivario, torculari, vineis et omnibus pertinentiis suis; in monte de Trosly curtem unam, cum molendino, vivario, torculari, vineis et omnibus pertinentiis suis. In monte Trosly curtem unam, et in valle aliam cum terris, vineis, et aliis pertinentiis suis, et partem villæ cum suis appendiciis, quam Andræas de Baldimento vobis contulit, sicut eam in dominio suo tenebat, et quædam alia ab aliis Dei fidelibus oblata; curtem de Biury cum pertinentiis suis; curtem de Attechi et duas partes decimæ, vineas cum cæteris appendiciis. Apud Cauny censum et vinagia. In villa quæ dicitur Pons S. Medardi, quamdam partem decimæ. Apud Margival dimidium molendinum; medietatem castanearum a Vausailloin. In episcopatu Noviomensi, altare et curtem de Benolio, cum pertinentiis suis; curtem de Bolmont; curtem de Calveni; allodium de Germainnes; curtem de Montisel; curtem de Thory; curtem de Landri-court. Et in suburbio Noviomensi terram, vineas et prata, curtem cum his quæ ad eam pertinent; molendina Despeville, et dimidiam partem decimæ ejusdem villæ; duas partes decimæ Destoily; sextam partem decimæ de Duri; molendina de Osois, et duas partes decimæ ejusdem villæ; tertiam partem decimæ de Grecy; dimidiam sedem cujusdam molendini apud Dinisam, et medietatem decimæ ejusdem villæ; duas partes decimæ de Calveni; tertiam partem decimæ de Caullaincourt; duas partes decimæ de Gricourt; tres partes dimidiæ partis decimæ de Leherwes; tertiam partem decimæ de Lancy; decimam de Kivres; terram apud Omencourt; terram de Liencourt et de Curcy; tria jugera apud Greum; capellam S. Nicolai liberam apud S. Quintinum; curtem allodiorum cum suis appendiciis; curtem de Voiana cum appendiciis; curtem de Hanapius in alodio cum decima; duas partes decimæ de Behincourt; duas partes decimæ de Cartigny; totam decimam de Falvi, excepta minuta; quartam partem de Aldeni; molendina de Escauly cum appea-

diciis suis; molendina de Hamel; sedes cujusdam A molendini apud Pieton.

Illud etiam humanitatis ratione perspeximus et præsentî decreto in perpetuum valituro sancimus, ut sorores quæ per laborem fratris nostri bonæ memoriæ Norberti Magdeburgensis archiepiscopi, et vestram exhortationem, ad omnipotentis Dei servitium accesserunt, et semetipsas Deo obtulerunt, de bonis vestris quorum non modica pars eidem loco per eas noscitur pervenisse, sine cujus contradictione nunc et semper in sustentatione temporaliū necessaria consequantur. Simili quoque modo decernimus, ut de laboribus quos propriis manibus sumptibusque colligitis, dare decimas cuiquam non cogamini; sed nec alicui episcopo liceat qualibet occasione in ecclesia vestra divina officia prohibere. Si vero generale interdictum in diocesi factum fuerit, exclusis excommunicatis, et clausis januis, nihilominus divina officia celebretis. Porro ordinationes canonicorum, vel consecrationes altarium vel basilicarum, seu reliqua ecclesiastica sacramenta a Laudunensi suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit; alioquin catholicum quemcunque malueritis adeatis antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur indulgeat. Si vero quis nobilium se ibidem sepeliri deliberaverit, ipsius donationi et extremæ voluntati, nisi forte excommunicatus vel interdictus sit, nullus obsistat, salva iustitia matris Ecclesiæ.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva apostolicæ sedis auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæculariæve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Datum Parisiis per manum Hugonis presbyteri cardinalis agentis vicem domni Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, xvi Kalend. Junii, indictione decima, Incarnationis

Dominicæ anno 1147, pontificatus vero omni Eugeni III papæ anno tertio.

CLXXX.

Privilegium pro monasterio Calvimontensi, ordinis Præmonstratensis.

(Anno 1147, Maii 17.)

[Hugo, *Annal. Præm.*, I, Pr., p. 340.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis JOANNI Calvimontensi, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum locum, in quo divino estis mancipati obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; stantes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem locus juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Domino propitio, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Altare de Adon cum ipsa villa et molendino, et terram Pontii; altare de Roseico cum terra et pratis; altare de Rubeniaco, altare de Sancto Neuntio; altare de Sancto Ferreolo; altare de Parniaco cum terris ad ipsa altaria pertinentibus; altare de Membercis; molendinum de Ronna; Campiniolas cum cæteris villis et medietatem de Remoldi curte, quæ comes Rogerus et comes Hezelinus cum servis et ancillis ab omni consuetudine liberas, dederunt; terram Hermanfridi et partem allodii de Adeliaco; allodium de Justinia quod dedit Hugo Scotus; allodium de Cerisiaco, allodium de Sancto Ferreolo; allodium de Buriniacimonte; terram de Persoir, terram de Rubiniaco Woderici filii Valerii; et nonnam partem de Guistreio; nonnam partem de redditibus comitis qui pertinent ad Calmontem; nonnam partem furni ejusdem castri; nonnam partem molendinorum de Turri; quinque mansuras de Fusamimonte et terras pertinentes; terram de Bus, terram de Eselci, terram de Scon, terram de Altavilla cum pratis, terram de Scipsis cum pratis, terram de Vasineio, terram de Eunicebus, terram Abilonis de Ruba; terram Ohardi de Ulteimonte; terram apud Mambertiaco; allodium Intersisola super rivulum Vob quod Henricus comes et cæteri hæredes concesserunt; villam quoque quæ antiquitus Trioa dicebatur, cum altari et decima et pratis et silvis, terris cultis et incultis ad eadem villam pertinentibus et omnibus quæ in eodem loco Radalphus et Guarnerus acquisierunt; terram Gualteri de Castello; terram de Proveri-monte cum omnibus appendiciis suis; et terram de Ulteimonte cum appendiciis suis; terram de Potestibus Sanctæ Mariæ; terram de Mandencio; terram de Nautuel; terram de Fiu;

molendinum de Fannion cum terra, molendinum de A Treinel; terram de Carcinis cum appendiciis suis; terram cum silva apud Luchlacum; terram de Viriguandano fonte, et decimam culturæ vestræ in territorio Sancti Ferreoli; et partem decimæ quam Gilbertus a Radulpho de Turre tenebat, sicut a venerabili fratre nostro Samsone Remensi archiepiscopo vobis concessæ sunt et scripto suo firmatæ. Nihilominus quæ de feodis Henrici comitis et comitissæ de Calmonte et Radulphi præfati de Turre, jam legitime acquisitis, vel in antea acquiretis, sicut ab ipsis vobis concessum est. Sancimus etiam ut ordo canonicus qui per Dei gratiam secundum B. Augustini Regulam et fratrum Præmonstratensium institutionem in eadem Calmontensi ecclesia noscitur institutus, perpetuis temporibus inviolabiliter conservetur. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, aut ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diœcesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, temere contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Emarus Tusculanensis episcopus.

Datum Parisiis per manum Hugonis presbyteri D cardinalis, agentis vicem Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, xvi Kal. Junii, indict. x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno tertio.

CLXXXI.

Privilegium pro ecclesia S. Nicolai de Theles (de Marchasio Radulfi).

(Anno 1147, Maii 18.)

[Hugo, *Annal. Præm.*, II, Pr., p. 73.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Ulrico abbati ecclesiæ S. Nicolai de Theles, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum et animarum salutem pertinere monstratur, auctore Deo, sine dilatione est complendum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus elementer annuimus, et præfatum ecclesiam in qua divino mancipati estis obsequio sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, sive aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Terram de Marchasio Radulphi quam dedit vobis Ansculphus de Senooz, cum medietate decimæ ejusdem terræ quam vobis concesserunt sanctimonialia Sancti Pauli (*Ord. S. Benedict. prope Bellocacium*), et duabus partibus aliis quas concesserunt Amalricus de Fresnault et Osbertus filii ejus; terram quæ est in valle Doinni-petræ (*Dompierre villa distans semi hora a Marchasio Radulphi*), de dono Radulphi de Poelly; hortum de Frenels cum parte molendini, quam idem Radulphus vobis concessit, et parum terræ vicinæ; aliud molendinum quod vobis proprium dedit idem Ansculphus cum vivario, et parva terra circumadjacenti; terram de Goi (*Joui villa pendens a Bellimonte*); terram quæ est juxta Budencourt, et mansuras super aqua cum vivario in terra Guarini; capellam Sanctæ Genovefæ cum terra circumadjacenti. Prohibemus autem ut nullus fratrum vestrorum post factam ibidem professionem, absque abbatis et capituli licentia ab eodem claustrum audeat discedere; discedentem vero nullus audeat retinere. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus vel sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimam exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prædictam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diœcesani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire præsumperit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis

percipiant et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Guido cardinal. B. Mariæ in Porticu.

Ego Oecumanus diaconus card. S. Nicolai in Carcere Tusculano.

Datum Parisiis per manum Hugonis presbyteri card. tenentis locum domni Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi et cancellarii, xv Kal. Junii, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno III.

CLXXXII.

Cænobii S. Mariæ Suessionensis omnia bona possessionesque confirmat.

(Anno 1147, Maii 25.)

[GERMAIN, *Hist. de N.-D. de Soissons*, 438.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus MATHILDI abbatissæ cænobii Sanctæ Mariæ Suessionensis ejusque sororibus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum ut fidelis devotio celere sortiatur effectum; quocirca, dilectæ in Domino filiæ, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatam ecclesiam, in qua divino maucipatæ estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuente ut quascunque possessiones, quæcunque bona præfata ecclesia in præsentia juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque succedentibus et illibata permaneant; in quibus propriis hæc duximus exprinenda vocabulis: Villam videlicet Patriniacum Morcinctum cum viculis earum; Molnicatum, Cavinonum, Esiacum, Nantoilum, Laffoce, Trosliacum, Colesiacum, Ressonium, Morcinum, Sæconia cum appendiciis suis; decimam quam hæbetis apud Altrepiam; Caudunum, Colomellam cum appendiciis suis; Billiacum, Asiaticum, Carcristiam cum appendiciis suis; Corciacum, Choy, Gehennas, Carliacum cum appendiciis suis; Bachevel cum appendiciis suis; Ulliacum et ea quæ apud Guni possidetis; Nigellam, Nugaredum cum appendiciis suis. In territorio Coloniensi Caldelæich cum appendiciis suis; in territorio Maguntæ Chrocum cum appendiciis suis; Edumhum, altare quoque de Troisli, altare de Colysi, altare de Corcy, altare Flori, altare de Mansi, altare etiam de Colonella, altare de Nantolio, altare de Chacrisia, et altare de Patriniaco, altare de Morcincto cum libertatibus et conditionibus ab Hugone et Simone episcopi canonice vobis concessis, et scripto eorum firmatis; altare quoque de Fresniciis, altare de Bruelio; extra oppidum Sancti Quintini, monaste-

rium in honore Sanctæ Mariæ dicatum, in pago Trecensi, terram apud villam quæ dicitur.... uenon et in viculis ejusdem villæ, et feodum Arnult, advocatiam super villas Cavinionum, videlicet Esiacum, Fillenias, Paremniacum. Item aliam advocatiam super eundem Esiacum, villam juxta Bestisi quæ Mesnil nuncupatur, cum appendiciis suis, viaturam apud Charliacum, decimam apud Cavinionum viginti solid. ad pontem Suessionis, feodum Sauvalonis, feodum Rogerii de Thorota; apud Bacyvinaticorum modios VIII, apud Charliacum modios duos vini, et dimidium modium avenæ et quædam alia; apud villam duos modios vini; apud Bruelium terram quam Elizabeth monialis possidebat; decimam culturarum Hugonis præpositi de Charliaco; apud Bursonam decimam quam Paganus Delboisou tenebat; apud Gehennias quartam partem advocatiæ quam Adelais monialis possidebat. Conventionem vero quæ inter vos et Radulphum Nigellensem dominum super marca argenti quam a vobis singulis annis recipere consueverat, et villa quæ dicitur Fresneices et silva ad eandem villam pertinente rationabiliter facta per præsentis scripti paginam confirmamus, ut videlicet vestra ecclesia de cætero marcam illam non persolvat, et præfatus Radulphus pro compensatione ipsius marcæ jam dictam villam de cætero habeat, atque debitum et consuetum servitium faciat vobis; vestræ autem ecclesiæ ejusdem villæ, ecclesie et atrium, et hospites atrii, et omnia justitia perpetuo remaneant. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimam exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur earum, pro quarum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sanctæ sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se existere divino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud iudicem districtum præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus s.

Ego Albertus Ostiensis episcopus s.

Ego Imarus Tusculanus episcopus s.

Ego Guido presbyter cardinalis tit. S. Chrysgoni s.

Ego Humbaldus presb. card. tit. SS. Joannis et A
Pauli ss.

Ego Julius presbyter cardin. tit. S. Marcelli s.

Ego Jordanus presbyter cardinalis tit. S. Su-
sannæ s.

Ego Otto diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum
Aurum s.

Ego Octavianus diaconus cardinalis Sancti Nico-
lai in Carcere Tulliano s.

Ego Joannes Paparo diacon. card. S. Adriani s.

Ego Gregorius diacon. cardinal. S. Angeli s.

Ego Joannes diacon. card. Sanctæ Mariæ Novæ s.

Ego Guido diaconus cardinalis S. Mariæ in Por-
ticus s.

Ego Jacintinus cardinalis S. Mariæ in Cosmedin's.

Datum Parisiis per manum Hugonis presbyteri,
agentis vicem domni Guidonis sanctæ Romanæ Ec-
clesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, viii Kalen-
das Junii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno
millesimo centesimo quadragesimo septimo, ponti-
ficatus vero domni Engenti III papæ anno iii.

CLXXXIII.

Ad Letardum abbatem et monachos Beccenses.

(Anno 1147, Maii 27.)

[Mansi, *Concil.*, XXI, 685.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dile-
ctis filiis LETARDO abbati et monachis Beccensibus,
salutem et apostolicam benedictionem.

Quando inter religiosas personas de terrenis re-
bus controversia nascitur, ita sacerdotali est solli-
citudine finienda ut crescere non possit ex more
contentio. Quod nos intelligentes, controversiam
quæ inter vos et Robertum priorem et canonicos
Sanctæ Frideswidæ de Oxenefordia super Ecclesia
de Bellomonte et omnibus ejus pertinentiis dia-
gitata est hoc modo terminavimus, et hac transac-
tione penitus litem decidimus. Prædictus siquidem
Robertus et canonici toti prorsus querelæ et juri
quod se in eadem Ecclesia de Bellomonte et perti-
nentiis suis habere contendebant vobis in perpetuum
renuntiaverunt et ea in manu nostra libere refu-
taverunt. Unde a vobis per manum nostram simili-
ter villam quæ dicitur Edivetona cum omni decima
dominii ejusdem villæ rusticorum de ipso tantum
sundo percipiendis in suum perpetuum dominium
reperunt cum omnibus pertinentiis suis in pascuis
et pratis, bosco et plano, et molendinis; salvo vobis
universo jure reliquo parochiali et tertia garba dec-
imæ rusticorum ejusdem villæ, quæ ad ecclesiam
de Hundrefort, in cujus parochia ipsa villa est, pro-
prie spectat, ita videlicet ut in ipsa villa Ecclesiam
vel capellam nunquam in posterum canonici con-
struere valeant. Quia igitur nostri officii est ea quæ
pro religiosorum quiete præcipue per nos ipsos sta-
tuta sunt in sua stabilitate firmare, eandem deci-
sionem sive compositionem sedis apostolicæ aucto-
ritate firmamus et ab utraque parte firmiter obser-
vari præcipimus.

Data Parisiis, vi Kal. Jun.

PATROL. CLXXX.

CLXXXIV.

Privilegium pro monasterio S. Mariæ Waverleinsi.
(Anno 1147, Maii 28.)

[*Monasticon Anglicanum*, II, 912.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dile-
ctis filiis GILBERTO abbati monasterii S. Mariæ de
Waverleia ejusque fratribus, tam presentibus quam
futuris regulariter professis, in Christo salutem.

Apostolici moderaminis clementiæ convenit reli-
giosos diligere, et eorum loca pia protectione mu-
nire. Dignum namque et honestati conveniens esse
cognoscitur ut qui ad Ecclesiarum regimen assumpti
sumus, eas et a pravorum hominum nequitia tueamur,
et apostolicæ sedis patricinio foveamus. Ea-
propter, dilecti in Domino filii, vestris justis postula-
tionibus clementer annuimus et præfatum B. Mariæ
monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio,
sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et
præsentis scripti privilegio communitimus, statuente,
ut quascunque possessiones, quæcunque bona in
presentiarum juste et canonice possidetis, aut in
futurum concessione pontificum, liberalitate regum,
largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis
justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci,
firma vobis vestrisque successoribus et illibata per-
maneant, in quibus hæc propriis duximus expri-
menda vocabulis: Locum ipsum in quo abbatia fun-
data est cum omnibus suis pertinentiis. Ex dono
Stephani regis Anglorum Nietam et Fermeham cum
omnibus suis pertinentiis. Ex dono Adelizæ reginæ
boschum de Nolhalte et cultura juxta ipsum boschum.
Ex dono Alani de Vilers terram de Bochild. De
Faramuzo Boloniensi Wonebergiam. Ex dono Ri-
cherii de Aquila Oxenefordam; de Radulfo viceco-
mite Ribeullam; ex dono Soworli Aserurgiam; ex
dono Roberti de Manerio Nutescheolvam; ex dono
Richardi de Sifrewalt dimidiam hidam terræ de
Polementona; ex dono Ingelranni Piscis virgatam
terræ et pasturam juxta Chimum Wintoniæ, de
Manerio Stiventonæ. Sane laborum vestrorum quos
propriis manibus colitis vel sumptibus, sive de nu-
trimentis vestrorum animalium, nullus a vobis de-
cimæ exigere præsumat.

Decernimus ergo et nulli omnino hominum liceat
prædictum monasterium temere perturbare, aut
ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, mi-
nuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed
omnia integra conserventur eorum, pro quorum
gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus
omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ aucto-
ritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua
igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona,
hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra
eam temere venire tentaverit, secundo tertiove
commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione
corruerit, potestatis honorisque sui dignitate car-
reat, reamque se divino iudicio existere de peper-
trata, iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore
et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu

Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Data Parisijs per manum Hugonis presbyteri cardinalis, tenentis vices domni Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, v Kal. Junii, iudictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii papæ tertii anno tertio.

CLXXXV.

Ad Petrum Cluniacensem abbatem. — Balmensem abbatiam, ob placulum cujusdam in magistrum Osbertum facinoris et contemptum Romanæ Ecclesiæ, ad prioratum redigit, quem ipsi, ad instaurandam in eo religionem, regendum committit.

(Anno 1147, Maii 29.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 443.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio PETRO Cluniacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Quam proprie et specialiter Cluniacense monasterium ad sanctam Romanam spectet Ecclesiam, quantumque per Dei gratiam in religione profecerit, quot etiam suæ bonæ conversationis exemplo ad bene vivendum instruxerit, universus fere mundus recognoscit. Quod nos diligentius attendentes, pro execrabili et horrendo facinore, et inaudito contemptu sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ in dilectum filium nostrum magistrum Osbertum (22), ad ignominiam B. Petri et nostram, Balmenses monachi ausu sacrilego commiserunt, loco ipsi nomen et dignitatem abbatie in perpetuum abstulimus, eumque tibi tuisque successoribus, interventu fratrum nostrorum, in prioratum ordinandum et disponendum ex apostolica benignitate committimus. Tua itaque interest ad ejusdem loci restaurationem et religionis reformationem ita intendere, ut locus ipse sub tuo regimine, tam in spiritualibus quam in temporalibus gratum Domino suscipiat incrementum.

Datum Parisius, iv Kalend. Junii.

CLXXXVI.

Ad Guillelmum comitem Matisconensem. — Ut Cluniacensis Balmensem ecclesiam assignet et opem conferat.

(Anno 1147, Maii 29.)

[*Ibid.*, p. 444.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, nobili viro G[UILLELMO] Matisconensi comiti, salutem et apostolicam benedictionem.

Quam proprie et specialiter Cluniacense monasterium ad sanctam Romanam spectet Ecclesiam, quantumque per Dei gratiam in religione profecerit, quot etiam suæ bonæ conversationis exemplo ad

(22) Osbertum Romanæ Ecclesiæ legatum dicit Mabillonius, tom. VI *Annal.* p. 43. De perpetrato facinore hæc Petrus Venerabilis, *ibid.* p. 500 : « Prætereo casum qui nostri temporis hominibus nimium notus est, et qui indignitate sui scripto ad posterum transmittendus non est. »

A bene vivendum instruxerit, universus fere mundus recognoscit. Quod nos diligentius attendentes, pro execrabili et horrendo facinore, et inaudito contemptu sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ in dilectum filium nostrum Osbertum, ad ignominiam beati Petri et nostram, Balmenses monachi ausu sacrilego commiserunt, loco ipsi nomen et dignitatem abbatiam in perpetuum abstulimus, eumque Petro Cluniacensis monasterii abbati, successoribusque ejus, interventu fratrum nostrorum, in prioratum ordinandum et disponendum committimus. Per apostolica itaque scripta nobilitati tuæ mandamus, atque in peccatorum remissionem injungimus quatenus locum ipsum cum thesauro et bonis suis omnibus et pertinentiis fratribus Cluniacensibus cum integritate assignes, monachos exinde expulsos ad eorum obedientiam revoces, et quibuscunque modis secundum Deum poteris, fratrum Cluniacensium paci et tranquillitati provideas (23).

Datum Parisius, iv Kal. Junii.

CLXXXVII.

Ad Humbertum Bisuntinum archiepiscopum. — Ut Cluniacensibus pro reformatione ecclesiæ Balmensis opem conferat.

(Anno 1147, Maii 29.)

[BOUQUET, *ibid.*, p. 444.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri H[UMBERTO] Bisuntino archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Scire te volumus quod pro execrabili et horrendo facinore, et inaudito sanctæ Romanæ Ecclesiæ contemptu, quæ in dilectum filium nostrum magistrum Osbertum, ad ignominiam B. Petri et nostram, Balmenses monachi ausu sacrilego commiserunt, loco ipsi nomen et dignitatem abbatie in perpetuum abstulimus, eumque dilecto filio nostro Petro Cluniacensi abbati ejusque successoribus, interventu fratrum nostrorum, in prioratum ordinandum et disponendum ex apostolica benignitate committimus. Ideoque per præsentia tibi scripta mandamus præcipiendo, quatenus ad ipsius loci restaurationem et religionis reformationem fratribus Cluniacensibus opem et consilium præbeas.

Datum Parisius, iv Kal. Junii.

CLXXXVIII.

D *Bulla in gratiam monasterii Tironiensis.*

(Anno 1147, Maii 30.)

[*Call. Christ. nov.*, VIII, 128.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GUILLELMO Tironensi abbati ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur ef-

(23) Paruit Guillelmus, cujus non solum assensus, sed et instinctu omnia gesta sunt. Ostendit hoc, inquit Petrus *ibidem.* . . charta quam armarium Cluniacense continet, sigilli ejus impressione signata, quam videre est in historia urbis de Polinica, l. II, p. 683 et seq.

fectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris A
 justis postulationibus clementer annuimus: et Tiro-
 nense monasterium, in quo divino mancipati estis
 obæquo, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus,
 statuentes, ut quasunque possessiones, quasunque
 bona idem monasterium juste et canonice possidet,
 aut in futurum concessione pontificum, largitione
 regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis
 justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma
 vobis vestrisque successoribus et inlibata perma-
 neant; in quibus hæc propriis nominibus adnotanda
 subjunximus. In regno Angliæ in episcopatu Sancti
 David, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Chatmeis cum
 appendiciis suis. In episcopatu Sancti Andree de
 Scotia abbatiam Sanctæ Mariæ Rochaburgensis cum
 appendiciis suis, ecclesiam Sanctorum martyrum
 Joannis et Pauli de Ogra cum appendiciis suis, ec-
 clesiam Sancti Egidii de Castenariis, ecclesiam S.
 Leonardi de Ferreriis, ecclesiam Sanctæ Mariæ de
 Asneriis, ecclesiam Sancti Michaelis de Lucezio,
 ecclesiam Sanctæ Mariæ de Telio, ecclesiam Sancti
 Laurentii de Brigia, ecclesiam Sancti Petri de Au-
 dita, ecclesiam Sancti Martini de Hildrevilla, eccle-
 siam Sanctæ Mariæ de Jarzia, ecclesiam Sanctæ
 Mariæ de Aguille, ecclesiam Sancti Joannis Baptistæ
 de Murgeriis, ecclesiam Sancti Andree de Anglia
 cum appendiciis suis, ecclesiam Sanctæ Mariæ de
 Mapedroella, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Titileia,
 ecclesiam S. Crucis de Insula. In archiepiscopatu
 Rothomagensi ecclesiam S. Sulpicii de Germun-
 villa, ecclesiam Sancti Martini de Crasvilla, eccle-
 siam S. Laurentii de Calcia, ecclesiam S. Mariæ de
 Baschevilla, ecclesiam S. Silvestri de Clara, eccle-
 siam S. Mariæ de Turnoio, ecclesiam S. Joannis de
 Mouteursino, capellam S. Mariæ Magdalenzæ super
 Sequanam. In pago Ebroicensi ecclesiam Sanctæ
 Cecilizæ de Guest, ecclesiam S. Anastasiæ, ecclesiam
 S. Martini de Busseio, capellam S. Mariæ, et eccle-
 siam S. Lupi de Chavigneio, ecclesiam S. Bartho-
 lomæi, et ecclesiam S. Mauricii de Cherenthaio. In
 episcopatu Karnotensi ecclesiam S. Mariæ Magda-
 lenzæ prope Briheriivallem, ecclesiam Sancti Re-
 migii de Neronio, ecclesiam Sancti Spani de Abluis,
 ecclesiam Sanctæ Mariæ Magdalenzæ de Oisemo,
 ecclesiam Sancti Michaelis de Climart, ecclesiam
 Sanctæ Mariæ de Ledo, ecclesiam Sanctæ Mariæ de
 Cumbria, ecclesiam Sancti Laurentii de Gastina,
 ecclesiam Sancti Vincentii de Materoliis, ecclesiam
 Sancti Martini de Brenella, ecclesiam Sancti Vin-
 centii de Arseciis, ecclesiam Sancti Germani de
 Colungis, ecclesiam Sancti Petri de Hargenvilla,
 ecclesiam Sancti Leobini de Quinque Fontibus, eccle-
 siam Sanctæ Mariæ de Planis, ecclesiam Sancti
 Nicolai de Foestellia, ecclesiam Sanctæ Mariæ de
 Hironio, ecclesiam Sancti Andree de Silvelonia,
 ecclesiam S. Mariæ de Molentino Novo, ecclesiam
 Sanctæ Mariæ de Monterium, ecclesiam de Risubovis,

grancas etiam Tyronii, Sanctas valles, Cintreum,
 Vallarium maffredi, Gimigneum et aliud Gimigneum,
 Childreum, Sposovillam, Culturam, Pertas, Oge-
 riivillam, Leporisvillam, Villamdonum. In episcopatu
 Sagiensi capellam Sanctæ Mariæ Magdalenzæ de Resno.
 Runcheriam, ecclesiam de Corgebot, Mesnilherre,
 ecclesiam Sancti Jovini, ecclesiam de Montechevreil,
 ecclesiam de Martigneio, ecclesiam de Nuilelo. In
 episcopatu Bajocensi ecclesiam Sancti Antonini de
 Montehargis, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Strata,
 capellam Guillelmi de Crevecor, ecclesiam Sanctæ
 Mariæ de Renslaco, ecclesiam de Budunello, capel-
 lam de Tigerio. In episcopatu Meldensi, ecclesiam
 Sancti Sepulcri de Montegihelli cum suis appendi-
 ciis et decimis, et locum de Dormant cum suis pos-
 sessionibus. In episcopatu Pictaviensi ecclesiam
 Sanctæ Mariæ Magdalenzæ de Rusaio, locum de
 Puteolis, locum de Trusseia, locum de Megum, lo-
 cum de Tiliato. In episcopatu Nannetensi locum de
 Septem Fagis, locum de Trapa, locum de Oiseleria.
 In episcopatu Andegavensi locum de Saucela. In
 episcopatu Cenomanensi ecclesiam S. Michaelis de
 Plautie, ecclesiam S. Joannis de Grandirivo, eccle-
 siam Sanctæ Mariæ Magdalenzæ de Crucisvalle, ec-
 clesiam Sanctæ Mariæ de Passubovis, locum de Va-
 bobruneti, ecclesiam Mariæ Magdalenzæ de Monte-
 tallario, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Bello loco, ec-
 clesiam Sanctæ Mariæ de Cobardum, ecclesiam S.
 Mariæ de Vallibus, ecclesiam Sancti Sulpicii de
 Pail, ecclesiam S. Mauricii juxta Cortpoltrain, ec-
 clesiam Sancti Georgii de Blimart, ecclesiam Sancti
 Silvestri de Montelusello, ecclesiam Sancti Joannis
 Baptistæ de Jarreia, ecclesiam S. Audoeni de Tur-
 nemio, abbatiam Sanctæ Mariæ de Jugo-Dei, cum
 suis prænominatorum locorum decimis, redditibus
 et possessionibus. Et ut divinum officium apud vos
 honestius celebrare valeatis, et loca vestra secu-
 riora possideatis, concedimus ut in possessionibus
 vestris oratoria et cœmeteria habeatis absque de-
 trimento tamen circumadjacentium parochiarum;
 sane laborum quos propriis manibus aut sumptibus
 colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium
 nullus a vobis decimas, nec a servientibus vestris
 parochialia exigere præsumat; sepulturam quoque
 vestrorum locorum liberam vobis esse concedimus,
 ut eorum qui se in eis sepeliri deliberaverint de-
 votioni et extremæ voluntati, nisi forte excommu-
 nicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva
 justitia tamen matricis Ecclesiæ.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat
 præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus
 possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere,
 aut aliquibus perturbationibus, seu vexationibus
 fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum pro
 quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt
 usibus omnimodis præfutura, salva sedis apostolicæ
 auctoritate, et diocesanorum episcoporum canonica
 justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcu-

larisve persona, hanc nostræ institutionis paginam A sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cum etiam eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmium æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus s.

Ego Octavianus diaconus cardinalis Sancti Nico- B laii in Carcere Tulliano s.

Ego Julius presbyter cardinalis tituli Sancti Marcelli s.

Ego Inarus Tuscul. episcopus s.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli Sanctorum Laurentii et Damasi s.

Ego Jordanus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Susannæ s.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli s.

Ego Joannes diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ Novæ s.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu s.

Ego Jacinctus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ C in Cosmedin.

Data Parisius per manum Hugonis presbyteri cardinalis agentis vicem domni Guidonis diaconi cardinalis et cancellarii, tertio Kalendas Junii, indictione x, Incarnationis vero Dominicæ anno millesimo centesimo quadragesimo septimo, pontificatus vero domni Eugenii papæ tertii anno tertio.

CLXXXIX.

Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Branens

(Anno 1147, Maio.)

[Hugo, *Annal. Præm.*, 1, 522.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PETRO abbati ecclesiæ Beate Mariæ et Sancti Evodii de Brana, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in D perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Quapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et prælatam ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostræ protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit

A adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Homines videlicet, capitales, vineas, vinaria, vinatica, census et terragia, et quidquid habetis in castro Branæ (*Braine*), totam villam Vacinni (*Vassenis*), excepta terra Sancti Medardi, terram Spiritelli (*Eapretelle*), censum apud Converetiam (*Couvettes*), decem solidos et quendam culturam, totam decimam de curia Macenorum (*la cour des Moines*), quatuor sextarios frumenti de molendino Hugonis filii Radulphi apud montem Sanctæ Mariæ (*Mont Notre-Dame*), quatuor sextarios frumenti de mina et censu, apud Quincy (*Quency*) census, apud Yoniam (*Jongne*), decem solidos censuales et septem de hospitibus, et redditus avenæ et terragium. Apud Cersœolium (*Cersœuil*), altare et totam decimam in culveris Domini ipsius villæ, vineas, terras arabiles et molendinum. Apud Limet (*Lymet*), vineas et vinaticum. Apud Legiam (*Luy*), census et terragium. In decima de Cury (*Cury*), modium frumenti. Apud Cromella (*Cramaille*) census; apud Villers (*Villers*) census et terragium; apud Bestisi (*Betisi*), census; apud Villare super Axonam (*Villers-sur-Ayne*) vinaticum, census et terragium. Apud Arsoium (*Pontarcy*), vinaticum et census; apud Ducellum (*Duisels*) census, terragium et vinaticum; apud Curcellas (*Courcellas*) census, terragium et vinaticum et pratem; apud Braioellam (*Brenel*) vinaticum, census et terragium et prata et tercular; apud Ay (*Ay*) census et fraxinum, quatuor sextarios frumenti, in quodam molendino redecimationem domini castri Branæ, vini, vinearum, tercularium, et vinaticorum suorum, et totius annonæ in furnis videlicet, in molendinis, in propriis agriculturalis, in terragiis, in redditu avenæ et feni, et redecimationem totius annonæ trium villarum, scilicet Villers et Villæ mediæ, et in avena quæ ei pro usu nemoris debet, ita videlicet ut ubicunque domini possessio transferatur prædictæ ecclesiæ, sua redecimatio reservertur, et quidquid habebat in piscatione molendinorum Branæ. Curiam de Brueriis (*Bruyères*) cum pertinentiis suis; molendinum de Joi (*Jouy*); decimam et terragia et census quarundam culturarum de ecclesia Sancti Petri de Hannon (*Hannon*) ad censum quinque solidorum. Hoc etiam ab eodem domino concessum est vobis ut omnes feodati sui de feodis suis, quæ ab eo tenebant, licenter vobis eleemosynas facerent. Quartam partem pascuarum de Grauges (*Grangias*) et terras arabiles tres Ancy (*port d'Ancy*) unum molendinum, duas partes magnæ decimæ de Blansi (*Blansy*) terras arabiles, vineas, molendinum, pratem, et nemus. Totam curiam de Sartas (*Sertiaux*) et quidquid pertinet ad illam curiam; quartam partem decimæ de Vailly (*Vaissy*). Apud Vergeli (*Vergely*) census; curiam de Curtiall (*Curtiaux*), et quidquid ad ipsam curiam pertinet in Suessionensi civitate, modium salis, et

modium vini et decem solidos censuales. In Lau- A
dunensi episcopatu duo molendina et terram ara-
bilem quam dedit vobis Bartholomæus episcopus
ad census duodecim numerorum. Apud Bergam
quinque millia allicium et decem pondera caseo-
rum. Sane laborum vestrorum quos propriis mani-
bus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis ves-
trorum animalium, nullus omnino a vobis decimas
exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat
præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus
possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire,
aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia in-
tegra conserventur eorum, pro quorum gubernatione
et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis
profutura, salva sedis apostolice auctoritate et
diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua
igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona,
hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra
eam temere venire tentaverit, secundo tertiove
commonita, si non satisfactione congrua emenda-
verit, potestatis honorisque sui dignitate careat,
reamque se divino judicio existere de perpetrata
iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et
sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu
Christi aliena fiat, atque in extremo examine dis-
trictæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco
justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi,
quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant,
et apud districtum judicem præmia æternæ pacis
inveniant. Amen.

Datum Parisiis per manum Hugonis presbyteri
cardinalis, agentis vicem domni Guidonis sanctæ
Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii,
mensis Maii, indictione x, incarnationis Dominicæ
anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii pa-
pæ III anno tertio.

CXC.

Privilegium pro monasterio Janduriensi.

(Anno 1147, Jun. 5.)

[Huc, *Annal. Præm.*, I, p. 631.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilec-
tis filiis THEOBALDO abbati Janduriensis Ecclesiæ ejus-
que fratribus tam præsentibus quam futuris regu-
larem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere
consensum ut fidelis devotio celerem sortiatur ef-
fectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris
justis postulationibus clementer annuimus, et præ-
fatam locum, in quo divino mancipati estis obse-
quio, sub beati Petri et nostra protectione suscipi-
mus et præsentis scripti privilegio communimus,
statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque
bona idem locus in præsentiarum juste et canonice
possidet, aut in futurum concessione pontificum,
liberalitate regum vel principum, oblatione fidelium,
seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit ad-
pisci, firma vobis vestrisque successoribus
et illibata permaneant; in quibus hæc propriis

duximus exprimenda vocabulis: Locum Janduriæ
certis terminis designatum, duas partes decimas
quas ibi ab aliis incolis recipitis, tertiam partem
decimæ de Wacincort, locum Graveriarum et de
Wacincort certis terminis designatum, sicut ab
episcopo Tullensi confirmatum est; pratium quod
Vivianus cum fratribus suis dedit vobis; locum de
Walt quem Rodolphus de Burrei, et Ancherus de
domno Martino dederunt vobis; sedem molendini
quam hi qui eam jure hæreditario possidebant vo-
bis dederunt subtus Roseriis. Sane laborum vestro-
rum quos propriis manibus aut sumptibus colitis,
sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus
a vobis decimas exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat
præfatum locum temere perturbare, aut ejus pos-
sessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut
aliquibus exactionibus fatigare, sed omnia integra
conserventur eorum, pro quorum gubernatione et
sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis
profutura, salva sedis apostolice auctoritate et
diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si
qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve
persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens
contra eam temere venire tentaverit, secundo ter-
tiove commonita, si non satisfactione congrua
emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate
careat, reamque se divino judicio existere de per-
petrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo cor-
pore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi
aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni
subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus
sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic
fructum bonæ actionis percipiant, et apud distri-
ctum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Parisiis per manum Hugonis presbyteri
cardinalis agentis vicem domni Guidonis sanctæ
Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii,
III Nonas Junii, indictione decima, incarnationis
Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eu-
genii papæ III anno III.

CXCI.

*Privilegium de ecclesiis episcopo Parisiensi subjectis,
de conventionione habita inter Stephanum episcopum
et regem Ludovicum, et de præbendis canonicorum
qui sunt episcopi, et præterea de tallia, quam rex
facere solebat in terris episcopi, a Ludovico rege
condonata.*

(Anno 1147, Jun. 5.)

[*Chartularium Ecclesiæ Parisiensis*, I, p. 25.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabili fratri THEOBALDO, Parisiensi episcopo, ejusque
successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Quanto nobilis et gloriosa Parisiensis Ecclesia pro
sede regis Francorum existit famosior, et in amore
et reverentia beati Petri et sanctæ Romanæ Eccle-
siæ, venerabilis frater, Stephane episcopo, uniu-
ersis argumentis extas devotior, tanto propensius
in his quæ ad utriusque decus et emolumentum
spectare noscuntur, optata suffragia impertimur.

Ideoque, charissimè frater Stephane, rationabilibus postulationibus tuis præbentes assensum, quæcunque Parisiensis Ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum, concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium seu aliis justis titulis, Deo propitio, poterit adipisci, tibi tuisque successoribus, et, per vos, Parisiensi Ecclesiæ, apostolici muniminis privilegio, commuimus. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam videlicet Sancti Marcelli, ecclesiam Sancti Clodoaldi cum villa et omnibus appendiciis suis, ecclesiam Sancti Germani Altissiodorensis, ecclesiam Sancti Eligii; ecclesiam quoque de Campellis cum præbendis et tribus parochiis, id est de Sancto Mederico, de Capella et de Korris, eidem ecclesiæ pertinentibus, salvo nimirum censu duorum solidorum monetæ illius terræ, videlicet quæ in partibus illis expenditur, Senonensi Ecclesiæ annualiter persolvendo; quæ videlicet supradictæ Ecclesiæ ad jus et proprietatem Parisiensis episcopi spectare noscuntur. Jus etiam episcopale, in subscriptis abbatibus et eorum parochiis seu parochianis omnibus: videlicet, in abbacia Latiniacensi, in abbacia Vallis Sanctæ Mariæ, in abbacia de Sarneia, in abbacia Sanctimonialium, scilicet de Monte Martyrum [de Edera] et de Kala, in ecclesia insuper Argenteoli.

Paci quoque et tranquillitati Parisiensis Ecclesiæ providere volentes, exactionem et talliam quam, post obitum prædecessoris tui Stephani, bonæ memoriz Parisiensis episcopi, charissimus filius noster Ludovicus, Francorum rex, in terris ejusdem episcopatus fecit, de cætero ab aliquo exigi, auctoritate apostolica prohibemus; sed, sicut ab eodem rege, tibi et successoribus tuis, in perpetuum condonata est, et scripto suo firmata, per præsentis scripti paginam confirmamus.

Præterea, pactum et conventionem inter te et charissimum filium nostrum, Ludovicum, regem Francorum illustris memoriæ, factam, de loco in suburbio Parisiensi sito qui Campellus nominatur, tibi nihilominus confirmamus; ita videlicet, ut tertia pars totius redditus fossati illius terræ, sive in censu seu in emptionibus, venditionibus, quæstibus aut aliis quibuscunque modis aliquid inde processerit, tibi et successoribus tuis, absque diminutione aliqua, persolvatur: duæ vero reliquæ partes regali fisco reddantur. Quicunque vero fuerit præpositus regis, super hoc fidelitatem tibi tuisque successoribus faciat; et tuus, regi et hæredibus suis; et unus absque altero nihil de terra illa suscipiat vel disponat.

Statuimus etiam, ut, si aliquis Ecclesiæ Parisiensis canonicus ad episcopatus fuerit honorem promotus, ipsius præbenda ad Parisiensem Ecclesiam libere revertatur.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, te vel successores tuos, super hac nostra confirmatione, temere perturbare vel possessiones Ec-

clesiæ Parisiensis auferre vel ablatas retinere, minuire seu quibuslibet molestiis fatigare. Si qua igitur in posterum ecclesiastica sæcularive persona, hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi præsumptionem suam satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere, de perpetrata iniquitate, cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiæ sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Datum Parisius, per manum Hugonis, presbyteri cardinalis, agentis vicem Guidonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, Nonis Junii, indictione decima, Incarnationis Dominicæ anno 1147., pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno III.

CXCI.

Concordiam inter Stephanum, quondam episcopum Parisiensem, et Theobaldum archidiaconum factam per Matthæum episcopum Albanensem, Joannem S. Chrysogoni et Petrum S. Callisti presbyteros cardinales confirmat.

(Anno 1147, Jun. 5.)

[Collection des Cartulaires, IV, 27.]

CXCI.

Bulla pro parthenone S. Dionysii Montis-Martyrum.

(Anno 1147, Jun. 7.)

[FÉLIXIEN, *Hist. de Paris*, Preuves, III, 62.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus Christianæ abbatissæ monasterii S. Dionysii Montis-Martyrum, ejusque sororibus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est faciliem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Quocirca, dilectæ in Domino filie, vestris postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium ab illustris memoriæ Ludovico rege ac Adalidis reginæ uxoris suæ assensu pro animarum suarum salute et peccatorum suorum remissione constructum atque ditatum, in quo divino mancipatæ estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione at proprias filias suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; inprimis siquidem statuentes ut ordo monasticus secundum B. Benedicti Regulam ibidem perpetuis temporibus inviolabiliter observetur atque in eodem loco per sanctimoniales honestæ conversationis et vitæ laudabilis omnipotentis Domino de cætero servietur, et præfate sanctimoniales liberam eligendi abbatissam facultatem habeant, ne aliqua persona eis vi præponatur. Abbatissa etiam earum, sive ipsæ sanctimoniales pro aliqua aliquando negligentia a suo penitus monasterio

non expellantur, nisi prius legali iudicio suæ sanctæ matris Romanæ Ecclesiæ, cuius patrocinio sunt committæ, difjudicatæ fuerint; sed potius Parisiensis episcopi admonitione et consilio atque aliarum religiosarum personarum corrigantur. Porro quæcunque possessiones, quæcunque bona ab eodem rege sive regina, seu aliis Dei fidelibus in præsentiarum iuste et canonicè possidetis, seu in futurum, concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque succedentibus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam S. Dionysii in Monte-Martyrum, et decimam ad eandem ecclesiam pertinentem cum suis appendiciis; ecclesiam de S. Martyrio, cum vineis Aden, et Morelli culturam: culturam quam Mattheus prior comparavit a Warnerio de Portu; villam quoque quæ vocatur Mansionillus, cum omnibus suis appendiciis; molendina duo apud Clippiacum cum conclusione aquæ et moltura totius villæ; Parisius fornum unum cum omnibus consuetudinibus suis. In silva Vulcentia quotidie vehiculaturam unam mortuorum lignorum; domum Gerrici cum stationibus carnificum et vicariam ejusdem domus; terram Bernardi quæ vocatur Puncta, liberam et quietam; piscaturam et terram in insula de Berelliis, ab omni consuetudine liberam; apud Chelam arpentia pratorum decem. In pago Silvanectensi apud Braium, domum unam, et vineas et terram uni carruceæ sufficientem, ab omni exactione et consuetudine liberam, ita quod de carruca illa aut de aliis, si plures, Deo donante, carrucas ibi habueritis, nullam campi partem, nullam consuetudinem tribuatis, sicut ab illustri Francorum rege vobis concessum est et scripto suo firmatum. In pago Stampensi villam quæ Tolforium dicitur cum omnibus appendiciis. In pago Miledunensi nemus et navem ad ligna per Sequanam adducenda, ab omni consuetudine liberam. Hospitem unum, ab omni exactione, equitatu et hujusmodi liberam, ut annonam vestram a Mileduno usque Parisius per Sequanam adducat. Et si ipse non bene servierit mortuus fuerit, alius ad hoc opus idoneus vobis a rege restituatur. In pago Gastinensi mansionillos tres cum terra et molendino et cæteris eorum appendiciis. Stampis, furnum unum cum omnibus consuetudinibus. Apud Pratellum Holdeum, villam prorsus liberam cum omnibus appendiciis suis. Quidquid de feudo regis adipisci poteritis, vobis hoc et alia a rege concessa et scripto suo firmata nihilominus confirmamus; necnon etiam viginti libras de Cambitu Parisius quas vobis Ludovicus filius Ludovici regis dedit, et apud Bestiasiacum decem arpentia pratorum et quadraginta arpentia de terra arabili. Viridarium quoque suum de S. Leodegario, et stagnum cum molendino; plateam piscatorum quæ est inter domum carnificum et regis castellum; capellam

A quoque unam apud Bestiasiacum, et apud Boloniam quinque millia allocum quotannis; omnem partem feodi venatorum regalium, quæ contigerat Matthiæ citra Sequanam, et apud Vetreacum terram quæ fuit Galonis presbyteri ex feodo regis. Parisius domum unam juxta parvum pontem; alteram juxta status carnificum. In monte Savies vineam Burgardi, et in eadem torcular cum una custodia vinearum. Apud Brumille quinque solidos census cum iustitia; medietatem unius vineæ et quod Gualterius de Booron in Monte-Martyrum vobis dedit, videlicet custodiam unam vinearum, atque omnes vineas quas ibi habebat, et quatuor solidos, et duos denarios census, et ea quæ in Pomponia villa habetis; capellam unam in Calvo monticulo cum feudo Pagani Trencelbise, et cum feudo Garsiliæ; atque alodian fratris tui Eustachii, et sororum tuarum Cæcilie et Hildeburgis, dilecta in Christo filia Christiana abbatissa. Gozonem quoque hominem eorum, et ea quæ ab illis tenebat; undecim arpennos de pratis quæ vulgo Mareis appellantur. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur earum, pro quarum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ in omnibus auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesia secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam tenere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cuncta autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Guido presbyt. card. tituli S. Grisogoni

Ego Guido presbyt. card. tit. Sanctorum Laurentii et Damasi.

Ego Julius presb. card. tit. S. Marcelli.

Ego Jordanus presb. card. tit. S. Susannæ.

Ego Hugo presbyt. tit. in Lucina.

Ego Oldo diac. card. Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Joannes Paparo diac. card. S. Adriani.

Ego Gregorius diac. card. S. Angeli.

Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu.

Ego Jacintus diac. card. S. Mariæ in Cosmedin.

Datum Parisius per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diac. card. et cancellarii, vii Idus Junii, indict. x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno III.

CXCIII bis.

Privilegium pro monasterio S. Martini de Campis.

(Anno 1147, Jun. 10.)

[DE MARRIEN, *Histoire de Saint-Martin des Champs*, p. 179.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Odoni priori monasterii S. Martini de Campis ejusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili, Odo prior, tuis justis petitionibus annuentes, B. Martini monasterium, cui, auctore Domino, ex venerabilis fratris nostri Petri Cluniacensis abbatis institutione præsides, quemadmodum cætera Cluniacensis cœnobii membra sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quasunque possessiones, quasunque bona idem monasterium in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum, concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: In pago Parisiensi, decimam præfati monasterii S. Martini, et altare, et decimam de Calloio. In suburbio Parisiæ urbis capellam S. Jacobi cum parochia. Prope monasterium S. Martini, capellam S. Nicolai. Infra urbem, unam præbendam in ecclesia S. Mariæ matris ecclesiæ ejusdem urbis, ecclesiam S. Dionysii, quæ dicitur de Carcere, cum præbenda alia præfate matris urbis Ecclesiæ. In ecclesia S. Genovefæ de Monte, unam præbendam; ecclesiam S. Mariæ extra castrum Gornaii. Aliam ecclesiam infra ipsum castrum, Nusiellum villam cum ecclesia et atrio, Nusiacum villam cum ecclesia et decima; ecclesiam de Campiniaco cum atrio et tertia parte decimæ; Roissiacum cum ecclesia, atrio et decima; ecclesiam Bercheriarum cum atrio et decima; ecclesiam Pontolii cum atrio et decima; capellam de castro quod dicitur Cauda, cum furno; capellam Canolii, ecclesiam de Ororii cum atrio et decima; in decima de Roissy unum modium frumenti; ecclesiam de Erigniaco, villam de Castaneo cum ecclesia et decima; altare de Fontaneo, ecclesiam et atrium, et decimam de Escuem; ecclesiam de Doomonte, altare de Armenovilla, ecclesiam Ceverenti cum decima, et capellam de Luiriaco; Bonzoias cum ecclesia; Penthinum cum ecclesia; apud Le-

A curas, ecclesiam cum atrio et decima, ecclesiam de Attenevilla cum decima; ecclesiam S. Opportunæ de Montiac, ecclesiam de Derenei cum tertia parte decimæ; ecclesiam de Carroa cum tertia parte decimæ; ecclesiam B. Martini extra civitatem; ecclesiam de Meru, duas partes decimæ de Villari-Adam. Mairolas cum ecclesia et decimis, decimam de Grear; ecclesiam et decimam de Chivry, decimam de Agilly; villam de Conflans cum ecclesia; ecclesiam de Eucra cum decima. Apud Clamart, ecclesiam redditentem xxx solidos per annum cum decima. Apud S. Clodowaldum medietatem terræ quæ dicitur Anotum. Linogias, cum ecclesia et decima; Furcas cum ecclesia et decima. In Noviomensi pago, ecclesiam de Capy; cum præbenda S. Fursi de Perona; altare de Moeliens cum tertia parte decimæ, quod ante tenuerat Milo canonicus de Perona; altare de Eliescurte, quod ante tenuerat Gauterius filius Walvodi de Nigella, altare de Stripeium; altare de Longeval; in altari de Clari, beneficia trium festivitatum, scilicet in Parasceve et die Pascha, et die Purificationis B. Mariæ, et medietatem minutæ decimæ, et duas partes de medietate majoris decimæ, et medietatem atrii; duas partes decimæ de Barhes; altare de Fontenis; decimam anguillarum Girardi de Capy; altare de Revelon; altare de Berencurt, altare de Heldincurt; ecclesiam S. Hilarii. In pago Ambianensi, ecclesiam Sancti Modesti de Ligny, altare de Vileray, ecclesiam S. Mariæ de Arenis, ecclesiam de Vaviller cum decima, altare de veteri Ambiano; tertiam partem ecclesiæ de Morijes; decimam molendini de Baldus, ecclesiam de Wainni, ecclesiam de Bonai cum decima. In Atrabatensi pago ecclesiam de Pas; in pago Laudunensi medietatem villæ quæ dicitur Disy quam tenet Lucas abbas de Quissiaco, et ecclesia sua, redditus inde præfato monasterio vestro xxx solidos Parisiensi monetæ per annum, juxta institutionem venerabilium fratrum nostrorum Samsonis Remensis archiepiscopi et Bartholomæi episcopi Laudunensis. Alodium de Brianna, quod tenet abbatia S. Huberti de Ardanna, reddens eidem monasterio duas marchas argenti per annum. In Remensi pago, census de Poelli; ex dono Gauleheri de Basoches. In Catalaunensi ecclesiam de Wailemont, ecclesiam de Frisivilla cum capella; ecclesiam de Virleu, ecclesiam de Curtis, ecclesiam de veteri Dampetro. In pago Suessionensi, villam S. Gemmæ cum ecclesia; ecclesiam de Lergny cum decima, et atrio, et servis, et ancillis; ecclesiam de Noa S. Martini cum atrio et decima. In Belvacensi pago ecclesiam S. Leonorii de Bellomonte, decimam de Mediana curte; altare S. Audomari, ecclesiam de Cressonessart cum decima; ecclesiam de Wirmæ; ecclesiam de Frenci cum medietate decimæ; ecclesiam B. Mariæ de Insula, ecclesiam de Meru cum atrio et tertia parte decimæ, et decima hortorum; ecclesiam de Praterriis, redditentem xx solidos Parisienses per annum cum minuta decima; ecclesiam Sancti Remigii de

Noa cum decima; ecclesiam de Villa-Bernosa, et quinque partes decimæ; ecclesiam de Roveredo cum atrio et minuta decima, et medietate majoris; duas partes decimæ de Geals; tertiam partem decimæ de Liencourt. In pago Silvanectensi, ecclesiam S. Nicolai, cum præbenda B. matris ecclesiæ civitatis; ecclesiam de Oiri cum minuta decima; ecclesiam de Sorvillers, ecclesiam de Coia cum atrio et minuta decima; medietatem altaris de Brayo; medietatem decimæ minutæ de Fontanis, et nonam partem majoris. In pago Senonensi, villam de Fontanis cum ecclesia et decima; ecclesiam de Cona, ecclesiam de Dormella. In ecclesia Beatæ Mariæ de Stampis, unam præbendam. In pago Aurelianensi, ecclesiam de Henvilla cum parochia de Puisat. In pago Carnotensi, Ursonvillam cum ecclesia; Gouvellum cum ecclesia et medietate decimæ; Roenvillam cum ecclesia et decima; decimam de Bercheriis. Apud Crisperias, ecclesiam, et duas partes decimæ; Sanctum Hilarium cum ecclesia. In Meldensi pago, Anetum cum ecclesia et tertia parte decimæ; Choisiacum cum ecclesia et decima; capellam de Meroliis, decimam de Aey; ecclesiam S. Martini de Crecy, cum parochia et tertia parte decimæ, et capella Sanctæ Mariæ, et cæteris appendiciis; capellam de Marnoa, capellam de Incy. In Anglia, in pago Exoniensi capellam S. Jacobi super aquam, juxta ipsam civitatem, cum atrio et possessione Gaulteri militis, ecclesiam de Tinctona, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Bernastaba, et cætera quæ de prædecessorum nostrorum sanctæ memoriæ Urbani papæ, Paschalis, Calixti, Innocentii et Lucii privilegiis continentur. Præterea prædecessoris nostri bonæ memoriæ papæ Urbani vestigiis inherentes statuimus ut in parochialibus ecclesiis quas tenetis episcoporum consilio, presbyteros collocetis, quibus, si idonei fuerint, episcopi curam animarum committant, ut hujusmodi sacerdotes de plebis quidem cura episcopis rationem reddant, vobis autem pro rebus temporalibus debitam subjectionem exhibeant.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ

actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Datum Parisiis per manum Hugonis presbyteri cardinalis, tenentis vicem domni Widonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, vi Nonas Junii, indictione decima, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii tertii papæ anno tertio.

CXCIV.

Bulla de dedicatione ecclesiæ Montis-Martyrum.

(Anno 1147, Jun. 13.)

[MABILL., *Annal. Bened.*, VI, 701, ex autographo.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, universis Dei fidelibus salutem et apostolicam benedictionem.

Officii nostri nos hortatur auctoritas venerabilia loca cum ipsis personis divino famulatu mancipatis diligere et fovere, et eorum opportunitatibus paterna sollicitudine providere. Inde est quod nos sanctimonialium de Monte-Martyrum necessitatem attendentes, juxta petitionem earum anno ab Incarnatione Domini 1147, Kalendas Junii, locum ipsum per præsentiam nostram adivinus, ibique, Spiritus sancti gratia invocata, majus altare in honore beatorum martyrum, videlicet Dionysii, Rustici et Eleutherii, auctore Domino consecravimus. Illis autem qui tunc locum ipsum devotionis et pietatis intuitu visitare, vel de cætero in anniversaria die ipsius consecrationis visitaverint; et de facultatibus sibi a Deo præstitis eidem sanctimonialibus suas eleemosynas largiti fuerint, septingentes dies junctæ penitentia confisi de beatorum apostolorum Petri et Pauli meritis indulgemus, et eandem indulgentiam scripti nostri pagina confirmavimus.

Data Meldis Idibus Junii.

Pendet in bulla ex una parte EUGENIUS PAPA III.

CXCV.

Concordiam a Giraldo episcopo [Lemovicensi] inter monasterium Usercense et Maisiacense factam confirmat.

(Anno 1147, Jun. 14.)

[BALUZ., *Hist. Tutel.*, 385.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis BERNARDO abbati cæterisque monachis Usercensis monasterii, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoties illud a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenter concedere et petentium desideris congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, venerabilis nostri Geraldii episcopi vestri precibus inclinati, vestris justis petitionibus clementer annuimus, atque pæc et tranquillitati vestræ in posterum providentes, concordiam quæ inter vos et Maisiacenses monachos per manum ipsius episcopi pacis intuitu facta est et scripto suo firmata, per præsentis scripti paginam firmamus et ratam manere censuimus, ut videlicet Maisiacense monasterium Usercenci monasterio sicut membrum capit

jure perpetuo subjectum sit. Obveniente autem Maismacensis monasterii abbate, monachi ejusdem monasterii libere eligant de eodem monasterio idoneam personam consilio et voluntate abbatis Usercensis, ita tamen ut vel ante electionem professus sit monasterio Usercensi, vel si ante professus non est, electione facta priusquam sedem abbatis ascendat, professionem Usercensi monasterio faciat. Si vero in monasterio Maismacensi, idonea persona quæ in abbatem eligenda sit inventa non fuerit, monachi Maismacenses de monasterio Usercensi idoneam personam consilio et voluntate abbatis Usercensis in abbatem eligant et assumant. Si quis autem contra hujus nostræ confirmationis paginam sciens, temere venire tentaverit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum apostolorum ejus Petri et Pauli incurrat. ^B

Datum Meldis, xviii Kalend. Julii.

Ego Petrus, divina misericordia permittente, Bituricensis Ecclesiæ archiepiscopus, commendari volo memoriæ fidelium tam præsentium quam futurorum quod ex præcepto domini Eugenii papæ Bernardum Usercensem abbatem et Hugonem monachum Maismacensem ante nostram præsentiam ad definiendam controversiam quæ inter eos diu agitata fuerat de ecclesia Maismacensi. Itaque cum ante nos utraque pars die constituto convenisset, abbas Usercensis repetiti investituram Maismacensis ecclesiæ asserens ecclesiam illam diu et in pace a prædecessoribus suis in prioratu suis possessam, ita quod per prædecessores suos Usercenses abbates constituebantur in ecclesia illa priores et ceteri officiales monachi et fratribus Usercensibus a priore Maismacensi annualis reffectio reddebatur, et monachi qui apud Maismacum suscipiebant habitum ducebantur ad Usercensem abbatem et ibi accipiebant benedictionem, et faciebant professionem super altare Usercense juxta consuetudinem monachorum. Hoc cum negaret pars adversa, abbas Usercensis produxit testes, qui, a nobis diligenter examinati et sigillatim inquisiti, protulerunt testimonia sibi convenientia de possessione Maismacensis ecclesiæ secundum ea quæ dicta fuerant ab Usercense abbate. Communicato ergo fratrum nostrorum consilio, susceptis testium juramentis, adjudicavimus Usercensi monasterio investituram, salvo proprietatis jure, et reavestivimus Usercensem abbatem de Maismacensi ecclesia et ejus pertinentiis omnibus. ^C Præcipimus etiam ut ipse Hugo et ceteri monachi Maismacenses Usercensi abbati obedientes existant. Hoc autem ut memoriter teneatur, præsentis scripto commendandum est et sigilli nostri impressione firmatum.

Actum apud Vodolium, videntibus clericis nostris Emenone decano, magistro Umberto, Stephano priore de Salis, Rainaldo priore de Malavalle, Joanne cappellano nostro, Absalon cancellario nostro, anno Incarnationis Dominicæ 1146, indiet. viii, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno 11, Ludovico rege Francorum regnante.

CXCVI.

Privilegium pro monasterio Sancti Heriberti Tuitiensi.

(Anno 1147, Jun. 17.)

[LACOMBLET, *Urkund.*, I, 244.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GERLACO abbati monasterii Sancti Heriberti in Tuitio, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine vero cultu religionis, nec charitatis potest consistere, nec Deo gratum exhiberi servitium, expedit apostolicæ auctoritati religiosas personas diligere, et earum quieti, auxiliante Deo, salubriter providere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quascunque bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessionem pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Castrum ipsum Tuitiense cum ecclesia S. Urbani et decimis et omnibus appendiciis et immunitatibus suis. In Remago decimam agrorum et vinearum, ecclesiam et curtem cum decima in Windense. In Veno ecclesiam cum curte et decima. In Disternich ecclesiam cum decima. In Zudendorp ecclesiam et curtem cum decima. In Wadenhem curtem. In Autwirle et Ewirle ecclesiam et curtem. In Westhione curtem cum capella. In Houmère curtem cum capella. In Herinc curtem cum capella. In Langela curtem. In Belle curtem. In Mursa curtem cum capella. In Merehem curtem. In Eltinge curtem. In Vellepe curtem; in Rinwiche curtem. In Wic et Werlinge et Odnige justitiam regalem. In Settene ecclesiam cum decima. In Gladbech ecclesiam et curtem. In Wermore curtem. In Hatneke ecclesiam et curtem. In Elipe curtem. In Rollhe curtem cum capella. In Heringe ecclesiam et curtem. In Pelechen curtem cum capella. In Ardeia curtem. In Quineu curtem. In Wiesche curtem cum ecclesia. In Nona curtem cum ecclesia. In Bilha curtem. In Weduereinghausen curtem. In Walda ecclesiam et curtem. In Leichlingen ecclesiam et curtem, castrum Burgele cum curte et ecclesia. In Hozzela curtem cum capella. In Hemled duos mansos et dimidium. In OEstheim mansum. In Itathebe vineas. In Bulsen vineas; in Mulne vineas et agros et navigium in Rheno. In Heistre vineas et agros. In Rodhe ecclesiam cum decima. In Unna ecclesiam. In Boine ecclesiam. In Burge ecclesiam cum decima. In Birtine ecclesiam cum decima. In Af-

felletheche ecclesiam cum decima. In Derne ecclesiam; in Dallen ecclesiam. In Hirschelle ecclesiam. In Buron ecclesiam. In Woldorp ecclesiam. In Watterscheid ecclesiam. In Hirspe ecclesiam. In Brunou ecclesiam. In Heltnon ecclesiam. In Winingen ecclesiam.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Redemptoris Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco justè servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Meldis per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis et cancellarii, xv Kal. Julii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus autem domni Eugenii III papæ anno iii.

CXCVII

Privilegium pro monasterio S. Quintini Montensi.

(Anno 1147, Jun. 19.)

[GIBERTI Opp., p. 619.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, Hugoni abbati monasterii Sancti Quintini de Monte, quod in pago Vermandensi situm est, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Apostolicæ moderaminis clementiæ convenit religiosos diligere, et eorum loca pia protectione munire; dignum namque et honestati conveniens esse cognoscitur, ut qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas et a pravorum hominum nequitia tueamur, et apostolicæ sedis patrocinio foveamus. Eapropter, dilecti in Domino filii, prædecessoris nostri felicitis memoriæ Paschalis papæ vestigiis inherentes, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium in quo divino maicipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum justè et canonice possidetis, aut in futurum concessione ponti-

ficum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant.

In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: altare de Gresviller, et de Bresviller cum appendiciis suis; capellam de Hamelet cum appendiciis suis; molendinum de Bellis Aisis cum appendiciis suis, et molituram ejusdem a cruce Forensi usque foras Britannum; totam Alaniam cum appendiciis suis; ab omni exactione sæcularium liberam; exceptis molendinis, et rededicatione dominicorum agrorum, et feodis, quæ tamen feodi sub justitia et districto prædictæ Ecclesiæ erunt redacta; Heldincourt cum appendiciis suis et transitum Halæ fluminis. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, vel interdicti, nullus obsistat, salva tamen justitia matricis Ecclesiæ.

Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus qualibet subreptionis astutia, vel violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, aut pars consilii senioris secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerint eligendum.

Decernimus ergo ut nulli hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi justitia.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat.

Cunctis autem eidem loco jura sua servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Theodewinus S. Rufinæ episcopus

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Ivarus Tusculanus episcopus.

Ego Guido presbyter cardinalis tit. S. Grisogoni.

Ego Ilymboldus presbyt. cardinal. tit. SS. Joannis et Pauli.

Ego Gillibertus indignus sacerdos tit. S. Marci

Ego Hugo presbyter tit. in Lucina.

Ego Odo diaconus cardinalis S. Georgii.

Ego Gregorius diaconus cardinalis S. Angeli.

Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu.

Ego Hyacinthus diac. card. S. Mariæ in Cosmedin.

Datum Meldis per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diac. cardinal. et cancell. xiii Kal. Julii, indict. x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero D. Eugenii III papæ anno iii.

CXCVIII.

Bulla ad Ivonem abbatem et monachos Rothonenses pro confirmatione eorum privilegiorum.

(Anno 1147, Jun. 24.)

[MARTEN. *Thesaur. Anecd.*, I, 403, ex ms. S. Michaelis in periculo maris.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Ivoni abbati Rothonensis monasterii ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum et animarum salutem pertinere monstratur, auctore Deo, est sine dilatione complendum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum Rothonense monasterium quod sanctæ Romanæ Ecclesiæ juris existit, prædecessoris nostri felicitis memoriæ Gregorii VII papæ vestigiis inherentes, sub beati Petri et nostræ protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communitus, stantes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Obvante vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam de eadem congregatione providerint eligendum. Quod si talis qui huic regimini congruat, inter vos inveniri non poterit, cum consilio Romani pontificis aliunde sibi patrem et magistrum expetant. Porro in ecclesiis quas tenetis, statuimus ut presbyteros eligatis, et episcopis presentatis. Quod si idonei fuerint, episcopi curam animarum committant, ut hujusmodi sacerdotes de plebis quidem curis respondeant, vobis autem pro rebus temporalibus debitam subjectionem exhibeant. Chrisma, oleum sanctum, in consecrationes altarium, sive basilicarum, et ordinationes monachorum seu clericorum qui ad sacros fuerint ordines promovendi, a diocesanis accipietis episcopis; siquidem gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerint, et si ea gratis et sine pravitate voluerint exhibere: alioquin liceat vobis a quibus malueritis catholicis episcopis eadem sacramenta suscipere. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et

A extremæ voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obstant. (*Salvo tamen jure matricis Ecclesiæ.*) Hoc quoque presente capitulo subjungimus, ut ipsum monasterium et abbates ejus, vel monachi, ab omni sæculari servitii sint infestatione securi, omnique gravamine mundanæ oppressionis remoti, in sanctæ religionis observatione seduli atque quieti; nulli alii, nisi Romanæ et apostolicæ sedi, cujus juris est, aliqua teneantur occasione subjecti. Ad iudicium autem quod cœnobium eorum juris sit beati Petri et sanctæ Romanæ Ecclesiæ, singulis annis tres aureos nostro Lateranensi palatio persolvatis.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Theodewinus S. Rufinæ episcopus subscripsi.

Ego Albericus Ostiensis episcopus subscripsi.

Ego Imarus Tusculanus episcopus subscripsi.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli S. Chrysogoni subscripsi.

Ego Gislebertus, indignus sacerdos tit. S. Martini subscripsi.

Ego Gregorius diaconus cardinalis S. Angeli subscripsi.

Ego Jacinthus diaconus cardinalis S. Mariæ in Cosmedin subscripsi.

Datum Meldis per manum Guidonis S. Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, viii Kalendas Julii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno tertio.

CXCIX.

Ad Stephanum regem Anglorum — Ut Robertum Londinensem episcopum in gratiam suam recipiat.

(Anno 1147, Jun. 26.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 648.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto

in Christo filio STEPHANO illustri regi Anglorum, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad hoc superna providentia in Ecclesia pontifices ordinavit, ut Christianus populus ab eis pascua vitæ reciperet, et tam principes sæculares, quam inferioris conditionis homines, ipsis pontificibus, tanquam Christi vicariis, reverentiam exhiberent. Venerabilis siquidem frater noster Robertus London. episcopus, tanquam vir sapiens et honestus, et religionis amator, a nobilitate tua benigne tractandus est, et pro collata a Deo prudentia propensius honorandus. Quia ergo, sicut in veritate comperimus, cum animæ suæ salute, ac sui ordinis periculo, fidelitate quæ ab eo requiritur, astringi non potest: volumus, et ex paterno tibi affectu consulimus, quatenus prædictum fratrem nostrum super hoc nullatenus inquietes, imo pro beati Petri et nostra reverentia, eum in amorem et gratiam tuam recipias. Cum autem illud juramentum præstare non possit, sufficiat discretioni tuæ, ut simplici et veraci verbo promittat, quod læsionem tibi vel terræ tuæ non inferat. Vale.

Datum Meldis, vii Kal. Julii.

CC.

Ad Mathildem Anglorum reginam. Ut virum suum ad dilectionem præfati episcopi hortetur.

(Anno 1147, Jun. 26.)

[MANSI, Concil., XXI, 649.]

EUGENIUS, etc.

Salomone attestante, didicimus quod mulier sapiens ædificat domum; insipientes autem, constructam destruet manibus. Gaudemus pro te, et devotionis studium in Domino collaudamus: quoniam sicut religiosorum relatione accepimus, timorem Dei in re oculis habens, operibus pietatis intendis, et personas ecclesiasticas et diligis et honoras. Ut ergo de bono in melius, inspirante Domino, proficere valeas, nobilitatem tuam in Domino rogamus, et rogando monemus et exhortamur in Domino, quatenus donis initiis exitus meliores injungas, et venerabilem fratrem nostrum Robertum London. episcopum, pro illius reverentia, qui cum olim dives esset, pro nobis pauper fieri voluit, attentius diligas et honores. Apud virum tuum, et dilectum filium nostrum Stephanum, insignem regem Anglorum officere studeas, ut monitis, hortatu, et consilio tuo, ipsum in benignitatem et dilectionem suam suscipiat, et pro beati Petri et nostra reverentia propensius habeat commendatum. Et quia, sicut veritate teste attendimus, eum sine salutis et sui ordinis periculo, præfato filio nostro astringi non posse; volumus et paterno sibi et tibi affectu consulimus, ut vobis sufficiat, veraci et simplici verbo promissionem ab eo suscipere, quod læsionem vel detrimentum ei, vel terræ suæ non inferat.

Datum Meldis, vi Kal. Julii.

CCI.

Ad Theobaldum Cantuariensem archiepiscopum. — De controversia inter Cantuariensem archiepiscopum et Bernardum episcopum S. Davidis de jure metropolitico. Utrumque jubet e B. Lucæ festivitatem proximi sequentis anni ad sese venire.

(Anno 1147, Jun. 29.)

[MANSI, Concil. XXI, 628.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri THEOBALDO, Cantuariensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Venerabilis frater noster Bernardus, episcopus Sancti David, ad nostram præsentiam veniens, Ecclesiam Sancti David olim metropolim fuisse asseruit voce viva, et eandem dignitatem sibi a nobis restitui postulavit. Cum autem circa petitionem istam invigilans diu in curia nostra commoratus esset, tu, frater archiepiscope, tandem, eo præsentem, ex adverso consurgens, in præsentia nostra adversus eum querelam deposuisti, quod debitam, tanquam primo metropolitano, obedientiam subtraxisset, tibi inobediens et rebellis existeret, cum a prædecessore tuo, tanquam a metropolitano primo consecratus esset, et viva voce et scripto Cantuariensi Ecclesie professionem fecisset et in multis postea, tanquam alii suffraganei tibi obedisset, et assitisset. Ille vero consecrationem negare non potuit: sed professionem se fecisse, et obedientiam exhibuisse omnino negavit; quod tu audiens, duas testes in medium produxisti, testimonium perhibentes quod ipse, illis videntibus et audientibus, post consecrationem suam, et viva voce et scripto, Cantuariensi Ecclesie professionem fecisset. Nos igitur, auditis utriusque partis rationibus, et diligentius inquisitis, et testibus tuis studiose examinatis, communicato fratrum nostrorum consilio, juramenta eorum recepimus, et ut ipse episcopus tibi, tanquam primo metropolitano, obedientiam et reverentiam exhibeat, justitia dictante, præcepimus. Unde, quoniam singulis Ecclesiis et ecclesiasticis personis suam dignitatem et justitiam volumus conservare, beati Lucæ festivitatem proximi sequentis anni, tibi et ipsi diem præfiximus, ut tunc, præsentibus partibus, de dignitate Ecclesie Sancti David, et libertate sua rei veritatem cognoscamus, et quod justum fuerit, auctore Domino, exinde statuamus.

Datum Meldis, tertio Kalendas Julii.

CCII.

Fragmentum privilegii pro monasterio S. Martini de Campis.

(Anno 1147, Jul. 2.)

[Biblioth. Cluniac., 603.]

Eapropter, dilecte in Domino fili Odo prior, tuis justis petitionibus annuentes, Beati Martini monasterium, cui, auctore Domino, ex venerabilis fratris nostri Petri Cluniacensis abbatis institutione præ-

siles, quemadmodum cætera Cluniacensis cœnobii A membra, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, etc.

Datum Parisius per manum Hugonis presbyteri cardinalis tenentis vicem domni Guidonis S. R. E. cardinalis et cancellarii, vi Non. Julii, indict. x, Incarn. Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno III.

CCHII.

Ad presbyteros ecclesiarum Balmensis monasterii. — Relaxat interdictum quo ecclesias ad Balmense monasterium pertinentes iuste multaverat.

(Anno 1147, Jul. 14.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 445.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis presbyteris et aliis clericis ecclesiarum ad Balmense monasterium pertinentium, in B. Petri et nostra obedientia persistentibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut in culpa manentibus poena pro delicti qualitate iuste imponitur, ita resipiscentibus pietatis janna misericorditer aperitur. Interdictum itaque, quod in ecclesiis in quibus Domino deservitis, pro eo quod dilectus filius noster magister Osbertus in contemptum Dei et Ecclesiæ graviter offensus est, de rigore justitiæ positum fuerat, de consueta sedis apostolicæ clementia relaxamus. Nunc vero, quia præfatum monasterium cum omnibus ad se pertinentibus dilecto filio nostro Petro abbati, et per eum monasterio Cluniacensi, concessimus, per præsentia vobis scripta mandamus atque præcipimus quatenus ei et nobis in ipso reverenter et humiliter pareatis.

Datum Altissiodori, xix Kal. Aug.

CCIV.

Henrico Moraviensi episcopo mandat, ut Conradum Romanorum regem, exhortetur ad intendendum amoni Constantinopolitanæ Ecclesiæ cum Romana.

(Anno 1147, Jul. 15.)

[BOCZEK, *Cod. dipl. Morav.*, I, 257.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HENRICO Moraviensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut tua novit fraternitas, pro charissimis filiis nostris Conrado Romanorum, Ludovico Francorum illustrissimis regibus, exercitiis quoque, qui cum eis sunt, paterno affectu solliciti, venerabiles fratres, Theoderwinum Sanctæ Rufinæ episcopum et Guidonem presbyterum cardinalem Sancti Chrysgoni, prudentes siquidem et honestos viros, de latere nostro dirigimus, qui eos in concordia et dilectione custodiant, et tam in spiritualibus quam in temporalibus, Domino auctore, salutem eorum provideant. Quocirca fraternitatem tuam rogamus, et rogando mandamus, quatenus eos tanquam de sinu matris tuæ Romanæ Ecclesiæ missos pro beati Petri et ejusdem ecclesiæ reverentia diligas et honores, eisque in his quæ ad honorem Dei et Ecclesiæ suæ

spectare cognoveris, consilium et auxilium præbeas. Et quoniam de tua plurimum dilectione confidimus, et regis consilium in tua maximum prudentia et dispositione consistere novimus, sollicitudini tuæ mandamus, quatenus regem adhortari, monere modis omnibus studeas, ut ad honorem et exaltationem matris suæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ intendat, et Constantinopolitanensem Ecclesiam ei unire, sicut olim fuisse cognoscitur, juxta potentiam a Deo sibi concessam fideliter elaboret. Quod si tuo annuente studio ad affectum, Domino auxiliante, pervenerit, personæ tuæ dilectionem et gratiam apostolicæ sedis augebit, et Ecclesiæ tuæ honoris incrementum præstabit.

Datum Altissiodori Idibus Julii.

CCV.

Privilegium pro ecclesia S. Salvatoris Cæsaraugustana.

(Anno 1147, Jul. 16.)

[ARRAUSO, *Catedra episcopal de Zaragoza*, 669.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri BERNARDO, Cæsaraugustano episcopo, ejusque successoribus canonicis substituendis, in perpetuum.

In eminenti sedis apostolicæ specula, disponente Domino, constituti, ex injuncto nobis officio fratres nostros episcopos dehemus diligere, et ecclesiis sibi a Deo commissis suam justitiam conservare. Eapropter, venerabilis frater in Christo, Bernarde episcopo, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et Sancti Salvatoris Cæsaraugustanam ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignoeris, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona, frater episcopo, in præsentiarum iuste et canonicè possides, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poteris adiaceri, firma tibi, tuisque successoribus, et per vos eidem Ecclesiæ, et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Teroham cum castris et villis suis, Arandam, Siarcum, Arandagama cum villis et castellis quæ in eorum rivo continentur, Riclam, Capannas, Epitam, Rotam, Oreiam, Turbenam, Alagonem cum omnibus villis et castellis quæ in rivo Exalonis continentur, Concrum, Agancionem, Burotam, Alberit, Magalonem, Frascanum, Mallen, Curtes, Novellas, cum villis, et castellis, quæ versus Cæsaraugustam in rivo Burgis continentur; Gallur cum villis et castellis quæ sunt usque ad castrum quod dicitur Alagona, Correyam Salicem, Alcoleiam, Deuslibol, Alfaxarin, Pinam, Villellam, Michinentiam, cum villis, et castellis quæ versus Cæsaraugustam continentur, Belchit, Orsa, Sastago. Sancinus etiam ut ex parte Sarracenorum universi fines ipsius episcopatus, sicut antiquitus, legitime fuisse noscuntur, tibi tuisque successoribus quieti deinceps et integri consorventur. Libertatis

quoque et immunitates ab illa regi Aklephonso A eidem ecclesiæ pia devotione concessas, et scripto suo firmatas, per præsentis scripti paginam confirmamus, et eandem ecclesiam ab omni iugo seculari et dominatione liberam esse censemus.*

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, vestris, et aliorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat.

Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episc.

Ego Albericus Ostiensis episc., etc.

Datum Antissiodori per manum Guidonis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, C xvii Kal. Augusti, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii tertii papæ anno tertio.

CCVI.

Privilegium pro monasterio S. Mariæ Lucellensi.

(Anno 1147, Jul. 17.)

[SCHÆFFLIN, *Alsac. diplom.*, I, 233.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis CHRISTIANO abbati Sanctæ Mariæ de Lucela, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuam memoriam.

Desiderium quod ad religionis propositum et animarum salutem pertinere dignoscitur, auctore Deo, D sine aliqua est dilatione complendum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam locum, in quo divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostræ protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quæcumque possessiones, quæcumque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Ipsam videlicet locum Lucela. curias de Culmillis. de Coronato. de

Curtamaltru, de Libmawilar, de fonte Alaulphi, de Mutteresheim, de Dornoso, de Ytzvelden, de Haldestatt, de Sennheim, de Mosa cum omnibus earum appendiciis. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas exigere præsumat

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocessani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episc.

Ego Albericus Ostiensis episc.

Ego Guido presbyter card. tit. Sanctorum Laurentii et Damasi.

Ego Julius presbyter cardinalis tit. Sancti Marcelli.

Ego Hugo presb. card. in Lucina.

Ego Odo diaconus cardin. S. Georgii ad Aureum Velum.

Ego Octavianus diaconus card. tit. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Guido diaconus cardinalis tit. S. Mariæ in Porticu.

Ego Hyacinthus diaconus card. S. Mariæ in Cosmedin.

Ego Jordanus presbyter card. tit. Susannæ.

Datum Antissiodori per manum Guidonis sanctæ Ecclesiæ Romanæ diaconi cardinalis et cancellarii, xvi Kal. Augusti, indict. x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno III.

CCVII.

Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Dei-loci.

(Anno 1147, Jul. 23.)

[Hugo, *Annal. Præm.*, I, Pr., 503.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GARNERIO abbati Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Dei-loci, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris canonicam vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere

consensum ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus et præfatam Sanctæ Mariæ ecclesiam, in qua divino vaticis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscepimus, et præsentis scripti privilegio commuimus; statuentes ut ordo canonicus, qui secundum beati Augustini Regulam in vestra ecclesia noscitur institutus, perpetuis futuris temporibus ibidem inviolabiliter conservetur. Præterea quas-cunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum aut principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis et illibata permaneant; in quibus hæc specialiter duximus adnotanda: Locum videlicet ipsum in quo eadem ecclesia sita est; locum qui dicitur Fossa Mauri, cum omnibus eorum pertinentiis; locum qui dicitur Messiacus cum territorio quod vocatur Thoriacum; locum qui dicitur Malus-repatus; locum qui vocatur Villapedes. Locum qui dicitur Aureavallis, cum omnium eorum pertinentiis; molendinum de Fricambault, molendinum de Salva manu et molendinum quod domina Helta de Villamauri dedit ecclesie vestræ cum omnibus eorum pertinentiis; usuarium quoque quod illustris memorie Ludovicus Francorum rex in suo memoro iuxta quod eadem ecclesia sita est, vobis donavit, et quod Henricus bonæ memorie Senonensis archiepiscopus similiter donavit in suo, ut videlicet ad omnes necessarios vestros usus inde accipiatis et animalia vestra pascatis. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas exigere præsumat. Prohibemus etiam ut nulli fratrum vestrorum liceat post factam professionem absque abbatis et fratrum licentia de claustris discedere; discedentem vero absque commendatitiis litteris nullus audeat retinere.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere, vel quibuslibet modis fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocessani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in posterum ecclesiastica secularisve persona, hæc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, et secundo tertiove commonita, reatum suum digna satisfactione non correxerit, potestatis honorisque suis dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoascit, et a sacratissimo corpore ac sanguine Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiacet. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic

A fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmiis æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Engenius Catholice Ecclesie episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Imarus Tuscolensis episcopus.

Ego Humbaldus presb. card. tit. S. Joannis et Pauli.

Ego Julius presb. card. tit. Sancti Marcelli.

Ego Hugo presb. card. tit. in Lucina.

Ego Odo diaconus cardin. S. Georgii ad Voluum Aurenm.

Ego Octavianus diacon. card. S. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Gregorius diacon. card. Sancti Angeli.

B Ego Iacintus diacon. card. Sanctus Maria in Cosmedin.

Datum Alissiodori per manus Gaidonis sanctæ Romanæ Ecclesie diaconi cardinalis et cancellarii, x Kalendas Augusti, indictione decima, incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domini Eugenii tertii papæ anno tertio.

CCVIII.

Ad consules Lucenses.— Pro fratribus ecclesie S. Frigidiani.

(Anno 1147, Jul. 28.)

[BALUZ. *Miscell.* ed. Luc., IV, 594.]

C EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis consulibus Lucanis, salutem et apostolicam benedictionem.

Nostræ voluntatis est ad religionem statuendam studiose incumbere, et stabilitam pro nostro officio debito conservare. Sicut prudentie vestræ notum esse credimus, prædecessores nostri sanctæ memorie Romani PP. ecclesiam S. Pantaleonis fratris ecclesie S. Frigidiani ad hoc concedere voluerunt, ut per eos studium ibi repararetur religionis, et cum Dei auxilio servaretur. Nuper autem, sicut accepimus, cum ven. frater noster G. episcopus unde eodem fratre in ecclesia Beati Pantaleonis ex mandato nostro introducere voluisset, Rodol. Pan. et alii cum eis in eus assaultum injuriose locerunt et postposita Dei et S. R. E. reverentia, inhoneste tractaverunt; quod utique quanta severitate quantaque animadversione multandum sit, industriam vestram latere non credimus. Nos igitur sententiam a predicto fratre nostro in præsumptores illos canonice promulgatam ratam habentes, dilectioni vestræ mandamus, monemus et exhortamur in Domino, quatenus ad tam laudabile opus complendum, nullam predictis fratribus vexationem vel molestiam inferatis; imo ut locum ipsum in pace habere valeant, et ibidem Domino deservire, pro eollata vobis a Deo prudentia operam eis et consilium præbeat.

Data Antisiodori, v Kal. Augusti.

CCIX.

Ad [Gregorium] episcopum Lucensem. — Eiusdem argumenti.

(Anno 1117, Jul.)

[BALUZ. *Miscell.* ed. Luc., IV, 593.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri G. Lucano episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Sanctæ et apostolicæ sedis consuetudo fuisse cognoscitur religiones statuere, et eas in diversis locis per mundum, præstante Domino, propagare. Quo nimirum intuitu prædecessores nostri S. memoriæ Romani PP. ecclesiam S. Pantaleonis fratrum beati Frigidiani sollicitudini commiserunt, ut eorum studio annitente ibidem canonici ordinis reformaretur religio, et auctore Domino, in posteram servaretur. Accepimus autem quoniam cum prædictæ ecclesiæ fratres in memoratam ecclesiam S. Pantaleonis juxta mandatum nostrum introducere voluisses, Rodel. Pan. et quidam alii in te et fratres S. Frigidiani assultum injuriæ fecerunt, et inhoneste tractaverunt; unde in ipsos excommunicationis sententias protulisti. Nos igitur, cuius officium est mala acta corrigere, et bene gesta firmare, sententiam pro hac causa canonice promulgatam, quia prædictorum fratrum justitiæ deesse non volumus, ratam habemus. Interim vero viriliter agas, et prudenter efficias, ut bonum quod inceptum est, per sollicitudinis studium valeat meliori exitu consummari. Præterea te scire volumus quod si Manfredus et Lotharius presbyteri, Lambertus, Cappellus, et magister Guillelmus ejusdem fratribus super hoc resistere, vel eorum infestatoribus de cætero favere præsumpserint, tanquam mandatorum tuorum et sedis apostolicæ transgressores non præteribimus impunitos.

CCX.

Abbatiam Messinensem monialium Benedictinarum nobilium in diocesi Iprensi suscipit in protectionem, ejusque possessiones recenset atque confirmat.

(Anno 1147, Jul. 28.)

[MIRÆI Opp. dipl. tom. III, p. 46, ex archivis abbatiz Messinensis.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus, ÆLIVÆ Mecinensis (vulgo *Mescines*) cœnobii ejusque sororibus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum et ad animarum salutem pertinere monstratur, auctore Deo, est sine aliqua dilatione complendum. Eapropter, dilectæ in Domino filiæ, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum Mecinense cœnobium, in quo divino mancipatæ estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus. Inprimis si quidem statuentes, ut ordo monasticus secundum B. Benedicti Regulam et Cluniacensium fratres institutionem perpetuis ibidem temporibus

PATRŒL. CLXXX.

A inviolabiliter conservetur. Præterea statuimus ut quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, firma vobis, et his quæ post vos successuræ sunt, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Locum ipsum in quo ecclesia sita est, cum decima, et annuale forum, quod comes Robertus contulit ecclesiæ vestræ; apud Lampernessam x berquerias et quartam partem unius. Apud Alvergem vii mansa terræ; apud Ekes vii mansa terræ; apud Wideschat xviii mansa terræ; altare de Warnestun et medium telonium de Duvia. Apud Ferlinghom dimidiam vaccariam. Apud duplices montes curiam et duo molendinã, et xii mansa terræ, et partem aquæ. Decimam de Merengies, et de Martini campo, villam de Scotis. Apud Ipram x libras de censu et mansura Alcheri et mansuras quas Hugo eidem ecclesiæ contulit, villam Croisette cum appendiciis suis; mansum unum apud Martini campum. Apud Duacum terram quæ dividitur in xii partes. Apud Alawange mansum terræ, decimam Sancti Richarii. Apud Commines, pratium et terram quæ vocatur Ploitt eum hospitibus quam Iwanus contulit eidem ecclesiæ. Apud Chemlam viii solidos denariorum, capellam de Merkem cum redditibus et terris adjacentibus.

Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbatissa, vel earum aliqua quæ tibi est successura, nulla inibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quam sorores communi consensu, secundum Dei timorem et B. Benedicti Regulam, provideant eligendam.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur earum, pro quarum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanæ episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albertus Ostiensis episcopus.

Ego Hugo presbyter cardinalis tit. in Lucina.

Ego Hyacinthus diaconus cardinalis S. Mariæ in A commonita, si non satisfactione congrua emenda-
Cosmedino. verit, potestatis honorisque sui dignitate careat,
reamque se divino iudicio existere de perpetrata

Ego Guido presbyter cardinalis tit. Pastoris.

Datum Altissiodori per manum Guidonis Romanæ
Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, v Kalend.
Augusti, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno
1147, pontificatus vero domni Eugenii papæ tertii
anno III.

CCXI.

Privilegium pro monasterio Trunchiniensi.

(Anno 1147, Jul. 29.)

[HUGO, *Annal. Præm.*, II, Pr., p. 611.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, di-
lectis filiis Gozvino abbati Trunchiniensis Ecclesiæ,
ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, B
regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine vero cultu religionis, nec Ecclesia
potest salva consistere, nec gratum Deo exhiberi
servitium, oportet nos ubicunque possumus sa-
cram religionis observantiam instituire, et insti-
tutam exacta diligentia conservare. Eapropter,
dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus
clementer annuimus, et ecclesiam sanctæ Dei ge-
nitricis Mariæ Trunchiniensis, in qua divino man-
cipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra
protectione suscipimus, et præsentis scripti patro-
cinio communimus. Præterea quascunque posses-
siones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsen-
tiarum juste et canonice possidet, aut in futurum
concessione pontificum, largitione regum vel prin-
cipum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, C
Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestris-
que successoribus et illibata permaneant. In quibus
hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Al-
tare de Nivella; altare de Hansbeça; altare
de Landengem, altare de Vorslar, altare de Pe-
tengem, altare de Astina, altare de Verrebruc,
altare de Cerscamp; duas etiam curtes Burst et
Spinohht; duas partes decimæ de Ursle. Sane la-
borum vestrorum quos propriis manibus aut sum-
ptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum ani-
malium, nullus a vobis decimas exigere præsumat.
Liceat etiam vobis in communi Tornacensis paro-
chiæ interdicto, clausis januis, et exclusis excom-
municatis et interdictis, submissa voce divina officia
celebrare, nisi abbatis et fratrum ipsius loci mani-
festa culpa exstiterit.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat
præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus
possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire,
seu aliis quibuslibet vexationibus fatigare; sed or-
nia integra conserventur eorum, pro quorum guber-
natione et sustentatione concessa sunt, usibus om-
nimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctori-
tate et diocessani episcopi canonica justitia. Si qua
igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona,
hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra
eam temere venire tentaverit, secundo tertiove

verit, potestatis honorisque sui dignitate careat,
reamque se divino iudicio existere de perpetrata
iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac
sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu
Christi aliena fiat, atque in extremo examine di-
strictæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco
justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Chri-
sti, quatenus et hic fructum bonæ actionis perci-
pian et apud districtum iudicem præmia æternæ
pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Humbaldus presb. cardin. tit. Sanctorum
Joannis et Pauli.

Ego Hugo presb. card. tit. S. Marcelli.

Ego Guido presb. card. tit. Pastoris.

Ego Jordanus presb. card. tit. Sanctæ Susannæ.

Ego Octavianus diaconus card. S. Nicolai in Car-
cere Tulliano.

Ego Jacinthus diac. card. S. Mariæ in Cosmedin.

Datum Altissiodori per manum Guidonis sanctæ
Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii,
iv Kalendas Augusti, indictione x, Incarnationis
Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eu-
genii papæ III anno III.

CCXII.

*Nicolao abbati Corbeiensi bullam tribuit, e datam
Altissiodori per manum Guidonis S. R. E. diaconi
cardinalis et cancellarii, III Kal. Augusti (Jul.
30), indict. x, anno 1147.*

(Anno 1147, Jul. 30.)

[MABILL., *Annal. Bened.*, VI, 423.]

CCXIII.

*Privilegium pro monasterio S. Mariæ Vallis-Chri-
stianæ.*

(Anno 1147, Jul. 31.)

[HUGO, *Annal. Præm.*, II, Pr., 629.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, di-
lectis filiis MAURITIO abbati Ecclesiæ Beatæ Mariæ
Vallis-Christianæ ejusque fratribus, tam præsen-
tibus quam futuris, regularem vitam professis, in
perpetuum.

Ad hoc universalis Ecclesiæ cura nobis a provi-
sore omnium bonorum Deo commissa est, ut reli-
giosas diligamus personas et beneplacentem Deo
religionem studeamus modis omnibus propagare; nec
enim gravis Deo aliquando famulatus impenditur,
nisi ex charitatis radice procedens, a puritate reli-
gionis fuerit conservatus. Quocirca, dilecti in Do-
mino filii, vestris justis postulationibus clementer
annuimus, et præfatam ecclesiam, in qua divino
mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra
protectione suscipimus, et præsentis scripti privi-
legio communimus. Inprimis siquidem statuentes ut
ordo canonicus quem professi estis secundum beati
Augustini Regulam et Præmonstratensium fratrum
institutionem in vestra ecclesia perpetuis tempo-
ribus inviolabiliter conservetur. Præterea stati-

mus ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Terram de Rheincurt (*Reincourt*) apud Bruerias, terram Rainaldi præpositi, terram Theodorici, terram Venatorum, tertiam partem decimæ ejusdem loci apud Cramerlam, decimam quam ibi jure habetis olivarum et terræ. *Currexici* lotam, furnum ejusdem villæ, et quamdam partem terræ arabilis; lotam decimam de Plaisiet, lotam decimam de Brutuel, excepta parva portiuncula, duas partes decimæ de Noeroit (*No-roy*), quartam partem decimæ de Nœely, modium annonæ unum ad molendinum de Berny; ad sanctam crucem tres carrucas terræ cum appendiciis suis, curiam de Martinpel, eum pertinentiis et appendiciis suis; mediam partem de Bucybarat, tam in silvis quam in pascuis, in terra culta et inculta, in tota decimatione et in omni justitia; tertiam partem majoris decimæ de Long apud Beilou, decimam terræ Malote; sextam partem decimæ de Færa.

Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere præsumat. Nemini etiam post factam ibi professionem alicujus levitatis instinctu vel majoris religionis obtentu, fas sit ad alia loca sine abbatis totiusque congregationis permissione transire; quod si fecerit, nullus omnino sine communi litterarum cautione suscipiat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva in omnibus sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire temere tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

A Datum Antissiodori per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis diaconi, et canonici, secundo Kalend. Augusti, indict. x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii III pontificis anno III.

CCXIV.

Ad Heinricum Moraviensem episcopum. — Gratius sibi fuisse si potius in Terram Sanctam quam adversus Slavos in Pomerania profectus fuisset.

(Anno 1147.)

[Boczek, *Cod. dipl. Morav.*, I, 258.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HEINRICO Moraviensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Propositum tuum una cum ductibus Moraviensibus Ottone, Zuatopluk, et Wratislaw contra Sclavos cæterosque paganos habitantes versus aquilonem eundi, et ipsos Christianæ religioni subjugandi non minus nobis gratum et acceptum erat, quam negotium tuum, charè frater, quo illustrem Boemorum ducem cum fratribus, Deo propitio ad assumendam crucem et ad expeditionem in Terram Sanctam proficiscendum inspiravisti. Sane quidem acriori pungerer stimulo lætitiæ, quando ex nuntio tuo audivissem, tuæ personæ prudentiam, sagaxque tuum ingenium in corde Romanorum regis seminaturnum semen, ex quo Constantinopolitanæ Ecclesiæ unio tanquam fructus excreverit mihi et matri omnium Romanæ Ecclesiæ longe secundissimus. Ex quo vero te a regis latere remotum cognovi, de prosperando in tali negotio omnis diffido. Sed res erat certe ardua; sapientissime vero a te dispositam non laudare non possum. Proficiscere igitur cum Christi et sedis apostolicæ benedictione, tuæque fraternitatis sospitatem in oratione mea quotidiana scias esse inclusam. De progressu talis expeditionis certior me reddere minime omittas. Vale in Christo.

CCXV.

Monasterium S. Mariæ de Novo Castro Nuenburgensis in tutelam sedis apostolicæ recipit.

(Anno 1147, Aug. 3.)

[SCHOEFFLIN, *Alsat. diplom.* I, 234, ex tabulario monast. Novi Castri.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ULDRICO abbati Sanctæ Mariæ de Novo Castro, ejusdem fratribus tunc præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est faciem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatum effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatam ecclesiam sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque suc-

cessoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Locum videlicet ipsum, in quo ipsa abbatia fundata est, grangiam Harthusen, grangiam Lobach, grangiam Hohenscheit, grangiam Wilinbach, grangiam Suvelnheim, grangiam Gerute, grangiam Buttenheim, grangiam Atmonswillero, grangiam Hechenheim. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanæ episcopi canonica justitia. Si qua ergo in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertio comonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Humbaldus presbyter cardinalis titulo Sanctorum Joannis et Pauli.

Ego Julius presb. card. tit. S. Marcelli.

Ego Hugo presb. card. tit. in Lucina.

Ego Jordanus presb. card. tit. Sanctæ Susannæ.

Ego Odo diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Octavianus diaconus card. tit. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Guido diaconus card. tit. S. Mariæ in Porticu.

Ego Hyacinthus diaconus card. tit. S. Mariæ in Cosmedin.

Ego Joannes Paparo diaconus card. tit. S. Adriani.

Datum Altissiodori per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, III Nonas Augusti, indictione decima, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii papæ anno III.

CGXVI.

Bulla pro Ilbenstadiensis Ecclesiæ confirmatione.

(Anno 1147, Aug. 8.)

[Hugo, *Annal. Præm.*, I, Fr., 665.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ANTONIO præposito Beatæ Mariæ de Ilbenstad, ejusque fratribus tam præsentibus quam futu-

ris, canonicam vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam S. Mariæ ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Patri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communitus; imprimis siquidem statuentes ut ordo canonicus qui secundum B. Augustini Regulam et Præmonstratensium fratrum institutionem ibi noscitur institutus, perpetuis futuris temporibus ibidem inviolabiliter conservetur; quascunque etiam possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonicè possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc nominatim duximus exprimenda: Alodium Dorcheim, decimam et alodium Wluersheim, censum et omne debitum mansi et dimidii vinearum quas habetis in Everbach et in Alta villa, quæ videlicet censum et debitum venerabilis frater noster Henricus Moguntinus archiepiscopus vobis concessit et scripto firmavit; libertatem quoque a bonæ memoriæ Alberto Moguntino archiepiscopo ecclesiæ vestræ concessam, et scripto suo firmatam, vobis nihilominus confirmamus, ut nulli videlicet archidiaconorum vel clericorum Moguntinæ parochiæ, nisi soli archiepiscopo respondere debeatis. Prohibemus insuper ut nullus vobis advocatus præter communem vestrum assensum in posterum constituatur, sed semper sine alicujus advocati perturbatione, sicut hactenus fuisse dignoscitur, vestra ecclesia libera quietaque permaneat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva apostolicæ sedis auctoritate et Moguntini archiepiscopi canonica justitia. Si qua igitur in posterum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertio comonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Oddo diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Octavianus diaconus card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Humbaldus presb. card. tit. SS. Joannis et Pauli.

Ego Gilbertus indignus sacerdos tit. S. Marci.

Ego Guido presbyt. card. tit. SS. Laurentii et Damasi.

Ego Servatius presbyt. card. tit. S. Marcelli.

Ego presb. card. tit. in Lucina.

Datum Altissiodori per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, vi Idus August., indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno III.

CCXVII.

Monasterium S. Mariæ de Alderspach, ordinis Cisterciensis, sub apostolicæ sedis protectione recipit.

(Anno 1147, Aug. 15.)

[HUBERTUS, *Metropol. Salzburg.*, II, 27.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SIGFRIDO abbati S. Mariæ de Alderspach, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensus. Eapropter, dilecte in Domino filii Sigfride abbas, tuis justis postulationibus clementer annuimus et Beatæ Mariæ monasterium, cui, Deo auctore, præesse dignosceris, sub beati Petri et nostræ protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum et principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Locum videlicet, in quo ipsum monasterium situm est, Gumprechtin-

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanæ episcopi canonica justitia. Si qua ergo in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam te-

A mere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Altissiodori per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, Idibus Augusti, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno III.

CCXVIII.

Privilegium pro cænobio S. Mariæ Huntingdunensi.

(Anno 1147, Aug. 15.)

[*Monast. Anglic.* II, 26, ex autographo bibl. Cottonianæ.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ROBERTO priori S. Mariæ de Hunduni ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, salutem.

Quoties illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere.

Quocirca, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam Beatæ Mariæ ecclesiam, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostræ protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum ipsa ecclesia juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Extra villam Huntendona duas hidas terræ et infra villam ecclesiam Sanctæ Mariæ, et ecclesiam Sancti Joannis, ecclesiam Sancti Martini, ecclesiam Sancti Benedicti, ecclesiam sancti Entmundi, et quidquid juris habetis in ecclesia Omnium Sanctorum, capellam castelli cum suis appendiciis; ecclesiam de Stivedai cum suis appendiciis; ecclesiam de Geodniga cum suis appendiciis, ecclesiam de Sudwic cum suis appendiciis; ecclesiam de Evenleia cum suis appendiciis. Quidquid habetis in Sudhem, Peri, Cattewrida, Calikcota, Hisham, Ristona, Cloptona, Pouhebroc, Turninga, Winewic, Soltreia, Papperwrde, Dpvefort, Hemmingeford; decimam Radulfi Tesard, de Wansingelai, de Sticheltona, Overtona, et alia Overtona, Chestretona, Sibetorp.

Præterea manerium de Herford cum ecclesia et A molendino; terram quæ fuit Ingelranis de Auco in villa Huntenduni; terram de Veteri Castellario, et alias terras et mansiones, quas ibi habetis; et tertia parte molendinorum ejusdem villæ, et duo prata sub castello. In Stiveclai unam hidam et viginti acras inter boscum et planum, et unam lostam, et virgatum. Gunitid in eadem villa; in Lolintona unam virgatum; In Westona unam hidam. In Dena duas hidas, et unam virgatum et dimidiam. In Saltreia unam virgatum, In Sudham dimidiam virgatum. In Gratham unam virgatum. In Hargrawe unam virgatum et quidquid juris habetis in decima Rogerii Mojn. In Cunintona unam virgatum; in Stotona xx solidatas terræ. In Leia duodecim solidatas terræ; in Pappowrda unam hidam terræ, de dono Aluredi de Coldintona; in Stoches lx solidatas terræ: medietatem Hedure. In Spruxtona molendinum de dono Ogerii, decimam molendinorum de Stanford. In Crochestona unam hidam; in Bedesfordia quamdam terram de dono Radulfi militis. In Norwicensi episcopatu, ecclesiam de Wetinges cum suis pertinentiis. In Fletwello sex solidatas terræ, de dono Hugonis de Plaic. In Rechesham decimam molendinorum; in Wella unum millenum anguillarum annuatim, de dono Willielmi filii Rogerii; et alterum in Paecelade de dono Willielmi de Lovetot; in Londoniensi, quatuor solidatas terræ de dono Goie.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnibus profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore Dei ac Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine strictæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Alberius Ostiensis episcopus.

Ego Inarus Tusculanus episcopus.

Ego Gillebertus indignus sacerdos S. Marci, etc.

Datum Altiissiodori per manum Guidonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, xviii Kal. Septembris, indict. x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domini Eugenii papæ tertii anno tertio.

CCXIX.

Bulla pro confirmatione possessionum abbatis S. Mariæ Bertiniæ-curtis sive Moncelli.

(Anno 1147, Aug. 22.)

[Hugo, *Annal. Præm.* II, Pr., p.192.]

EUGENIUS, servus servorum Dei, dilectis filiis GISEBERTO abbati ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Bertinia-curte, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam Beatæ Mariæ et Sanctorum martyrum Mauriij et sociorum ejus, et Beati Nicolai atque omnium Sanctorum, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum eadem ecclesia juste et canonice possidet, aut in futurum coactione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: In Bertinia-curte, duas carrucatas terræ, duo molendina, prata, piscationem et venus, ex... vestra et illustris Theobaldi comitis, atque Helvidis; Aviniacum, ubi sorores vestræ degunt, cum terris et pratis quæ ibi possidetis; campum in confinio pontis Novæ-villæ, dimidiam partem molendini de Ingny ex dono Widonis de Dampetra, concedentibus uxore et filiis ejus; decimationem carrucarum ejusdem et terragiorum; partem allodii de Escalon; duo molendina subtus Aviniacum, quæ tenetis sub censu viginti quatuor sextariorum annuatim a quibusdam partem allodiorum... quam dedit vobis Vido filius ejus, canonicus vester, juxta castrum, quod vocatur Dampetra; acriam et terras arabiles, et partem cujusdam molendini quas dedit vobis Robertus canonicus vester, concedente prædicto Widone; in villa quæ dicitur Mallis; et in alia villa, quæ vocatur Piper, decimam, quam habetis ex concessione Attonis Trecensis episcopi; decimam quam habetis in villa quæ vocatur Dampetra, quidquid juris habetis ex parte Milonis militis, vel aliorum in terris censibus, hominibus, decimis et pratis; terram Sanctæ Mariæ de Wannu, quam tenetis sub censu quatuor Cathalaunensis monete ab ecclesia Sancti Pauli de Verduno.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet aliis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus

omninodis profutura, salva diœcesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc, nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Inarus Tusculanus episcopus.

Ego Hubaldus presb. card. tit. SS. Joannis et Pauli:

Ego Octavianus diacon. card. tit. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Aribertus presb. card. tit. S. Anastasiæ.

Ego Hugo presb. card. in Lucina.

Ego Julius presbyt. card. tit. S. Marcelli.

Datum Altissiodori per manum Widonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, xi Kal. Septembris, indict. x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno iii.

CCXX.

Privilegium pro monasterio Rigniæcen. i.

(Anno 1147, Aug. 23.)

[*Gall. Christ. nov., XII, Instr. 119.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis STEPHANO Rigniæcensi abbati, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum et animarum salutem pertinere monstratur, auctore Deo, sine aliqua est dilatione complendum. Eapropter, dilecti in Deo filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et Rigniæcense monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, statuantes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in decimis, agris, vineis, terris cultis et incultis, silvis, pascuis, atque aliis impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, liberalitate principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Terram videlicet quæ Carbonariæ nuncupatur in Coveni parochia. Terram et prata quæ dederunt vobis Milo de Noeriis et Ansericus de Monte-regali supra hos terminos, rupem videlicet Ogerii et villam

A Tormentiaci. Territorium grangiæ Carbonariæ quod dedit vobis Ansericus de Monte-regali et Theobaldus de Scutignei. Terram de Cavannis quam dederunt vobis filii Niardi et filii Erardi de Mongalei, et Fromundus de Ruffaco. Prata quæ habetis a canonicis S. Lazari de Avalone. Prata et quidquid juris habetis in bosco Carbonariæ ab Anserico de Monte-regali. Ex dono Landrici de Praiaco terram Uldini cultam et incultam. Ex dono filii Galteri de Turre nemus quod ex una parte dicitur Fagineus, et ex altera Sagitta. Ex dono Anserici de Tarel et Guidonis de Curte terram Fortumenserii cultam et incultam. Ex dono Ascelini de Castro-censurii terram de Porliaco et terram de *Exsard* cultam et incultam. Ex dono Uldoeri et Gerardi fratris ejus terram de Loiserio B cultam et incultam, sicut metis et signis divisa esse dignoscitur. Terram quam dedit vobis Joscelinus de Arserio. In territorio Rainaci ex dono Josberti Capelli et Hugonis de Castro-censurii et Gibaldi terram. Ex dono Guillelmi comitis Nivernensis aquam a Fonte-roboris usque ad Perreriam Belli-montis. Ex dono Gaufridi de Dunziaco terram de Lescheriis. Terram de Chaillo quam emistis a liberis hominibus qui eam tenebant. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diœcesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Eugenius papa III.

Ego Humbaldus presbyter cardinalis tituli SS. Joannis et Pauli ss.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli SS. Laurentii et Damasi ss.

Ego Aribatius presbyter cardinalis S. Anastasiæ ss.

Ego Oddo diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis S. Angeli ss.

Ego Joannes diaconus cardinalis S. Mariæ No-
væ ss.

Ego Jacintus diaconus cardinalis S. Mariæ in Cos-
medin ss.

Datum Antissiodori per manum Guidonis sanctæ
Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, x
Kalendas Septembris, indict. x, Incarnationis Do-
minicæ anno 1148, pontificatus vero domini Euge-
nii III papæ anno tertio.

CCXXI:

*Ad Matisconensem et Cabilonensem episcopos. — Ut
Jocerannum Grossum, Brandiduni dominum, com-
pellant satisfacere de illatis Cluniacensi monasterio
injuriis, secundum definitionem Lugdunensis ar-
chiepiscopi,*

(Anno 1147, Aug. 25.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 445.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabilibus fratribus P[ORTIO] Matisconensi et G[UAL-
TERIO] Cabilonensi episcopis, salutem et apostoli-
cam benedictionem.

Dilectus filius noster Petrus Cluniacensis abbas,
ad nostram præsentiam veniens, querelam deposuit
quod G[ocerannus Grossus Brandiduni dominus],
secundum quod iurijurandi religione firmavit, in
contemptum Christianæ fidei iudicio fratris nostri
A[medei] (24) Lugdunensis archiepiscopi noluit obe-
dire. Quia igitur transgressores laicos cohibere non
est contra leges agere, sed legi ferre subsidium, per
præsentia vobis scripta mandamus quatenus memo-
ratam G[ocerannum] diligenter et sollicite moneatis
ut, secundum sententiam memorati fratris nostri,
de illatis injuriis Cluniacensi abbati et fratribus sa-
tisfaciat, et ab illicitis exactionibus absteineat: quod
si facere contempserit, in eum excommunicationis,
et in terram ejus interdicti sententiam proferatis.

Datum Antissiodori, x Kal. Septembris.

(24) Prolatum ab Amedeo Lugdunensi archiepiscopo
iudicium recitat Guichenonus in Bibliotheca Sebustiana,
p. 365, in hunc modum: « Notum sit omnibus in
manibus quorum hæc charta pervenerit, quod ego
Amedeus Lugdunensis archiepiscopus apostolicæ
sedis legatus, domni papæ urgente mandato, vene-
rabiles fratres Cluniacensis et Jossierannum Gros-
sum, ad definiendam controversiam quæ inter eos
diu agitata fuerat, ante meam evocavi præsentiam.
Utraque igitur parte ante nos constituta, allega-
verunt Cluniacenses prædictum Jossierannum in
Cluniacensis Ecclesiæ terris, quæ sub ejus fuerant
potestate, graves injurias et exactiones fecisse;
hospitia quæ antecessores ejus in eis non habue-
rant, violenter exegisse; rapinis et talliis, diver-
sisque infestationibus, eorum homines graviter
oppressisse. Econtra Jossierannus aiebat nil in eorum
terris accepisse, nisi ea quæ more consuetudinario
antecessores sui in eis acceperant. Auditis igitur
utriusque partis rationibus, et consilio religiosorum
virorum, Eraclii archiepiscopi, Willelmi de Mar-
zeillis, magistri Otmarî, et Gilberti archipresbyteri,

CCXXII.

*Monasterio Cluniacensi asserit Baernam Monteriam,
a Guillelmo, comite Matisconensi, concessam.*

(Anno 1147, Aug. 25.)

[*Biblioth. Cluniac.*, 1469.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilectis
filiis PETRO abbati Cluniacensi, ejusque fratribus
tam præsentibus quam futuris, regularem vitam
professis, in perpetuum.

Quæ ab Ecclesiæ Dei fidelibus pro animarum sua-
rum salute ad religiosorum sustentationem ratio-
nabili providentia statuuntur, in sua volumus stabi-
litate persistere, et ne pravorum hominum valeant
in posterum refragatione turbari, congrua nos con-
venit sollicitudine providere. Sicut per scriptum
nobilis viri Willelmi Matisconensis comitis, quod
nostro conspectui obtulisti ejusdem sigillo impressum,
agnovimus, idem W. comes partim dono pro animæ
suz et parentum suorum salute, partim venditione,
possessionem quamdam cum suis appendiciis in
burgo Ledonis, quæ vulgo Baerna Monteria vocatur,
quæ erat Haimonis Ledonensis præpositi, et bur-
gensem quemdam ejusdem possessionis custodem,
data ei concorditer in concambio alia Baerna Mon-
teria, vobis vestrisque successoribus in perpetuum
libere habendam concessit. Vos vero pro tanto
beneficio sexdecim millia solidorum Cluniacensis
monetæ, et quatuor ei dedistis. Cui nimirum dona-
tioni et venditioni Pontia comitissa uxor ipsius
comitis, Stephanus et Girardus filii eorum, præfatas
Ayno præpositus, mater ejus et fratres, Gualterius
vicecomes Frotoniaci, et omnes alii, qui in ea pos-
sessione aliquid juris videbantur habere, assensum
communiter præbuerunt. Quod ut firmiori stabilitate
subnixum consisteret, ipse quoque Willelmus
comes, et præfata uxor ejus, et filii, et omnes alii
supradicti juramento firmarunt, eo videlicet tenore,
quod hujus concessionis in perpetuum bona fide
autores et defensores existerent. Si quis autem
calumniam facere, aut damnum inferre tentaverit.

testes quos Cluniacenses protulerunt, diligenter
præstito sacramento testificati sunt, quod Josse-
rannus in prædictis Ecclesiæ terris nullam penitus
vim, nullasque exactiones de more inferre debebat:
testimonio quorum Jossieranni testes non contradi-
xerunt. Præterea Ecclesiæ testes asseruerunt, quod,
ipsis præsentibus et audientibus, Bernardus prædicti
Jossieranni pater, cum Jerosolymam in domum hospi-
talis, ubi se donaverat, ire disponeret, in Clunia-
censium fratrum et aliorum multorum præsentia,
non solum consuetudines ulla in prædictis Ecclesiæ
terris se non habere asseruit, verum etiam Josse-
ranno et Henrico filiis suis, qui aderant, ne injurias
aliquas aut exactiones in præfatis Ecclesiæ terris
deinceps inferre præsumerent, evidenter præcepit;
qui si ejus mandato non obedirent, paternam hære-
ditatem eis interdixit. Quibus auditis, communicato
illorum consilio qui ibidem nobiscum aderant per
sententiam protulimus, ut Jossierannus de illatis in-
juriis prædictis fratribus satisfacere, et se a talibus
exactionibus deinceps compesceret; neque enim in
terris eorum talem habebat potestatem.

ipsi pro posse suo concessionem ipsam per omnia A tuebuntur. Procere quoque terræ ejusdem comitis, Hugo videlicet de Berziaco, Henricus Grossus, et Jocerandus frater ejus, Guillelmus de Neblens, Paganus de Classiaco, Bernardus Paganus, Majolus Tabutinus, et Stephanus de Basenens, juraverunt quod si prædicta pactio non teneretur, aut aliquo casu infringeretur, commoniti a fratribus Cluniacensibus Matisconam venirent, et ibidem obsides manerent, donec re pacificata, cum licentia abbatibus Clun. redirent. Guido insuper de Munet, Guillelmus Joret, G. de Loiseaco, et plures alii, qui in scripto prædicti comitis continentur, in burgum Ledonis se obsides venturos, quemadmodum alii supradicti, nihilominus juraverunt.

Hanc igitur donationem seu venditionem, dilecti in Domino filii, vobis vestrisque successoribus, et per vos Cluniacensi monasterio, in quo divino mancipati estis obsequio, auctoritate apostolica confirmamus, et futuris perpetuo temporibus ratam manere decernimus. Prohibentes ut nulli omnino hominum liceat Cluniacense monasterium super eadem possessione temere perturbare, aut aliquibus molestiis fatigare; sed integra, et ab omni impetitione libera conservetur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa est, usibus omnimodis profutura.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo C tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Conservantibus autem sit pax Domini nostri Jesu, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

Ego Imarus Tusculanus episcopus ss.

Ego Hubaldus presbyter card. tit. SS. Joannis et Pauli ss.

Ego Guido presbyter card. tit. SS. Laurentii et Damasi ss.

Ego Hugo presbyter card. in Lucina ss.

Ego Aribertus presbyter card. tit. S. Anastasie ss.

Ego Julius presbyter card. tit. S. Marcelli ss.

Ego Guido presbyter card. tit. Pastoris ss.

Ego Jordanus presbyter card. tit. S. Susannæ ss.

Ego Oddo presbyter card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Joannes Paparo diaconus card. S. Adriani ss.

Ego Gregorius diaconus card. S. Angeli ss.

Ego Joannes diaconus card. S. Mariæ Novæ ss.

Ego Guido diaconus card. S. Mariæ in Porticu ss.

Ego Jacintus diaconus card. S. Mariæ in Cosmedin ss.

Datum Altisiodori per manum Guidonis S. R. E. diaconi cardinalis et cancellarii, viii Kal. Sept., ind. x, lunar. Dominicæ anno 1147, pontificatus domni Eugenii III papæ anno iii.

CCXXIII.

Bulla confirmans bona et immunitates Ecclesiæ Stivagiensis.

(Anno 1147, Sept. 6.)

[Hugo, *Annal. Præm.*, II, Pr., p. 543.]

ECCENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GULLIBERTO Stivagiensis Ecclesiæ abbati, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis.

Quoties illud a nobis petitur quod religioni et honestati convenit, animo nos decet libenti concedere, et potentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam Stivagiensem Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communitus; imprimis statuentes ut ordo canonicus, qui secundum Deum et beati Augustini Regulam atque institutionem Præmonstratensium fratrum in eadem ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Locum Stivagii (25) in quo fundata est abbatia quæ ex institutione Caroli quondam Romanorum imperatoris post decessum Recharidis suæ conjugis quæ eundem in propriam possessionem tenuerat, Andelacensi monasterio quod eadem imperatrix a fundamentis construxerat, et præsentis jam dicto imperatore Romanæ Ecclesiæ jam delegaverat, firmitate perenni dignoscitur subjacere, ita quod nulli ecclesiasticæ vel sæculari personæ, seu alicui prorsus ecclesiæ nisi tantum Andelacensi, cui subjecta est, aliquod de jure servitium faceret, Mathildis ejusdem ecclesiæ Andelacensis abbatissæ, consilio et consensu capituli sanctimonialium, et canonicorum suorum, comitisque Hugonis ejusdem

(25) Ecclesia Stivagii subjecta Andelacensi fuit per S. Richardem quæ suum Andelacense monasterium Romanæ Ecclesiæ a principio subdiderat.

ecclesiæ advocati, atque ministerialium, petitione quoque canonicorum sæcularium, qui ejusdem Stivagiensis ecclesiæ longo tempore habitatores fuerant, Præmonstratensi ordini et fratribus vestris ibidem Deo servientibus in perpetuum benigne concessit, cum tertia parte banni Stivagiensis, in terris, pratis, silvis, aquis, piscationibus et totius banni quorumlibet animalium pasturis, cum censu capitali manentium infra vel extra bannum, hominis duorum, mulieris vero unius denariorum Deodatensium, et cum reliquis possessionibus quæ ex antiqua pontificum et imperatorum institutione, ad præbendam Deo in eadem ecclesia famulantium pertinere noscuntur. Quindecim videlicet mensuras vini quas habetis pro censu Ecclesiæ de Salwainunt, quam a diebus antiquis ecclesia vestra tenet; decimam quinquaginta duarum hobarum tam vini quam bladi ubicunque sunt, quæ sunt de fendo comitis Hugonis; de Dasborc. Curiam vestram cum allodio vestro de Salwainunt; curiam et allodium vestrum de Tambac; allodium quod dedit vobis Hugo comes de Dasborc; allodium quod dedit vobis Kertrudis de Tambac; allodium quod dedit vobis Holricus Grossus de eadem villa; allodium quod dedit vobis Hesso de Berchemel; plantam quam dedit vobis Kertrudis comitissa sub censu octo denariorum; libertatem vindemiandi quam dedit vobis eadem comitissa ea die qua comes vindemiaverit; allodium quod habetis apud Rothseim; ecclesiam de Donceres et capellam de Xasteviler cum decimis et omnibus pertinentiis earum; curiam vestram de Donceres cum allodio in terris, pratis, silvis et cum decimis totius agriculturæ ejusdem curiæ quam a diebus antiquis Stivagiensis ecclesia possidet; curiam de Heibermeis (*Sabemey*) cum allodio quod habetis ibi in terris, pratis, silvis, et villarum adjacentium communibus pasturis. Allodium de Envas et grangiam in eodem loco sitam cum banno et aliis pertinentiis suis, terris, pratis, silvis, servis, ancillis; decimas croadorum et anzaugiarum et agricultura quatuor boum in eodem allodio arantium et brolii, quæ omnia ab antiquo tenetis; terram quam habetis apud Sanctum Paulum cum quadam familia et silva; quatuor quarteria terræ quæ habetis apud Frevillam; duodecim denarios Tullenses quos habetis in allodio de Bervilla; duodecim quæ habetis in allodio de Bassumpunt; duo quarteria terræ quæ habetis apud Regnerwillam; allodium de Sendrouviller cum banno et aliis pertinentiis suis, terris, pratis, silvis, servis, ancillis, cum pamagiis porcorum in nemore pascentium sine participatione advocatorum; allodium de Mosteriolo, in terris, pratis, silvis cum terra trium aratorum in territorio de Nohegenis quam habetis ab abbatisa Andelacensi sub censu duode-

cim denariorum Metensium; decimas de Cretunviller; duos denarios quos habetis in allodio de Persomme; allodium vestrum de Juncheris, in terris, pratis, silvis cum sede molendini, et duo quarteria terræ quæ habetis apud Gundresum. Ecclesiam præterea Stivagiensem parochialem cum omnibus pertinentiis suis, decimis, capellis et censibus earum, scilicet pro *singula* quaquam secundum morem antiquum, triginta duos denarios Deodatensis monetæ; capellam de Belmunt, capellam Burguntia; capellam Norradi ecclesiæ, capellam de Sancto Remigio; ecclesiam de Mosteriolo parochialem cum capella de Nohegenis; cum decimis et censibus et omnibus pertinentiis earum.

Regimen quoque animarum tam clericorum quam laicorum parochiarum supradictarum, quoniam eadem Stivagiensis Ecclesia hoc ab antiquo semper habuit. Abbas ejusdem loci et successores sui, quoniam tale officium religiosi convenit, a præsule Tullensi beati Petri et nostra auctoritate (26) perpetim obtineant. Synodalia quoque placita in quibus parochiani Stivagienses, uno anno, nummos, altero obulos, et illi de Mosteriolo nummum et panem unum, et bicatum avenæ persolvere debent, et omnem justitiam eorundem manentium infra terminos prædictarum ecclesiarum, et institutionem presbyterorum qui in eisdem ecclesiis, sive ex canonicis vestris, seu vero ex sæcularibus constituendi fuerint inconsulto episcopo et archidiacono atque decano per vos faciendum concedimus; ita ut a vobis, tam curam animarum quam præbendam accipiant; et de suis actionibus, nec episcopo, nec archidiacono, nec decano respondeant, unde singulis annis Ecclesia Stivagiensis decano, archidiacono natus de Fluns quatuor solidos Tullenses in proxima synodo post festum S. Remigii persolvat, quorum duæ partes episcopi, tertia erit archidiaconi, vobis nihilominus confirmamus. Quia vero Deo omnipotenti assistere et orationibus vacare, et tam de vestris laboribus, quam de fidelium beneficiis atque oblationibus pacificam vitam ducere debetis, decernimus ut novalium vestrorum et agriculturalium quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis quaslibet decimas exigere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos e sæculo fugientes liberos et absolutos ad conversionem recipere, et sine contradictione retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, mediocri voce divina mysteria celebrare. Prohibemus insuper ne ecclesias aut terras, seu quodlibet ecclesiæ vestræ beneficium liceat alicui personaliter dari, sive alio modo alienari, sine consensu totius

(26) Ex auctoritate igitur B. Petri et apostolicæ sedis, regimen animarum et parochiarum habet abbas Stivagiensis non ab episcopis Tullensibus, quos jurisdictionis ejusmodi collatores ex hoc tantum suspiceris quod nomine et delegatione pontificia

investiebant abbates ea ætate; sed ab hac delegatione exciderunt a sæculis, et post confirmationem neoabbates sponte hoc regimen adveniunt, nec solvunt quatuor solidos Ecclesiæ Tullensi quos ratione investituræ solvere tenebantur.

capituli, aut majoris et sanioris partis ejusdem. Si A quæ vero donationes vel alienationes, aliter quam dictum est factæ fuerint, eas irritas esse censemus. Ad hæc autem addimus, ne aliqui fratrum vestrorum sine consensu et licentia abbatis, et sanioris partis capituli vestri, pro aliquo fidejubeant, nec ab aliquo pecuniam mutuo accipiant, ultra pretium capituli sui providentia provisum, nisi forte propter manifestam ecclesiæ vestræ utilitatem. Quod si facere præsumpserint, non teneatur conventus (sine cujus licentia et consensu egerunt) aliquatenus pro his respondere. Præterea licitum sit vobis in causis vestris fratres vestros idoneos ad testificandum adducere atque ipsorum testimonio, si rectum fuerit, et propulsare violentiam et justitiam vindicare. Ob evitandas vero sæcularium frequentias liberum sit vobis oratoria et cœmeteria in curiis vestris construere, et in ipsis vobis et familiis vestris divina officia et sepulturam, cum necesse fuerit, celebrare. Concedimus etiam vobis auctoritate apostolica ut chrisma et oleum sanctum, seu sacros ordines, sive consecrationem abbatis aut ecclesiarum, a quo liberit episcopo recipiatis (27) : nullusque a vobis seu pro abbate deducendo ad sedem, sive pro quibuslibet aliis ecclesiasticis sacramentis, sub obtentu consuetudinibus, aut quolibet alio modo quidquam audeat postulare. Si quis autem contra hæc venire tentaverit, portionem cum Giesi se noverit habiturum, cujus factum exactione turpis muneris imitatur. Liceat etiam abbati vestro coronas clericorum seu altaris linteamina, sive indumenta sacerdotalia benedicere et consecrare, malefactores quoque vestros et raptores fas sit vobis anathematizare, et in ecclesiis vel parochiis, sive in omnibus prorsus locis quibus ipsi vel familiæ ipsorum fuerint, sive ubicunque rapina vestra retenta fuerit, ne ibidem celebrentur divina, beati Petri et nostra auctoritate contradicere, resipiscentes autem a vinculo excommunicationis absolvere; sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, qui se illic sepeliri rogaverint, etiamsi excommunicati sint, quorum poenitentiam propinqui et amici eorum pro ipsis se suscepturos, et satisfactionem condignam secundum ecclesiasticam censuram facturos, pie promiserint, nullus obsistat. Paci quoque et tranquillitati vestræ paterna sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum, seu grangiarum vestrarum nullis violentiam vel rapinam, furtoque committere, ignem apponere, seu hominem capere, vel interficere audeat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas sit præfatam Ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet aliis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gu-

bernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra hanc temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco jura sua servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

S. PETRUS, S. PAULUS, EUGENIUS PAPA III.

FAC MECUM, DOMINE, SIGNUM IN BONUM.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Hugo presb. card. tit. in Lucina.

Ego Odo diaconus card. Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Joannes Paparo diacon. card. S. Adriani.

Ego Jacintus diacon. cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin.

Datum Altissiodori per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, VIII Idus Septembris, indictione X, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno III.

CCXXIV.

Privilegium pro monasterio de Yergua.

(Anno 1147, Sept. 17.)

[OIHENARTUS, *Notitia utriusque Vasconie*, 101.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis RAYMUNDO abbati de Yergua ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Q uoties illud a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libere concedere et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, ac præfatum locum de Yergua, in quo divino mancipati estis obsequio sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus, statuantes ut quascunque possessiones, quæcunque bona, impræsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Terram videlicet de Yergua cum decimis, pascuis et suis pertinentiis; locum de File-

(27) Hinc collige Stivagium non esse, nec fuisse unquam in, aut de diocesi Tulicusi, ut ex constanti canonum disciplina evincitur.

rio cum decimis, pascuis et pertinentiis, locum de Oliva cum terris, grangis, decimis, pascuis et suis pertinentiis.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive personæ hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli.

Ego Johannes diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ Novæ.

Ego Sanctius diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin.

Ego Humbald., presbyt. card. tit. S. Joannis et Pauli ss.

Ego Aribertus presbyt. card. tituli Sanctæ Anastasiæ.

Ego Guido presbyter card. tit. Pastoris.

Datum apud Cistercium per manum Hugonis presbyteri cardinalis agentis vicem domni Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, xv Kal. Octobris, indict. x, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii tertii papæ anno iii.

CCXXV.

Privilegium pro monasterio S. Mariæ de Nienzabas.

(Anno 1147, Sept. 17.)

[MANRIQUE, *Annal. Cisterc.* I, 416.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis RAIMUNDO abbati S. Mariæ de Nienzabas, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod religioni et honestati congruere dignoscitur, animo nos decet libero concedere et potentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti Domini filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum locum de Nienzabas, in quo divino estis

(28) Quam haud dubie secum attulerat Wernerus abbas ex eodem monasterio postulatus, ut constat

mancipati obsequio, sub beati Petri et nostra potestate suscipimus, et præsentis scripti pagina communimus, statuentes, ut quæcunque bona, quascunque possessiones præfatum cœnobium possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitate regum vel principum, oblatione fidelium, aut aliis modis poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive personæ hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Datum apud Cistercium per manum Hugonis presbyteri cardinalis agentis vices domni Vidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, xv Kal. Octobris, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero domni Eugenii papæ tertii anno iii.

CCXXVI.

Privilegium pro monasterio S. Viti Prulensis.

(Anno 1147, Sept. 17.)

[*Monumenta Boica*, XV, 156.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis WERNBERO abbati monasterii Sancti Viti martyris de loco qui dicitur Prul, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum ut fidelis et pia devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatum Sancti Viti monasterium, in quo Domino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus, imprimis siquidem statuentes, ut ordo monasticus secundum beati Benedicti Regulam, et ad Montensium fratrum institutionem (28) in vestra ecclesia constitutus perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter conservetur; præterea quascunque

ex Puschii et Frælichii *Diplomat. sacr. Styriæ*, II, 240.

possessiones, quæcunque bona idem monasterium A in præsentiarum justo et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis vocabulis duximus exprimenda: Tres videlicet mansos in Schalkkaim et unum molendinum cum mancipiis ad ea pertinentibus, vineam in Hoffdorf, duos mansos in Tollmaissing, cum mancipiis ad eos pertinentibus, et cætera quæ venerabilis frater noster Henricus Ratisbonensis episcopus, devotionis intuitu, vobis legitime contulit, et suo scripto firmavit. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullis ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et sancti Benedicti Regulam providerint eligendum.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore et sanguine Dei ac Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscribo.

Ego Albertus Ostiensis episcopus subscribo.

Ego Hunibaldus presbyter cardinalis tituli SS. Joannis et Pauli subscribo.

Ego Joannes diaconus Sanctæ Mariæ Novæ subscribo.

Ego Gregorius diacon. card. Sancti Angeli subscribo.

Ego Jacinthus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin subscribo.

Datum apud Cistercium per manum Hugonis presbyteri cardinalis agentis vicem domni sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, xv Kal. Octobris, indictione decima, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo quadragésimo septimo, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno III.

CCXXVII.

Bulla ad fratres Savigniensis.— Confirmat eorum ordini Cisterciensi unionem.

(Anno 1147, Sept. 19.)

[MARTEN., *Ampl. collect.* I, 807.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis conventui Savigniensis et abbatibus monasteriorum ad idem cœnobium pertinentium, eorumque fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Pax Ecclesiæ, fratrum concordia, religionis vigor, status monasteriorum unitatis vinculo conservatur. Hujus rationis intuitu dilecti filii nostri Serlo Savigniensis et Hosmundus Belbacensis abbates ad Cisterciense capitulum venientes, tam se quam universitatem vestram per charissimum filium nostrum Bernardum Clarevallensem abbatem in unitatem Cisterciensis congregationis et ordinis suscipi, nobis præsentibus, humiliter postularunt. [Eorum itaque religiosam devotionem in Domino commendantes, paternæ sumus charitatis debito congavisi; scientes scriptum esse, frater adjuvans fratrem, ambo consolabuntur. Quocirca secundum eorum gratum Deo et laudabile desiderium, tam eos quam vos sancto illi collegio sociantes, apostolica auctoritate statuimus, ut hæc amabilis et jucunda societas futuris temporibus inviolabiliter observetur. Præfato igitur filio nostro S. Savigniensis abbati tanto vos propensius filialem obedientiam, secundum ejusdem ordinis instituta exhibere præcepimus, quanto attentius pro vestra salute cognoscitur laborare. Si quis autem contra hujus nostræ confirmationis paginae sciens venire tentaverit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.]

Datum apud S. Sequanum, xiii Kal. Octobris.

CCXXVIII.

Charta de cognitione juris Sancti Mammetis in territorio Divionensi.

(Anno 1147, Sept. 25.)

[*Gall. Christ. nov.*, IV, Instr., 171.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis HUMBERTO decano et canonicis Lingon. ecclesiæ sal. et apost. bened.

D Apostolicæ sedis auctoritate, debitoque compellimur pro universarum ecclesiarum statu satagere, et earum quieti et tranquillitati auxiliante Domino providere. Eo itaque intuitu, dilecti in Domino filii, pro ecclesiæ vestræ utilitate solliciti, vestris justis postulationibus duximus annuendum. Ex litteris siquidem illustris memoriæ Hugonis ducis Burgundiæ, tam suo sigillo, quam Odonis filii ejus atque venerabilis fratris nostri Gotifridi Lingon. episcopi firmatis inspeximus, quod præfatus Hugo dux acceptis a vobis quingentis solidis, pactum et concordiam vobiscum fecerit, super injuriis et indebitis exactionibus, quas pater suus et ipse faciebant in terris vestris, quas in territorio Divionensi habetis. Recognovit etenim ipse dux se nihil juris habere in

villa quæ dicitur Gibricus, et in villa quæ dicitur A Fiscinis, et in mansis, quorum alterum est in Cocheio, et alterum in Cavenniaco, et quicquid ipse vel ministeriales sui in eisdem locis accipere consueverant, ex toto dimisit, pedagium quoque, quod de carris vestris communibus sive propriis in transitu portæ Divionensis accipiebatur omnino dimisit. In villa vero, quæ dicitur Neronis, nihil sibi retinuit præter *marischachiam*, et *brennariam* et justitiam, ita tamen si major vester eam facere noluerit. Hoc ergo pactum seu concordiam nostri favoris munimine confirmamus, et ratum manere censemus. Si quis autem hujus nostræ confirmationis tenore cognito, quod absit! contraire tentaverit, ordinis et officii sui periculum patiat, aut excommunicationis ultione puniatur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit.

Datum Altissiodori, vii Kal. Octob.

CCXXXIX.

Ad Sugerium abbatem. Interrogat quinam episcopi opem ipsi ferre recusant ad regni defensionem: locus concilii certus designatus; de duce Lotharingæ excommunicato; de ecclesia de Buxis.

(Anno 1147, Oct. 6.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 656.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGERIO S. Dionysii abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Nuntium et litteras tuas benigne suscepimus, et quod in eis continebatur diligenter attendimus. Quod autem pro Parisiensi ecclesia te sollicitum esse perpendimus, gratum habemus; et si qua in ea perperam committuntur, pro nostri officii debito condolemus, et ut ad viam rectitudinis revocentur, operam dare Domino auxiliante curabimus. De episcopis vero qui pro defensione regni tibi opem ferre et adesse recusant, ne omnes simul in culpam inducere videamur, nobis de aliquibus nominatim significes, ut eos apostolicis affatibus corripimus, et exhortemur, quatenus ad conservandum statum regni promptiores existant, et ad ea quæ regni honori et utilitati expediunt, vires et consilium subministrent. Porro, quod loca regni tibi commissi pro voluntate nostra ad celebrandum concilium obtulisti, devotionem tuam in Domino collaudamus; sed quoniam nostrum firmaveramus consilium, propositum nostrum non duximus immutandum. Præterea de duce Lotharingæ, quem pro aliis culpis excommunicavimus, quando locus et tempus tulerit, justitiam, quam aliis non negamus, tibi plenius et diligentius faciemus. Cæterum, quod super ecclesia de Buxis tua dilectio postulavit, si temporis opportunitas dederit, in reditu nostro præstante Domino fieri poterit.

Datum Antissiodori, xi Nonas Octobris.

CCXXX.

Fragmentum bullæ per quam confirmat bona et possessiones monasterii S. Lamberti Lætiensis.

(Anno 1147, Oct. 10.)

[REIFFENBERG, *Monuments pour servir à l'histoire des provinces de Namur, de Hainaut, etc.*, t. VII, p. 642.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GERRICO [Wedrico?] abbati Sancti Lamberti Lætiensis ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectum debet per sequentem compleri, etc.

Datum Altissiodori per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, vi Idus Octobris, indictione vi, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus domni Eugenii papæ III anno iii.

CCXXXI.

Henricum episcopum Moraviensem evocat ad concilium Treviceuse eique Joannem legatum suum commendat.

(Anno 1147, Oct. 11.)

[BOCZEK, *Cod. diplom. Morav.*, I, 259.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HENRICO, Moraviensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

De tua dilectione et fidelitate valde confidimus, quod jam in Romanæ Ecclesiæ negotiis eam per experientiam novimus. Quoniam pro multis, quæ increverunt, enormitatibus propellendis, et quæ Deo placitura sunt confirmandis proxima Dominica qua cantatur: *Lætare, Jerusalem*, apud Treverim in fiducia Spiritus sancti concilium celebrare decrevimus, fratres nostros archiepiscopos, episcopos et alios ecclesiarum prælatos de diversis mundi partibus duximus convocandos. Ideoque per apostolica scripta et dilectum filium nostrum Joannem sanctæ Romanæ Ecclesiæ subdiaconum, fraternitati tuæ præcipiendo mandamus, quatenus illuc eodem termino, remota omni actione, ad nostram præsentiam venias, ut freti auxilio atque consilio, errata corrigere, et quæ statuenda fuerint, valeamus, sancto cooperante Spiritu, stabilire. Præterea memoratum filium nostrum Joannem tibi attentius commendamus, rogantes, ut eidem filio nostro in pertractanda inter duces expulsam et germanos ejus concordiam et componenda, si fieri potest, diligenter assistas, atque opem et consilium præbeas.

Datum Altissiodori, v Idus Octobris.

CCXXXII.

Ad H. [Eberhardum] archiepiscopum, episcopos et abbates per Salaburgensem provinciam constitutos. — Eiusdem argumenti.

(Anno 1147, Oct. 12.)

[Ex cod. biblioth. Vindobon. n. 2192 edidit JARRÉ, *Regesta Rom. pont.*, p. 629.]

Venerabilibus fratribus H. [EBERHARDO] archiepiscopo, episcopis et dilectis filiis abbatibus per Salz

burgensem provinciam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Indubitatum procul dubio est, et universa per mundum Christianitas recognoscit, quod sanctam matrem et apostolicam Romanam Ecclesiam solus ille fundavit et super firmam et immobilem fidei petram constituere voluit, qui beato Petro, cœlorum regni clavifero, terreni simul et cœlestis imperii jura commisit. Non enim cujuslibet terrenæ sententiæ, sed illius verbi, quo constructum est cœlum, et terra privilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur. Sic enim divini consilii altitudo disposuit, ut sancta Romana, quam præfati sumus, Ecclesia in capite nostro Domino Jesu Christo, tanquam in solidissimo fundamento admirabilis structura consurgens, universis per orbem ecclesiis prælatione perpetua præmineret et ad emergentes hæreses et alia mala et vitia pullulantia resecanda per se ipsam studiose intenderet, et ad diem efficiendum pro qualitate causarum et temporum aliorum studia excitaret. Hoc itaque auctoritatis apostolicæ debito provocati fratres nostros archiepiscopos, episcopos et alios ecclesiarum prælatos de diversis mundi partibus duximus convocandos, et vobis atque aliis fratribus et filiis nostris præsentibus proxima Dominica, qua cantatur: *Lætare Jerusalem* (21 Mart. 1148), pro multis quæ increverunt, enormitatibus propellendis, et confirmandis, quæ Deo placitura sunt, in fiducia ipsius apud Treas concilium celebrare decrevimus. Vestræ itaque universitati per apostolica scripta et dilectum filium Raim. capellanum nostrum, præcipiendo mandamus, quatenus illuc eodem termino, remota omni occasione, ad nostram præsentiam veniatis, ut vestro freti auxilio atque consilio errata corrigere et quæ statuenda fuerint, valeamus sancto cooperante Spiritu stabilire. Præfatum vero capellanum nostrum vobis attentius commendantes, rogamus, ut eum benigne recipiatis et honeste tractetis.

Datum Altissiodori, iv Idus Octobris.

CCXXXII.

Privilegium pro monasterio S. Joannis Reomaensi.

(Anno 1147, Oct. 15, apud S. Florentinum.)

[*Historia monasterii Reomaensis*, teste Brequigny, *D Table chron.*, III, 127.]

CCXXXIV.

Privilegium pro monasterio S. Mariæ Jettensi.

(Anno 1147, Oct. 24.)

[*Hugo, Annal. Præm.*, I, Pr., p. 511.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GUALTERO abbati ecclesiæ Sanctæ Mariæ Jettensis, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum et animarum salutem pertinere monstratur, animo nos læcet libenti concedere et petentium desideriis

congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, præfatam Sanctæ Mariæ ecclesiam sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Altare de Geih cum capella de Tamsorna, altare de Hembecca, altare de Lewa, capella de Mosangen, capella de Himethea cum omnibus pertinentiis eorum; decimam de Molbnick; tertiam partem decimæ in-Volvrethem ex dono Odulphi et filiorum ejus... molendinum in Geth, alnetum quod est juxta ecclesiam ex dono Euwain, et sororis ejus...

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo ter fore commonita, si non satisfactione contrita emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

Ego Imarus Tusculanus episcopus ss.

Ego Gregorius diacon. cardin. Sancti Angeli. ss.

Ego Hubaldus presbyter card. titulo SS. Joannis et Pauli ss.

Ego Gilbertus indignus sacerdos titulo S. Marci ss.

Ego Jacinthus diac. card. Sanctæ Mariæ in Cosmedin ss.

Datum Catalauni per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diac. card. et cancellarii, ix Kalendas Novembris, indict. xi, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno tertio.

CCXXXV.

Privilegium pro parthenone S. Mariæ Helderensi.

(Anno 1147, Oct. 25.)

[MABILL. *Annal. Bened.*, VI, 676.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus HILDIARDI albatissæ monasterii Sanctæ Mariæ de Hedera, ejusque sororibus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Locorum venerabilium cura nos admonet de quiete atque utilitate sollicitè cogitare; nec dubium quod si fidelium Dei petitionibus benigne concurrimus, nostris opportunitatibus clementem Dominum reperimus. Quamobrem, dilectæ in Domino filix, prædecessoris nostri felicitis memoriæ Innocentii papæ vestigiis inhærentes, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatæ Sanctæ Mariæ monasterium, in quo divino mancipatæ estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio poterit, adipisci, firma vobis eisque quæ post vos successerint illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Ex dono illustris memoriæ Ludovici regis Francorum terram de Amaro-bosco, et totam terram de Uno-villari cum omnibus suis pertinentiis liberas et ab omni exactione quietas, et decem et octo sextaria avenæ in molendino suo singulis annis de Calliaco. Ex dono Ludovici regis filii prædicti regis terram de Mansionillo-Ricuini. Item in eodem loco aliam terram ex dono Theoderici de Bouilla, et quidquid ibi habebat vinaticum apud villam quæ Cons vocatur, quidquid pro eodem vinatico redditur. Item ex dono prædicti regis Ludovici Junioris quotiescunque rex Parisius fuerit, decimam totius panis, qui ad curiam ejus defertur, vobis in perpetuum concessam. Molendinum quoque quod prope monasterium est, liberum et quietum. Ex dono Hugonis filii Guarneri in molendino suo apud Brennacum modium frumenti vel alterius annonæ quæcunque melior ibi fuerit, et quantum duo asini poterunt portare de lignis nemoris sui quod ibidem est, singulis diebus ad faciendum ignem. Ex dono Eremburgis decem arpennos terræ apud Succi, et sex solidos et dimidium census de pratris de Bretimaco. Ex dono bonæ memoriæ Stephani Parisiensis episcopi ecclesiam de Villa-abbatis cum decima, decimam de Gennaliaco, decimam de Silviniaco, et ecclesiam de Everiaco et decimam, decimam de Craumelle, decimam de Athiis, decimam de Calendie, decimam de Concesso, decimam vini de Cons, decimam vini de Centeniaco, ecclesiam de Hedera et tertiam partem decimæ, ecclesiam de Altaribus et decimam, decimam de Braio, ecclesiam de Loco-

A sancto cum decima, duas partes decimæ de Darancio, partem nemoris apud Monssiacum monasterium de Gif cum omnibus suis appendenciis. Idem quoque episcopus præfatum monasterium de Hedera ab omni exactione liberum esse concessit. Ex dono Henrici Senonensis archiepiscopi decimas de Merboys et de Monseanaco, et omnem decimam de Bouilla, et ecclesiam de Villari. In episcopatu Carnotensi: ex dono Simonis de Gaserant et filiorum ejus locum qui Pomerium dicitur, in quo G. Carnotensis episcopus capellam fieri concessit. Item ex dono præfati Senonensis archiepiscopi decimam quam minutam vocant, de Cavannes, et decimam vini, decimam totius terræ quam Hugo Guirely habet in suo dominio, decimam duorum arpennorum terræ, quos idem Hugo vobis donavit, et decimam de Chosel, ex dono ipsius Hugonis dimidium modium frumenti, et dimidium hordei de horreo suo singulis annis, et censum sex nummorum. Præterea quatuor arpennos terræ in qua monasterium vestrum fundatum est, terram de Raveto, quidquid Eustachia habebat apud Cantalupum, septem sextaria annonæ, quæ Fredericus comes habebat in molendinis apud villam quæ dicitur Valles, medietatem molendini de Pampilna apud Corbolium, quartam partem molendini de Pontello sancti Exuperii, apud Isonam medietatem molendini, sextam partem portus de Villa-nova, apud aliam Villamnovam decimam de Coutet, decimam quoque ut de laboribus vestris seu de nutrimentis vestrorum animalium nullus decimas exigere præsumat.

Nulli ergo omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare, sed omnia integra conserventur earum, pro quarum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si quis igitur in posterum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examinae districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Et erat scriptum in duobus parvis circulis seu rotunditatibus, in quibus erat quedam parva crux, SANCTUS PETRUS, SANCTUS PAULUS, EUGENIUS PAPA III. FAC MECUM, DOMINE, SIGNUM IN BONUM.

Sic subscriptum:

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus etc.

scripsi. Ego Albericus Ostiensis episcopus subscripsi.

Ego Oddo diac. cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum subscripsi.

Ego Imarus Tusculanus episcopus subscripsi.

Ego Octavianus diac. cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tulliano subscripsi.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli subscripsi.

Ego Jacintus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin subscripsi.

Ego Ibalduus presbyter cardinalis tituli Sanctorum Joannis et Pauli subscripsi.

Ego Hugo presbyter cardinalis tituli in Lucina subscripsi.

Ego Jordanus presbyter cardinalis tituli sanctæ Susannæ subscripsi.

Datum Catalauni per manum Guidonis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis cancellarii, viii Kal. Novembris, indict. xi, incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugeni III papæ anno iii.

CCXXXVI.

Privilegium pro Ecclesia Christi Londinensi.

(Anno 1147, Oct. 26.)

[RYMER, *Fœdera*, I, 45.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Radelro, priori Ecclesiæ Christi infra muros Londoniensis sitæ, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri ut devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus elementer annuimus, et ecclesiam Christi, in qua divinis estis obsequiis mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus; statuente ut quascunq; possessiones, quascunq; bona eadem ecclesia in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: duas scilicet partes redditus de civitate Exoniæ; terras de Lectuna, quas Simon de Molins et uxor ejus Adeline eidem loco, divinæ pictatis intuitu, contulit; terras et socam de Angelische-cuithæ-Gylde; ecclesiam de Bix, cum redditibus suis; ecclesiam de Totenham; ecclesiam de Welcumestoa cum pertinentiis suis; decimam de Hehlham; ecclesiam de Soredich cum pertinentiis suis; ecclesiam de Brumfeld cum pertinentiis suis; terras de Branbeia, de dono Willielmi canonici ejusdem ecclesiæ; terras de Brecham; terram de Scelhgam de dono Gaufridi de Magnavilla; terram in Brachingis; de eleemosyna Stephani illustris reos et Mathildis

A reginæ uxoris ejus; terram de dono Huberti camerarii in eadem villa; terram de Teia, ex liberalitate ejusdem, decimam de Benedis.

Obeunte vero te nunc ejusdem loci priore, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, aut fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam providerint eligendum. Sepulturam quoque ejusdem loci liberam esse concedimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocæsani episcopi canonica justitia

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui; dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen

Signum papæ Eugeni III. Locus monogr.

S. PETRUS, S. PAULUS. EUGENIUS PAPA TERTIUS.

FAC MECUM, DOMINE, SIGNUM IN BONUM.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Loverhadus presbyter card. tit. Sanctorum Joannis et Pauli.

Ego Gillibet indignus sacerdos tit. Sancti Marci.

Ego Arillicus cardinal. presbyt. tit. Sanctæ Anastasiæ.

Ego Julius presbyt. card. tit. Sancti Marcelli.

Ego Guido presbyt. card. tit. Pastoris.

Ego Oddo diac. card. Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Octavianus diac. card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Gregorius diac. card. Sancti Angeli.

Ego Joannes diac. card. Sanctæ Mariæ Novæ

Ego Guido diac. card. Sanctæ Mariæ in Porticu.

Ego Jacinthus diac. card. Sanctæ Mariæ in Cosmedyn.

Datum Latalaum [f. Lateranum] per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diacon. card. et

cancellarii, vii Kalend. Novembris, indictione ix, A
Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero
domni Eugenii papæ III anno iii.

CCXXXVII.

*Ecclesiæ S. Mariæ et S. Joannis supra Maternam
Quivium juxta Gournaium castrum sitæ, decimas
quasdam asserit.*

(Fragmentum. — Anno 1147, Oct. 27.)

[La Roque, *Hist. gén. de la maison d'Harcourt*, IV,
1620.]

CCXXXVIII.

Privilegium pro parthenone S. Spiritus Paraclitensi.

(Anno 1147, Nov. 1.)

[Opp. Abælardi ed. Cousin, App., p. 721.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis
in Christo filiabus HELOISSÆ abbatissæ monasterii B
Sancti Spiritus ejusque sororibus, tam præsentibus
quam futuris, regularem vitam professis.

Ad hoc nobis a provisoro omnium bonorum Deo
pastoralis officii cura commissa est, ut beneplacitem
Deo religionem laboremque statuere, et stabilitam
exacta diligentia conservare. Eapropter, dilectæ in
Domino filix, vestris justis postulationibus clementer
annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino
mancipatæ estis obsequio, sub beati Petri et nostra
protectione suscipimus, et præsentis scripti privile-
gio communimus, statuentes ut quascunque posses-
siones, quæcunque bona in agris, vineis, pratis,
silvis, molendinis, aquis, decimis, seu aliis idem
monasterium in præsentiarum juste et canonicè
possidet, aut in futurum concessione pontificum, C
largitione regum vel principum, oblatione fidelium,
seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci,
firmiter vobis, cisque quæ post vos successerint, et
illibata permaneant, in quibus hæc specialiter duxi-
mus adnotanda.

Terram videlicet, in qua ipsum monasterium
constructum est. Culturas in monte Limarsum.
Quidquid habetis ex venditione seu donatione Milo-
nis. Duo jugera terræ ante ipsum monasterium.
Aliam terram in eodem loco. Culturam de fonte
Anam. Totam terram quam Rainaldus habebat in
parochia de Quinceio, ex utraque parte fluvii Ar-
ducionis. Molendinum de Brusseto, culturam et quas-
dam alias terras, quas Hilduinus decimus, et Se-
guinus frater ejus, et cognati eorum monasterio
vestro dederunt. Medietatem furni de Quinceio, et
vineam Baboel de Calestra (*Chalantré*). Quidquid
Arpinus de Mariseo tenebat de feodo Milonis, ex illa
parte Sequanæ in qua monasterium est. Terram de
Busseto, terras quas habetis apud Fontanetum Pe-
trosum (*Fontenay-le-Pierreux*), et apud Bociam Va-
gonis, et in valle Fatiel. Quatuor ochas de terra apud
Ferroum (*Ferreux*), medietatem totius nemoris et
terræ de Fuvellis. Decem jugera terræ apud Bo-
cennaium (*Bocenay*). Tertiam partem molendini mo-
lentis et sextam terentis, et totam piscationem
quam Maria de Balbusa habebat apud Pontes, et
terram apud Ponservulos (*Pommerenay*). Modium

frumenti singulis annis ab illustri comite Theobaldo
volis donatum, et totam piscationem in molendinis
suis apud Pontes. Vineam quam dedit vobis Berfridus
de Calestra, et duodecim denarios census apud sau-
ctum Ferreolum, vineam apud Calestram, censum
quinque solidorum in eodem loco. Apud Montem
Portarum censum trium solidorum. Terram de Croi-
sum. Totam terram, quam Rainaldus, filius Milonis,
habebat in Murgeoris, usus nemorum de Gurguolt
et de Poiseo, de Macciiliaco, de Charmeio et omnium
nemorum Anselii de Triagnello tam ad pasturam
pecorum quam ad ædificia, seu alia necessaria.
Censum quinque solidorum in ponte de Baldimento
(*Pont-de-Baudement*), et sex solidos in molendino
de Canturanæ, et quinque solidos in Oscha Theold,
apud Gurguolt, et vineam de Fonte Beton, et quid-
quid Willelmus habebat in prato Gandeleu; vineam
de Saldon. Ex dono Gauterii de Curtemaim duos
sextarios siligiis singulis annis. Terram de Tilliaco.
Quidquid legitime habetis ex dono Hervulsi de Insula
apud Villam-Novam et Tranquiel (*Tranquant*). Ter-
ram de Spineto, terram apud Gumeri, terram apud
Summum-Fontem (*Somme-Fontaine*), et apud Trem-
bleium. Molendinum de Barsam. Medietatem mole-
dini de fonte Amau Partem molendini pagani de
Frou. Quidquid habetis apud Planteiz. Censum sex
denariorum ab Uberto de Tranquiel. Quidquid
Thehellinus habebat in eodem loco præter homines.
Terram Amici militis de Summo Fonte. Quidquid
Ermengardius Postellus habebat in molendinis ca-
nonicorum Villæ Maurorum (*Villemar*), et in hortis
ultra pontem Vanæ. Partem piscationis, quam Felix
habebat in aqua Bucennaii, et partem quam habebat
in terra Scrobium, et censum duorum solidorum ab
eodem. Terram, in qua grangia vestra est, et os-
cham in eodem loco. Terram quam dederunt Amal-
dricus et Hilduinus. Prata de Vergeron. Terras
quas habetis apud Quinceium. Quartam partem
prati de Orella. Quatuor arpennos prati apud Til-
leium. Medietatem molendini de Quinceio. Totam
tenementum Gaufridi. Dimidium arpennum vineam
Ponstingiatum. Ex dono Hugonis Capri vineam de
Montearpon, et domum in qua ipse manebat, et
cellarium. Tenementum Guarini apud Sanceium.
D Vineam apud Sesanam. Terram inter Pisiacum
(*Pisy et Aisy*) et Aizium. Molendinum de Bretenniaco.
Molendinum, terram et pratum apud Marcilliaco.
Octavam partem nemoris de Pisiaco, aliam partem
in eodem nemore. Ex dono Gualterii Rungifer,
quatuor arpennos prati, et quadraginta solidos
census. Ex dono Heloissæ de Villari, terram, vineam
et domum. Quidquid Rodolphus Gaius habebat in
bosco Fraxineti, ex dono præfati comitis Theobaldi.
Sexdecim sextarios annonæ in molendino de Sta-
gno. Molendinum de Changeio. Quindecim sextarios
annonæ in molendino de Planca. Molendinum de
Justigniaco (*Jutigny*). Medietatem molendini de
Creveceuer et vineam. Medietatem furni Vicecomi-

tissæ. Medietatem prati subter ecclesiam Sancti Nicolai. Vineas Paulæ et Enimellinæ, tenementum Petri de Valle, et tres denarios census de Ponno. Vineas Galcherii Cementarii. Arpennum vineæ, et quatuordecim denarios census a Frodemundo Peregrino. Vineam Hugonis Butarii. Vineam Rahaldis. Septem jugera terræ a Petro de Ponno. Quatuor jugera ab Alburge de Ponno. Duo jugera et aream a prædicto Gualcherio. Septem jugera ab Ada de Altomuro. Arpennum prati, et dimidium, et medietatem domus ab Emmelina Rebusata. Arpennum prati et dimidium a Bonade Prouvino. Pratum Teodorici. Domum Ascranæ et plateam. Domos Richeldis, Paulæ, Hugonis Butarii, Loberii, Adan, Joannis Tyranni et dimidiam domum Sunbardi. Domum Bonelli Uvauræ, et medietatem alterius domus. Tres cameras et vineam ejusdem. Modium avenæ et viginti gallinas a Margareta vicecomitissa de Marrolis. Molendinum de Roscha. Quartam partem domus ab Andrea. Sex jugera terræ in Campo levato, et decem et octo jugera desuper monte in Hanepon. Quartam partem terræ de Villa Cren. Dimidium plantæ de Fuliniaco. Ab Evarado, vineam et duodecim denarios census. Tenementum uxoris Pagani bellarii, et tres solidos census apud Lisiñas, et domum ejusdem Pagani apud Pruvinum. Terram Radulphi canonici apud Lizinniam (*Lisinec*). Medietatem domus in atrio Sancti Nicolai. Septem solidos census apud Calestram. Viginti solidos apud Pruvinum. Viginti solidos apud Lisinnias. Septem et dimidium a Tescia Majorissa. Decem et septem de monte Henepon. Quatuor solidos et duos denarios de Buath. Duos solidos a Godefrido Monetario. Viginti solidos in terris Couleti. Terram Greviarum Ex dono præterea Hatonis Trecensis episcopi medietatem omnis decimæ de Sancto Albino, et medietatem candellarum in Purificatione sanctæ Mariæ. Totam decimam de Aneuz. Quidquid Petrus Sanctus habebat in oblatione Ecclesiæ de Tranqueil, et partem decimæ ejusdem loci. Tertiam partem præfatæ oblationis, et censum atrii, et majorem partem decimæ de Parigniaco. Quidquid habetis in declinis de Balbusia, et apud Sanctum Parrum in decimis de Quinceio, et apud Ulmellos duas partes decimæ de Gurgiuolt. Quidquid habetis in decima de Villagruis. Tertiam partem decimæ de Nogenno. Decimam quam habetis apud Aurigniacum, apud Osce (*Osse et Maupigny*) et Malpigniacum, et Sanctum Flavium. Quidquid habetis apud Marigniacum in decimis et oblatione, et apud utramque ecclesiam de Bocennay apud Ferroum, apud Capellam, et apud Codes, apud Calestram, apud Maferay (*Maferey*), apud Bernerias. Quidquid etiam Petrus sacerdos de Parigniaco vobis donavit in domibus, vineis, seu aliis. De dono Henrici Senonensis archiepiscopi, decimam de Lisignis, et partem decimæ de Cachermeyo. Loca vero de Triagnello et Pomario, quemadmodum

vobis rationabiliter concessa sunt, cum universis appendiciis suis auctoritate vobis apostolica confirmamus, et in vestra subiectione manere decernimus, juxta videlicet dispositionem Paraclitensis abbatissæ suarumque sororum priorissæ statuatur et mutantur.

Decernimus autem ne propter consecrationem vel benedictionem percipiendam de monasterio exte cogamini, nec pro electione abbatissæ, aut alia qualibet occasione episcopus vel alius gravamen vobis vel molestiam inferat. De laboribus etiam vestris seu annualibus nullus a vobis decimas exigat. Ad indicium itaque perceptæ hujus a Romana Ecclesia libertatis, unum obolum aureum singulis annis nobis nostrisque successoribus persolvatis. Nulli ergo hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut aliquibus molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur earum, pro quarum sustentatione et gubernatione concessa sunt; usibus profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur, etc.

Datum Catalauni, per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, Kal. Novembris, ind. xi, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno iii.

CCXXXIX.

Ad Cluniacensem abbatem. — Statuit ut abbas S. Germani Antissiodorensis deinceps eligatur cum consilio abbatis Cluniacensis, electus vero benedictionem percipiat ab episcopo Antissiodorensi.

(Anno 1147, Nov. 3.)

[D. Bouquet, *Recueil*, XV, 447.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio PETRO Cluniacensi abbati ejusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Cognoscentes quod servos Dei litigare non expedit, ex injuncto nobis officio debemus lites et scandala de medio tollere, et Ecclesiarum paci et tranquillitati sollicita vigilantia providere. Ideoque quid super controversia quæ de monasterio S. Germani inter te et venerabilem fratrem nostrum Hugonem Antissiodorensensem episcopum, seu inter te et monachos Sancti Germani agitabatur, a nobis iudicatum sit, litterarum serie adnotari præcipimus, ne sæcuræ posteritatis memoriæ subtrahatur. Super eodem itaque negotio cum fratribus nostris diutius conferentes, quoniam dubium non erat, quod tu et fratres tui, et receptionem et correctionem (29) ordinis habuissetis, et his omnibus post obitum Gervasii (30) abbatis fueratis spoliati, vos primo omnium restituendos esse censuimus. Ad hæc prædecessorum nostrorum vestigia subsecuti, et quod a nobis statutum fuerat innovantes, præcipimus ut in abbacia Sancti Germani sine tuo tuorumque successorum consilio abbas nullatenus eli-

(29) Vide litteras Urbani II papæ.

(30) Gervasius obiit anno 1147, iv Nonas Augusti, ex Gestis abbatum S. Germani.

gatur; cunctum vero approbandi vel reprobandi canonice, et, si dignus fuerit, in abbatem benedicendi, Altissiodorensis episcopus liberam habeat facultatem. Benedictus quoque obedientiam ei promittat. Depositio vero ipsius, si talis (quod absit!) apparuerit, iudiciario ordine facienda et tam abbatis quam monachorum canonica correctio, ad eundem episcopum nihilominus pertinebit. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium vel basilicarum, ordinationes monachorum vel clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, abbas et monachus S. Germani ab Altissiodorensi episcopo, tanquam a diocesano accipiant, donec gratiam apostolicæ sedis habuerit. Si quis autem hujus nostræ definitionis (31) paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, honoris et officii sui periculum patiat, aut excommunicationis ultione plectatur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit.

Datum Catalauni, III Nonas Novembris.

CCXL.

Privilegium pro monasterio S. Augustini Morinensi.
(Anno 1147, Nov. 22.)

[Hugo, *Ann. Præm.*, I, Pr., p. 131.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ALEMO abbati Ecclesiæ Beati Augustini, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum et animarum salutem pertinere monstratur, auctore Deo, sine aliqua dilatione est complendum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostræ protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quas-cunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum, concessionem pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Altaria videlicet de Nielles, de Quaquella, de Beinghem, de Haringes, de Rincy, quæ a venerabili fratre nostro Milone Morinensi episcopo, ecclesiæ vestræ concessa sunt, et scripto suo firmata; terram in qua atrium est, quam Robertus de Corbeia et filii ejus, et Hugo de Sobrois, ecclesiæ vestræ concesserunt; ex dono Helicæ militis filii ejus, pratum; terram Sancti Philiberti, quam Amalricus vobis sub annuo censu dimidii modii frumenti et dimidii avenæ concessit, terram uxoris Roberti de Corbeia in Arnaldi valle; terram Licendis molendinaris in parochia de Nielles; terram de Laris, sicut a monasterio de Corbeia

(31) Hanc definitionem haud multo post retractavit Eugenius ipse, prout dicitur infra.

(32) Leg. Virduni. JAFFÉ.

(33) Legendum puto *Gaidonis*, ipsius qui subscri-

A vobis pro decem solidis annuatim persolvendis concessa est: terram totam, quam Hugo de Chertucia in territorio de Alceris habuit, sicut eam vobis pro marca argenti singulis annis censualem concessit.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum licet præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocesani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Inarus Tusculanus episcopus.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis titulo SS. Joannis et Pauli.

Ego Wilbertus indignus sacerdos titulo Sancti Marci.

Ego Aribertus presbyter cardinalis titulo Sanctæ Anastasiæ.

Ego Hugo presbyt. cardinalis titulo in Lucina.

Datum Lugduni (32) per manum (33) Willonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, x Kalend. Decembris, indict xi, anno 1148, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno tertio.

CCXLI.

Henricum Moraviensem episcopum a vocatione concilii Treverensis absolvit.

(Anno 1147. Dec. 18.)

[BOCZEK, *Cod. diplom. Morav.*, I, 259.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HENRICO Moraviensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quantus erga nos et sanctam Romanam Ecclesiam tuæ sit charitatis affectus, jam dudum præteritorum exhibitione cognovimus, unde personam tuam vera in Domino charitate diligimus, et in quibus secundum Deum possumus, tanquam religionis amatorem volumus honorare. Cæterum dilectus filius noster

psit privilegio ejusdem pontificis dato Remis, in gratiam monasterii Sancti Theodorici, xiv Kal. Maii, an. 1148.

Daniel, Pragensis præpositus, ex tua parte nos suppliciter exoravit, ut pro multis tibi instantibus negotiis vocationem ad concilium quod mediante Quadragesima, auctore Domino, celebrabimus, tibi pietatis gratia relaxemus. Quia igitur, licet tuam habere præsentiam exoptemus, tamen consueta sedis apostolicæ benignitate tuis postulationibus clementem volumus aditum indulgere, fraternitatem tuam a jam dicti concilii vocatione absolvimus. Præterea quod de discretione tua indigemus, placet nobis, ut, quam tibi citius expedierit, præsentiam tuam desiderabilem nobis exhibeas, quatenus mutuis et dulcibus colloquiis ad invicem perfruamur. Rogamus etiam, ut nostri memoriam, sicut et facis, in tuis orationibus facias, et ita mutuis nos apud Deum juvemus intercessionibus, quatenus hic in Christo connexa charitas unam et communem nobis in regno Patris nostri, ipso præstante, sedem præparet et lætitiā.

Datum apud Treverim, xv Kalendas Januarii.

CCXLII.

Ecclesiam S. Albani Basileæ in tutelam suam recipit, singulasque ejus possessiones nominatim confirmat.

(Anno 1147, Dec. 20.)

[SCHŒPFLIN, *Alsat. diplom.*, I, 231, ex diplomatario chartaceo monasterii S. Albani Basil. in bibliotheca Huberiana, quæ Muteti est, asservato.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis HESSOM priori Sancti Albani Basileæ, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, ita legitima et justa postulantium non est differenda petitio. Ideoque, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatam ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communicamus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, præcipue illa, quæ Burchardus bonæ memoriæ Basileensis episcopus ecclesiæ vestræ concessit et scripto suo firmavit, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: in ipsa civitate parochiales ecclesias Sancti Albani et Sancti Martini, sicut fluvius Persicus determinat; ecclesiam de Buozsensheim cum appendiciis suis; in villa quæ dicitur inferior Basilea, ecclesiam cum suis appendiciis; jus vestrum in ecclesia de villa quæ dicitur Hemps, et medietatem villæ cum suis appendiciis; ecclesiam de Hægendorf, ecclesiam et villas de Appenwillare cum eorum pertinentiis; Loerrach cum ecclesia et omni-

(34) Hodie *Blozheim*. Reliqua loca circa Basileam in Sundgovia, Brisgovia, Augustogovia sita, parvumque destructa sunt.

bus suis appendiciis, tam in vineis quam in agris, pratis et silvis; ecclesiam de Hlowingen, ecclesiam de Candro, ecclesiam de Enschossingen cum omnibus earum pertinentiis, silvam quæ sita est juxta Sanctum Albanum, molendina in ripa Birsæ cum pratis adjacentibus, decimas in villa, quæ dicitur Huningen, Rinwilr, Amparingen, Lechdenhoven, Rabchensheim, Gueswibre, Sierentze. In villa quæ dicitur Westhalda curtem unam cum vineis, Moršwilr, Usheim, Rampach, Michelnbach, Oberwilr, Bratella, Gelterchingen, Dürnen, Hoeltein, Meten, Bladoltzeim (34), Biningen, Machstatt, Vettingen, cum omnibus suis appendiciis.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, aut ablatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocæsani episcopi canonicæ justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Datum apud Treveris per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, xiii Kalendas Januarii, indictione xi, incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno iii.

CCXLIII.

T[heobaldum] episcopum Veronensem reprehendit quod, canonicorum possessionibus non restituitis, urbem interdicto solverit. Præcipit ut eas reddendus curet.

(Anno 1147, Dec. 22.)

[UCHELLI, *Italia sacra*, V, 786.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri T. Veronen. episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Per alia tibi scripta sæpe mandasse meminimus, ut de invasoribus illis qui bona et possessiones filiorum nostrorum canonicorum Ecclesiæ Veron. violenter et contra rationem detinent, canonicam justitiam faceres. Quod, sicut eorum repetita querimonia indicat, nondum est effectui mancipatum: unde plurimum admiramur, et valde dolemus. Divina

enim officia, quæ tu ipse propter excessus quorum-
dam parochianorum tuorum in Veronensi civitate
prohibueras celebrari, contra præceptum no-
strum, quod tibi super hoc feceramus, videlicet ut
idem interdictum usque ad condignam satisfactio-
nem firmiter faceres observari, nulla satisfactio-
ne habita reddidisti. Quia igitur præfatis canonicis in
sua justitia deesse non possumus, nec debemus, per
iterata tibi scripta præcipiendo mandamus, quate-
nus E. et P. filium ejus Ald. Recl. Anf. Reg. Odel.
Sacretum districte commoneas ut bona prætaxatæ
ecclesiæ cum integritate restituant, et de cætero ab
ejus infestatione desistant, quod si facere contem-
perint infra xxx dies postquam præsentia scripta
susceperis, canonica eos censura, remota occasione,
coerceas, et a sententia, quam in ipsos canonicè
promulgaveris, donec satisfecerint, minime solvas.

Dat. Treveri xi Kal. Jan.

CCXLIV.

*{Peregrino} patriarchæ Aquileiensi scribit se mirari
quod milites quosdam propter occupatas Ecclesiæ
Veronensis possessiones excommunicatos absolverit.
Mandat impellat eos ut ablata restituant.*

(Anno 1147, Dec. 22.)

{[UGHELLI, *Italia sacra*, VI, 786.]}

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venera-
bili fratri P. Aquileiensi patriarchæ, salutem et apo-
stolicam benedictionem.

Officii nostri debito provocamur Ecclesiis tam vi-
vine quam longe positæ paternæ sollicitudinis stu-
dio providere. Significatum vero nobis est quod G.
C. et filium A. et fratrem ejus, qui propterea ex-
communicationis vinculo fuerant innodati, quia filiorum
nostrorum Veronensis Ecclesiæ canonicorum bona
injuste jam dudum et violenter obtinere præsumunt,
non præstita satisfactio, unde valde miramur, ab-
solveris, quod quam grave, quantaque correctione
sit dignum, tuam prudentiam non credimus igno-
rare, quos quamvis in eandem sententiam de ra-
tione revocare possemus, ad præsens tamen tibi
deferre volentes, duximus differendum. Sed quo-
niam præfatam ecclesiam sua nolumus justitia de-
fraudari, præsentium tibi auctoritate præcipimus
quatenus prænominos milites districte commoneas,
ut bona Veron. Ecclesiæ, quæ injuste detinent
præfatis canonicis libere et in pace dimittant : quod
si contemptores extiterint infra triginta dies post-
quam præsentia scripta susceperis, eos in eandem
sententiam revoces, nec absolvantur donec Veron-
ensi Ecclesiæ omnia ablata restituant.

Datum Treveri xi Kalendas Jan.

CCXLV.

*Ad Henricum Juniores, Romanorum regem. — Lau-
dat ejus pro Ecclesia zelum, prosperaque ei omnia
exoptat.*

(Anno 1147.)

{[MARTEN., *Ampl. Collect.*, II, 251.]}

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, filio in
Christo dilecto HENRICO Juniori Romanorum regi,

A regis illustris Conradi filio, salutem et apostolicam
benedictionem.

Genitoris tui devotionem erga beatum Petrum et
sanctam Romanam Ecclesiam attendentes, et quod
divina Inspiratione compunctus, assumpto vitæ si-
gnaculo, ad hostes fidei subjugandos, et catholicam
Ecclesiam dilatandam se viriliter et potenter accin-
xerit, præ oculis cordis habentes, tanquam viscera
sua speciali te affectione complectimur, et de illius
absentia quodammodo tanquam suam in te cernentes
Imaginem consolamur. Propterea nuntios et litteras
tuas paterna benignitate recepimus, et quod in annis
tenuioribus constitutus, te promptum esse exhiben-
dam Ecclesiæ Romanæ ac nobis obedientiam tuis
apicibus intimasti, gratum habuimus ac habemus,
B sperantes ut cum ætatis tuæ incremento firma de-
votionis et obsequii tui sinceritas erga sedem apo-
stolicam propensius augeatur. Unde omnipotentis
Dei supernam exoramus clementiam ut dies et actus
tuos de bono in melius sua ineffabili pietate promo-
veat, et per continuæ salutis augmentum personam
tuam feliciter prosperari faciat. Nos etenim, quod
ex nobis est, in quibus cum honore Dei et Ecclesiæ
suæ poterimus, opem tibi et consilium exhibere
tanquam filio dilectissimo satagemus.

CCXLVI.

*Ad Anselmum Havelbergensem episcopum. — Ut usur-
pata a suis prædia Corbeiensium restitui curet.*

(Circa annum 1147.)

{[MARTEN., *Ampl. Collect.*, II, 211.]}

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venera-
bili fratri A. Havelbergensi episcopo salutem et apo-
stolicam benedictionem.

Dilectus filius noster Wibaldus abbas et monachi
Corbeienses nobis conquesti sunt, quod Poppo de
Blanchenburch et filius ejus C. atque R. canonicus
tuus redditus omnes, quos habuerunt in Cropsen-
teden et Gruningue sibi violenter abstulerint, et in-
juste detineant. Quia igitur ex officii nostri debito
eorum justitiæ deesse nec volumus nec debemus,
per apostolica tibi scripta mandamus atque præci-
pimus, quatenus si eorum querimonia veritate inni-
tatur, ipsos invasores districte commoneas, ut ablata
cum integritate restituant. Alioquin infra duos me-
ses, postquam præsentia scripta susceperis, de ipsis
D canonicam justitiam facias.

CCXLVII.

*Ad Reinherum canonicum Havelbergensem. — Ut vi-
ginti mansos, quos Corbeiensi monasterio abstulerat,
restituat.*

(Circa annum 1147.)

{[*Ibid.*, 212.]}

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, REINHERO
Halverbergensi canonico, salutem et apostolicam
benedictionem.

Dilecti filii nostri Wibaldi et monachorum Cor-
beiensium querelam accepimus, quod in villa Cro-
pseneden viginti mansos sibi injuste et violenter
abstuleris. Quia igitur ecclesiasticorum bonorum

persuasores quanta sint animadversione cogendi, tibi non credidimus esse incognitum, per apostolica tibi scripta præcipiendo mandamus, quatenus et prædictos mansos, quos invasisti, et alia exinde ablata cum integritate restituas. Quod si contemptor exstiteris, scire te volumus, quia sine gravi vindicta non præscribimus, si iteratus clamor ad nos super injuria prædicta pervenerit.

CCXLVIII.

Privilegium pro monasterio Lacensi.

(Anno 1148, Jan. 20.)

GUNTHER, *Cod. diplom. Rheno-Mosell.*, I, 303.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GISLEBERTO abbati monasterii Lacensis quod in Treverensi parochia situm est ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, ut devotionis sinceritas laudabiliter enitescat et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communitus. Inprimis siquidem statuantes ut ordo monasticus in eodem loco secundum beati Benedicti Regulam et normam Cluniacensis monasterii futuris perpetuis temporibus inviolabiliter conservetur. Statuimus etiam ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum idem monasterium juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis modis justis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Locum ipsum qui Lacus vocatur, in quo idem cœnobium a nobili viro Henrico palatino comite et Adeleide uxore sua præcipue constat esse constructum, liberum ab omni iugo et potestate sæculari. Ecclesiam Sancti Dionysii in Croth; villam insuper nomine Bella, Reida, Alchena, Willeberge, Croht, Beytendorp cum suis omnibus pertinentiis a prædicto Henrico dono vobis collatam, quam curtem videlicet Beithendorp injusta quorundam direptione ab ecclesiæ jure subtractam dilectus filius noster Conradus Romanorum rex primo regni sui anno justo principum suorum judicio ecclesiæ vestræ resignavit, et privilegio suo et banno venerabilium fratrum nostrorum Theodowini Sanctæ Rufinæ episcopi, archiepiscoporum Alberonis Treverensis et Arnoldi Coloniensis, et aliorum præsentium, in perpetuum confirmavit decimam salicam de Metschel, quam Rembaldus de Isenburch in nostra præsentia vobis omnino dimisit; quatuor mansos in Croht, et Meilen, in Brabant ex dono Sigefridi comitis palatini; unum mansum in Croht a nobili viro Willelmo palatino comite et ejus matre Jerdrude consentiente

A Roberto milite qui illum ab ipsis in feudo habebat, vobis collatum; allodium in Masella quod Neuin dicitur cum suis appendiciis, quod Bertramus abbas Sancti Arnulfi Metensis cum consensu venerabilis fratris nostri Stephani ipsius civitatis episcopi atque capituli sui vestro cœnobio congruo pretio vendidit. Allodium in Evernaco a Joanne milite et ejus uxore Matilde vobis donatum; vineas in Winengen et in Leia a Pugnero aliisque fidelibus vobis collatas, in Andernaco, in Ludestorp, in Amerstein vineas a recolendæ memoriæ Friderico Coloniensi archiepiscopo vobis collatas. Prædium in Wadenheim ab Enbricone donatum; curtim Budenarde ab Henrico et suis fratribus et a Garnero et fratribus ejus donatam, agros et vineas in Luzinc et in Menedichi inferiori, in superiori Menedich agros a Theoderico et ejus fratre donatos; curtim in Chella a Drudewino traditam, et partim pretio redemptam; allodium in Pumero a Roberto milite et Herimanno donatum; curtim Hadenhaga cum mancipiis et forestis a Meingoto Ernesto et Erluino donatam; mansum in Aldendorp ab Alberto donatum; allodium in Loe ex eleemosyna Emichonis militis; item allodium in Glensa ex eleemosyna Folcoldi; in Gerchenrodec, duos mansos ex eleemosyna Herimanni comitis. Vineas in Cuchemo et mansum in Wilre ex dono Theoderici; vineas in Clotena ex dono Herimanni et Hartmudi; vineas in Mudena, mansum a Rodulfo milite donatum; duos mansos pro anima Demodis traditos, item duos pro anima Sibevuir donatos; allodium in Caldine a Friderico donatum; dimidium mansum, dimidiam partem lacus a Gerardo comite donatum; allodium in Nederusen, allodium in Mesenheim, et in Bleida a Folcando, Richino, Radulfo et Frowino donatum; allodium in Diffindale, allodium in Franchen, allodium in Staphela. Nulli etiam facultas sit, etc., et alium substituere. Decernimus ergo, etc. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Octavianus diaconus cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Herubaldus presbyter cardinalis titulo S. Joannis et Pauli.

Ego Hugo presbyter cardinalis titulo in Lucina.

Datum apud Treverim per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, xiii Kal. Februarii, indictione x, Incarnationis Dôminicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno tertio.

CCXLIX.

Monasterium S. Petri in Nigra Silva tuenaum suscipit et ejus bona confirmat.

(Anno 1148, Jan. 27.— Treveris.)

[DUMCÉ, *Reg. Bad.* 1137.]

CCL.

Monasterii Heilsbroneusis protectionem suscipit possessionesque confirmat.

(Anno 1148, Jan. 28. — Treveris.)

[HOCKER, *Supplem. zum Heilsbr. Antiq.*, II, 74.]

CCLI.

Privilegium pro monasterio S. Euchar. Trevirensis.

(Anno 1148, Febr. 6.)

[GUNTHER, *Cod. diplom. Rheno Mosell.*, I, 308.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis BERTULFO abbati monasterii Sancti Euchar. ejusque fratribus, tam presentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Ad hoc universalis Ecclesie cura nobis a provisoro omnium bonorum Deo commissa est, ut religiosas diligamus personas et beneplacentem Deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Nec enim Deo gratus aliquando famulatus impenditur nisi ex charitatis radice procedens a puritate religionis fuerit conservatus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futuram concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Cellam Beatæ Mariæ de Bopardia, curtem de Wilmar cum appendiciis suis, ecclesias de majori et minori Wilmar et de Vilre, et de superiori Brichenno et de Armvurt cum decimis suis, curtem de Benizenrode cum appendiciis suis, ecclesiam de Niderberga cum decimis suis et pertinentiis, curtem de Pulch cum appendiciis suis, curtem de Cobesa cum appendiciis suis, curtem de Tritenheim cum ecclesia, decimis et pertinentiis suis, curtem de Uren cum appendiciis suis. Longasuram et ecclesiam ejusdem villæ cum decimis et pertinentiis suis, curtem de Cretenach cum ecclesia, decimis et pertinentiis suis, curtem de Pelling cum ecclesia et pertinentiis suis, curtem de Hemetre cum ecclesia et appendiciis suis, curtem de Lampaide cum ecclesia, piscationibus et pertinentiis suis. Mamonis villam cum ecclesia, villam de Halesfeld cum ecclesia, villam de Palzela cum ecclesia et decimis. Nannicho cum ecclesia et decimis. Sencicho cum ecclesia et decimis et omnibus earum appendiciis; ecclesiam Sancti Gervasii infra murum civitatis cum decimis suis, villam S. Euchar. cum ecclesia et cum tota justitia ipsius villæ excepto teloneo diei natalis sancti Euchar. Libertates præterea seu immunitates ab episcoporum et regum discretione monasterio vestro concessas et eorum scripto firmatas vobis nihilominus confirmamus. Prohibemus etiam ut qui-

A cunque intra septa monasterii vestri confugerit nullus eum capere præsumat, vel in eum manus mittere audeat. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerint eligendum. Decernimus ergo, etc.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesie episcopus.

Ego Herumbaldus presbyter cardinalis titulo SS. Joannis et Pauli.

Ego Hugo presbyter cardinalis tit. S. Laurentii in Lucina.

B Ego Giselbertus presbyter cardinalis titulo S. Marci.

Ego Guido presbyter cardinalis titulo SS. Laurentii et Damasi.

Ego Heribertus presbyter cardinalis titulo S. Anastasie.

Ego Julius presbyter cardinalis titulo S. Marcelli.

Ego Wiclodent presbyter cardinalis titulo S. Potentianæ.

Ego Oddo diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Octavianus diaconus cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano.

C Ego Joannes cardinalis titulo Sanctæ Mariæ Novæ.

Ego Gregorius diaconus cardinalis S. Angeli.

Ego Hyacinthus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin.

Datum apud Trevirim per manum Guidonis Sanctæ Romanæ Ecclesie diaconi cardinalis et cancellarii, viii Idus Februarii, indictione xi, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero domini Eugenii papæ anno tertio.

CCLII.

Privilegium pro monasterio S. Mariæ Lonnicensis.

(Anno 1148, Febr. 13.)

[*Ibid.*, p. 306.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis FOLMARO abbati ecclesie Sanctæ Mariæ in Lonnechin ejusque fratribus, tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine veræ cultu religionis nec charitatis unitas potest subsistere nec Deo gratum exhiberi servitium, expedit apostolicæ auctoritati religiosas personas diligere et earum loca pia protectione munire. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et prædecessoris nostri felicitis memoriæ papæ Innocentii vestigiis inhærentes, ecclesiam Beatæ Mariæ de Lonnechin, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus. Inprimis siquidem statuentes ut ordo canonicus secundum beati Augustini Regulam in vestra ecclesia consti-

tutus perpetuis ibidem temporibus Inviolabiliter A observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem locus in præsentiarum juste et canonice possidet aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Curiam videlicet in Mendich, cum appendiciis suis, prædium in Minchehæ cum capella et suis attinentiis; prohibemus autem ut ecclesia vestra nullum præter Treverensæ archiepiscopum, qui pro tempore fuerit, habeat advocatum. Quidquid etiam sui juris præfatus archiepiscopus in prædiis Valendræ et Adenrodæ ecclesiæ vestræ concessit, nihilominus confirmamus. Obeante B vero te nunc ejusdem loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi religiosorum virorum ejusdem ordinis consilio aut pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam providerint eligendum. Nulli quoque fratrum post factam ibidem professionem absque abbatis totiusque congregationis consensu ex eodem claustro discedere liceat, discedentem vero absque communi litterarum cautione nullus audeat retinere. De laboribus vestris quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas exhibere præsumat. Decernimus ergo, etc.

Datum apud Trevirum per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, Id. Februarii, indictione XI, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domini Eugenii papæ III anno III.

CCLIII

Ad presbyteros, clericos, laicos per Archæ et Zulphechæ parochias constitutos.

(Anno 1148, Febr. 13.)

[GUNTHER, *Cod. diplom. Rheno Mosell.*, I, p. 359.]

EUGENIUS, episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis presbyteris et aliis tam clericis quam laicis per Archæ et Zulphechæ parochias constitutis salutem et apostolicam benedictionem.

Controversiam quæ inter dilectum filium nostrum G. Bunnensem et Fred. S. Georgii præpositos super visitatione decanæ agitabatur, auditis et diligenter inquisitis utriusque partis rationibus et munimentis sufficienter inspectis, communicato fratrum nostrorum consilio judiciali sententia terminavimus. Quia igitur ex injuncto nobis officio suam unicuique justitiam conservare debemus, per præsentia vobis scripta mandamus et mandando præcipimus quatenus præfatum G. honeste suscipiatis et tanquam archidiacono vestro sibi obedientiam et reverentiam deferatis. Nos siquidem juxta generalem Ecclesiæ consuetudinem visitandi et circum-eundi parochias vestras jure archidiaconatus sibi

A competentes liberam ei concessimus facultatem.

Datum apud Trevirum Id. Februarii.

CCLIV.

Ad Corbeienses monachos. — Hortatur ut Wilbaldo abbati humilem reverentiam exhibeant.

(Anno 1148.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, II, 229.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis Corbeiensibus monachis, salutem et apostolicam benedictionem.

Memores sumus quod per alia vobis scripta mandavimus, ut dilecto filio nostro Wilbaldo tanquam abbati humilitate debita pareretis. Quem utique nuper ad nos venientem paterna benignitate recepimus, et in his, quæ ad reparandam in monasterio vestro religionem pertinent, atque servandam diligenti eum studio commonuimus. Ipsum itaque ad vos cum gratia selis apostolicæ et litterarum nostrarum prosecutionibus remittentes, universitati vestræ mandamus, monemus et exhortamur in Domino, quatenus eum tanquam boni et humiles filii diligatis et honoretis, atque ut pastori vestro condignam ei reverentiam impendatis, sibique ad recuperandas et retinendas possessiones et bona Corbeiensis monasterii viriliter et fideliter assistatis. Nos siquidem eundem abbatem paterno affectu diligimus, et in quibus secundum Deum possumus, volumus exaudire.

CCLV.

C *Ad Henricum episcopum Leodiensem. — Ut compescat raptos bonorum Stabulensis monasterii.*

(Anno 1148.)

[*Ibid.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HENRICO Leodiensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Ecclesiasticorum bonorum pervasores quanta sint animadversione plectendi tuam prudentiam non credimus ignorare. Stabulensis autem Ecclesiæ fratrum ad nos querela pervenit, quod Eustachius parochianus tuus eorum bona in prædio Turnines violenter abstulerit, et ab eorum infestatione nullatenus conquiescit. Macharius quoque de Suingeis et quidam alii incendiarii et raptos coadjutores ipsius eandem ecclesiam prædis et aliis modis vexare non pertimescunt. Quia vero præcipiti audaciæ raptorum spirituali gladio est fortius resistendum, præsentium tibi auctoritate mandamus, quatenus tam præfatum Eustachium, quam alios raptos ablata reddere, et de cætero ab eorum infestatione desistere stricte coerceas. Quod si contemptores exstiterint, infra quadraginta dies, postquam præsentia scripta susceperis, frustratoria dilatione remota, canonicam de ipsis justitiam facias.

CCLVI.

Ad abbatem et fratres Sancti Benedicti super Padum. — Mandat ut obedientiam et reverentiam exhibeant abbati Cluniacensi, nec eligere possint

sibi abbatem sine ipsius auctoritate, præcepto, A
consilio et assensu.

(Anno 1148, Febr. 15.)

[*Bullar. Cluniac.*, 61.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis W. abbati Sancti Benedicti, ejusque fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Dilecti filii nostri Petri abbatis Cluniacensis et fratrum suorum sæpius suscepta querimonia, quod ea quæ in monasterio Sancti Benedicti per prædecessores nostros, tam in electione abbatis quam in aliis, eis concessa et in scriptis eo um firmata sunt, ipsis subtraxeritis, et contra tenorem privilegiorum sedis apostolicæ abbatem elegeritis, utramque partem ante nostram præsentiam evocavimus, rationes vero et allegationes hinc inde diligenter audivimus, et scripta studiose consideravimus; et cum fratribus nostris super ea diu consulimus: ex quibus cognovimus quod Beati Benedicti monasterio Cluniacensis Ecclesiæ sollicitudo, divina favente clementia, et in temporalibus et in spiritualibus magnum contulit incrementum. Ideoque eidem Cluniacensi Ecclesiæ privilegia illibata servare volentes, præcipimus ut tu, Willelme abbas, usque ad primum festum beatorum apostolorum Petri et Pauli, cum honestis et discretis personis de fratribus tuis, sicut a prædecessoribus nostris felicitis memoriæ Innocentio et Lucio præceptum est, Cluniacense monasterium visites, atque dilecto filio nostro Petro abbati honorem et reverentiam humiliter exhibeas. Quod si infirmitate gravatus per te id adimplere non poteris, per meliores personas ipsius monasterii id ipsum adimpleas. Defuncto vero ejusdem loci abbate, fratres Sancti Benedicti Cluniacensem abbatem adeant, et abbatis sui obitum ei annuntient, atque de abbate de sua, si idoneus repertus fuerit, vel de Cluniacensi congregatione sibi eligendo auctoritatem, præceptum, consilium, et assensum ipsius abbatis debita humilitate sibi exposculent; quo facto abbatem sibi regulariter eligant: electus autem Cluniacensi abbati repræsentatur, et obedientiam ei promittat. Cum autem Cluniacensis abbas per se, vel per vicarium suum ad præfatum Beati Benedicti monasterium venire voluerit, reverenter a vobis suscipiatur atque tractetur; et ad observantiam religionis studiose intendat, et quæ apud eos corrigenda invenerit, libere et regulariter corrigat.

Datum apud Sarranum xv Kal. Martii.

CCLVII.

Monasterii S. Disibodi protectionem suscipit bouaque ac privilegia confirmat.

(Anno 1148, Febr. 18. — Metis.)

[*JOANN.*, *Tab. spic.* 127.]

CCLVIII.

Privilegium pro monasterio Bonifagetenus

(Anno 1148, Febr. 22.)

[*Hugo*, *Annal. Præm.* I, Pr., p. 509.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dile-

ctis filiis GUXTHERO abbati de Bonfail ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum locum in quo divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communitus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem locus in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: quidquid juris habetis in Bonfail, in agris videlicet et pratis, silvis et aquis, cum molendinis; terram de Bainvilli, sicut Hugo tenuit. Præterea laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum necesse præfatum locum temere perturbare aut ejus possessiones auferre, aut ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hæc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita nisi satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se digno judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus

Ego Oddo diac. card. S. Georgii ad Velum.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere.

Ego Humbaldus presbyt. card. tit. SS. Joannis et Pauli.

Ego Guido presbyt. cardinalis tit. S. Laurentii et Sancti Damasi.

Ego Hugo presbyter card. tit. in Lucina.

Ego Jordanus presbyt. card. tit. S. Susannæ.

Datum Viriduni per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, viii Kal. Martii, Incarnationis Dominicæ anno 1147, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno iv.

CCLIX.

Bulla ad capitaneos Nonantulensis monasterii vassallos. — Ut monasterium contra inimicos defendant.

(Anno 1148, Febr. 26.)

[TIRABOSCHI, *Storia della badia di Nonantola*, II, 263, apographum in cod. Rom. — Nonant.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis universis capitaneis monasterii vassallis, salutem et apostolicam benedictionem.

Quantum Nonantulanum monasterium et in spiritualibus et in temporalibus floruerit, omnibus Longobardiæ partibus satis innotuit. Sed peccatis exigentibus ex persecutione iniquorum in utrisque est imminutum. Quia vos propter bona ejusdem monasterii quibus utimini et fideles esse debetis, a pravorum illud vexationibus adjuvetis, et ab inimicorum persecutionibus quibus opprimuntur, defendatis.

Datum Viriduni, iv Kalend. Martii.

CCLX.

Privilegium pro ecclesia SS Apostolorum in Monte Cornelio Leodiensi.

(Anno 1148, Mart. 16.)

[HUGO, *Annal. Præm.*, I, Preuv., p. 275.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis LUCÆ abbati ecclesiæ Sanctorum Apostolorum in Monte Cornelio juxta Leodium sitæ, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere et petentium desideris congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, prædecessoris nostri felicitis memoriæ papæ Innocentii vestigiis inhærentes, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam Sanctorum Apostolorum ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrocinio communimus; statuente ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et hilibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: in urbe Leodii viginti quinque solidos, quos bonæ memoriæ Obertus Leodiensis episcopus, de theloneo suo singulis annis vobis persolvendos concessit; domum quam dedit vobis Lambertus de Mosa cum grenario juxta forum Leodiense, domum Mariæ de Coir in eodem foro septem mensæ tam panes quam subterales vendentium; domum extra castellum, vineam Radulphi apud villare episcopi; terram Udelini camerarii supradicti episcopi; terram Gisleberti, terram Illini cum domibus, hortis et pratis; terram Bovonis presbyteri, terram Frederici,

A terram Joannis filii ejus, terram Joannis generi ejusdem Frederici; terram Godefridi militis in villa quæ dicitur Latin, terram quam præfatus Lambertus de Mosa vobis donavit, terram Frederici villici et uxoris ejus Mabilizæ in villa quæ dicitur Holonia super Jecoram, et in villa quæ dicitur Hastaptes, terras quas Gislebertus de Insula cum uxore sua vobis donavit, et quod habetis in villa quæ dicitur Richen in ecclesia, in censu denariorum, in terra arabili, in silvis, pratis, terris cultis et incultis; quidquid etiam habetis in villa quæ dicitur Mecheroul, et in sarto quod appellatur Roliers, in loco qui dicitur Heis, sive curtis Aufridi, molendinum cum terra quam ibi habetis in villa quæ dicitur Guntheries, scilicet in ecclesia Beati Petri et Sancti Georgii, in decima in censu denariorum, terra arabili, silvis, pratis, pascuis, terris cultis et incultis; in villa quæ appellatur Radenchen domum hospitem, cum pertinentiis suis, quam Gislebertus miles vobis concessit; quotidianum quoque usum in lignorum silva qui dicitur Brues, sive in alia ad curiam Jupiliæ pertinentem, quam venerabilis frater noster Albero Viridunensis episcopus ecclesiæ suæ consensu vobis concessit et scripto suo firmavit; totum alodium quod appellatur Bosoith, tam in silvis, quam in pratis, pascuis, terris cultis et incultis, cum ecclesia in eodem alodio sita, et decima, et dote ad eandem ecclesiam pertinente; terram quam tenetis in villa quæ appellatur Borsioith; mansum terræ quam habetis inter Hesbines et Halincurth cum familia; terram Walteri militis de Bassines cum familia; præterea ordinem et propositum vestrum canonice vivendi secundum beati Augustini Regulam et institutionem Præmonstratensis Ecclesiæ nullus audeat immutare vel super vos ordinem alterius professionis inducere; nulli etiam fratrum vestrorum, post factam ibidem professionem, absque abbatis et capituli sui licentia, liceat ex eodem claustro discedere; discedentem vero nullus audeat retinere. Oleum autem infirmorum, consecrationes altarium vel ecclesiarum ac ordinationes clericorum, a diocæsano episcopo accipiatis, si gratiam sedis apostolicæ habuerit, et ea vobis gratis et sine exactione aliqua exhibere voluerit; alioquin eadem a quolibet catholico accipiatis episcopo qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Porro libertatem ecclesiæ vestræ ab episcopis Oberto et Alberone privilegio determinatam atque firmatam assensu Leodiensis Ecclesiæ, vobis auctoritate apostolica confirmamus. Decernimus ergo, etc.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Remis per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi card. et bibliothecarii, iv Nonas Maii, indictione vi, Incarnationis Dominicæ anno 1147, episcopatus vero domni Eugenii papæ III anno tertio.

CCLX.

Privilegium pro monasterio S. Mariæ Longipontis.

(Anno 1148, Mart. 17.)

[MULDRAC., *Chronicon. abbatie Longipontis*, p. 26.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis BALDUINO abbati ecclesie Sancte Mariæ Longipontis ejusque fratribus, tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuam memoriam.

Quoties illud a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere et petentium desideriis congruum impertire suffragium. Quocirca, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et prefatum Sancte Mariæ monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quasunque possessiones, quasunque bona idem monasterium in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: locum videlicet ipsum qui Longuspons dicitur, cum omnibus pertinentibus ad jus altaris ejusdem loci, et universa possessione Gerardi de Chriaco, quam ipse apud eundem locum in suo dominio vel alius ab ipso in feodum tenebat (*præter silvam quæ Caisnetus dicitur*) in qua etiam partem dedit ab alia constitutis terminis separatam, in reliqua vero parte liberum usuagium terræ quæ dicitur Maisniliorum; quidquid Adam Brosart, Joannes de Colomella, Robertus de Musy, Gillebertus Wacca ab eodem Gerardo tenuisse noscuntur; terram quam habetis juxta grangiam Longipontis et ultra rivulum Saveriæ, terras, silvas et pascua usque ad supercilium montis quæ tenetis ab ecclesia Sancti Joannis in vineis, juxta urbem Suessionensem, in loco qui Pratella dicitur; curtem et cellam vinariam cum vineis et appendiciis suis. Apud montem Rambodium grangiam et terras, in monte et alias terras declivas quas latera vocant a vivario Contris et territorio Parrechi usque ad vivarium vallis et usque in silvam Virgiaci; et in eadem silva liberum usuagium cæteras quoque terras quas habetis in territorio Parrechi. Apud Dementart universam possessionem Potri de Brana liberam ab ipso et uxore ac filiis ejus, per manum venerabilis fratris nostri Gosleni Successionensis episcopi vobis concessam. Apud Montegnetum, curtem vestram et grangiam cum vineis, terris et aliis appendiciis suis; vineam de Campellis quam per Petrum priorem de Charitate a Gualtero priore de Montlueto in concambium accepistis. Apud Fontem mortuum, terram quas vobis dedit Rogerius Salvagus, scilicet 13 modiatas ex lota liberas. In pago

A Novionensi grangiam de Elenvalle, terras etiam et silvas quas habetis cum terra Gaufridi Martelli, et pratis et pascuis quæ tam ab ipso Gaufrido quam ab Hugone Furnario et uxore ejus vobis collata sunt; juxta eadem prata, curtem in terra ipsius Hugonis Furnarii ab omni exactione liberam, et in ipsa curte mansiones ad includenda et conservanda vestra animalia. In pago Viromandensi prope Sanctum Quintinum, grangiam de Murimonte cum silvis, mansis et terris quas ibi habetis; piscariam in fluvio Somena, libertatem quoque in tota terra comitis Viromandensis et in terra Ingerranni de Cochei, quemadmodum vobis ab eis concessa est.

B Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prefatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non congrua satisfactione emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Hubaldus presbyt. card. S. Prædixis.

Ego Oddo diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Guido presbyt. card. tit. Sanctorum Laurentii et Damasi.

Ego Hugo presbyt. card. tit. in Lucina.

Ego Julius presbyt. card. tit. S. Marcelli.

Ego Gregorius diac. card. Sancti Angeli.

Ego Joannes diac. card. S. Mariæ.

Ego Jacintus diac. card. S. Mariæ in Cosmedin.

Datum Remis per manum Hugonis sancte Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, x Kalend. Aprilis, indict. xi, Incarnationis Domini anno 1148, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno quarto.

CCLXII.

Monasterii Benedicti-Burani bona privilegiaque confirmat.

(Anno 1148, Mart. 28.)

[*Monumenta Boica*, VII, 102.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GUALTERO abba: Sancti Benedicti de Buria,

ejusque fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad hoc a summo pastore omnium in apostolicæ sedis regimine pastorem curam accipimus, ut subditorum saluti paterno provideamus affectu, eosque ab infestantium oppressione munimine scdis apostolicæ defensemus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris petitionibus gratum imperpetientes assensum, præfatum Sancti Benedicti monasterium sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrocinio communimus; statuentes ut quacunque possessiones, quæcunque bona ex concessione pontificum, largitione regum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis in præsentiarum vestra ecclesia possidet, aut in futurum juste et canonice, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. Et quia idem monasterium, multis olim possessionibus et divitiis ditatum, sicut ex rescripto litterarum illustris memoriæ Lotharii Romanorum imperatoris inspeximus, regni necessitas et imminetia exspoliaverunt negotia, placuit eidem imperatori illud libertate donare, et ab omnibus injuriis seu exactionibus immune statuere. Nos ergo eandem libertatem auctoritate apostolica confirmamus et inviolatam in perpetuum manere decernimus. Advocatus quoque, sicut idem imperator decrevit, nullus ibi ponatur, nisi quem abbas ejusdem loci consilio fratrum elegerit; qui si præter jurum suum ad res Ecclesiæ contra voluntatem abbatis manum extenderit juxta tenorem litterarum jam dicti imperatoris abbas potestatem habeat cum refutandi. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu aut fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerit eligendum.

Nulli ergo hominum clerico sive laico fas sit ipsum monasterium temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus molestiis fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocesanæ episcopi canonica justitia. Si quis igitur in futurum contra hujus nostri scripti paginam scienter venire tentaverit, et commonitus præsumptionem suam emendare contempserit, reum se futuro judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Domini nostri Jesu Christi alienus fiat; conservantes autem gratia divina custodiat, et suæ benedictionis participes efficiat.

Dat. Remis per manum Guidonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, v Kal. Aprilis, indict. xi, Incarnationis Dominicæ, anno

A 1143, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno iv.

CCLXIII.

Sententiam ab episcopis quibusdam inter Henricum, abbatem Hersfeldensem, et Ottonem, episcopum Halberstadensem, de decimis latam confirmat.

(Anno 1148, Mart. 29. — Remis.)

[WENCK, *Hess. Landesg. Urk.* 69 ;

CCLXIV.

Ad Moysen Ravennatem archiepiscopum. — De ipsius jure super confirmatione electionis Placentini episcopi.

(Anno 1148, Mart. 29.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 665.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri MOYSE Ravennati archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quia de fraternitatis tuæ devotione confidimus, statum nostrum tibi diximus intimandum. Nos siquidem et fratres nostri, miseratione divina incolumes sumus: et postquam concilium de provinciis Cisalpinis auctore Domino celebravimus, per apostolicam gratiam multorum correctis excessibus, et in eodem concilio, quæ ad honorem Dei statuenda fuerant, constituimus, ad Italiam redire disponimus. Cæterum dilectioni tuæ nec molestum, nec volumus esse incognitum, quod Placentinæ Ecclesiæ electionem, salvo jure tuo auctoritate apostolica confirmavimus; unde jam pridem per nostra scripta te duximus prænotandum et id ipsum, et præsentibus mandamus epistolis, quatenus in proxima B. Lucæ festivitate, ut de illa controversia plenius cognoscamus, cum tuis monumentis et rationibus, nostro te conspectui repræsentes. Placentini siquidem, sicut nobis promissere, ad præfinitum terminum venient, nostris mandatis obtemperare parati. Asserebant siquidem, quod quandiu Placentino fuit destituta pastore, nullus esset qui pro eadem ecclesia staret in causa. Præterea tam ipsa, quam tota civitas, innumera incurrerent decrimenta.

Data Remis, iv Kal. Aprilis.

CCLXV.

Privilegium pro monasterio Laureshamensi.

(Anno 1148, Mart. 29.)

[*Cod. diplom. Lauresham.*, I, 247.

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis FOLINANDO abbati Laureshamensis monasterii, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Apostolicæ sedis, cui divina permittente gratia præsidemus, auctoritate debitoque compellimur, pro universarum Ecclesiarum statu satagere, et ut religiosi viri Dei servitio liberius insistere valeant, eorum quieti salubriter providere. Quocirca, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus ele-menter annuimus, et præfatum Laureshamense monasterium sub Beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascunque possessiones,

quæcunque bona in terris cultis vel incultis, vineis, A pratis, nemoribus, pascuis, aquis, molendinis, castellis, villis, colonis, decimis, seu aliis eadem ecclesia juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Prohibemus autem ut servitium centum marcarum, quas vestrum monasterium regi vel imperatori solebat singulis annis tribuere, a charissimo filio nostro Conrado Romanorum rege eidem monasterio indultum et scripti sui memoria est firmatum, nulla de cætero ecclesiastica vel sæcularis persona præsumat exigere, et abbatem ipsius monasterii super hoc aliquatenus molestare, sed præfatum monasterium, B sicut ab ipso rege statutum est, ab eodem servitio liberum et immune in perpetuum perseveret. Obviente vero te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia præponatur, nisi quem fratres ejusdem monasterii communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerint eligendum. Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum vel monachorum, et benedictionem abbatis a diocæsano suscipietis episcopo, si tamen Catholicus fuerit, et gratiam apostolicæ sedis habuerit, et ea gratis et absque pravitate aliqua exhibere voluerit; alioquin liceat vobis quemcunque Catholicum ma- C lueritis adire antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur indulgeat.

Nulli ergo hominum liceat jam dictum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, seu quibuslibet molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si quis igitur in futurum, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonitus, si non præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Domini Redemptoris nostri Jesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat.

Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniunt. Amen. amen, amen.

SANCTUS PETRUS S. PAULUS, EUGENIUS PAPA TERTIUS.
BENE VALETE.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Octavianus diaconus cardinalis Sancti Nicolai de Carcere ss.

Ego Joannes diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ Novæ ss.

Datum Remis per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconus cardinalis et cancellarii, iv Kalend. Aprilis, indictione xi, incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno quarto.

CCLXVI

Mandatum ad areniepiscopos, episcopos, etc., super restitutione faciendâ Laureshamensi monasterio.

(Anno 1148, Mart. 29.)

[Cod. diplom. Lauresham., I, 249.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis, in quorum parochiis Laureshamensis monasterii bona consistunt, salutem et apostolicam benedictionem

Quantis Laureshamense monasterium possessionibus olim ditatum fuerit, quantumque largis imperatorum donationibus abundaverit vestra fraternitas non ignorat, sed peccatis exigentibus, propter plurimas perturbationes et regni necessitates admodum est imminutum; ideoque vestro plurimum auxilio indiget, et ut possessiones ejus manentere juxta, et ab infestantium injuriis defensas, necessarium habet. Per præsentia ergo vobis scripta mandamus, quatenus parochianos vestros, qui ejusdem monasterii bona injuste detinent, reddere districtius moneatis; quod si facere noluerint, canonicam de ipsis justitiam faciatis.

Data Remis, iv Kalend. Aprilis.

CCLXVII

Privilegia possessionesque monasterii Maulbrunnensis confirmat.

(Anno 1148, Mart. 29.)

[PETRI, *Suevia ecclesiastica*, p. 572.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis DIETHEO abbati de Maulbronn, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum et animarum salutem pertinere monstratur, auctore Deo, sine aliqua est dilatione complendum. Expropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum locum a venerabili fratre nostro Gunthero Spirensi episcopo cum adjacentibus agris vobis concessum, in quo monasterium vestrum situm est, sub B. Petri et nostræ protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem locus in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. Præterea laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigit

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat

præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integre conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocessani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hanc nostræ constitutionis paginam violaverit, aut sciens, contra eam venire temere tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi Redemptoris aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Remis per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, quarto Kalendas Aprilis, indictione undecima, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo quadragésimo octavo; pontificatus autem domni Eugenii papæ III anno quarto.

CCLXVIII.

Privilegium pro monasterio Helmesvardensi [Helmershusensi].

(Anno 1148, Mart. 30.)

[SCHATEN, *Annal. Paderborn.*, I, 778.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis dilectoribus, veræ fidei benedictionem et misericordiam a Deo salutari suo.

Sicut dignum est et justum, nos pro statu temporalium et spe futurorum universitatî fidelium apostolica auctoritate prospicere, sic etiam per amplius et perfectius est, æquum et salutare, votis humilium et precibus mansuetorum aures benignitatis nostræ accommodare. Eapropter significamus, tam præsentî Ecclesiæ quam generationi venturæ, quod præsentibus nobis in generali Remensi concilio, et quæ ad pacem sunt Ecclesiarum disponentibus, abbatem venerabilem Helmeswardensis cœnobii, Conradum nomine, ad nos reverenda cum devotione accessisse, ac de statu, jure, seu libertate suæ Ecclesiæ pauca pro tempore nobis intimasse, utque super his prædecessorum nostrorum decretis privilegii nostri auctoritate suscriberemus, pia importunitate postulasse. Qua de re habita deliberatione, tum sedis apostolicæ conventi largâ liberalitate, tum etiam episcoporum nostrorum provocatî benigna interventione, Henrici scilicet Moguntini, [Mendensis?] Thebardi Bremensis, [Thetnari Verdensis?] Bernhaldi Hildensis, item Bernhaldi Patherbornensis, et Vicbaldi Stabulensis monasterii prælati justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum Ecclesiam sub beati Petri et nostra protectione ex hoc nunc et usque in sæculum suscipimus.

A Statuentes igitur, decernimus ut nulli omnino hominum cujuscunque ordinis sit, seu dignitatis, liceat jam dictam ecclesiam temere perturbare, possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed quas unquo possessiones, bona tam in honoribus quam in redditibus, seu aliis in præsentiarum juste et canonice possidet, vel in futurum concessione pontificum, largitione regum, oblatione fidelium, poterit, Deo propitio, adipisci, integra et illibata Deo inibi militantibus ac regulariter viventibus permanent. Habcant etiam fratres liberam facultatem eligendi advocatum utilem rebus..... Idem etiam monasterium secundum statutum pontificum Romanæ libertatis. . . , scilicet, ac Benedicti ab omni dictione episcopi in cujus parochia sacros ordines duntaxat, vel consecrationes benigne. Si qua igitur ecclesiastica sæcularive potentia contra hujus nostri privilegii paginam venire tentaverit, ream se divino judicio existere....., culpa cognoscat; ac nisi satisfactione recipiscat, vinculo anathematis districtæ ultioni subjaceat. Qui vero hujus nostri privilegii custos et observator extiterit, a secunda morte non lædetur, sed perpetua benedictione et gratiarum actione cum Deo et Agno in Jerusalem superna perfruetur. Amen.

Data Remis per manus Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, III Kalend. Aprilis, indict. XI.

C

CCLXIX.

Privilegium confirmationis bonorum omnium monasterii Alahensis seu Althæ inferioris, Solisburgensis diocesis.

(Anno 1148, Mart. 30.)

[HUND., *Metropol. Salisburg.*, II, 27.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis CONRADO abbati monasterii Sancti Mauricii Alahensis, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, monasticam vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod rationi et honestati convenire dignoscitur, animo nos deet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino participati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrocini communitus; statuentes, ut qualescunque possessiones, quæcunque bona impræsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesias videlicet de Zaja, de Abbatisdorff, de Gric, de Chunezen, de Cassen, de Mynchendorff, de Irehoven, de Puchoven, de Wialtorf, de Erlbac, de Sinichengen, de Munte, de Ingen, de Ingoltestat, de Otelingen,

de Wilbac, de Peringen, de Usterlingen, de Peir-
bach, de Metmenhusen, de Ibach, de Suarza, de
Pfolingen, de Palkingen, de Suarza, de Rorbach,
de Urhac, de Loting, de Tundorf, de Aicha, de
Winchilgen, de Itegen, de monte S. Godheardi, de
Naszelbach, de Heidolingen, de Cella, montem S.
Mariæ de Scolunge, Runichenæ, Tagmanpach,
Winchingen, Hohenoes. Aespach cum vineis et portis;
vineas de Spizze, Scongerinen, Otheneshaim, Ger-
lochesperch, Willensingen, Mannendorf, Hofdorf,
Ranvenstetten, Ranthingen, Casebalchesteinden,
Kadingen, Adelboldingen, Asingen, Jallingen, Teu-
velsperch, quidquid juris habetis in Halla. Præter-
ea quæcunque bona tam in decimis quam in familiis
juste et canonicè possidetis, vobis nihilominus con-
firmamus.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat
præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus
possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere,
seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia
integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione
et sustentatione concessa sunt, usibus omni-
modis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate,
et diocesanorum episcoporum canonica reveren-
tia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve
persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens,
contra eam venire tentaverit, secundo tertiove
commonita, si non satisfactione congrua emendaverit,
potestatis honorisque sui dignitate careat, ream-
que se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate
cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei
et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat,
atque in extremo examine districtæ ultionis subja-
ceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus,
sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic
fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum
iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen,
amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Otto diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Car-
cere Tulliano ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli ss.

Ego Jacinthus diaconus cardinalis S. Mariæ in
Cosmedin ss.

Datum Remis per manum Guidonis sanctæ Ro-
manæ Ecclesiæ card. et cancellarii, in Kal. Aprilis,
indict. xii, Incarnat. Dominicæ anno 1149, pontifica-
tus vero domni Eugenii III papæ anno v.

CCLXX

[Peregrino] patriarchæ Aquileiensi mandat, præcipiat
comitibus quibusdam ut libras ccc T[heobaldo] epi-
scopo Veronensi debitas, pendant, prædiacque ca-
nonicis Veronensibus adempta reddant.

(Anno 1148, Apr.-Mai.)

UGHELLI, *Italia sacra*, V, 786.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabili fratri P. Aquileiensi patriarchæ salutem et
apostolicam benedictionem.

Significatum nobis est quod venerabilis frater
noster T. Veronensis episcopus pro discordia quæ
inter comites de Runcho, Girardum videlicet Graf-
sum, Albertum Surdum, et filium Maleregolati co-
mitis, et Veronenses canonicos agebatur, ipsis ca-
nonicis pro comitibus ccc lib. Veronensis moneta
persolvit, iidem vero comites pro quibusdam prædiis
quas canonicis fecerunt, eidem adhuc tenentur
obnoxii. Quia igitur ad hoc in sede justitiæ, dispo-
nente Domino, constituti sumus, ut cuique sua jura
per nos serventur, per apostolica tibi scripta præ-
cipiendo mandamus quatenus prædictis comitibus
per juramentum, quo tibi tenentur obstricti, firmi-
ter præcipias ut prædicto fratri nostro Veronensi
episcopo ccc lib. exsolvant, et prædià canonicis
cum integritate restituant. Quod si facere contem-
pserint, eos in eadem excommunicationis sententia,
qua prius tenebantur, sine dilatione reponas.

Dat. Remis.

CCLXXI.

Ad Henricum Juniores Romanorum regem. — Amitæ
ipsius (ducissæ Polonia) provisurum se promittit.

(Anno 1148, April. 1.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, II, 259.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto
in Christo filio HENRICO JUNIORI Romanorum regi
illustri imperatoris Conradi filio salutem et aposto-
licam benedictionem.

Litteras et nuntios tuos debita benignitate susce-
pimus, et eorum preces diligenter attendimus. Per-
sonam siquidem tuam vera in Domino charitate di-
ligimus, et in quibus secundum Deum possumus,
paternæ devotionis memores, volumus honorare.
Ideoque tuæ amitæ, pro qua rogasti, consueta apo-
stolicæ sedi clementia per nuntium nostrum, quem
ad partes illas duximus destinandum, auctore Do-
mino, quantum pro honestate nostra poterimus, pro-
videre curabimus. Cæterum in puerili ætate consti-
tutus ita bonis et honestis actibus incumbere stu-
deas, ut de tuis successibus mater tua sancta Ro-
mana Ecclesia gratuletur.

Data Remis Kalendas Aprilis.

CCLXXII.

Ad prælatos Teutonicos. — Ut Juniori regi Henrico as-
sistant suisque consiliis et operibus eum adjuvent.

(Anno 1148, April. 1.)

[Ibid.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis et dile-
ctis filiis abbatibus per Teutonicum regnum consti-
tutis salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut manifeste vestra prudentia recognoscit,
charissimus filius noster Conradus Romanorum rex
divini amoris fervoribus exciatus, vivificæ crucis
signo suscepto, ad debellandam idololatram insa-
niam, et ad cultum Christiani nominis propagan-
dum sese viriliter ac potenter accinxit. Cum itaque
omnibus ex nostro simus officio debitores, pro ipso
tamen magis debemus et provensius volumus esse

solliciti. Unde fraternitatem vestram presentibus A exhortamur epistolis, et exhortando mandamus, quatenus charissimo filio nostro Henrico Juniori regi, Romanorum regis illustris Conradi filio diligenter et fideliter assistatis; et in his, quæ ad Patris sui honorem et regni statum pertinere noscuntur, ut pax per omnipotentis Dei gratiam in populis sibi subjectis integra conservetur, opem ei et consilium, quando vestrum auxilium postulerit, impendatis: Nolumus siquidem, ut sub protectione beati Petri in patris sui absentia aliquatenus honoris sui detrimentum vel defectum incurrat.

Data Remis Kal. April.

CCLXXIII.

Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Cameracensî.

(Annò 1148, April. 1.)

[LECLAY, *Glossaire du Cambrésis*, fonds de la cathédrale, copie.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis HUGONI decano Cameracensis Ecclesiæ ejusque fratribus tam presentibus quam futuris canonicè substituendis in perpetuum.

Æquitalis et justitiæ ratio persuadet nos ecclesiis perpetuam rerum suarum firmitatem et vigoris in- B concussi munimenta conferre. Non enim decet clericos in sortem Domini evocatos perversis malorum hominum molestiis agitari, nec temerariis quorumlibet vexationibus fatigari. Ideoque, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et ecclesiam Sanctæ Dei genitricis et virginis C Mariæ, in qua divinus mancipat estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communitus; statuens ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in presentiarum juste et canonicè possidet, sicut in futurum concessionè pontificum; liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Vileirs videlicet cum altari, tres partes de Maerech cum altari, Unaing cum altari, altare de Genlaing, altare de Lissiniis, et alodlum quod Lietbertus episcopus in eadem villa habuit, altare de Ogi, et quidquid idem episcopus in eadem

villa habuit; altare de Yser, Risbercurt, Hahiercurt, Elneus, Fontanis, altare de Sanctis, altare de Burlun, altare de Harmies, altare de Ramincurt, altare de Riolcurt, altare de Hauraincurt, altare de Felchires, altare de Sancto Brictlo, quod in civitate Tornacensi situm est, altare de Morceis, altare de Hualdre; altare de Chiuvrain; altare de Dangre; altare de Muntenui, altare de Lestinis, altare de Anderlert, altare de Caing, altare de Malines (35) cum omnibus eorum appendiciis

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuerè, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si quæ igitur in futurum ecclesiasticæ sæcularisve persona; hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se judicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, Amen.

Ego Eugenius Catholice Ecclesiæ episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Ubaldus presb. card. tituli Sanctæ Praxedis.

Ego Gislebert indignus sacerdos tituli Sancti Marci.

Ego Gindopsir, card. tituli Sanctorum Laurentii et Damasi.

Ego Hugo presbyter cardinalis tituli in Lucina matrona.

Ego Otho diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Octavianus diac. card. Sancti Nicolai in D Carcere Tulliano.

(35) *Vileirs*, Villers-Pol; *Maerech*, Maresches; *Unaing*, Onnaing; *Genlaing*, Jenlain, sur la petite Rhonelle, arrondissement d'Atesnes, canton de Quesnoy; *Lissinis*, Lessines en Belgique; *Risbercurth*, Ribécourt; *Hahiercurt*, Gualtercurth, village détruit; *Elneus*, Anneux; *Fontanis*, Fontaine-N.-D.; *Sanctis*, Sains-lez-Marquion; *Burlun*, Bourlon, canton de Marquion, Artois, mais ayant une seigneurie dépendant du Cambrésis; *Harmies*, Hermies, Pas-de-Calais, canton de Bertincourt, Artois, avec un enclavement du Cambrésis; *Ramincurt*, Rumaucourt, canton de Marquion; *Riolcurt*, Ruyaulcourt, canton de Bertincourt; *Hauraincurt*, Havrincourt, canton de Bertincourt; *Felchires*, Flesquières, arrondissement de Cambrai, canton de Marcoing; *Morceis*, Morchies, canton de Bertincourt, Pas-de-Calais; *Hualdre*,

nom inconnu; *Chiuvrain*, Quilévrain, aujourd'hui province de Hainaut, est Belgique, jadis décanat de Bavai; *Dangre*, Angré; *Muntenui*, Montigny en Cambrésis ou Montigni-sur-Roc, Belgique, province de Hainaut, jadis décanat de Bavai; *Lestinis*, Estines, aujourd'hui Belgique, province de Hainaut, lieu célèbre par les deux conciles qui s'y sont tenus au vin^e siècle; *Anderlert*; *Anderlecht*, Belgique, province de Brabant; *Caing*; nommé *Caym* dans d'autres titres, est Chin, aujourd'hui hameau dépendant de Ramegnies-Chin, près de Tournai, ou bien Kaln, village tout voisin. Dans un répertoire des chartes de l'Eglise de Cambrai, on lit: *Caym villa est prope Tornacum*; *Malines*, Malines, aujourd'hui siège d'un archevêché en Belgique;

Ego GG. diacon. card. Sancti Angeli.

Ego Joannes Paparo diaconus cardinalis Sancti Adriani.

Ego Jacintus diac. card. Sanctæ Mariæ in Cosmydyn.

Datum Remis per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diac. card. et cancell., Kal. April., indictione XI, Incarnationis Domini anno 1148, pontificatus vero domni Eugenii tertii anno IV

CCLXXIV.

Ad Odonem ducem Burgundiæ. — Arguit quod infestus sit Ecclesiæ Vizeliacensi.

(Anno 1148, April. 3.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 657.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio O. Burgundiæ duci, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum omnis potestas a Domino Deo sit, terreni principes et populi mundani rectores quæ ad honorem Dei spectare cognoverint, debent propensius operari: quo contra adversus personam tuam querelam accepimus. Significatum namque nobis est, quod ecclesiam Sanctæ Mariæ Magdalenzæ, et ejus homines inquietas multipliciter et infestas. Quod tanto gravius ferimus, quanto personam tuam propensiori charitate diligimus, et salutem tuam debitis affectionibus præoptamus. Ideoque per præsentia tibi scripta mandamus, quatenus memoratam ecclesiam, et ejus homines infestare de cætero non præsumas, ne iteratus clamor ad nostras aures debeat pervenire.

Datum Remis, III Nonas Aprilis.

CCLXXV.

Ad I. comitissam Nivernensem. — Incepit quod infestet eos qui Vizeliacum pergunt

(Anno 1148, April. 3.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 662.]

Guillelmus comes bonæ memoriæ in præsentia venerabilis fratris nostri Hugonis Antissiod. et dilecti filii nostri Bernardi abbatis Claræval. dicitur promississe, quod mercatores et cæteros Vizeliacum ire volentes, neque ipse, neque suæ terræ homines prohiberent. Nunc vero, sicut dilecti filii nostri Pontii Vizeliacensis abbatis relatione accepimus, ire illuc volentes per te, et per tuos homines prohibes et infestas. Ideoque nobilitati tuæ per præsentia scripta mandamus, quatenus inhumanitatem hanc facere de cætero non præsumas. Quod si facere præsumperis, timendum tibi est ne indignationem omnipotentis Dei, beatæ Mariæ precibus, quæ multum dilexit Dominum, consequaris.

Datum Remis, III Non. Aprilis.

CCLXXVI.

Privilegium pro Affligemiensi monasterio, Cameracensis diocesis.

(Anno 1148, April. 3.)

[MIRÆUS, *Opp. diplom.*, I, 554.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GODESCALCO, abbati Affligemiensis monasterii,

A ejusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Desiderium quod ad religionis propositum et animarum salutem pertinere dignoscitur, auctore Deo, sine aliqua est dilatione complendum. Eapropter, dilecte in Domino filii Godescalce abbas, tuis justis postulationibus clementer annuimus; et B. Petri Affligemiensis monasterium, cui, Deo auctore, præesse dignosceris, ad exemplar prædecessorum restororum sanctæ memoriæ Paschalis et Calixti Romanorum pontificum, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuente ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, aut aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam de Ascha, a personatu et episcopali obsonio liberam et quietam, et quidquid comes Henricus bonæ memoriæ, consentiente fratre suo Godefrido, præfato monasterio de sui juris allodio dignoscitur contulisse; ecclesiam Sancti Petri in Trasna, cellam et ecclesiam S. Andrææ prope Brugas, cellam et ecclesiam S. Mariæ in Warvria, cellam et ecclesiam S. Mariæ in Bornhem, cellam Sanctæ Mariæ in Uliederbecka cum ecclesiis de Lindenaet, et Villebrinca; ecclesiam in Genappa, ex dono comitissæ Idæ Bononiensis; allodium cum terris et silvis in ipsa villa Genappa; terram quam præfatum monasterium habet sub annuo censu ab ecclesia Nivellensi, et Lanso et Anselo; monasteria sanctimonialium in Foresto et Bigardis; ecclesias quoque de Eschen, Hekelgem, Wiese, Herdinghem, Erembodenghem, Merchtene, Lenendecke, Meerbecka, Ossensele, Londersele, Lisele, Puersche, Baesrode cum omnibus eorum pertinentiis, liberas a personatu, salvo duntaxat episcopalibus obsoniis; terras in Anglia ex dono Aleidis, relictæ Henrici regis Anglorum, in Iderswerda; et Westernere dona, in Uremdick, Frondic, et Pakenge, Beckarias..... dono Theoderici comitis Flandrensium, et Clementiæ comitissæ uxoris Roberti comitis in Zellecka, et Cabbegem, et Getza allodia. Quidquid vero immunitatis et libertatis a Cameracensibus episcopis, Gerardo, Odone, Burchardo et Nicolao eidem monasterio juste collatum est, vobis nihilominus confirmamus. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes monachorum qui ad sacros ordines promovendi sunt, a diocesano..... episcopo, siquidem gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et ea gratis voluerit exhibere: alioquin liceat vobis catholicum quem malueritis adire antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulatur indulgeat. Obvante vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet

subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti Regulam; vel de suo, vel de alieno, si oportuerit, collegio elegerint. Illud quoque adjungimus, ut vestri monasterii aut ecclesiarum vestrarum advocatis facultas non sit, pro se personam aliquam in advocatia supponere, per quam ejusdem cœnobii aut ecclesiarum bona dissipentur.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diœcesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hæc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius catholicæ Ecclesiæ episcopus signavi.

Datum Remis, per manum Guidonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, III Nonas Aprilis, indictione XI, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero domini Eugenii papæ III anno IV.

CCLXXVII.

Altaria, possessiones ac privilegia abbatiæ Eenhamensis, ordinis S. Benedicti diœcesis Mechliniensis, confirmat.

(Anno, 1148; April. 3.)

[MIRÆUS; *Opp. diplom.*, IV, 17.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Deo, dile-

(36) Ecclesiæ S. Laurentii est in Eename superiori, in quo sita est abbatia. Ecclesiæ S. Vedasti est in Eename inferiori.

(37) Cella B. Mariæ in novo burgo hodie est ecclesiæ in Aldenarde.

(38) Hodie *Edelara*, Leupeghem, Volckegen, et Horenbeka B. Mariæ, pagi sunt diœcesis Mechlin. in vicinia Aldenarde.

(39) *Cervia*, *Chievre*, vetus baronatus et Hannoniæ urbecula, distans Atho milliari, sacello D. Virginis et miraculis celebris.

(40) *Helbeka* hodie *Helbeque*, pagus inter Athum et Angiam Hannoniæ oppida.

(41) Superior *Bracla*, vernacule Ophrakel, pagus in comitatu Alostano ad linitem Hannoniæ in decanatu Grandimontensi.

(42) *Wendides*, hodie *Weldene* ad Scaldim fluvium in decanatu Rothnacensi.

(43) *Cimbersaca* hodie *Semnersake* ad Scaldim

fluvium, prope Gaveram. A ctis filiis SNELLARDO venerabili abbati Eenhamensi ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et potentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecte mi in Domino fili Snellarde abbas, justis postulationibus clementer annuimus, et prædecessorum nostrorum Alexandri et Paschalis bonæ memoriæ Romanorum pontificum vestigiis inhærentes, Sancti Salvatoris monasterium, cui Deo auctore præses, et tam adjacentem ei villam quam cætera omnia ad ipsum pertinentia sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quasunque possessiones, quasunque bona, idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione principum, oblatione fidelium; seu aliis justis modis, Deo propitio poterit adipisci, firma tibi successoribusque tuis, et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: In episcopatu videlicet Cameracensi Ecclesiam S. Laurentii et S. Vedasti (36), pasturam montis eisdem ecclesiis adjacentis. In novo burgo apud Aldenardam (37) cellam S. Mariæ cum parochia sua libera, cum ecclesiis ad eam pertinentibus, id est Edelara (38), Lupeghem, Folkenghem cum ecclesia S. Mariæ de superiori Horenbeka, ecclesiam de Cervia (39) cum servis et ancillis ad eam pertinentibus, totam villam Helbekam (40) cum ecclesia et omnibus pertinentiis suis, ecclesiam de superiori Bracla (41), ecclesiam de Wendides (42), ecclesiam de Cimbersaca (43), ecclesiam de Melcines (44), ecclesiam de Morttela (45) cum appendiciis suis, ecclesiam de Boucla S. Bavonis (46), ecclesiam de Tongra (47) B. Mariæ, jus quod habet in S. Martini de Tongra, ecclesiam de Bassilgi et medietatem ejusdem ville

In episcopatu Tornacensi ecclesiam de Harri-zam (48), ecclesiam de Merch (49).

In episcopatu Atrebatensi duas partes decimæ

fluvium, prope Gaveram.

(44) *Melcines*, *Melse* ad Scaldim fluvium, subest episcopatu Gandavensi.

(45) *Morttela*, *Moortzele*, pagus in decanatu Oordgeniensi.

(46) *Boucla S. Bavonis*, hodie Boucla S. Blasii; in decanatu Rothnacensi.

(47) *Tongra B. Mariæ* in Hannonia prope Chievre locus miraculis Deiparæ clarus, cui vicinus est tongra S. Martini; ambo in archiepiscopatu Cameracensi.

(48) *Harrizam*, male citatur; sed est Handsæmè; parochia diœcesis Brugensis sub decanatu Thoraltano; ubi abbas Eenhamensis usque hodie potitur jure patronatus ac decimis, prout et in vico sequente.

(49) *Merch*, male; sed est *Cortemarcke* diœcesis Brugensis decanatus Thoraltani.

messium de Assilogiis, Wipra et Willerval, in A Flandria quatuor bercarias (50) in loco qui Paradisus dicitur, duas partes allodii de Bossunt supra Scaldam fluvium, curiam de Buri cum allodio, curiam de Geron cum terra Gerardi camerarii, curiam de Astruis, allodium de Rugia.

Quidquid vero libertatis et immunitatis ab episcopis sive principibus eidem monasterio rationabiliter collatum est, vobis nihilominus confirmamus. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum consilii senioris secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam, de suo vel alieno, si necesse fuerit, collegio elegerint. Illud quoque adjungimus, ut vestri monasterii advocato facultas non sit pro se personam aliquam in advocatia supponere, per quam bona præfati cœnobii dissipentur. Sepulturam quoque ejusdem loci liberam esse decernimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni, nisi excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva etiam justitia matricis Ecclesiæ. Si vero Cameracensis sedes vel vacat, vel catholicum, quod absit non habet episcopum, liceat vobis, a quovis catholico episcopo consecrationum sacramenta suscipere.

Si qua igitur in futuram ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo terciove commonita, si non congrua satisfactione emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni

(50) *Bercaria*, locus berbecibus alendis idoneus, alius tamen ab ovili, prædii species etiam cum certa agri quantitate. Vide Du Cange, in *Glossario Latinitatis*.

(51) Ex archetypo membranaceo, quod in tabulario quodam privato in regno Gallicia asservatur, descriptum. Archetypum ipsum scriptum est in charta Pergamena; sigillum, vulgo annulus piscatoris dictum, abruptum. Bulla hæc typis est vulgata in Damalævicii opere, *Vita Wladislaviensis episcoporum*, p. 32; tum etiam repetita in Hartkuochii opere, *Preussische Kirchengeschichte*, p. 175, n. 17. Semper tamen, uti quidem nunc constat, ex exemplari mendoso erat descripta; quo factum est, ut de fide ejus nonnullis historicis scrupuli injicerentur: doctissimo autem editori operis, *Preussische Sammlung* oblata sit occasio callidissime conjiciendi de ipsa bulla: conjecturæ etenim illius viri, detecto bullæ archetypo, approbantur. Quæ omnia colligere licebit ex notis sequentibus.

(52) In indice episcoporum Cujaviensium ad annum 1148, nullum episcopum Warnerum (minus recte ab omnibus historicis Warnerum dictum) animadvertimus; verum tantum Svidgerum insignis Grzymala. Damalævicio tabula hæc aliquam difficultatem attulit, quam arte critica destitutus, neutquam expedivit. Errorem itaque, quem invenit repetit; conjiciensque tempore, quo bulla scripta esset, falso ascriptum fuisse, sequitur Dlugossium in serie Chronologica ad annum 1171 episcopo Warnero duodeci-

subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servanti- bus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inventiant. Amen.

Datum Remis, per manum Guidonis S. Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, III Nonas Aprilis, indictione XI, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno IV.

CCLXXVIII.

Ecclesiam Wladislaviensem in fidem et tutelam recipit, terminoque episcopatus ac limites diocesis Wladislaviensis ab Ægidio Tusculano episcopo et Boleslao duce Poloniae statutos, confirmat (51).

(Anno 1148, April. 4.)

[Leonis RZYSZCZEWSKI *Cod. diplom. Poloniae*, II, 1, 1.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri WARNERO (52) Vlatizlavensi (53) episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod rationi et honestati convenire dignoscitur, animo nos docet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Quocirca, venerabilis frater, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et Vlatizlavensem Ecclesiam, cui, Deo auctore, præcessi dignosceris, sub beati Petri et nostræ protectionis suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut terminos tui episcopatus, quemadmodum a bonæ memoriæ Ægidio Tusculano episcopo tunc apostolicæ sedis legato, et a Boleslao nobili ejusdem terræ duce statuti sunt (54), absque diminutione aliqua, tu et tui successores in perpetuum possideatis. Quascunque possessiones, quæ-

num locum assignando; ipse enim hæc profert p. 131, Rudgerum secutus est Vernerus, ut vult Dlugossius a. 1171; sed cum in privilegio Wladislaviensis ecclesiæ nomen expressum Vneri exstet an. 1148, in altiora tempora omnino ipsius episcopatus referendus est. Doctissimus auctor operis *Preussische Sammlung* hunc nodum ferme expedit his verbis: *iste die Urkunde richtig, so Würde Werner in Jahr 1148 oder 1147 bischof Geworden seyn*. Cum autem, ut nostra fert opinio, bullæ hujus fides sit indubia, certo itaque affirmare possumus Warnerum nonum ex ordine episcopum fuisse, eamque dignitatem anno 1147, non vero 1171 adeptum esse. Alii fontes indicabunt, in aliis quoque episcopis recensendis peccatum esse.

(53) Vlatizlavia, Wladislavia (*Wloclawek, Wladyslawow, Leslau*), urbs a Wladislao II inter 1139-1148 a. condita, sedes episcoporum Crusviensium circa an. 1159 hic translata est, ex quo tempore episcopatus Crusviensis, dici cœptus est Wladislaviensis, vel Cujaviensis.

(54) De Ægidio cardinali et legato vide quæ disse- ruit Lelevelius in notis ad tabulam a. 1105 (1224) in opere, *Początkowe Prawodawstwo Polskie* ab eodem Ægidio episcopatus Cracoviensi datam. Attamen in illa tabula neque Ecclesiæ Cujaviensis, neque Crusviensis, ulla sit mentio. Aliud itaque statutum est ab eodem legato in rem ejusdem Ecclesiæ Wladislaviensis et perfectum fuisse necesse est, cum papa tam diserte illud asserat. Idem apparet ex bulla lu-

cunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc specialiter duximus exprimenda: castrum videlicet Woibor (55) cum omnibus suis appendiciis, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Zawichost (56) cum castro Lagon (57) et decima ejus, aliisque suis appendiciis; nonnumquam de omnibus quæ solvantur ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Zandomir (58) secundum Polonicam justitiam; præposituram Sancti Michaelis in Cracovia cum omnibus ad eam pertinentibus; castrum Kdzancz (59) in Pomerania cum decima tam annonæ quam omnium eorum quæ de navibus solvantur, decimam partem de moneta et de judiciis totius episcopatus.

Nulli ergo hominum liceat præfatam Wlotzlawensem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare, sed omnia conserventur integra eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine

nocentii II anni 1133 quæ typis descripta est in novo codice Pomeraniæ p. 25, n° 12. In qua bulla papa subjungendo episcopatum Wladislaviensem potestati archiepiscopi Magdeburgensis, inter cætera de veteribus quoque suorum antecessorum ordinationibus hac in re promulgatis mentionem facit.

(55) *Wolborz*, oppidum et castrum regionis Petricoviensis.

(56) *Zawichost*, oppidum regionis Sandomiriensis.

(57) *Lagow*, castrum et oppidum palatinatus Sandomiriensis, regionis Opataviensis. Długossius narrat: Wladislaus Herinannum, deprecante uxore ipsius Judita, castellaniam Lagoviensem cum suo districtu Ecclesiæ Cujaviensi donq contulisse. 1085. Elisabeth regina Poloniæ et Hungariæ privilegio anni 1575, villam Lagow in oppidum permutavit.

(58) *SanJomierz* (Sandomiria), urbs provinciæ ejusdem nominis caput.

(59) *Gdansk* (Gedanum), Germanice *Danzig*.

(60) Apud Damalevicium et in opere *Preussische Samml.*, ut *Linarus*. Perperam Muratori vocat eum *Jomarum*. Apud Harduinum p. iv, tom. VI Conciliorum, col. 1241 seqq., in duabus tabulis ejusdem ætatis, vocatur, uti et in nostra tabula. *Ymarus*.

(61) Rymerus in opere suo, *Fædera* (t. I) afferens bullam ejusdem papæ an. 1147 in qua omnes fere, qui in nostra recensentur cardinales, legit *Ariticus*, quæ tamen lectio nobis videtur esse approbanda.

(62) Apud Damalevicium, et alios auctores, qui eum secuti, hanc bullam typis descripserunt, legitur *Romæ*. Hic error longe maxime, plurimum contulit, ut de fide hujus bullæ addubitaretur. Si quidem Baronius in *Annalibus ecclesiasticis*, t. XII, p. 429, assert: a papa Eugenio anno 1148 concilium

Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

SIGNUM IN BONUM FAC MECUM, DOMINE.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

(Bene valete in monogrammate).

Ego Imarus Tusculanus episcopus (60).

Ego Ubaldus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Praxedis.

Ego Aribertus presbyt. cardin. tit. S. Anastasiæ (61).

Ego Julius presbyter card. presb. card. tit. S. Marcelli.

Ego Bernardus presb. card. tit. S. Clementis.

Ego Jordanus presbyt. card. tit. S. Susannæ.

Ego Oddo diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Gregorius diac. cardinal. S. Angeli.

Ego Guido diac. card. Sanctæ Mariæ in Porticu.

Ego Jacintus diac. card. S. Mariæ in Cosmedin.

Datum Remis (62), per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, Nonas Aprilis (63), indictione xi, Incarnationis Dominicæ an. 1148, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno iv.

Remos in Gallia convocatum fuisse, idque initium cœpisse xi Kal. April., videlicet die 21 Martii, ut usque ad Pascham (11 Aprilis) celebratum, ibique papam continuo presentem adfuisse. Quomodo potuit igitur huic bullæ die 3 Aprilis publicatæ, vox *Romæ* apponi? Auctorem operis *Preuss. Samml.* non fugit ea res; itaque conjicit aliquem errorem commissum esse incuria librarii qui hærens in voce *Remis*, quam fortasse expedire non potuit, apposuit vocem *Romæ*, uti melius sibi notam. Archetypum nunc repertum omnem dubitationem eximit, probatque hic Remos urbem Galliæ sedem archiepiscopi intelligi. Minime dubitari potest quin concilio ibidem celebrato, de rebus Poloniæ tangentibus ageretur, præsertim cum eodem episcopi diversis gentibus convocati fuissent. Ipse Baronius loquitur p. 431, n° 7: « Venerunt ad prædictum concilium cum bulla aurea nuntii Junioris Romanorum regis Henrici, tam de sublimatione sua ad imperium Romanum pontifici Romano, significantes, quam de tribus fratribus ducatus Poloniæ, qui ejecto quarto et seniore, ducatum inter se diviserant, ac de episcopis illius provinciæ, qui super hoc patri ipsorum juramentum præstiterunt, querimoniam facientes. » Quis negare ausit, ipsum Warnerum episcopum ibidem non adfuisse? — Quodcumque demum sit, bulla hæc eo majoris est momenti, quod tempore concilii celebrati est promulgata; fidesque ejus maxime confirmatur testibus, qui eidem concilio præsentem adfuerunt, quique omnibus aliis tabulis æqualibus sunt appositi.

(63) Apud Damalevicium aliosque legitur, *Nonas Aprilis*; in archetypo, *ii Nonas Aprilis*, videlicet die 4 Aprilis. Hanc igitur diem, et non 9 Aprilis,

CCLXXIX.

Sancto Martino præbendam perpetuam in ecclesia Ambianensi confirmat.

(Anno 1148, April. 5.)

[*Gall. Christ. nov., X, Instr., 314.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis THEOBALDO abbati ecclesiæ S. Martini Ambianensis ejusque fratribus salutem et apostolicam benedictionem.

Effectus justa postulantis indulgere vigor æquitatis et ordo exigit rationis, præsertim quando petentium voluntatem pietas adjuvat et veritas non relinquit. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis justis postulationibus præstantes assensum, donum super præbendam quam in Ambianensi matre ecclesia, assensu capituli ejusdem ecclesiæ, et precibus dilecti filii nostri Bernardi Claravallensis abbatis, venerabilis frater noster Theodericus Ambianensis episcopus tibi tuisque successoribus rationabiliter concessisse agnoscitur, auctoritate sedis apostolicæ confirmamus, et in jure ac potestate ecclesiæ tuæ futuris temporibus manere decernimus. Si quis vero hujus nostræ confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Remis, Nonis Aprilis, indictione xi.

CCLXXX.

Ad A. Bremensem, II. Mindensem et T. Ferdensem antistites. — Ut prædia Kaminate monasterii a va-

(Anno 1148, April. 5.)

[*MARTEN., Ampl. Collect., II, 240.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus A. (64) Bremensi archiepiscopo, H. (65) Mindensi, T. (66) Ferdensi episcopis, salutem et apostolicam benedictionem.

Possessiones ecclesiarum patrimonia pauperum et pretia peccatorum esse noscuntur, ideoque si quis præsumit ea contra justitiam detinere, sacrilegium profectio committit. Significatum nobis est, quod parochiani tui, frater archiepiscopo, Odico, Riembertus, Thederinus, Rainerus, Hermannus et quidam alii possessiones Kaminate ecclesiæ de manu Judith quondam abbatissæ, postquam deposita fuit, recipere præsumperunt, et eas eidem monasterio reddere suæ salutis immemores contradicant. Hugoldus, Waltardus, Gerardus, et quidam alii parochiani tui, frater Ferdensis, beneficia quædam, ut nobis suggestum est, de manu ejusdem nihilominus, postquam deposita fuit, receperunt. Quia igitur præfata Judith, postquam per sententiam venerabilis fratris nostri bonæ memoriæ Thomæ presbyteri cardinalis, tunc apostolicæ sedis legati a

uti est in opere *Preuss. Samml.*, apposuimus. Minime operæ pretium esse duximus varias lectiones tabulæ a Damalevicio descriptæ hic afferre, cum textus ille scateat erroribus qui librarij incuria sunt

A regimine Kaminate ecclesiæ deposita fuit, nullam alienandi vel impignorandi bona ipsius ecclesiæ habuit potestatem, per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus eos districtius moneatis ut bona prædictæ ecclesiæ, quæ contra animarum salutem detinere præsumunt, ei cum integritate restituant, et ab ipsius infestatione desistant; quod si infra quadraginta dies, postquam a vobis commoniti fuerint, facere contempserint, canonicam de ipsis justitiam faciatis. Nihilominus, frater Mindensis, præsentium tibi auctoritate mandamus, quatenus Walderum, qui ejusdem monasterii prædia, clericali officii consideratione postposita, ab eadem, quæ potestatem dandi non habuit, dicitur recepiisse; districto commoneas ut male acquisita restituat, et eandem ecclesiam in pace possidere permittat; quod si facere contempserit, canonica eum censura coerceas.

Datum Remis, Nonis Aprilis,

CCLXXXI.

Ad Corbeienses monachos. — Confirmat depositionem Henrici abbatis.

(Anno 1148, April. 5.)

[*Ibid., 241.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Corbeiensibus monachis, liberis ac ministerialibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Quantum sit necessarium monasteriorum quieti prospicere, et de eorum utilitate sollicite cogitare, ante actum officium, quod in abbatia regimine geminus nos informat. Ideoque paci et tranquillitati Corbeiensis ecclesiæ providentes, sententiam, quam venerabilis frater noster bonæ memoriæ Thomas presbyter cardinalis et apostolicæ sedis legatus, in Henricum quondam ejusdem monasterii abbatem dedit, confirmantes statuimus, quod si idem Henricus pacem monasterii Corbeiensis perturbare præsumperit, et bis tertiove commonitus non resipuerit, non solum ibi ulterius prælationis non habeat officium, sed nec postmodum ibi inter subditos maneat, prohibemus.

Datum Remis, Nonis Aprilis.

CCLXXXII.

Monasterii SS. Facundi et Primitivi Sahagunensis protectionem suscipit, possessionesque ac privilegia confirmat.

(Anno 1148, April. 7.)

[*ESCALONA, Hist. de Sahagun, 529.*]

CCLXXXIII.

Bulla pro abbacia S. Marie Flabonis-montis.

(Anno 1148, April. 8.)

[*HUGO, Annal. Præm., I, Pr., p. 547.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis

commissi.

(64) Adalberoni.

(65) Henrico.

(66) Thiethinaro.

filiis, STEPHANO abbati S. Mariæ de Flabonis-monte, A
ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regu-
larem vitam professis, in perpetuum.

Apostolicæ sedis auctoritate debitoque compellimur pro universarum Ecclesiarum statu satagere, et eorum quieti, auxiliante Domino, providere. Ea-
propter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et Flabonis-montis ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrocinio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in terris cultis et incultis, pratis, silvis, pascuis, molendinis, decimis, seu aliis, eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ipsam videlicet ecclesiam Sanctæ Mariæ Flabonis-montis, cum eodem loco et omnibus appendiciis suis; decimam quam Genoldus et hæredes ejus in prædicto loco habebant, et alodium de Liencourt cum molendino ab eodem et Horrico, cum hæredibus eorum, vobis concessio; et quidquid ecclesie de Ronengis ibidem possidebat; duo molendina et usuarium territorii de Baigneval. Terram quam Luxovienis abbas infra vestrum ambitum possidebat; locum qui dicitur Bertini rivus a comite Hugone supradictæ ecclesiæ pro animæ suæ remedio donatum, et quidquid a Simone duce in eodem loco vobis concessum est. Libertatem quam a prædicto comite accepistis ut quicumque de alodio suo seu feodo ad eum pertinente, ecclesiæ vestræ vellet impertiri, eis licet dare et vobis accipere; curtem de *Dura-aqua* cum molendino, quod vocatur *Munel*, et omnibus pertinentiis suis. Decimas quas ecclesia Sancti Vincentii Bisuntini, et quidquid in culta terra per vos ad agriculturam reducet, vobis concessit. Illud etiam quod a Leobaldo et hæredibus ejus de supradictis decimis vobis concessum est. Terram quæ dicitur *frigidus fons*, cum usu pascuæ de Hagevilla. Præterea decimam quam Albericus de Tillut conavit vobis, nihilominus confirmamus.

Decernimus ergo ut nulli omnino liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani canonice justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostram constitutionem sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione

(67) Is est Adam qui ex monacho Majoris-Monasterii transit ad Cistercienses, arctiorem disciplinam professus in Morimundensi cœnobio, unde assumptus

congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus, etc.

Datum Remis per manum, etc., vi Idus Aprilis, indictione xi, anno 1148, Eugenii papæ III anno quarto.

CELXXXIV.

B. *Ad Fuldenses. — Contra suum mandatum factam ab eis electionem declarat irritam, mandatque ut præsentibus quibusdam quos nominat abbatibus ex altero clauastro eligant sibi abbatem.*

(Anno 1148, April. 8.)

[MARTEN., *Ampl. Coll.*, II, 241.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis monachis, liberis et ministerialibus Fuldensis monasterii, salutem et apostolicam benedictionem.

Si ad regenda rationabiliter membra discretio capitis intenta non fuerit, corporis compages dissoluta nutabit. Postquam igitur Fuldensis Ecclesia primo nudata fuit pastore, curæ nobis fuit fratribus qui præsentibus erant, viva voce præcipere ut de alio clauastro uno eodemque consensu talem sibi præficiendum abbatem eligerent, per quem in Fuldensi monasterio, quod pastoris incuria tam in spiritualibus quam in temporalibus fuerat diminutum, gratia Deo veræ religionis cultura posset, auctore Domino, restaurari. Vos vero contra formam nostri mandati de vestro clauastro abbatem eligere præsumpsistis, qui etiam pro membrorum deformitate ad sacerdotium non poterat promoveri. Ideoque quod super ejus electione factum est, auctoritate apostolica in irritum deducentes, monachos clericos ab obedientia, et laicos a fidelitate, quam ei fecisse noscuntur, absolvimus. Quapropter per præsentia vobis scripta mandamus atque præcipimus, quatenus de alio clauastro consilio dilectorum filiorum nostrorum Adæ (67) Ebracensis, Eberbrachensis, Hersfeldensis et Corbeiensis abbatum personam religiosam, discretam, litteratam in abbatem vobis invocata divina gratia eligatis, per quam in vestro clauastro religionis fervor, qui peccatis exigentibus inibi tepuisse dignoscitur, valeat reparari, et verbo ejus ac bonæ conversationis exemplo possit futuris temporibus custodiri.

Data Remis, vi Idus Aprilis.

fuit ad regimen abbatie Ebracensis. Exstat ad eum sancti Bernardi epist. 7.

CCLXXXV.

Ad Ebracensem, Everbacensem, Hersfeldensem et Corveiensem abbates. — Ut Fuldam accedentes abbatem ex altero clauastro eligi curent.

(Anno 1148, April. 8.)

[MARTEN., *Ampl. Coll.*, II, 242.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Ebracensi, Everbacensi, Hersfeldensi et Corbeicensi abbatibus, salutem et apostolicam benedictionem.

In apostolica sedis specula disponente Deo constiti, omnibus mundi Ecclesiis tam vicinis quam longe positis exacta diligentia providere compellimur. Quia vero fratres Fuldensis monasterii contra prohibitionem nostram personam de clauastro proprio elegerunt, et præpediente deformitate corporis ad sacerdotium ascendere non debebat, quod de ep factum fuerat, in irritum duximus. Ne igitur eadem Ecclesia pro pastoris absentia tam in spiritualibus quam in temporalibus gravia detrimenta sustineat, per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus ad memoratam Ecclesiam accedatis, ut fratres ejusdem loci de alieno clauastro talem sibi vestro consilio eligant, Domino auctore, pastorem, per quem grata Deo veræ religionis cultura, quæ inibi deperissa dignoscitur, valeat reformari.

Data Remis, vi Idus Aprilis.

CCLXXXVI.

Privilegium pro parthenone S. Andree Geessensi.

(Anno 1148, April. 13.)

[PUSCH et FROHNICHA, *Diplomat. sacr. ducatus Styrie*, I, 123.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus ADOLESSI abbatissæ monasterii Sancti Andree de Gossia, ejusque sororibus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod rationi et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilectæ in Domino filia, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino mancipatæ estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum justè et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio poterit adipisci, firma vobis et his quæ post vos in eodem loco successerint, et inlibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimendâ vocabulis: Ipsum videlicet locum de Gossia, ecclesiam Sancti Nicolai de Michlindorf, ecclesiam Sancti Martini de Wenchilen, ecclesiam Sancti Lamberti de Selatetiz, ecclesiam Sancti Martini de Soriche, Lomnich, Tragisse, Lebena, Poumgarten, Englobortisdorf, Minoz, Sirisperich, Rottenstein, Domelache, Wal-

A tenpach, Pulzeisdorf, Chantur, Chruglache, Zeiltes, Zemanze, Viringen, Walensdorf, Arbenorf, Emanue cum omnium supradictorum appendiciis. Ad indicium autem hujus perceptæ a Romana Ecclesia protectionis aureum unum nobis, nostrisque successoribus annis singulis persolvatis. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum præfatum monasterium liceat temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare; sed omnia integræ conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et in ecclesiis præfato monasterio subjectis diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundò tertioque communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant, Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus ss.

Ego Hubaldus presb. card. tit. Sanctæ Praxedis, ss.

Ego Hubaldus presb. card. tit. Sanctorum Joannis et Pauli ss.

Ego Aribertus presb. card. tit. S. Anastasiæ ss.

Ego Guido presbyt. card. tit. Pastoris ss.

Ego Oddo diac. card. Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Joannes Paparo diac. card. S. Adriani ss.

Ego Gregorius diac. card. S. Angeli ss.

Ego Guido diac. card. Sanctæ Mariæ in Porticu ss.

Ego Jacintus, diac. card. S. Mariæ in Cosmedin.

Datum Remis, per manus Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diac. card et cancell. Idibus Aprilis, indictione XI, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno IV.

CCLXXXVII.

Monasterium S. Egidii de Canawella sub protectione sua sumpsit.

(An. 1148, Apr. 13.)

[RYMER, *Fœdera*, I, 15]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis WILELMO priori monasterii Sancti Egidii de Canawella, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur eff-

ctum. Expropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus: præfatum cenobium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, secundum beati Benedicti Regulam, in vestra Ecclesia institutus, ibidem futuris temporibus invariabiliter conservetur. — Quæcunque etiam possessiones, quæcunque bona in terris cultis vel incultis, pratis, silvis, pascuis, molendinis, decimis, seu alijs idem monasterium in presentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis Deo propitio, poterit a ipsi, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanere; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: ipsum videlicet locum Canawellam cum præfata Sancti Ægilii ecclesia; ex dono Gevæ filie Hugonis comitiæ Castræ, in cujus dominio prædicta ecclesia sita est, Landani, quæ vocatur Stichelsia; in Draitona unam mansiorem; in Duntona unum mpendium, quod est in Corre, et quatuor virgatas terræ in eadem villa cum prato adiacente, in Ellefordia, ex dono Roberti de Welfordia; sexaginta acres terræ in Bosco suo in Witemora, præter planum in Stichelsia.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocesanorum episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertio communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, Amen, amen.

CCLXXXVIII.

Epistola a paribus ad Gallicanos episcopos, qua jura Majoris Monasterii in parochialibus ei subjectis definiunt.

(Anno 1148, April. 14.)

[MABILL., *Annal. Bened.*, VI, 708.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus P. [Petro] Bituricensi, S. [Sansoni] Remensi, Ex. [Engelbaudo] Turonensi, G. [Gaufredo] Burdegalensi et Hu. [Hugoni] Rothouan-

A gensi archiepiscopis, G. [Gaufredo] Carnotensi, M. [Manassi] Aurelianensi, G. [Gilberto] Pictavensi, G. [Guillelmo] Cenomanensi, U. [Ulgerio] Andegavensi, A. [Alano] Redonensi, J. [Joanni] Aleiensi, B. [Bernardo] Namnetensi, T. [Theobaldo] Parisiensi, M. [Manassi] Meldensi, G. [Gosleno] Suessionensi, H. [Henrico] Trecensi, G. [Girardo] Sagiensi, A. [Algaro] Constantiensi, R. [Richardo] Abrincensi, R. [Rotrodo] Ebroicensi, M. [Miloni] Morinensi, B. [Bartholomæo] Laudunensi, T. [Theodorico] Ambianensi, et O. [Odoni] Belyacensi episcopis, salutem et apostolicam benedictionem.

In generalibus conciliis statutum esse cognoscitur ut sacerdotes qui in ecclesiis ad monasteria pertinentibus commorantur, de animarum quidem cura diocæsano episcopo respondeant, abbati vero et fratribus suis pro rebus temporalibus debitam subjectionem exhibeant. Quo contra dilecti filii nostri G. abbatia Majoris Monasterii et fratrum suorum querelam accepimus, quod presbyteri ecclesiarum ad eos pertinentium quæ in parochiis vestris sitæ sunt, debitam eis subjectionem subtrahant, et malignitatis studio archidiaconis adherentes nihil eis se debere respondeant. Qua igitur neminem sua volumus privari iustitia, per apostolica vobis scripta mandamus, quatenus prædictos sacerdotes de quibus idem abbas vel fratres sui vobis conquesti fuerint, districtè commoneatis ut debitam eis reverentiam et subjectionem exhibeant, et nulla occasione quod eorum juris esse cognoscitur eis inviduere vel subtrahere præsumant. Alioquin præfato filio nostro abbati et ejus fratribus super his quæ ad eos pertinent de prædictis sacerdotibus debitam ultionem sumendi liberam concedimus facultatem.

Datum Remis, xviii Kal. Maii.

CCLXXXIX.

Decanos per Bonniensis Ecclesiæ archidiaconatum constitutos G. prapositionem obtemperare jubet.

(Anno 1148, April. 18.)

[GUNTHER, *Cod. diplom. Rheno-Mosell.*, I, 340.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis decanis per Bonniensis Ecclesiæ archidiaconatum constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut obedienter filii obedientie merito virtutum custodiam tenent, ita inobedientes per inobedientiam peccatorum cumulum introducunt. Est enim quasi peccatum hariolandi repugnare, et velut scelus idololatriæ nolle acquiescere. Ideoque per præsentia vobis scripta mandamus quatenus dilecti filio nostro G. Bonniensi præposito obedientiam et reverentiam exhibentes, ejus iustis monitis et præceptis humiliter pareatis.

Data Remis, xiv Kal. Maii.

CCLXXXIX bis.

Privilegium pro monasterio S. Theoderici Remensi,

(Anno 1148, April. 18.)

[D. MARLOT, *Metropol. Rem.*, II, 358.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecti

in Christo filio ALDRICO abbati Sancti Theoderici, A
ejusque successoribus regulariter substituendis.

Piæ postulatio voluntatis debet effectu prosequenti compleri, quatenus devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Ideoque dilecte in Domino filii Aldrice abbas, tuis justis postulationibus gratum præbentes assensum, monasterium Sancti Theoderici, cui auctore Domino præesse dignosceris, sub beati Petri tutela et nostra protectione suscipimus.

Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Data Remis, per manum Guidonis, S. R. E. diaconi cardinalis et cancellarii, xiv Kal. Maii, indict. ii, Incarn. Dom. anno 1148, pontificatus Eugenii III anno tertio.

Hulbaldus presbyter cardinalis Sanctæ Præxedis.

Inarus Tusculanus episcopus.

Odo diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Hulbaldus presbyter cardinalis Sanctorum Joannis et Pauli.

Guido presbyter cardinalis Sancti Laurentii in Damaso.

Aribertus presbyter cardinalis Sanctæ Anastasiæ.

Joannes diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ Novæ.

Guido diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Particu.

CCXC.

Privilegium pro abbacia S. Dionysii Parisiensis.

(Anno 1148, April. 20.)

[DOUBLET, *Histoire de l'abbaye de Saint-Denis*, p. 494.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio SUGERIO abbati venerabilis monasterii, quod in honore beati Dionysii martyris Parisii situm est, ejusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Cum omnibus Ecclesiis et personis ecclesiasticis debitores, ex injuncto nobis a Deo apostolatus officio, existimamus, illis tamen propensioris charitatis studio nos convenit providere qui beato Petro et Sanctæ Romanæ Ecclesiæ familiariores esse noscuntur. Quocirca dilecte in Domino filii Sugerii, quem fidelem et devotum beato Petro, sanctæque Romanæ Ecclesiæ certis iudiciis experti sumus, cujus etiam industria et sollicitudine in præfato Beati Dionysii monasterio gratam Deo religionem reformatam esse comperimus, rationabilibus tuis postulationibus gratum præbemus assensum. Statuimus itaque ut quæcunque dignitas authenticis prædecessorum nostrorum Zachariæ, Stephani, Leonis, Alexandri, Paschalis, et Calixti Romanorum pontificum privilegiis eidem loco concessa est, quæcunque bona catholicorum regum, vel aliorum fidelium, legitimis oblationibus ad idem monasterium pertinere noscuntur, quidquid etiam in futurum

concessione pontificum, liberalitate principum, seu aliis justis modis, Domino largiente, poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc duximus propriis nominibus exprimienda: in pago Metensi cellam novam, cum omnibus appendiciis suis videlicet Hulsperc, Ausminge, Eumelingas, ecclesiam de Fulercia, salinas ac patellas salinarum apud Marsalciam; monasterium Argentallium, quod situm est in pago Parisiensi, super fluvium Sequanæ, cum pertinentiis suis; in episcopatu Aurelianensi; campum Mainerii, Villare, Vendrous, Villammeium, Feienis, Liens. Ad hæc comitatum Vilcassini, qui juris B. Dionysii est, quem charissimus filius noster Lodoicus rex Francorum, per te a beato Dionysio in beneficium et

B feodum suscepisse cognoscitur, quoniam is possidet cujus nomine possidetur; tibi tuisque successoribus confirmamus vicariam quoque, et omnimodam justitiam, ac plenariam libertatem juxta villam Sancti Dionysii, sicut subscriptis terminis distinguitur: a fluvio videlicet Sequanæ, a molendino quod vulgo appellatur *Bayard*, usque ad supremum caput villæ quæ vocatur Halbervillaro, quam præfatus rex juris esse beati Dionysii recognoscens, ei restituit, vobis nihilominus roboramus. Præterea in episcopatu Laudunensi altare de Caadursa, altare de Sancto Goberto, altare de Piloris, altare de Sairiaco cum capella Sancti Dionysii quæ est apud Ribomontem: in Visana valle, altare de Sorbais, altare de Altrepia, altare de Rochiniis, altare de Rosbais, altare de Serenis Fontibus. In episcopatu Cameracensi, altare de Solemio, altare de Vertiniolo cum decimis et omnibus appendiciis eorum. In diocesi Rothomagensi, ecclesiam de Calvomonte cum appendiciis suis, quam venerabilis frater noster Hugo Rothomagensis archiepiscopus, consentiente charissimo filio nostro Ludovico rege Francorum, vobis donavit. In episcopatu Parisiensi, cellam Beatæ Mariæ prope Corbelium super fluvium Essonæ sitam cum appendiciis suis. Ex dono prædicti regis, quidquid habebat, in villa de Trapis, præter annualem hospitalitatem quando ibidem jacuerit, et talliam quam apud Cergiacum in Vilcassino, et apud Cornelias vobis donavit. Ex dono bonæ memorie Gaufridi Carnotensis episcopi, altaria de Monarvilla et de Rubrido. Ex dono Aluisi Atrebatensis episcopi altare de Anechin. Ex dono illustris memorie Edwardi scilicet et Guillelmi regum Angliæ, Dorbestiam super fluvium Sabrinæ sitam, Tantoniam et Meram.

C

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prædictum monasterium temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi

consensu, aut pars consilii sanioris, secundum Dei A
timorem, et beati Benedicti Regulam elegerint.
Electus autem vel a Romano pontifice, vel a quo
maluerit episcopo catholico, consecratur. Chrisma,
oleum sanctum, consecrationes altarium, sive basi-
licarum, ordinationes monachorum, vel clericorum
ad idem monasterium pertinentium a catholicis
accipiatis episcopis, quemadmodum prædecessorum
nostrorum canonicæ æquitatis privilegiis institutum
est. Missas sane publicas celebrari, aut stationem
in eodem monasterio, præter abbatis voluntatem,
fieri prohibemus; sed nec interdicerem, nec excom-
municare, nec ad synodum vocare, vel abbatem,
vel ipsius loci monachos episcopis, aut episcoporum
ministeris permittimus facultatem. Porro tam tibi B
quam tuis successoribus licentiam indulgemus in
gravioribus negotiis sedem apostolicam appellare,
nec appellantes ante negotii finem læsio ulla con-
tingat, quatenus, auctore Deo in sanctæ religionis
studiis quieti ac seduli permanere possitis.

Si quis igitur in posterum hanc nostræ constitu-
tionis paginam sciens, contra eam venire tentave-
rit, secundo tertiove commonitus, si non satisfa-
ctione congrua emendaverit, potestatis honorisque
sui dignitate careat, reamque se divino iudicio
existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a
sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini
nostri Redemptoris Jesu Christi alienus fiat, atque
in extremo examine districtæ ultionis subiaceat.
Cunctis autem eidem loco ista servantibus, sit pax C
Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum
bonæ actionis percipiant, et apud districtum ju-
dicem præmiâ æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus,
subscripsi.

Ego Imarus Tusculanus episc. s.

Ego Hubaldus presbyt. cardin. tit. Sanctæ Pra-
xedis s.

Ego Julius presbyt. cardin. tit. Sancti Mar-
celli s.

Ego Bernardus presb. card. tit. Sancti Cleme-
ntis s.

Ego Odo sanctæ Romanæ Ecclesiæ diac. card. tit.
S. Georgii ad Velum Aureum s.

Ego Octavianus diac. card. Sancti Nicolai in Car-
cere Tulliano s.

Ego Joannes diac. card. S. Adriani s.

Ego Jacinthus diac. cardin. S. Mariæ in Cosme-
din s.

Datum Catalauni, per manum Guidonis sanctæ
Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii,
xii Kal. Maii, indictione xi, Incarnationis Domini-
cæ anno 1148, pontificatus vero domini Eugenii papæ
tertii anno quarto.

CCXCI.

Privilegium pro monasterio S. Remigii Remensi.
(Anno 1148, April. 20.)

[MARLOT, *Metropot. Rem.*, II, 359.

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis
filiis Odoni abbati monasterii Sancti Remigii, ejusque
fratribus tam præsentibus, quam futuris regularem
vitam professis, in perpetuum.

Officii nostri nos hortatur auctoritas pro Ecclē-
siarum statu satagere, et earum quieti et utilitati
salubriter, auxiliante Domino, providere, etc. Di-
gnum namque est et honestati conveniens esse cog-
noscitur, qui ad regimen Ecclesiarum assumpti
sumus, eas et a pravorum hominum nequitia tucamur,
et B. Petri et apostolicæ sedis patricinio mun-
niamus. Proinde, dilecti in Domino filii, vestris
justis petitionibus clementer annuimus, et præfatum
monasterium sub beati Petri et nostra protectione
suscipimus et præsentis scripti privilegio comuni-
mus, etc. Si qua igitur ecclesiastica secularive
persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens,
contra eam venire tentaverit. potestatis
honorisque sui dignitate careat, etc.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Odo diaconus cardinalis Sancti Gregorii ad
Velum Aureum.

Ego Octavianus diaconus cardinalis Sancti Ni-
colai in Carcere Tulliano.

Ego Joannes Papparo diaconus cardinalis Sancti
Adriani.

Ego Hebaldu presb. cardinalis Sanctæ Præxedis.

Ego Humbaldus presbyter cardinalis tituli SS.
Joannis et Pauli.

Ego Gillebertus indignus sacerdos tituli Sancti
Marii.

Ego Julius presbyter cardinalis tituli Sancti
Marcelli.

Datum Catalauni, per manum Guidonis, sanctæ
Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancella-
rii, xii Kal. Maii, indict. ii, Incar. Dom. anno 1148,
pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno quarto.

CCXCII.

*Ad abbatissam et moniales S. Petri Remensis. —
Munimentum abbatissæ et monialium S. Petri Re-
mensis, contra abbatem et monachos S. Nicasii,
super calciata de Turno.*

(Anno 1148, April. 23.)

[MARTEN., *Anecd.*, 627.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis
in Christo filiabus abbatissæ S. Petri, ejusque soro-
ribus S. et A. B.

Causarum diffinitiones et controversiarum con-
cordiæ idcirco litterarum apicibus commendatur,
ne posterorum memoriæ subtrahantur. Controver-
sia quæ inter vos et abbatem (68) S. Nicasii agita-
batur, hoc modo in nostra præsentia est per con-

(68) S. Nicasii abbatia, ordinis S. Benedicti Remis, a Gervasio archiepiscopo anno 1066 fundata,
hactenus perstat sub congregatione S. Mauri.

cordiam terminata. Tota calciata quæ est juxta A castrum de Thur, erit ecclesiæ S. Nicasii jure parochiali, eique omnes ejusdem calciatæ habitatores parochialia jura cum integritate persolvent. Omnes vero qui in domibus, quæ extra portam ipsius calciatæ sunt, et quicumque de cætero intra ipsas domos et ecclesiam Beati Petri de Jardincurte habitaverint, erunt parochiani S. Petri; ab alia vero parte domorum, quicumque inter ipsas domos et ecclesiam S. Simeonis habitaverint, parochiani erunt ecclesiæ S. Nicasii. Quidquid habitatores calciatæ vobis tam de hortis, quam de domibus ipsius calciatæ aut aliis persolvebant, nihilominus vobis persolvent. Et quoniam tu abbatissa liti de calciata super jure parochiali in manu abbatis S. Nicasii renuntiasti, abbas ix sextarios annonæ tibi remisit, quorum sex ecclesiæ S. Petri pro molendinis, tres vero pro quadam cultura singulis annis ecclesiæ S. Nicasii persolvebat. Nos ergo concordiam istam, quemadmodum dictum est, confirmamus, et ratam manere decernimus. Quadraginta quoque solid. Catalaunenses, qui ab ecclesiâ (69) Buciliensium, pro abbatissa ejusdem loci ex concordia inter ipsam et per Buciliensem abbatem ecclesiæ vestræ, donec in ea vixerit, debentur, vobis in vita sua nihilominus confirmamus. Si quis autem hujus nostræ confirmationis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum, atque in extremo examine de commissoreatu rationem Domino redditurum.

Data in territorio Trecentensi apud Brennam, ix Kalendas Maii.

CCXCIII.

Privilegium pro monasterio S. Mariæ Basso-fontensi,

(Anno 1148, April. 24.)

[Huco, *Annal. Præm.*, I, 151.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis BALDUINO abbati de Basso-fonte ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur quod rationi et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et ecclesiam Sanctæ Mariæ de Basso-fonte, in quo divino mancipati estis servitio, sub B. Petri et postea protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus; imprimis siquidem statuentes ut ordo canonicus secundum sancti Augustini Regulam et Præmonstratensium fratrum institutionem in vestra ecclesia futuris perpetuo temporibus inviolabiliter conservetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona, in agris, vineis, pratis, silvis, pascuis, terris cultis vel incultis, decimis, seu aliis quæ eadem ecclesia juste

et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: locum videlicet ipsum de Basso-fonte, locum de Magnissilium (*Mesnil*), cum molendinis, grangiam de Verpelleria (*Verpiltière*) cum omnibus earum appendiciis, quidquid a Waltero comite Brenensi vobis datum est et episcopi Trecentis sigillo firmatum; decimas Bleincurtis, Novæ villæ, Vitriaci, Cepeoii (*Spois*), Convenii (*Couvignon*) et Froevallis (*Froeval*); octavam pariter decimæ de nova et antiqua Brenna, cum decimis Calderii (*Cheidray*), Sancti Navortii (*S. Nabor*), atque Presseii (*Pressy*), octavam pariter totius terræ et aquæ quæ adjacet terræ Alberti Monilis (*Mainil-Aubert*). Porro laborum vestrorum quos in novalibus, propriis manibus vel sumptibus collitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum hæc præfatam ecclesiam turbare temere, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexare molestiis liceat.

Datum apud Claram-vallem per manum Guidonis sanctæ Ecclesiæ Romanæ cardinalis et cancellarii, viii Kal. Maii, indictione xi, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero domini Eugenii papæ III anno iv

CCXCIV.

Bulla confirmans Præmonstratensium subrogationem in Bucilio.

(Anno 1148, April. 26.)

[Huco, *Annal. Præm.*, I. Pr., p. 336.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PERSICO abbati Buciliensis Ecclesiæ, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Piæ voluntatis affectus effectu debet prosequente compleri, ut devotionis sinceritas laudabiliter emittatur, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quocirca, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et ecclesiam Sancti Petri de Buciliis, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus. Imprimis siquidem statuentes, ut ordo canonicus secundum beati Augustini Regulam et Præmonstratensium fratrum institutionem in vestra ecclesia futuris perpetuo temporibus inviolabiliter conservetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium,

(69) Bucilium monasterium ordinis Præmonstratensium in diocesi Laudunensi a comite Viromandensi fundatum.

seu aliis justis modis, Deo proptio, poterit adipisci, A firma vobis et illibata permancant.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas sit præfatam ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliis quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine B Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius catholicus Ecclesiæ episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Hubaldus presbyt. cardinalis tituli Sanctæ Praxedis.

Ego Hugo presbyter cardinalis tituli Sancti Marcelli.

Ego Guido presbyt. cardin. tit. Pastoris.

Ego Bernardus presbyt. card. tit. Sancti Clementis.

Ego Oddo diaconus cardinalis scrib.

Ego Octavianus diaconus card. tituli Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Joannes Paparo diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ Novæ.

Ego Jacinthus diaconus cardinal. Sanctæ Mariæ in Cosmedin.

Datum apud Claramvallem per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, vi Kalend. Maii, indictione prima, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno iv.

CCXCV.

Monasterii Theloniensis protectionem suscipit discipulumque Præmonstratensem ac bona confirmat. D

(Anno 1148, April. Apud Claramvallem.)

[Hugo; *Vie de S. Norbert*, 134, teste BREQUIGNY, Table chron., III, 145.]

CCXCVI.

Ad A. [Alfonsum] Hispaniarum regem.—Toletanum primum confirmat.

(Anno 1148, Apr. 27.)

[Mansi, *Concil.*, XXI, 672.]

In pastorum specula, disponente Domino, constituti, Catholicos principes et reges terrarum, maxime illos qui B. Petro, ejusque S. R. E. fideliter adherere noscuntur, paterna debemus affectione diligere et suam eis justitiam ex injuncto nobis officio conservare. Neque enim de te, reverendissime in Do-

mino filii, nobis fuit quandoque voluntas, ut honorem vel dignitatem tuam, seu justitiam regni tibi a Domino commissi minuere in aliquo deberemus; præcipue cum tempore antecessorum nostrorum et nostro; te obedientem apostolicæ sedi fuisse noverimus et devotum. Quod utique attendentes, petitiones tuas pro expeditione contra infidelium tyrannidem faciendâ, libenter admisimus: et ad hoc ipsum faciendum in posterum cum honore Domini paternæ sumus charitatis debito præparati. Dignum est igitur de cætero, ut a querimonia tua desistas: in eo videlicet quod a Portugalensium duce nos aliquid recepisse vel ei etiam concessissè, quorum nescimus persuasionibus opinatus es; unde jura regni tui debeant imminui, vel auferri, vel perpetuo injuria irrogari. Nos siquidem amorem et devotionem avi tui recolendæ memoriæ A. Iellonsi; celeberrimi tunc temporis in Hispaniarum partibus regis, erga Romanam Ecclesiam, nostris oculis propoñentes, et pro victoria contra inimicos Christianæ fidei tibi a Domino Deo Sabaoth misericorditer præstita plurimum exultantes in Domino: spirituali tibi sinceritate dilectionis astringimur; et ad providendum regiæ serenitati tuæ actus hæredibus, in quibus secundum Dominum possumus, propensius animamur. Præterea, ut Bracarensis episcopus et ejus suffraganei, Toletanò archiepiscopo tanquam suo primati obediant, sancte a prædecessoribus nostris mandatum est, ita et nos per scripta nostra mandavimus et volumus observari: qui nimirum pro eo quod eidem Toletanò in hoc non obsequitur, suspensionis tenetur sententia innodatus. Tua itaque interest sic in beati Petri obsequio et devotione persistere, atque ad subjugandas barbaras nationes, cum Domini auxilio laborare, ita et Ecclesias et ecclesiasticas personas venerari ei diligere, ut in actionibus tuis ille, per quem reges regnant, abundantius honoretur, et mater tua S. R. E. de tanto filio et de tam catholico principe amplius gaudeat et exsulet.

Ad hæc nobilitati tuæ notum fieri volumus, quod Cauriensem episcopum nobiscum duximus retinendum, tum quia in ecclesia, quæ sibi commissa est; gravi inopia, sicut accepimus, prenebatur, et officium suum tibi exercere utiliter non poterat: tum quia confidimus quod munificentia tua suis debeat necessitatibus honestius providere. Ad indicium autem bonæ voluntatis et gratiæ nostræ circa te; rosam auream, quam in signum passionis et resurrectionis Jesu Christi Domini nostri, Dominica quæ cantatur *Lactare, Jerusalem*, singulis annis Romanus portare pontifex consuevit, serenitati tuæ per venerabilem fratrem nostrum B. Segoviensem episcopum providimus transmittendam: ut ejusdem rosæ memoria incitatus, ea quæ desunt passionum Christi in corpore tuo complere cum Domini auxilio satagas; et ipsius solatiante clementia debeas ad resurrectionis gloriam pervenire. Quia vero episcopos et abbates regni tui ad vocationem nostram, tanquam devotus et humilis filius, Remensi interesse concilio

voluisti: benevolentiae tuae gratias exhibentibus, precum tuarum consideratione devicti, eos, qui non venerunt, a suspensionis sententia relaxamus.

Datum in territorio Lingonensi, v Kal. Maii.

CCXCVII.

Ad Sugerium abbatem. — De monachis in ecclesia Sanctae Genovefae constituendis.

(Anno 1148, April. 29.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 637.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGERIO abbati S. Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Officii nostri nos hortatur auctoritas ad religionem statuendam diligenter intendere, stabilitam vero exacta diligentia conservare. Inde est, sicut tua movit dilectio, quod cum charissimo filio nostro LUDOVICO Illustri Francorum rege contulimus, ut in ecclesia Sanctae Genovefae religiosos fratres ad Dei servitium poneremus. Quod brevitate temporis prohibente, secundum ipsius et nostrum propositum, nequivimus effectui mancipare. Verum, quia vices regias in Galliarum partibus dignosceris exercere, et quia de tua plurimum discretionem confidimus: per praesentia tibi scripta mandamus, quatenus priorem Abbatisvillae in abbatem liberum et absolutum ibi statuere, et octo fratres ecclesiae S. Martini de Campis ejus societati studeas deputare, ut exemplo bonae conversationis eorum, qui minus libenter sapiunt ad divinum officium provocentur. Nos vero priori S. Martini de Campis per apostolica scripta mandavimus, quatenus praedictum numerum fratrum, cum tibi placuerit, exhibeat et concedat; sustentationi quorum, beneficium decanatus et praebendas venerabilis fratris nostri Silvanectensis episcopi, Gregorii diaconi cardinalis, et Antissiodorensis thesaurarii, filiorum nostrorum, auctoritate apostolica deputamus. Ad ipsorum quoque usum omnia beneficia decedentium canonicorum assignari volumus et jubemus.

Datum Lingonis, iii Kal. Maii.

CCXCVIII.

Ad canonicos Sanctae Genovefae. — Ut monachos quos ad ipsorum cenobium missurus est, honeste recipiant.

(Anno 1148, April 29.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 637.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis suis canonicis S. Genovefae, salutem et apostolicam benedictionem.

Quisquis Catholicae fidei veritatem, et verae religionis charitatem habere dignoscitur, caput omnium Ecclesiarum sanctam Romanam Ecclesiam esse non dubitat, sed affirmat, et eam tanquam devotus filius veneratur. Cum igitur in ea sinus velut in specula. Deo disponente, constituti, omnibus mundi Ecclesiis paterna sollicitudine providere compellimur: et in Ecclesiis quae beati Petri juris existunt, religionem statuere cupimus et optamus. Inde est quod in ecclesia vestra gratam Deo verae religionis culturam

statuere cupientes, dilecto filio nostro abbati S. Dionysii per apostolica scripta mandavimus, quatenus eam per dilectum filium nostrum priorem Abbatisvillae, quem ibi imponi, et fratres S. Martini de Campis, quos ejus societati volumus deputari, in memorata ecclesia institueret et plantaret. Ideoque universitati vestrae per praesentia scripta mandamus, quatenus eos honeste recipiatis, et salvis praebendis vestris nullam eis molestiam aut injuriam faciatis. Quod si facere praesumpseritis, sententiam quam memoratus filius noster abbas S. Dionysii super hoc in vos promulgaverit, nos auctore Deo ratam habebimus. Cujus sustentationi et praedictorum fratrum, beneficium decanatus et praebendas venerabilis fratris nostri Silvanectensis episcopi, Gregorii diaconi cardinalis, et Antissiodorensis thesaurarii, filiorum nostrorum, auctoritate apostolica deputamus. Ad ipsorum quoque usum omnia beneficia decedentium canonicorum assignari volumus et jubemus.

Datum Lingonis, iii Kal. Maii.

CCXCIX.

Breve ad Hugonem Antissiodorensis episcopum.

(Anno 1148, Maii 7.)

[*Gall. Christ. nov.*, XII, 122.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HUGONI Antissiodorensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Postquam controversia quae inter te et dilectum filium nostrum P. Cluniacensem abbatem super S. Germani monasterio agebatur, in nostra fuit praesentia terminata, et dominus idem filius noster abbatem, qui fratribus inibi Deo servientibus praest, per baculum investivit; in quo quia dignitas Ecclesiae tuae obfuscari et supprimi videbitur, inter vos, de quo paternae charitatis debito condolemus, est suborta contentio. Quia igitur paci et tranquillitati Ecclesiarum attentae sollicitudine providere compellimur, praesentium scriptorum auctoritate statuimus ne quod ab ipso factum est, tibi vel ecclesiae tuae imposterum praedictum faciat, vel aliquid inferat detrimentum, et ne de caetero abbas S. Germani a Cluniacensi abbate investituram per baculum suscipiat prohibemus.

Datum Bisuntii Nonis Maii.

CCC.

Privilegium pro ecclesia S. Sepulcri Hierosolymitana.

(Anno 1148, Maii 7.)

[*Eug. de ROZIERE, Cartulaire du Saint-Sépulcre, 42.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PETRO priori ecclesiae Sancti Sepulcri, ejusque fratribus, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Incomprehensibilis et ineffabilis divinae miseratio potestatis nos hac providentiae ratione in apostolicae sedis administratione constituit, ut de omnibus ecclesiis tam vicinis quam longe positis paternam sollicitudinem gerere debeamus. Sancta siquidem Ro-

mana Ecclesia, quæ sibi a Deo concessum omnium ecclesiarum obtinet principatum, tanquam diligens mater, singulis debet ecclesiis et maxime Jerosolymitanæ, in qua mundi Redemptor salutem nostram voluit operari, diligentem vigilantiam providere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et prædecessorum nostrorum felicitis memoriæ, Honorii, Innocentii, Cælestini et Lucii, Romanorum pontificum, vestigiis inhærentes, ecclesiam Sancti Sepulcri, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quæcunque possessiones et bona per authentica venerabilium fratrum nostrorum patriarcharum Jerosolymitanæ Ecclesiæ scripta vobis firmata sunt, sive quidquid eadem Ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: medietatem videlicet cunctarum oblationum, quæ ad sepulcrum Domini offeruntur; oblationes crucis, excepta tantum die sancti Parasceve, et cum patriarcha eam secum pro aliqua necessitate detulerit; decimas Jerosolymitanæ civitatis et locorum adjacentium, exceptis decimis fundæ; ecclesiam Sancti Petri in Joppen cum honoris et dignitatis suæ integritate; adjicientes etiam ut nulli omnino hominum liceat vitæ canonicæ ordinem, quem professi estis, in vestra ecclesia commutare. Præterea, si ab aliquo vos senseritis prægravati, ad apostolicam sedem libere vobis liceat appellare; statuimus enim ut tam tu, Petre prior, quam successores tui, qui pro tempore fuerint, de possessionibus et bonis quæ proprie vestri juris sunt, communicato fratrum vestrorum consilio, ad honorem Dei et ecclesiæ vestræ profectum disponendi habeatis liberam facultatem.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et patriarchæ Jerosolymitani canonica justitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri

A Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius, Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Imarus, Tusculanus episcopus, subscripsi.

Ego Hubaldus, presbyter cardinalis tituli Sanctæ Prædixedis, subscripsi.

Ego Humbaldus, presbyter cardinalis tituli Sanctorum Joannis et Pauli, subscripsi.

Ego Gillibertus, indignus sacerdos tituli Sancti Marci, subscripsi.

Ego Aribertus, presbyter cardinalis tituli Sanctæ Anastasiæ, subscripsi.

B Ego Julius, presbyter cardinalis tituli Sancti Marcelli, subscripsi.

Ego Hugo, presbyter cardinalis tituli Sancti Laurentii in Lucina, subscripsi.

Ego Guido, presbyter cardinalis tituli Pastoris, subscripsi.

Ego Bernardus, presbyter cardinalis tituli Sancti Clementis, subscripsi.

Ego Jordanus, presbyter cardinalis tituli Sanctæ Susannæ, subscripsi.

Ego Oddo, diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum, subscripsi.

Ego Octavianus, diaconus cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tulliano, subscripsi.

C Ego Joannes Paparo, diaconus cardinalis Sancti Adriani, subscripsi.

Ego Gregorius, diaconus cardinalis Sancti Angeli, subscripsi.

Ego Joannes, diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ Novæ, subscripsi.

Ego Jacinctus, diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmydin, subscripsi.

Data Bisuntii, per manum Guidonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, Nonis Maii, indictione xi, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno 1v.

CCCI.

Privilegium pro ecclesia quæ dicitur ad Plebem Martyrum (Ulcensi).

(Anno 1148, Maii 14.)

[*Hist. patriæ Monum. Script. 398.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PETRO præposito ecclesiæ quæ dicitur ad Plebem Martyrum, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, canonicam professis, in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, ut devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis petitionibus clementer annuimus, et prædecessoris nostri felicitis memoriæ Calixti papæ vestigiis inhærentes præfatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et no-

stra protectione suscipimus. et præsentis scripti privilegio communimus: statuentes ut ordo canonicus, qui secundum B. Augustini Regulam in eadem Ecclesia dignoscitur institutus, ibidem futuris temporibus inviolabiliter observetur; quascunque etiam possessiones; quæcunque bona in terris cultis, vel incultis, vineis, pascuis, decimis; seu aliis ipsa ecclesia in præsentiarum iustis et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus; et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. In episcopatu Taurinensi in villa Ultio ecclesiam Sanctæ Maræ; in villa Beolario ecclesiam S. Michaelis, ecclesias S. Maræ et S. Hyppoliti de Bardonesca, S. Joannis de Salaberta, S. Maræ de Calmonte; in villa Lezauna ecclesiam S. Joannis; ecclesias de valle Clusionis; videlicet de Pratoialto (70), de Fenestrellis, de Mentulis; ecclesiam de Montebracone, ecclesias de Bagnolio; ecclesiam B. Maræ de Revel, cum capellis; ecclesiam B. Joannis de plebe cum titulis suis; ecclesiam de Petra alba; ecclesiam S. Christinæ; ecclesiam Sancti Salvatoris, ecclesiam de Villareto, ecclesiam de Almezio, ecclesias de Villaro Fulchardo; ecclesiam S. Maræ de Secusia, cum omnibus pertinentiis suis. In Albensi episcopatu; ecclesiam S. Stephani, cum capellis ad eam pertinentibus; in Aquensi, ecclesias de Ripalta, ecclesias de Canclo, ecclesiam S. Georgii de Monte. In Saonensi ecclesiam S. Joannis de Vadio cum capellis et titulis ad eam pertinentibus. In Ebredunensi ecclesiam S. Maræ de Brianzone, ecclesiam S. Theofredi, ecclesiam S. Marcellini de Salla; ecclesiam S. Pellagii de Nævassia, ecclesias de Serveria, ecclesiam Sancti Pancratii, ecclesiam de Podlo, ecclesiam S. Martini de Cayreria cum capellis suis; ecclesias de valle Jarentona, ecclesiam S. Maræ de Calme. In parochiali villa, quæ vocatur monasterium, medietatem totius decimæ. In Vapicensi ecclesiam S. Arigii, ecclesiam S. Laurentii de Bellomonte cum capella et ecclesiis parochialibus ad eam pertinentibus. In Camposauro; tertiam partem totius decimæ inter duas Severienses. In episcopatu Gratianopolitano, ecclesiam S. Joannis de valle Navigii, ecclesias de Cornerio: S. Maræ, S. Petri, S. Georgii, S. Agnetis de Gardenco, ecclesiam S. Petri de Avellanth, et totam decimam castri quod vocatur Muta; ecclesiam de Albino, ecclesiam de Osso, ecclesiam de vultu Gannuæ: Et ecclesias omnes quæ sunt a lactu Orsinacii usque ad collem qui dicitur Altariolum. Et ecclesiam Sancti Christophori de Pascherio cum capellis suis. In Diensi, ecclesiam S. Maræ de Synardo, ecclesiam de Claromonte, ecclesiam de Avintone, ecclesiam S. Pauli, ecclesiam S. Guillelmi cum capella castri, quod dicitur Toscona, et totam decimam Illius vallis. In Viennensi archiepiscopatu;

A ecclesiam Sancti Donati cum omnibus pertinentiis suis, etc.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcop.

Ego Ubaldus card. S. Praxedis.

Ego Ubaldus presbiter cardinalis SS. Joannis et Pauli.

Ego Glibertus indignus sacerdos. tit. S. Marci.

Ego Aubertus presbiter cardinalis tit. S. Anastasie.

Ego Ingo presb. card. tit. In Lucina.

Ego Julius presb. card. tit. S. Marcelli.

Ego Hugo presb. card. tit. Pastoris.

Ego Bernardus presb. card. tit. S. Clementis.

Ego Inarus Tusculanus episcop.

B Ego Odo diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Joannes Paparo diaconus. cardinalis S. Adriani.

Ego Gregorius diac. card. S. Angeli.

Ego Joannes diac. card. S. Maræ Novæ.

Ego Jacynthus diac. card. S. Maræ in Coemeterio.

Datum Lausaniæ; per manum Gnidonis S. Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, non Idus Maii, indict. xi, Incarnationis Dominicæ anno 1148; pontificatus vero domini Eugenii tertii papæ anno quarto.

CCCLII.

Privilegium pro monasterio Bellelagiensi.

(Anno 1148, Maii 17.)

[Hugo; *Annal. Præm.*, I; Pr., p. 217.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Gerolamo abbati monasterii de Bellelagia ejusque fratribus tam presentibus quam futuris regulari vitam professis, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus congrua nos oportet consideratione prospicere, ne aut alicujus necessitatis occasio desideret faciat, aut, quod absit! robur conversationis infringat. Quapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatum locum in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrocinio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum iuste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam de Boccourt cum omnibus appendiciis suis; ecclesiam de Tharvenna cum pertinentiis suis, sicut venerabilis frater noster Ordibus (Ortibus) Basileensis episcopus vobis rationabilitet

concessit, et scripto suo firmavit; ecclesiam Sancti Ursicini de Nugerol, vineas de Bielno, curiam in Boescorth.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocæsani episcopi canonica iustitia. Si quia igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Redemptoris Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Lausannæ per mahum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, xvi Kalend. Junii, indictione xi, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno iv.

CCCIII.

Ad Humbertum Bizuntinensem archiepiscopum, etc. — *Ut contemptum Romanæ Ecclesiæ digne puniant in presbytero qui excommunicationem ab eo latam transgressus fuerit, et redditus Balmensis monasterii Cluniacensibus subriperat.*

Anno 1148, Maii 20.)

[BOUQUET, XV, 451.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis H[UMBERTO] Bisuntinensi archiepiscopo, P. decano et toti capitulo S. Stephani, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex parte Cluniacensium fratrum querelam accepimus, quod Aimo presbyter in ecclesia de Biliaco, quam Balmensis ecclesia tricenaria possessione et amplius sine interruptione possedit, super excommunicationem nostram diu cantavit, et redditus ecclesiæ qui Balmensi debentur partim violentia, partim sibi furto retinuerit. Verum quia fratribus Cluniacensibus in sua iustitia, maxime in his quæ ad Balmense cœnobium pertinent, deesse non possumus vel debemus, quibus idem cœnobium cum omnibus appendiciis suis quibus tempore Alberici abbatis et postea investitum fuit, donavimus; per præsentia vobis scripta mandamus atque præcipimus quatenus transgressionem sententiæ nostræ et contemptum sanctæ Romanæ Ecclesiæ in prædicto presbytero digne et sufficienter puniatis; et redditus quos Balmensi ecclesiæ subripuit, ex integro ita reddi facia-

PATROL. CLXXX.

tis, ne iteratus clamor ad aures nostras perveniat, et presbyter amplius in ecclesia non gloriatur, in qua tandiu excommunicationem contempsit, et nobis inobediens permansit.

Datum Lauzanæ xiii Kal. Junii.

CCCIV.

Monasterii Ruedgisbergensis protectionem suscipit possessionesque confirmat.

(Anno 1148, Maii 27.)

[SOLOTHURNER, *Wochenblatt*, 1829, p. 555, teste Stettler, *Regestem der Klöster von Bern*, p. 41.]

CCCV.

Ad abbatem Sugerium. — *Mutato consilio non jam monachos ad S. Genovefæ ecclesiam mittere vult sed canonicos regulares.*

(Anno 1148, Jun. 16.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 658.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGERIO abbati S. Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum Dominus et Redemptor noster pax et veritas esse noscatur, ad Patris dextram ascensurus, discipulis suis velut ex testamento pacem relinquens, ut eam in se haberent, et prædicarent aliis, imperavit. Inde est, quod a Christo diligit, et inter discipulos ejus creditur deputari, qui et pacem diligit, et eam inter suos subditos nititur conservare. Quia igitur in apostolicæ sedis specula a Domino constituti, B. Petri apostolorum principis existimus successores, præceptum quod pro religione monastica in ecclesia Sanctæ Genovefæ dedisse meminimus, pro bono pacis, si regulares canonicos ejusdem ecclesiæ canonici salvis eorum præbendis receperint, immutamus: præcipientes, ut beneficia quæ monachis, si in præfata ecclesia fuissent suscepti, duximus deputanda, canonicis ipsis per te auctoritate apostolica deputentur. Quod si facere noluerint, præceptum de monachis inibi statuendis inviolabiliter præcipimus observari.

Datum Vercellis, xvi Kal. Julii.

CCCVI.

Monasterii Claravallis Mediolanensis possessiones confirmat.

(Anno 1148, Jun. 25.)

[GIULINI, *Mem. di Milan.*, V, 478-79.]

CCCVII.

Alberoni archiepiscopo Trevirensi, et Alberoni episcopo Virdunensi, et Metensis Tullensisque Ecclesiarum archidiaconis mandat, Matthæum ducem sub excommunicationis pœna admoveant ut castrum prope Tullum ædificatum destruat.

(Anno 1148, Jun. 30.)

[D. CALMET, *Hist. de Lorraine*, II, Pr., p. cccxxxiv.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus A. [ADALBERONI] Treverensi episcopo, Virdunensi episcopo [ALBERONI], et dilectis filiis archidiaconibus Metensis et Tullensis Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Quemadmodum sancta Ecclesia in spiritualibus, sine ruga, macula, et schismate, in unitatis delicti perpetuo splendore clarescere, ita in temporalibus

nullis gravaminibus affici, nullis angustiis perturbari, nihil debet extraordinarium sustinere : expedit enim ut omnis Ecclesia in sui status prærogativa immobiliter perseverans, libera et immunis ab hujusmodi vexatione permaneat. Significatum nobis est, quod dux Matthæus, quamvis venerabili fratri nostro Henrico Tullensi episcopo, et hominibus Tullensis civitatis, qui cum eo Jerosolymam sunt profecti, sub osculo promississet, quod tam ecclesiæ quam urbi defensionis suæ solatium exhiberet; tamen divini timoris consideratione postposita, prope civitatem Tullensem contra juramentum quod pater ejus fecit, et antiquam præfatæ civitatis et Ecclesiæ libertatem, castrum quoddam non distans ab urbe per dimidium milliare ædificare præsumat, ex qua ædificatione Tullensis Ecclesia multa damna, multas injurias, sicut dicitur, patietur. Quibus pro nostri officii debito obviare volentes, per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus eum districtius moneatis, ut destruat quod ædificare præsumpsit, et ab ipsius ecclesiæ infestatione desistat. Quod si facere contempserit, in eum etiam pro hoc excommunicationis sententiam perferatis, et eam faciatis similiter observari.

Data Papiæ, 11 Kal. Julii.

CCCVIII.

Episcopatus Cremonensis Ecclesiam jubet Oberto episcopo obtemperare.

(Anno 1148, Jul. 7.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, IV, 604.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri OBERTO Cremonensi episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Ad hoc sancti Patres diversos in Ecclesia Dei esse gradus et ordines voluerunt, ut dum inferiores suis superioribus obedientiam et reverentiam exhiberent, una fieret ex diversitate connexio, et recte officiorum gereretur administratio singulorum. Hoc nimirum intuitu, venerabilis frater Oberte episcopo, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et ne Cremonensis Ecclesia sua defraudetur justitia, auctoritate nostri officii volumus providere. Dum Cremonæ cum fratribus nostris essemus, querelam in nostra præsentia edidisti, quod quædam Cremonenses ecclesiæ, quæ tui episcopatus juris existunt, nequaquam debitam tibi reverentiam exhiberent. Quia vero singulis Ecclesiis suam volumus justitiam observare, decernimus ut Cremonenses ecclesiæ, quæ parochiali jure ad te pertinere noscuntur, et pars clericorum ecclesiæ S. Mariæ, quæ tibi eodem jure debet esse subjecta, tibi tuisque successoribus subjectæ de cætero et obediens existant, et tanquam propriis pastoribus, et animarum suarum episcopis debitam reverentiam et honorem exhibeant : prohibentes ut nullus clericus per laicos in eisdem recipiatur ecclesiis, nullus præpositus, absque consilio et assensu Cremonensis episcopi, vel Ecclesiæ, si episcopus defuerit, statuatur. Adjicimus quoque ut Cremonensis episcopus tanquam proprius pastor

A in præfatis ecclesiis recipiatur, et honoretur, eique a clericis et laicis ejusdem loci debita reverentia et obsequium tam in spiritualibus quam in temporalibus deferatur. Si autem Cremonensis episcopus, vel Ecclesia excommunicationis aut interdicti sententiam canonice in aliquem suorum parochianorum protulerit, tam ab his qui ad Placentinum, quam ab his qui ad Cremonensem episcopatum pertinent observetur. Si quis autem hujus nostri decreti paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, clericus dignitatis et officii sui periculum patiat, laicus vero ecclesiastica communione privetur.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Cremonæ per manus Guidonis, S. Romanæ Ecclesiæ diac. cardinalis et cancellarii, Nonis Julii, indict. XI, Incarnat. Dom. anno 1148, pontificatus vero D. Eugenii III papæ anno IV.

CCCIX.

Privilegium pro monasterio Tollensi.

(Anno 1148, Jul. 7.)

[CAMPI, *Hist. di Piacenza*, I, 544.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ALBERTO abbati de Tolla, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum,

Quoniam sine veræ cultu religionis nec charitatis unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi servitium, expedit apostolicæ auctoritati religiosas personas diligere, et religiosa loca, in quibus existunt, sedis apostolicæ munimine confovere. Ideoque, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et monasterium de Tolla, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum iuste et rationabiliter possidet, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum vel principum, oblatione fidelium, seu etiam aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis : locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est, cum parochia et omnibus pertinentiis suis ; quidquid habetis apud castrum Arquatum, et ecclesiam de Mistriano cum parochia et omnibus pertinentiis suis, castrum de Lavernasco cum ecclesia ipsius loci, et parochia et, cæteris pertinentiis suis ; castellum novum cum ecclesia ejusdem loci et parochia, et omnibus pertinentiis suis ; castellum de Spelunca, et ecclesiam ipsius loci cum parochia et omnibus pertinentiis suis ; castellum de Molfaxi cum ecclesiis ejusdem loci et parochiis et aliis pertinentiis suis ; locum Rugarli cum ecclesia ipsius loci, et parochia et omnibus pertinentiis suis ; quidquid habetis apud Regianum cum omnibus pertinentiis suis : ecclesiam Sancti Dalmatii de Placentia cum parochia, et cæteris ad ipsam pertinentibus. Obsecro autem te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum

quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communj consensu vel fratrum pars consilii sanioris de suo, si potuerit idoneus inveniri, collegio, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam, providerint eligendum. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a Mediolanensi archiepiscopo gratis absque pravitate aliqua vobis præcipimus exhiberi. Sepulturam ipsius monasterii et omnium ejus ecclesiarum liberam esse concedimus, ut eorum devotioni, et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti siut, nullus obsistat; salva tamen justitia ipsarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum de his quæ a nostris prædecessoribus, vel Italici regni regibus concessa sunt, nullo modo qualibet occasione, vel alicujus scriptionis titulo, in rebus vel in ipsius loci libertate aliquid possit auferre, vel minuere interdcentes per sanctæ Romanæ sedis auctoritatem episcopis Placentinæ et Parmensis Ecclesiæ in quarum diocesi ipsum monasterium, vel res ipsæ videntur consistere, aliisque omnibus tam vicinis quam procul constitutis, ut nullatenus aliquid quam proprio jure præsumant accipere, neque baptizandi parochianos suos, quos apparet in privilegiali instrumento in ipso monasterio olim concessum; vel decimas, quas ante possedistis, sibi vindicent. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem ecclesiæ justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis invenient. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Ubalduſ presb. cardinalis tit. Sanctæ Praxedis subscripsi.

Ego Aribertus presbyt. cardinalis tit. S. Anastasiæ subscripsi.

Ego Ubalduſ presbyt. cardinalis tit. SS. Joannis et Pauli subscripsi.

Ego Hugo presbyter cardinalis tituli in Lucina subscripsi.

Ego Jordanus presb. card. tit. S. Susannæ subsc.

Ego Otto diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum subscripsi.

Ego Octavianus diaconus S. Nicolai in Carcere Tulliano subscripsi.

Datum Cremonæ per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, Non. Julii, indictione xi, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus domni Eugenii III papæ anno iv.

CCCX.

Ecclesiæ Ulciensi ecclesiam B. Mariæ Secusiensem a sese addictam esse testatur.

(Anno 1148, Julii 7. — Cremonæ.)

[*Ulciensis Eccles. Chart.*, p. 18.]

CCCXI.

Ad universum clerum Romanum. — Ut capellani promittant obedientiam rectoribus titularum, sive ecclesiarum.

(Anno 1148, Jul. 15.)

[*Mansi, Concil.*, XXI, 628.]

EUGENIUS tertius, universo Romano clero.

Fallax et invidus humani generis inimicus per Arnaldum schismaticum, quasi per membrum proprium, hoc effecit, ut quidam capellani unitatem Ecclesiæ, quæ sectionem non patitur, quantum in eis est, dividentes, ipsius Arnaldi sequantur errorem, et cardinalibus atque archipresbyteris suis obedientiam et reverentiam promittere et exhibere debitam contradicant. Ne igitur vires dare præfati schismatici pravis actionibus per silentium de cætero videamur, per præsentia vobis scripta mandamus atque præcipimus, quatenus præfatum Arnaldum tanquam schismaticum modis omnibus devitetis. Quod si aliqui clerici, Dei et sanctæ Ecclesiæ contemptores, ejus errorem post præsentium acceptionem sequi præsumserint, scire vos volumus quia tam officio quam beneficio ecclesiastico reddemus eos penitus alienos.

Datum Brixia, Idibus Julii.

CCCXII.

Bulla pro ecclesia S. Ambrosii Mediolanensis.

(Anno 1148, Jul. 21.)

[*GIULINI, Memorie di Milano, Probat.*, t. V, p. 592].

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio MARTINO præposito, ejusque fratribus in ecclesia Beati Ambrosii divino servitio mancipatis, tam præsentibus quam futuris in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod rationi et honestati convenire videtur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum imperitari suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et ecclesiam vestram, quæ beati Ambrosii confessoris, et sanctorum martyrum Gervasii et Protasii pignioribus decorata consistit, cum omnibus possessionibus, et bonis, vestris usibus deputatis, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentia scripti privilegio communimus, statuentes, ut quæcunque in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum vel principum, oblatione fidelium, seu

aliis rationabilibus modis poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis : Totam possessionem villæ Axiliani, et medietatem decimæ cum omnibus honoribus ad eandem villam pertinentibus ; terram in Cornaleto et in Eburono, et quidquid habetis ex parte Lauterli et uxoris suæ ; quindecim solidos pro annuali quod facitis in ecclesia Beati Celsi, et XII candelas ; quæ omnia singulis annis a prælato ejusdem ecclesie vobis debeat persolvi. Item in eadem ecclesia tres solidos, quos ex antiquo habere soletis ; decimam quoque quam habetis in loco Vigonzonis ; refectioes vero quæ vobis constitutæ sunt secundum antiquam consuetudinem, quando altare Beati Ambrosii constitutis temporibus aperitur, nihilominus habeatis. Quidquid præterea juris ex antiqua consuetudine in cœmeterio ecclesie vestræ, et in cimiteria habetis, vobis conservari præcipimus. Consuetudinem quoque inportandis crucibus vestris ad processiones, sive ad mortuorum corpora tumulanda, quam justam habere videmini, inconvulsam manere sancimus. Confirmamus etiam vobis ecclesiam Beatæ Mariæ Græcæ juxta Claustrum ; quidquid juris habetis in ecclesia Sancti Georgii de ponte Sexto ; hospitale Sancti Jacobi de Ristocano, et refectioem quam habetis in festo Sancti Satyri. Sane quæcunque authenticis episcoporum, regum, seu etiam aliorum Dei fidelium scriptis vobis juste concessa, donata, vel confirmata sunt, auctoritatis nostræ munimine roboramus, et vos ipsos sub beati Petri et nostræ protectione suscipimus ; salva sedis apostolicæ auctoritate et Mediolanensis archiepiscopi canonica justitia.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliis quibuslibet vexationibus fatigare ; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum satisfactione congrua correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis ; inveniant. Amen, amen, amen.

Bene valete.

In circulo et in monogrammate :

FAC MECUM, DOMINE, SIGNUM IN BONUM.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesie episcopus ss.

A Ego Hubaldus presb. card. tit. S. Præxedis ss.
 Ego Hugo presb. card. tit. in Lucina ss.
 Ego Julius presb. card. tit. S. Marcelli ss.
 Ego Jordanus presb. card. tit. S. Susannæ ss.
 Ego Oddo diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.
 Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.
 Ego Joannes Paparo diac. card. S. Andriani ss.
 Ego Jacintus diac. card. S. Mariæ in Cosmydin ss.
 Datum Brixie per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesie diac. card. et cancellarii, XII Kalend. Augusti, indictione XI, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero domni Eugenii III pape anno IV.

CCCXIII.

Parthenonis S. Mauriti Mediolanensis protectionem suscipit possessionesque confirmat.

(Anno 1148, Jul. 29).

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, V, 565.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus MARGARITÆ abbatiæ S. Mauriti monasterii Majoris, ejusque sororibus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuam memoriam.

Pia postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, ut devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilectæ in Domine filie, vestris justis postulationibus clementer annuimus, ut præfatum monasterium, in quo divino mancipatæ estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis et his, quæ post vos successerint, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis : Ecclesiam Sanctæ Mariæ ad Circulum ; ecclesiam Sancti Petri in Vinea ; ecclesiam Sancti Quirici ; ecclesiam Sanctæ Valeriæ cum pertinentiis suis ; curtem de Aroxio cum ecclesia Sancti Nazarii, et ecclesia Sancti Petri ; curtem de Circlate ; curtem de Parletia ; castrum de Robiate, cum pertinentiis suis ; possessiones, quas idem monasterium habet in Varedeo, in Magnicago, in Septimo, in Baradaglo, in Legniano, in Arconate, in Pistirago, et in Fazione : Braidam de Monte Vulpe ; Braidam, quæ dicitur Ticinello, et alia, quæ idem monasterium possidet in Gardesana, in Valle de Bubleidira, et in Ulmeto, et in Valle Sariana, cum suis honoribus, et aliis omnibus supradictorum pertinentiis.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare ; sed omnia

integra conserventur earum, pro quarum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et Mediolanensis archiepiscopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum, etc.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Prædixis subscripsi.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis tituli Sanctorum Joannis et Pauli subscripsi.

Ego Aribertus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Anastasiæ subscripsi.

Ego Jordanus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Susannæ subscripsi.

Ego Octavianus diaconus cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tulliano subscripsi.

Ego Johannes Papirio diaconus cardinalis Sancti Adriani subscripsi.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli subscripsi.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu subscripsi.

Ego Jacintus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin subscripsi.

Datum Brixie per manum Guidonis diaconi cardinalis et cancellarii, iv Kalendas Augusti, indictione xi, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus verodomi Eugenio papæ tertii anno tertio.

CCCXV.

Bulla pro canonica S. Antonini Placentini.

(Anno 1148, Jul. 31.)

[CAMPI, *Hist. Eccl. Placent.*, I, 1, 545.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis canonicis S. Antonini Placentiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Universitati vestræ per præsentia scripta mandamus, acceptis his litteris, infra triginta dies chrisma et oleum ad opus capellæ de Roncalia a dilecto filio nostro Joanne electo, et a Placentina ecclesia humiliter postulatis. Quod si ultra triginta dierum spatium eadem vobis dare distulerint, ex tunc auctoritate nostra licentiam habeatis hæc ipsa suscipiendi a quocunque catholico episcopo malueritis. Verumtamen summo opere providete, ne propter hoc adversus eundem electum, vel Placentinam Ecclesiam in superbiam elevemini.

Datum Brixie, ii Kalend. Augusti.

CCCXV.

Monasterio S. Salvatoris et canonico ordini in eo Bonifilii opera instituto privilegia ab Innocentio II concessa confirmat.

(Anno 1148, Aug. 20.)

[CORNELIUS, *Ecclesiæ Venetæ*, XIV, 93, ex autographo in archivo S. Salvatoris de Venetiis.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis BONIFILIO ejusque fratribus in ecclesia Sancti Salvatoris in Rivoalto sita, canonicam vitam pro-

A fessis, tam præsentibus quam futuris, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus sollicita nos oportet consideratione prospicere, ne alicujus necessitatis occasio, aut desides faciat, aut, quod absit, robor conversationis infringat. Quocirca, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus elementer annuimus et præfatam S. Salvatoris ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, prædecessoris nostri felicitis memoriæ papæ Innocentii vestigiis inhærentes, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus. Quia vero canonicum ordinem observare, et secundum B. Augustini Regulam vivere decrevistis, votis vestris libenter impertientes assensum, ipsum ordinem in eadem Ecclesia perpetuis temporibus inviolabiliter permanere apostolica auctoritate sancimus; statuente ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant; partem quoque decimarum de parochianis vestris, quæ secundum sacros canones, et sanctorum Patrum constitutiones vestram contingit ecclesiam vobis nihilominus confirmamus. Addentes etiam interdicimus ne quis in ipsa ecclesia qualibet subreptionis astutia vel violentia præponatur, nisi quem fratres ipsius loci communiter vel pars sanioris consilii canonicè providerint eligendum.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat personas vestras, vel ipsam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva diocæsani episcopi canonica iustitia. Præterea ipsius Ecclesiæ parochianos nullus suscipere illicite, vel retinere præsumat. Si quis igitur contra hujus nostræ constitutionis paginam sciens temere venire tentaverit, si secundo tertiove commonitus, reatum suum digna satisfactione non emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.
Ego Ubaldus presbyt. card. tit. S. Prædixis ss.
Ego Aribertus presb. card. tit. S. Anastasiæ ss.
Ego Guido presb. card. tit. Pastoris ss.
Ego Bernardus presb. card. tit. S. Clementis ss.
Ego Jordanus presb. card. tit. S. Susannæ ss.
Ego Otto diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Joannes Papano diac. card. S. Adriani.

Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu ss.

Datum Brixie per manum Guidonis, sanctæ Roninæ Ecclesiæ diac. card. et cancellarii, xii Kal. Septembris, indictione xi, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero D. Eugenii III papæ anno quarto.

CCCXVI.

Ad Gerardum Bononiensem episcopum.

(Anno 1148, Aug. 24.)

[SAVIOLI, *Annal. Bologn.*, I, 1, 216.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri GERARDO Bononiensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Super eo quod consules et populum Bonon. juxta mandatum nostrum commone sollicitè studuistis ut fidelibus nostris Nonantulanis contra Mutinensium impugnationes efficaciter et laudabiliter subveniant affectione paterna gaudemus et prudentiæ vestræ gratias agimus, ut igitur gratiam beati Petri et benevolentiam nostram per hoc maxime retinere possint fraternitatem tuam rogando monemus et exhortamur in Domino, quatenus a bono quod cœpisti proposito non quiescas et præfatis fidelibus nostris auxilii et consilii tui opportunum solatium pro reverentia matris tuæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ studeas exhibere. Nos quidem dilectos filios nostros Reginos atque Parmenses firmiter per scripta nostra monuimus, ut Mutinensibus nullum auxilium contra Nonantulos, nullum solatium vel consilium subministrarent. Præterea fraternitati tuæ notum fieri volumus quod communi fratrum nostrorum consilio tum cardinalium quam fratris nostri Peregrini Aquilegensis patriarchæ et plurimorum episcoporum, qui convenerant, Mutinensem civitatem in perpetuum ab episcopali dignitate privavimus ut neque in civitate, neque in tota Mutinensi parochia episcopus de cætero statuatur.

Datum Brixie, ix Kal. Sept.

CCCXVII.

Monasterio SS. Salvatoris et Julię martyris Brixien-sis diœcesis, ordinis Casinensis, bona omnia, omnimodamque exemptionem confirmat uliaque concedit privilegia.

(Anno 1148, Sept. 8.)

[MARGARINI, *Bullar. Casin.*, II, 167.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, in Christo filiæ RICHELDE abbatisse monasterii Salvatoris nostri et Sanctæ Julię virginis et martyris quod Novum dicitur, in civitate Brixia situm, ejusque sororibus, tam præsentibus quam futuris, in perpetuum.

Cum omnibus ecclesiasticis personis debitores, ex injuncto nobis a Deo apostolatus officio, existimamus, illis tamen nos convenit propensioris charitatis studio imminere, quas in veræ religionis cultu omnipotenti Domino militare cognoscimus, et in ecclesiis quæ beati Petri juris sunt, assidue comorantur. Ideoque, dilecta in Domino filia Richel-

A dis abbatisa, tuis rationabilibus postulationibus benignitate debita præbentes assensum, Beatæ Julię virginis martyris monasterium cujus utique cura tibi, largiente Domino, commissa est, quod videlicet infra civitatem Brixensem a nobilis memoriæ Ansa regina constat esse constructum, apostolicæ sedis privilegio communimus et sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, statuentes, ut quæcunque prædia, quascunque possessiones, quæcunque bona ex munificentia præfatæ reginæ, seu etiam ex largitione illustris memoriæ imperatorum, qui post eam regni gubernacula susceperunt, vel ab aliis fidelibus collata, idem monasterium impræsentiarum juste et legitime possidet, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque sororibus, et his quæ vobis in eadem religione successerint, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Sermonem scilicet cum duabus ecclesiis, Domini videlicet nostri Salvatoris, et Sancti Viti martyris; Cervanicam cum ecclesia Sanctæ Julię martyris; Nubolariam cum ecclesia Sancti Laurentii, Berciagum cum duabus ecclesiis Sancti Zenonis et Sancti Stephani, Magonem vicum cum ecclesia Sancti Alexandri, Thimolinam cum ecclesia Sanctæ Julię, Barbadam cum ecclesia Sanctæ Mariæ; Alfanum cum ecclesia Sanctæ Julię, Montecellum cum ecclesia Sanctæ Mariæ, Vovum cum ecclesia Sancti Petri et Sancti Laurentii, Calvatonem cum ecclesiis Sanctæ Mariæ et Sanctæ Julię, Genudolariam cum ecclesia Sancti Michaelis, Ciconiarum cum ecclesia Sanctæ Mariæ, Bontenagum cum ecclesia Sancti Martini confessoris, Miliarinam cum ecclesia Sanctæ Julię, et Sermidam. Præterea quascunque alias curtes, villas, castella, ecclesias et omnia ad idem monasterium pertinentia, vobis nihilominus confirmamus. Præsentem quoque decreto sancimus ut prædictum monasterium apostolicæ sedis protectione et regia defensione muneratum, sub nullius unquam alterius potestate vel jurisdictione redigatur, adeo ut quisquam sacerdotum, nisi ab ipsius loci abbatisa fuerit invitatus, nec missarum solemniam ibi celebrare præsumat.

D Nulli ergo omnino hominum fas sit prænomina tum cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, ancillarum Christi, pro quarum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbatisa, vel aliqua illarum, quæ tibi in eodem regimine successerint, nulla ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quam sorores communi consensu, vel sororum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerint eligendam. Porro Sancti Petri in Solato ecclesiam similiter vobis con-

firmamus, et capellam Sanctæ Julię de Pradellis. A Sane ipsius loci albatissæ licentiam indulgemus, ecclesias ad honorem Dei construere, et libertatem ab imperatoribus et regibus monasterio præfato concessam, tam in mercatis constituendis quam in castellis, in terris ipsius monasterii, ubicunque voluerit, pro utilitate ejusdem monasterii ædificandis, pariter roboramus. Nullus etiam episcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, seu aliqua magna parvaque persona ullum districtum in aliquibus locis ipsius monasterii tenere, vel judicare, aut aliquid placitum, absque licentia abbatissæ habere præsumat, aut res ipsius spirituales, aut sæculares, quovismodo alienare, vel molestiam eis inferre, aut fodrum, vel mansiaticum, seu ripaticum, aut paratas, sive aliquas audeant functiones exigere. Decimas novalium præterea, et fructum laborum vestrorum, quos propriis excolitis sumptibus, et districtum servorum et liberorum ad vestrum cœnobium pertinentium, vobis habenda firmamus. Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium, sive basilicarum, ordinationes abbatissæ vel monacharum, seu clericorum vestrorum, qui ad sacros fuerint ordines promovendi, seu quidquid ad sacrum ministerium pertinet, a quibuscunque malueritis catholicis suscipietis episcopis; qui nimirum absque pravitate et reprehensione aliqua ea vobis concedant, quemadmodum a prædecessoribus nostris felicitis memoriæ Paulo, Calixto, Innocentio, Romanis pontificibus, vestro monasterio pro fragilitate feminei sexus constat esse concessum. Confir- C firmamus etiam vobis portum Placentinum et ripaticum ejus.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen. D

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Ubaldus presb. card. tit. S. Praxedis ss.

Ego Ubaldus presbyt. cardin. tit. SS. Joannis et Pauli ss.

Ego Aribertus presb. card. tit. S. Anastasiæ ss.

Ego Julius presb. card. tit. Sancti Marcelli ss.

Ego Bernardus presb. card. tit. Sancti Clementis ss.

Ego Otto diac. card. tit. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Octavianus diac. card. tit. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Joannes Paparo diac. card. tit. S. Adriani ss.

Ego Gregorius diac. card. tit. Sancti Angeli ss.

Ego Guido card. diac. tit. S. Mariæ in Porticu ss.

Ego Jacintus diac. card. Sanctæ Mariæ in Cosmedin ss.

Datum Brixie per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diac. card. et cancell. vi Idus Septembris, indict. xi, Incarnat. Dominicæ anno 1148, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno iv.

CCCXVIII.

Privilegium pro ecclesia B. Mariæ Brixienti.

(Anno 1148, Sept. 9.)

[GRADONICUS. *Pontif. Brix. Series*, p. 305.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis canonicis ecclesiæ Beatæ Mariæ Brixientis, tam præsentibus quam futuris canonicè substituentibus, in perpetuum.

Æquitatis et justitiæ ratio persuadet nos ecclesiis perpetuam rerum suarum firmitatem, et vigoris inconcussi munimenta servare vel conferre. Non enim decet clericos in sortem Domini evocatos perversis malorum hominum vexationibus fatigari. Quocirca, dilecti in Domino filii, prædecessoris nostri felicitis memoriæ papæ Honorii vestigiis inhærentes, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam beatæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona, tam ex collatione catholicorum episcoporum Brixientis civitatis, quam aliorum Dei fidelium in præsentiarum juste et canonicè possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum vel principum; oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firmavobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis nominibus duximus exprimenda: capellam Sancti Augustini, capellam Sancti Faustini in Castro, capellam Sancti Urbani, capellam Sancti Cassiani, capellam Sanctæ Margaretæ, capellam Sanctæ Mariæ de Colcaria cum costa colcarie et cæteris rebus ad ipsam curtem pertinentibus; capellam Sancti Syri, capellas Sancti Clementis et Sanctæ Cæciliæ; capellam Sanctorum martyrum Marcellini et Petri, capellam Sanctæ Mariæ apud Sanctam Euphemiam, capellam Calionis vici, quatuor capellas in buticino, et tres capellas in curte Flere; capellam in Castello-Novo, capellam quæ est in castello Capriani, capellam in Uusado, capellam Sanctorum martyrum Gervasii et Protasii in Pontecaralo, capellas Sanctæ Mariæ et Sancti Martini in eodem loco; capellam Virgiliani, capellam Sanctæ Mariæ in Posterula; cœnobium Sancti Petri in Flumicello; capellam Sancti Georgii in Scisciano, capellam Sanctæ Mariæ in Urago; capellam Sancti Emiliani in Subvinca; capellam Sancti Georgii in Cellatica; duas capellas in Salis Sancti Thomæ et Sancti Stephani; capellam Sancti Salvatoris in Castello Nave; capellam

Sancti Zenonis in Andule, capellam Sancti Faustini in Bareliaca; capellam Sancti Michaelis in Nubilento; in casale Mauri, duas capellas Sancti Stephani et Sancti Quirici, xenodochium Sancti Georgii in Sisinisco; capellam casalis Pauli, capellam Sancti Filastrii in Casale; titulum Sancti Joannis in Ruvereto, capellam Sancti Faustini in Castroclare, capellam Sancti Martini in Adro; duas capellas in curte casali Sanctæ Mariæ et Sancti Petri; in Castellione duas capellas Sanctæ Mariæ et Sancti Emiliani; in Mairano capellam Sancti Andræ apostoli. Præterea quicquid de suis bonis Gerardus Zanulus et Berta uxor ejus, atque Richelda relicta quondam Girardi Bonizonis; diadema quoque et ingeleada Ecclesiæ vestræ, rationabiliter contulerunt. Omnes decimas civium et suburbanorum et territorii ad civitatis plebaticum pertinentis, sicut a vestris prædecessoribus quiete hactenus et rationabiliter possessæ sunt. Possessiones quas ad vestræ sustentationis usum traditas in oppidis, villis, vel aliis prædiis in silvis, molendinis, aut piscationibus legitime habetis. Porro possessiones sive domos clericorum et earumdem possessionum homines a fodro et aliis publicis functionibus, sicut ab imperatoribus statutum est, liberos esse præcipimus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocæsani episcopi canonica justitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Hubaldus presbyt. card. tit. Sanctæ Præxedis ss.

Ego Aribertus presbyt. card. tit. Sanctæ Anastasiæ ss.

Ego Guido presbyt. card. tit. Pastoris ss.

Ego Jordanus presb. card. tit. Sanctæ Susannæ ss.

Ego Oddo diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Octavianus diac. card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Gregorius diac. card. S. Angeli ss.

Ego Joannes diac. card. S. Mariæ Novæ ss.

Ego Jacintus diac. card. S. Mariæ in Cosmedin ss.

Datum apud Leouense monasterium per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diac. card. et cancell., v Id. Sept., ind. xi, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero domini Eugenii papæ III anno quarto.

CCCXIX.

Henrico episcopo Morariensi commendat G [uidonis] diac. card., legati in Poloniam missi, negotia tam ibidem quam in alia terra illa quæ noviter luce Christianæ fidei est perfusa, efficienda.

(Anno 1148, Sept. 13.)

[THEINER, *Disquis. critic.*, 211.]

EUGENIUS episcopus, S. S. D., venerabili Moraviensi episcopo S. et A. B.

Qui de fratrum suorum charitate confidit, ei mandare quæ agenda fuerint non recusat. Quia igitur de persona tua valde confidimus, per præsentia tibi scripta mandamus, quatenus dilecto filio nostro G. diacono cardinali, prudenti siquidem et honesto viro, cui in Poloniæ partibus vices nostras commisimus, in his quæ sibi agenda incumbat tam in Polonia quam in terra illa quæ noviter luce Christianæ fidei est perfusa, tanquam apostolicæ sedis vicario diligenter assistas, ipsique opem et consilium studeas exhibere, ut dum per discretionis tuæ solatium vel favorem subsidium fuerit assecutus (quanto circa Romanam Ecclesiam charitatis vinculo sis astrictus manifestes), et ille Deo grata et hominibus fructosa per ipsius miseriam operetur.

Datum Parmæ, Idib. Sept.

CCCXX.

Sugerium abbatem laudat quod statum ecclesiæ S. Genovesæ ordinaverit.

(Anno 1148.)

[MANSI, *Concil.*, xxi. 640.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGERIO abbati S. Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam ad religiosorum spectat officium, ut religionem diligant et defendunt, et eam diligenti studeant sollicitudine propagare, discretionem tuam in Domino commendantes, paternæ charitatis debite congaudemus, et tibi gratias referimus, quod in ecclesia Sanctæ Genovesæ per tuum studium et laborem Deo grata religio statuta esse dignoscitur, et per Dei gratiam conservatur. Verum, quia devotionis affectus in bonis illis, paternis exhortationibus ampliatur, dilectionem tuam commememus et exhortamur in Domino, quatenus fratribus præfatæ ecclesiæ, sicut bene cœpisti, diligenter assistas; ut omnipotens Deus, qui bonæ voluntatis est auctor, et inspectionis inspector, personam tuam in præsentii placitis sibi bonis adornet, et eam in futuro, cum sanctis, æternis gaudiis faciat congaudere, et nos sollicitudinem tuam condignis gratiarum

actionibus prosequamur. Præterea dilectio tua omnimodis efficere studeat, ut thesaurus et instrumenta ipsius ecclesiæ, quæ adhuc per sæculares canonicos detinentur, abbati et fratribus in eadem ecclesia commercantibus assignetur.

CCCXXI.

Monasterium S. Mariæ in Arena Vratislaviense confirmat.

(Anno 1148, Oct. 19.)

[STENZEL, *Scrip. R. Si.*, II, 164.]

CCCXXII.

Ad Joannem electum Placentinum.

(Anno 1148, Nov. 9, not.)

[MURATORI, *Rer. Ital. Script.*, II, I, 203.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio JOANNI Placentino electo, salutem et apostolicam benedictionem.

Nobis non exstat incognitum, et tua [et a tua] non credimus excidisse memoria, quod tam per litteras nostras Placentinæ Ecclesiæ, quam viva voce te præsentem dedimus in mandatis, ut proxime præterita S. Lucæ festivitate nostro te conspectui præsentari, ven. fratri MOISI Ravennati archiepiscopo respondere, et quod dictaret justitia exsequi, præparata. [præparata.] Verum quia præfato termino ad nostram venire præsentiam, vel responsales litteras transmittere, quæ aliquam rationabilem causam ostenderent, subterfugisti, prædecessorum nostrorum privilegiis, et scriptis eorum, et nostris diligenter inspectis, communicato fratrum nostrorum consilio, judicavimus, ut tu, et successores tui Placentini electi a Ravennate archiepiscopo tanquam metropolitano proprio consecrationem sine contradictione suscipiant, et ei obedientiam et reverentiam sine molestia difficultatis exhibeant. Per præsentiam itaque [a nobis] scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus usque ad octavas Epiphaniæ præfatum fratrem Ravennatem archiepiscopum adeas, et ab eo tanquam metropolitano proprio consecrationem accipias; quod si non feceris ex nunc te ab administratione Ecclesiæ Placentinæ suspendimus.

Datum Pisis, v Idus Novembris.

CCCXXIII.

Clerum populumque Placentinum jubet metropolitano archiepiscopo Ravennati parere.

(Anno 1148, Nov. 9.)

[*Ibid.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis clero et populo Placentino, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut obediens per obedientiam virtutum custodiam tenet; ita inobediens per inobedientiam peccatorum cumulum introducit. Est enim quasi peccatum ariolandi, repugnare, et velut scelus idololatriæ est nolle acquiescere. Per præsentiam itaque scripta mandamus atque præcipimus, quatenus ven. fratri nostro Ravennati archiepiscopo, tanquam metropolitano vestro, obedientiam et reverentiam

A deferatis, ne super vos [irata] querela ad nostras aures pervenire debeat, et nos inobedientiam vestram punire districtius compellamur.

Datum Pisis, v Idus Novembris.

CCCXXIV.

Ad Moysem Ravennatem archiepiscopum. — Ut electi Placentini episcopi, ab ipso et successoribus consecrationem accipiant.

(Anno 1148, Nov. 16.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 665.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri MOYSE Ravennati archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem.

Dilecti filii nostri Placentini canonici, obeunte venerabili fratre nostro ARDUINO bonæ memoriæ episcopo, dilectum filium nostrum Joannem abbatem de Columba in patrem sibi et episcopum elegerunt: et ut ipsa electio firmitatem auctoritatis nostræ munimine sortiretur, cum essemus Antisiodori, per nuntios suos humiliter postularunt. Nos vero Ravennati Ecclesiæ tanquam speciali filie nostræ suam justitiam conservare volentes, eorum petitiones tunc non duximus admittendas. Postmodum vero iidem filii nostri apud Treverim nostro se conspectui repræsentantes, id ipsum a nobis instantius petierunt, asserentes possessiones episcopatus et bona, nisi firmaretur electio, devastari nimium, et consumi, et nullam esse personam quæ tibi super hoc et Ravennati Ecclesiæ responderet, cum multas rationes dicerent se habere pro quibus Placentini electi, a Ravennate archiepiscopo consecrationem accipere non debebant. Nos itaque necessitatibus Placentinæ Ecclesiæ, paternæ charitatis debito, prospicere cupientes, electionem ipsam in omnibus, salvo jure Ravennatis Ecclesiæ, per apostolica scripta mandavimus, ut proxime præterita S. Lucæ festivitate nostro se conspectui præsentaret, tibi respondere, et quæ justitia dictaret exsequi præparati. Cum autem apud Papiam pervenimus, præsentibus dilecto filio nostro electo et clericis Placentinis, tu, frater archiepiscopo, humiliter postulasti, ut instrumenta et rationes Ravennatis Ecclesiæ attentius audiremus, et ipsis canonicum finem imponeremus. Nos vero eas usque ad terminum utrique parti præfixum audire distulimus, et tam ibi quam alteri parti dedimus in mandatis, ut memorato termino, omni oppositione seposita, ad nostram præsentiam veniretis. Cum igitur præfixo termino idem electus, per se aut per responsales qui sufficienter rationem ostenderent ad nostram venire præsentiam contempsisset, privilegiis prædecessorum nostrorum felicitis memoriæ Gelasii, Calixti, Honorii et Innocentii Romanorum pontificum, et scriptis eorum et nostris diligenter inspectis, in quibus continebantur præcepta, ut memoratus frater noster bonæ memoriæ ARDUINUS Ravennati archiepiscopo tanquam metropolitano suo humiliter obediret, communicato fratrum nostrorum consilio judicavimus, ut Placentini

tinus electus et illi qui ei succedent, a te, frater archiepiscopo, et successoribus tuis tanquam a suis metropolitanis consecrationem sine contradictione suscipiant, et eis de cætero subjectionem, obedientiam et reverentiam tanquam proprio metropolitanano absque molestia difficultatis exhibeant, salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Si quis autem hujus nostræ definitionis paginam sciens, etc.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego, etc.

Dat. Pisis, per manum Guidonis diac. card. et cancellarii, iv Idus Novemb., indict. xii, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero domini Eugenii papæ III anno iv.

CCCXXV.

Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Lunensi.

(Anno 1148, Nov. 11.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, I, 845.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, ven. fr. GOTIFREDO Lunensi episcopo, ejusque successoribus canonice institutis, in perpetuum.

In eminenti sedis apostolicæ specula disponente Domino constituti, et injuncto nobis apostolatus officio fratres nostros episcopos debemus diligere, et Ecclesiis sibi a Deo commissis suam justitiam conservare. Eapropter, ven. frater noster in Christo Gotifrede episcopo, tuis justis postulationibus debita benignitate gratum impertientes assensum, B. Dei Genitricis semperque virginis Mariæ ecclesiam de Luna, cui Deo auctore præesse dignosceris, sub B. Petri nostraque protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuantes ut quasunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis nominibus duximus exprimenda: Plebem S. Stephani de Unsilia cum capella de Vallechia, et aliis capellis suis, plebem S. Viti de Castello Agnulfii, plebem de Massa, plebem de S. Vitale, plebem S. Laurentii de monte Libero, plebem de Carraria, plebem S. Mariæ de Sarzana, plebem S. Andree de Sarzana, plebem S. Stephani de Cerreto, plebem de S. Venerio, plebem de S. Vectiano, plebem de Marvasco, plebem S. Petri de portu Veneris, plebem de Ceula, plebem de Rubiano, plebem de Cornia, plebem de Pignone, plebem S. Andree de Castello, plebem de Bollano, plebem S. Petri de Castello, plebem S. Laurentii, plebem de Ollano, plebem S. Cypriani de Capite pontis, plebem de Viano, plebem de Soleria, plebem S. Pauli, capellaniam S. Mariæ de Pugnano, ecclesiam S. Margaritæ de Castro Verucula, ecclesiam S. Michaelis de Saxo Albo, plebem de S. Crispiano, plebem de Venelia, plebem de Bagnione, plebem de Vico, plebem de Tarano, plebem S. Cassiani de Verteola, plebem de Vigniola cum omnibus capellis suis, quas juste et canonice possidetis.

A Decernimus vero, ut nulli hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, aut ablatas retinere, minuere, aut aliquibus fatigationibus, vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur, etc. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Conradus Sabinus episcopus.

Odo diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Gregorius diaconus card. Sancti Angeli.

Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Joannes diaconus card. Sanctæ Mariæ Novæ.

B Ubaldus presb. card. tituli SS. Jo. et Pauli.

Guido diaconus S. Laurentii, et Damasi presb. card.

Julius presb. card. S. Marcelli.

Datum Pisis per manum Guidonis, S. R. E. diaconi card. et cancellarii, iii Idus Nov., ind. xii, Incarn. Dom. anno 1148, pontif. vero D. Eugenii papæ III an. iv.

CCCXXVI.

Bulla qua confirmantur eremo Camaldulensi donationes Hieronymi episcopi Aretini.

(Anno 1148, Nov. 15.)

[MITARELLI, *Annal. Camaldul.*, t. III, p. 446, ex autographo Fontis-boni § Privilegia, n. 31.]

C EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis AZONI priori Camaldulensi ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Locorum venerabilium cura nos admonet pro eorum pace et quiete sollicitè cogitare, et ea quæ a fratribus nostris ad utilitatem ipsorum rationabiliter stabilita sunt, auctoritatis nostræ munimine roborare. Ideoque, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et Camaldulense monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, statuantes ut quasunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus ea, quæ a venerabili fratre Jeronymo Aretino episcopo ejusque prædecessoribus Camaldulensi eremo concessa sunt, nominatim duximus exprimenda: Omnia videlicet quæ Bernardus Sidoniæ filius aut pater ejus ab ecclesia Sancti Donati et ab Aretinis episcopis habuerunt, quemadmodum in eorundem episcoporum privilegiis continetur, etc.

Nulli ergo hominum liceat jam dictum eremum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet aliis molestiis fatigare, sed omnia integra conserventur

eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

FAC MECUM, DOMINE, SIGNUM IN BONUM.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Hubaldus presbyt. cardinalis tit. Sanctorum Joannis et Pauli ss.

Ego Gilbertus indignus sacerdos tit. S. Marci ss.

Ego Guido presb. card. tit. Sanctorum Laurentii et Damasi ss.

Ego Aribertus presb. card. tit. Sanctæ Anastasiæ ss.

Ego Julius presb. card. tit. S. Marcelli ss.

Ego Guido presb. cardin. tit. Pastoris ss.

Ego Jordanus presb. card. tit. S. Susannæ ss.

Ego Oddo diacon. cardin. Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Octavianus diac. card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Gregorius diacon. card. S. Mariæ Novæ ss.

Ego Jacinthus diac. card. S. Mariæ in Cosmedyn ss.

Ego Joannes diac. card. S. Mariæ Novæ ss.

Datum Pisis per manus Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, Idibus Novembris. indictione XII, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero Eugenii papæ III anno III.

CCCXXVII.

Bulla pro parthenone S. Hilari in episcopatu Fesulano sita.

(Anno 1148, Nov. 15.)

[LAMI. *Deliciae erudit.*, 1737, p. 213.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus AGNETI abbatisse monasterii S. Hilari in episcopatu Fesulano siti, ejusque sororibus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine vero cultu religionis nec charitatis unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhibere fructum, expedit apostolicæ auctoritati religiosas personas et religiosa loca sedis apostolicæ munimine confovere. Proinde, dilectæ in Domino filix, vestris justis postulationibus clementer annuimus,

et præfatum monasterium in quo divino mancipatæ estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut omnia castella, prædia, jura, ecclesiæ, curtes, vineæ, terræ cultæ sive incultæ cum pertinentiis suis, quæcunque etiam idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu etiam aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, et illibata permaneant. Ipsum vero monasterium in eodem statu et religione sanctimonialium, quotidie in religione proficiens, sicut ab exordio sui statutum est, perpetuo manere sancimus; prædecessorum quoque nostrorum felicitis memoriæ Alexandri et Cælestini Romanorum pontificum vestigiis inhærentes, integras decimationes de cultis et incultis terris, et cæteris rebus vestris, ad usum pauperum et peregrinorum, apostolica vobis auctoritate concedimus et firmamus. Consecrationes vero altarium seu basilicarum, et clericorum vestrorum ordinationes, qui ad sacros ordines fuerint promovendi a diocæsano suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit et gratiam atque communionem sedis apostolicæ habuerit, et ea gratis et absque aliqua pravitate vobis voluerit exhibere. Alioquin licet vobis catholicum quemcunque malueritis adire antisitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulatur indulgeat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva nimirum in omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove canonice commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Dei nostri Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

✱ Loco circuli.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus s.

Ego Conradus Sabinensis episcopus s.

Ego Ogdo diacon. cardinal. S. Georgii ad Velum Aureum s.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Ubaldus presbyt. card. SS. Joannis et Pauli.

Ego Giliertus indignus sacerdos tit. S. Marci.

Ego Guido presbyt. card. tit. SS. Laurentii et Damasi.

Ego Julius presbyt. cardinalis tit. S. Marcelli.

Ego Joannes diaconus cardinal. S. Mariæ Novæ.

Datum Pisis per manum Guidonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis et cancellarii, xvii Kal. Decembris, indict. xiv, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero Eugenii III papæ anno iv.

CCCXXVIII.

Bulla pro monasterio sanctimonialium Sancti Martini de Agello.

(Anno 1148, Nov. 18.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, V, 997.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus AGNETI abbatissæ monasterii Sancti Martini de Agello, ejusque sororibus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Prudentibus virginitibus, quæ accensis lampadibus per opera sanctitatis præparant ire obviam Sponso, apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cuilibet temeritatis incursus eis a proposito revocet, aut robur (quod absit!) sacræ religionis infringat. Eapropter, dilectæ in Domino filiæ, vestris justis postulationibus elementer annuimus, et præfatum monasterium Sancti Martini de Agello, quod specialiter beati Petri juris existit, in quo divino estis obsequio mancipatæ, sub beati Petri, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuantes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, et beati Benedicti Regulam, in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quasunque possessiones, quasunque bona, idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, vel in futurum concessionem pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Locum ipsum in quo monasterium vestrum situm est, cum omnibus adjacentiis et pertinentiis suis; terras, vineas, decimas, et redditus vestros, et alia omnia, quæ ad monasterium dictum pertinere noscuntur apud Massam Marchionum: ecclesiam Sancti Pancratii et ecclesiam Sancti Reinigii; et omnes res seu bona quæ Jolita, relicta quondam Ubaldi et Sigifredi de Bozano, prædicto monasterio donationis seu oblationis titulo tradiderunt, præfato monasterio præsentis scripto firmamus. Sane terrarum vestrarum, quas nunc possidetis, sive in antea possidebitis, quocunque jure juste quæsitæ, et quas de novo excolitis, vel in posterum excolitis, secundum consuetudinem hactenus observatam, nullus a vobis decimas præsumat exigere. Liceat quoque vobis personas liberas et absolutas a sæculo fugientes ad conversionem recipere, et eas sine contradictione qualibet retinere. Porro sepulturam ipsius loci liberam esse

A decernimus, ut eorum qui se illuc sepeliri deliberaverunt, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur in parte testamenti canonici portione. Libertatem et immunitatem vobis a diocæsano episcopo indulgemus. Oleum quoque infirmorum, et ordinationes clericorum vestrorum a diocæsano suscipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et ea gratis et absque pravitæ aliqua vobis volumus exhiberi; alioquin quem malueritis, catholicum adeatis antistitem, qui nostra auctoritate, quod postulatur, indulgeat. In prænominationis etiam ecclesiis sit vobis facultas canonice ponendi presbyteros, quemadmodum legitime usque ad hæc tempora noscimini tenuisse. Præcipimus etiam ut nullas ecclesias eidem monasterio pertinentes, quas in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum acquirere contigerit, inquietare, vel in ipsis Domino famulantibus, aut rebus eorum injuriam vel molestiam irrogare, seu novas et indebitas exactiones ipsis præsumat imponere. Libertates insuper et immunitates antiquas et rationabiles consuetudines Ecclesiæ vestræ concessas, et hactenus observatas, ratas habemus, easque futuris temporibus illibatas manere censemus.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium tenere perturbare, vel ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia illibata et integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Si quæ igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, etc.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Bene valete.

Ego Conradus Sabinensis episcopus subscripsi.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis titulo Sanctorum Joannis et Pauli subscripsi.

Ego Julius presbyter cardinalis titulo Sancti Marcelli subscripsi, etc.

Datum Pisis per manum Guidonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, xiv Kalendas Decembris, indictione xii, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero domini Eugenii papæ tertii anno quarto.

CCCXXIX.

Ad Antissiodorensem, et Suessionensem episcopos et abbatem Sugerium.—De electione episcopi Atrebatensis.

(Anno 1148.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 644.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus H. Antissiodorensi, G. Suessionensi, episcopis, et dilecto filio suo abbati S. Dionysii Sugero, salutem et apostolicam benedictionem.

Dilectus filius noster L. Atrebatensis archidiaconus ad nostram præsentiam veniens, quod de filio nostro magistro H. factum est longe aliter nobis et fratribus nostris exposuit, quam per Adam et socios ejus ipsius Ecclesiæ canonicos fuerat nuntiatum. Significavit enim quod quidam Atrebatenses canonici ipsum filium nostrum magistrum H. in Atrebatensem episcopum contra sanctorum Patrum statuta post appellationem, quæ ad nos eis præsentibus et audientibus facta est, eligere præsumperunt. Ideoque per præsentia scripta vobis mandamus, quatenus, utraque parte ante vestram evocata præsentiam, allegationes hinc inde diligentius audiat; et si hoc verum esse constiterit, electionem ipsam, appellatione remota, cassetis. Præterea quoniam, sicut ex relatione prædicti filii nostri L. et sociorum ejus accepimus, post appellationem ad nos factam sunt suis redditibus spoliati; nihilominus vobis præsentium auctoritate mandamus, ut eis ablata cum integritate restitui faciatis.

Datum Pisis.

CCCXXX.

Bulla pro Guidone abbate monasterii S. Mariæ de Morrone.

(Anno 1148, Nov. 22.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, III, 1463.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GUIDONI abbati Sanctæ Mariæ de Morrone, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regulariter substituendis in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et prædecessoris nostri felicitis memoriæ papæ Innocentii vestigiis inhærentes, monasterium beate Dei Genitricis Mariæ, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communitimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu etiam aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Partem vestram in ipso castro et curte ejus, plebem et capellam ejusdem castri, cum decimis suis. Et quidquid habetis in curte Aquisiana. Balneum et aqueductum usque in Cascina. Terras quas habetis in Palude et Pantano cum decimis earum. Ecclesiam de Thora cum suis pertinentiis. Ecclesiam de Montanino cum medietate castri et pertinentiis suis, salva convenientia, quæ inter Ubertum venerandæ memoriæ Pisanum archiepiscopum, et Gerardum abbatem facta est, et scripto firmata. Si qua vero libera et absoluta persona in vita sua, sive in morte in suprascripto monasterio se conferre voluerit, recipiendi

A eam absque ulla contradictione liberam facultatem habeatis, salva justitia matricis Ecclesiæ.

Decernentes, ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Conradus Sabinensis episcopus subscripsi.

Ego Oddo diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum subscripsi.

Ego Guido presbyter cardinalis titulo Sanctorum Laurentii et Damasi subscripsi.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli subscripsi.

Datum apud Sanctum Geninianum, per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, decimo Kalendas Decembris, indictione XII, incarnationis Dominicæ anno millesimo quadragesimo octavo, pontificatus domni Eugenii papæ anno quarto.

CCCXXXI.

Mundiburdium papale datum monasterio Scotorum ad Sanctum Jacobum Ratisbonæ.

(Anno 1148, Nov. 29.)

[RIED, *Cod. diplom. Ratisbon.*, I, 219.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis CHRISTIANO abbati monasterii Sancti Jacobi Ratisponen. ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur quod rationi et honestati convenire videtur, animo nos decet libenter concedere et petentium desideriis congruum imperitari suffragium. Eapropter, dilecti in domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et prædecessoris nostri felicitis memoriæ papæ Calixti vestigiis inhærentes, monasterium ipsum, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communitimus, statuentes ut ordo monasti-

cus in eodem monasterio institutus secundum beati A Benedicti regulam futuris ibidem temporibus inviolabiliter conservetur. Præterea quæcunque bona, quascunque possessiones idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu etiam aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, minuire seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimode profutura, salva Ratisponensis episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit reatum suum, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat: cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Sene per manum Guidonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diac. card. et cancellarii, III Kal. Decembris, indictione XII, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus vero domini Eugenii papæ III anno quarto.

(*Plumbum. Eugenius PP. III.*)

CCCXXXII.

Ad domnum abbatem Sugerium. — De negotio ecclesiæ S. Genovesæ.

(Anno 1148 ?)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 641.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGERIO abbati Sancti Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam sicut litterarum tuarum nobis inspecta series patefecit, nuntios et litteras tuas ad nostram præsentiam in proximo es transmissurus, qui Sanctæ Genovesæ negotium nobis plenius aperiant et ostendant, tibi nunc per latorem præsentium non duximus respondendum. Cum vero nuntii tui nobis ipsum negotium plenius intimantes, nostro se conspectui præsentabunt, tunc quod faciendum fuerit auctore Domino faciemus. Interim autem tua dilectio diligenter invigilet, ut quod jam divina gratia, et tuo adjutorio, ex maxima parte perfecimus, destrui nullatenus patiaris.

CCCXXXIII.

Ad Sugerium abbatem. — De ecclesiæ S. Genovesæ negotio.

(Anno 1148 ?)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 642.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGERIO abbati S. Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum sit discretioni tuæ quod non ideo venerabilem fratrem nostrum Hug. Antissiodorensem episcopum tibi in denuntiationem sententiæ nostræ adjunximus, ut de te aliquatenus diffidere debeamus, cum præterita et sortia facta futuræ constantiæ exhibeat argumenta; sed ut Sanctæ Genovesæ sæculares canonici in te specialiter invidiæ causas non habeant exercere, tibi jam dictum fratrem nostrum duximus adjungendum. Tua itaque interest, quatenus taliter in incepto bono firmus existas, ut sicut religionis plantator videris, ita et conservator ipsius debeas auctore Domino judicari.

CCCXXXIV.

Ad Sugerium abbatem. — Ut Hugoni Victorino expensas ad Romanum iter largiatur; et de negotio ecclesiæ S. Genovesæ.

(Anno 1148 ?)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 642.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGERIO abbati S. Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

De dilectione tua plurimum confidentes, omnia quæ portare consuevit charitas, imponere tibi nullatenus dubitamus. Quia ergo dilectus filius noster Hugo canonicus S. Victoris ad nos rediturus est, benevolentiam tuam rogamus, quatenus ei equitaturam unam et expensas, quæ pro ipsa et ejus sessorum in reditu sibi sufficiant, largiaris; abbati ac fratribus Sanctæ Genovesæ ex nostra parte injungas, ut de redditibus decanatus, qui assignari eisdem fratribus debent, viginti quinque libras Proviensium, quas ad opus ecclesiæ a creditoribus suscepisse dignoscitur, eidem Hugoni restituant. Præterea discretioni tuæ notum fieri volumus, quod pro eo ut causæ inimicitarum sæcularium clericorum ejusdem ecclesiæ contra te minuerentur, venerabilem Hugonem Antissiodorensem episcopum tibi adjunximus, sicut potuisti ex aliarum inspectione litterarum, quas tibi transmisimus, agnovisse.

CCCXXXV.

Ad Wibaldum abbatem et fratres Corbeienses. — Ut nullum apud eos locum Henricus depositus inveniat.

(Anno 1149, Jan. 1.)

[MARTEN, *Collect.*, II, 293.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio WIBALDO abbati et capitulo Corbeiensi salutem et apostolicam benedictionem.

Quantum sit necessarium religiosorum monachorum quieti prospicere, et de ipsorum utilitate sollicitè cogitare, antea actum officium, quod in abbatiæ regimine gessimus, nos informat, et Creator

omnium Deus per hoc quod Mariæ causam contra Martham assumpsit, evidentius patefecit. Inde est, quod tranquillitati vestræ in quantum possumus, comitante justitia, prospicere cupientes, venerabilibus fratribus nostris archiepiscopis, episcopis et aliis Ecclesiarum prælatis per regnum Teutonicum constitutis, per apostolica scripta mandavimus, quod J. quandiu Henricus quondam Corbeiensis abbas, quem dilectus filius noster Thomas bonæ memoriæ presbyter cardinalis deposuit, in suæ pravitatis proposito perduraverit, in suis Ecclesiis nequaquam recipiant, et ipsi adversus vos et monasterium vestrum nullum solatium, nullum sustentamentum impendant. Tua itaque, dilecte in Domino fili Wibalde abbas, interest ut sollicitudinem tuam exerceas, et ita commissos tibi oratione et cura providenti custodias, ut leo quærens quem devoret, nullam eos dilaniandi occasionem inveniat, quatenus dum religione et honestate decoros, quorum suscepisti curam, reddideris, et præmia labori tuo Dei et hominum mediator, assueta pietate concedat, et in æterna requie cum suis sanctis faciat gratulari. Vobis autem universis, qui de Corbeiensi collegio estis, per præsentia scripta mandamus ut ejus filii nostri Wibaldi abbatis vestri monita suscipiatis humiliter et servetis, ut in ejus persona Christum videamini, cujus minister est, honorare.

Datum Viterbii, Kal. Januarii.

CCCXXXVI.

Radulphi episcopi Hortani et canonicorum Majoris Ecclesiæ controversias adjudicat.

(Anno 1149, Jan. 2.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, I. 756.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis LEONI primi Majoris ecclesiæ B. Mariæ Orientalis, ejusque filiis salutem et apostolicam benedictionem.

Ne oblivionis obscuritas per desuetudinem humanis mentibus ingeratur, quod super causarum litigiis judicatum fuerit, vel decisum scripturæ debite memoriæ commendare, ut per hoc secutura posteritas habeat, quod futuris temporibus evidenter agnoscat. Quapropter quæ super quæstionibus, quæ inter vos et ven. fratrem nostrum Rodulphum episcopum vestrum in nostra præsentia ventilata, et nobis determinata sunt præsentis scripti serie præcipimus adnotari. Juxta itaque Ecclesiæ vestræ antiquas consuetudines firmiter statuimus, ut ecclesias, terras, vineas, et oblationes, de quibus quæstio vertebatur, habeatis, et pacifice teneatis, exceptis de quatuor festivitibus, in quibus episcopus habeat quartam partem de panibus, videlicet in Nativitate Domini, in prima Dominica Quadragesimæ, in Pascha, et in Assumptione B. Mariæ, in Nativitateque et in Pascha habeat monetam et faciat omnibus vobis procurationem in Cœna Domini; insuper habeatis medietatem de publicis pœnitentiis, et de sacris, et ordinationibus ubicunque episcopus, et per totum episcopatum fecerit. Cum vero

A episcopus per festivitates iverit, habeat secum diaconum et subdiaconum et duos alios ex vobis, et quando vadit per comitatum, ducat secum duos de vobis, quos tu, fili prior, et post tuum obitum successores tui ad hoc elegeritis. Præterea quæcunque alia bona prædictus noster frater episcopus, et vos in episcopatu juste et canonice, Domino propitio, poteritis adipisci, vos, et successores vestri cum episcopo, suisque successoribus quiete et communiter de cætero habeatis. Si quis autem contra, etc.

Datum Viterbii, quarto Nonas Januarii.

CCCXXXVII.

Ad Hugonem Sancti Augustini monasterii Cantuariæ abbatem.

(Anno 1149, Jan. 18.)

[Chron. W. Thorn, ap. TWISDEN, *Hist. Angl. Script.*, II, 1808.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio HUGONI S. Augustini Cantuariæ monasterii abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Antiquus humani generis inimicus his qui se Christi discipulos publicis actibus profitentur, assueta insidiari nequitia non quiescit, sed assidua calliditate laborat, ut animas Creatori omnium servientes in qualibet parte decipiat, et eas in odiuin Creatoris adducat. Cujus suggestionem, cum tu interdicti sententiam quam ex nostro mandato venerabilis frater noster Theobaldus Cantuariensis archiepiscopus promulgavit susciperes humiliter et teneres, fratres tamen tui, monasticæ disciplinæ consideratione postposita, divina officia, prout in veritate comperimus, celebrarunt. Ne igitur tantus excessus maneat impunitus, et multis aliis tribuatur materia simile committendi, tandiu postquam præsentia scripta susceperis, monasterium cui præsides a divinis præcipimus officiis abstinere, quandiu post interdictum ibi fuerint indebite celebrata. Illos vero qui nostro se conspectui præsentaverunt, satisfactione suscepta, a vinculo excommunicationis absolvimus. Priorem vero et Willelmum qui caput et inventores hujus contumaciæ exstiterunt, quos videlicet frater noster archiepiscopus excommunicationis sententia innodavit, ei gratia sedis apostolicæ potestatem absolvendi concessimus. Nolumus autem ut pro eo quod ei in hoc facto deferimus, per eum vel per successores suos monasterio Sancti Augustini contra antiquam ejus consuetudinem vel privilegia ab apostolica ei sede concessa gravamen aliquod in posterum inferatur. Porro priorem pro rebellionem et contumacia ab officio prioratus suspendimus, ea videlicet ratione, ut nullus absque nostro mandato licentiam habeat eandem sententiam relaxandi. Alios vero monachos qui participatione excommunicatorum maculam traxerunt, tibi committimus absolvendos.

Data Viterbii, xv Kal. Februarii.

CCCXXXVIII.

A

CCCXXXIX.

Bulla pro eremo Fontis Avellani.

(Anno 1149, Jan. 31.)

[MITTARELLI, *Annal. Camaldul.*, IX, 28.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis SABINO eremi Fontis-Avellani priori ejusque fratribus regularem vitam professis, in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, etc. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et prædictum locum, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona ecclesia Sanctæ Crucis in prædicto eremo sita in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitate regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permancant. Concedimus vobis ut clericos seu laicos liberos e sæculo fugientes ad conversationem suscipiendi facultatem absque alienjus contradictione liberam habeatis. Præterea laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimentis vestrorum animalium nullus omnino a vobis decimas exigere præsumat. Possessiones etiam quas in massa Sorbituli habetis vel in posterum juste poteritis adipisci, sicut B. memoriæ prædecessoris nostri papæ Leonis privilegio continetur, vobis apostolicæ sedis munere roboramus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Viterbii per manus Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, secundo Kal. Februarii, indictione vi, Incarnationis Dominicæ anno 1148, pontificatus domni Eugenii papæ III anno quarto.

Privilegium pro monasterio S. Petri Mutinensi.

(Anno 1149, Febr. 8.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, IV, 185.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PLACITO abbati monasterii Sancti Petri, quod foris Mutina situm est, ejusque fratribus tam præsentibus, quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Sicut devoti et humiles filii sunt paternæ affectionis solatio confovendi, ita rebelles et elati pro delictorum suorum merito puniendi. Inde est quod Mutinensium contumaciam et graves excessus, quos cum contra mandata sedis apostolicæ commiserunt, communicato consilio fratrum nostrorum, tam cardinalium quam aliorum episcoporum, Mutinensem Ecclesiam in perpetuum episcopali dignitate privavimus, et ipsius parochiam per vicinos episcopatus divisimus. Monasterium Beati Petri, in quo divino mancipati estis obsequio, in jus et proprietatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ reservavimus. Ipsum itaque cum omnibus bonis suis sub Beati Petri et nostra protectione susceptum, præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, etc., in quibus hæc nominatim duximus exprimenda: Terram videlicet ipsam in qua idem monasterium constructum est, cum finibus suis, quemadmodum in scriptis vestris continetur. Ecclesiam Sancti Joannis Baptistæ, et decimas et sepulturas, quas infra civitatem ex antiquo habetis. Duo molechina cum aqueductibus suis juxta civitatem. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Massa. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Muniano. Ecclesiam Sancti Geminiani de Saviniano. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Ambiliano. Ecclesiam Sancti Geminiani de Turre. Ecclesiam Sanctæ Mariæ juxta Castellum Vetus. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Silva. Ecclesiam Sancti Michaelis de Palude. Castellum de Adiano cum ecclesiis Sancti Michaelis et Sanctæ Mariæ. Curticellam quæ dicitur Abrica, cum ecclesia Sancti Georgii. Ecclesiam de Alliano. Arcem quæ vocatur Cornetulum, cum ecclesia Sancti Martini. Ecclesiam Sancti Michaelis de Sorbetulo. Terram quam habetis in Crespellano, et in curte Pragatuli. Quæcunque præterea habetis in episcopatibus Regino, Ferrariensi, Veronensi et Paduano. Decernimus ergo ut nulli hominum liceat, etc., salva diocæsanorum episcoporum canonica justitia, etc.

Bene valete.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Conradus Sabinensis episcopus subscripsi.

Ego Ymarus Tusculanus episcopus subscripsi.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Prædixis subscripsi.

Ego In baldus presbyter cardinalis tituli Sanctorum Joannis et Pauli subscripsi.

Ego Jordanus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Susannæ subscripsi.

Ego Odo diaconus cardinalis Sancti Georgii ad A
Velum Aureum subscripsi.

Ego Octavianus diaconus cardinalis Sancti Nicolai
in Carcere Tulliano subscripsi.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli
subscripsi.

Ego Joannes diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ
Novæ subscripsi.

Datum Viterbii per manum Guilonis Sanctæ Ro-
manæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii,
sexto Idus Februarii, indictione xi, Incarnationis
Dominicæ anno 1149, pontificatus vero domini Euge-
nii III papæ anno iv.

CCCXL.

Henrico Moraviensi episcopo, de reditu populi ad obe-
diendam gratulatur. B

Anno 1149, Mart. 1.)

[BOCZEK, *Cod. apлом. Morav.*, I, 245.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vena-
rabili HENRICO, Moraviensi episcopo, salutem et apo-
stolicam benedictionem.

Cum de statu fraternitatis tuæ sollicitudinem ge-
reremus... nuntium tuum recepimus, qui te molestia
corporis a Deo visitatum, et populum, qui se a tua
subjectione subtraxerat, ad obedientiam tuam redi-
isse nuntiavit. Nos vero pro salute tua Dominum
deprecantes in his quæ prospere tibi succedunt fra-
ternitati tuæ paterno congaudemus affectu. Per præ-
sentia itaque scripta dilectioni tuæ mandamus, qua-
tenus populo tibi commisso præesse ita studeas et
prodesse, ut cum ipso gaudia æterna, Domino au-
xilante, percipere merearis. Præterea statum tuum,
quem semper prosperum esse optamus, litteris tuis
nobis frequenter notifices.

Datum Viterbii, Kalendas Martii.

CCCXLI.

Ad Henricum Moraviensem episcopum. — Ut Wla-
dyslaw, ducem Poloniæ, ab excommunicatione
absolvat.

(Anno 1149, Mart. 3.)

[*Ibid.*, 245.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vena-
rabili fratri HENRICO Moraviensi episcopo, salutem
et apostolicam benedictionem.

Sicut ad vestram credimus notitiam pervenisse,
L. dux Poloniæ, collecta Saracenorum multitudine,
quod nostris temporibus inauditum et inhumanum est,
terram Christianorum invasit, et multa mala inau-
mera et execrabilia in ea temerario ausu com-
misit. Unde frater noster L. boze memorix Gneznen-
sis ecclesiæ archiepiscopus, zelo justitiæ succensus,
ipsum excommunicationis vinculo innodavit. Nunc
autem, quoniam ipse archiepiscopus viam universæ
carnis ingressus est, et ipse dux per nuntios suos
a nobis absolvi postulat, et satisfactionem promittit,
per apostolica vobis scripta mandamus, quatenus
eodem duce ante præsentiam vestram evocato, con-

(70) Leg. Martii. JAFFÉ

PATROL. CLXXX.

gruo loco eum conveniat, et si in præsentia vestra
propria manu juramentum præstiterit, quod de
causa, pro qua excommunicatus est, mandatum nos-
trum, quod per nosmetipsos, sive per litteras, seu
per nuntium nostrum ei faciemus, suscipiat et ob-
serve, eum ab eadem excommunicatione absolvatis.
Hoc autem ab eo juramento suscepto causam ex-
communicationis et damna ab ipso et per illum il-
lata et totius rei veritatem, et quid ipse dux exinde
sustinere possit, vestris nobis litteris significetis, et
nos rei veritate cognita, quod inde statuendum fue-
rit, auctore Domino, statuemus.

Datum Viterbii, v Nonas Maii (70).I

CCCXLII.

Clero et plebi de Lemos et de aliis populis præcipit ut
episcopo Lucensi obediant, cui jam ex apostolicæ
sedis mandato eorum ecclesiæ fuerunt restitutæ,
quæ ab Ovetensi episcopo prius occupabantur.

(Anno 1149, Mart. 17.)

[RISCO (Florez) *España sagrada*, XLI, 307, ex cod.
Bracar. *Liber fidei* nuncupato.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, cunctis
filiis clero et populo de Lemos, de Sarria, de Fla-
moso, de Paramo, de utraque Neira, de Navia de
Suarna, de Buron, de Balonga, de Aviancos, de
Camba, et de Elma, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum ecclesiæ vestræ per legatos sedis apostolicæ
Lucensi Ecclesiæ quondam restitute fuerint, et ab
Ovetensi Ecclesia denuo illicite occupata, venerabili
fratri nostro M. Ovetensi episcopo tam litteris, quam
viva voce mandavimus ut eisdem ecclesiis venerabili
fratri nostro Lucensi episcopo cum integritate,
statuto termino, restitueret, et nimirum, prout ac-
cepimus, mandatis nostris, jam sicut debuit, humi-
liter obedivit. Et quia in sede justitiæ positi, omni-
bus suam debemus justitiam conservare, et Eccle-
siam paci et tranquillitati, salubriter, auxiliante Do-
mino, providere, per præsentia scripta universitati
vestræ mandamus atque præcipimus quatenus præ-
fato fratri nostro Lucensi episcopo, tanquam vestro
pontifici et animarum vestrarum pastori obedi-
entiam ac reverentiam humiliter deferatis.

Datum Viterbii, decimo sexto Kalendas Aprilis.

CCCXLIII.

Henrico Moraviensi episcopo quemdam recommendat.

(Anno 1149, Mart. 25.)

[BOCZEK, *Cod. diplom. Morav.*, I, 244.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, HEN-
RICO Moraviensi episcopo, salutem et apostolicam
benedictionem.

Lator presentium pro negotiis suis ad partes illas
venire disposuit. Quia igitur de prudentia tua et
honestate valde confidimus, dilectioni tuæ rogando
mandamus, quatenus ipsum pro beati Petri et no-
stri reverentia commendatum habeas, et apud ducem
salva nostra et tua honestate ipsum juvare studeas.

Datum Viterbii, vii Kalendas Aprilis.

CCCXLIV.

Ad archipresbyteros diocesis Mutinensis.

(Anno 1149, April. 8.)

[TIRABOSCHI, *Memorie Storiche di Modena*, III, 21.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis archipresbyteris de Sancto Martino in centum Ripis, de Bajoaria, de civitate nova, de Ganaceto, de Sancto Thoma de Lama, de Sorbaria, de Solaria, de Sancto Felice, de Masta, et de Ponte Ducis, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut per partes Italiae rumoribus discurrentibus nuntiatur, propter gravem Mutinensium contumaciam et excessus ejusdem civitatis parochias per vicinos episcopatus divisimus, quasdam vero ecclesias ipsius parochiae specialiter in nostra potestate servavimus. Et quoniam sedes apostolica consuevit humiles filios et devotos diligere propensius ac fovere, nos devotionem venerabilis fratris nostri A. episcopi et Regini populi attendentes, ipsi fratri nostro, ejusque successoribus, et per eos Reginae Ecclesiae vestras ecclesias cum omnibus capellis ad ipsas pertinentibus in perpetuum duximus concedendas. Per praesentia itaque vobis scripta mandamus atque praecipimus, quatenus praefato fratri nostro tanquam episcopo et animarum vestrarum rectori humiliter pareatis, et ejus monita et praecipua suscipiatis pariter et servetis. Quod si facere contempseritis, sententiam quam frater noster in vos iuste protulerit, nos, auctore Deo, ratam habebimus.

Datum Tusculani, vi Idus Aprilis.

CCCXLV.

Privilegium pro monasterio S. Petri Salzburgensis.

(Anno 1149, April. 10.)

[*Novissimum Chron. S. Petri Salzburg.*, p. 223.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis BALDERICO abbati Sancti Petri Salzburgensis monasterii ejusque fratribus ordinis sancti Benedicti praesentibus et futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Ad hoc Ecclesiae cura nobis a provisoro omnium bonorum Deo commissa est, ut religiosas foveamus personas, et beneplacentem Deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Nec enim Deo gratus alioquin famulatus impenditur, nisi ex charitatis radice procedens, a puritate religionis fuerit conservatus. Hoc nimirum charitatis intuitu, dilecti in Domino filii, nostri interventu venerabilis fratris Eberhardi Salzburgensis archiepiscopi vestris rationabilibus postulationibus duximus annuendum, statuentes ut regularis ordo qui secundum Deum et beati Benedicti Regulam per sanctum Rudpertum quondam vestrum abbatem et episcopum Salzburgensem in eodem loco introductus est, et institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur, ac omnia jura et privilegia quae praeter aliis ecclesiis ob celebrem antiquitatem, et merita fidei, quae multis gentibus a vobis illuxerunt, honorati estis, videlicet in prioritate loci

A dignioris, quod in stationibus et processionibus supra clericum, et canonicos ejusdem civitatis de mandato et institutione multorum Salzburgensium, et consensu canonicorum eorundem prout litteris privilegiorum archiepiscoporum et canonicorum per praefatum venerabilem fratrem nostrum Eberhardum plene informati sumus, semper habere consuevistis una cum caeteris praerogativis, quibus hactenus quieti possessione fuistis, vobis inconfusa permaneant. Sane ne quis vestrum clericus vel laicus post professionem exhibitam proprium quid habere, sine abbatis vel congregationis licentia, claustra monasterii deserere audeat, interdiximus; et tam vos, quam vestra omnia sedis apostolicae protectione munimus.

B Vobis itaque vestrisque successoribus in sancta religione mansuris beneficia ecclesiastica et alia omnia bona perpetuo possidenda sancimus, quae in praesentiarum juste et legitime possidetis, sive in futurum, largiente Domino, justis modis poteritis adipisci. Et ut tranquillius in eadem sancta religione persistere possitis, omnia quae venerabilis frater noster Conradus archiepiscopus ejusdem sedis pro simili conservatione jurium vestrorum statuit et ordinavit, videlicet, ut electionibus archiepiscoporum Salzburgensium abbas vester pro tempore existente semper interesse debeat loco vestri, ad quos olim spectabat et quem ipse una cum canonicis praefatae sedis elegerit. Archiepiscopus habeatur absque aliorum quorumcunque contradictione, et quae in resignatione ecclesiae plebesanae ejusdem civitatis de consensu ejusdem archiepiscopi reservatis in decimis, ut facultate familiam vestram utriusque sexus tempore Paschali providendi ut in Sabbato Paschae vel Pentecostes aliquos parvulos baptizandi in signum recognitionis antiquae matris. Obligationem quoque vobis sanctam a canonicis praefatae Ecclesiae S. Rudperti, ob varia bona, possessiones et translationem episcopatus Salzburgensis, et resignationem dictae ecclesiae plebesanae, prout in litteris memorati fratris nostri Conradi archiepiscopi plene continentur, una cum donatione ecclesiae in Mylbach, et decimis viginti quatuor patellarum salinarum ibidem, cum multis aliis bonis, quae successive tam praefati archiepiscopi, quam alii pia consideratione moti, ne personae vestri monasterii Domino famulantes assiduo studio pie vitae propter temporalium facultatum inopiam, quam ex translatione episcopatus et resignatione ecclesiae plebesanae praefatorum incurristis, a religionis observantia aliquando desisteretis, vobis contulerunt, approbamus, confirmamus, et perpetua firmitate inviolabiliter observari volumus, decernentes vigore praefatae obligationis, dictos canonicos ecclesiae ab omnibus bonis, possessionibus, et juribus, etiam archiepiscopatu, et ecclesia plebesana, quae a vestra ad eos multa pietate translata sunt, si unquam in vestris juribus vos molestaverint, vel contra praefata statuta, seu unum illorum quidquam attentaverint,

eaque omnia iterum ad ecclesiam vestram redire debere et devolvi. Præterea sepulturam vestram antiquissimam ejusdem loci liberam manere volumus, et concedimus cum omni suo jure exsequiarum peractionibus recipiendi oblata quæcumque, ut eorum, qui se illis sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, etiamsi de ministerialibus vel illis qui ad dominicalia præfati archiepiscopi, vel canonicorum pertinere noscuntur, nisi forte excommunicati sint, vel interdicti, nullus obstet.

Ad hæc decernimus, ut nulli omnino homini facultas sit vestram ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva metropolitani proprii reverentia. Porro sacramenta ecclesiastica ab eodem Salzburgensi archiepiscopo vestro diocesano pro tempore existenti suscipiatis, siquidem catholicus fuerit, et gratiam aliqua communionem apostolicæ sedis habuerit, eaque gratis et absque pravitate vobis voluerit exhibere; alioquin catholicum quemcumque malueritis, antistitem adeatis, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur indulgeat. Obviente vero te nunc ejusdem loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi aliqua subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars major consilii sanioris, de suo vel de alieno, si oportuerit, collegio, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam elegerint. Electus autem a suo ordinario benedictionem accipiat; nec episcopo, nec abbati ipsi liceat cœnobii bona ut feudum sive beneficium sine consensu omnium vestrum vel majoris et sanioris partis aliquibus dare, vel modis aliis alienare, distrahere, dilapidare, commutare, impignorare, vel inbeneficiare; sed ipse abbas, ut bonus dispensator res ecclesiæ vestræ modis omnibus studeat dispersas congregare, et congregatas conservare. Nulli etiam episcopo licentia pateat angarias, vel alias novas exactiones canonicæ quieti et religioni contrarias vobis et ecclesiæ vestræ imponere. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructus bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant.

(71) Legendum *Tusculani*.

(72) Guillelmum, hujus nominis primum, cujus electionem ad annum 1147 refert Ruffus.

Datum Trevis (71) per manus Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diac. card. et cancellarii, quarto idus Aprilis, indict. duodecima, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo quadragesimo nono, pontificatus vero domini Eugenii tertii papæ anno quinto.

CCCXLVI.

Guidonem Bonarum-vallium abbatem hortatur ut monasterium Vallis-magnæ et ipsius monachos inter fratres ordinis Cisterciensis admittat.

(Anno 1149, April. 30.)

[*Gall. Christ. nov.*, VI, 322.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio G. abbati de Bona-valle salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam sanctæ Ecclesiæ filii ita ardenti desiderio divina præveniente gratia succenduntur, ut ea desiderent ad quæ pontificalibus essent motibus provocandi, tanto ut suæ laudandæ voluntatis sortiantur effectum debemus studiosius laborare, quanto ea ipsa quæ cupiunt Christianæ religioni conveniunt, et antiqui hostis insidias contradicunt. Quia igitur fratres Vallis-magnæ ordinem vestrum suscipere et observare peroptant, dilectioni tuæ per præsentia scripta mandamus, quatenus ipsos inter fratres ordinis Cisterciensis recipias, et eis tanquam specialibus fratribus tuis tam in spiritualibus quam in temporalibus studeas providere.

Datum Tusculani, 11 Kal. Maii.

CCCXLVII.

Ad Coxanensem, Bisuldunensem et alios abbates. — Ut G. Massiliensi S. Victoris abbati, cui benedictionis munus impendit, obediant.

(Anno 1149, April. 30.)

[*MARTEN, Ampl. Collect.*, I, 805, ex chartario S. Victoris.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis G. Coxanensi, Bisuldunensi, Balneolensi, Gerensi, Vabrensi, Castrensi, et S. Savini abbatibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Dilectum filium nostrum G. (72), Massiliensem electum, cum litteris capituli et fratribus ejusdem monasterii ad nostram præsentiam venientem benigne suscepimus, et, approbata ipsius electione, benedictionis gratiam ei contulimus. Ipsum itaque cum gratia sedis apostolicæ ad propria remittentes, per præsentia vobis scripta mandamus quatenus et tanquam magistro vestro debitam reverentiam et obedientiam deferatis, et ejus salubribus monitis salubriter pareatis.

Datum Tusculani, 11 Kal. Maii.

CCCXLVIII.

Ad Conradum nobilem virum marchionem.

(Anno 1149, Maii 3.)

[*SCHANNAT, Vindemia litterar.*, II, 77.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro CONRADO marchioni, salutem et apostolicam benedictionem.

Litteras nobilitatis tuæ benigne accepimus, et devotionem tuam quam erga B. Petrum et Ecclesiam Dei te habere perpendimus, in Domino collaudamus. Nos ergo tuum laudabile votum de ecclesiis pro quibus rogasti adimplere volentes, petitioni tuæ duximus annuendum, unde venerabili fratri nostro archiepiscopo Magdeburgensi per scripta nostra mandavimus ut secundum quod a nobis postulasti, studeat hoc effectui mancipari. Præterea dilectum filium nostrum præpositum Missnensem et canonicos suos habeas propensius commendatos, ut eos a pravorum hominum incursibus defendas atque in suis opportunitatibus juves et manteneas.

Datum Tusculani, v Nonas Maii.

CCCXLIX.

Ad [Hugonem] Senonensem et [Hugonem] Rothomagensis archiepiscopos. — Eos monet, ut parochianos suos, qui damna et injurias Parisiensis Ecclesiæ intulerunt, ad eadem ecclesiæ satisfaciendum coercant.

(Anno 1149, Maii 16.)

[Chartularium ecclesiæ Parisiensis, t. I, pag. 226.]

...Datum Tusculani, xvii Kal. Junii.

CCCL.

II. [Hugonem] Viennensem archiepiscopum, cui committitur cognitio controversiæ, quæ fuit inter Eduensem episcopum [Henricum] et Petrum Venerabilem abbatem Cluniacensem super proprietate ecclesiarum de Poloniaco.

(Anno 1149, Maii 20.)

[Bullar. Cluniac., p. 62.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri nostro H. Viennensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Controversiæ quæ inter dilectum filium nostrum Petrum Cluniacensem abbatem, et venerabilem fratrem Eduensem episcopum super proprietate ecclesiarum de Poloniaco agitur, debitum finem imponere cupientes, fraternitati tuæ controversiam ipsam duximus committendam. Ideoque per præsentia scripta discretioni tuæ mandamus, quatenus congruo loco et tempore utraque parte ante faciem tuam evocata, causam ipsam sine canonico, Domino auctore, studeas terminare.

Datum Tusculani, xiii Kalend. Junii.

CCCLI.

Ad Hugonem, monasterii Sancti Augustini Cantuariensis abbatem.

(Anno 1149.)

[TWSIDEN ET SELDEN, *Hist. A. Script.*, t. II, p. 1809.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio HUGONI abbati Sancti Augustini Cantuarie, salutem et apostolicam benedictionem.

Obedientia et patientia quæ in aliis hominibus religionis Christianæ requiritur, ab his qui perfectionem vitam assumpsisse noscuntur præcipue expectatur, qui utique tanto amplius reprehensibiles iudicandi sunt, quanto sine causa ad indignationem vel inobedientiam provocantur. Quatenus igitur pro eo quod sententiam nostram fratres tui violare ausu temerario præsumperunt, contra eos et præfatum mo-

nasterium manus nostras ex rigore canonum amplius aggravare possemus, tamen, quia magis pios nos esse convenit quam severos, eis ita duximus indulgendum, ut nec eorum excessus omnino remaneat impunitus, nec compellantur inobedientiæ pœnam juxta quod promeruerunt diutius sustinere; ideoque monasterio S. Augustini usque ad proximas Kalendas Augusti divina celebrari officia prohibemus, extunc vero ut in illi assueti et debita celebrentur officia licentiam indulgemus. Tua itaque interest ut per tuum studium et laborem ita provideas, ne fratres tui propter excessus suos tale quid de cætero debeant sustinere, et indignationem beati Petri et nostram incurrant. De altaribus vero gestatoriis in quibus excommunicati officia celebrantur rigorem illum quem tenere consuevistis volumus observari.

CCCLII.

Rescriptum ad Theobaldum Cantuariensis Ecclesiæ archiepiscopum super absoluteione Sylvestri prioris.

(Anno 1149.)

[*Ibid.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri THEOBALDO archiepiscopo Cantuariensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam personam tuam speciali affectione diligimus, idcirco te quantum permittit justitia honoramus, hoc itaque charitatis amore commoti, priorem S. Augustini et Willielmum monachum a pena quam eis pro eo quod se contra tuum interdictum erexerant ex justitiæ rigore infleximus fraternitati tuæ deferentes tibi eos absolvendos commisimus. Ne igitur apostolicæ sedis gratia tuæ charitati exhibita sibi damnosa existat, et ipsi jam dictum excessum plus justo dedere cogantur, discretioni tuæ per præsentia scripta mandamus quatenus nequaquam eos ulterius hac pœna cruciari permittas; sed tandem eorum misertus, eos a sententia qua tenentur absolvas. Præterea, sicut nobis significatum est, homines ejusdem monasterii pro participatione excommunicatorum præter ecclesiasticam pœnam fuerunt ad redemptionem coacti, Quod insolitum videtur et a rationis tramite alienum. Non enim his in idipsum aliqui sunt puniendi; et maxime qui dominorum suorum mandatis obedire coguntur. Quia vero non tam severos quam misericordes nos esse convenit, fraternitati tuæ mandamus, quatenus omnia quæ hac occasione sunt eis ablata sine vexatione restitui facias. Nolumus enim ut nova in vestra Ecclesia inducantur.

CCCLIII.

Ad archiepiscopum et capitulum Ecclesiæ Turonensis. — Recusat scribere Dolensibus et Briocensibus, utpote excommunicatis.

(Anno 1149, Maii.)

[MANSI, *Conc.*, XXI, 690.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri nostro archiepiscopo et capitale Turonensis Ecclesiæ, S. et A. R.

Litteras vestras debita benignitate recepimus, et quæ in eis continebantur, diligenter inspeximus. Verumtamen secundum quod a nobis postulastis, Dolensibus et Briocensibus Ecclesiis nequaquam scribere possumus, quoniam, sicut meminimus, propter eorum inobedientiam et contumaciam sententia excommunicationis fuit in eos a te, frater archiepiscopo, promulgata, et in Remensi concilio a nobis postmodum confirmata, quam tandiu ratam manere decrevimus, donec a sua contumacia resipiscant, et ad obedientiam Turonensis Ecclesiæ convertantur.

Datum Tusculani, xviii Kal. Julii.

CCCLIV.

Ad Conradum regem Romanorum. — Eum Hierosolymis reversum, ob tribulationes ipsi et exercitui ejus irrogatas, consolatur.

(Anno 1149, Jun. 24.)

[Mansi, Concil., XXI, 629.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio CONRADO, Dei gratia Romanorum regi illustri, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum in hoc mundo cuncta mutabilitatis ordo corrumpat, sicut nec prosperis elevari, ita nec frangi adversis, confidentes de divina miseratione, debemus; quia Dei et hominum mediator, admiranda dispensatione consuevit omnem filium quem recipit adversitatibus flagellare, ut dum ipsum per amorem ad æterna præmia vocat, præsens mundus ejus animi perturbationes, quas ingerit, a se ipso repellat, tantoque facilius ab hujus sæculi amore recedat, quanto magis impellitur dnm vocatur. Quod in Israëllico populo, Moysæ vocante, et Pharaone signatur. Moysæ namque tunc ad vocandum missus est, cum Pharaon duris eum operibus perurgebat, quatenus alter vocando pertraheret, alter impelleret, sæviendo, ut plebs in servitio turpiter fixa, vel provocata bonis, vel impulsiva molestiis, moveretur. Hoc itaque rationis debito incitati, discretionem tuam commonemus et exhortamur in Domino, quatenus tribulationes, quas tibi et exercitui tuo omnipotens Deus irrogavit, patienter supports, et in eo spem tuam constituas qui quem vult permittit affligi, et confidentes in se misericorditer liberare consuevit. Si enim patientiam et humilitatem in adversis perfecte tenueris, per desertum hujus vitæ, sub protectione columnæ nubis et ignis, id est patientiæ solatio et charitatis ardore intrepidus perduceris.

Quia igitur personam tuam vera charitate diligimus, et de te valde confidimus, si post tuum rediit sine dilatione de his quæ ad honorem sanctæ Ecclesiæ et regni spectare noscuntur tecum mutuis potuissimus tractare colloquiis, nobis utique gratum fuisset. Verum quia id nobis temporis qualitas denegavit, et de tua salute sumus solliciti, quosdam de fratribus nostris postquam te ad Longobardiæ

partes, auctore Domino, incolumem pervenisse accepimus, sicut per venerabiles fratres nostros Artwicum Bremensem archiepiscopum, et Anselmum Hamelburgensem episcopum tibi significavimus, ad tuam serenitatem duximus destinandos, ut affectum et benevolentiam quam erga te gerimus, tibi exponerent, et quod de te audire cupimus, ipsorum relatione nosceremus. Quibus dedimus in mandatis ut tibi tanquam charissimo filio nostro, et Catholico principi, atque speciali Romanæ sanctæ Ecclesiæ defensori, ipsius Ecclesiæ statum et nostrum exponerent. Qui siquidem in Tuscani usque progressi, ex quo te ad Teutonicas partes pertransisse noverunt, longitudinem viæ et difficultatem itineris propter ætatis intemperiem metuentes, ad nostram præsentiam redierunt. Cæterum quia statum tuum, et dilecti filii nostri Henrici junioris regis, quem post discessum tuum paterno affectu dileximus, et in posterum actiones ejus prosperari in Domino præoptamus, cognoscere cupimus, cum fratres nostri propter ætatis fervorem, laborem tanti itineris perficere non valerent, per fidelem nostrum Franconem latorem præsentium et apostolica scripta tuam excellentiam visitantes, nobilitatem tuam monemus et exhortamur in Domino, quatenus ea quæ circa te et ipsum geruntur, et statum regni, per eundem Franconem nobis studeas intimare, et hoc tempore devotionem, quam erga matrem tuam sanctam Romanam Ecclesiam geris, ostendas, ut nostro respondere affectui congrue videaris, et B. Petri apostolorum principis intercessionibus, cui te totum debes exponere, Creatoris nostri largiorem debeas gratiam promereri.

Datum in Tusculano, viii Kal. Julii.

CCCLV.

Ad H. Senonensem archiepiscopum. ejusque suffraganeos. — De eodem argumento.

(Anno 1149, Jul. 8.)

[Mansi, Concil., XXI, 643.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus H. Successionensi archiepiscopo, ejusque suffraganeis, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanta devotione charissimus filius noster Ludovicus illustris Francorum rex Hierosolymitanum iter assumpserit, vos corporali præsentia cognovistis, et maximam orbis partem non latuit qui regnum suum sub sanctæ Ecclesiæ ac nostra protectione reliquit: et tam nos, quam vos, ut illud a pravorum infestatione tueremur, suppliciter exoravit. Accepimus autem, quod quidam pacem regni diabolico instinctu perturbant, ipsumque, postposita Dei et hominum reverentia, malitiose infestant, non attendentes quod item rex pius tollens crucein suam secutus est Christum, et relicta patria et regno, ad loca ubi steterunt pedes Domini, pro defensione Christianæ fidei festinavit. Quod tanto gravius ferimus, quanto personam ejus propensiori affectu diligimus, ipsumque in remotis partibus devotius pro Dei servitio

demorari cognoscimus. Quia vero tam devoti sanctæ Ecclesiæ filii, et Christianissimi principis auxilio deesse non possumus, nec debemus, per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus in unum convenientes, perturbatores regni ad vestram præsentiam evocetis, ipsosque districte ac sollicitè moneatis, ut ab infestatione regni omnino desistant, nullamque offensionem hominibus domini regis inferre præsumant. Si autem vestris monitis obedire contempserint, tam in ipsos quam complices eorum, occasione remota, excommunicationis sententiam proferatis. Præterea cum ab his quibus est custodia regni commissa, vel aliquo illorum fueritis moniti, tanquam pacis ac justitiæ amatores, pro fidelitate quam eidem regno debetis, temporale eis auxilium præbeatis, eosque ad defensionem ipsius modis omnibus adjuvetis.

Datum Tusculani, viii Idus Julii.

CCCLVI.

Ad Sugerium abbatem. — De Gallici regni perturbatoribus.

(Anno 1149, Jul. 8.)

[Mansi, *Concil.*, XXI, 643.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGERIO abbati S. Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Litteras quas nobis misisti, debita benignitate recepimus, et super adversitatibus et angustiis quas te pati significasti, paterno tibi affectu compatimur. Et quoniam eas pro amore justitiæ et fidelitatis charissimi filii nostri Ludovici illustris Francorum regis, te sustinere cognoscimus, ipsas tanquam proprias reputamus. Verumtamen non ignorat tua discretio, quia omnes qui pie volunt in Christo vivere, et pacem diligunt, oportet a filiis hujus sæculi, et ab his qui oderunt pacem, persecutiones innumeras sustinere. Ipse namque Dominus noster Jesus Christus, non ad gaudia mundi, sed ad passiones et mortem pro nobis tolerandas descendit. Ipsum itaque caput nostrum imitari debemus quia si pro ipso persecutiones patimur, certi de promissione ipsius, erimus in æterna retributione beati. Confortare igitur, charissime filii, et viriliter age, atque in Domino, qui tibi adjutor est, sperans, non timeas quid tibi faciat homo. Salvator etenim noster juxta promissum suum usque in finem sæculi suos nullatenus derelinquet; et nos, juxta potestatem nobis concessam ab ipso opem tibi et auxilium exhibere curabimus. Sicut enim ex litteris quas fratribus nostris archiepiscopis et episcopis mittimus, perpendere poteris: illos qui pacem regni perturbant, nisi resipuerint, excommunicari mandavimus; et tam ipsis, quam comitibus, exhortando mandavimus, ut tibi et aliis, quibus regni est commissa custodia, ad defensionem ipsius viriliter auxiliando assistant. Tui ergo studii sit, quatenus eosdem fratres archiepiscopos et episcopos constituto termino in unum facias convenire, ut quæ pro utilitate regni

agenda fuerint, auxiliante Domino compleantur. Datum Tusculani, viii Idus Julii.

CCCLVII.

Ad Sugerium abbatem. — De Ludovici VII regis Franc. reditu ex transmarinis regionibus.

(Anno 1149, Jul. 15.)

[Mansi, *Concil.*, XXI, 642.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGERIO abbati S. Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Benedictus Deus qui non deserit sperantes in se, et de sua misericordia confidentes misericorditer consuevit liberare. Sicut enim pro certo accepimus, charissimi filii nostri Ludovici illustris regis Francorum post innumeras tribulationum varietates misertus, eum ad lucem de tenebris revocavit, et ad ceteriores maris partes adduxit. Cujus reditus, de quo paterno affectu eramus solliciti, maximum nobis gaudium præstat, et in adversitatibus, quas diu sustinimus, solatium præbet. Tu ergo, sicut fidelis dispensator et prudens, negotia regni tibi commissa viriliter studeas pertractare. In proximo enim est, ut palmam tui laboris consequaris et præmium. De cætero tui studii sit, ad occursum regis cum suis fidelibus te honorifice præparare. Dilectus filius noster rex Siciliæ suis postea litteris intimavit, sibi relatum fuisse, quod præfatus filius noster rex Franciæ in regno suo applicuisset et versus Siciliam tenderet, obviationis regiæ, putas eam ex partibus Barbariæ illuc advenisse.

Datum Tusculani, xviii Kal. Septembris.

CCCLVIII.

Litteræ de electione Mathildis secundæ abbatissæ Fontis-Ebraldi.

(Anno 1149, Sept. 7.)

[*Gall. Christ. nov.*, II, 362.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus sanctimonialibus ecclesiæ Fontis-Ebraldi salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut ex litterarum vestrarum inspectione perpendimus, bonæ memoriæ abbatissa vestra, Domino vocante, humanæ conditionis debitum solvit; de cujus morte paterno condolentes affectu, animam ipsius nostris precibus Domino commendamus. Ves autem post obitum ejus, sicut eidem nobis litteris intimastis, M. nobilis Andegavensis comitis sororem in abbatissam vobis regulariter elegistis, eamque benedicti a venerabili fratre nostro G. Pictaviensi episcopo postulastis; quod quia ipse absque promissione obedientiæ facere recusaret, nos juxta petitionem vestram eidem causæ finem imponere non differemus.

Præterea universitatem vestram per præsentia scripta monemus, et exhortamur in Domino, ut in bono vestro proposito perseverare attentius studeatis, et ita divino cui mancipatæ estis obsequio adherere, ut odor vestræ bonæ conversationis, multis exempla proponens, longe lateque, sicut hactenus, effundatur; ne bona quæ de vestro collegio

usque modo prædicantur, virtuti vel probitati unius plurium ascribantur. Agite ergo, dilectæ in Domino filiæ, et lampades vestras studeatis ita bonis operibus adornare, ut cum Christo cui desponsatæ estis, mereamini ad æternas nuptias introire.

Datum Tusculani, vi Idus Septembris.

CCCLIX.

Ad Conradum regem. — Thiebaldus capellano suo confirmat præposituram Xantensem, modo aliam præposituram, quam antea possidebat, remittat.

(Anno 1149, Oct. 5.)

[MARTEN., *Ampl. Coll.*, II, 367.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio CONRADO illustri Romanorum regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Litteras excellentiæ tuæ debita benignitate recepimus, in quibus devotionem et affectum, quem erga matrem tuam sanctam Romanam Ecclesiam et nos ipsos geris plene cognovimus. Quibus etiam inspectis, plurimum lætificavit nos benignitatis tuæ plena ingenti devotione responsio. Nos siquidem te sicut specialem beati Petri filium et patronum charitatis brachiis amplexantes, personam tuam cupimus honorare, et quantum permittit justitia, petitiones tuas admittere. Inde est quod majestatis tuæ precibus inclinati, electioni, quam Xantenses clerici de dilecto filio nostro Thiebaldus capellano tuo fecerunt, assensum præbuimus. Sed quoniam sacrorum canonum et sanctæ Romanæ Ecclesiæ sanctionibus contraire non possumus nec debemus, oportet eum altera præpositura esse contentum, et alteram quam prius habebat dimittere. Tua ergo, clarissime fili, interest; ita matris tuæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ dilectioni et affectui respondere, et regnum tibi a Deo commissum æquitatis judicio gubernare, ut et ipsa speratum fructum tuæ devotionis se recepisse lætetur, et post temporale regnum merearis recipere sempiternum. Dilectum filium nostrum Henricum juniorem in Domino salutamus, et ut ipse ætate et sapientia apud Deum et homines proficiat, ipsum, per quem reges regnant, exoramus.

Data Tusculani, iii Non. Octobris

CCCLX.

Ad Bermundum Biterrensem antistitem. — Mandat ut Trencavello vicecomiti Biterrensi permittat capellam suo in palatio construere.

(Anno 1149, Oct. 10.)

[MARTEN., *Theas. Anecd.*, I, 412.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri B. Biterris episcopo S. et A. B.

Nobilis vir T. a Jerosolymis rediens, et per nos transitum faciens, a nobis suppliciter postulavit, quatenus capellam in suo palatio strui eo tenore concederemus, ubi ipse capellanum idoneum debeat invenire, et tibi postmodum, ut ei animarum curam tribuas representet, et in vita sua non interdicitur a divinis officiis, nisi forte ipse, vel aliquis de familia ejus culpam commiserit. Et quoniam petitio ejus toleranda est, ut ecclesiæ tuæ, propter hoc detrimentum, non possit in posterum provenire, per

A præsentia tibi scripta mandamus, quatenus capellam eo tenore quo diximus ædificare permittas; et cum ab eodem T. invitatus fueris, ipsam capellam consecrare non renuas, salva nimirum in aliis tua, et ecclesiæ tuæ integra justitia.

Datum Tusculani, vi Idus Octobris.

CCCLXI.

Ad Serlonem abbatem Savigniensem. — Ut ipse et omnes ipsius monasterio subjecti vivant juxta Cisterciensium institutum.

(Anno 1149, Oct. 21.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, I, 813.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SERLONI Savignienſi abbati salutem et apostolicam benedictionem.

Cum omnibus ecclesiasticis personis debitorem ex injuncto nobis a Deo apostolatus officio existimamus, illos tamen propensioris charitatis studio nos convenit imminere, quos in vero religionis habitu omnipotenti Domino militare cognoscimus. Ad hoc enim pastoralis officii nobis est cura commissa, ut bene placentem Deo religionem laboremus statuere, et stabilitam exacta diligentia conservare. Proinde, dilecte in Domino filii, religionem in monasteriis quibus præesse dignosceris, stabilitam in Domino proficere cupientes, statuimus ut in omnibus monasteriis quæ de monasterio cui præsides, sunt egressa, et in his quæ de egressis ab eodem monasterio prodierint, tam de ipsis personis quam de rebus monasteriorum, juxta Cisterciensium fratrum institutionem, disponendi et ordinandi liberam habeas facultatem. Quia vero plures, maligno spiritu inducti, ab obedientia suorum prælatorum resiliunt, et ut suæ liberius deserviant voluntati, aliena solatia quærunt, prohibemus ut nulli post factam in eisdem locis professionem liceat se a tua vel successorum tuorum subjectione subtrahere, aut alii hujusmodi professos, seu aliquos de monasteriis retinere. Quod si quis eorundem monasteriorum se a tua subjectione subtraxerit, et tertio communitus redire contempserit, eum excommunicandi habeas potestatem.

Datum Tusculani, xii Kal. Novembris

CCCLXII.

D *De Henrici Moraviensis episcopi valetudine dolens, eumque consolatur.*

(Anno 1149, Oct. 24.)

[BOCZEK, *Cod. dipl. Morav.*, I, 261.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HENRICO, Moraviensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Litteras fraternitatis tuæ debita benignitate recepimus, et sicut qui te tanquam devotissimum sanctæ Romanæ Ecclesiæ filium speciali affectu diligimus, et inter cæteros charissimos fratres nostros brachiis amplexamur. Devotionem etenim tuam quam erga matrem tuam Romanam Ecclesiam semper habuisti, ad memoriam revocantes, pro tua sumus incolumitate solliciti eamque maximo desiderio

frequentè audire optamus. Gratum autem nobis est, quod pro commisso tibi grege sollicitus per semitas justitiæ eum ducere satagis, et ipsum æquitalis ecclesiasticæ norma dirigere. Super his itaque de quibus nos dilectio tua consuluit, iuxta prædecessorum nostrorum statuta tibi respondere decrevamus. Clerici, qui sunt culpis suis exigentibus degradati, nec post vitæ conversionem pristinis ordinibus restitui debent. Ille vero, qui, nullo recepto ordine, missam cantare præsumpsit, tanquam laicus principi terræ puniendus tradatur. Nulli autem uxorem sororii sui post mortem ipsius licet habere. Et quoniam sacri canones crimina semel objecta indiscussa non transeunt, causam ipsius clerici qui bigamus dicitur diligenter inquireas, et si canonicè convictus fuerit, deponatur. Sui autem septima manu sui ordinis ab hæc nota eum facias expurgari. Quod si facere non poterit, deponatur. Quod tuum itaque, frater charissime, spectat officium verbo et exemplo, quibus præces, ita proficere, ut ad vitam una cum grege tibi credito pervenias sempiternam. Grave autem nobis est, quod confectus senio de longa vita, quam tibi valde cupimus, non confidit. Speramus autem in Domino quod faciem tuam adhuc, eo auxiliante, videbimus. Si vero nobis superstitibus te de hoc mundo dispositio divina vocaverit, curæ nobis erit pro te tanquam pro charissimo fratre nostro ad Deum preces effundere, et in nostris orationibus tui memores frequenter existere. Præterea quoniam de statu nostro te novimus esse sollicitum, dilectioni tuæ ipsum duximus intimandam. Nos siquidem, licet corporis juvenilitudine et fratrum nostrorum morte, aliisque diversitatibus fuerimus hoc anno gravati, tamen ad pacis tranquillitatem, Domino auxiliante, reversi sumus incolumes. Pro infirmitate tua tibi bonum electuarium destinamus.

Datum Tusculani, ix Kalendas Novembris.

CCCLXIII.

Ad Heinricum archiepiscopum Moguntinum. — Mandat ut eum per se quam per episcopos suffraganeos circumvagaciones pseudo-nuntiorum, qui sub nomine suo discurrant et indebitis exactionibus fideles Ecclesiæ fatigare præsumant, studiose ac diligenter attendat; et si aliquis ad manus ejus vel suffraganeorum devenerit, et præcipue Ildebrandinus, quondam Jacincti diaconi cardinalis serviens, capi faciat.

(Anno 1149, Oct. 25.)

[DENIS, *Cod. manuscr., theol.*, I, III, 2878.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, etc.

Pervenit ad aures nostras quod quidam pseudo-nuntii per partes vestras sub nomine nostro discurrunt, et indebitis exactionibus fideles Ecclesiæ fatigare præsumunt. Quia ergo tantæ præsumptionis audacia ad infamiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ et nostram spectare dignoscitur; per præsentia tibi scripta mandamus, quatenus tam per te quam per episcopos Ecclesiæ tuæ suffraganeos circumvagaciones talium studiose ac diligenter attendas, et si

A aliquis ad manus tuas vel suffraganeorum tuorum devenerit, et præcipue Ildebrandinus quondam dilecti nostri Jacinti diaconi card. serviens, capi facias; et tandiu in captione detineas donec quid exinde facere velimus per scripta nostra cognoscas.

Datum Tuscul., viii Kal. Novembris.

CCCLXIV.

Ad universos fratres Fontis-Ebraldi.

(Anno 1149, Oct. 25.)

[NIQUET, *Hist. de Fontevault*, p. 379.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis universis fratribus Fontis-Ebraldi, salutem et apostolicam benedictionem.

Quemadmodum sanctorum Patrum manifestis instruimur documentis, obedientia sola est, quæ B fidei meritum possidet; siue qua infidelis esse convincitur, etiamsi fidelis esse videatur. Acceptimus autem quod dilectis in Christo filiabus nostris abbatissæ ac priorissæ Fontis-Ebraldi quidam ex vobis obedire contemnunt, sine licentia claustra eorum ingredi, vel aperire præsumunt, atque in aliis rebelles contra justitiam existunt. Quia ergo indignum est, et a ratione omnino alienum, ut ecclesiarum prælatis a subjectis suis debitus honor et reverentia denegetur, per præsentia vobis scripta mandamus atque præcipimus quatenus quicumque sunt in vestro collegio, qui super hoc redargui possunt, de cætero abbatissæ et priorissæ ejusdem loci obedientiam et reverentiam humiliter deferant; earum claustra sine abbatissæ vel priorissæ assensu reserare ac ingredi nequaquam attentent; abbatissas quoque, in locis quibus hactenus non fuerint, eis inconsultis constituere non præsumant, atque ad commune capitulum earum certis temporibus convenire nullatenus negligant.

Datum Tusculani, viii Kalendas Decembris.

CCCLXV.

Privilegium pro monasterio S. Lucii Curiensis.

(Anno 1149, Nov. 6.)

[MORR, *Cod. diplom.*, I, 158.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio AIMONI priori Ecclesiæ Sancti Lucii Curiensis, ejusque successoribus canonicè substituendis, in perpetuum.

D Justis religiosorum desideriis consentire ac rationabilibus eorum petitionibus clementer annuere, apostolicæ sedis, cui, largiente Domino, deservimus, auctoritatis et fraternæ charitatis vinculum nos hortatur. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam Beati Lucii, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quasconque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonicè possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu etiam aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestris

que successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Curtem quæ sita est in villa quæ vocatur Maging; curtem in villa quæ vocatur Riunena; in villa quæ vocatur Avinne, curtem et vineam; in civitate Curriensi vineas, agros et prata, in villa quæ vocatur Paiste, curtem unam; in villa quæ vocatur Umbilico curtem unam; ecclesiam Sanctæ Mariæ in silva Augeria, cum omnibus appendiciis suis. Statuimus quoque ut ordo canonicus in vestra Ecclesia institutus, secundum beati Augustini Regulam perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter conservetur. Obeunte vero te nunc ejusdem loci priore, nullus ibi qualibet astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel pars consilii sanioris secundum Deum providerit eligendum. Sane laborum vestrorum quos de novilibus, propriis manibus, vel sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium decimas nullus a vobis exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minucere, seu aliis quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac conservatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inventiant. Amen, amen, amen.

Ego Gregorius presbyt. cardinalis Sancti Calixti.

Ego Hugo tit. in Lucina presbyt. card.

Ego Wido Ostiensis episcopus.

Ego Octavianus diaconus card.

Ego Jacintus diac. card. S. Mariæ in Cosmed.

Datum Tusculani per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, octavo Idus Novembris, indictione XII, Incarnationis Dominicæ anno 1149, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno v.

CCCLXVI.

Ad Sugerium abbatem. — Ut clericorum duorum excommunicatorum causam ordine judiciario definiat.

(Anno 1149, Nov. 7.)

[MANSI, Concil., XXI, 644.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUCERIO abbati S. Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Filli nostri A. et Her. clerici Meldensis Ecclesiæ nuper ad nostram præsentiam venientes, quoniam super eo quod eis a Goslino imponebatur jusjurandi religione firmaverunt, nostrum adimplere mandatum, eos a vinculo excommunicationis absolvimus. Verum quia pars adversa præsens non aderat, in eorum causa procedere, et certum aliquid diffinire salva æquitate non potuimus. Ipsos itaque ad tuæ discretionis industriam remittentes, per præsentia scripta dilectioni tuæ mandamus quatenus, utraque parte ante tuam præsentiam evocata, si Goslinus juxta scita canonum probare potuerit quod eis imposuit, causam ipsam ordine judiciario diffinias. Si vero prædictus Goslinus in probatione defecerit, septima manu sui ordinis purgationem prædictorum clericorum suscipias, et eos ab infamia, quæ ipsis imponebatur, fratribus convicinis immunes ostendas, et publice nunties. Redditus vero Ecclesiæ qui prædicto Goslino hac occasione ablati sunt, facias ei cum integritate restitui. Præterea episcopo et canonicis Meldensis Ecclesiæ firmiter ex nostra parte præcipias, ut de cætero cum eodem Goslino pacem et fraternam concordiam habeant. Quod si non fecerint, et clamor inde ad aures nostras venerit, dissimulare non poterimus, quin eorum inobedientiam animadversione debita puniamus.

Datum Tusculani, vi Idus Novemb.

CCCLXVII.

Ad Conradum imperatorem. — Ejus intuitu iterum confirmat electionem præpositi Xantensis, et depositionem archiepiscopi Coloniensis differt.

(Anno 1149, Nov. 28.)

[MANSI, Concil., XXI, 684.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio CONRADO, illustri Romanorum regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Quantum affectum erga personam tuam et regnum tibi a Deo commissum habeamus, plurimis experimentis tuam clementiam credimus agnovisse. In quo inflexibiliter permanentes, petitiones excellentiæ tuæ, quantum cum Deo possumus, admittimus, et cum ecclesiæ honestate regiæ tuæ voluntati gratanter præbemus assensum, sicut devoti beati Petri filii et specialis sanctæ Romanæ Ecclesiæ defensoris. Inde est quod magnitudinis tuæ preces in electione Xantensis præpositi paterno recipientes affectu, tibi, tanquam charissimo filio nostro, duximus annuendum, licet quidam postmodum penitus diversa ab his, quæ dilectionis tuæ litteris significasti, suggesserint. Causa vero fratris nostri Coloniensis archiepiscopi gravis sit, quoniam longum est enarrare, ab his, qui circa te sunt, poteris manifeste cognoscere. Si enim quanta circa officium suum per negligentiam et inobedientiam superbiendo commiserit, magnitudinis tuæ discretio cognovisset, nec etiam verbum, ut credimus, pro ipso movisset. Unde in concilio quod Remis Deo Domino auctore celebravimus, excisionis sententiam

pertulisset, nisi regis parcentes absentis, detri- A
mentum aliquod regno, quod maxime nobis raven-
dum erat, eventurum exinde putavissimus. Et nunc
post reditum tuum nobiscum firmiter statueramus
ipsum sententia digna suis excessibus ferendum,
nisi tuæ legatio majestatis prævenisset. Sed preci-
bus tuis, quantum possumus, inclinati manum no-
stram in præsentiarum ab ipsius damnatione retra-
ximus, et usque ad Dominicam, qua cantatur:
Ego sum pastor bonus, inducias ei concessimus.
Quia ergo excellentiæ tuæ preces eci gravi san-
ctæ Ecclesiæ et disciplinæ ecclesiasticæ læsione
in hoc ex toto audire nequivimus, regia æquani-
miter clementia ferat, et his quæ sanctæ Romanæ Ec-
clesiæ matri tuæ incumbunt, cujus omnipotens Deus
te constituit defensorem, sicut de benignitate tua
speramus, tanquam piissimus justitiæ amator, in-
tendas. Dilectum filium nostrum Henricum juniorem
regem in Domino salutamus.

Data Laterani, iv Kal. Decemb.

CCCLXVIII.

Bulla ad Obertum Mediolanensem archiepiscopum.

(Anno 1149, Dec. 19.)

[GIULINI, *Mem. di Milano*, V, 594, ex archivio
della Metropolitana.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vena-
rabili fratri OBERTO archiepiscopo, et dilectis filiis
ordinariis Mediolanensis Ecclesiæ, eorumque suc-
cessoribus canonicè substituendis, in perpetuum.

Ad hoc universalis Ecclesiæ cura nobis a provi- C
sore omnium honorum Deo commissa est, ut pro
omnium ecclesiarum statu satagere et..... pla-
centem Domino..... religionem et honestatem stu-
deamus modis omnibus... Nec enim Deo gratus
aliquando famulatus impenditur, nisi ex veritatis
radice procedente a puritate religionis et honesta-
tis fuerit confirmatus. Inde est quod vitium satis
reprehensibile..... quod in vestra ecclesia, pecca-
tis exigentibus, inoleverat, extirpari præcipimus,
videlicet, quod cum illis, qui..... ibi ordinarii no-
minantur, deberet esse cor unum et anima una ut
etiam sicut in cæstibus apostolorum legitur, commu-
nitas, per contrarium erat, juxta illud etiam dictum
apostoli Pauli..... *Alius quidem esurit, alius ebrius*
est. Postmodum vero tuo, frater archiepiscope, ac-
cedente studio, factum est ut omnis redditus, om-
nesque obventus illius ecclesiæ, ad honorem Dei, et
ad ejusdem communem vitam canonicorum qui in
loco ipso pro tempore morabuntur, in unum de cæ-
tero redigantur. Quod et..... etiam proprio scripto
est aperte firmatum. Nos itaque, quorum interest
male acta corrigere, et quæ bene gesta sunt, et ve-
nerandis canonibus concordant apostolicæ sedis au-
ctoritate firmare, quod de communi vita servanda,
et ut redditus ecclesiæ provenientes inter canonicos
æquis portionibus per capitulum pro victualibus di-
vidantur, et id quod inde superest æqua pariter in
vestimentis distributione procedat; a vobis rationa-
biliter statutum est, præsentis scripti privilegio con-

firmamus; et sicut in scripto vestro continetur, ra-
tum et inconvulsum futuris temporibus irrefragabi-
liter manere decernimus. Præcipientes ut ea, quæ
ad servandam communem vitam adhuc deesse no-
scentur adimplere quanto citius debeatis; scilicet
ut in uno refectorio comedatis, et in uno dormi-
torio dormiatis. Præterea prædictam Dei genitricis
semperque virginis Mariæ ecclesiam, in qua omni-
potenti Domino deservitis, sub beati Petri et nostra
protectione suscipimus; statuentes, ut quascunque
possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in-
præsentiarum justè et canonicè possidet, aut in fu-
turum concessione pontificum, largitione regum vel
principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis,
præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis ve-
strisque successoribus et illibata permaneant; in
quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:
Cavacurtem, Gramorellam, Martianiam, Setezanum,
Trecha, Arnugum, Novezatem, Habiascam, Valles
Bellegnum et Leventinam, plebem de Artizate, Se-
visum, Curtadium de Leoco, Brivium, Gradi, Pul-
coctum, Bulzanum, Salvanum; mansum unum apud
Caol, quem tenet Ardicius de Carimate; centum sol-
dos novæ monetæ, quos ecclesia vestra a monaste-
rio Sancti Simpliciani annis singulis accipere con-
suevit.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat
præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus
possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere,
seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia in-
tegra conserventur eorum, pro quorum gubernatione
et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis
profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua
igitur in futurum, etc.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Conradus Sabiniensis episcopus ss.

Ego Guido Ostiensis episcopus ss.

Ego Octavianus S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Guido cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu ss.

Ego Aribertus tituli Sanctæ Anastasiæ ss.

Ego.....

Datum Laterani per manum..... xiv Kal. Janua-
rii, indictione duodecima, Incarnationis Dominicæ
anno 1148, pontificatus vero domni Eugenii III anno
quinto.

CCCLXIX.

*De annua celebratione dedicationis ecclesiæ B.
Frigidiani Lucensis.*

(Anno 1149, Dec. 19.)

[BALUZ. *Miscell.* edit. Luc., IV, 594.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, uni-
versis Dei fidelibus qui devotionis intuitu ad annuam
celebrationem dedicationis ecclesiæ Beati Fridiani
convenerunt, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut ad vestram credimus pervenisse notitiam,
ecclesiam Beati Fridiani, ob reverentiam corporis hu-
jus quod in ea requiescere creditur, propriis mani-
bus Deo auctore consecravimus, et venientibus ad
annuam consecrationis illius diem ex injuncta sibi

pœnitentia confissi de beatorum Petri et Pauli meritis remissionem xl. dierum indulsumus. Quicumque igitur, aliquibus causis impediens, eadem die illic interesse non potuerint, et infra octavas illius dedicationis advenerint, eamdem remissionem ex parte omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus pariter indulgemus.

Data Laterani, xiv Kal. Januarii.

CCCLXX.

Ad Bracarensem archiepiscopum. — Eun. suspendit ab episcopali officio, nisi Toletano archiepiscopo exhibeat obedientiam.

(Anno 1149, Dec. 29.)

[Mansi, Concil., XXI, 674.]

Quanta sit obedientiæ virtus, Christi discipulus non ignorat, et totius fere sacri eloquii paginæ protestantur. Cum enim ipsa condimentum aliarum virtutum esse dicatur: manifestius claret, quia quasi peccatum ariolandi est repugnare, et velut scelus idololatriæ nolle acquiescere (I Reg. xv). Super fraternitate itaque tua vix mirari sufficimus pariterque dolemus, quoniam sedis apostolicæ præceptis obedire contemnis; et mandatum de exhibenda obedientia Toletano primati, quod tibi viva voce nuper fecimus, sicut iterata querimonia ipsius ecclesiæ indicat, nimis propere a corde tuo elapsum est, et tanquam aspis surda clausis auribus perstitisse videris. Sed nemini debet indignum videri suis subesse majoribus, qui se meminit aliis esse prælatum. Atque utinam ea, quæ ad virtutis gloriam spectare noscuntur, apud tuam fraternitatem valeant reperiri. Quamvis igitur tantæ prævaricationis contemptus severiori esset prægravandus vindicta: apostolica tamen utentes mansuetudine, per præsentium tibi scripta mandantes præcipimus, quatenus antefato archiepiscopo, usque ad proximam Dominicam in Ramis palmarum, obedientiam debitam satagas humiliter exhibere; quin extunc, donec adimpleas quod tibi sæpe mandavimus, denuo te ab officio episcopali suspendimus.

Datum Laterani, iv Kal. Januarii.

CCCLXXI.

Ad Alfonso Hispaniarum regem. — De primatu Toletano.

(Anno 1149, Dec. 29.)

[Mansi, Concil., XXI, 673.]

Sicut ex inspectione litterarum tuarum, et verbis nuntii tui R. præsentium latoris perpendimus: exhibitiones honoris, et gratiæ sedis apostolicæ, quas Ecclesiis et personis regni tui, nobilitatis et mansuetudinis tuæ precibus inclinati, frequenter contulimus, ad tuam notitiam minime pervenerunt. Pro tuis siquidem precibus, Ecclesiam Compostellanam in deferenda cruce ante metropolitanum suum speciali prærogativa decoravimus: et Toletanæ metropoli in recuperanda justitia, quam super Bracarensi archiepiscopo habere dicitur, non defuimus; imo sicut tota Hispana novit ecclesia pro causa ipsa eundem Bracarensem per longum tem-

pus ab officio episcopali suspendimus. Novissime vero, cum ad nostram præsentiam in Longobardiæ partibus devenisset, absolutionem a nobis nullatenus potuit impetrare, donec in nostro et fratrum nostrorum conspectu viva voce promisit, quod infra constitutum a nobis terminum, Toletanæ Ecclesiæ subjectione debita humiliter obediret; quod si non faceret, in eadem suspensionis sententia, quousque id faciat, remaneret. Cæterum, si postquam a nobis discessit, juxta mandatum nostrum Toletanæ obediit Ecclesiæ, vel si forte in sua rebellione perdurat, per archiepiscopum ipsius ecclesiæ, cui sollicitudo et cura ejusdem metropolis incumbere noscitur, nobis debuit nuntiari. Si ergo ipse circa honorem et dignitatem ecclesiæ sibi commissæ negligens et minus sollicitus silere disposuit: nos qui in sedis apostolicæ specula, disponente Domino, iudicis locum, licet indigni, tenemus, propter ejus insolentiam præcones vel cursores effici non debemus. Sed recolentes personæ tuæ consuetam dulcedinem, et devotionis affectum, quam avus tuus illustris memoriæ A. [Alfonsus] Hispaniæ rex, et tu ipse, erga communem matrem tuam sanctam Romanam ecclesiam temporibus prædecessorum nostrorum et nostro humiliter ostendisti: preces tuas etiam nunc libenter admittimus. Præfato itaque Bracarensi juxta petitionis tuæ desiderium apostolicas litteras misimus; quem nimirum, nisi usque ad proximam Dominicam in Ramis palmarum Toletano primati obedire curaverit, denuo ab officio episcopali suspendimus, donec adimpleat quod ei sæpe mandavimus.

Data Laterani, xiv Idus Januarii.

CCCLXXII.

Ad Sugerium abbatem. — Ut de sacerdotis excommunicati ab archidiacono causa cognoscat, et sacerdotis percussores excommunicet.

(Anno 1149?)

[Mansi, Concil., XXI, 645.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGERIO abbati Sancti Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Quidam sacerdos R. ad nostram præsentiam veniens, conquestus est quod S. archidiaconus, quoniam denarios quos ab eo pro ecclesia sibi tradita exigebat, ei tribuere noluit, de Ecclesia cum expulit. Et quoniam super hoc eum ad nostram audientiam appellavit, idem archidiaconus fecit eum a parentibus suis anu sacrilego verberari. Quia vero valde iniquum est, ut in his, quibus in Ecclesia Dei super alios potestas judicandi conceditur, iniquitatis inveniat judicium: tibi per scripta nostra mandamus, ut utroque ad tuam præsentiam evocato causam ipsam diligenter inquiras, et justitia comitante diffinias. Illos vero qui violentas manus in eundem clericum injecerunt, excommunicatos publice denunties, et excommunicationem tandiu facias observari, donec satisfacturi vestro se conspectui præsentent.

CCCLXXIII.

Ad H. archiepiscopum Senonensem. — De eodem argumento.

(Anno 1149?)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 645.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio nostro archiepiscopo Senonensi H., salutem et apostolicam benedictionem.

Quidam sacerdos tuus Romam ad nostram præsentiam veniens, conquestus est quod Stephanus archidiaconus tuus, quoniam denarios quos ab eo pro ecclesia sibi tradita exigebat, ei tribuere noluit, de eadem Ecclesia eum expulerit. Et quoniam super hoc eum ad nostram audientiam appellavit, idem archidiaconus fecit eum a parentibus suis ausu sacrilego verberari. Quia vero valde iniquum est, ut in his, quibus in Ecclesia Dei super alios potestas judicandi conceditur, iniquitatis inveniat judicium: dilecto filio nostro Sugerio abbati S. Dionysii per scripta nostra mandamus, ut, utroque ad suam præsentiam evocato, causam ipsam diligentè inquireat, et justitia comitante diffiniat. Tu ergo eundem archidiaconum ad ipsius abbatis vocationem ire, et quod inde judicaverit facias observare. Postmodum quoque eum ad vos super eisdem excessibus responsurum transmittas. Illos vero qui violentas manus in eundem clericum injecerunt, excommunicatos publice denunties, et excommunicationem tandiu observari facias donec nostro se conspectui satisfactori repræsentent.

CCCLXXIV.

Ad abbatem Sugerium. — Ecclesiasticæ alterius causæ judicem constituit.

(Anno 1149?)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 645.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGERIO abbati S. Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Pro controversia et discordia quæ inter Petrum præsentium latorem et Jozelinum Meldensem canonicum agitari dignoscitur, uterque nostro se conspectui præsentavit. Primum quidem Jozelinus dicebat a prædicto Petro injuriam et violentiam sibi fuisse illatam, et propter hoc eum ad nostram audientiam appellasse. Post discessum vero ipsius Jozelini a nobis, idem Petrus ad nos veniens, quæ de ipso dicta fuerant, omnino negabat. Quia igitur rei veritatem ad plenum super hoc cognoscere non potuimus, causam ipsam discretioni tuæ duximus remittendam. Per præsentia itaque scripta dilectioni tuæ mandamus, quatenus utraque parte ad tuam præsentiam evocata, eandem controversiam diligenter audias, et si adversa pars jam dictum Petrum illatæ violentiæ reum non poterit manifeste probare, et Petrus innocentiam suam convenienter ostenderit, ecclesiasticæ est moderationi conveniens, ut eum sua debeat innocentia liberare. Si vero impositæ culpæ immunem se nequiverit comprobare, vel quomodo causa processerit, hoc tuis nobis literis quantocius intimabis.

A

CCCLXXV.

Fratrum S. Laudi Rothomagensem disciplinam canonicam confirmat.

(Anno 1145-1150. — *Fragm.*)[*Neustria pia*, 805.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis OSBERTO, priori S. Laudi de Rothomago, et ejusdem fratribus, tam præsentibus quam futuris, regulariter vitam professis, salutem et apostolicam benedictionem.

Religiosis desideriis dignum est præbere facilem consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, venerabilium fratrum nostrorum, Hugonis archiepiscopi Rothomagensis, et Algari, Constantiensis episcopi, precibus inclinati, ordinem canonicum, secundum B. Augustini Regulam, quam per Dei gratiam, ejusdem fratris nostri, Constantiensis episcopi studio annuente, professi estis, sedis apostolicæ auctoritate firmamus; ut in eadem Ecclesia perpetuis temporibus inviolabiliter conservetur, nec alius ibi de cætero, nisi regularis instituat, præsentis decreto, sancimus, etc.

CCCLXXVI.

Ad prælatos Poloniae. — Arguit eos quod latam a G. nuntio suo interdicti sententiam non observent, atque ut respiciant eandem sententiam confirmat.

(Anno 1150, Jan. 23.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 685.]

C

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis et aliis Ecclesiarum prælatibus per Poloniam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod vos benedictionis alloquio salutamus, non ex vestris meritis fieri, sed ex apostolicæ sedis benignitate, credatis. Sui enim debet honoris dolore prosterni, quisquis apostolicæ contemnit obelire mandatis. Nos siquidem pro officii nostri debito de vestra et populi vobis commissi salute solliciti, dilectum filium nostrum G. sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconum cardinalem ad partes vestras olim direximus, ut et pacem inter W. ducem et fratres eius auxiliante Domino reformaret, et ecclesiastica negotia tanquam apostolicæ sedis legatus tractaret. Qui sicut a nobis mandatum acceperat, partem quæ noluit ejus monitis obedire, et eos qui ejusdem ducis terram detinent, excommunicationis vinculo innodavit, et in terra divina prohibuit officia celebrari. Vos autem, sicut accepimus, quoniam hoc eum ex mandato nostro non fecisse asserit, sententiam ipsam minime observatis. Quia vero ipse hoc nostro fecit mandato, nos tam excommunicationis quam interdicti sententiam, sicut ab ipso data est, ratam habemus, et ut vos eam observetis et faciatis similiter observari præcipimus. Tu vero, frater archiepiscopice, cui hoc ex debito tui officii potissimum imminet, ut inexcusabiles sint, omnibus suffraganeis tuis et aliis Ecclesiarum prælatibus

denunties, et sententiam ipsam firmiter observes et facias observari, sciturus, quia si quis vestrum eandem sententiam observare noluerit, beati Petri et sanctæ Romanæ Ecclesiæ non effugiet ultionem.

Datum Lat., x Kal. Feb.

CCCLXXVII.

Privilegium pro monasterio S. Martini Anhusano.

(Anno 1150, Jan. 30.)

[PETRI, *Suevia ecclesiastica*, p. 92.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis SICEFRIDO abbati S. Martini de Anhusen, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Cum omnibus venerabilibus locis debitores ex injuncto existamus, illa tamen quæ ad B. Petri sanctæque Romanæ Ecclesiæ jus et defensionem specialiter pertuere noscuntur, convenit nos propius confovere. Ideoque, dilecti in Domino filii, venerabilis fratris nostri Gualteri Augustensis episcopi et vestris precibus inclinati, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et prædecessoris nostri felicis memoriæ Cælestini papæ vestigiis inhærentes, præfatum Sancti Martini monasterium quod a prædicto fratre nostro Gualtero tunc Augustensi episcopo ejusque fratribus in proprio alodio constructum est, et beato Petro cum omnibus ad ipsum pertinentibus oblatum sub ejusdem apostolorum principis et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quæcumque possessiones vel decimas, quæcumque etiam bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Concambium præterea quod de decimis illius loci, in quo ipsum monasterium situm est cum ecclesia S. Petri de Cotingen, ad cujus parochiam pertinebant, utriusque partis assensu rationabiliter factum est, auctoritate apostolica confirmamus. Ad dentes ut ecclesia S. Martini de Nawa, in qua collegium vestrum per illustri memorie Manegoldum palatinum comitem, patrem videlicet præfati Sanctæ Augustensis Ecclesiæ episcopi, in cujus erat allodio monasticæ religionis, auctore Domino, exordium habuit, cum decimis et omnibus aliis suis possessionibus vestro monasterio in perpetuum subjecta permaneat. Liceat autem vobis communi consilio advocatum, quem ad defensionem ejusdem monasterii utilem esse cognoveritis, libere eligere, ipsumque si inutilis fuerit, remove, et alium, quem utiliore provideritis, substituere. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum nullus ibi quilibet subreptionis astutia vel violentia præponatur, nisi quem fratres communi consilio, vel fratrum

A pars consilii senioris, secundum Dei timorem et B. Benedicti Regulam providerint eligendum. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi a diocæsano suscipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et ea gratis, et absque aliqua pravitate vobis voluerit exhibere; alioquin liceat vobis catholicum quemcunque malueritis, adire antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulat indulget. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut quicumque illic se deliberaverint sepeliri, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat; salva tamen justitia matricis Ecclesiæ. Ad iudicium autem hujus a sede apostolica libertatis acceptæ aureum unum nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvatis.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monaste immo temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus molestiis fatigare; sed omnia integrè conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertio commonita, præsumptionem suam emendare contempserit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servandis sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Theodewinus Sanctæ Rufinæ episcopus subscripsi.

Ego Inarus Tusculanus episcopus subscripsi.

Ego Guido Ostiensis episcopus subscripsi.

Ego Nicolaus Albanensis episcopus subscripsi.

Ego Gregorius presbyt. card. tit. S. Calixti subscripsi.

Ego Nicolaus presbyt. card. tit. S. Cyriaci subscripsi.

Ego Aubertus cardinal. tit. S. Anastasiæ.

Ego Oddo diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum subscripsi.

Ego Joannes Paparo diac. card. S. Adriani subscripsi.

Ego Jacinthus diac. card. S. Mariæ in Cosmedin ss.

Datum Laterani per manum Plebani Romanæ Curie notarii, iii Kalend. Febr., indict. xiii, Incarnationis Dominicæ anno 1148 [1150]; pontificatus domni Eugenii III papæ anno quinto.

CCCLXXVIII.

Ad episcopum Castellannum [Venetum].

(Anno 1150; Mart. 19.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, V, 1240.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Castellano episcopo, sal. et apost. bened.

Quod decimarum quatuor fieri debeant portiones, notitiæ tuæ incognitum esse non debet. Sicut enim sanctorum Patrum sanxit auctoritas, una pars episcopo, alia clero, tertia pauperibus, quarta vero ecclesiæ sartis tectis deputata esse dignoscitur. Quocirca fraternitati tuæ per præsentia scripta mandamus, quatenus fratribus S. Salvatoris decimarum partem, quæ illis de jure contigit, facias assignari.

Datum Laterani, xiv Kal. Aprilis.

CCCLXXIX.

Bulla pro monasterio S. Benedicti de Placentia.

(Anno 1150, April. 14.)

[CAMPI, *Hist. eccl. di Piacenza*, I, 1, 351.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio VITALI abbati S. Benedicti de Placentia, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoties illud a nobis petitur, quod rationi et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Ideoque, dilecte in Domino fili Vitalis abbas, justis postulationibus tuis benignum impertientes assensum, oratorium B. Petri situm in territorio Taurinensi ultra flumen Sturiæ, quod nimirum Petrus Podisii et Taurinus Rista pro salute animarum suarum sanctæ Romanæ Ecclesiæ per manus nostras pro devotione obtulerunt, tibi, et per te monasterio tuo gubernandum concedimus, et ejusdem loci dispensationem liberam tradimus, eo videlicet tenore, ut per fratres Vallobrosanæ congregationis eidem loco futuris temporibus diligentissimo studio jugiter serviat. Xenodochium ad obsequium pauperum ibidem constructum studiosius pertractetur, et naves ad opus transeuntium ipsum flumen, sicut constitutum est, paratæ semper inveniantur, atque census unius auroi nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvatur. Si vero tu, vel successores tui hæc observare noluerint, vos ab ejusdem loci regimine nos vel successores nostri remove digni poterimus.

Datum Laterani, xviii Kalend. Maii.

CCCLXXX.

Guiberto præposito et canonicis S. Laurentii Januensis amplam omnium bonorum ac jurium, tum et Raymundi comitis donationis confirmationem largitur.

(Anno 1150, April. 14.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, IV, 683.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GUIBERTO præposito, et cæteris Januensis Ecclesiæ canonicis tam præsentibus quam futuris canonice substituendis, in perpetuum.

Officii nostri hortatur auctoritas pro Ecclesiarum statu satagere, et earum quieti et utilitati salubriter

A auxiliante Domino providere. Dignum namque et honestati conveniens esse cognoscitur ut qui ad Ecclesiarum regimine assumpti sumus, eas et a pravorum hominum nequitia tueamur, et B. Petri atque apostolicæ sedis patrocinio muniamus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et B. Laurentii ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, Deo propitio poterit adipisci, firma vobis

B vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Ecclesiam Sanctæ Mariæ Magdalænæ, ecclesiam S. Salvatoris de Sanzano, ecclesiam S. Jacobi de Calignano, ecclesiam S. Bartholomæi de Stajano, ecclesiam S. Mariæ de Quarto, ecclesiam S. Stephani de Pariesi, decimas quoque quas in tota Januensi diocesi legitime possidetis, et tres partes totius territorii, quod vocant sanctus Romulus cum omnibus pertinentiis suis, quemadmodum a bonæ memoriæ Theodulfo Januensi episcopo, ecclesiæ vestræ rationabiliter concessæ, et scripti sui auctoritate firmata sunt. Præterea Insulam in Ibero flumine positam juxta civitatem Tortuosam, ab illustri viro Raymundo Barchinonensi comite, et a consulis vestræ civitatis eidem ecclesiæ juste concessam, vobis pariter confirmamus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur vestris, et aliorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate ac diocesanorum episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat. Servantibus autem sit pax, quantum et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Conradus Sabinensis episc. subsc.

Ego Theodevinus Portuensis episcopus subsc.

Ego G. Prænestinus episcopus subsc.

Ego Hugo Ostiensis episc. subsc.

Ego Nicolaus Albanus episc. subsc.

Ego Ugo tit. in Lucina presbyt. cardinalis subsc.

Ego Bernardus presbyt. card. S. Clementis subsc.
 Ego Jordanus presbyt. card. S. Susannæ subsc.
 Ego Gregorius tit. Callisti presbyt. card. subsc.
 Ego Hubaldus presb. cardin. S. Praxedis subsc.
 Ego Oddo diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum subsc.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano subsc.

Ego Rodulphus diac. card. S. Lucie in Septisolis ss.

Ego Joannes Paparo diac. card. S. Adriani subsc.

Ego Gregorius diac. S. Angeli subsc.

Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu subsc.

Ego Hyacinthus diac. card. S. Mariæ in Cosmedin subsc.

Dat. Laterani per manum Bossonis, S. R. E. scriptoris, xviii Kal. Maii, indictione xiii, Incarn. Domin. anno 1150, pontificatus vero D. Eugenii III papæ anno v.

CCCLXXXI.

[*Privilegium pro Ecclesia Fontis-Ebraldi.*

(Anno 1150, April. 20.)

[Pavillon, *Vie de Robert d'Arbrissel*, Preuv., p. 631.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiabus MATBILDI abbatissæ Sanctæ Mariæ Fontis-Ebraldi, suisque sororibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Religiosis postulationibus dignum est facilem præbere consensum ut et pia devotio celerem sortilatur effectum et religionis integritas possit inconcussa C servari. Ratio siquidem exigit ut apostolica sedes honestas personas gremio suæ pietatis confoveat, et ut in religionis proposito firmiter perseverent et in ipso proficiant, justis earumdem postulationibus affectu benigno concurrat. Hoc itaque, dilectæ in Christo filie, rationis debito provocati vestris justis petitionibus clementer annuimus, et quæ pro vobis religionis intuitu et rationabili providentia statuta noscuntur, apostolica auctoritate firmamus, et præsentis scripti assertionem munimus. Statuimus siquidem, et ad majorem vestræ honestatis opportunitatem præcipimus ut omnes virgines vestri ordinis quæ gratiam benedictionis debent percipere infra illius monasterii claustrum in quo sunt obsequio mancipatæ, a diocesano episcopo munus benedictionis percipiant, si quidem catholicus fuerit et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et eam gratis et absque molestia et gravitate voluerit exhibere; alioquin liceat vobis quemcumque malueritis ad hoc faciendum invitare antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, benedictionis gratiam vestris consecrandis virginibus largiatur. Verum quoniam sine pacis et concordie bono, religio conservari non potest, ut omnis discordiæ ac rebellionis occasio de vestro consortio penitus auferatur, imo ut unitas sinceritatis inter vos melius conservetur, ad abbatissam Fontis-Ebraldi omnes tanquam ad suum caput respiciant, et debitam obedientiam ipsi exhibeant. Prædeces-

A soris etiam nostri felicitis memoriæ Calixti papæ vestigiis inherentes statuimus et favoris nostri munimine roboramus, ut nulla persona in propinquitate vestri monasterii vicum vel mansionem facere audeat, quæ non ad minus dimidiæ leugæ a jamdicto monasterio separatur.¹

Nulli ergo hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet aliis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur earum, pro quarum gubernatione et sustentatione concessa sunt, salva diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non congrua satisfactione emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Redemptoris Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Datum Laterani, xii Kalendas Maii.

CCCLXXXII.

Ad abbatem Suggerium. — *De Ludovici regis consilio transmarinæ expeditionis.*

(Anno 1150, Apr. 25.)

[Mansi, *Concil.*, XXI, 646.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGGERIO abbati S. Dionysii, salutem, et apostolicam benedictionem.

Immensum pietatis opus, quod charissimo filio nostro Ludovico illustri Francorum regi divina misericordia inspiravit, nos plurimum anxios reddit. Gravem namque Christiani nominis jacturam, quam nostris temporibus Ecclesia Dei sustinuit, et recentem adhuc effusionem sanguinis tantorum virorum ad memoriam revocantes, grandi timore concutimur, et mœror inconsolabilis renovatur. Cæterum devotio prædicti filii nostri et charitas divinitus inspirata, conceptum aliquantulum dolorem mitigat, et spem nobis consolationis promittit. Sic igitur utriusque suspensus timor cum spe nos valde conturbat. Sed ne tantum opus nostra occasione [imperfectum] remaneat, prudentiæ tuæ per præsentia scripta mandamus, quatenus jam dicti filii nostri regis, et baronum atque aliorum regum sui animos diligenter studeas perscrutari; et si ad tam arduum opus eos promptos agnoveris, consilium et auxilium nostrum, quantum poterimus, et remissionem peccatorum, sicut in aliis litteris nostris continetur, secunde promittas, et nos de constantia eorum et devotione fidei certiores effecti timore deposito vires eis et auxilium quibus modis poterimus divina favente misericordia tribuemus. Vestri autem studii sit et, com-

municato sapientum consilio, quod nostri auxilii ad hoc necessarium fuerit, et quæ ecclesiasticæ personæ præter nominatas idoneæ vobis visæ fuerint, mature nobis significare curetis.

Datum Laterani, vii Kalend. Maii.

CCCLXXXIII.

Ad abbatem Sugerium. — Ut thesaurum ecclesiæ Sanctæ Genovesæ pignori obligatum redimi faciat.

(Anno 1150, April. 28.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 646.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGERIO abbati S. Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Prudentiam tuam latere non credimus, nobis plurimum esse molestum, quod thesaurus ecclesiæ Sanctæ Genovesæ pignori est obligatus. Quia vero volumus ut ecclesia ipsa aliqua negligentia vel contumelione detrimentum exinde patiatur, aut ornamentis suis, aliquorum nequitia vel versutia spoliatur, per præsentia tibi scripta mandamus, quatenus ad locum ipsum accedas, et rem diligenter inquirens, quidquid de eodem thesauro per sæculares obligatum est, ex quo mutatio ecclesiæ ad eorum pervenit notitiam, de proprio eos redimere cogas. Quod vero ante obligatum fuerat, de communi tam regularium, quam sæcularium, prout quibusque competet, facias redimi: sollicitè attendens, ne aliquorum nequitia damnum in hoc ecclesia patiatur. Qui autem super hoc tibi rebellis existiterit, auctoritate nostra eum excommunicationi subjicias.

Datum Romæ apud S. Petrum, iv Kal. Maii.

CCCLXXXIV.

Bona, possessiones privilegiaque Sanctæ Mariæ de Reno confirmat.

(Anno 1150, Maii 13.)

[TROMBELLI, *Memorie storiche di Reno*, Append., 367.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GUIDONI priori ecclesiæ Beatæ Mariæ de Reno, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, prædecessorum nostrorum felicitis memoriæ PP. Innocentii et Lucii vestigiis inhærentes, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatam beatæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuantes ut ordo canonicus secundum beati Augustini Regulam perpetuis ibi temporibus inviolabiliter conservetur; præterea quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et

in illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam Sancti Salvatoris in civitate Bononiensi; in Turicella ecclesiam Sancti Andree, ecclesiam Sancti Domini justa bagnuna. Prohibemus quoque ut nullus fratrum post factam ibidem professionem absque prioris vel congregationis spontanea permissione ex eodem clauastro audeat discedere; discedentem vero abque communi litterarum cautione nullus omnino suscipiat. Sed si aliquis ipsorum fratrum extra claustrum ausus fuerit sine prædicta licentia permansere, si secundo tertiove commonitus respicere forte contempserit, liceat priori ejusdem loci excommunicationis in ipsum tanquam in profanum suum sententiam promulgare. Clericos vero sive

laicos liberos sæculariter viventes ad conversionem suscipiendi absque alicujus contradictione facultatem liberam habeatis. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutritis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas exigere præsumat. Oleum quoque sanctum, ordinationes clericorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diocæsano suscipiatis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et ea gratis et absque pravitate aliqua voluerit exhibere; alioquin liceat vobis catholicum quemcunque malueritis, adire antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Obeunte vero te nunc ejusdem loci priore, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam providerint eligendum. Ad hæc etiam adjicientes statuimus, ut nulli archiepiscopo, vel episcopo, aut alicui omnino personæ fas sit in prædicta ecclesia Beatæ Mariæ exactionem facere, nec priori et fratribus gravamina irrogare. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum qui se illic sepeiri delibaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obstat, salva tamen justitia matricis Ecclesiæ.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat ipsam ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit; secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit; potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac

sanguine Dai et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

FAC MECUM, DOMINE, SIGNUM IN BONUM.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Conradus Sabinensis episc. ss.

Ego Imarus Tusculanus episc. ss.

Ego Nicolaus Albanensis episc. ss.

Ego Gregorius card. presbyt. tituli Calixti ss.

Ego Hubaldus presbyt. cardin. tit. Sanctæ Prædicatoris ss.

Ego Manfredus presbyt. cardinal. tit. Sanctæ Sabinae ss.

Ego Guido presbyt. card. tit. Pastoris ss.

Ego Bernardus presbyt. cardin. tit. Sancti Clementis ss.

Ego Hugo tit. in Lucina presb. card. ss.

Ego Oddo diacon. card. Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Joannes Paparo presbyt. cardinal. Sancti Adriani ss.

Ego Joannes diacon. cardin. Sanctæ Mariæ Novæ ss.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum per manum Bosonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, III Idus Maii, Indictione XIII, Incarnationis Dominicæ anno 1150, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno sexto.

CCCLXXXV.

Bulla pro translatione monasterii Middelburgensis.

(Anno 1150, Maii 25.)

[Hugo A. O., *Præm.*, II, p. 129.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio WALTERO abbati Walachriensi, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, canonicè substituentis, in perpetuum.

Sicut injustis petitionibus nullus est tribuendus assensus, ita legitima desiderantium non est deneganda petitio. Ex litteris siquidem venerabilis fratris nostri Har[iberti] episcopi Trajectensis inspicimus quod vos monasterium vestrum ad alium constitueritis locum transferre, in quo quietius vivere et liberius possitis Domino deservire. Cui dispositioni frater noster prædictus assensum præbuit, ut

(73) Pontificium hoc diploma nullo numero determinatum tempora episcopatus Heriberti Trajectensis non excedit. Porro Heribertus in Andreæ Cuckensis locum sullectus est anno 1138, quo secundum Beckam naturæ concessit XI Kal. Julii. Heribertus vero vitæ suam attigit anno 1148. Duos adjicit Jamingus. Eugenius III pontificatum ascendit anno 1145; ergo intra trium sequentium annorum 1146, 1147, 1148 spatia debuit emanare Romani pontificis concessio.

Waltero Walachriensi abbati bulla inscribitur, eo quod primus provincie prælatus esset Walterus

PATROL. CLXXX

ad vobis in posterum hoc liceat perficere, ac scripto suo laudavit. Nos autem quorum interest bene acta firmare, votum vestrum . . . attendentes licentiam translationis, ab eodem fratre nostro rationabiliter vobis indultam, auctoritate sedis apostolicæ confirmamus; statuentes ut nihil tamen quod ad nos pertinere dignoscitur, propter mutationem istam, nobis aut nostris successoribus, in posterum minuat.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, X Kalend. Junii (73).

CCCLXXXVI.

Ad canonicos Ecclesiæ Aurelianensis. — Pro domno Philippo, de ecclesia sanctæ Letæ, quamasserit ad decanatum suum pertinere.

(Anno 1150, Maii 25.)

[MABTEN., *Ampl. Collect.*, II, 629.]

Eugenius, servus servorum Dei, dilectis filiis canonicis Aurelianensis Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex parte dilecti filii nostri Philippi (74) fratris illustris Francorum regis querelam accepimus, quod vos ecclesiam Sanctæ Letæ, quam ad decanatum suumasserit pertinere, ei violenter auferitis, et jus suum in ea subtrahere sibi contenditis. Quia vero bona ipsius tam ecclesiastica quam mundana sub beati Petri et nostra protectione suscepimus, pati non possumus nec debemus, ut ei ab aliquo auferantur. Ideoque per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus aut eandem ecclesiam ei reddatis, aut in præsentia venerabilis fratris nostri Hugonis Altissiodorensis episcopi, sibi exinde justitiam faciatis.

Data Romæ apud Sanctum Petrum, VIII Kalend. Junii.

CCCLXXXVII.

Ad abbatem Sugerium. — Ut causam ecclesiasticam, de qua jam epist. 372 et 373, definiat

(Anno 1150, Maii 26.)

[MANST., *Concil.*, XXI, 647.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGERIO abbati S. Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Sacerdos ille R. qui ad nos contra Stephanum Seronensem archidiaconum venerat, cum nuntio ejusdem archidiaconi nuper ad nostram præsentiam rediit. Sed cum in causa ipsa procedere sicut ratio exigit minime posset, eum a querimonia sua cessare præcepimus, et prædictum archidiaconum

et ejus ecclesia quodam primatu gauderet. Hunc auxit Willelmus Romanorum rex, quando totius Walachriæ et Hollandiæ ecclesias abbatis S. Mariæ dispositioni et providentiæ commisit.

(74) Hic Philippus distinguendus est a Philippo primogenito Ludovici VI, Francorum regis, qui vivente adhuc patre biennio postquam Remis in regem fuerat inunctus, decessit. Hic autem quintus Ludovici natus diu patri supervixit, fuitque archidiaconus Parisiensis, de quo Adrianus papa IV, in epistola 75, ad Ludovicum regem, apud Chesnum, tom. IV *Hist. Franc.*

super objectis se canonice purgatarum tuo conspectui mandavimus præsentandum. Per apostolica itaque tibi scripta mandamus, quatenus eundem archidiaconum ad tuam præsentiam evoces iterum: et si quinta manu sui ordinis super allatis criminibus se poterit expurgare, ipsum quoque ab impetitione præfati presbyteri absolutum remittas.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, vii Kalend. Julii.

CCCLXXXVIII.

Ad Petrum præpositum Ulciensem. — Præcipit ne in ecclesia S. Mariæ Secusiensi unquam amodo quispiam ordinetur vel recipiatur, nec victus alicui neque vestitus donum concedatur, nisi, regulari prius habitu sumpto, canonicam vitam professus sit.

(Anno 1150, Maii 27, Laterani.)

[*Ulciensis Ecclesiæ Chartarium*, p. 18.]

CCCLXXXIX.

Monasterii S. Nicolai Andegavensis protectionem suscipit.

(Anno 1150, Jun. 10, Laterani.)

[*Abbatia S. Nicolai Andegav.*, 76, teste Brequigny, *Table chronol.*, III, 166.]

CCCXC.

Ad abbatem Sugerium. — De Orientali Ecclesia; de pontificis et regis habitu colloquio; de Ecclesia Compendiensi.

(Anno 1150, Jun. 19.)

[*Mansi, Concil.*, XXI, 648.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGERIO, abbati S. Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex eo quod pro defectu Orientalis Ecclesiæ attentam sollicitudinem geris, gratum nobis est, et studium tuæ devotionis in Domino collaudamus, quoniam et sor nostrum exinde ingenti dolore turbatur et vehementer affligitur. Inde est quod petitioni tuæ et aliorum qui nobis super causa ipsa scripserunt, quamvis gravissimum nobis fuerit propter imbecillitatem personæ, in qua omnium vota Domino favente concurruntur, assensum tamen denegare nequaquam potuimus. Monemus itaque dilectionem tuam quatenus in tanto et tam præclaro opere, tanquam vir discretus et prudens, opem et studium diligenter adhibeas. Præterea dilationi tuæ notum fieri volumus, quoniam cum filio nostro charissimo Francorum rege Ludovico de statuenda religione in terra sibi a Deo concessa colloquium viva voce habuimus, et monitis nostris benignum præbuit assensum. Quia ergo in Compendiensi Ecclesia religionem propagari, Domino auxiliante, optamus, præsentium tibi auctoritate injungimus, ut ad hoc efficiendum omnimoda diligentia et attento studio elaborares. Tibi siquidem et venerabili fratri nostro Noviomensi episcopo onus ipsum imposuimus.

Datum Albani, xiii Kalendas Julii.

CCCXCI.

Ad Wibaldum abbatem. — Ut Godeboldum canonicum Mindensem excommunicet, nisi ablata Everardo ecclesiam de Hemeringen restituat.

(Anno 1150, Jun. 22.)

[*MARTEN. Ampl. Coll.*, II, 435.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio WIBALDO Corbeiensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Lator præsentium Everardus jam quinquies ad nostram accessit præsentiam. Pro quo siquidem venerabili fratri nostro H. Mindensi episcopo per scripta nostra præcipiendo mandavimus, quatenus Godeboldum canonicum suum districtius commoneret, ut ecclesiam beati P. de Hemeringen, et alia per se vel per submissas a se personas prædicto Everardo ablata infra viginti dies post susceptionem nostrarum litterarum cum integritate restitueret, et eum de cætero in pace possidere permetteret. Si vero infra terminum prædictum monitis ejusdem episcopi obedire contempneret, ex tunc ipsum ab ecclesiarum introitu duximus removendum, nec postea deberet absolvi, donec pro excessibus suis satisfactorius nostro se conspectui præsentaret. Sed, sicut ejus repetita querimonia indicat, nihil horum est effectui mancipatum, nec ad nos venit, nec aliquam excusationem præterdit, quare pauperem istum tantis oppressionibus aggravaret. Quia igitur oppressionibus et laboribus valde compatimur, et tantam contumaciam prætermittere non possumus impunitam, per præsentia tibi scripta mandamus, quatenus prædictum Godeboldum districte commoneas, ut ecclesiam ipsam et ablata per se et alium in integrum infra viginti dies, postquam a te commonitus fuerit, eidem Everardo omnino restituat, et de cætero eum pacifice possidere permittat. Quod si facere contempserit, ex tunc ipsum Godeboldum excommunicatum publice denunties, nec a vinculo excommunicationis possit absolvi, donec pro tanta rebellionem veniat ad nostram præsentiam respondurus. Quidquid autem exinde a te fuerit factum, et modum ipsius negotii nobis litteris quam citius studeas intimare.

Datum Albani, x Kal. Julii.

CCCXCII.

Ad Wibaldum abbatem. — Laudat ejus in Romanæ Ecclesiæ zelum, atque in ejus gratiam scribit Mindensi episcopo et Bremensi archiepiscopo.

(Anno 1150, Jun. 24.)

[*Ibid.*, 436.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio WIBALDO Corbeiensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Litteras dilectionis tuæ, debita benignitate suscepimus, et quia pro matre tua sancta Romana Ecclesia, tanquam devotus filius attentam sollicitudinem geris, gratum nobis est, et devotionem tuam in Domino collaudamus. Pro Kamiuatensi vero Ecclesia, sicut rogasti, et eis qui bona ejus auferre

dicuntur, Mindensi episcopo scripsimus; sed pro causa, quam nobis tuis litteris intimasti, reconciliari non debet, quoniam nec violentia nec pravo studio contigit. Bremensi quoque archiepiscopo juxta petitionem tuam pariter scripsimus, et in cæteris, in quibus secundum Deum possumus, tuas preces libenter admittimus. Coloniensi autem archiepiscopo idcirco nostra scripta non misimus, quia veniens ad nos plenitudinem sui officii minime reportavit. Tua igitur interest, charissime fili, ut de honore ac profectu Ecclesiæ Dei et regni, sicut bene cœpisti, ita effectu prosequente invigiles, quatenus et beati Petri gratiam et nostram merearis benevolentiam ampliorem.

Data Albæ, vii Kal. Julii.

CCCXCIII.

Ad Henricum Mindensem episcopum. — Kaminatensem ecclesiam propter inopinatum casum et mortem cujusdam monachi reconciliatione non indigere, et ut ablata eidem ecclesiæ restitui faciat.

(Anno 1150.)

[MARTEN., *Ampl. Coll.*, II, 437.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, H. venerabili fratri Mindensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Pervenit ad aures nostras, quod Kaminatensis ecclesia, pro eo quod quidam monachus, dum resarciret ipsius ecclesiæ tecta, casu corruerit, et ita sine sanguinis effusione obierit, per unius fere anni spatium a divinis feceris cessare officiis, et eam reconciliare disponas. Sed si res se ita habet, nec violentia nec pravo studio contigit, nulla ratione videmus, quod eadem ecclesia propter hoc reconcilianda sit, vel a divinis debeat cessare obsequiis. Præterea fraternitati tuæ mandamus, quatenus Thidericum de Ricklinge, Reimbertum quoque et Thidericum ipsius filios, qui prædia ipsius Ecclesiæ contra justitiam invasissæ et illicite detinere præsumunt, districte commoneas, ut si hoc verum esse constiterit, easdem possessiones Ecclesiæ ipsi restituant, et ab infestatione ipsius loci omnino abstineant, quod si conditioni tuæ obedire contempserint, canonicam de eis justitiam facias.

CCCXCIV.

Ad Hartvicum Bremensem episcopum. — Commendat ei Wibaldum abbatem, et ut ablata Kaminatensis Ecclesiæ prædia restitui faciat.

(Anno 1150, Jun.)

[*Ibid.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, H. venerabili fratri Bremensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Episcopalis officii est venerabilia loca et personas diligere, et eas in suis necessitatibus confovere. Ideoque confraternitatem tuam pro dilecto filio nostro Wibaldo Corbeiensi abbate duximus exorandam, quatenus eum fraterna charitate honorès et diligas, et prædia Kaminatensis Ecclesiæ, quæ in

A tuo episcopatu consistunt, maxime illa, quæ abbatissa Juditha post depositionem suam alienare præsumpsit, recuperare et manutenere pro tui officii debito adjuves.

CCCXCV.

Ad Conradum regem. — Gratiam habet ejus legationem, in qua res Ecclesiæ et regni firmentur. Morbacensis monasterii negotium commisisse se episcopo Lausanensi; et de Ottone qui clerici nasum amputaverat.

(Anno 1150, Jun.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 686.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio CONRADO, illustri et glorioso Romanorum regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod per sublimes legatos matrem tuam sanctam Romanam Ecclesiam, sicut ex primis et secundis litteris excellentiæ tuæ percepinus, ex communi consilio principum regni tua destinavit serenitas visitare, ut cum eis de statu et utilitatibus Ecclesiæ Dei ac regni tractare et ordinare possimus, nobis et fratribus nostris gratum est et acceptum. Et quoniam eorumdem legatorum præstolarem adventum, nostros quoque legatos jam diu, sicut credimus, ad tuæ nobilitatis industriam misissemus; desiderium siquidem nostrum est, ut ea inter Ecclesiam et regnum, quæ a predecessoribus nostris et tuis statuta sunt, inter nos et majestatem tuam ita Domino auxiliante firmentur, quatenus sponsa Dei universalis Ecclesia suo jure quiete fruatur, imperium debitum robur impediatur, et Christianus populus jucunda pace et grata tranquillitate lætetur. Negotium vero Morbacensis monasterii, unde nos attentius exorare voluisti, antequam ad nos tuæ regales litteræ pervenissent, venerabili fratri nostro Lausanensi episcopo, de cujus utique prudentia et honestate valde confidimus, communicato fratrum nostrorum consilio, discutiendum et terminandum commiseramus. Unde visum est nobis et fratribus nostris aequitati fore contrarium, si in causa ipsa, altera parte absente, in præsentiarum modis aliquibus procederemus, sed ad eundem fratrem nostrum negotium ipsum direximus, qui tanquam vir discretus et prudens, et in regularibus disciplinis per longum temporis spatium eruditus, enormitates monachorum ejusdem loci salubriter corrigeret, et causæ ipsi canonicum finem, Deo auxiliante, imponeret. De cætero autem Ottonem illum, qui, postposita Dei reverentia, nasum cujusdam clerici ausu nefario amputare minime formidavit, nisi satisfactorius de tam gravi excessu apostolico conspectui se repræsentet, absolvendi ab excommunicatione consilium habere nequaquam potuimus, in quem nimirum vigor regni potestatis prius debuit acrius exarsisse, quam ad aures nostri apostolatus querela tanti facinoris pervenisset.

CCCXCVI.

Monas. erii Ebracensis protectionem suscipit bonaque confirmat.

(Anno 1150, Oct. 23. — Signiæ.)

[LANG, *Regesta*, I, 197; *Brevis Notitia monast. Ebrac.*, 67.]

CCCXCVII.

Parthenonis Wechterswinklensis protectionem suscipit.

(Anno 1150, Oct. 23. — Signiæ.)

[LANG, *ibid.*]

CCCXCVIII.

Ad Pontium Vizeliacensem abbatem. — De eodem argumento.

(Anno 1150, Oct. 24.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 657.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio PONTIO Vizeliacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Quid venerabili fratri nostro Eduensi episcopo, et nobili viro duci Burgundiæ fratri ejus, pro negotio vestro per scripta nostra mandavimus, ex transcripto litterarum poteris aperte videre. Si ergo prædictus episcopus et dux voluerint te super pecuniaria causa coram venerabili fratre nostro Hugone Antissiodorensi episcopo convenire; cum ab eo fueris evocatus, ejus præsentiam adeas, et quod ipse inter vos constituerit, audias et observes. Cæterum si de statu monasterii episcopus Eduensis agere voluerit, controversiam ipsam in nostra præsentia volumus agitari.

Datum Signiæ, ix Kalend. Novembris.

CCCXCIX.

Ad ducem Burgundiæ. — Arguit quod Vizeliacensi cœnobio sit infestus.

(Anno 1150, Oct. 24.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 656.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro duci Burgundiæ, salutem.

Quanto divinæ dispositionis clementia majora tibi concessit et te amplius in sublime provexit, tanto magis ecclesias et ecclesiasticas personas et pauperes Christi debes diligere, et eos attenta sollicitudine a pravorum hominum incursibus defendere. Sed, sicut accepimus, unde valde dolemus, contraria operaris. Dilectos siquidem filios nostros Vizeliacensis monasterii fratres duris vexationibus inquietas, et homines eorum cum suis rebus capi jussisti. Eisdem quoque fratres more hostium per tuum nuntium diffidasti. Nos siquidem de te talia minime sperabamus. Quia igitur hæc fieri in perniciem animæ tuæ manifeste cognoscimus, et monasterio quod beati Petri juris existit deesse non possumus, nec debemus: per præsentia tibi scripta mandamus, quatenus prædictis de damnis et illatis injuriis condigne satisfacias, et de cætero eis nulla gravamina inferas; imo tanquam Ecclesiæ catholicæ devotus filius, et justitiæ amator, eisdem fratribus, et aliis religiosis viris, et ecclesiasticis per-

A sonis, in suis necessitatibus studens subvenire. Si vero contra eosdem fratres aliquam quæstionem habere confidis: in præsentia venerabilis fratris nostri Hugonis Antissiodorensis episcopi, quod justitia dictaverit poteris obtinere. Cum igitur ab eo fueris evocatus, ejus præsentiam adeas, et quod ipse inter vos judicaverit, firmiter suscipias et observes. Verum si nostris mandatis obedire contempseris, manus beati Petri in te procul dubio extendetur.

Datum Signiæ, ix Kal. Novembris.

CD.

Ad Henricum Eduensem episcopum. — Arguit quod Vizeliacensi cœnobio sit infestus.

(Anno 1150, Oct.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 655.]

B EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri EDUENSI episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Apostolicæ sedis clementia singulis Ecclesiis et personis ecclesiasticis suam dignitatem et justitiam servare consuevit. Unde nos, quorum præcipue interest Ecclesiarum omnium curam gerere, pro Vizeliacensi monasterio quod B. Petri juris existit, et fratribus religiosis ipsius loci, oportet esse sollicitos; pro quibus, sicut credimus, tibi scripta nostra transmisimus, ut eosdem fratres juxta officium tuum, et potentiam a Deo tibi concessam, a pravorum hominum incursibus defensares. Quo contra gravis ad nos querela pervenit, quod hominibus et servantibus tuis monasterium ipsum multis modis infestare permittis. Ipsi namque, sicut accepimus, equos et boves eorum per violentiam auferunt, et homines ipsorum cum rebus suis et trossellis, et aliis rebus capiunt, et alia plurima damna et injurias inferunt. Dux etiam Burgundiæ frater tuus, ad similitudinem hostium quibus prælium indicitur, eisdem fratribus a se custodiri mandavit, et homines et res eorum apprehendi et detineri jussit. Quia igitur unicuique volumus sua jura servari, præsentia tibi adnotatione mandamus, quatenus prædictis fratribus ablata ab hominibus tuis facias cum integritate restitui, et de damnis, et illatis injuriis satisfactionem congruam exhiberi. Si vero aliquam justitiam contra ipsos te habere confidis, super pecuniaria causa: in præsentia venerabilis fratris nostri Hugonis Antissiodorensis episcopi, quod justum fuerit, poteris obtinere. Quocirca si ab eodem fratre nostro fueris evocatus, ejus præsentiam adeas, et quod ipse exinde inter vos judicaverit, suscipias firmiter et observes. Cæterum si de statu monasterii controversia agitur, volumus eam in nostra præsentia pertractari.

CDI.

Ad Hugonem Antissiodorensis episcopum. — De eodem argumento.

(Anno 1150, Oct.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 656.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vengo-

rabili fratri Hugoni episcopo Antissiodorensi, salutem.

Venerabili fratri nostro Eduensi episcopo, qui per homines suos, Vizeliacensis monasterii fratribus multa mala dicitur intulisse, per scripta nostra mandavimus, quatenus ablata sibi et hominibus suis faciat cum integritate restitui, et condignam satisfactionem de damnis et illatis injuriis exhiberi. Si vero aliquam justitiam contra eosdem fratres super pecuniaria causa se habere confidit, eundem fratrem quod justum est in tua presentia volumus obtinere. Per presentia igitur scripta discretioni tue mandamus, quatenus si agere voluerit, utramque partem congruo loco et tempore ad tuam audientiam convocet, et causa examinata et cognita, inter eos media equitate diffinas.

C.DII.

Bona omnia, donationes et exemptiones monasterii S. Quirini Tegernseensis confirmat, quod ordinario episcopo subjectum in spiritualibus declaratur.

(Anno 1150, Nov. 21.)

[HUNDIUS, *Metropol. Salsburg, III.*, 400.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis CONRADO abbati monasterii Beati Quirini juxta lacum Tegernseæ ejusque fratribus, tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Commissæ nobis apostolicæ sedis nos hortatur auctoritas, ut locis et personis ipsius auxilium devotione debita implorantibus, tuitionis præsidium impendere debeamus; quia sicut injusta poscentibus nullus tribuendus est effectus, sic legitima et justa desiderantium nulla est differenda petitio; præsertim eorum, qui cum honestate vitæ et laudabili morum compositione gaudent omnipotenti Domino deservire. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestria justis postulationibus benignum impertientes assensum, præfatum monasterium, quod utique a nobilibus viris Adalberto et Occario germanis fratribus, illustribusque comitibus in suo fundo constructum est, et antiquis Romanorum imperatorum privilegiis Pipini videlicet, Caroli et Ludovici decoratum: in quo denique corpus beati Quirini a pio decessore nostro sanctæ recordationis Zacharia Romano pontifice impetratum, requiescere perhibetur, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quas-cunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Præterea libertates sive immunitates ab episcopis sive regibus, sive etiam principibus vestro monasterio rationabiliter concessas et scripto firmatas, vobis nihilominus confirmamus, et ut nullas eas infringere, seu inbeneficari audeat, auctoritate apostolica prohibemus. In parochialibus ecclesiis,

quas tenetis, sacerdotes idoneos eligatis, et episcopo presentetis; quibus si idonei fuerint episcopus cum abbatis consensu curam animarum committat, ut ejusmodi sacerdotes de plebis quidem cura episcopo rationem reddant, vobis vero pro rebus temporalibus debitam subjectionem exhibeant. Chrisma, oleum sanctum, consecrationem altarium, seu basilicarum, ordinationes clericorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diocesano suscipietis episcopo siquidem catholicus fuerit, et ea gratis et absque gravitate vobis voluerit exhibere; alioquin liceat vobis catholicum quem malueritis adire antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulat indulgeat. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerint eligendum.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Ubalduſ presbyter cardinalis tituli Sanctæ Praxedis ss.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Sabinæ ss.

Ego Aribertus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Anastasiæ ss.

Ego Jordanus presbyter cardinalis tit. Sanctæ Susannæ ss.

Ego Otto diac. cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Octavianus diac. cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Guido diac. cardin. S. Mariæ in Porticu ss.

Ego Joannes diac. cardinalis SS. Sergii et Bacchi ss.

Ego Rolandus diac. cardinalis SS. Cosmæ et Damiani ss.

Datum Signi, per manum Bosonis sanctæ Roma-

næ Ecclesiæ scriptoris, xi Kalend. Decembris, A
Indict. xiv, Incarnationis Dominicæ anno 1150,
pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno vi.

CDIII.

*Ad Eberhardum archiepiscopum Salzburgensem. —
Ut Ottonem filium Ottonis comitis palatini adigat
ad præstandam pro illata injuria satisfactionem
Ottoni ep. Frisingensi, aut nolentem excommuni-
cet, fratresque monasterii Tegerns. sibi commen-
datos habeat.*

(Anno 1150, Nov. 21.)

[PEZ. *Thez. Anecd.*, VI, 1, 393, ubi epistola hæc
Alexandro III perperam est tributa.]

E. Salzpurgensi archiepiscopo.

Ex parte venerabilis fratris nostri O. Frisingensis
episcopi adversus Ottonem, filium Ottonis palatini
comitis, gravem querelam accepimus, qui eum, dum
missarum solemniam celebraret, gravibus contumeliis
afficeret, et, reverentia Dei postposita, inhoneste
tractavit: quod quam grave, et quam districta sit
animadversione plectendum, eorum, qui recte
sapiunt, discretio non ignorat. Ne igitur tantus
excessus in Ecclesia Dei remaneat impunitus, et
flagitiosis hominibus in ecclesiasticas personas sæ-
viendi facultas præstetur, per præsentia scripta
fraternitati tuæ mandamus, quatenus prædictum
Ottonem districtè commoneas, et de tanto excessu
prædicto fratri nostro condignam satisfactionem
exhibeat. Quod si monitis tuis obedire contempserit,
ipsum Ottonem excommunicatum denunties, et
excommunicationis sententiam tandiu serves, et
facias firmiter observari, donec de tanto excessu
Deo et Ecclesiæ condigne satisficiat.

Præterea nihilominus fraternitati tuæ mandamus,
quatenus dilectos filios nostros abbatem C. et fratres
Tegrinsensis monasterii pro B. Petri et nostra reve-
rentia in suo jure manuteneas et defendas, et de
querimoniis suis, quas tibi ostenderit, debitam eis
justitiam facias.

Data Signiæ, xi Kal. Decembr.

CDIV.

Ad P. ecclesiæ S. Frigidiani Lucensis priorem.

(Anno 1150, Nov. 22.)

[BALUZ. *Miscell.* ed. Luc., IV, 595.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectus
filio P. priori S. Frigidiani, salutem et apostolicam
benedictionem.

Æquum est et rationabile ut inopia aliorum,
illorum qui abundant copia suppleatur. Dilectus
filius noster archipresbyter ecclesiæ Montisbelli ad
nostram præsentiam veniens, significavit quod ordi-
nem canonicorum regularium desiderat in eadem
ecclesia informare, et Regulam beati Augustini
laborantem inibi conservare. Quocirca a nobis
suppliciter postulavit ut dilectionem tuam litteris
apostolicis rogaemus, quatenus unum vel plures de
fratribus tuis ei ad tempus concedas, qui fratres
prædictæ ecclesiæ in ordinis religione informaret.
Per præsentia itaque scripta dilectioni tuæ rogando

A mandamus, quatenus unum seu plures de fratribus
tuis eis concedas, qui eos instruat qualiter eandem
regulam et ordinem debeant observare. Tibi enim
et fratribus tuis merces a remuneratore omnium
bonorum tribuetur.

Dat. Ferentini, ix Kal. Decembr.

CDV.

*Privilegia et immunitates canonice S. Mariæ
Montisbellii confirmat.*

(Anno 1150, Nov. 24.)

[SAVIOLI, *Ann. Bologn.*, Append., I, n. 221.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, di-
lectis filiis N. N. archipresbytero ejusque fratribus
in ecclesia divæ Mariæ Montisbellii regularem vi-
tam professis, tam præsentibus quam futuris, in
perpetuum

Officii nostri nos hortatur auctoritas pro eccle-
siarum statu satagere et earum quieti et utilitati
salubriter, auxiliante Domino, providere. Dignum
namque et honestati conveniens esse cognoscitur,
ut qui ad ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas
a pravorum hominum nequitia tueamur, et B. Petri
atque apostolicæ sedis patrocinio communimus.
Quapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis
postulationibus gratum impertientes assensum, præ-
dictam Dei genitricis semperque virginis Mariæ
ecclesiam sub beati Petri et nostra protectione
suscepimus. In quibus hæc propriis duximus ex-
primenda vocabulis: Ecclesiam videlicet de Lupa-
rolo; ecclesiam de Banzano sicut ex sententia ve-
nerabilis fratris nostri Moysi Ravennatis archiepi-
scopi vobis adjudicanda est; ecclesiam de Monta-
lognio; ecclesiam S. Mariæ de Fagnano cum omni-
bus pertinentiis suis; ecclesiam de Pantiano, ec-
clesiam de Lupa Ahalaria, ecclesiam Sancti Petri
de Savignano, ecclesiam Sancti Blasii de Lacu-
miano, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Resiliolo, eccle-
siam S. Nicolai in Ronchellis cum omnibus suis
pertinentiis; ecclesiam S. Donini de Campere ma-
jori; ecclesiam Sancti Pauli de Palude; ecclesiam
S. Mariæ de Prato Bonelli, ecclesiam S. Marci,
ecclesiam Sancti Vincentii, ecclesiam Sancti Fa-
biani juxta flumen Lavini, cum aliis ecclesiis ad
plebem Montisbellii pertinentibus. Statuimus etiam
ut ordo canonicus, qui in eadem ecclesia secundum
Dei timorem et beati Augustini Regulam noscitur
institutus, perpetuis inibi temporibus inviolabiliter
conservetur. Sane locorum vestrorum quos propriis
manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimentis
vestrorum animalium nullus a vobis omnino deci-
mas exigere præsumat. Ah hæc prohibemus ut de
terris quæ jure proprietatis ad ecclesiam vestram
spectant, nullus laicorum a vobis decimas exigere
ullatenus, accipere vel petere audeat. Sepultorum
quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut
eorum qui de territorio ecclesiæ vestræ se illic se-
peliri deliberaverint, devotioni vel extremæ volun-
tati, nisi excommunicati vel interdicti fuerint, sub-

lus obsistat, salva in omnibus diœcesani episcopi A canonica justitia.

Decernimus ergo ut nulli hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquoties vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

FAC MECUM, DOMINE, SIGNUM IN BONUM.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Thebaldus presbyt. card. tit. S. Prædixis.

Ego Manfredus presb. cardin. tit. S. Sabinæ.

Ego Aribertus presbyt. card. S. Anastasii.

Ego Julius presbyt. card. tit. S. Marcelli.

Ego Ubalduus presbyt. card. tit. S. Crucis in Jerusalem.

Ego Odo diacon. card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Octavianus diac. card. tit. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Gregorius diac. card. tit. S. Angeli.

Ego Joannes diac. card. tit. S. Mariæ Novæ.

Ego Guido diac. card. tit. S. Mariæ in Porticu.

Ego Rolandus diac. card. tit. SS. Cosmæ et Damiani.

Ego Hincarus Tusculanensis episcopus.

Datum Ferentini, per manum Mariniani sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, octavo Kalendas Decembris, indictione XIII, Incarnationis Domini anno 1150, pontificatus domni Eugenii papæ III anno sexto.

CDVI.

Privilegium ecclesiæ canonicorum B. Mariæ in Raitenbuch; Frisingensis diœcesis sub Regula S. Augustini.

(Anno 1150, Nov. 26.)

[HUND., *Metropol. Salisburg.*, III, 145.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio OTTONI præposito canonicæ B. Mariæ quæ in loco Raitenbuch sita est, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, canonicam vitam professis, in perpetuum. Amen.

Commissæ nobis apostolicæ sedis hortatur auctoritas, ut locis et personis iusius auxilium devo-

tionem debita implorantibus, tuitionis præsidium impendere debeamus: quia sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, ita legitima et justa postulantium non est differenda petitio, præsertim eorum qui cum honestate vitæ et laudabili morum compositione gaudent omnipotenti Deo deservire. Eapropter, dilecte in Domino filii Otto præposite, tuis justis postulationibus debita benignitate gratum impertientes assensum, præfatum B. Mariæ ecclesiam, cui, Deo auctore, præesse dignosceris, prædecessoris nostri felicis memoriæ papæ Urbani vestigiis inhærentes, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, imprimis siquidem statuentes, ut ordo canonicus, qui in eadem ecclesia secundum Deum et beati Augustini Regulam noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter conservetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Obiunte vero te, nunc ejusdem loci præposito, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, elegerint. Consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes clericorum, chrisma, oleum sanctum, et cætera, ab episcopo Frisingensi, in cujus diœcesi estis, accipietis; si tamen catholicus est, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et ea gratis ac sine pravitate impendere voluerit; alioquin liceat vobis catholicum quem volueritis, adire antistitem, et ab eo consecrationum sacramenta suscipere, vel ad sedem apostolicam recurrere; qui fultus apostolica auctoritate sine ambiguitate postulata concedat. Prohibemus quoque, ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem absque præpositi sui licentia fas sit e claustris discedere, discedentem vero absque communium literarum cautione nullus audeat retinere. Porro decimas novatium ejusdem canonicæ ad eamdem pertinere sanximus; salvo vicinarum jure ecclesiarum. Advocatum præterea, sive protectorem illustrem vestrum Welfonem vobis concedimus, et ejus post eum filios, si ejusmodi, Deo præstante, fuerint ut ecclesiæ vestræ utiles, et paternæ institutionis existant, exsecutores; sin autem, erit vestri arbitrii quem volueritis eligere vestræ ecclesiæ idoneum protectorem, qui sine lucri sæcularis exactione id divinæ virtutis strenue ac reverenter exhibeat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum canonicam temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed

omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Ad indicium autem perceptæ hujus a Romana Ecclesia libertatis per annos singulos ad nostrum nostrorumque successorum usum quotidianum albam lineam et stolam nobis nostrisque successoribus persolveritis. Si quis igitur in futurum, archiepiscopus, episcopus, imperator, aut rex, princeps aut dux, comes aut vicecomes, iudex, aut quælibet persona potens aut impotens nostri privilegii paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmiæ æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Ubaldus presb. card. tit. S. Præxedis ss.

Ego Albanus episcopus ss.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai ss.

Ego Julius presb. card. S. Marcelli ss.

Ego Rolandus diac. card. Sanctorum Cosmæ et Damiani ss.

Ego Jordanus presb. card. tit. S. Susannæ.

Datum Ferentini, per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, vi Kalend. Decembris, indictione xiv, Incarnationis Dominicæ anno 1150, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno vi.

CDVII.

Possessiones abbatii Lobiensis, ordinis S. Benedicti, in diœcesi Leodiensi recenset ejusque privilegia confirmat et ampliat.

(Anno 1150, Dec. 2.)

[Miræi *Opp. dipl.* II, 1169.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis FRANCONI abbati Lobiensis monasterii ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum. Amen.

Commissa nobis apostolicæ sedis hortatur auctoritas ut locis et personis ipsis auxilium devotione debita implorantibus, tuitionis præsidium impendere debeamus; quia sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, ita legitima et justa postulantium non est differenda petitio, præsertim eorum qui cum honestate vitæ et laudabili morum compositione gaudent omnipotenti Domino deservire.

Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus elementer annuimus, et præfatum monasterium in quo divino mancipati estis obsequio, ad exemplar prædecessoris nostri felicitis memoriæ papæ Innocentii, sub beati Petri et nostra

A protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, collatione fidelium, seu aliis justis modis, prosperante Domino, poterit adipisci, firma vobis et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: In Leodiensi episcopatu villam de Bermerys cum altari, villam de Ereheicis cum altari, dimidiam quoque partem villæ de Mathenoule; villam de Tiguillers cum altari, Battiniacæ et partem Alzoniz, villam de Castillon cum altari et capellam de Mertinis; villam de Feratis cum altari et capellam de Viscort, altare de Hantis, villam de Radionatis cum altari, villam de Gillier cum altari, villam de Giniaco cum altari. In Cameracensi episcopatu, altare de Blarignies; villam de Huoi cum altari et appendiciis suis; villam de Piscani cum altari, dimidiam partem Perrone, altare de Hyon, altare de Meum et capellam de Cipli, villam de Brania cum altari, villam Monasterii cum ecclesia et omnibus ad eam pertinentibus, villam de Herstruz cum duobus manipulis, dimidiam partem decimæ de Albys, villam de Sanctis cum altari, villam de Vergenoul cum altari, Geroldengias cum altari, Singulf villam cum altari, villam de Tisenghien, et altare de Mortezele, altare de Cotegna cum omnibus appendiciis suis, villam quoque de Lerna.

C Item in Cameracensi episcopatu, ecclesiam de Anton cum omnibus appendiciis suis, villam de Lob cum ecclesia Beati Ursuari et omnibus ad eam pertinentibus; in quibus ecclesiis videlicet de Anton et B. Ursuari, sicut dominium omnium præbendarum, decaniæ, custodiæ, et scholæ ad abbatem pertinere dignoscitur, sic et possessionem omnium tam in parochiis, quam in rebus aliis ad easdem præbendas pertinentium dispositioni abbatis seu monachorum ordinationi in perpetuum subjacere sicut ab antiquo institutum et hactenus servatum est confirmamus. Apostolica quoque auctoritate decimas omnes in dominicatas totius abbatiz tam de ecclesiis beneficiatis quam et vestro victui deputatis, sicut imperiali vobis munificentia vobis collatum est, confirmamus.

In Tornacensi episcopatu altare de Arcella, et duos manipulos de Tyrroda, altare de Ham cum pertinentiis suis.

In Noviomensis episcopatu duos manipulos de Colio et in Laudunensi episcopatu villam de Eclearo cum altari et appendiciis suis.

Sane pravam illorum consuetudinem quæ sub nomine personatus usque ad tempus prædecessoris nostri bonæ memoriæ PP. Urbani II' extraordinario inoleverat, submovemus. Defuncto autem præbytero qui alicui altari serviebat, alium idoneum per manum abbatis episcopo præsentari præcipimus, qui videlicet, et curam parochiæ ab eo cum assensu

vestro suscipiat, et de cura plebis episcopo rationem reddat, et de temporalibus ad monasterium pertinentibus vobis debitam subjectionem exhibeat. Sancimus insuper, ut in omnibus parochiis vestris nullus ecclesiam vel monasterium sine vestro assensu ædificare, vel ædificatum tenere præsumat. Porro quia idem locus in honore S. Petri ejus vices agimus consecratus est, et ipsius pignoribus specialiter habetur insignis, dignum duximus ejusdem atrium, sicut a sanctis Patribus nostris statutum est et hactenus servatum, nullius humani cadaveris sepultura deinceps aperiri. Cum autem ejusdem loci rectores in initio fuisse constet episcopos, partim prædicandi gratia, partim quia regali munificentia nobiliter constructus, apostolica auctoritate nobiliter proventus est; instar prædecessorum nostrorum, libertate præfato monasterio rationabiliter concessa, et nos confirmamus, videlicet, ut abbates annulo aureo ubique et sandaliis et chirotecis et tunica subdiaconali in celebratione missæ utantur.

Indumenta quoque sacerdotalia et ornamenta altaris benedicant, potestatem et ligandi et solvendi habeant per eundem beatum Petrum, cui et claves cælorum Christus credidit et potestatem ligandi et solvendi per ipsum nobis tribuit.

Et quia religiosorum virorum est in ecclesiis sibi commissis religionem statuere et statuta attentè diligentia conservare, præcepimus, ut in ecclesia Beati Ursuari, decedentibus clericis religiosi monachi substituantur. Obeunte vero ejusdem loci abbate, nullus ibi per subreptionem vel violentiam substituat, nisi quem fratres communi assensu aut pars sanioris consilii, secundum B. Benedicti Regulam providerint eligendum, et episcopus Leodiensis eis præferat.

Qui episcopus donum abbatia antiquorum regum et imperatorum munificentia sibi concessum nunquam amittat, unde et monachis ea quæ nunc tenent vel tenere debent, vel de cætero acquisituri sunt, sine inquietudine conservet. Stationes autem publicas ab episcopis tam Leodiensium quam Cameracensium in eodem fieri cænobio, et eosdem ibidem venire, vel aliquod adventu suo gravamen inferre, nisi ab abbate vel fratribus vocati fuerint, omnino prohibemus.

Juri quoque Lobiensis Ecclesiæ consulentes, decernimus ne cænobium aliquod ob conversionis vel sepulture causam absque jam dictæ ecclesiæ licentia aliquem de ejus familia suscipere præsumat. Advocatiam quoque ipsius monasterii liberam omnino esse decernimus, ut..... nullus ibi advocatus constituatur, nisi quem abbas et fratres ad ipsius loci utilitatem constituerint; qui advocatus ubi et quando invitatur, cum fratribus sine inquietudine locum supra memoratum teneat.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat

(75) Franconi, qui anno 1149 Lamberto abbati successit, ex brevi chron. Lob. tom. III. Anecl.
(76) Lobiense insigne ordinis S. Benedicti in di-

A præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minere; seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia et integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica justitia.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere cogno-
B Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat.

Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Hubaldus presbyt. cardinalis Ecclesiæ S. Prædixis.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Nicholaus Albanensis episcopus.

Ego Oddo diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum.

C Ego Joannes Paparo diac. card. S. Adriani.

Ego Guido cardinalis diaconus S. Mariæ in Porticu.

Ego Joannes diacon. card. Sanctorum Sergii et Bacchi.

Datæ Terentinii, per manum Mariniani sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, iv Nonas Decembris, indictione xiv, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo quinquagesimo, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno sexto.

CDVIII.

Ad abbatem et conventum Lobiensem. — Ne amplius sedeant in refectorio cum canonicis, nec in uno sint choro.

(Anno 1150, Dec. 2.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, II, 630]

D EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio F. (75) abbati et universo conventui (76) Lobiensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Pervenit ad apostolicæ sedis audientiam, quod contra religionis ordinem et eorum qui in monastica observatione censentur consuetudinem, canonicos S. Ursuari in uno choro et in uno refectorio patiamini pariter vobiscum consedere: unde quamplures enormitates fratrum quietem et sanctitatis propositum disturbantes audivimus provenire. Eapropter sollicitudini vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus hujusmodi confusionem

casi Cameracensi monasterium, a S. Landelino fundatum, cujus primi abbates etiam episcopali dignitate gavisi sunt.

studeat evellere, et piæ conversationis vota adeo A diligentî cura munire, ut in nullo juste ministerium vestrum possit vituperari, sed virtutum sagina apud Deum gratiam promerentes odore bonæ operationis subditorum viscera repleatis, et eorum mentes ad virtutum opera ferventius provocetis. Præterea de his quæ ad fratrum præbendam pertinent, apostolica auctoritate præcipimus, ut nulli vel laico, vel clerico, nisi monachus aut conversus fiat, præbendam concedatis; sed etsi a prædecessoribus vestris absque consensu capituli data est, recipiatis.

Datum Ferentini, 14 Nonas Decembris.

CDIX.

Privilegium pro monasterio S. Mariæ Compendiensi.

(Anno 1150, Dec. 13.)

[*Gall. Christ. nov., X, Instr., 121.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ODOI abbati monasterii S. Mariæ, quod apud Compendium situm est, ejusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Potestatem ligandi atque solvendi in cælis et in terra beato Petro, auctore Deo, principaliter inditam illis Ecclesia verbis agnoscit, quibus Petrum est idem Dominus allocutus: *Quæcunque ligaveritis super terram, erunt ligata et in cælo; et quæcunque solveritis super terram, erunt soluta et in cælis.* Ipsi quoque et propriæ firmitas et alienæ fidei confirmatio eodem Deo auctore præstatur, cum ad eum dicitur: *Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos.* C

Oportet ergo nos, qui licet indigni beati Petri resident in loco, prout divina nobis clementia et scire et posse donavit, prava corrigere, recta firmare, et in omni Ecclesia sic ad interni arbitrium iudicii disponenda disponere, ut de vultu ejus iudicium nostrum prodeat, et oculi nostri videant æquitatem. Hujus itaque rationis debito provocati, monasterium ipsum, cui, auctore Domino, præesse dignosceris, in quo hactenus clerici sæculares enormiter et minus honeste conversati sunt, ad reformandum in eo statum honestatis et religionis, tibi auctoritate apostolica regendum disponendumque committimus, et præsentis scripti privilegio communitus. Imprimis siquidem statuentes ut ordo monasticus qui secundum Deum et B. Benedicti Regulam in eodem loco per nos, et favorem atque studium charissimi filii nostri Ludovici Francorum regis, noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter conservetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessionem pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant; libertatem quoque sive auctoritatem a prædecessoribus nostris pontificibus ipsi monasterio concessam, et scriptis apostolicæ sedis firmatam vobis pariter confirmamus. Consti-

tumus quoque ut nulli archiepiscopo vel episcopo, nisi tantum Romano pontifici, monasterium ipsam subiaceat. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes monachorum seu clericorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a quocunque malueritis suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerit eligendum: electus autem ad Romanum pontificem benedictionis gratiam consecuturus accedat.

B Decernimus ego ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi præsumptionem suam satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic præmia bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Nicolaus Albanensis episcopus.

Ego Oto diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Octavianus diaconus cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Joannes prodiaconus cardinalis S. Adriani.

Ego Gregorius diaconus cardinalis S. Angeli.

Ego Astaldus diaconus cardinalis Sancti Eustachii.

Ego Joannes diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ Novæ.

Ego Guido diaconus cardinalis S. Mariæ in Porticu.

Ego Jacinthus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmydin.

Ego Joannes diaconus cardinalis sanctorum Sergii et Bacchi.

Ego Rolandus diaconus cardinalis Sanctorum Cosmæ et Damiani.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Praxedis.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Sabinæ.

Ego Nicolaus presbyter cardinalis tituli Sancti Quiriaci.

Ego Haribertus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Apastasiæ.

Ego Hubardus presbyter cardinalis tituli S. Crucis in Hierusalem.

Ego Bernardus presbyter cardinalis tituli Sancti Clementis.

Ego Jordanus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Susannæ.

Datum Ferentini per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, Idib. Decembris, indict. xiv, Incarnationis Dominicæ anno 1150, pontificatus vero domni Eugenii papæ anno vi.

CDX.

Privilegium pro Ecclesia Pennensi, petente Grimaldo episcopo.

(An. 1150, Dec. 15. — Fragm.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, I, 1120]

Privilegium Innocentii II anno 1140, vi Kal. Nov., datum (Patrologiæ tom. CLXXIX, sub num. 451) *ad verbum representat, usque ad*: Datum Ferentini, per manus Bosonis, S. R. E. scriptoris, xviii Kal. Januarii, ind. xiv. Incarnat. Domin. an. 1150, pontificatus vero D. Eugenii III papæ anno vi.

Subscripterunt cardinales undecim.

CDXI.

Ecclesiæ Monopolitanæ possessiones, petente Michaeli episcopo, confirmat.

(Anno 1150, Dec. 19.)

[*Ibid.*, 964.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, ven. fr. MICHAELI Monopolitano episcopo, ejusque successoribus, canonice substituendis, in perpetuum.

Et justitiæ ratio exigit, et rationis ordo deposcit, ut Ecclesiis, et personis, quæ familiariter apostolicæ sedi adhærent, et ad Romani pontificis ordinationem spectare noscuntur, propensiori studio providere curemus. Dignum namque, et honestati conveniens esse cognoscitur, ut qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas, et a pravorum hominum nequitia tueamur, et B. Petri, atque S. R. Ecclesiæ patrocinio muniamus. Eapropter, dilecte in Domino frater Michael episcope, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et prædecessorum nostrorum felicis memoriæ Urbani, Paschalis, Calixti, et Honorii Romanorum pontificum vestigiis inherentes, Monopolitanam Ecclesiam, cui, Deo auctore, præesse dignosceris, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; stantes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus in perpetuum, et illibata permaneant. Statuimus quoque ut eadem Ecclesia nulli alii præter apostolicam sedem subjectionis reverentiam debeat. Te igitur,

A tuosque successores hujus libertatis gratia perfruentes sub solius apostolicæ sedis obedientia perpetuo manere decernimus. Obeunte vero te nunc ejusdem civitatis episcopo, vel tuorum quolibet successorum, clero Monopolitano facultas sit, semota omni pravitare, antistitem canonice eligendi, electus autem ad Romanum pontificem consecrandus accedat.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi præsumptionem suam satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiæ sua jura servantibus sit pax N. D. J. C. Quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

C Ego Eugenius Catholicæ Eccl. episc.

Ego Ymarus Tusculanus episc.

Ego GG. presb. card. S. Calixti.

Ego Octavianus diac. cardin. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Julius presb. card. tit. S. Marcelli.

Ego Hubaldus presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem.

Datum Ferentini, per manum Bosonis S. R. E. scriptoris, xiv Kal. Januarii, ind. xiv. Incarnat. Dominicæ ann. 1150, pontificatus vero Eugenii papæ III an. vi.

CDXII.

Godescalco, creato episcopo Atrebatensi, gratulatur.

(Anno 1150.)

[BALUZ., *Miscell.* ed. Luc., II, 169.]

D EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri GODESCALCO Atrebatensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Non est in homine via ejus. Cor enim hominis disponit viam suam, Dominus autem dirigit gressus illius. Quid enim olim summa cum instantia expecteris reminiscimur, et quod te divina dextera subvexerit cum lætitia et gratiarum actionibus intuemur. Quod enim ab eo nexu quo pusilli gregis curæ teneris astrictus absolvi summopere postulabas, eo faciente sub quo curvantur qui portant orbem, arctiori et fortiori ligamine meruisti ad infiniti populi custodiam religari. A Domino factum est istud et

acceptum in oculis nostris. Ipse quidem dat nivem A sicut lanam, dum illi qui ad pedes Domini cum Maria residere desiderant, Domino impellente, ad refectionem populorum Marthæque ministeria reflectuntur. Unde commissam tibi arcam inter has undas pelagi ad quietis portum tanto melius confidimus perducendam, quanto certius opinamur rectorem ei provisum qui juxta verbum Apostoli, in verbo, conversatione, charitate, fide, et castitate suorum exemplum esse valeat subditorum. De cætero ex parte dilectorum filiorum nostrorum abbatis et fratrum Sancti Vedasti querelam accepimus quod suggestione clericorum tuorum eos contra tenorem privilegiorum quæ a sede apostolica meruerunt et antiquam consuetudinem aggravare contendis. Significaverunt etiam nobis se capellam quamdam parochialem habere quæ parochianos suos præ ipsorum multitudine capere non sufficiat. Unde postulant ut quibusdam eorum, illis scilicet qui viridarium et hortum ipsorum tractum non a multis temporibus inhabitare cœperunt, ad quamdam alteram capellam suam, proprio ibi presbytero constituto, liceat te connivente transire, jure tuo in ea, sicut in altera, tibi pleniter conservato. Quia igitur quanto altius ascendisti, tanto et commissorum utilitatibus imminere et religiosorum petitionibus faciliorem te convenit præstare consensum, per præsentia scripta fraternitati tuæ mandamus quatenus eos contra tenorem privilegiorum nostrorum et antiquam consuetudinem nequaquam graves; si vero dicta eorum veritate nitantur, illos qui viridarium et hortos ipsorum inhabitant ad alteram suam capellam transire permittas, in qua jus tuum, sicut et in ista, tibi pleniter conservetur. Si vero aliquid est quod contra eos tibi credas posse competere, ante nobis illud intimare procures, et nos quod tuum est, auctore Domino, conservabimus.

CDXIII.

Ad Eberhardum Bambergensem episcopum, etc.— Ut monachos restituat in ecclesiam Heidenheimensem, pulsus inde clericis sæcularibus.

(Anno 1150 ?)

[Mansi, *Concil.*, XXI, 662.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri EBERHARDO Bambergensi episcopo, et dilecto filio Adam abbati de Ebrach, salutem et apostolicam benedictionem.

Bonæ memoriæ Gebhardus Eistettensis episcopus, amore sacræ religionis accensus, in ecclesia de Heidenheim Deo acceptum dolens non exhiberi servitium; subnotis inde pacifice clericis sæcularibus, religiosos fratres statuit ordinare: ita tamen, ut clerici sæculares ibidem eo tempore commorantes, habita exinde beneficia in vita sua tenerent; eis vero decedentibus, in usus monachorum, sine cujusquam contradictione integre devenirent.

Nunc autem, quod sine gravi nocere non dicimus quoniam eo his temporalibus rebus adempto, et ad æternitatem, Domino auctore, vocato, nondum

fuerant regulares fratres juxta propositum ejus adducti; Moguntinus archiepiscopus, et Eistettensis episcopus clericos sæculares ausu temerario reduxerunt. Quod factum, quanta esset animaldiversione plectendum, si justitiæ rigorem exerceere vellemus, charitas vestra liquido satis et evidenter agnoscit. Quoniam ergo ad nostri spectat pontificatus officium, quæ male facta sunt in irritum revocare, et de vestra prudentia valde confidimus: per apostolica vobis scripta mandamus, quatenus super hoc vigilantissimo studio intendatis, et expulsis inde sæcularibus, ibi acceptam Deo religionem instituere juxta votum præscripti episcopi studeatis. Ita tamen, ut illi, quibus ipse beneficia in vita sua reliquit, quamvis essent ei justitiæ rigore privandi, quia tamen erga omnes oportet benignitatis mansuetudinem exerceri, a nobis ea sibi misericorditer sentiant indulgeri. Cæteri vero, quos post institutionem ejusdem episcopi constat illuc fuisse intrusos, sine cujusquam beneficii perceptione, velut invasores exinde propellantur. Si autem vobis super hoc obedire contempserint, in personas eorum, excommunicationis; in locum vero, auctoritate nostra, interdicti sententiam pronulgate. Præterea latorem præsentium Hsungum, qui super hoc debitam attentionem adhibuit, charitati vestræ attentius commendamus, rogantes ut suis opportunitatibus nostrum se apud vos præsidium invenire cognoscat, et taliter defensionem vestram pro parte nostra obtineat, ut nec eum oporteat pii laboris et studii pænitere, nec alios, qui cognoverunt, a voto simili debeat pravorum timor et violentia cohibere.

CDXIV.

Ad Henricum Moguntinum archiepiscopum. — De eodem argumento.

(Anno 1150 ?)

[*Ibid.*, 663.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HENRICO Moguntino archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod in ecclesiam Heidenheimensem clericos reduxisti, et nostra id petis auctoritate firmari, eo plurimum miramur atque dolemus, quo ex injuncto tibi pontificatus officio, te vigilantius oportet religionem plantare, fovere ac conservare, et non eradicare, disperdere, et dissipare. Bonæ memoriæ Gebhardus quondam Eistettensis episcopus, sacræ religionis igne succensus, ideo pacifice clericos inde sæculares amovit, ut acceptam Deo religionem ibi cum virtute sancti Spiritus reformaret. Quoniam vero morte præventus, tam sanctum et laudabile votum effectui mancipare non potuit, deberet fraternitas tua, ut id completeretur elaborasse, non quorumlibet suggestionibus evacuare atque infringere præsumpsisse. Proinde quia nostra interesse dignoscitur, quæ male facta sunt, in irritum revocare; bona vero proposita, apostolorum principis auctoritate, provehere: ideo venerabili fratri nostro

Eberhardo Bambergensi episcopo, et dilecto filio A nostro, Adam de Ebrach dedimus in mandatis, qualiter debeant vice nostra errata corrigere, et quod audabiliter fuit inceptum, debite prosecutioni mandare. Per presentia itaque scripta fraternitati tuæ mandamus, quatenus eis super hoc facto nullomodo renitaris, sed si auxilium tuum super aliquo exquisierint, eis, sicut apostolicæ sedis gratiam conservare desideras, largiaris.

CDXV.

Ad G[oswinum] Cisterciensem et universos abbates apud Cistercium congregatos. — Scribit se, nisi officia obstarent, ad eorum conventum libenter accessurum fuisse.

(Anno 1150? — Exstat inter epistolas S. Bernardi, epistolæ 273 præmissa. Vide *Patrologiæ* tom. B CLXXXII, col. 476.)

CDXVI.

Ad Sugerium abbatem S. Dionysii. — De violentia comitis Andegavensis erga fratrem suum Robertum.

(Anno 1145-1151.)

[MARTEN. *Thes. Anecd.*, I, 416.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGERIO abbati S. Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut in litteris charissimi filii nostri B. Clavallis abbatis inspeximus, scripta regis Francorum nuper accepit, in quibus continebatur, quod comes Andegavensis terram fratris sui Roberti cum exercitu et violentia intrare disponit. Tuæ itaque dilectioni mandamus, quatenus si necessarium esse cognoveris, nobis cum festinatione significes, et nos pravitatis suæ proposito cum Dei auxilio curabimus obviare.

CDXVII.

Ad eundem. — *Commendat Mo. subdiaconum.*

(Anno 1145-1150.)

[*Ibid.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGERIO abbati S. Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Dilectionis tuæ prudentia et devotio, quam erga nos te habere cognoscimus, hortatur nos tibi frequentius scribere, et honorando te sæpius onerare. Dilectus filius et subdiaconus noster Mo. quem tibi commendavimus, aliquandiu est beneficiorum tuorum solatio sustentatus; sed quoniam debiti onere necessaria ope cessante gravatur, tuum adhuc auxilium implorare compellitur. Sicut ergo per alia tibi scripta mandavimus, ita per presentia rogando mandamus, quatenus tuæ liberalitatis manum ei non subtrahas, sed eum a debito quo gravatur absolvas, et sic inchoatæ largitatis adhuc beneficium largiaris, ut et ipse studio litterarum valeat, te auxiliante, proficere, et tua largitas nos pro eo tibi faciat amplius debitores.

CDXVIII.

Ad abbatem Sugerium. — *Consolatur eum de nepotis morte.*

(Anno 1145-1151.)

[MANSI, *Concil.* XXI, 636.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SUGERIO abbati S. Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Super obitu filii nostri Joannis, nepotis vestri, quem, sicut accepimus, pro negotiis ipsius Ecclesiæ ad nostram mittebas presentiam, paterna tibi affectione compatimur, et ipsius animam Domino precibus commendamus. Cæterum dilectionem tuam ignorare non credimus, quoniam quos diligit Dominus, visitat et castigat, ut per temporalia flagella, si æquanimitè tolerantur, æternæ fructus beatitudinis acquiratur. Ideoque, dilecte in Domino fili, non te presentis vitæ adversitas frangat, non tribulatio terrena cordis tui sinceritatem corrumpat. Ad montem, unde veniet auxilium tibi, mentis tuæ aciem figas, et religionis ac honestatis tuæ propositum, in Domino confortatus, firmiter teneas: nec propterea dimittas, quin pro Ecclesiæ tuæ opportunitatibus ad sedem apostolicam dirigas, et ei statum tuæ necessitatis exponas. Nos enim eandem Ecclesiam et personam sincera in Domino charitate diligentes, parati sumus justas postulationes vestras attendere, et in quibus secundum Dominum possumus exaudire.

CDXIX.

Monasterii Salvatoris et S. Bonifacii Fuldensis privilegia et possessiones confirmat.

(Anno 1151, Jan. 15.)

[DROGKE, *Cod. diplom. Fuld.*, 394.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio MARCHWARDO abbati monasterii Salvatoris Domini nostri Jesu Christi et Sancti Bonifacii quod situm est juxta ripam fluminis quod Fulda vocatur, ejusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Cum omnibus ecclesiasticis personis debitores ex injuncto nobis a Deo apostolatus officio existamus, illis tamen propensiori cura nos convenit imminere, qui in religionis habitu omnipotenti Domino militant et ad apostolicam sedem speciali prerogativa pertinere noscuntur. Dignum namque et honestati conveniens esse cognoscitur, ut qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus eas et a pravorum hominum nequitia tueamur, et apostolicæ sedis munimine robaremus. Eapropter, dilecte in Domino filii Marchwardæ abbas, tuis rationabilibus postulationibus clementer annuimus et Salvatoris Domini nostri Jesu Christi monasterium cui, Deo auctore, præesse dignosceris, ad exemplar prædecessoris nostri felicitis memoriæ papæ Innocentii, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio confirmamus; statuentes ut quasunque possessiones, quasunque bona idem monasterium in presentiarum juste et legitime possidet, aut in futurum concessione

pontificum, largitione regum vel principum, oblatione
fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino,
poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et
ilibata permaneant. In quibus hæc propriis nomi-
nibus duximus adnotanda: Monasterium videlicet
Sancti Andreae apostoli quod vocatur Exajulum
situm Romæ juxta ecclesiam Sanctæ Dei genitricis
Mariæ semper virginis, quæ vocatur ad Præsepe, a
prædecessore nostro felicitis memoriæ papa Leone
prædecessori tuo Heberto religioso abbati respectu
dilectionis donatum, cum omnibus caminatis. . . .

ac decimas fidelium quas usque modo possedistis
absque ullius personæ contrarietate. . . .

primatum quem hactenus habuistis in omni loco
conventuque obtineatis. . . .

præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen,
amen.

(S. p.) Ego Eugenius, Catholicæ Ecclesiæ epi-
scopus.

Ego Inarus, Tusculanensis episcopus.

Ego Nicolaus, Albanensis episcopus.

Ego Gregorius, presbyter cardinalis tit. Calixti.

Ego Hubaldus, presbyter cardinalis tit. Sanctæ
Prædixedis.

Ego Nicolaus, presbyter cardinalis tit. Sancti Cy-
riaci.

Ego Manfredus, presb. cardin. Sanctæ Savinæ.

Ego Aribertus, presb. cardin. tit. Sanctæ Ana-
stasiæ.

Ego Ubaldus, presb. cardin. tit. Sanctæ Crucis
in Jerusalem.

Ego Julius, presb. cardin. tit. Sancti Marcelli.

Ego Bernardus, presb. cardin. tit. Sancti Cle-
mentis.

Ego Oddo, diaconus cardin. Sancti Georgii ad Ve-
lum Aureum.

Ego Octavianus, diac. card. Sancti Nicholai in
Carcere Tulliano.

Ego Joannes Paparo, diac. card. Sancti Adriani.

Ego Gregorius, diaconus cardinalis Sancti Angeli.

Ego Astaldus, diaconus cardinalis Sancti Eusta-
chii juxta templum Agrippæ.

Ego Guido, diac. cardin. Sanctæ Mariæ de Porticu.

Ego Jacintus, diac. cardin. Sanctæ Mariæ in
Cosmodyn.

(77) Paschalis II bullam indigitat, quæ ad nostras
manus nondum venit. Aut ergo intercidit, aut latet
adhuc impervia.

(78) Feudum utrumque, *Castellar* nimirum, ac *Ce-
phaliæ*, in citeriori Aprutii provincia, ultra flumen
Piscariæ collocant nova quæ evolvimus tabularii
nostri monumenta. Nostra hac ætate prædia illa
duo in emphytheosim a capitulo S. Petri concessa,
possidet nobilis familia Valignana.

(79) Aram *Pinnæ* hic enumerat Eugeniana bulla:
castrum quod vocatur *la Penna* supra nominavit
Alexandri II constitutio. Patet igitur castrum *Pinnæ*

Datum Ferentini, per manum Bosonis sanctæ Ro-
manæ Ecclesiæ scriptoris, Id. Jan., indictione XIV,
Incarnationis Dominicæ anno 1150, pontificatus vero
domni Eugenii III papæ anno sexto.

CDXX.

Privilegium pro monasterio Weissenauensi.

(Anno 1151, Jan. 13.)

[Lang, *Regesta*, I, 198.]

CDXXI.

*Abbatie S. Salvatoris de Majella ecclesias et bona,
quæ late recenset, confirmat, jura tuetur, vindicat
libertatem.*

(Anno 1151, Jan. 24.)

[*Bullarium Vaticanum*, I, 48, ex copia inserta in
volumine Visitationis Joannis Baptistæ Corradi
notat. littera D., fol. 26; asservatur in archivio
basilicæ inter abbatiarum monumenta.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto
filio ALEXANDRO priori Eremitæ Magellanæ, ejusque
fratribus tam præsentibus quam futuris, eremiticam
vitam professis, in perpetuum.

Justis religiosorum desideriis dignum est facilem
præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sor-
tatur effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili
Alexander prior, tuis justis postulationibus benignam
impertimur assensum, et prædecessoris nostri felicitis
memoriæ Paschalis papæ (77) vestigiis inhaerentes,
ecclesiam Sancti Salvatoris, in qua [supp. divino]
maucipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra
protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio
communimus; statuentes ut vestræ habitationis ere-
mitus, ab omnium hominum jure ac potestate libera
perseveret, et vos ad Domini famulatum omni tran-
quillitate fruamini. Præterea quascunque posses-
siones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsen-
tiarum juste et canonice possidet, aut in futurum
concessione pontificum, largitione regum, vel prin-
cipum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo
propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque succes-
soribus et illibata permaneant. In quibus hæc pro-
priis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam
Sancti Salvatoris de Angre Castellar (78) cum sub-
jacenti Podio Cefaliæ; ecclesiam S. Martini cum
cellis suis; ecclesiam S. Pancratii; aram *Pinnæ*
(leg. *Pinnæ*) (79) cum subjacenti Podio Fameccchiani,
et cellis suis; ecclesiam Sanctæ Mariæ de Lavella
cum cellis suis; ecclesiam Sancti Angeli, et Sancti

Pedimontis abbatie Magellanæ subordinatum esse
intelligendum. Cur vero non castrum, sed aram *Pin-
næ* dicat Eugenius, et qui Eugenium secuti sunt
Romani pontifices Adrianus IV et Alexander III, non-
dum satis notum. Si quis aram pro ecclesia S. Syl-
vestri, quæ in castro *Pinnæ* præcipua et parochia-
lis est, interpretabitur, culpandus fortasse, quod
nulli innixus fundamento id affirmet. Ejus potius
haud plane contemnenda videtur conjectura, qui
aram nomen castri proprium intelligat, ita ut castri
vocabulum, quo Eugenius utitur commune sit; at
vero ara *Pinnæ* ipsum *Pinnensis* provincie castri

Petri (86) de Castro Laroma; ecclesiam Sancti Clementis cum cellis suis; ecclesiam Sancti Blasii; ecclesiam Sanctæ Agathæ, ecclesiam Sancti Procopii; ecclesiam Sancti Nicolai; ecclesiam Sanctæ Helenæ de Castro Sancti Angeli in Trifinio, (81) et ibidem villanos, ac possessiones terrarum et vinearum; item apud Faram villanos, molendina, et possessiones terrarum et vinearum, et ecclesiam Sanctæ Cantianæ (82); apud Værum, monasterium Sanctæ Agathæ et ecclesiam Sancti Nicolai (83) cum terris, vineis et possessionibus suis; apud Præturium ecclesiam S. Candidæ (84), ecclesiam S. Nicolai (85), villanos, molendina; possessiones terrarum ac vi-

nomen exprimat individuum. Quo ferme pacto, cum castrum Guardie Grellis nominatur, vox *Guardie* proprium loci nomen indigitat.

(80) De ecclesia S. Petri in castro Laroma: egimus in notis ad bullam Paschalis II. Unum superest inquirendum, cur S. Petri ecclesia, quam Paschalis vindicavit monasterio S. Martini de Valle, hic Eugenius abbatiæ Magellanæ subijciat? Putamus unam eandemque ecclesiam gemino obnoxiam oneri, utrique abbatiæ inservire potuisse: ni forte dicamus, ecclesias duas feudo eodem existisse cognominas.

Ecclesiam S. Angeli in eodem feudo Laroma positam indigitat codex Visitationis an. 1604, fol. 184, sed vetustate ac ruinis attritam, enuntiat. Hinc hujusce sacelli non secus ac alterius sub S. Nicolai nomine, cui ex loci vicinia per excidium illatum fuerat, titulus in ecclesia Sancti Remigii, quæ in terra Faræ præcipua est, collocatur.

(81) Quæ sub uno contextu recensentur ecclesiæ numero quinque, ad unum eundemque locum videntur revocandæ. Harum postrema S. Helenæ dicata, in castro S. Angeli in Trifinio statuitur, ut in castro eodem, aut castri ejusdem territorio cæteras fuisse exstructas credamus. Favet conjectura earum numeratione petita, ecclesiam S. Procopii, unam ex quinque, apud S. Angelum in Trifinio esse collocandam probat donatio Gerolfi sacerdotis, qui sacellum monasterio Sancti Salvatoris de Magella, anno 1000, dono dedit. Ecclesiam S. Blasii de S. Angelo in Trifinio nominat Alexandri II bulla jam typis impressa. Cur non item reliquæ ecclesiæ ibidem statuendæ? Etsi vero hæc, sin minus vera, saltem vero similia sint, certam castri in Trifinio sedem fegere, nondum nobis concessum. Haud improbanda conjectura quæ castrum istud in Theatina diocesi, atque in ipsa Guardie Grellis ditone constituit. Ibi namque ex accurata descriptione quam Corradus visitator exhibet, ecclesiæ S. Procopii, Sancti Blasii, ac S. Helenæ una componuntur. Consultatur in archivo nostro codex tit. C. designatus, fol. 129, 203 et 215.

(82) Faram hic excipe *Filiorum Petri*, in Theatina diocesi sitam. In castri hujusce ditone ecclesiam S. Cantiani collocant monumenta omnia, illud præ cæteris, quod Corradi visitatio suppeditat in codice sub tit. D. fol. 139 et 150. Variant paulisper in ecclesiæ titulo designando; non enim S. Cantianæ, sed S. Cantiani ecclesiam ubique nominant. Hanc ipsam ecclesiam an. 1066 Petrus Amiconis filius Magellanæ abbatiæ obtulit possidendam.

(83) Utraque ecclesia in Theatina provincia apud Værum oppidum haud ignobile, quodque ducatus prærogativa insignitur, sita est. Prior quidem, sub vocabulo S. Agathæ, sedem habet in colle, quem nominant La Sterpara, ex cod. visit. an. 1640, fol. 312. Posterior, cui titulus S. Nicolai, extra Væri mœnia collocatur, in cod. et fol. mox relat. Ecclesiam S. Agathæ anno 1077, priori Magellano tradidit Agzarrellus et Vellelmus de Vacro. De posterioris ecclesiæ

nearum; apud Castellionem ecclesiam S. Justæ, et S. Agnetis (86) cum villanis, terris, et vineis; apud Buclanicum ecclesiam S. Mariæ de Mirabello, ecclesiam S. Mariæ de Bassano, et ecclesiam Sancti Jacobi et S. Blasii, (87) villanos, molendina et possessiones terrarum et vinearum; apud Sanctum Vitum, monasterium S. Angeli (88) cum cellis suis, villanis, molendinis, terris et vineis; apud Pollutrum, monasterium Sancti Barbatii cum cellis, villanis, terris et vineis; apud Gypsum de Domo, ecclesiam Sanctæ Mariæ cum villanis, terris et vineis; et ecclesiam S. Mariæ de Calderar (89) cum cellis suis; apud montem Moriscum ecclesiam Sanctæ Helenæ (90);

accessione, nihil hactenus e nostris monumentis eruitur.

B (84) Anno 1100 Gentilis Monopelli comes ecclesiam S. Candidæ dono dedisse fertur. Apud Præturium sita erat, atque ut vel ex ipsius ecclesiæ ruinis patet, egregio opere exstructa; verbis utimur de promptis ex cod. visit. an. 1598 fol. 30.

(85) Hæc S. Nicolai ecclesia, ipsam parochialem in terra Præturii, S. Nicolao dicatam, designat. Consultatur Acta visit. an. 1598 fol. 27, et an. 1604 fol. 101.

(86) Ex bullis Adriani IV et Alexandri III, quas infra evulgabimus utramque ecclesiam hic addimus, quæ ex amanuensis incuria in præsentis bullæ copia fuerunt omisæ. Ex memorato Corradi codice lit. B. fol. 151 utraque ecclesia altera S. Agnetis, S. Justæ altera, in Castellionis territorio, quod sub Theatino diocesi clauditur, existit; sed fastiscentem ac ruinæ proximam utramque describit. Ab anno 1074, ex donatione Peiri de Arpa, ecclesia S. Justæ ad abbatiæ Magellanam translata est.

C (87) Hiscæ ecclesiis apud Buclanum, nobile ac luculentum Theatinæ diocesis oppidum, positis, quartum quæ S. Blasii nomen præsefert addimus ex citatis Adriani et Alexandri constitutionibus. Quatuor igitur in Buclani ditone supputamus, et totidem reipsa numerandæ. Eam, quæ S. Mariæ de Bassano titulo decoratur, Signolli filio, jam tum ab an. 1142, acceptam refert abbatiæ Magellana. En ecclesiarum statum, ex actis visitationis an. 1640, p. 317. S. Giacomo senza chiezza, S. Croce, senza chiezza, S. Maria di Bassano, S. Blasio c'è la chiesa e se ci celebra.

(88) Hoc idem S. Angeli monast. Paschalis II bulla commemorat, atque inter abbatiæ S. Martini ex Fara ecclesias recenset. Nunc vero juri subijcitur abbatiæ Magellanæ potiori quidem ratione: cum de donatione Gerardi Transberti filii an. 1064, posteriori huic abbatiæ tribuendum sit. Ut dissidia componamus, reponimus unum idemque monasterium, D gemino onere, duplici abbatiæ seorsim debito, gravari potuisse.

(89) Ex duabus, quæ ab Eugenio III apud Gypsum collocantur ecclesiis, prior parochialis est, ac præpositura in Gypsi castro posita, quæ S. Mariæ Majoris, aut Magnæ nomine donatur.

Posterior ecclesia S. Mariæ de Calderariis in castri ejusdem territorio existit. Consultatur codex visitationis sub tit. D, fol. 144 et 195, necnon Acta alterius visitationis anno 1398, fol. 14.

(90) Haud procul a Gypsi castro quod in provincia citerioris Aprutii statuendum, exstabat olim ex Corradi descriptione in relato toties volumine, fol. 149 ecclesia S. Helenæ, quam apud montem Moriscum Eugenius collocat. Exstabat, inquam, olim; quandoquidem vel tum a Corradi visitatoris ætate ruinis jacebat sepulta. Ita ecclesia, quam ab anno 1144, ex donatione Marsilii Roberu filii abbatiæ Magellana suam noverat, tandem misere perit.

apud Gipsam, ecclesiam Sancti Juliani (91); apud Casulem, villam quæ vocatur Colle Milonis (92), cum pertinentiis suis; unum hospitale in Palazzano (93); apud Septem aliud hospitale, et ecclesiam S. Pastoris (94); apud Lanzaum unum hospitale (95); apud Roccam Morice ecclesiam Sanctæ Mariæ et ecclesiam Sancti Nicolai (96); apud Ursoniam ecclesiam S. Martini (97); apud Ilicem ecclesiam Sancti Angeli (98) cum cellis suis, villanis, terris, et vineis; apud ripam Corvaris, ecclesiam Sancti Victorini (99) cum terris et vineis.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, seu ablatas retinere, minuere, vel aliquibus (*sup.* vexationibus) fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salvæ sedis apostolicæ auctoritatis et diocesanorum episcoporum canonica justitia. Ad indicium autem hujus perceptæ a Romana Ecclesia libertatis, aureum unum nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvetis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi præsumptionem suam satisfactione congrua

(91) Dissonant hic ab Eugenio bulla reliquiæ summorum pontificum Adriani III et Alexandri III constitutiones; ubi enim Eugenio ecclesiam S. Juliani apud Gypsum nominat, alii ecclesiam S. Julianæ apud Atessam recensent. Facile dissidium componitur, si loca atque ecclesias distinguamus. Ecclesiæ S. Juliani extra Gypsi castrum, in loco qui vocatur *le colle di S. Juliano*, meminit Corradus, cit. col. fol. 149; qui ecclesiam S. Juliani dirutam affirmat. Consonat alius ecclesiarum index an. 1489 elucubratus. Sed S. Julianæ ecclesiam apud Atissæ oppidum statuendam, in notis Adriani IV bullæ infra subjungendis demonstrabimus. Notus ergo solvitur, si dissimilem bullarum materiam secernamus.

(92) Quæ de feudo Collis Milonis hausimus ex inventario alligato codici visitat. an. 1604, fol. 139 et seqq., ad accuratam loci notitiam assequendam, jurat exscribere: Item detta abbazia tiene e possiede nel territorio di Casoli, nel luogo dovesi chiama Colle Milone, un feudo dove anticamente era un castello abitato da cittadini, chiamato Colle Milone, nel quale detta abbazia di Majellana teneva la jurisdizione civile criminale. Detto feudo è stato distrutto, e ruinato dalli homini di Casoli.

(93) Ecclesiæ atque hospitales domos in civitate Lanciani territorio erectas videtur nobis hic bulla indicare. Cujus quidem territorio partem quamdam esse Plazanum ab Eugenio nominatum, affirmat in memorato codice J. B. Corradus, fol. 19 ubi ad oram paginæ, in qua ex Innocentii III bulla ecclesiæ recensentur abbatiæ Majellanæ subjectæ, hæc habet: *Plazanum apud Septe in territorio Lanzani.*

(94) Ex relictis Corradi verbis patet, Septe planitiem in Lanciani agro collocandam. Adjacet Sangri fluminis territorio, atque ecclesiam S. Pastoris cum Hospitali, cujus in bulla mentio servabat olim extractam: Olim, inquam; jam enim sacellum concidisse, atque ejus titulum in cathedralem Lanciani fuisse translatum, legim. in Act. visitat. an. 1598, fol. 38.

(95) Propius ad Lancianum donus hæc hospitalis accedit; quandoquidem extra Lanciani mœnia, in

emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem eremo jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Gregorius presbyt. card. tit. S. Calixti ss.

Ego Ubaldus presbyt. card. tit. S. Praxedis ss.

Ego Nicolaus presbyt. card. tit. S. Cyriaci (100) ss.

Ego Manfredus presbyt. card. tit. S. Sabinæ ss.

Ego Aribertus presbyt. card. tit. S. Anastasiæ ss.

Ego Julius presbyt. card. tit. S. Marcelli ss.

Ego [Guido] presbyt. card. tit. S. Pastoris ss.

Ego Bernardus presbyt. card. tit. S. Clementis ss.

Ego Jordanus presbyt. card. S. Adriani ss.

Ego (Gregorius) diaconus card. S. Angeli ss.

Ego Astaldus diaconus card. S. Eustachii ss.

Ego Guido diaconus card. Sanctæ Mariæ in Porticu ss.

Arundinis sive in urbibus vinetis statutur; in quodam tabularii nostri inventario, cui titulus: Index colationum ecclesiarum Basilicæ subjectarum extra urbem, fol. 94. Huic domui, ecclesia S. Jacobi conjuncta dicitur in gemino visitationis codice, altero Corradi fol. 152, altero Binahucii fol. 37.

(96) Ecclesiarum S. Mariæ del Cerreto et S. Nicolai in Rocclæ Moricis territorio Theatin. diocæs. meminit laudat. Corradi codex, fol. 135. Sed nullam recenset hospitalium domum; cujus nulla item mentio in sequentium pontificum sanctionibus. Suspiciamus ergo licet, aut domum illam eversam fuisse, aut alio translata. Ex largitione Roberti comitis Monopelli, jam tum ab ann. 1122, utraque ecclesia inter abbatiæ Majellanæ membra recensetur.

(97) Ecclesiam S. Martini in territorio Ursoniæ, vulgo Orsogna Theatin. diocæs. donavit an. 1074. Adeodatus Petri filius et Adamus filius Æsonis. Obvia ecclesiæ notio, cujus tum in Actis visit., tum in ecclesiarum inventoriis mentio satis frequens. Ex Corradi testim., fol. 148. Ecclesia isthæc in simplex beneficium capitulo Vaticano subjectum, evasit.

(98) Hæc de castro Ilicis, in diocesi Pinnensi posito, atque de S. Angeli ecclesia, ex Corradi codice fol. 125, adnotamus: Ecclesia S. Angeli della Jelice, quæ est curata... distat a castro la Jelice, et distat a civitate Pinnensi circa duo milliaria. Castrum Ilicis, abbatiæ S. Joannis in Venere subjicitur.

(99) Ripam Corvariam, hodie Corvajo castrum est comitatus Albæ, et Talliacotii in regione Marsorum. Quam hic illustrem S. Victorini ecclesiam, ita describit Corrad. fol. 241: « Ecclesia S. Victorini in terris et vineis est immediate (subjecta) abbatiæ S. Salvatoris de Majella, prout in privilegio Eugenio papa; quæ ecclesia est in feudo, quod dicitur di Ripa Corvara apud territorium della Casale Theatin. diocæs.

(100) Quæ ad Thermas Diocletianas olim exstabat eccles. S. Cyriaci in Thermis nuncupata, jampridem excidit. Ad templum SS. Quirici et Julitæ Sixtus papa IV, teste Pavvino, veterum titulum transtulit

Ego Hyacinthus diaconus card. tit. S. Cosmæ A
(leg. S. Mariæ in Cosmedin) ss.

Datum Ferentini per manum Basonis sanctæ
Romanæ Ecclesiæ scriptoris, ix Kal. Februarii,
Indict. xiv, incarnationis Dominicæ anno 1150 (101),
pontificatus domni Eugenii III anno sexto.

CDXXII.

Ad Senonensem archiepiscopum. — Ut iudicet de con-
troversia quæ est inter episcopum Aurelianensem
et abbatem Vizeliacensem.

(Anno 1151, Jan. 26.)

[Mansi, Concil., XXI, 660.]

Dilectorum filiorum nostrorum Pontii abbatis et
fratrum Vizeliac. monasterii adversus venerabilem
fratrem nostrum Manassem Aurelian. episcopum
querelam accepimus, quod eis ecclesiam Sancti Ma-
chuti, quam prædecessor suus eis donavit, et scri-
pti sui auctoritate firmavit, contra justitiam auferat,
et per violentiam detineat occupatam. Quia ergo de
tuæ discretionis prudentia valde confidimus, per
præsentia scripta fraternitati tuæ mandamus, qua-
tenus congruo loco et tempore, utraque parte ante
tuam præsentiam evocata, causa ipsa diligenter au-
dita et cognita, justitia eam mediante diffinias.

Datum Ferentini, vii Kal. Februarii.

CDXXIII.

Ad M. [Manassem] Aurelianensem episcopum. — De
eodem argumento.

(Anno 1151, Jan. 26.)

[Ibid., 661.]

Ex conquestione dilectorum filiorum nostrorum
Pontii abbatis et fratrum Vizel. monasterii nuper
accepimus, quod ecclesiam S. Machuti, quam He.
prædecessor tuus eis donavit, et scripti sui auctori-
tate firmavit, contra justitiam eis abstuleris, et per
violentiam detineas occupatam. Quia ergo monaste-
rium ipsum B. Petri juris existit, et in sua ei deesse
justitia non possumus, nec debemus: per præsentia
tibi scripta mandamus, quatenus si eorum querimonia
veritate innititur, aut ecclesiam ipsam memorato
abbati et fratribus ejus in pace restituas, aut in
præsentia venerabilis fratris nostri Hu. Senonensis
archiepiscopi exinde justitiam facias.

Datum Ferentini, vii Kal. Februarii.

CDXXIV.

Bulla pro episcopis Aurelianensibus.

(Anno 1151, Febr. 10.)

[Gall. Chr. nov., VIII, Instr., 510.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabili fratri MANASSE Aurelianensi episcopo ejusque
successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur quod rationi et ho-
nestati convenire videtur, apino nos decet libenti

concedere, et petentium desideris congruum imper-
tiri suffragium. Eapropter, dilecte in Christo frater,
tuis justis postulationibus benignum impertientes
assensum, omnem libertatem seu immunitatem tibi
tuisque successoribus a charissimo filio nostro Lu-
dovico illustri Francorum rege concessam et scripti
sui munimine roboratam, sedis apostolicæ auctori-
tate firmamus, et perpetuis temporibus ratam ma-
nere sancimus: ut videlicet post tuum tuorumve
successorum decessum aliquod ferreum vel ligneum
in episcopalibus domibus regales ministeriales nul-
latenus capiant. Cum vero episcopatus Aurelianensis
vacaverit, nullam exactionem vel talliam in terra
ipsius episcopatus, nisi quæ statutis temporibus de-
bentur, episcopo faciant. Quæ nimirum tallia nume-
rum sexaginta librarum illius monetæ non debet ex-
cedere. Præterea quasvis possessiones, quas cum-
que bona impræsentiarum juste et canonice possides,
aut in futurum concessione pontificum, largitione
regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis
justis modis, Deo propitio, poteris adipisci, firma
tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In
in quibus hæc propriis duximus exprimenda voca-
bulis: Abbatiam sancti Maximini, abbatiam Sancti
Evrtilii, abbatiam de Balgentiaco, ecclesiam S. Li-
fardi Magdunensis, ecclesiam Sancti Verani Gargo-
gilensis, ecclesiam Sancti Georgii Piverensis, eccle-
siam Sancti Petri virorum, ecclesiam Sancti Petri
puellarum, ecclesiam Sancti Aviti, ecclesiam Sancti
Petri Maudunensis, ecclesiam de Craventiaco, eccle-
siam de Ingrana, castrum Pitveris, castrum Maudu-
nense, castrum Gargogilense, Ingranam cum perti-
nentiis suis, villam Strepeti cum pertinentiis suis,
Marolium cum pertinentiis suis, Piverum vetus cum
pertinentiis suis, decimam de Craventiaco cum ario,
terram episcopi Aurelianensis, quæ Martirevim vo-
catur, teloneum Aurelianis, ecclesiam de Soliaco,
ecclesiam de Rivo Morentini, ecclesiam de Firmi-
tate Ebrani, et ecclesiam de Corneliaco, atque vil-
lam quæ Bullum vocatur.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat
præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus
possessiones auferre, seu ablatas retinere, minuere,
vel aliquibus perturbationibus fatigare, sed omnia
D integra conserventur, eorum pro quorum guberna-
tione ac sustentatione concessa sunt, usibus omni-
modis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate.
Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive
persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens,
contra eam temere venire tentaverit, secundo ter-
tiove commonita, nisi præsumptionem suam satis-
factione congrua emendaverit, potestatis honorisque

quæ die 24 Januarii conscripta est, anno 1151 con-
signamus; annis pontificatus Eugenii atque indi-
ctionis ita exigentibus; quod et in bullarum sequen-
tium ratione temporum statuenda perpetuo obser-
vabimus. Hæc in antecessum semel præmonuisse
sat erit, ne in posterum, pari occurrente chrono-
logiæ conflictu, eadem inutiliter repetamus.

(101) Etsi annum 1150 bulla enumeret, nos annum
1151 supputamus; eundemque annum bullæ initio
præfiximus. Dissidium facile componitur, si unde
anni petantur initia, observemus: Alii a die 25 Mar-
tii, alii a Kalendis Januarii, anni primordia ducunt.
Utraque temporis ratio in bullis servatur. Nos a
Januario annum ordinavimus; hinc Eugeniæ bullam

sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Ymarus Tusculanus episcopus.

Ego Nicolaus Albanus episcopus.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Praxedis.

Ego Nicolaus presbyter cardinalis tituli Sancti Cyriaci.

Ego Aribertus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Anastasiæ.

Ego Julius presbyter cardinalis tituli S. Marcelli.

Ego Wido presbyter cardinalis tit. Pastoris.

Ego Otto diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Octavianus diaconus cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli.

Ego Astaldus diaconus cardinalis Sancti Eustachii.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu.

Ego Jacintus diaconus cardinalis S. Mariæ in Cosmydyn.

Ego Joannes diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi.

Datum Ferentini per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, iv Idus Februarii, indictione xiv, incarnat. Dominic. anno 1150, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno sexto.

CDXXV.

Ad Pontium Vizeliacensem abbatem. — De controversia quæ ipsi erat cum episcopo Eduensi.

(Anno 1151, Febr.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 637.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio PONTIO Vizeliac. abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Veniens ad præsentiam nostram venerabilis frater noster Henricus Eduensis episcopus, adversum te in conspectu nostro et fratrum nostrorum, præsentem quoque confratre tuo quem ad nos destinaveras, suam querelam deposuit, quod quædam quæ in monasterio tuo Ecclesia sua usque ad hæc tempora pacifice habuit, ei contra justitiam auferre moliris, et viva voce responderis, quod pro eo penitus faceres. Quia igitur ad nostram officium potissimum spectat, fratrum scandala de medio tollere, cuiquam suam justitiam conservare: per præsentia tibi scripta mandamus, quatenus proximis octavis B. Martini, nisi forte cum eodem fratre nostro in-

terim concordaveris, per te ipsum, vel per sufficientes responsales tuos, cum munimentis monasterii tui, maxime cum instrumento fundatoris, ad nostram præsentiam venias super his respondere paratus. Nihilominus quoque sollicitudini tuæ mandamus, ut in præsentia venerabilis fratris nostri Hug. Antissiodor. episcopi de his quæ tu et homines tui ei ab hominibus suis injuste tenetis, justitiam facias: quoniam eidem fratri nostro Eduensi episcopo eodem modo præcepimus, ut ex his quæ homines sui tuis hominibus abstulerunt, in ejusdem præsentia justitiam pariter faciat. Interim vero ex his quæ possidet nullam sibi volumus molestiam irrogari.

Datum Ferentini, vii Kal. Martii.

CDXXVI.

B Privilegium pro monasterio S. Trinitatis et S. Michaelis Miletensis.

(Anno 1151, Febr. 24.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, I, 952.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ROBERTO abbati Militensis monasterii, quod in honore S. Trinitatis et B. Michaelis archangeli ædificatum est, ejusque fratribus tam præsentibus, quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Cum omnibus ecclesiasticis personis debitores ex injuncto nobis a Deo apostolatus officio existamus, illis tamen locis atque personis quæ specialius ad apostolicam sedem spectare, atque ad Romani pontificis ordinationem pertinere noscuntur, propensiori nos convenit charitatis studio imminere, et eorum justis desideriis clementer annere. Eapropter, dilecte in Domino filii, rationabilibus tuis postulationibus benignius impertientes assensum, præfatum monasterium, quod ab illustris memoriæ Rugerio comite a fundamentis est instructum, ut per manum felicitis record. D. Urbani prædecessoris nostri papæ H. B. Petro, ejusque S. R. Ecclesiæ in jus perpetuum et tutelam oblatum esse dignoscitur, ad exempla prædecessorum nostrorum sanctæ mem. Paschalis et Innocentii Romanorum pontificum, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: In territorio Militensi villam S. Gregorii, et ibidem ecclesiam S. Nicolai, ecclesiam S. Gregorii de Briatico, S. Joannis de Rayachio, S. Mariæ de Medina, S. Mariæ, et S. Clementis de Arena, S. Mariæ de Stilo, S. Joannis, et S. Nicolai de Gerentia.

In civitate Giratio tres ecclesias, monasterium S. Nicodemi de Patera, ecclesiam S. Nicolai de Falla cum pertinentiis suis, ecclesiam Mariæ de Demontorium cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Petri juxta Bibonam,

quam tenuit Romens. Apud Castellum vetus ecclesiam S. Nicolai de Caconit, ecclesiam S. Joannis, et S. Mariæ de Melicano. In civitate Squellacio ecclesiam S. Martini, S. Nicolai de Prato. In pertinentia Agnelli ecclesiam S. Philippi, S. Mariæ de Ponticella, S. Laurentii, et S. Ippolyti. In territorio Alunantia, ecclesiam S. Angeli de Stricto, S. Barbaræ, et S. Pessi. In territorio fluminis frigidii, ecclesiam S. Nicolai de Turiano, et ecclesiam S. Philippi apud montem Altum, ecclesiam S. Cassiani, S. Nicolai de Mave de Trahea; juxta Maurum gurgilem, ecclesiam S. Georgii et Nicolai de Regina. In Sicilia, ecclesiam S. Joannis, S. Georgii de Mohac, S. Joannis de Calatiniseth, S. Barbaræ de Calatebator, S. Nicolai de Caca, S. Joannis de Rocca Maris, SS. Cosmæ et Damiani de Chetaludio cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Anastasiæ de Grateriis, SS. Innocentium de Mistreto, et S. Stephani, S. Basilii de Naso, S. Nicolai de Brutana, S. Angeli, S. Georgii, S. Mariæ de Murra.... et S. Pessi de Melasio, et partem oppidi quod Mestianum dicitur, quota a suprädieto comite præfato monasterio S. Trinitatis et S. Angeli oblata cognoscitur. Cujus anima Rogerii comitis in pace requiescat. Porro sepulturam ejusdem loci omnino liberam esse sancimus, ut eorum qui se illic deliberaverint sepeliri, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat.

Missas autem, seu stationes publicas in eodem loco præter abbatis et fratrum voluntatem fieri prohibemus, ne in servorum Dei recessibus popularibus occasio præbeat ulla conventibus. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus, aut sumptibus colitis, nullus a vobis decimas præsumat exigere. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes monachorum, vel clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a quocunque malueritis catholico recipientis episcopo. Adjicimus etiam ut nulli episcoporum facultas sit absque licentia Romani pontificis locum vestrum, vel monachos, seu clericos inibi commorantes interdictioni, vel excommunicationi subjicere, aut aliquam potestatem, vel molestiam exercere. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia præponatur, nisi quem fratres cum omni consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et B. Benedicti Regulam elegerint ab apostolicæ sedis pontifice consecrandum. Hoc quoque præsentis capitulo subjungimus, ut idem monasterium, ejusque possessiones, et monachi ab omni sæcularis servitii sint infestatione securi, omni que gravamine nundane oppressionis remoti in sanctæ religionis observantia seduli maneant, et quieti, nec ulli alii, nisi Romanæ et apostolicæ sedi, cujus juris sunt, aliqua teneantur occasione subjecti.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus

A possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Ad indicium vero perceptæ hujus a Romana Ecclesia libertatis unam auri unciam nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvetis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi præsumptionem suam satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et D. Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examino districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiæ justa servantibus, sit pax D. N. J. C. quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Nicolaus Albanus episcopus subscripsi.

Ego Ubaldus presbyt. cardin. tituli S. Prædixis subscripsi.

Ego Nicolaus presbyt. cardin. Sancti Cyriaci subscripsi.

Ego Jordanus presbyt. cardinalis tit. S. Susannæ subscripsi.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano subscripsi.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli subscripsi.

Ego Astaldus diaconus cardinalis S. Eustachii subscripsi.

Ego Jacynthus diaconus cardinalis S. Mariæ subscripsi.

Ego Joannes diaconus cardinalis SS. Sergii et Bacchi subscripsi.

Datum Ferentini per manum Bosonis S. R. E. scriptoris, vi Kal. Martii, indict. xv, Incarnat. Dom. an. 1150, pontificatus vero dom. Eugenii papæ III anno vi.

CDXXVII.

Ad Ludovicum regem Francorum. — Pro Ecclesia Belvacensi.

(Anno 1151, Febr. 25.)

[MARTEN., *Collect.*, II, 630.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, clarissimo in Christo filio Ludovico illustri Francorum regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Catholici regis industria, licet omnes Ecclesias quæ in sua potestate consistunt debita devotione honoret et diligat, eas tamen in quibus carnem suam et vicinorem sanguinem officio prælationis residere conspexerit, ampliori dilectione amplectitur, veneratur, et libentius ac promptiori devo-

tione opportunam eis suffragium impertitur. Hoc itaque rationis debito ecclesiam Belvacensem duplici ratione tua sublimitas affectuosius debet diligere, tum quia prædecessorum tuorum largitima donatione dotata et ornata dignoscitur, tum quia venerabilis frater noster Henricus germanus tuus in ea pastoralitatis officio fungitur. Cum igitur eandem ecclesiam idem germanus tuus in ingressu suo valde attritam et a circumpositis militibus oppressam invenerit, quedam beneficia quæ a suis prædecessoribus eis illicite concessa fuerant, ex consilio nostro, sicut vir prudens, ipsis militibus denegavit, et ad opus ecclesiæ sæ retinuit: propter quod milites ipsi, sicut accepimus, commoti sunt, et memoratam Belvacensem ecclesiam vexare et persequi conantur. Quia ergo et ex officio regiminis tibi commisso et ex debito fraternæ dilectionis teneris, ut sæpèdictam ecclesiam sincere diligere debeas, et a pravorum hominum incuris defensare, nobilitatis tuæ constantiam præsentibus litteris incitamus, monemus et exhortamur in Domino, quatenus si aliquis de ipsis militibus propter hoc ipsius Ecclesiæ bona invaserit seu quibuslibet modis eam vexare præsumperit, juxta potentiam tibi a Deo collatam, eum temporaliter punias. Nos siquidem venerabilibus fratribus nostris circumpositis episcopis dedimus in mandatis, ut si forte ab aliquo eorumdem militum ea occasione sæpèdictam ecclesiam vexari contigerit, eum qui hoc attentaverit excommunicationi subjiciant. Præterea ut bona et possessiones ipsius ecclesiæ, quæ absentibus et inconsultis episcopis ejusdem loci ab eadem ecclesia illicite alienata sunt, ad eandem ecclesiam sicut princeps catholicus et Ecclesiæ Dei amator, studeas revocare, per apostolica scripta strenuitatem tuam monemus, et in peccatorum tuorum remissionem injungimus.

Data Ferentini, v Kal. Martii.

CDXXVIII.

Ad Henricum episcopum Belvacensem. — Item de eodem.

(Anno 1151, Febr.)

[MARTEN., *Collect.*, 631.]

EUGENIUS episcopus, [servus servorum Dei, venerabili fratri HENRICO Belvacensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Litteras et nuntium fraternitatis tuæ debita benignitate recepimus, et super visitatione tua tibi gratias agimus. Gratum siquidem nobis est, quod pro ecclesiæ tibi commissæ utilitate sollicitus, ad commodam ejus libenter intendis, et ad exaltationem ipsius studiosus existis. Grave autem nobis est, quod Belvacensis Ecclesia propter impotentiam prædecessorum tuorum quibusdam fuerit gravata redditibus, et annua beneficia de camera episcopi enacta persolvere. Sed quoniam regalis potentia ad

defensionem ipsius ecclesiæ in hoc negotio sufficit, nolimus ut aliorum potestati defensionis occasione subjaceat, sicut bona illius multorum direptioni tradantur. Indignum est enim, ut regia potestas te indefensum laicorum ditioni subesse permittat, et quod regiam dedecet prolem, eorum conditionibus deservire. Unde charissimo filio nostro regi fratri tuo mandamus, ut eos qui te hujusmodi redditibus gravare conantur, a tali exactione regia potestate compeecat: tibi autem per præsentia scripta mandamus, quatenus predicta beneficia, quæ prædecessores tui imbecillitate sua annuatim solvere cogebantur, nequaquam de cætero largiaris, sed bona ecclesiæ tibi commissæ juxta prudentiam a Deo tibi concessam, ad utilitatem ipsius expendas, ut eadem ecclesia per tuam sollicitudinem de die in diem gratum Domino recipiat incrementum. Tua ergo, frater charissime, interest ad profectum illius ita prudenter et modeste procedere, ut omnipotens Deus honorem debitum inde recipiat, et ecclesia ipsa per te in melius valeat, Domino auxiliante, proficere. Nos enim auxilium et consilium, quod a nobis tibi expedire aoverimus, libenter tibi exhibere curabimus.

CDXXIX.

Ad Hugonem Altissiodorensem episcopum, et Bernardum abbatem Clavallensem. — Pro reconciliatione regis cum Belvacensi episcopo.

(Anno 1151, Febr. 25.)

[*Ibid.*, 633.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HUGONI Altissiodorensi episcopo et charissimo filio BERNARDO Clavallensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Notitiam vestram latere non credimus, quam sincera cordis affectione charissimum filium nostrum Ludovicum Francorum regem, atque ipsius fratrem venerabilem, videlicet fratrem nostrum Henricum Belvacensem episcopum diligamus, et ipsorum actus a Domino dirigi, prosperari et semper de bono in melius proveli exoptemus. Inde est quod sicut eorum unanimitas nobis gaudium et lætitiā generat, ita si quid rancoris inter eos emersisse percipimus, paterno affectu dolemus, et eorum rancor sive turbatio nos tristes non mediocriter reddit. Sentientes itaque quod interventibus quibusdam occasionibus inter eos sincera charitas, et fraternus amor aliquantulum (102) turbatus sit, valde stupemus, et vehementius tristati sumus. Ut ergo de illorum cordibus materiam scandalī eradicare possimus, cum per nos ipsos ad hoc intendere minime valeamus, charitatem vestram, de qua tanquam de nobis ipsis confidimus, ad id efficiendum operam et studium efficaciter dare optamus. Ideoque sanctitatem vestram attentius exoramus, quatenus ad præsentiam prædicti filii nostri Ludovici Francorum regis, absque tarditate pariter accedatis, sicut Belvacensis a nobis edita tom. I Anecd. pag. 422.

(102) Huc respicere videtur S. Bernardi epistola 305. ad Eugenium papam, et epistola Sugerii ad Henricum episcopum, capitulum, et clerum eccle-

et convocato ad vos memorato fratre nostro Henrico Belvacensi episcopo, utrumque super eorum controversiis absque strepitu districtius convenire curetis, et litigii ablata materia, ad concordiam et fraternam charitatem vice nostra eos reconciliare, auctore Domino, satagatis: ita ut et regia dignitas in sui status integritate servetur, et episcopalis honor lædi non debeat, atque fraterna charitas inter eos amore perpetuo reformetur.

Data Ferentini, x Kal. Martii.

CDXXX.

Ad Hugonem Rothomagensem archiepiscopum. — Item pro vexatione Belvacensis Ecclesie.

(Anno 1151, Febr. 25).

[MARTEN., *Collect.*, II. 634].

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri (103) HUGONI Rothomagensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Veniens ad præsentiam nostram venerabilis frater noster Henricus Belvacensis episcopus, cum ab eo de statu Ecclesiæ suæ sollicitè quæreremus, nobis aperuit quod inter alia gravamina, quibus ipsa ecclesia perturbatur, quidam beneficia denariorum, quæ potius maleficia dicenda sunt, per illicitam largitionem prædecessorum suorum multis militibus atque baronibus sine utilitate ipsius ecclesiæ concessa invenit. Super quo habito prudentum virorum et nostro consilio, eadem beneficia ipsis militibus denegavit, et ad opus Ecclesiæ suæ retinuit; propter quod milites ipsi, prout accepimus, adversus prædictum fratrem nostrum vehementer commoti, memoratam Belvacensem Ecclesiam vexare et persequi committuntur. Quia ergo ex commisso nobis a Deo apostolatus officio universarum Ecclesiarum paci et tranquillitati providere debemus, per præsentia scripta tibi præcipimus, quatenus si aliquis de ipsis militibus prædictis, qui in tua parochia commorantur, propter hoc antedictam ecclesiam lædere seu vexare præsumserit, eum districtius commonere cures, ut ab infestatione sæpefactæ ecclesiæ penitus cesset, et eam in pace dimittat. Quod si post secundam tertiamve commotionem tuam a sua præsumptione cessare contempserit, in eum tanquam in contumacem et rebellem excommunicationis et in terra ejus interdicti sententiam proferas, et tandiu eandem sententiam facias per tuas parochias firmiter observari, donec de commisso excessu condignam satisfactionem exhibeat.

Data Ferentini, v Kal. Martii.

CDXXXI.

Ad G. rectorem et Bononiensem populum. — Ut habitatores S. Cassiani et R [udolphum] episcopum Imolensem ab Imolensium injuriis defendant.

(Anno 1151, Mart. 3.)

[SAVIOLI, *Ann. Bonon.*, Append., I, II, 224.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis

fratris G. rectori et Bononiensi populo, salutem et apostolicam benedictionem.

Prædecessorum vestrorum antiquam et legalem constantiam multi diversarum gentium qui apud vos morari consueverunt manifestis rerum experimentis plenius agnoverunt, quos eorum nominis gloriosa fama est per diversa mundi climata nuntiata et longe lateque diffusa. Vos igitur si eorum gloriam habere et retinere optatis, oportet vos ipsorum vestigia firmiter imitari et ad eos qui se vestra defensionem committunt, more paterno donec optatum finem habeant virtutis perseverantiam retinere. Non enim cœpisse bonum sed perfectisse virtutis est. Homines siquidem de Sancto Cassiano qui in vobis post Deum suam fiduciam posuerunt, qualiter sunt dispersi, quam miserabiliter afflicti, eorum calamitas patefacit et vestra discretio recognoscit. Quamvis autem quidam illorum de Sancto Cassiano cum Imolensibus forte tribulationibus pressi vel nequitia aliorum seducti convenerint, tamen, si vos alios qui semper de patrocinio vestro confidunt adjuvare et lædio affecti a vestro proposito desistatis, gloriam profecto amittitis, et inutilis labor vester omnino existit. Ut igitur vestræ fatigationes atque sudores lætum finem, auctore Domino, consequantur, et prædictorum Imolensium malitia et iniquitas retundatur, per præsentia vobis scripta præcipiendo mandamus quatenus lapsa erigere, dispersa colligere satagatis. Et ut locus idem reparari, et homines ibi congregari possint, diligenti studio mora postposita intendatis et contra sacrilegos ipsos, tanquam strenui bellatores utiliter accingamini. Venerabili etiam fratri nostro R. episcopo tam in custodia Bagnariæ et aliorum custodia, quæ ei atque comitibus adhuc residua sunt, ita opem et consilium efficaciter tribuatis, ut benedictionem omnipotentis Domini consequamini et beati Petri et nostra gratia semper veniamini digniores.

Datum Ferentini, v Non. Martii.

CDXXXII.

Privilegium pro Ecclesia Bellovacensi.

(Anno 1151, Mart. 7.)

[*Gall. Christ. nov.*, X, Instr. 259.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HENRICO Belvacensi episc., ejusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum, etc.

Venerabilis in Christo frater Henrico episcopo, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et Beati Petri Belvacensis ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignosceris, sub ipsius apostolorum principis et nostra protectione suscipimus; statuentes, etc. ut firma tibi tuisque successoribus illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Abbatiam S. Symphoriani, S. Luciani, S.

(103) Hic est celeberrimus ille Hugo, qui ex abbate Radingensi factus est archiepiscopus Rothomagensis, cujus septem Dialogorum Theologicorum libros edi-

dimus tom. V Anecd., et tres adversus hæreses noster Acherius

Quintini, S. Geremari de Flaiaco, S. Mariæ de A Britolio, S. Martini de Ruricurve, S. Pauli, ecclesiam S. Bartholomæi, S. Michaelis, S. Laurentii, Sanctæ Mariæ, et ecclesiam de Monthatero cum omnibus pertinentiis; præterea civitatem, comitatum, thelonium, foragiam et præposituram ipsius civitatis, culturam quoque et molendina, et terram de Marese cum adjacente silva et justitiis suis et pertinentiis suis; Hosdangum cum omnibus appendiciis suis; Lavercinum, Castanetum, Buriacum, Serronem, S. Justum Bertacurt, et Congel cum omnibus pertinentiis suis. Quidquid insuper libertatis seu immunitatis vel juris possessionis ab illustribus Francorum regibus vel aliis principibus eidem ecclesiæ pia devotione et rationabili providentia concessum est, tibi tuisque successoribus nihilominus confirmamus. Sancimus autem ut quidquid a defuncto episcopo vel ab aliis de rebus ipsius usque modo illicite alienatum est, viribus omnino careat et irritum revocetur. Prohibemus quoque ut mensam episcopi vel custodiam granarii et cellarii nullus hæreditario jure possidere præsumat. Decernimus ergo, etc.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis ecclesiæ Sanctæ Praxedis.

Ego Nicolaus cardinalis presbyter ecclesiæ Sancti Cyriaci.

Ego Albertus presbyter cardinalis ecclesiæ S. Anastasiæ, etc.

Datum Ferentini, per manum Bosonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, Nonis Martii, Incarnationis Dominicæ anno 1150, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno vii.

CDXXXIII.

Ad Henricum Belvacensem episcopum. — Respondet ad litteras Henrici quibus patebat absolvi ab onere episcopalis dignitatis, cujus petitionem nec Eugenius, nec qui illi, post Anastasium IV, successit Adrianus IV admittere voluerunt.

(Anno 1151, Mart. 8.)

[MARTEN., *Ampl. Coll.*, II, 635.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HENRICO Belvacensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Ut responsum super eo, quod a nobis post discessum tuum primum petisti, secreta suscipias, propria manu quas legis litteras scripsimus. Noverit itaque tuæ fraternitatis sincera dilectio, quia nec in camera nostra, quando a nobis licentiam suscepisti, nec alio loco vel tempore cum de tua illa singulari et sec etia petitione nobis locutus fuisti, tibi assensum dedimus. Non ergo super nostris responsis in hac parte in corde tuo scrupulum teneas, sed illa intentione ad præsens seposita, reditum tuum ad ecclesiam tibi a Deo commissam accelera, et ad lucrum animarum cleri et populi, cujus curam, Domino favente, semel suscepisti, sollicitè, prudenter et viriliter elabora. Valeas in Domino semper, charissime frater.

Data Ferentini, viii Id. Martii.

CDXXXIV.

Ad Hugonem Rothomagensem archiepiscopum. — Pro Hugone de Gornaco.

(Anno 1151, Mart. 10.)

[*Ibid.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HUGONI Rothomagensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Venerabilis fratris nostri Henrici Belvacensis episcopi relatio nos instruxit, quod Hugo de Gornaco, parochianus tuus, cuidam civi Burgensi, Erquerico nomine, LXXII libras Belvacenses et duas marcas argenti ab eo præstito juramento accipiens, mentita fide reddere contradicit. Quocirca per presentia scripta fraternitati tuæ mandamus, quatenus, si dicta ejus super hoc veritate nituntur, prædictum Hugonem districtè commoneas ut ipsam pecuniam præfato Gornaco sine contradictione restituat. Si vero admonitioni tuæ obedire neglexerit, ecclesiastica eum districtione ita cohibeas, ut non debeat exinde ad aures nostras pro justitiæ defectu querela perferri.

Data Ferentini, vi Idus Martii.

CDXXXV.

Ad Henricum Belvacensem episcopum. — Episcopalis muneris deponendi licentiam denegat.

(Anno 1151, Mart. 11.)

[*Ibid.*, 636.]

EUGENIUS, servus servorum Dei, venerabili fratri HENRICO Belvacensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Si semper quoties tuæ fraternitati loquimur vel scribimus, tibi scrupulus generatur, aut tu desinas dubitare, aut nos a locutione vel scriptura necesse habemus cessare; sit ergo tuæ charitatis sine dubitatione certitudo, quia quam quæris ab episcopatu absolutionem, ad præsens nequaquam concedimus. Valeas in Christo, charissime frater, et ut inceptum reditum prospere perficias, Dominum attentius exoramus.

Data Ferent., v Idus Martii.

CDXXXVI.

Privilegium pro monasterio Michaelsteinensi.

(Anno 1151, Mart. 11.)

[LEUCKFELD, *Antiquit. Michaelstein.*, 87.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ROGERO abbati monasterii de Lapide S. Michaelis ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine vero cultu religionis, nec charitatis unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi servitium, oportet nos viris religiosis propensiori pietati imminere, et ne a sui ordinis observantia quorumlibet præsumptionibus disturbentur, res et loca eorum protectionis munimine defensare, quatenus sanctitatis proposito quod elegerunt, tanto debeant securius inhaerere, quanto ab eis vigilantius curaverimus omnem fatigationem indebitam submovere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis

postulationibus clementer annuimus, et præfatum A monasterium in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; imprimis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Dei timorem et Cisterciensium fratrum ordinem per studium et dispositionem dilectæ filiæ nostræ Beatricis, ecclesiæ Sancti Servatii Quedlinburgensis abbatissæ, in eodem loco, auctore Domino, institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur; præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia juste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis et vestris successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Locum in quo ipsa abbatia sita est, cum appendiciis suis, grangiam quæ dicitur Ervinkrote cum appendiciis suis, grangiam quæ vocatur Northolt cum novalibus et appendiciis suis; grangiam quæ nominatur Halsingen cum appendiciis suis; et grangiam quæ vocatur, Hevergodesroth cum appendiciis suis. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus aliquis a vobis decimas præsumat exigere. Obeunte vero te, dilecte in Domino fili Rogere, ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consilio, et fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et ordinem Cisterciensium fratrum providerint eligendum.

Decernimus ut nulli omnino homini liceat præfatum monasterium temere perturbare aut ejus possessiones auferre, seu ablatas retinere, minuere, vel aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Quedlenburgensis Ecclesiæ canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nec præsumptionem suam satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, et in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicium præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Inarus Tusculanus episcopus.

Ego Nicolaus Albanus episcopus.

Ego Hubaldus presbyt. card. tit. S. Prædixis.

Ego Bernardus presbyt. card. tit. S. Clementis.
Ego Oddo diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Gregorius S. Angeli diaconus cardinalis.

Ego Joannes diaconus cardin. S. Mariæ Novæ.

Ego Wido diaconus cardinalis S. Mariæ in Porticu.

Ego Jocundus diaconus cardinal. S. Mariæ in Cosmedin.

Datum Ferentini, per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, Idus Martii, indict. xiii, Incarnationis Dominicæ anno 1152, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno septimo.

CDXXXVII.

B *Bulla pro Guarino abbate Sancti Joannis in Valeia (Carnot.)*

(Anno 1151, Mart. 17.)

[*Gall. Chr. nov.*, VIII, Instr., 332, ex chartario domestico D. de Gagneres, in bibliotheca regia.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GUARINO abbati ecclesiæ B. Joannis Valeiacensis, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, canonicam vitam professis in perpetuum.

Quoties istud, etc. Eapropter, dilecti in Domino filii, etc. præfatam ecclesiam sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona, etc. firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: In ecclesia Beatæ Mariæ Carnotensis totos redditus per integrum annum præbendæ unius cujusque fratris ex congregatione canonicorum ipsius ecclesiæ, cum eam quacunque occasione dimiserit, ut quoquo modo persona mutetur, in usus vestræ ecclesiæ beneficium præbendale cum omni integritate deveniat. Integram præbendam quam ecclesia vestra in ecclesia Beatæ Mariæ perpetualiter habet, quam habebat bonæ memoriæ abbas Albertus cum canonicam susciperet normani; ecclesiam Sancti Stephani cum pertinentiis, scilicet altare de Morenciaco cum parte synodi ad altare pertinentis; ecclesiam de Mondonivilla cum pertinentiis liberam ab omni exactione, synodo, circada, ecclesiam Sanctæ Fidis cum parochiali jure de novo burgo, qui vocatur Castelleth, ecclesiam de Luciaco, et campi partem de illa terra, quam ante possederat bonæ memoriæ Ivo Carnotensis episcopus, terram de Osanivilla, tam episcopalem quam canonicalem, cum oblati; terram de Ancherivilla; in villa de Pontegodani, prioratum ecclesiæ ipsius villæ cum omnibus domibus episcopalibus, totam avenæ sarragineam, totam terram episcopi quam habetis ultra aquam Auduram, plateam quam dedit vobis venerabilis frater noster Gossenus, Carnotensis episcopus, donum altaris ecclesiæ de Serneio a Gosleno canonico et præposito ecclesiæ Sanctæ Mariæ, ecclesiæ vestræ factum, donum vigeriæ de Valeia, et totius terræ de Moncellis cum omnibus consuetudinibus factum vobis ab Hugone

D

vicedomio Carnotensi, totam terram de Eddevilla cum consuetudinibus et feodis, ecclesiam Ardeleeth cum omnibus hospitibus et terra ad duas carrucas; ecclesiam S. Nicolai de Curvavilla, cum ecclesia Sancti Petri ejusdem villæ, ecclesiam S. Dionysii de Puteis, S. Mariæ de Gohosvilla cum pertinentiis, ecclesiam de Trembleio cum decimis, ecclesiam Beatæ Mariæ de Teliu cum decimis, ecclesiam de Braioso cum pertinentiis, ecclesiam Sancti Saturnini de Camburciaco cum pertinentiis, ecclesiam Sancti Martini de Loinlaco, cum pasnagio porcorum vestrorum; villam Armentarvillam cum decima, quam ab ecclesia Sancti Benedicti admodiationem accepistis pro iii frumenti modis et iv avenæ ipsi annis singulis persolvendis, villam Arbereth, et villam Nerle, terram de Curvaulmo, et omnes alias terras quas apud Carnotum habetis, ecclesiam de Garneio cum terra ad unam carrucam, quam pro animæ suæ redemptione Nivardus de Nonancurte ecclesiæ vestræ concessit; ecclesiam de Orrevilla cum decima quam dedit vobis Hugo filius Guineinari per manum præscripti Ivonis Carnotensis episcopi; in loco qui dicitur Guoriart dimidium cum prætis secus Auduram fluvium; apud Sanctum Priscum molendinum, prata quæ de beneficio Beatæ Mariæ apud Ataias habetis, terram quam jure proprietatis tenetis apud villam Soors. Præterea census domorum, terrarum, vinearum, et decimas segetum et vinearum, quæ tam in Carnotensi civitate quam suburbio vestri juris existunt. Obeunte vero te, dilecte fili Guarine abbas, nullus ibi qualibet subreptione, astutia, vel violentia præponatur, nisi quem fratres secundum Dei timorem et B. Augustini Regulam providerint eligendum. Electus autem communi capitulo Beatæ Mariæ representetur, ab episcopo Carnotensi abbatiam et benedictionis gratiam suscepturus; qui nimirum in ecclesia Beato Mariæ sicut et alii canonici suam faciet septimanam. Decernimus ergo, etc. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Ferentini, per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, xvi Kal. Aprilis, indictione xiv, Incarnationis Domini 1150, pontificatus vero domini Eugenii papæ III anno septimo.

CDXXXVIII.

Bulla pro Theobaldo abbate Sancti Carani.

(Anno 1151, Mart. 20.)

[*Gall. Christ.*, nov. VIII, Instr., 334.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis THEOBALDO abbati S. Carani, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, canonicam vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine observantia sacræ religionis, nec ecclesiastici corporis membra in charitatis unione consistunt, nec gratus Deo famulatus impenditur, religiosi locis instituendis et institutis conservandis omnimodam diligentiam adhibere nos convenit, et ne a pravis hominibus ausu temerario conquassetur, apostolicæ auctoritatis privilegio communire.

Et propter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulacionibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Imprimis siquidem statuentes ut ordo canonicus, qui secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam per studium et providentiam venerabilis fratris nostri Gosleni Carnotensis episcopi in eodem loco, auctore Domino constitutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Integros redditus præbendarum et præposituræ quas in ecclesia vestra canonici sæculares temporibus præfati fratris nostri Gosleni et prædecessoris ejus bonæ memoriæ Gaufridi Carnotensis episcoporum juste tenuisse noscuntur, ab eodem fratre nostro Gosleno usibus et necessitatibus vestris rationabili providentia deputatis, et ecclesiam de Dordan cum appendiciis suis. Obeunte vero te, dilecte in Domino filii Theobalde, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consilio, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam providerint eligendum. Electus autem Carnotensi episcopo præsentetur, abbatiam ab eo et benedictionis gratiam recepturus. Adicimus etiam ut quia tanquam in religione plantatis majorum suffragium vobis est omnimodis opportunum ad consilium et auxilium Carnotensis episcopi pro succrescentibus vobis negotiis devotione debita recurratis, et ejus tanquam patris et fundatoris vestri præsidium in opportunitatibus humiliter requirentes, sine ipsius conscientia et consilio possessiones Ecclesiæ nec permutare, nec vendere, nec alienare ullo modo debeatis. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum, etc.

D Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus. (Sequuntur plures cardinales.)

Datum Ferentini, per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, xiii Kalendas Aprilis, indictione xiv, Incarnationis Domini anno 1150, pontificatus vero D. Eugenii papæ III anno septimo.

CDXXXIX.

Confirmatio privilegiorum ab Innocentio papa II Rotensi monasterio Ord. S. Benedicti concessorum.

(Anno 1151, Mart. 30.)

[*Ulcro.*, *Metropol. Salsib.*, III, 268.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis LOTHARIO Rotensi monasterii abbati ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideris congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et felicitis memorie papæ Innocentii prædecessoris nostri vestigiis inhaerentes, Rotensæ monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrocinio communimus; imprimis siquidem statuente, ut Ordo monasticus, qui secundum Dei timorem et B. Benedicti Regulam in eodem loco, auctore Domino, institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quasunque possessiones, quasque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda: Locum qui dicitur Rota, in quo ipsa abbatia sita est, cum ecclesiis, decimis, terminis et cæteris pertinentiis suis; in parochia Clemeringen triginta mansos cum parte ecclesie Sancti Pancratii, decimis et appendiciis suis: Beusteten, Putingen, Aske, Miuvarn, cum ecclesia ejusdem loci, decimis et appendiciis suis; Volchmaristorff cum vineis et agris vinitorum; Erigelteshusen ecclesia ejusdem loci, decimis, et appendiciis suis: prædium quod appellatur Rota, adiacens Glane flumini cum ecclesia Sancti Georgii, decimis et appendiciis suis, Harde Brumciuntal; mansum apud Truhtheringen, Helpendorf, Tontinhusen, Warte, Veristeten, Wachreine, Durholz, Walse, Cholental, totum Bileresse cum ecclesia ejusdem loci, decimis et appendiciis suis: in Luichental, Stegen, Wisnehswanch, Criessonnowe, Gromsowe, Barne, et quidquid illustris memorie Cono palatinus, comes ecclesie vestre fundator a Strichen usque Jagperch juste habuerat, pia vobis ab eo devotione concessum, præter unam mansionem apud Wisnehswanch; apud Halle patellam salis et locum patellæ; in monte qui dicitur Ritino unum mansum; in Bozen curiam et vineas; in Hartperch sex vineas et agros: Choftingen, et Ratispona, curiam juxta S. Cassianum cum atrio per circuitum et ædificiis. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas præsumat exigere. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse sancimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi excommunicati sint, nullus obsistat, salva tamen justitia matricis ecclesie. Porro loci vestri advocatiam nullus invadere vel usurpare præsumat, nisi quem abbas et fratres secundum Domini et ipsius monasterii utilitatem elegerint. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, aut tuorum quolibet successorum, nullus ibi quali-

bet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam præviderint eligendum.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum licent præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva diocesanorum episcoporum canonica justitia et reverentia. Ad iudicium autem perceptæ hujus a sede apostolica protectionis bizantinum aureum nobis nostrisque successoribus annualiter persolvatis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Conclis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesie episcopus ss.

Ego Gregorius presb. card. tit. Calixti ss.

Ego Ivarus Tusculanensis episcopus ss.

Ego Otto diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Nicolaus Albanus episcopus ss.

Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu ss.

Ego Bernardus presb. card. tit. S. Clementis ss.

Ego Jordanus presb. tit. S. Susannæ ss.

Ego Octavianus presb. card. tit. S. Cecilie ss.

Ego Cencius diac. card. S. Romanæ Ecclesie ss.

Datum Ferentini, per manum Besonis sanctæ Romanæ Ecclesie scriptoris, III Kal. Aprilis, indiet. XIV, Incarnat. Dominicæ anno 1151, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno VII.

CDXL.

Bulla pro monasterio S. Quirici de Ross.

(Anno 1151, Mart. 30.)

[MITARELLI, *Ann. Camald.* III, p. 454.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ANTONIO priori monasterii Sancti Quirici de Rossa, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, monasticam vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere et petentium desideris congruum impertiri suffragium. Quapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatam Beati Quirici monasterium, cui divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri e.

nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum iuste et canonice possidetis, aut in futurum, rationabilibus modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permanent. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis; Ecclesiam videlicet Sancti Georgii in castro de Fracta Guinildi, castrum etiam ipsum cum curte ejusdem castri; quidquid habetis in curia de Fojano, quidquid habet monasterium vestrum in curia de Marciano; quidquid habet in curia de Liciguano; quidquid habetis in curia de Puteo; quidquid habetis in curia de Fracta Rainucci; quidquid habetis in curia Cese; quicquid habetis in curte de Donna, quidquid in curte Fracte de Paterno; quidquid habetis in villa Albula, et quidquid habetis in Broilo et in curte de Ficareto; quidquid habetis in villa Sanctæ Lucie.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur, etc. Amen.

FAC MECUM, DOMINE, SIGNUM IN BONUM.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Inarus Tusculanus episcopus ss.

Ego Nicolaus Albanensis episcopus ss.

Ego Gregorius presb. card. tit. ss.

Ego Ubaldo presb. card. tit. S. Praxedis ss.

Ego Ubaldo presb. card. tit. Sanctæ Crucis in Hierusalem ss.

Ego Jordanus presb. card. tit. Sanctæ Susannæ ss.

Ego Rolandus presb. card. tit. Sancti Marci ss.

Ego Otto diac. card. Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Gregorius card. diac. Sancti Angeli ss.

Ego Joannes diac. card. S. Mariæ Novæ ss.

Ego Guido diac. card. Sanctæ Mariæ in Porticu ss.

Ego Joannes diac. card. Sanctorum Sergii et Bacchi ss.

Datum Ferentini, per manus Mariani Sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, in Kalendas Aprilis, indictione xiv, Incarnationis Dominicæ anno 1151, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno vii.

CDXLI.

Roberti archiepiscopi Acheruntini, jura metropolitana confirmat eumque pallio donat.

(Anno 1151, April. 1.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, VII, 32.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ROBERTO Acheruntino archiepiscopo, ejusque successoribus canonice instituendis, in perpetuum.

In eminentis sedis apostolicæ specula, disponente

A Domino, constituti, fratres nostros episcopos, tam vicinos, quam longe positos, debemus diligere, et Ecclesiis, in quibus Domino militare noscuntur, suam justitiam observare. Eapropter, venerab. fr. in Christo Roberto archiepiscopo, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et prædecessoris nostri fel. mem. Paschalis vestigiis in hærentes, sanctam Acheruntinam Ecclesiam præsentis decreti auctoritate munimus, tibi tuisque successoribus, confirmamus quæcunque ad ipsam metropolitanam jure, præteritis temporibus pertinuisse noscuntur, videlicet Venusium, Gravenam, Tricaricum, Tursum, Potentiam, ut tu, tuique legitimi successores potestatem habeatis, canonice ac decretaliter, in eis episcopos ordinandi, ac consecrandi, salva in omnibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ auctoritate. Ad hæc statuentes, decrevimus ut quæcunque oppida, villæ, vel ecclesiæ parochiales jure ab eadem Acheruntina Ecclesia possidentur, quæcunque bona in præsentiarum iuste possidet, sive in futurum iuste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permanent: iis nimirum exceptis quæ sedis apostolicæ specialibus privilegiis muniantur. Pallium præterea fraternitati tuæ, plenitudinem videlicet pontificalis officii ex apostolicæ sedis liberalitate concedimus, quod te intus ecclesiam tantum ad missarum solemniam, subscriptis diebus, noveris induendum: id est, Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Hypapanties, tribus solemnitatibus beatæ Mariæ, Cœnæ Domini, Sabbato sancto, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, Nativitatis sancti Joannis Baptistæ, festivitatis Apostolorum omnium, Michaelis archangeli, Commemoratione omnium Sanctorum, etiam eorum martyrum vel confessorum qui in Acheruntina Ecclesia requiescent; in consecratione ecclesiarum, episcoporum, presbyterorum et diaconorum. Cujus nimirum pallii volumus, et per omnia genium vindicare: hujus siquidem indumenti honor, humilitas atque justitia est. Tota ergo mente fraternitas tua se exhibere festinet in prosperis humilem, et in adversis (si quando eveniunt) cum justitia erectum, amicum bonis, perversis contrarium; nullius unquam faciem contra charitatem recipiens; nullius unquam faciem pro veritate loquentis premens; misericordiæ operibus, juxta virtutem substantiæ insistens, et tamen insistere etiam supra virtutem cupiens, infirmis compatiens, benevolentibus congaudens, aliena damna propria deputans, de alienis gaudiis tanquam de propriis exsultans: in corrigendis vitiis, pie sæviens, in fovendis virtutibus auditorum animum demulcens; in ira judicium sine ira tenens, in tranquillitate autem severitatis justæ censuram non deserens. Hæc est, frater charissime, pallii accepti dignitas, quam si sollicitè servaveris, quod foris accepisse ostenderit, intus habebis.

Decernimus itaque ut nulli omnino hominum liceat præfatum Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, ni-

nuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, ubilibet omnino profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua reatum suum correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eisdem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructus bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Datum Ferentini, per manum Martiani, sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, Kalend. Aprilis, ind. xiv, Incarnationis Dominicæ anno 1151, pontif. vero domini Eugenii papæ III anno vii.

CDXLII.

Parthenonis S. Cyriaci Gernrodensis protectionem suscipit possessionesque confirmat, imposito sororibus marcæ argenti censu annuo.

(Anno 1151, April. 4.)

[BECKMAN, *Hist. von Anhalt*, I, 173.]

CDXLIII.

Ad S. Pontii et Grassensem abbates.—Ut servent decretum Urbani II, in concilio Cluromontano.

(Anno 1151, Apr. 11.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 678.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis S. Pontii et Grassensi abbatibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex conquestione venerabilis fratris nostri Petri Narbonensis archiepiscopi, et canonicorum ecclesiæ suæ, accepimus, quod in ecclesiis quas in ejus episcopatu tenetis, capellanos absque conscientia eorum ponitis, et ab eis excommunicatis in vita et in morte recipitis. Quod et rationi contrarium, et sanctorum Patrum decretis omnino adversum esse dignoscitur. Quia ergo tantæ præsumptionis excessum dissimulare non possumus, nec debemus: per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus eorum excommunicatos de cætero nullatenus recipiatis, et de substituendis presbyteris in parochialibus vestris ecclesiis, quas in eodem episcopatu habetis, prædecessoris nostri sanctæ memoriæ Urbani papæ constitutum firmiter teneatis, ut videlicet vos ipsi presbyteros eligatis, et prædicto archiepiscopo præsentetis; quibus, si idonei fuerint, animarum curam committere debeat, ut de plebis cura ei respondeant, vobis vero pro rebus temporalibus debitam subjectionem exhibeant. Videte itaque ut hoc mandatum nostrum ita efficere studeatis ne iteratus clamor exinde ad aures nostras debeat pervenire.

Datum Ferentini, III Idus Aprilis.

CDXLIV.

Moniales ad S. Georgium Pragæ de obitu Heinrici, episcopi Olomuciensis, ipsarum maximi benefactoris, consolatur, gratiasque agit pro ornamentis missis.

(Anno 1151, April. 15.)

[BOCZEK, *Cod. dipl. Morav.*, I, 264; ex originali in archivo c. r. aulico Vindobonæ.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus B. abbatissæ Sancti Georgii, et ejus sororibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Obitus venerabilis fratris nostri Heinrici, bonæ memoriæ Moraviensis episcopi, benigni patroni, et benefactoris vestri animum nostrum plurimum contristavit. Cujus nimirum commendabilis vita nobis gaudium, et vobis in vestris necessitatibus opportunum solatium conferebat. Contra consolationem in eo recipere possumus, quia miseræ temporali subtractus, ad æternam beatitudinem est translatus. Inter hæc autem illud omnino debemus intendere, ut si quid ei carnalis adhæsit pulveris, miserante Domino, relaxetur, et ipse pro nobis apud Conditorum nostrum familiariter intercedat. Majora quippe de ipso auxilia, majora solatia modo speranda sunt, quam cum nobiscum corporali præsentia morabatur. Nos vero anigæ ipsius inter missarum solemniam immemores esse non possumus, nec debemus, qui non solum, dum viveret, apostolicæ sedi ac nobis devotus exstitit ut suis nos exenlis visitavit, sed positus in extremis illa idonea ornamenta quæ per instructas et peritas manus vestras ad altaris ministerium studiosius operari fecit, pia nobis cum devotione obtulit, et ad nos deferri præcepit. Quæ nos benignitate debita suscipientes, et pro ejus anima divinam majestatem attentius exoramus et de labore et exercitio vestro vobis multimodas gratiarum actiones referimus, monentes vos, ut in proposito professionis vestræ juxta mandatum et doctrinam prædicti Patris vestri attentius perquiretis, quatenus intervenientibus beatorum Petri et Pauli meritis ad æternæ beatitudinis gaudia, largiente Domino, feliciter pervenire possitis.

Datum Ferentini, xvii Kalendas Maii.

CDXLV.

Privilegia hospitalis S. Blasii confirmat.

(Anno 1151, April. 21.)

[FRISI, *Memorie di Monza*, II, 61.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ADAM magistro hospitalis quod est apud Sanctum Blasium juxta Modoetiam, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, canonicè substituendis, in perpetuum.

Ad hoc in apostolicæ sedis regimen, disponente Domino, promoti sumus, ut piis votis assensum præbere, auresque nostras justis inclinare petitionibus debeamus. Eapropter, dilecte in Domino fili ADAM, devotionem tuam laudabilem attendentes, præfatum hospitale quod cum omnibus suis appen-

diciis, assensu et consilio Arnaldi, et Joannis aliorumque vicinorum hujus loci sub censu sex denariorum Mediolanensis monete veteris, nobis nostrisque successoribus annualiter persolvendo beato Petro, et nobis offers paterna benignitate suscipimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem hospitale in presentiarum juste ac legitime possidet, aut in futurum rationabilibus modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma eidem hospitali ac pauperibus, et illibata permaneant. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive personæ, hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Redemptoris Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Ferentini, x Kal. Maii, indic. xiv, pontificatus nostri anno septimo.

CDXLVI.

Parthenonis S. Patri Majoris Florentini bona et privilegia confirmat.

(Anno 1151, April. 25.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, III, 94.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectæ in Christo filiæ MACDALENÆ abbatisse monasterii Sancti Petri Majoris, quod in suburbio civitatis Florentiæ situm est, ejusque sororibus tam presentibus quam futuris, regulariter instituendis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, etc.

In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam S. Felicis, quæ juxta Eina posita est, et universas possessiones, quas nobilis mulier Gisa monasterio vestro rationabili prudentia, et devotionis intuitu contulit. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur earum, pro quarum gubernatione, et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Florential episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum, etc., cunctis autem, etc. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Ymarus Tusculanensis episcopus subscr.

Ego Hago Ostiensis episc. subs.

Ego GG. presb. cardinalis S. Calixti subscripsi.

Ego Ubaldu presbyter cardinalis tit. . . subscr.

Ego Arisbertus presb. card. tit. S. Anastasiæ ss.

Ego Julius presb. cardinalis tit. S. Marcelli ss.

Ego Ubaldu presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem subscripsi.

Ego Bernardus presb. card. Sancti Clementis ss.
Ego Octavianus presb. card. tit. Sanctæ Cæciliæ ss.

Ego Rolandus presb. card. tit. Sancti Marci ss.

Ego Gerardus presb. card. tit. S. Stephani in Cælio monte subscripsi.

Ego Joannes presb. card. tit. SS. Joannis et Pauli ss.

Ego Henricus presb. card. tit. SS. Nerei et Achillei subscripsi.

Ego Odo diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum subscripsi.

Ego Rodulphus diaconus cardin. Sancti Angeli ss.

Ego Gregorius diac. card. S. Mariæ in Porticu ss.

Ego Hyacinthus diac. card. S. Mariæ in Cosmediu subscripsi.

Ego Joannes diaconus card. SS. Sergii et Bacchi ss.

Datum per manum Bologniini sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, septimo Kal. Maii, indict. xiv, Incarnationis Dominicæ anno 1151, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno septimo.

CDXLVII.

Ad Tarraconensem archiepiscopum, apostolicæ sedis legatum. — Ut Toletanum primatum agnoscat.

(Anno 1151, Maii 13.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 677.]

Qualiter obedientia vel reverentia sit præpositis exhibenda, ex tuis quoque subjectis ipse non ambigis. In qua re valde utile ac laudabile est, si id quod disciplinæ vigor imponit, nullo cogente, humilitas laudanda servaverit. Nosti siquidem, quod venerabilis frater noster Rodericus [c. Raimundus], Toletanus archiepiscopus, a tua fraternitate jure primatus debitam sibi reverentiam postulet exhiberi, quam prædecessores tuos suis decessoribus exhibuisse, multis argumentorum experimentis munitus, constanter affirmat. Sed quia ejus postulationibus nondum acquiescere voluisti: noviter per nuntios suos, pro eo quod ecclesia sua in hoc, sicut asserit, injuriam patitur, apostolicæ sedis clementiam humiliter requisivit, et justitiam super hoc sibi fieri a nobis cum magna instantia postulavit. Cæterum nos, sicut tua fraternitas meminisse potest, super hac causa Remis te ad rationem posuimus, et ut prædicto fratri nostro Toletano archiepiscopo, si cognosceres quod ecclesia tua consuevit illius ecclesiæ obedire, debitam non denegares obedientiam, tibi mandavimus. Tu vero novitatis tuæ ignorantiam tunc nobis opponere voluisti, et ad ecclesiam tuam cum nostra licentia redire te super hoc certum habere consilium promisisti. Et quoniam prædictus frater noster Toletanus a sua querimonia non desistit, et nos qui in sede justitiæ, licet immeriti, residemus, suam ei denegare justitiam non possumus, nec debemus: per presentia tibi scripta mar-

damus, quatenus aut eidem fratri nostro debitam, A quam a te requirit, obedientiam deferas; aut proxima Dominicæ Resurrectionis festivitate, per te ipsum, vel per sufficientes responsales tuos, ad apostolicæ sedis præsentiam venias, super hoc, memorato fratri nostro Toletano archiepiscopo respondere auctoritate vel ratione sufficienter paratus.

Datum Ferentini, in Idus Maii

CDXLVIII.

Privilegium pro ecclesia Imolensi.

(Anno 1151, Maii 18.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, II, 625.]

EUGENIUS, etc., venerabili fratri RUDOLPHO episcopo Imolen. ejusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

In eminenti sedis apostolicæ sperula disponente Domino constituti, ex injuncto nobis a Deo apostolatus officio fratres nostros episcopos debemus diligere, et loca eorum gubernationi commissa pia protectione munire. Eapropter, venerabilis in Christo frater Rudulphus, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et Imolensem Ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignosceris, sub B. Petri, et nostra tutela suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuente ut quascunque possessiones, quæcunque loca eadem Ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Abbatias S. Mariæ in Regula, S. Donati, S. Mariæ in Diacomâ. S. Apostoli in castro Imolæ, S. Petri in Sala, et S. Joannis in Senno; xenodochium S. Vitalis in ipsa civitate, plebem S. Laurentii, et in ea tibi, et canonicis tuis medietatem omnium beneficiorum de tota parochia ipsius provenientium in decimis, primitiis, oblationibus et testamentis in castro Imolæ, plebem S. Mariæ, cum capella S. Theodori, et cæteris capellis ad eandem plebem pertinentibus, plebem S. Geminiani cum capellis suis, plebem S. Sabini cum capellis suis; plebem S. Andreæ, et capellam S. Pauli in castro Albori, Hospitale S. Jacobi in Silero, plebem S. Mariæ in Gyso, cum suis capellis; capellam Saxilionis, decimationem novalium in silva de pacto infra fines tui episcopatus; plebes S. Mariæ in Taussiniano, S. Mariæ in Tyberiaco, S. Martini in colina, S. Angeli in Campiano, cum capellis ad easdem plebes pertinentibus, plebem S. Stephani in Barbiano, cum capella de castro Cunii, et cæteris capellis suis, plebes S. Mariæ in centum Licinia, S. Patritii, et S. Apollinaris, cum capellis ad eas pertinentibus, ecclesiam S. Anastasii in Noredano, plebes S. Prosp. et S. Mariæ in Salustra, cum capellis earum. Totum territorium et curtem S. Cassiani, castrum et curtem Taulariæ, castrum et curtem Aquævivæ, castrum et massam Boloniani, Massam prata, Massam campum castrum, et curtem capui

Silicum et portum, cum paludibus, aquarum decursibus, et piscariis suis; portum Petredulo, bacharetam Runci, libham fenariam, villam Zacharam; castrum novum Fabriaci, cum sede in mansis; castrum Bagnaria, cum tota curte, et omnibus appendiciis suis; massam Adesso, massam Sugaranam, massam Medecanam, massam Aurretam, fundum Peculini, castrum Imolæ, massam Plasignani, massam Valeriani, massam Cornarani, castrum Galisternæ, castrum Toranelli, curtem S. Martini in Sasso, fundum Sabilliani, fundum Nunculiam, quæ dicitur casula, curtem vallis Salvæ, castrum et curtem Montis Alti, massam S. Ambrosii, castrum Ronchum, cum tota curte, curtem Maceratam et castrum Rochæ, villam Sorbedulum, castrum et curtem Corbariam, castrum et curtem Fontis Ulicis, castrum et curtem Tausinianum, castrum Casale, curtem Publicum, castrum et curtem Linarili, castrum et curtem Podioli, montem S. Andreæ cum appendiciis suis, castrum Ducie cum appendiciis, castrum et curtem Lavatoriam massam Libanii, massam Arsizil massam Galizani in curte Vitriani, fundum qui dicitur Capraria, et quatuor alios fundos, et in ipsa civitate teloneum, et publicas functiones. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam, etc., usque salva niimirum selis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum, etc., usque aliena fiat. Cunctis autem etc., usque præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.
Ego Imarus Tusculanensis episcopus, etc.
Ego Nicolaus Albanensis episcopus, etc.
Ego Hubaldus presb. card. tit. S. Praxedis, etc.
Ego Manfredus presb. card. tit. S. Savelæ, etc.
Ego Aribertus presb. card. tit. S. Anastasiæ, etc.
Ego Hubaldus presb. card. tit. S. Crucis in Hier., etc.

Ego Guido presb. card. tituli Pastoris, etc.
Ego Rollandus presb. card. tit. S. Marci, etc.
Ego Gerardus presb. card. tit. S. Stephani in Cælio monte, etc.

Ego Otho diae. card. S. Georgii ad Velum Aureum, etc.

Ego Georgius diae. card. S. Angeli, etc.
Ego Joannes diae. card. S. Mariæ Novæ, etc.
Ego Hyacinthus diae. card. S. Mariæ in Cosmodim, etc.

Ego Joannes diae. card. SS. Sergii et Bacchi, etc.
Ego Centius diae. card. S. Mariæ in Aquiro, etc.

Datum Ferentini, per manum Bosonis S. R. E. scriptoris, xv Kalen. Junii, indict. xiv, Incarp. Dom. anno 1151, pontificatus vero d. Eugenii papæ III anno vi.

CDXLIX.

Marsicanorum S. Joannis et S. Sabinae clericorum de oleo consecrando controversiam dijudicat.

(Anno 1151, Jun. 6.)

[Mansi, *Concil.*, XXI, 748.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis

filii Odonisto preposito, et canonicis ecclesie S. Sabinæ Marsicanæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Ne oblivionis obscuritas humanis mentibus ingeratur, quod super causarum litigiis iudicatum fuerit, scripturæ debent memoriæ commendari, ut per hoc habeat secutura posteritas quid in futuris temporibus evidenter agnoscat. Quocirca qualiter controversia, quæ inter vos et clericos ecclesie B. Joannis super consecrando oleo diutius fuerit agitata, per nostram sententiam fuerit terminata, præsentis scripti serie præcepimus adnotari. Clerici siquidem B. Joannis asserabant quod Marsicanus episcopus deberet eis segregatam ampullam unam olei consecrare, astruentes quod ampullam ipsam ex antiqua consuetudine a Marsicano episcopo percepissent. Vos autem contra hæc respondentes dicebatis, quod quavis in eadem ecclesia fuerit factum, Siginulfus a Biberto Ludovico ibi intrusus, hoc primum contra justiam introduxit, et hoc SS. Patrum institutis, et venerandis canonicis omnino dignoscitur esse contrarium. Nos igitur, quia petitionem eorum superstitiosam esse cognovimus, et principium ipsum ex maxima superbia processisse, communicato fratrum nostrorum consilio, exinde iudicamus, ut de cætero una tantum ampulla olei in matrici ecclesia B. Sabinæ consecratur, et tam per ecclesiam B. Joannis, quam per alias, sicut justum est, æqualiter dividatur, et ita firmum et inconvulsam futuris temporibus in perpetuum modis omnibus observetur; si vero oleum ipsum recipere prædicti clerici forte noluerint, Marsicanus episcopus eos, tanquam contemptores, atque rebelles severa animadversione coerceat.

Datum Ferentini, vii Idus Junii, indict. xiv, Incarnat. Dom. anno 1151, pontificatus d. nostri Eugenii papæ III an. vii.

CDL.

Ad Raimundum Toletanum archiepiscopum. — Gratulatur quod Bracarenis archiepiscopus, ejus primatus se subjecerit; increpat quod in ejus fines invasisset eumque durius habuerit.

(Anno 1151, Jun. 6.)

[Mansi, Concil., XXI, 676.]

Tunc Ecclesia Dei grata lætatur tranquillitate, si suum cuique jus, et rationis ordo servatur. Ut ergo inter Ecclesiarum prælates vera pax et concordia illibata servetur, unusquisque suo jure debet esse contentus, et alterius terminos invadere non conetur. Placet itaque nobis, et gratum habemus, quod verus frater noster I, Bracarenis archiepiscopus, ad te juxta mandatum nostrum, licet ipsum, prout accepimus, exasperaveris, venit, et te primatum suum humiliter recognovit, atque justitiam Ecclesie postulationibus in hoc satisfacit. Cæterum, sicut ab eo debitum tibi honorem ac reverentiam desideras exhiberi, sic et rationis circumspeditione compelleris eum tanquam fratrem et coepiscopum fraternali charitate tractare, diligere,

A et sua ei jura integra conservare. Miramur autem, quod quemadmodum, ex ipsius conquestione super accepimus, terminos provincie sue contra justitiam occupaveris, et in ecclesia Zamoriensi, quam infra terminos provincie sue constitutam multis argumentis et rationibus assecurat, violenta compositione concordie, quam inter B. antecessorem tuum, et A. Asturicensem episcopum in presentia Domini dedit presbyteri cardinalis pro tempore apostolicæ sedis legati, factam astruit, contra appellationem ad apostolicam sedem factam, episcopum, qui eidem Ecclesie in presentiarum præest, illicite ordinaveris. Nos ergo qui in sede justitiæ, licet immeriti, residere conspicimur, omnibus Ecclesiis et ecclesiasticis prælatibus ex debito suscepti regiminis sua jura conservare volentes, per presentem [at. presentium] tibi sententiam mandamus, quatenus proxima Dominica Resurrectionis sollemnitate per te, vel per sufficientes responsales tuos, ad nostram presentiam venias, prædicto fratri nostro super his respondere sufficienter paratus. Præterea quoniam eundem fratrem nostrum in exigenda ab ipso professionis obedientia nimium exasperasse tua fraternitas dicitur: nihilominus tibi mandamus, ut cum eo, super hoc, sacerdotali moderamine ita convenias, ne justam contra te occasionem habeat de cætero murmurandi.

Datum Ferent. viii Idus Junii.

CDLI.

C *Monasterii S. Mariæ in Pongartenberge possessiones confirmat, atque illud in suam protectionem suscipit.*

(Anno 1151, Jun. 22.)

[Kurz, Beiträge zur Geschichte des Landes Oesterreich ob der Enns, Linz, 1805, 8°, III, 595.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Fandrico abbati Sanctæ Mariæ in Pongartenberge, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris monasticam vitam professis, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus apostolicam convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursum aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit! sacre religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et monasterium Beatæ Mariæ in Pongartenberge, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti patrocinio communimus; statuentes ut quasunque possessiones, quasunque bona, eadem ecclesia in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessionem pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus vocabulis adnotanda: Locum in quo ipsa abbatia sita est cum appendiciis suis; grangiam in Nodemestorf cum appendiciis suis; grangiam Tymnich cum pertinentiis

suis; grangiam Gozeltingen cum pertinentiis suis; A grangiam Teuphenbach cum pertinentiis suis, Modemefecche cum pratis et pascuis. De silva Nordica triginta mansos; grangiam de Cremesa cum agris et vineis suis, et decem mansos de silva in Noehelinge. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus omnino vobis decimas præsumat exigere. Oleum vero infirmorum, consecrationes altarium seu basilicarum, benedictionem abbatis, ordinationes monachorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diocessano suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et ea gratis et absque pravitare voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis catholicum quem malueritis adire antistitem, qui nostra fultus auctoritate quæ postulantur indulgeat.

Decernimus ergo at nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, seu ablatas retinere, minuere, vel aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate agnoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum iudicem præmiæ æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Engenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscribo.

Sequuntur subscriptiones undecimi cardinalium.

Datum Ferentini, per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, x Kal. Julii, indictione xiv, Incarnationis Dominicæ anno 1151, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno septimo.

CDLII.

Ad [Eberhardum] Salzburgensem archiepiscopum. — Mandat judicet inter abbatem, Baumgartensem et [Conradum] episcopum Passaviensem, de possessionibus quibusdam litigantes.

(Anno 1151, Jun.)

[Kurz, *Beitrag zur*, etc., p. 388.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, Salzburgensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Veniens ad nostram præsentiam dilectus filius noster abbas de Pawmgartenperg, adversus venerabilem fratrem nostrum Pataviensem episcopum

querelam in conspectu nostro deposuit, quædam mobilia ecclesiæ ipsius a nobili quondam viro Ottone pro animæ suæ redemptione in testamento relicta ei contra justitiam contendit auferre. Et quoniam tolerare, nec possumus, nec debemus, ut opera pietatis et maxime quæ viris religiosis et Christi pauperibus exhibentur, potentia vel præsumptione cujuslibet vacentur, per præsentia scripta fraternitati tuæ mandamus, quatenus, nisi jam dicus frater noster, præscriptum filium nostrum et fratres ejus omnia quæ in ipso testamento fuerunt eis a prænominato viro legata vel assignata, pacifice habere permiserit, utramque partem ante tuam studeas evocare præsentiam, et accitis illis, qui eidem testamento interfuerunt, juxta quod ipsi exinde sub jurisjurandi religione testari voluerint, facias dictum fratrem nostrum inviolabiliter observare. In his autem et in omnibus eorum causis te volumus jam dictos fratres pro beati Petri et nostra reverentia sustinere, ut et ipsi pro alterius partis gratia vel potentia se jure suo non sentiant defraudari, et nos in eorum subventionem noscimus qualiter in executione piarum rerum de tua debeamus charitate præsumere.

CDLIII.

Ad Passaviensem episcopum. — Illum de mandato archiepiscopi Salzburgensi dato certiore facit.

(Anno 1151, Jun.)

[*Ibid.*, p. 289.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, Pataviensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam fraternitatem tuam sincere dilectionis brachiis amplectimur, ideo non mediocriter contristamur, quod viros religiosos in tua diocesi commemorantes, ita plerumque videmus a tua fraternitate gravatos, ut et nos exinde non immerito moveamur, et cum pontificali officio, ad quod te gratia divina vocavit derogare non modicum videaris. Veniens ad apostolicæ sedis clementiam dilectus filius noster abbas de Pawmgartenperg sua nos conquestione instruxit, quia quasdam res, quas ecclesiæ suæ Otto vir nobilis imminente mortis articulo pro animæ suæ redemptione in testamento reliquit, per incongruos testes auferre contendit. Quia igitur ad injuriam episcopalis officii periculumque animæ tuæ spectat, religiosis viris, qui de proprio studiosius essent a tua fraternitate promovendi, res ab aliis pia devotione concessas auferre. Per præsentia scripta dilectioni tuæ mandamus, quatenus vel ea jam dicto filio nostro et fratribus ejus libera, et sine aliqua inquietatione dimittas; vel cum a venerabili fratre nostro Salzburgensi archiepiscopo fueris evocatus, ejus præsentiam adeas et quod ab eo fuerit exinde judicatum suscipias firmiter et observes, et donec ipsa causa judicio terminetur, nihil omnino de rebus ipsis jam dicto filio nostro auferre præsumas.

CDLIV.

Parthenonem S. Zachariæ Venetum sub apostolice sedis protectione suscipit, aique sua bona confirmat.

(Anno 1151, Sept. 26.)

[CORNELIUS, *Ecclesiarum Venetarum*, XI, 373.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus GISELDRUDÆ abbatissæ monasterii Sancti Zachariæ, ejusque sororibus, tam presentibus quam futuris regulariter substituendis, in perpetuum.

Apostolici moderaminis clementiæ convenit, religiosas personas diligere, et eorum loca piæ protectionis munimine defensare. Eapropter, dilectæ in Domino filix, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium in quo divino estis mancipatæ obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communitimus; imprimis siquidem statuente ut ordo noster, qui secundum Dominum et Cluniacensium fratrum observantiam ibi noscitur institutus, perpetuis temporibus inviolabiliter conservetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona, idem monasterium in præsentibus juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis et his quæ post vos successerint, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Curtem sitam in villa quæ Petriolo vocatur, cum ecclesia S. Thomæ et omnibus pertinentiis suis; curtem positam in loco qui dicitur Cona, cum ecclesia S. Mariæ et omnibus pertinentiis suis, et quidquid in Sacco, Lupa, in Liguantia, et in Laurentiaca, atque earum appendiciis; decimas quoque omnium colonum, earundem curtiarum, quas rationabiliter possidetis, vobis nihilominus confirmamus. Prohibemus autem ut nulla deinceps soror in eodem monasterio admittatur, quæ proprietatem modis quibuslibet habere præsumat.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra et illibata conserventur earum, pro quarum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolice auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examinis districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini

A nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Ubaldus presbyt. card. tit. S. Præcedis.

Ego Aribertus presb. card. tit. S. Anastasiæ.

Ego Julius presbyt. card. tit. S. Marcelli.

Ego Ubaridus presb. card. tit. S. Crucis in Jerusalem.

Ego Bernardus presb. card. tit. S. Clementis.

Ego Urlandus presbyt. card. tit. S. Mariæ.

Ego Gregorius diacon. card. S. Angeli.

Ego Joannes diacon. card. S. Mariæ Novæ.

Datum Signiæ, per manum Bæonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, vi Kal. Octobris, indictione XIV, Incarnationis Dominicæ anno 1151, pontificatus vero domini Eugenii papæ III anno VII.

CDLV.

Monasterii Altenbergensis possessiones confirmat.

(Anno 1151, Oct. 1.)

[JARRÉ, *Neg. pont. Rom.*, 644, in tabulariis Dusseldorf., ex schedis Perizii.]

CDLVI.

Privilegium pro canonicis Pistoriensibus ex archivo eorumdem.

(Anno 1151, Dec. 11.)

[ZACHARIA, *Anecdota mediæ ævi*, 231.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GUENRICO præposito, et cæteris Pistoriensis canonice fratribus, tam presentibus quam futuris, in regularis vitæ observantia permansuris, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur quod rationi et honestati convenire videtur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum imperitari suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et ad exemplar prædecessorum nostrorum bonæ memoriæ Alexandri, Urbani et Lucii Romanorum pontificum canonicæ vitæ ordinem quam professi estis, auctoritate nostri privilegii communitimus. Præsentibus igitur decreto statuimus ut nemini viventium liceat vos, et successores vestros a vitæ canonicæ communione distrahere, neve alicui vestrum post professionem liberum sit a congregatione discedere et latioris vitæ prærupta sectari. Quamobrem decernimus ut, si ex vobis quispiam a proposito aberraverit, ad corrigendum eum, et secundum disciplinam regulæ coercendum, tibi vel successoribus tuis et cæteris, qui præfuerint, nulla debeat persona obsistere. Obviente te vel cæteris canonicæ vestræ rectoribus, nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia præponatur, nisi quem regulares fratres secundum Dei timorem vel de suis, si talem inter se repererint, vel de alienis, si oportuerit, cum consilio episcopi, qui canonicè electus, et per Romanam fuerit Ecclesiam ordinatus, elegerint. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona impræsentiarum juste et canonice possidetis aut in

futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, qui in eadem religione permanserint, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Plebem de Viliano cum omni decimatione; plebem de S. Quirico similiter, et cæteras decimationes sive infra civitatem, seu extra ab episcopis vobis concessas, et quartam portionem oblationum quas Litanie offerunt, et decimationes de Gropole, et de Collina, capellam S. Salvatoris sitam in porta Guidonis, capellam S. Leonardi in Burgo ejusdem portæ; capellam S. Mariæ in Burgo Guiderti, capellam S. Vitalis in porta Lucense, et ecclesiam S. Blasii cum terris positis in Aqua Vivola, et in Vizano, et in Falagrano, et in Barzani, et in Glandaria, sicut eas dedit Girardus filius Baronchi, et Rolandus cum Davizo genero suo; ecclesiam S. Andreae cum pertinentiis suis.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem canonicam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, aut ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur tuis et eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Ea nimirum diligentia curaque adhibita, ne rerum augmentis in libertatem carnis et velamen malitiæ abutamini, ne quoquo modo res augere et fratrum debeatis numerum imminuere; sed tantum canonicorum numerus conservetur, quantum loci vestri facultas pati posse videbitur, ne religionis et servitii debiti detrimentum Ecclesia patiatur, salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate et Pistoriensis episcopi canonica justitia. Vos igitur oportet regularis vitæ institutionibus diligenter insistere, et in omnibus apostolicæ sedis decreta servare, ut post vitæ præsentis angustias, opitulante Domino, ad supernæ latitudinis gloriam mereamini pervenire. Sane si quis in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, marchio, comes, vicecomes, judex aut castaldio, aut persona quælibet magna vel parva hujus privilegii paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, atque a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, et in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Eugenius, Catholicæ Ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Ego Imarus, Tusculanus episcopus, subscripsi.

Ego Nicolaus, Albanensis episcopus, subscripsi.

PATROL. CLXXX.

Ego GG., presbyter card. tit. Calisti, subscripsi.
Ego Hubaldus, presbyter card. tit. S. Praxedis, subscripsi

Ego Manfredus, presbyter card. tit. S. Savinæ, subscripsi.

Ego Aribertus, presbyter card. tit. S. Anastasiæ, subscripsi.

Ego Julius, presbyter card. tit. S. Marcelli, subscripsi.

Ego Hubaldus, presbyter card. S. Crucis in Hierusalem, subscripsi.

Ego Guido, presbyter card. tit. Pastoris, subscripsi.

Ego Gerardus, presbyter card. tit. S. Stephani in Cælio monte, subscripsi.

Ego Oddo, diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum, subscripsi.

Ego Joannes, diac. card. S. Mariæ Novæ, subscripsi.

Ego Guido, diac. card. S. Mariæ in Porticu, subscripsi.

Ego Joannes, diac. card. Sanctorum Sergii et Bacchi, subscripsi.

Datum Signæ, per manus Bosonis S. R. E. scriptoris, III Idus Decembris, indict. xv, Incarnat. Dominicæ anno 1152, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno vii.

CDLVII.

Bulla protectoria data monasterio de Esrom.

(Anno 1151, Dec. 29.)

[Joannes TORVELIN, *Diplomat. Arna-Magn.* 1, 248, ex cod. dipl. Esromensi fol. 1, a. Apographum.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecti filii GUILIELMO abbati monasterii de Esrom, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur quod religionis et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere et petentium desideriis congruum impertire suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino participati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuente ut quascunque possessiones, quæcumque bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum aut principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Widelingeruth cum pertinentiis suis; Areholm; quidquid habetur in Tanga; et Davidesthorp ex dono venerabilis fratris nostri Eschilli Lundensis archiepiscopi. Sane laborum vestrorum quos propriis sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nemo a vobis decimas exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat A non potuimus nec debuimus, ad ultimum tandem
 prelatus monasterium temere perturbare, aut ejus
 possessiones auferre, vel ablatas retinere, mi-
 nuere; sed omnia integra conserventur eorum, pro
 quorum gubernatione et sustentatione concessa
 sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur
 ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ con-
 stitutionis paginam sciens, contra eam temere ve-
 nire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non
 satisfactione congrua emendaverit, potestatis hono-
 risque sui dignitate careat, reamque se divino ju-
 dicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat,
 et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Do-
 mini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in ex-
 tremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis
 autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini B
 nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ
 actionis percipiant, et apud districtum judicem præ-
 mia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Gregorius presbyt. cardinalis tit. Calixti.

Ego Hubaldus presbyt. card. tit. S. Praxedis.

Ego Manfredus presb. card. tit. S. Sabine.

Ego Aribertus presb. card. tit. S. Anastasiæ.

Ego Julius presb. card. tit. Sancti Marcelli.

Ego Ubaldus presb. card. tit. Sanctæ Crucis in
 Jerusalem.

Ego Bernardus presb. card. tit. S. Clementis.

Ego Inarus Tusculensis episcopus.

Ego Nicolaus Albensis episcopus.

Ego Hugo Ostiensis episcopus.

Ego Otto diaconus cardinalis Sancti Georgii ad
 Velum Aureum.

Ego Gregorius diaconus card. Sancti Angeli.

Ego Joannes diaconus card. S. Mariæ Novæ.

Ego Guido diacon. card. S. Mariæ in Porticu.

Ego Jacintus diac. card. S. Mariæ in Cosmedin.

Datum Signiæ, per manum Bosonis sanctæ Ro-
 manæ Ecclesiæ scriptoris, iv Kal. Jan., indictione
 xv, Incarnationis Dominicæ anno 1151, pontificatus
 domni Eugenii III papæ anno septimo.

CDLVIII.

Ad Theobaldum Cantuariensem archiepiscopum. — Ut
 [Silvestrum] electum abbatem monasterii S. Augu-
 stini deditet.

(Anno 1151.)

[TWISDEN et SELDEN, *R. An. Script.* II, 1811.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vene-
 rabilii fratri THEOBALDO Cantuariensi archiepiscopo
 et apostolicæ sedis legato, salutem et apostolicam
 benedictionem.

Sicut nuntii tui quos ad nostram præsentiam de-
 stinasti potuerunt fraternitati tuæ referre, quod de
 monasterii Sancti Augustini electo sinistris infama-
 toribus dicebatur, eis præsentibus in conspectu fra-
 trum nostrorum et cardinalium subtili examinatione
 discussimus et diligenter perscrutati sumus: sed
 cum ad id comprobandum nemo contra eum cano-
 nicè vellet procedere, quoniam de ratione aliud

non potuimus nec debuimus, ad ultimum tandem
 refugium venientes, ex consilio fratrum purgationem
 ab ipso ex surperabundanti recepimus. Quia ergo
 post exhibitam purgationem ordinatio ejusdem electi
 denegari sibi non debet, neque differri, quamvis per
 nos ipsos ei benedictionis gratiam conferre possemus,
 tuæ tamen fraternitati deferre volentes, ipsum ad te
 duximus remittendum, per præsentia scripta man-
 dantes, quatenus juxta tenorem privilegiorum quæ
 a Romanis pontificibus eidem cœnobio indulta sunt,
 ad locum ipsum accedas, et memorato electo conse-
 crationis munus præeunte Spiritus sancti gratia con-
 feras. Nolumus enim ut ipsum monasterium proprii
 pastoris solatio amplius careat, et ob hoc tam spiri-
 tualiter quam temporaliter detrimenta seu incom-
 moda debeat sustinere.

CDLIX.

Ad Othonem I ep. Frisingensem. — Ut in causa
 prædii, ab Ottone comite palatino reddendi, mona-
 chis Tegernseensibus faveat.

(Anno 1150-51, Nov. 16.)

[PEZ, *Thesaur. Anecd.* VI, 1, 392. — Hæc cum ea
 quæ sequitur epistola Alexandro III falso ascripta
 est.]

O. Frisingensi episcopo.

Ad nostrum spectat officium venerabilia et reli-
 giosa loca diligere, et eorum rectores tam per nos
 ipsos, quam per fratres nostros episcopos charitate
 debita confovere, quatenus et Deus honorificetur in
 nobis, et Ecclesiarum pax atque tranquillitas, quan-
 tum facultas nostra subpetit, conservetur. Ideoque
 dilectos filios nostros C. abbatem, et fratres Tegrin-
 sensis monasterii, qui sub B. Petri et nostra defen-
 sione consistunt, fraternitati tuæ duximus commen-
 candos, rogantes, ut eos diligas et honores, et de
 querimonia decimarum et cujusdam prædii, quam
 habent adversus O. palatinum comitem, cum apud
 te conquesti fuerint, debitam eis justitiam facias,
 et locum ipsum in sua libertate manuteneas et de-
 fendas.

Data Signiæ, xvi Kal. Decembr.

CDLX.

Ad Eberhardum archiepiscopum Salz. — Ut comitem
 Ottonem tandiu excommunicatum habeat, dum de
 ablatis monasterio Tegerns. decimis eidem satis-
 faciat

(Anno 1150-51, Nov.)

[*Ibid.*]

Salzburgensi archiepiscopo.

Ex parte dilecti filii nostri abbatis Tegrenseusis
 adversus nobilem virum Ottonem, comitem palati-
 num, iteratim nuper querelam accepimus, qui
 quasdam decimas, quæ ad jus commissæ sibi Eccle-
 siæ, sicut asserti, spectant, ipsi per violentiam au-
 ferat, et reddere contradicat. Nos igitur quia in sua
 justitia ei deesse nec possumus, nec debemus, per
 præsentia tibi scripta mandamus, quatenus eundem
 comitem districte commoneas, ut vel decimas ipsas
 Ecclesiæ supradictæ restituat, vel in tua præsentia
 debitam super hoc eidem Ecclesiæ justitiam faciat.

Quod si neutrum horum facere voluerit, ipsum vinculo excommunicationis subijcias, et tandiu sub eodem vinculo teneas religatum, donec alterum supradictorum adimplere cogatur.

CDLXI.

Ad Ragusensem archiepiscopum [Andream.]

(Anno 1145-1152, Sept. 22.)

[FARLATUS, *Illyricum sacrum*, VI, p. 64.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri A[NDREÆ] Ragusiensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Cognito fraternitatis tuæ statu per latorem præsentium S. presbyterum tuum, qui ad nos, Domino ductore, pervenit, infirmitati corporis tui delicta cordis infirmitate compatimur, sed gaudemus quia in hujus ignis camino conditor omnium Dominus rubiginem dilectorum suorum expurgans, te in filiorum suorum numero collocare dignetur. Tu vero inter hæc.... a.... ad patriam erigens exilii præsentis angustias.... oculis cordis excogita, et plebem Dominicam regimini tuo commissam... et exemplo gubernare et fovere non desinas. In lucrandis animabus invigila.... r.... rectitudinem esto sollicitus, utilitatem Ecclesiæ injuste perire vel deteriorari nulla negligentia vel subreptione permittas, et in certis bonis operibus sacerdotali sollicitudine, ita Domino largiente invigila, ut ante tribunal æterni judicis constitutus fructum bonæ operationis, qui ad mercedem tuam pertineat, eidem Redemptori nostro, in quo lætari possit, exhibeas. Illud vero, unde a nobis sollicite indulgentiam postulas, scilicet quod ex debito juramenti apostolorum limina visitare astringeris, et gravi ægritudine præpeditus id per te ipsum hactenus non potuisti efficere, tuæ fraternitati ex apostolicæ sedis benignitate remittimus. Sed cum opportunitatem tibi clementia divina permiserit, si per te ipsum non poteris, per tuum nuntium, matrem tuam sanctam Ecclesiam devotione debita studeas visitare, quatenus nos de tuæ habitudinis statu, et tu de his quæ circa nos aguntur, possis, præstante Domino, informari; de... pro visitatione tua fraternitati tuæ gratias agimus.

Datum [Ferentini ?] — x Kalend. Octobris....

CDLXII.

Ad P. Ecclesiæ S. Frigidiani Lucensis priorem.

(Anno 1150-52, Aug. 21.)

[BALUZ, *Miscell.* ed. Luc. IV, 594.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri P. priori S. Frigidiani, salutem et apostolicam benedictionem.

Frequenter insinuavit auribus nostris dilectus filius noster J. diaconus cardinalis Mariæ Novæ, quod Ecclesia sua multis enormitatibus et excessibus ejusdem Ecclesiæ prioris, sicut tibi notum esse credimus, ita interius et exterius turbata sit, ut compage charitatis dissoluta totum ædificium boni operis nutare videatur, et bona illius Ecclesiæ deperire. Ne igitur bonum quod a prædecessoribus nostris

ibidem plantatum est, et divina gratia usque ad hæc tempora irrigatum, ulla patiamur dissimulatione divelli, sollicitudini nostræ incumbit diligentiam manus adhibere; et quod in eadem Ecclesia normam dicitur et ordinem excedere ad rectitudinis regulam summopere revocare. Verum quoniam absque dilectionis tuæ consilio, cui ejusdem Ecclesiæ dispositio commissa est, id nullatenus duximus esse faciendum, per præsentia tibi scripta mandamus, quatenus, omni occasione remota, usque ad proximum festum S. Michaelis præsentiam tuam nobis exhibeas, ut ad reformandam in prædicta Ecclesia concordiam omni studio tecum intendere possimus.

Data Signiæ, xii Kal. Septemb.

CDLXIII.

Ad Conradum Vic. et universum clerum Romanum.

(Anno 1150-52, Octobr.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 690, ex adnot., cod. ms. Gratiani apud PP. cong. Matris Dei Luc.]

Præterea quod a vobis statutum est de his qui alienam præsumunt parœciam invadere, et aliorum parœcianos contra canonum scita recipiunt; nihilominus auctoritatis nostræ assertionem firmatur; ut videlicet quicumque de cætero in hujusmodi præsumptione comprobatus fuerit dandi poenitentiam potestatem in Ecclesia Dei omnino amittat, et ecclesiastico beneficio, quousque per manus pontificis restituatur, simul privetur.

Data Signiæ, iii Nonas Octobris.

CDLXIV.

Ad Arnoldum archiepiscopum Coloniensem. — De jurium et privilegiorum multorum archiepiscopo et metropolitana ecclesiæ Coloniensis presbyteris canonicis ante diu concessorum confirmatione.

(Anno 1152, Jan. 8.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 634.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ARNOLDO Coloniensi archiepiscopo, ejusque successoribus canonicè substituendis.

In eminenti apostolicæ sedis specula, divina disponente gratia, constituti, ex injuncto nobis a Deo apostolatus officio, fratres nostros episcopos sincera charitate diligere, et Ecclesiis eorum regimini et gubernationi commissis suam debemus justitiam conservare. Sicut enim in humani compage corporis naturalis ratio singulis quibusque membris ad salutem providens, speciales et proprios actus edocet, nobilioribus vero suam dignitatem conservat: ita in corpore Ecclesiæ apostolica providentia secundum sacrorum canonum institutiones, universas regit ecclesias; digniores autem et famosiores in sui status prærogativa custodit. Æquum itaque et rationale est, ut suis unicuique honor ecclesiæ, et propria jura munimine sedis apostolicæ confirmetur. Quocirca, dilecte in Christo frater Arnolde archiepiscope, tuis justis postulationibus benignum impertientes assensum, ad exemplar prædecessoris nostri felicitis memoriæ Leonis IX papæ, B. Petri Coloniensem Ecclesiam, cui, Deo auctore, præesse di-

gnosceris, sub ipsius apostolorum principis, cujus in A loco, licet immeriti, residere conspicimur, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus: statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona, eadem Ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Pallii quoque usum, et vivificæ crucis vexillum, atque naccum, insigne videlicet festivi equi, quæ prædecessoribus tuis a nostris prædecessoribus concessa sunt, suo tempore suoque loco ferenda, nos tam tibi quam tuis successoribus confirmamus: adjicientes, ut nulli primati, nisi tantum Romano pontifici, debeas esse subjectus. Pro amplioris etiam et specialioris gratiæ prærogativa ordinationem regis infra tuam provinciam tibi duximus concedendam. Et si Romanus pontifex, vel apostolicæ sedis legatus, in eadem provincia concilium celebraverit, tu post eos primum inter alios locum obtineas. Statuimus præterea, ut septem idonei presbyteri cardinales in prædicta Ecclesia ordinentur, qui induti dalmaticis, et mitris ornati, ad principalia duo altaria ejusdem Ecclesiæ, cum totidem diaconibus et subdiaconibus, quibus sandaliorum usum concedimus, missarum solemnitas in festivis diebus tantummodo administrant. Ut ergo hæc omnia, quæ supra diximus, plenum in posterum robur obtineant, sicut in privilegiis prædecessorum nostrorum continentur, tam tibi quam successoribus tuis ea favoris nostri auctoritate firmamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Ymarus Tusculanus episcopus.

(104) Sigeburgense monasterium insigne ordinis S. Benedicti in diocesi Coloniensi, a sancto Annone archiepiscopo fundatum est, cui tunc præerat Nicolaus abbas.

Ego Nicolaus Albanensis episcopus.

Ego Hugo Ostiensis episcopus.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tituli Sancti Calixti.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Praxedis.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Savinæ.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli S. Pastoris.

Ego Bernardus presbyter cardinalis tituli Sancti Clementis.

Ego Gerardus presbyter cardin. tituli S. Stephani in monte Cælio.

Ego Otto diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum.

B Ego Rodolphus diacon. card. Sanctæ Luciæ in Septisoliis.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli.

Ego Joannes diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ Novæ.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu.

Ego Hyacinthus diaconus card. Sanctæ Mariæ in Cosmedin.

Ego Cencius diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Akyro.

Datum Signiæ, per manus Bosonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, vi Idus Januarii, indictione decima quinta, incarnationis Dominicæ anno 1151, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno septimo.

CDLXV

Ad Colonienses. — Arnoldum archiepiscopum propria manu consecratum ac pallio decoratum eis remittit, præcipiens ut ei obediant, etc.

(Anno 1152, Jan. 8.)

[MARTEN., *Collect.*, II, 502.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Gu. præposito, F. decano, archidiaconibus, prioribus et universo clero ac populo Coloniensis Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Venientem ad apostolicæ sedis clementiam venerabilem fratrem nostrum Arnoldum electum vestrum cum dilectis filiis nostris Wibaldo Corbeciensi, N. (104) Sigeburgensi, et T. (105) Campensi abbatis, atque magistro Henrico, charissimi filii nostri Conradi Romanorum regis notario, A. præposito et G. Decano Sancti Gereonis, debita benignitate suscepimus, et electionem, quam de ipso tanquam de prudenti et industrio viro unanimiter feceratis, post diligentem examinationem, auctore Domino, ratam habentes, cum plurimum reitentem nostris tanquam beati Petri manibus, præeunte sancti Spiritus gratia, vobis in archiepiscopum consecravi-

(105) Campense illustre est ordinis Cisterciensis monasterium in diocesi Coloniensi plurimum monasteriorum mater, de quo plura Juncelinus.

mus, et inter fratres nostros, donec circa nos voluerit commorari, charum habuimus, honeste tractavimus, et pallii sibi plenitudinem seu pontificalis officii ex consueta sedis apostolicæ benignitate contulimus. Ipsum ergo infula pontificalis officii decoratum ad Ecclesiam suam et ad vos cum gratia sanctæ Romanæ Ecclesiæ et litterarum nostrarum prosecutione, comitante Domino, redeuntem, universitati vestræ duximus attentius commendandum. Per apostolica itaque scripta vobis mandamus, quatenus eum benigne ac reverenter suscipiatis, et ei tanquam Christi vicario et animarum vestrarum pastori, honorem debitum, ac reverentiam, et obedientiam humiliter deferatis, quatenus per ipsius doctrinam et pastoralem vigilantiam, salutem in vobis omnipotentis Dei gratia operetur. Ecclesia vestra, quæ tam in spiritualibus quam temporalibus valde attrita est, ad integritatis suæ statum, Domino largiente, resurgat, et vos de ipso gaudium et ipse de vobis coronam et fructum multiplicem in conspectu Domini consequatur. Nihilominus quoque vobis mandamus ut pro reformando religionis et honestatis ipsius Ecclesiæ statu, et pro recuperandis ejusdem Ecclesiæ bonis et possessionibus sive beneficiis, quæ sive de mensa, sive de camera, seu elemosyna ipsius archiepiscopi, sive de abbatum præpositorum et abbatissarum suarum mensa, vel de canonicorum suorum præbenda illicite concessa, distracta vel alienata sunt, vires et auxilium sicut boni et devoti filii efficaciter tribuatis. Sane nos judicium, quod super his, quæ laicis concessa sunt, in conspectu filii nostri Conradi illustris Romanorum apud Coloniam rationabili providentia noviter promulgatum est, favoris nostri assertionem firmamus. Præterea quoniam ex vobis, prout accepimus, post incceptum iter antedicti fratris nostri veniendi ad nos, aliquas de iisdem possessionibus per violentiam et contra justitiam invaserunt, vel occupaverunt, præsentium auctoritate mandamus ut, nisi infra quadraginta dies post communionem memorati fratris nostri Arnoldi archiepiscopi vestri possessiones ipsas eidem Ecclesiæ restituerint, ecclesiasticæ animadversionis censuræ subiaceant.

Data Signiæ, vi Idus Januarii.

CDLXVI.

Ad Conradum regem. — Legatos ipsius honorifice suscepisse, ac ipsius votis in omnibus obsecundasse.

(Anno 1152, Jan. 9.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 686.]

Dominus papa EUGENIUS Romanorum regi CONRADO.

Quanto sæpius de incolumitatis tuæ statu et bona voluntate, quam erga beatum Petrum cælorum regni clavigerum, atque matrem tuam sacrosanctam Romanam Ecclesiam gerere diceris, per litteras et nuntios magnificentiæ tuæ instruiamur, tanto magis ac magis gaudium et lætitia in nostris mentibus diebus singulis argumentatur, cor nostrum ad amorem tuum vehementius accenditur, et ad exaudi-

das postulationes tuas, in quantum cum Deo possumus, aures benevolas commodamus. Inde est quod venientem fratrem nostrum Arnoldum Coloniensem archiepiscopum, et dilectos filios nostros Wibaldum Corbeiensem abbatem, et magistrum Henricum notarium tuum, quos ad nostram præsentiam tua serenitas destinaverat, tanquam prudentes et industrios viros debita benignitate suscepimus, honeste tractavimus, et petitionibus tuis, quas et litteris et eorum viva voce intelleximus, sicut honori Dei et regni utilitati expedire cognovimus, gratum assensum præbuimus. Prædictum namque fratrem nostrum, licet invitum et resistentem atque lacrymarum copiam effundentem, ad pontificalis dignitatis apicem, Domino auctore, promovimus, et venerabilibus fratribus nostris H. Moguntino et A. Brunensi archiepiscopis, præfixos terminos veniendi ad nos prolongavimus, et tam ipsos quam alios archiepiscopos, episcopos, sive principes regni tui ad servitium tuum et expeditionem, quam ad honorem Dei et Ecclesiæ suæ sanctæ, atque exaltationem regni facere, divina favente clementia, ordinasti, per apostolica scripta commone et animare diligenter curavimus. Tua itaque, charissime filii, interest, pro commissi tibi regni et sanctæ Dei Ecclesiæ honore et exaltatione tanquam inter alios orbis Christianos reges præcipuus et excellentior princeps, attentam curam et sollicitudinem gerere, ut adventum tuum, quem ad provectionem Ecclesiæ ac regni et salutem Christiani populi exspectamus, cum desiderato fructu, præstante Domino, percipere valeamus.

Datum Signiæ, v Idus Januarii.

CDLXVII.

Ad Henricum episcopum Leodiensem. — Ut comites de Los et de Monte Acuto ablata Stabulensi monasterio restituere compellat.

(Anno 1152, Jan. 9.)

[MARTEN., *Collect.*, II, 504.]

Dominus papa EUGENIUS HENRICO Leodiensi episcopo.

Ad eorum subventum, qui de nostra specialiter protectione confidunt, promptius debemus assurgere, et ipsos infestantes digna animadversione punire. Venientis ad apostolicæ sedis clementiam dilecti filii nostri WIBALDI Stabulensis abbatis adversus I. comitem de Los, et G. comitem de Monte Acuto gravem querelam accepimus, quod in bonis Stabulensis Ecclesiæ diabolico instinctu incendia, cædes et rapinas commiserint, et admoniti de tanta nequitia satisfacere minime velint. Quia igitur tantæ iniquitatis excessum impunitum relinquere nec possumus, nec debemus, per præsentia tibi scripta mandamus, quatenus præfatum L. comitem de Los, et ejus complices districte commoneas, ut quæ Stabulensis monasterii fratribus per violentiam abstulerunt, restituant, et de illatis injuriis eisdem fratribus condignam satisfactionem exhibeant. Quod si forte tuis monitis obedire noluerint, infra spa-

dum duorum mensium postquam præsentia scripta susceperis, præfatus comes et ejus fautores anathematis gladio feriantur. Comitem vero de Monte Acuto, qui bona ipsius monasterii præsumpsit invadere, districte commoneas, ut de prædictis damnis fratribus ejusdem cœnobii dignam satisfactionem exhibeat.

Datum Signiæ, v Idus Januarii.

CDLXVIII.

Ad H[artwicum] archiepiscopum Bremensem. — Ut ablata a suis parochianis Kaminatensi cœnobio prædica restitui curet.

(Anno 1152, Jan. 9.)

[MARTEN., *Collect.*, II, 504.]

Dominus papa EUGENIUS III. Bremensi archiepiscopo.

Ex conquestione dilecti filii nostri Wibaldi Corbeiensis abbatis accepimus, quod quidam parochiani tui, videlicet Odiko, Riebertus, Thederus, Rainerus et Hermannus quasdam possessiones Kaminatensis monasterii, quæ in tuo episcopatu esse noscuntur, a Judith quondam abbatissa, postquam a regimine Ecclesiæ semota fuerat, illicite receperint, et eas contra justitiam detineant, atque prædictæ Ecclesiæ ipsas restituere modis omnibus contradicant. Quia igitur ad nostrum spectat officium errata corrigere, et quæ male ac contra sanctorum Patrum instituta sunt, in irritum revocare, et ad rectitudinis statam reducere, per præsentia scripta tibi mandamus, quatenus prædictos parochianos tuos districte commoneas, ut suprafato monasterio possessiones ipsas restituant, et ab ejusdem Ecclesiæ infestatione desistant. Quod si forte tuis monitis obedire contempserint, canonicam de ipsis justitiam facias. Preterea nihilominus tibi mandamus, ut fratribus Corbeiensis Ecclesiæ de piscatione de Hokwar (106), quæ a parochianis tuis, sicut accepimus, illicite detinetur, quod justum fuerit, facias exhiberi.

Datum Signiæ, v Idus Januarii.

CDLXIX.

Ad Henricum archiepiscopum Moguntinum. — Ut ablata Corbeiensi monasterio a suis parochianis restitui procuret.

(Anno 1152, Jan. 9.)

[*Ibid.*, 506.]

Idem HENRICO Moguntino archiepiscopo.

Unumquemque propriis manere contentum, nec ad aliena, nedum ad ecclesiastica illicite manus extendere, naturalia jura et sanctorum Patrum scita pariter contestantur. Quo contra quidam parochiani tui qui prædium Ostofb, quot prout nobis suggestum est, ad Corbeiensem Ecclesiam proprie spectare dignoscitur, Dei timore postposito, contra fas, contra justitiam invaserunt, et in sua nequitia perdurantes, præfate Ecclesiæ restituere modis omnibus contradicunt. Quia igitur ut ecclesiastica-

(106) Piscationem illam Heinrico abbati restituerat Conradus anno 1145; vid. *Annal. Paderb.*, lib. viii ad hunc annum.

(107) *Idem scriptum Cuonrado, Wormaciensi epi-*

rum possessionum raptores ab aliarum rerum discant invasione cessare, pastoralis maxime cura debet existere, per præsentia tibi scripta mandamus, quatenus de invasoribus dilecto filio nostro WIBALDO Corbeiensi abbati et fratribus ipsius debitam justitiam facias.

Datum ut supra (107).

CDLXX.

Ad Bernardum episcopum Paderbornensem. — Ut a Widikindo ablata Corbeiensi monasterio restitui sub anathematis districtione compellat.

(Anno 1152, Jan. 9.)

[*Ibid.*]

Dominus papa EUGENIUS BERNARDO Patherbornensi episcopo.

Veniens ad nostram præsentiam dilectus filius noster Wibaldus Corbeiensis abbas, gravem in auribus nostris querelam deposuit, quod Widikindus parochianus tuus cum quibusdam satellitibus suis cœmeterium Corbeiensis monasterii violenter intraverit, et valens C. marcarum ausu sacrilego inde abstulerit, nec non capellam, quæ in porta ipsius cœmeterii constituta est, violavit, et quæ ibi invenit, ausu nefario auferre præsumpsit. Quia igitur ad nostrum spectat officium errata corrigere, et laicorum præsumptionem freno justitiæ coercere, per præsentia tibi scripta mandamus, quatenus prædictum Widikindum et illos omnes, quos in præfata nequitia secum habuisse dignoscitur, districte commoneas, ut præfato monasterio ablata restituant, et de tanto sacrilegio condignam satisfactionem exhibeant, alioquin Widikindum et complices suos gladio anathematis, Domino auctore, percellas.

Datum Signiæ v Idus Januarii.

CDLXXI.

Ad Hermannum Trajectensem episcopum. — Ut prædica Corbeiensis monasterii in sua diœcesi sita conservet.

(Anno 1152, Jan. 9.)

[*Ibid.*, 507.]

Idem papa HERMANNO Trajectensi episcopo.

Officii nos admonet et hortatur auctoritas, et fidelium omnium, maxime religiosorum commodis paterno affectu prospicere et eorum utilitati, Domino auctore, salubriter providere. Quocirca per præsentia scripta fraternitatem tuam monemus, quatenus possessiones Corbeiensis Ecclesiæ, quæ in tua diœcesi esse noscuntur, videlicet ecclesiam de Linewert et prædium de Merthen ad Corbeiensium fratrum utilitatem ab illis, qui eas moliantur auferre, defendas ac manuteneas. Quæ autem de iisdem possessionibus alienata seu impedita cognoveris, expedire ac recolligere nihilominus elaboras, et sic de cætero super hoc volumus te esse scilicet:

scopo, quod Moguntino. Hæc verba sunt superiori epistolæ adjuncta in codice ms. epist. Wibaldi qui asservatur in tabulario regio Berolinensi. JARF.

tum, ne Corbeiensis Ecclesia in eisdem possessionibus aliqua possit damna sentire.

Datum Signiæ, v Idus Januarii.

CDLXXII.

Ad Ulricum episcopum Halberstadiensem. — Ut parochianos suos Corbeiensibus fratribus molestos compescat.

(Anno 1152, Jan. 9.)

[MARTEN., *Collect.*, II, 307.]

EUGENIUS papa ULRICO Halberstadiensi episcopo. Suscepti regiminis nos hortatur auctoritas, ut ecclesiasticarum rerum defensores simus promptissimi, et illis, qui ipsa conantur diripere, nos murum tutissimum opponamus. Pervenit ad aures nostras, quod quidam parochiani tui contra justitiam Corbeiensem infestent cœnobium super decimis in Gruninga et super decimis terræ indominate, quas prædictæ Ecclesiæ violenter auferunt, et injuste retinere præsumunt. Quia ergo ad pastorale spectat officium, pravorum hominum excessus corrigere, et ad rectitudinis statum freno justitiæ coercere, præsentium tibi auctoritate mandamus, quatenus prædictos parochianos tuos districte commoneas ut a tanta præsumptione desistant, et de cætero eis super ipsas decimas nullam molestiam inferant. Quod si facere forte contempserint, canonicam de eis justitiam facias.

Datum Signiæ, v Idus Januarii.

CDLXXIII.

Ad Henricum ducem Saxonum. — Commendat ipsi Wibaldum Corbeiensem abbatem.

(Anno 1152, Jan. 9.)

[*Ibid.*, 508.]

Papa EUGENIUS, HENRICO illustri duci Saxonum.

Inter præcipua facta virorum potentium, nihil est quod Deo nostro eos ita reddat acceptos, quam si Ecclesiis et earum prælatis honorem debitum et reverentiam curaverint exhibere. Unde quia paternam te charitate diligimus, et de tuæ probitatis industria meliora speramus, dilectum filium nostrum Wibaldum Corbeiensem abbatem, qui pro suæ honestatis prudentia honorandus dignoscitur, strenuitati tuæ attentius commendamus, per præsentia scripta nobilitatem tuam rogantes et exhortantes in Domino, quatenus ad recuperanda et conservanda Ecclesiæ ipsius bona pro nostris precibus fidelis et devotus coadjutor existas.

Datum Signiæ, v Idus Januarii.

CDLXXIV.

Ad episcopum Verdensem. — Conqueritur quod frater ipsius et alii ejus parochiani bona Kaminatensis monasterii invadant.

(Anno 1152, Jan. 9.)

[*Ibid.*]

Idem papa FERDENSIS episcopo (108).

Si universalis Ecclesiæ curam, quam gerendam,

(108) Hermanno, qui magnæ sanctæ et fidelitatis habebatur ab imperatore Friderico I et a tota curia, ut legitur in Chronico episcoporum Ferdensium tom.

A Deo auctore, suscepimus, diligenti consideratione pensemus, providendum nobis est, ut omnibus fidelibus, illis maxime qui specialiter ad tutelam nostram spectare noscuntur, taliter suam justitiam conservemus, ut sub obtentu subtractæ justitiæ in sui rigore officii non debeant negligentes existere. Dilecti filii nostri Wibaldi Corbeiensis abbatis nuper suggestionem didicimus, quod Hungoldus frater tuus, unde valde miramur, W. et Ge. et quidem alii parochiani tui bona Kaminatensis Ecclesiæ, quæ ad jus ipsius spectare dignoscitur, violenter auferant, et injuste detineant. Quia igitur ecclesiastica bona, et præcipue Corbeiensis Ecclesiæ, et quæ ad ipsam spectant, sub defensione et tutela nostra consistunt, præsentium tibi auctoritate mandamus, quatenus germanum tuum et alios præfatos invasores districte commoneas, ut præfata Ecclesiæ ablata restituant et ab ejus infestatione desistant. Quod si tuis monitis obtemperare noluerint, debitam de ipsis justitiam facias.

Datum Signiæ, v Idus Januarii.

CDLXXV.

Ad episcopum Mindensem. — Ut Corbeiensis monasterio benefacere pergat.

(Anno 1152, Jan. 9.)

[*Ibid.*, 509.]

Idem papa Mindensi episcopo (109)

Gratum nobis est et acceptum, quod sicut ex relatione dilecti filii nostri Wibaldi abbatis Corbeiensis accepimus, juxta tenorem litterarum, quas tibi transmisimus, ad utilitatem ipsius Ecclesiæ sollicitus et benevolus exististi. Quia igitur non incipienti, sed perseveranti præmium deberi dignoscitur, per præsentia scripta fraternitati tuæ mandamus, quatenus bonis initiis potiora studeas augmenta conferre, et prænominato filio nostro Corbeiensis abbati, de quibusdam parochianis tuis tam clericis quam laicis, qui bona Kaminatensis Ecclesiæ præsumunt auferre, debitam justitiam facias.

Datum Signiæ, v Idus Januarii.

CDLXXVI.

Ab abbatem Luneburgensem. — Henricum Corbeiensem abbatem depositum officio suo non fuisse restitutum.

(Anno 1152, Jan.)

[*Ibid.*]

Idem papa abbati de Luneburch.

Dilectioni tuæ notum fieri volumus quod Henricus quondam Corbeiensis abbas ad nostram præsentiam veniens humiliter postulavit, ut ipsum in suo restitueremus officio. Quod quia rationi consentaneum minime videbatur, et quantitas culpæ ipsius poenæ hujus allevatione videbatur indigna, nullam omnino restitutionem de ipso nos fecisse cognoscas. Insinuatum est siquidem nobis, quod temerario ausu contra depositionis sententiam, quæ a bonæ memoriæ

II scriptor. Brunswic.

(109) Henrico, ex abbate S. Mauricii in Insula ordinis S. Benedicti.

Thoma presbytero cardinali, tunc apostolicæ selis legato in eum prolata fuisse dignoscitur, contraire præsumat. Quod quam rationi contrarium, et a sanctorum Patrum institutionibus penitus sit alienum, qui zelo rectitudinis utitur penitus non ignorat. Quia igitur ad apostolatus nostri officium spectat, errata corrigere, et tam nefarias præsumptiones de medio extirpare, præsentium tibi auctoritate mandamus, quatenus prædictum Henricum districte commoneas ut a tanta præsumptione desistat, et prædictæ sententiæ in ipsum prolatae minime contraire præsumat. Si autem de reliquo Corbeiensem abbatiam vexare seu molestare tentaverit, digna ipsam ultione coerceas.

CDLXXVII.

Abbatii Luneburgensi mandat ne monasterium Corbeienense patiatur ab Heinrico, dejecto abbate, vexari.

(Anno 1152, Jan. 9.)

[Exstat hæc Eugenii epistola in Diplomatorio Bursfeldensi Hannoveræ asservato, teste JAFFÉ, *Regesta Rom. pont.*, p. 645.]

CDLXXVIII.

Bulla pro monasterio Valciodorensi.

(Anno 1152, Jan. 12.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, I, 819.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio THEODERICO abbati monasterii Beatæ Mariæ in Walciodoro supra fluvium Mosa siti, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris regulariter substituendis, in perpetuum.

Apostolici moderaminis clementiæ convenit, religiosos fratres sincera in Domino charitate diligere, et eorum loca pio apostolicæ fidei patrocinio defensare. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis supplicationibus clementer annuimus, et ad exemplar prædecessoris nostri felicis memoriæ B. papæ VII præfatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostræ protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Obeunte vero te nunc, ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam præviderent eligendum. Præterea villam quæ vocatur Hasteria cum omnibus appendiciis suis vobis nihilominus confirmamus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare,

A aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva diocæsani episcopi canonica justitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hæc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisve sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat: cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmiæ æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

B Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Ymarus Tusculanensis episcopus subscripsi.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tituli Calixti ss.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis tituli S. Prædixi ss.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tituli S. Savinæ ss.

C Ego Julius presbyter cardinalis tituli S. Marcelli.

Ego Otto diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli ss.

Ego Joannes diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ Novæ ss.

Ego G. diaconus cardinalis S. Mariæ in Porticu.

Ego Hyacinthus diaconus cardinalis S. Mariæ in Chosmedyn ss.

Ego Joannes diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi.

D Data Signiæ, per manum Bosonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, ii Idus Januarii, indictione xv, Incarnationis Dominicæ anno 1152, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno vii.

CDLXXIX.

Augustensis Ecclesiæ (provincia Tarentasiensis) privilegia confirmat.

(Anno 1152, Jan. 15.)

[*Hist. patriæ Monum.*, Chart. I, 795.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ARNULFO Augustensi episcopo ejusque successoribus canonice instituendis, in perpetuum.

In eminenti sedis apostolicæ specula, disponeat Domino, constituti, fratres vestros episcopos ampliori debemus charitate diligere ac loca eorum

gubernationi commissa protectione apostolica diligentius communitur. Eapropter, venerabilis in Christo frater Arnulfe, Ecclesiæ Augustensis episcopo, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam cui, Deo auctore, præsidere dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrocinio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis; In civitate Augusta et burgo ipsius pedagium et tertiam partem collectæ comitis cum cæteris redditibus et investituris ad te pertinentibus: pratum de Montanai, duas vineas, campum Rotondum, villam quæ dicitur Conia cum Alpibus suis, et cæteris quæ ibi ad domum episcopalem pertinent; capellam de Donia cum appendiciis suis, et cæteris quæ ad episcopalem domum in ipsa villa pertinent; terram quæ fuit aluis cum cæteris ad episcopalem domum in villa quæ dicitur Cinai pertinentibus; capellam de Prociona cum appendiciis suis et omnibus quæ ad episcopalem domum in ipsa villa pertinent; quidquid juris habes in villa quæ vocatur Porreisan. Quidquid juris habes in loco qui dicitur Ovellanum. Alpem de Formieria; duos campos ultra fluvium Duriam, et jus quod habes in loco qui nuncupatur Palus. Præterea libertatem quam tibi et ecclesiæ tuæ canonicis bonæ memoriæ Amedeus comes et Humbertus filius ejus devotionis intuitu concesserunt, et scriptorum suorum munimine roborarunt, nos quoque auctoritate sedis apostolicæ confirmamus et futuris temporibus ratam manere decernimus, ut videlicet te vel tuorum quolibet successorum, seu etiam canonicorum ipsius ecclesiæ obeunte, nullus in ecclesiastica bona qualibet temeritate subrepat, sed inconcussa omnia et integra conserventur, substituendo ibidem secundum Dominum antistiti seu canonico profutura. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia inconcussa et integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo

A tertiove commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi, aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

B Ego GG. cardinalis presbyt. tituli Calixti subscripsi.

Ego Aribertus presbyt. cardinalis tituli Sanctæ Anastasiæ subscripsi.

Ego Julius presbyter cardinalis tit. S. Marcelli subscripsi.

Ego Guido presbyt. cardinalis tit. Pastoris subscripsi.

Ego Bernardus presbyter cardinalis tituli Sancti Clementis subscripsi.

Ego Rolandus presbyter cardinalis tit. Sancti Marci subscripsi.

Ego Ymarus Tusculanus episcopus subscripsi.

Ego Nicolaus Albanensis episcopus subscripsi.

Ego Hugo Ostiensis episcopus subscripsi.

C Ego Oddo diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum subscripsi.

Ego Gregorius diaconus card. Sancti Angeli subscripsi.

Ego Jacinthus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin subsc.

Datum Signiæ, per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, xviii Kalend. Februarii, indict. xv, Incarnationis Dominicæ anno 1151, pontificatus domni Eugenii tertii papæ anno septimo.

CDLXXX.

Ad Henricum Belvacensem episcopum de negotio magistri Petri.

(Anno 1152, Jan. 19.)

[MARTEN., *Collect.*, II, 636.]

D EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HENRICO Belvacensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad opera pietatis illorum studium confidentius invitamus, de quorum devotione, prudentia et religione plenior in omnibus fiducia inveniatur. Pro latore præsentium magistro Petro (110) et domni Clarevallensis et aliorum plurium, quorum postulationibus consensum subtrahere nec possumus nec debemus, scripta recepimus, in quibus precabantur

(110) Hic est celeberrimus ille Petrus, magister sententiarum dictus, qui ex canonico Carnotensi factus est episcopus Parisiensis, quam dignitatem morte

resignavit, non 1164, ut dicunt Sammartani, sed 1160, ut constat ex duabus Alexandri III epistolis, aliisque monumentis.

attentius, ut quoniam tam longo tempore scholasticis studiis utiliter et honeste per Dei gratiam insudavit, nec tamen adhuc ecclesiastico meruit beneficio sublevari, nostro id interventu assequi mereretur. Nos igitur et tantorum precibus et officii nostri debito provocati, hoc misericordiae opus fraternitati tuæ, de qua in nullo diffidimus, decrevimus committendum, tanto utique id melius a te credentes exsecutioni mandandum, quanto ad similia, nostra etiam postulatione cessante, satis religiosum animum tuum divini amoris credimus emulatione succensum. Quocirca fraternitatem tuam per apostolica scripta propensius exoramus, quatenus ei pro Dei amore, pro beati Petri et nostra reverentia, pro tui pontificatus officio exaltando, præbendam in ecclesia tua concedas, ut et ipse tibi et nobis debeat esse fidelior, et ecclesiae tuæ fideliter deservire, et nos fraternitati tuæ gratiarum actiones reddere debeamus.

Data Signiæ, xiv Kal. Februarii.

CDLXXXI.

Ad eundem. — Pro S. nepote abbatis S. Dionysii.

(Anno 1152, Jan. 19.)

[MARTEN., *Collect.*, II, 637.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HENRICO Belvacensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam fraternitatem tuam vera nobis charitate scimus annexam, idcirco eos quos diligimus sollicitudini tuæ fiducialiter commendamus. Dilectus filius noster S. pro illa devotione, qua venerabilis memoriae S. (111), quondam Sancti Dionysii abbas, avunculus ejus sedi apostolicæ ac nobis ipsis tenebatur astrictus, charus nobis et acceptus existit, et tanquam speciale Romanæ Ecclesiae filium tam per nos quam per eos, de quorum charitate pleniorum fiduciam obtinemus, sustinere volumus et fovere. Unde quanto magis de tua fraternitate confidimus, tanto ad ipsius præsidium et dilectionem studiosius advocamus, per apostolica scripta rogantes, quatenus eum et suos pro beati Petri et nostra reverentia habeas attentius commendatos, et si forte amaritudo aliqua intercessit, ita pro nostro amore dimittas, et ita de cætero eis exhibeas te benignum, ut et ipsi sub tuæ defensionis præsidio, a pravorum incurso debeant liberari, et nos fraternitati tuæ pro eis gratias agere debeamus.

Data Signiæ, xiv Kal. Februarii.

CDLXXXII.

Rescriptum ad Hugonem abbatem S. Remigii. — Ut Carthusianorum Montis-Dei necessitatibus subveniat.

(Anno 1152, Jan. 21.)

[D. MARLOT, *Metropol. Rem.*, II, 315.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis HUGONI abbati et monachis Sancti Remigii

Remensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Venerandæ memoriæ abbas vester religiosus fratres Montis-Dei quanta charitate dilexerit, et erga eos pietatis opera curaverit exercere, nec a vestra credimus memoria excidisse, nec nobis etiam exstat incognitum. Unde sicut tanti viri filii estis in nomine, affectu quoque probari vultis et opere, bonis moribus, et conservationi ejus diligentius adhærere, atque huic præcipue tam sancto et laudabili operi toto studio charitatis insistite. Dilectionem itaque vestram rogamus attentius, et parentis affectu monemus, quatenus prædictos filios vestros pro illius aniore, *Qui vos de tenebris vocavit in admirabile lumen suum* (1 Petr. II, 6, 9), pro beati Petri et nostra reverentia, toto pectore diligatis.

Et quoniam quanto vitam magis arduam elegerunt, tanto minus sæcularibus negotiis implicantur, et necessitatibus plurimis sunt expositi, taliter subventioni eorum, aut sustentationi intendite, taliter eis viscera misericordiae aperite, taliter eis optata charitatis solatia ministrare, ut et nos dilectionem vestram commendare de piarum rerum imminentiā debeamus, et omnibus, quod cognoverint, quanta in pectoribus vestris charitas radiet, argumentum vivacis experientiae præbeatis. De cætero vobis, filii, quoad vitæ patriam sub prælati custodiam festinatæ, per apostolica scripta mandamus, quatenus supra dicto filio nostro Hugoni, quem vobis hoc tempore abbatem voluit divina clementia ordinari, sicut Patri et animarum vestrarum rectori, honorem et reverentiam humiliter impendatis, ac salubribus monitis et præceptionibus ejus propositæ obedientiæ colla subdatis; et ut ipse per suam sollicitudinem, susceptum officium utiliter valeat, Domino donante, tractare, et vos per obedientiæ vestræ sollicitudinem cum eodem possitis ad gaudia cælestia regni pertingere. Ut autem melius valeatis his quæ vobis agenda fuerint, imminere, venerabilibus fratribus nostris Samsoni Remensi archiepiscopo, et Trencensi episcopo scripta nostra pro vestra subventionem transmisimus, et de cætero utilitatibus vestris, Domino auctore, curabimus attento studio providere.

Datum Signiæ, xii Kalend. Februarii.

CDLXXXIII.

D *Fragmentum privilegii ad Guillelmum decanum et canonicos Viennenses (Allobrogum).* — *Confirmatis omnia Ecclesie Viennensis privilegia et bona, enumerans inter cætera, et Pupetum cum pertinentiis suis, tertiam partem Viennensis monetæ, municipium quod dicitur Conveniacum cum ecclesia et pertinentiis suis; Charentoniacum, Chomondum, burgum qui dicitur Villa, villam S. Clari, ecclesiam de Reventino, S. Victoris, S. Petri de Sessiac, villam de Faramundo, ecclesiam S. Genesis, montem Salomonis.*

Ita signatum:

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesie episcopus.

FAC MECUM DOMINE, SIGNUM IN BONUM.

(111) Sugerii, qui obiit anno 1151, mense Januario; itaque hæc epistola anno sequenti, aut 1153, scripta fuit, nam Eugenius papa ulterius non vixit.

Ego Vivarius Tuscul. ep.
 Ego Nicolaus Alban. ep.
 Ego Hugo Ostien. ep.
 Ego Greg. presb. card. TT. S. Calixti.
 Ego Manfredus presb. card. TT. S. Savinæ.
 Ego Ambertus presb. card. TT. S. Anastasiæ.
 Ego Jullius TT. S. Marcelli.
 Ego Guido presb. card. TT. S. Pastoris.
 Ego Bernardus presb. card. TT. S. Clementis.
 Ego Rolandus presb. card. TT. S. Marci.
 Ego Octavianus diac. card. S. Georgii.
 Ego Rodolphus diac. card. S. Lucinæ in Sept. Sol.
 Ego Gregorius diac. card. S. Angeli.
 Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu.

(Anno 1152, Jan. 26. Dat. Eugenni [leg. Signiæ.]) B
 [Joannes a Bosco, *Bibliotheca Floriacensis*, xyston
 lævum, p. 83.]
 CDLXXXIV.

*Ad prælatos, comites ac barones per Alemanniam
 constitutos. — Ut Conrado imperatori in expedi-
 tione Italica adsint.*

(Anno 1152, Jan. 27.)
 [MARTEN., *Collect.*, II, 510.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vene-
 rabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis, dilectis
 filiis comitibus et baronibus per Alemanniam con-
 stitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut a rectore Deo ad salutem humani generis
 duo charitatis præcepta principaliter sunt inventa,
 ita et ab ipso duo sunt, quibus hic mundus regitur,
 constituta, scilicet auctoritas sacra pontificum, et
 imperialis potestas: quæ duo, si bene ad invicem
 conveniunt, et sui honoris integritate consistunt, in
 sancta Ecclesia religio secunda et Deo sacra serva-
 tur, et tam vigore justitiæ quam æquitatis mode-
 ramine Christianus populus salubriter gubernatur.
 Universitati itaque vestræ certum esse nequaquam
 ambigimus, quod charissimus filius noster Conradus
 Romanorum rex, pro sui honoris complemento ad
 honorem Dei et Ecclesiæ servitium atque totius
 regni vigorem et exaltationem, hoc tempore ad
 urbem regiam, vestro fretus auxilio cum expedi-
 tione valida venire, largiente Domino, disposuerit.
 Quia ergo ad tam arduum opus per seipsum non
 sufficit, et propriæ vires sibi non suppetunt, ve-
 strum ei servitium tanquam vestro principi studiose
 debetis pro vestris viribus ministrare. Ideoque per
 apostolica vobis scripta mandamus, monemus et
 exhortamur in Domino, quatenus ad servitium regni
 et prædicti filii nostri regis viriliter accingamini, et
 ad expeditionem ipsam cum eo ita vos præparetis,
 ut et ipse dispositum iter, prout tantum principem
 decet, potestative facere valeat, et sui honoris pleni-
 tudinem cum gaudio et exultatione suscipere, atque
 nos adventum ejus, quem ad profectum Ecclesiæ ac
 regni, et salutem Christiani populi expectamus, cum
 desiderato fructu, beatorum apostolorum Petri et
 Pauli suffragantibus meritis possimus percipere.

Datum Signiæ, vi Kal. Februarii.

A

CDLXXXV.

*Ad abbatem de Regniaco. — Judicem eum constituit
 super controversia de qua epistola superior.*

(Anno 1152, Jan. 28.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 661.]

Controversiam quæ inter filios nostros Pontium
 Vizeliac. et G. de Chora abbates super decima et
 parochiali jure cujusdam villæ ipsius Vizeliac. ab-
 batis, et quadam pecunia, quam idem abbas de
 Chora a quibusdam burgensibus G. et V. de Vize-
 liaco mutuo dicitur suscepisse, agitari dignoscitur,
 discretionis tuæ audiendam terminandamque com-
 misimus. Per præsentia itaque scripta tibi man-
 damus, quatenus congruo loco et tempore utramque
 partem ante tuam præsentiam evoces, et rationibus
 utrinque diligenter auditis, et plenarie cognitis,
 causam ipsam justitia mediante decidas.

Datum Signiæ, v Kal. Febr.

CDLXXXVI.

*Ad abbatem de Chora. — De decima quam usurpa-
 verat in Vizeliac. deque pecunia quam mutuum
 acceperat.*

(Anno 1152, Jan. 28.)

[*Ibid.*]

Veniens ad nos dilectus filius noster Pontius Vi-
 zeliacensis abbas, contra te nobis conquestus est,
 quod quamdam decimam et parochialia jura villæ
 ipsius de Prissiaco per violentiam ei abstuleris, et
 injuste detineas. Questus est etiam quod burgen-
 sibus ejus G. et V. de Vizeliaco pecuniam quam
 tibi mutuasse dicuntur, eis contra rationem resti-
 tuere contradicas. Quia igitur omnibus in sua ju-
 stitia debitores existimus, per præsentia tibi scripta
 mandamus, quatenus in præsentia dilecti filii nostri
 S. [Stephani] Riniacensis abbatis super his dilecto
 filio nostro Vizeliacensi abbati justitiam facias. Cum
 ergo ab eodem filio nostro Riniacensi abbate pro-
 pter hoc fueris evocatus, ejus præsentiam adeas,
 et quod exinde inter vos judicaverit suscipias et
 observes.

Datum Signiæ, v Kal. Febr.

CDLXXXVII.

*Ad Lingonensem episcopum, etc. — De controversia
 Pontii Vizeliacensis abbatis cum episcopo Eduensi*

(Anno 1152, Jan. 29.)

[*Ibid.*, 658.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vene-
 rabili fratri G. [CODEFRIDO] Lingonen. episcopo, et
 dilectis filiis S. [STEPHANO] Regniac. et P. [PETRO]
 Trinorc. abbatibus salutem et apostolicam bene-
 dictionem.

Causa quæ inter venerabilem fratrem nostrum
 Henricum Eduensem episcopum et dilectum fratrem
 nostrum Pontium Vizeliacensem abbatem agitur,
 non potuit in præsentia nostra judicio terminari:
 quoniam idem frater noster quosdam se testes ha-
 bere dicebat, qui senio vel languore confecti, suam
 nobis præsentiam nequeunt exhibere. Quia igitur
 de vestra prudentia valde confidimus, et per hoc
 causam ipsam nolumus sine debito defraudari: per

præsentia vobis scripta mandamus, quatenus ab A alterutra partium requisiti in unum convenientes, ad locum in quo testes suam vobis præsentiam exhibere valeant, accedatis, et juramento ab eis suscepto, quidquid super eadem causa testificati fuerint, in scripturæ seriem fideliter redigatis: in scriptura redactum, ac sigillorum vestrorum impressione signatum, cum ad causam jam dictus frater noster redire voluerit, ad nostram præsenti-um transmittatis. Forma vero juramenti hæc erit: *Ego ille juro quoniam quidquid veritatis scio super causa, quæ inter Hen. Eduensem episcopum, et P. Vizeliacensem abbatem agitur, vobis aperiam: falsitatem penitus reticebo.*

Datum Signicæ, iv Kal. Februarii.

CDLXXXVIII.

Ad G. Lingonensem episcopum. — *Ut Nivernensem comitem, nisi resipuerit, excommunicet.*

(Anno 1152.)

[Mansi, *Concil.*, XXI, 654.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri G. [CODEFRIDO] Lingonensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Sævitiâ et tyrannidem, quam Nivernensis comes in Vizeliacense monasterium, Dei timore postposito, exercere non voretur, tanto tibi plus notam esse credimus, quanto ei vicinior esse dignosceris. Quia ergo idem cœnobium a prima sui fundatione proprium allodium ac patrimonium beati Petri esse dignoscitur, ipsius destructionem pati non possumus, nec debemus. Et quia de religionis tuæ prudentia valde confidimus, per præsentia tibi scripta mandamus, quatenus prædictum comitem districte sine longa dilatione convenias, ut damna quæ ipsi monasterio intulit, in integrum restituat, et locum ipsum in sua pace ac libertate dimittat. Quod si infra triginta dies post tuam commonitionem adimplere neglexerit, ad locum unde ad ipsius comitis notitiam pervenire possit accedas, et congregatis religiosis et prudentibus viris, accensis candelis in ecclesia, et personam ejus, atque perfidorum burgensium de Vizeliaco auctoritate nostra excommunicationis sententiam absque appellationis remedio proferas: et in tota terra ejus, præter baptismum parvulorum, et pœnitentiam morientium, omnia divina officia prohibeas celebrari. Adjicientes, ut sententiam ipsam venerabilibus fratribus nostris archiepiscopo P. [Petro] Bituricensi, et H. [Hugoni] Senonensi, et G. [Gofrido] Nivernensi, et Henr. Eduensi, et Henr. Trecensi, et A. [Alano] Antissio. episcopis, per tuas litteras ex parte nostra firmiter observandam denunties. Nos siquidem per alia eis scripta mandavimus, ut eandem sententiam post tuam denuntiationem per suas parochias inviolabiliter faciant observari. Litteras vero quas prædictis fratribus nostris Eduensi, Nivernensi, et Antissiodorensi misimus, per tuos eis nuntios facias præsentari.

CDLXXXIX.

Privilegium pro monasterio Bremetensi.

(Anno 1152, Febr. 9.)

[*Hist. patriæ Monum.* Chart. I, 797, ex copia authentica sæculi XII archivi Taurinensis; cat. 41. m. 1, n. 2 (D. P.).]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis RAYNALDO abbati Bremetensi ejusque fratribus regulariter substituendis, in perpetuum.

In apostolicæ sedis regimine, disponente Domino, constituti, religiosas personas debemus diligenter et religiosa cura quæ beati Petri Juris assistunt et ad Romanam specialem spectant Ecclesiam sedis apostolicæ munimine confovere. Quamobrem, dilecti in Domino filii... justis postulationibus clementer annuimus et prædecessoris nostri felicis memoriæ Innocentii papæ vestigiis inhærentes Bremetense monasterium in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio confirmamus; statuentes... possessiones, quæcunque bona idem monasterium, in præsentiarum prædecessorum nostrorum auctoritate possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: In episcopatu Papiensi ecclesiam Petri de Lomello; in castro Sancti Salvatoris ecclesiam Sanctæ Cecilie; in Porciato ecclesiam Sancti Salvatoris. In... ecclesiam Sancti Alexandri; in episcopatu Vercellensi, in loco Pollicino ecclesiam Sanctæ Mariæ; in monte Nascio ecclesiam Sancti Michaelis, in Bazola ecclesiam Sanctæ Agathæ, in Gabiano ecclesiam Sanctæ Mariæ cum curte sua; in Cornelianis, ecclesiam Sancti Petri cum curte sua; in episcopatu Astensi ecclesiam Sancti Petri de Nasio; apud Morotum ecclesiam Sancti Quirici; in Clusa ecclesiam Sancti Andree; in Vulpilie ecclesiam Sancti Joannis, in Duodecimo ecclesiam Beatæ Mariæ; in Casteggio ecclesiam Sancti Quirici et ecclesiam Sancti Maurii, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Fubalnis... Ita ecclesiam Sancti Petri in Nizolasco, ecclesiam Sancti Dalmatii; in episcopatu Viginimiliensi, ecclesiam Sanctæ Mariæ Dulcis Aquæ, ecclesiam Sanctæ Lucie; in campo ecclesiam Sanctæ Margaretæ; in episcopatu Taurinensi ecclesiam Sancti Petri de Pollencio cum comitatu suo, ecclesiam Sancti Georgii cum curte sua; in Castro Sigifredi ecclesiam Sanctæ Mariæ; in Cavalario ecclesiam Sancti Petri cum curte sua et ecclesiam Sancti Michaelis; in Paguo ecclesiam Sancti Petri, ecclesiam de Valtinasco, ecclesiam Sancti Firmini; in Villario ecclesiam Sancti Andree, in Suppunito ecclesiam Sancti Petri et plebem Sancti Joannis; in Nodone ecclesiam Sancti Laurentii; et ecclesiam Sancti Georgii; in civitate Taurinensi ecclesiam Sancti Andree, ecclesiam Sancti Auili; in

Gunzono ecclesiam Sancti Petri et ecclesiam Dalmatii cum curte ; in Moira ecclesiam Sanctæ Mariæ ; in Novalicio ecclesiam Sancti Petri ; in Ripeta ecclesiam Sancti Petri ; in Masio ecclesiam Sancti Dalmatii ; in Rupe ecclesiam Sancti Albani, et capellam Sanctæ Mariæ ; in collegio ecclesiam Sancti Christophori , apud campum Merleti ecclesiam Sancti Georgii et ecclesiam Juvenalæ , in burgo Novalisii capellam Sancti Stephani ; in episcopatu Mauriginensi, ecclesiam de Lance, ecclesiam de Villario ; in Corberia ecclesiam Sancti Petri ; in Coria ecclesiam Sanctæ Mariæ et ecclesiam Sancti Petri, et ecclesiam de Voclante ; in Gebennensi episcopatu, in Villarie ecclesiam Sanctæ Mariæ, in Castillione ecclesiam Sancti Martini ; in Mauriniaco ecclesiam Sancti Sulpitii ; in archiepiscopatu Nivennensi , ecclesiam in Muria, in Planixa, in Burniaco ecclesiam unam ; in archiepiscopatu Ebredunensi, ecclesiam Sancti Mauriti, et ecclesiam Sancti Gernani ; in valle monasterii de Briencione ecclesiam Sanctæ Mariæ et Sancti Petri cum capellis suis ; in civitate Ebredunensi ecclesiam Sanctæ Mariæ de Actis ; in Castro Falcone ecclesiam Sancti Petri, ecclesiam Sanctæ Mariæ, ecclesiam Sancti Stephani, ecclesiam S. Michaelis, ecclesiam Sancti Flavii ; in Gauserio ecclesiam Sancti Nicolai ; in Rumulone ecclesiam Sancti Petri, ecclesiam Tenisi ; in archiepiscopatu Mediolanensi ecclesiam Sancti Petri cum pertinentiis suis ; in Canobio, in civitate Papiensi ecclesiam Sancti Gervasii ; in Gampri-
scensi episcopatu, ecclesiam S. Petri de Ronuta ; in Auriaco ecclesiam Sancti Joannis ; in Faldene ecclesiam Sancti Felicis, ecclesiam de monte Rovoreo ; in valle Ancillæ ecclesiam Sancti Martini ; apud Buxall, ecclesiam Sancti Juliani, ecclesiam Sanctæ Mariæ, ecclesiam Sancti Laurentii, ecclesiam de Lain, ecclesiam Sancti Boniti, cum capellis sibi pertinentibus ; in Cozbo, ecclesiam Sancti Petri cum capellis suis, ecclesiam de Aspere, ecclesiam Sancti Juliani, ecclesiam de Salucia, ecclesiam Sancti Religni ; in Ambella, ecclesiam Sancti Petri cum capellis suis ; in Verano, ecclesiam Sanctæ Mariæ et Sancti Petri cum capellis suis, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Valle ; in Gratianopolitano episcopatu, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Gartia, ecclesiam Sancti Desiderii et Sancti Stephani, ecclesiam de Naugerio cum decimis et cæteris prænominatarum ecclesiarum pertinentiis.

Verum quia idem monasterium specialiter ad Romanam Ecclesiam spectat, nulli liceat archiepiscopo, episcopo, sive alicui prælato in prænominatis ecclesiis vel earum capellis ullam donationem habere, salva sedis apostolicæ auctoritate. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas exigere præsumat. Nulli etiam liceat præfatum Bremetense monasterium absque evidenti et rationabili culpa a divinis officiis interdicere. Obeunte vero te, nunc

A ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, sed liceat vobis communi consensu, vel parti consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam absque ullius contradictione abbatem eligere. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus et eorum qui se illic sepeliri deliberaverint devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obstat. Baptismum vero in eisdem ecclesiis liceat fieri apostolica auctoritate permitimus. Chrisma quoque, oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a quocunque accipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem sedis apostolicæ habuerit. Quidquid præterea libertatis, vel a prædecessoribus nostris apostolicæ sedis episcopus, vel a catholicis imperatoribus, vel cœnobio vestro, seu cœnobii vestri locis jure constat esse concessum, nos quoque præsentis decreti pagina concedimus et favoris nostri assertionem confirmamus.

Decernimus quoque ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare aut ejusdem possessiones, vel bona, auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare ; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco jura sua servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen. — Bene valete.

D Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego GG. presb. card. tit. Calixti subscripsi.

Ego Mainfredus presb. card. tit. S. Sabinæ subscripti.

Ego Aribertus presb. card. tit. S. Anastasiæ subscripti.

Ego Imarus Tusculanus episcopus subscripsi.

Ego Nicolaus Albanensis episcopus subscripsi.

Ego Hugo Ostiensis episcopus subscripsi.

Actum Sigoræ, per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, v Idus Februarii, indictione xv, Incarnationis Dominicæ anno 1151, pontificatus domni Eugenii papæ III anno vii.

Ego magister Jacobus imperialis aulæ notarius

authenticum hujus exempli vidi et legi, et nihil plus minusve in eo continebatur. Bullatum erat cum bulla Eugenii papæ III et me subscripsi (Segue l'autentica di altri notai).

CDXC.

Monasterium Heidenheimense in suam recipit tutelam eique varia concedit privilegia.

(Anno 1152, Febr. 9.)

[FALKENSTEIN, *Cod. diplom. antiq. Nordgav.*, 33.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ADELBERTO (112) abbati monasterii S. Willibaldi in Heidenheim ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Ad hoc nobis a Deo pastoralis officii cura commissa est, ut beneplacentem Deo religionem laboremus statuere et stabilitam exacta diligentia conservare. Nec dubium quod si servorum Dei justis petitionibus benigne concurrimus, nostris opportunitatibus clementem Dominum reperimus. Eapropter, dilecti in Domino filii, qui ad prædictum locum pro reformanda honestatis et religionis observantia vos ex mandato nostro humiliter transtulistis, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et monasterium ipsum, in quo divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Dei timorem et B. Benedicti Regulam per vos in eodem loco noscitur reformatus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter conservetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona ibidem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, adipisci poterit, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas exigere præsumat. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati aut interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia (113) matricis Ecclesiæ. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu aut senioris (*f. addendum patris vel partis*), secundum Domini et B. Benedicti Regulam providerint eligendum. Prohibemus autem ut intrasepta monasterii ipsius nulla sæcularis persona placitari, vel habitationem habere præsumat, ne in servorum Dei

secessibus popularibus occasio præbeatur convectibus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, imminuere vel aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et honestate concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hujus nostræ institutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commoneatur: si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Umatus Tusculanus episcopus subscripsi.

Ego Gregorius presb. card. tituli Calixti subscripsi.

Ego Manfredus presbyter card. tit. S. Sabinae subscripsi.

Ego Gwido presb. card. tit. Pastoris subscripsi.

Ego Oddo diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum subscripsi.

Ego Rudolphus diaconus cardinalis S. Angeli subscripsi.

Ego Joannes diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi subscripsi.

Datum Signiæ, per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, v Idus Februarii, indict. xv, Incarnationis Dominicæ anno 1152, pontificatus domini Eugenii papæ III anno vii.

CDXCI.

Eberhardo Babenbergensi et Burchardo Eyestetensi episcopis commendat Adalbertum abbatem Heidenheimensem, ut ei quovis modo assistant.

(Anno 1152, Febr.)

[*Ibid.*, p. 131.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, EBERHARDO Babenbergensi et BURCHARDO Eyestetensi episcopis, salutem et apostolicam benedictionem.

Benedictus Dominus et Pater Domini nostri Jesu Christi qui per curam et sollicitudinem vestram, atque juxta commotionem et desiderii nostri

(112) *Adelberto*. Is Adelbertus fuit alter post Wunibaldum abbas Heidenheimensis. Vide tom. II *Antiq. Nordgav.* cap. 4.

(113) Quotuplici significato vox *justitiæ* passim su-

matur, videatur inter a. os Grotius *De jure belli et pacis*; hic denotat jus quod alicui in se quavis competit; specialius, quod parochi in matrici ecclesia competit. Vide Cangius.

votum, dignatus est in ecclesia Heidenheimensi honestatis et Deo placitæ religionis observantiam reformare et dilectum filium nostrum Adelbertum, latorem præsentium, honestum siquidem, prout asseritis, ac bonæ opinionis virum, abbatem et provisorem in eodem loco salubriter providere, ut ubi omnis enormitatis et immunditiæ malitia diu, peccatis exigentibus, exstitit, ibi de cætero regularis ordo et innocentia sanctitatis refloreat, atque gratum Deo in odorem suavitatis exhibeatur obsequium. Proinde, dilectissimi in Christo fratres, et in agricultura summi patrisfamilias solertissimi cooperatores, ut donum, quod in prædicta ecclesia pro studio inceptum est, deperire non valeat, sed de bono in melius semper augeri, fraternitatis vestræ studium præsentibus litteris incitamus, et in Domino exhortantes monemus, quatenus prædictum filium nostrum Adelbertum abbatem attentius habeatis commendatum, et ad reedificationem ac meliorationem ejusdem ecclesiæ, vires ei et auxilium, pro B. Petri et nostra reverentia, præstetis, atque pecuniam, quæ, pro restauratione ipsius loci collecta est, in manu ejus ac fratrum suorum faciatis assignari. Clericos vero manifeste concubinariorum, qui habitationes suas in ipso monasterio habent, nihilominus ab eodem loco studeatis removere.

CDXCII.

Gerhardo Eystettensi comiti, Adelbertum abbatem Heidenheimensem, ejusque fratres attentius commendat.

(Anno 1152, Febr.)

[FALREINSTEIN, *Cod. diplom. antiq. Nordgav.*, p. 32.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro GERHARDO EYSTETTENSI comiti, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad industriam nobilium et catholicorum principum spectare dignoscitur, religiosas personas diligere, et earum loco devotionis intuitu confovere, ut per hujusmodi studium creatori suo Domino Jesu Christo placere valeant, et salutem suarum mereantur consequi animarum. Ideoque dilectum filium nostrum Adelbertum Heidenheimensem abbatem ac fratres ipsius, qui ex mandato nostro ad locum ipsum se humiliter transtulerunt, nobilitati tuæ attentius commendamus; per animæ tuæ salutem rogantes, et in peccatorum tuorum remissionem monentes quatenus eos diligas et honores atque ab infestationibus pravorum hominum manuteneas et defendas.

CDXCIII.

Adelberto, monasterii Heidenheimensis advoco, mandat ut Adelbertum abbatem hujus monasterii manuteneat, et ab infestationibus protegat.

(Anno 1152, Febr.)

[*Ibid.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ADELBERTO advoco Heidenheimensis Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Veniens ad nos dilectus filius noster Adelbertus

A abbas S. Wunibaldi, de te bona nobis plurima nuntiavit, quod eum et fratres ejus benigne fovcas ac diligas, et ad reformandum in loco ipso religionis statum, opem sibi et consilium præbeas. Quod, quia omnipotenti Deo gratum esse cognoscimus et animæ tuæ salutis utilissimum, paterna te in Domino affectione monemus, hortamur, et in peccatorum tuorum remissionem injungimus, quatenus et ab infestationibus, quæ sibi contra justitiam inferuntur, sicut bonus tutor, protegas et defendas.

CDXCIV.

Ad Rothomagensem et Remensem et Senonensem archiepiscopos, etc. — Pro Ecclesia Belvacensi.

(Anno 1152, Febr. 11.)

[MARTEN., *Collect.*, II, 632.]

B EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Rothomagensi [Hugoni], Remensi [Samsoni], et Senonensi [Hugoni] archiepiscopis, Parisiensi [Theobaldo], Ambianensi [Theoderico], Noviomensi [Balduino], Silvanectensi [Theobaldo], Suessionensi [Josteno] episcopis, salutem et apostolicam benedictionem.

Conservandis et distribuendis ecclesiasticis facultatibus tanto subtilior est impendenda cautela, quanto, ut eis et ministri Ecclesiæ sustententur, et indigentium necessitatibus succurratur, et ecclesiarum ædificia reparentur, proborum virorum studio sunt solummodo congregatæ. Contra hoc autem Belvacensis Ecclesia non modicam partem facultatum suarum, quam in prædictos usus deberet expendere, quibusdam militaribus personis contra leges forenses, contra sanctiones canonicas, contra constituta sanctorum Patrum, compellitur imperitari. Quidam enim illorum, qui episcopalem in ecclesia ipsa olim cathedram tenuerunt, nec posteris suis, nec opportunitatibus indigentium providere curantes, quædam beneficia denariorum de domo episcopali annuatim recipienda quibusdam militibus illicite concesserunt, quibus usque nunc ecclesia ipsa non modicum prægravatur. Inde est quod venerabilis frater Henricus ejusdem loci episcopus, debito sui officii provocatus, et tam commissæ sibi Ecclesiæ libertati, quam pauperum qui de bonis ejus fovendi sunt necessitati providere desiderans, ex nostro et quorundam sapientum consilio beneficia prædicta retinuit, et illis militibus, qui ea illicite recipere consueverant, denegavit. Illi vero nec animarum suarum periculum, nec gravamen Belvacensis Ecclesiæ attendentes, nolunt ab illicita eorumdem beneficiorum perceptione desistere. Imo quidam illorum ab hoc jam dicto fratri nostro damna plurima irrogarunt, et majora ei de cætero ausu temerario comminantur. Quia igitur ecclesiarum prælatis præcipua cura debet existere, ut perturbatores Ecclesiæ, saltem vigore justitiæ, a suis præsumptionibus arceantur, præsentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus quatenus in eos qui jam dicto fratri nostro damna irrogasse noscuntur, et in illos etiam qui de cætero

irrogare præsumperint, nisi a vobis districte communiti infra unius mensis spatium post communitationem vestram temeritatem suam congrua satisfactione correxerint, excommunicationis, in terras autem eorum interdicti sententiam proferatis, et tandiu eandem sententiam faciatis inviolabiliter observari, donec a suis excessibus respiciant, et prædicto fratri nostro condignam satisfactionem exhibeant. Quia vero in ejusmodi causis quidam ad fomentum suæ malitiæ, canonicæ ultioni refugium soleat appellationis objicere, si aliquis eorundem virorum pro hac re sedem apostolicam appellaverit, nihilominus in eum et terram ipsius prædictam sententiam proferatis et firmiter observetis.

Data (114) Signiæ, III Idus Februarii.

CDXCV.

Ad Henricum Belvacensem episcopum. — Pro ecclesia de Ruricorte.

(Anno 1152, Febr. 11.)

[MARTEN., *Collect.*, II, 638.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HENRICO Belvacensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Qualiter ecclesia de Ruricort (115), cum anteactis temporibus divitiis et religiose floruerit, nunc per illorum incuriam qui inibi commorantur, non modicum sit in utroque contrita, plurimorum ad nos relatione pervenit, tantoque amplius contristatur, quanto ad instituenda religiosa loca et instituta conservanda propensiori studio nos convenit imminere. Quia igitur a nobis in extremo examine metuimus exigendum, si quod corrigendum videmus in commissis nobis Ecclesiis, tepiditate aliqua relinquimus incorrectum, per præsentia scripta fraternitati tuæ mandamus quatenus de ordine canonico religiosos fratres ibi constituas, qui acceptam Deo religionis observantiam in eodem loco reforment, et tam in temporalibus quam in spiritualibus ejusdem loci debeant magisterium obtinere. Hoc autem ita te volumus diligenter efficere, ut nec appellationis, nec suffragii cujuslibet interventu, studium tuum ab executione hujus nostri mandati valeat præpedire.

Data Signiæ, III Idus Februarii.

CDXCV bis.

Confirmatio bonorum omnium et libertatum monasterii Rorensis Canonicorum Regularium S. Augustini Ratisbonensis diocesis.

(Anno 1152, Febr. 15.)

[HUND., *Metropol. Salisburg.*, III, 255.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectio filio EBERHARDO præposito Rorensis Ecclesiæ, ejusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere

(114) Videtur irrepsisse hic mendum oscitantia amanuensis, nam omnes illæ epistolæ pro Ecclesia Belvacensi eadem die datæ sunt, scilicet Ferentini v Kal. Martii.

A consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecte in Domino filii, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam cui, Deo auctore, præesse dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communitimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Prædia quæque, vineas, domos, areas, et alia quæ Henricus Ratisbonensis archiepiscopus ecclesiæ vestræ intuitu devotionis juste concessit,

B vobis et per vos ipsi ecclesiæ nihilominus confirmamus. Statuimus præterea ut ordo canonicus, qui secundum B. Augustini Regulam in eodem loco noscitur constitutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter conservetur. In parochialibus vero ecclesiis, quas tenetis, presbyteros eligatis et episcopo præsentetis, quibus, si idonei fuerint, episcopus animarum curam committat, ut de plebis quidem cura episcopo rationem reddat, vobis vero pro temporalibus debitam subjectionem exhibeant.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss. Gregorius presb. card. tit. S. Calixti ss.

Ego Julius presb. card. tit. S. Marcelli ss.

Octavianus presb. card. tit. S. Ceciliae ss.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, per manus Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, Id. Februar., indict. xv, Incarnationis Dominicæ anno 1152, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno vii.

(115) Ruricurtis ecclesia S. Martino sacra est monasterium ordinis S. Augustini, congregationis Gallicanæ in diocæsi Belvacensi, cujus mansam abbatialem hodie possident Patres Societatis Jesu.

CDXCVI.

Privilegium pro Ecclesia Coventrensi, petente Galtero episcopo.

(Anno 1152, Febr. 14.)

[*Monasticon Anglic.*, III, 231.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri GUALTERO Coventrensi episcopo ejusque successoribus canonice instituendis, in perpetuum.

In apostolicæ sedis specula, disponente Domino, constituti, fratres nostros episcopos sincera in Domino charitate diligere, et ecclesiis a Deo sibi commissis suam debemus justitiam conservare. Æquum siquidem ac rationale est ut qui beato Petro et ejus apostolicæ sedi devotiores esse noscuntur, atque sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ patrocinio cupiunt confoveri, ejusdem piæ matris uberibus nutriantur, et in rationabilibus suis postulationibus exaudiantur. Ideoque, dilecte in Christo frater Gualteri..... tuis justis votis benignitate debita concurrentes, Coventrensem ecclesiam cui, Deo auctore, præesse dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et per præsentis scripti privilegium communicamus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: In comitatu Staffordiæ, Lichfieldiam cum forestis, partem Cannochi; Cusifield cum sartis quæ nimirum Stephanus Anglorum rex prædecessori tuo Rogero episcopo et ejus successoribus rationabili providentia concessisse, et scripti sui munimine roborasse dignoscitur; Hintes, Tibintuna cum appendiciis suis; Haywodam cum foresta et omnibus appendiciis suis, Berchlewych cum nemore et appendiciis suis; Brendam cum Haya et foresta et appendiciis suis; Ecclesalam cum foresta et appendiciis suis; Sesteford cum appendiciis suis; ecclesiam de Pannicroft, cum pertinentiis sui, ecclesiam Stafford cum pertinentiis suis, ecclesiam de Gnowesal cum pertinentiis suis, ecclesias de Atrewas et de Brumleya cum pertinentiis earum. In comitatu Warvicensi Chedelesont, Yehintuna, Chechelesbroc, Caldecote, cum omnibus pertinentiis suis. In comitatu Derbyæ, Sallao, Bobendon cum appendiciis suis; In comitatu Salopesburie, Bettoua, Prees, Laignenarum cum appendiciis eorum; ecclesiam Sancti Ceddæ cum pertinentiis suis. In comitatu Cestriæ, Trovam, Burtonam, Ferendonam, Bancheberiam, Wippenberiam, Suttonam cum eorum appendiciis. In Wico duos modios salis annuatim; in suburbio Cestriæ, ecclesiam Sancti Joannis cum pertinentiis suis, et vicum qui vocatur Forieta; infra muros Cestriæ quatuor mansuras; item in Staffordia, Alacastona cum pertinentiis suis. Præterea decessoris nostri sanctæ memoriæ

PATROL. CLXXX.

A Paschalis vestigiis inherentes, episcopalem sedem apud Conventriam prædecessoribus tuis ab eo concessam tibi quoque tuisque successoribus in perpetuum confirmamus. Porro monachi qui apud eundem locum in beatæ Mariæ monasterio conversantur, juxta tenorem concordie inter te et monachos ejusdem loci, in nostra præsentia factæ, semper sub tua, sive successorum tuorum obedientia maneant, et in ipsa episcopali ecclesia divinorum officiorum debita peragant, prout in Cantuariensi Ecclesia per beatum quondam Augustinum episcopum creditur institutum, et sanctissimi patris ac prædecessoris nostri Gregorii doctoris Ecclesiæ Catholicæ assertionem sancitum: nec cuiquam omnino successorum tuorum liceat monasticæ disciplinæ viros ab ipsa Ecclesia remove, aut eis possessiones et bona cætera auferre, quæ ab egregiæ memoriæ Leprico comite, ipsius cœnobii fundatore, vel aliis fidelibus ad monachorum sumptus oblata et comparata sunt, vel in futurum offerri, Domino disponente, contigerit. Ad hoc adjicientes statuimus, ut quidquid contra tenorem prædictæ concordie privilegia prædecessorum nostrorum Innocentii et Lucii Romanorum pontificum continent omnino viribus careat.

B Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

D Datum Sing. [Signiæ] per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, decimo sexto Kalendas Martii, indictione xv, Incarnationis Dominicæ anno 1151 pontificatus vero domni Eugenii tertii papæ anno septimo.

CDXCVII.

Ad Bernardum Santonensem episcopum. — Ut novam ecclesiam ædificari sinat.

(Anno 1152, Febr. 20.)

[*Mansi, Concil.*, XXI, 668.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri BERNARDO Santonensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Veniens ad præsentiam nostram dilectus filius

noster Petrus Cluniacensis abbas, sua nobis insinuatione ostendit quod quia ecclesia S. Mariæ de Rochella, quæ juris sui monasterii esse dignoscitur, hominum multitudinem, quæ inibi ad habitandum noviter venit, capere minime potest, aliam ecclesiam infra ejus parochiam ædificare desideret, et in hoc, favoris nostri assensum humiliter imploravit. Quia ergo, sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic justa petentium votis benigna debemus assensione concurrere; fraternitatis tuæ charitati per præsentia scripta mandando præcipimus, quatenus infra terminos parochiæ prædictæ ecclesiæ, memorato filio nostro abbati, novam ecclesiam ædificare præcipimus, nullo modo perturbes.

Data Signiæ, x Kal. Martii.

Hoc autem factum est anno ab Incarnat. Domini 1155.

.CDXCVIII.

Privilegium pro monasterio Silviniacensi.

(ANNO 1152, FEBR. 20.)

[*Bullar. Clun.*, p. 62.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PETRO priori Silviniacensi monasterii, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Justis religiosorum desideriis consentire, ac rationabilibus eorum postulationibus clementer annuere apostolicæ sedis cui, largiente Domino, præsidemus, auctoritas et fraternæ charitatis unitas nos hortatur. Inde est utique, dilecti in Domino filii, quod justis petitionibus vestris benignum impertientes assensum, ad exemplar prædecessoris nostri feliciæ memoriæ Urbani papæ secundi monasterium vestrum, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuantes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, ac in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium et aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permanent. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: In episcopatu Bituricensi monasterium Sancti Mauricii, capellam de Burbonio, ecclesiam de Noyento, de Castellone, de Colondano, de Mariniaco, de Cressangis, de Curtillis, de Bocherono, de Bettiaco, de Argiranda de Francisciis; ecclesiam de Lemelia, de Madero, de Vannat, de Burginolio, de Avalone, de Cappis, de Silviniaco comitali, de Sardinliaco, de Bussecrias, de Ferrerias, capellam de Nicio, ecclesias Sancti Placidi, Sancti Hilarii, Sancti Marcelli, ecclesiam de Chirac, monasterium Columbariense, ecclesiam de Monive, capellam de Cella, ecclesiam de Dorequo, de Comentrico, de Verdoro, de Feblinas, de Noro. In episcopatu Arvernensi ecclesias de Brenaco, Sancti Maziriani, Sancti Martini, capellas duas de Schola, de Sintraco, de Genziaco, de Plaidaco, de Ledaco, de Stoliaco;

A monasterium de Firmitate, ecclesiam de Altaripa, capellas de Vernolio, de Longa prata, de Trebeano, ecclesiam de Monasterio, de Quintiniaco, de Melaro, de Rungeriis, de Graniculis; capellam desuper castellum de Monte acuto, ecclesiam Sancti Juliani de Vallibus, de Olouzaco de Silviniaco de Teudonis, de Conis, de Marciaco, ecclesias duas de Bocciaco, de Suspiriis, de Briceolis, de Chimiliaco capellam de Fagia. In castello de Nobrio, duas ecclesias, novam ecclesiam. In Eduensi episcopatu, capellam de Molinis, ecclesiam de Aversino. In episcopatu Nivernensi, monasterium Campi Volti cum appendiciis suis; capellam de Firmitate, ecclesiam de Cantaneto, monasterium de Monte Podio, de Martio, de Genestinis, de Validomano, de Novavilla, de Adiaco, capellam Sancti Genesisii. In episcopatu Lemoviensi, ecclesiam de Manclaco cum omnibus eorum pertinentiis. Præterea ejus quoque prædecessoris nostri vestigiis inhærentes, statuimus ne pro comuni interdico parochiæ præfatum cœnobium a divinis cesset officii, sed clausis januis, et exclusis excommunicatis et interdictis, suppressa voce divina vobis liceat celebrare officia, nec ulli omnino hominum facultas sit infra ipsius monasterii seu adjacentis villæ ambitum assultum facere, aut quemlibet hominem deprædari vel capere. Sepulturam etiam ipsius loci omnino liberam esse decernimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia matricis ecclesiæ.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationibus fatigare: sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et Cluniacensium abbatum in omnibus obedientia atque diocesanorum ipsorum in supradictis capellis canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego G. presbyter card. tit. Calixti.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Julius presbyter cardinalis Sancti Marcelli.

Ego Umbaldus presb. card. tit. Sanctæ Crucis in A
Jerusalem.

Ego Bernardus presbyt. card. tit. S. Clementis.

Ego Rolandus presbyt. card. tit. Sancti Marci.

Ego Gerdredus presb. card. tit. S. Stephani in
Cœlio monte.

Ego Otto diacon. card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Nicolaus Albanensis episcopus.

Ego Hugo Ostiensis episcopus.

Ego Gregorius diac. card. Sancti Angeli.

Ego Guido diaconus card. Sanctæ Mariæ in Porticu.

Ego Joannes diac. card. Sanctorum Sergii et Bacchi.

Ego Centius diac. card. Sanctæ Mariæ in Agro.

Datum Signiæ per manum Bosonis sanctæ Romanæ
Ecclesiæ scriptoris, undecimo Kalendas Maii, iudi-
catione decima quinta, Incarnationis Dominicæ anno
1154 pontificatus vero nostri domni Eugenii III papæ
anno septimo.

CDXCIX.

*Ad Petrum Cluniacensem abbatem et monachos Clu-
niacenses. — Ingratitudinis eos arguit et negligenti-
æ, quod Gigniacenses monachos fratribus de Mi-
ratorio atrociter infestos non compescuerint.*

(Anno 1152, Mart. 14.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 471.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dile-
ctis filiis PETRO abbati et universo conventui Clu-
niacensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Inebriati, sicut ait Jeremias, absinthio et amari-
tudine ac felle circumdati, talia cogimur vobis
scripta transmittere, qualia ministrat affectus, et
doloris magnitudo suadet. Tristis siquidem et lu-
ctuosa materia in tristem sonum nos compellit
erumpere, et dolores qui se in corde nostro non ca-
piunt, licet sero, in manifestum cogit exire. Clunia-
censis Ecclesia, tam in capite quam in membris,
quantum a suæ foundationis tempore usque nunc a
sede apostolica sit dilecta, quantum in necessitati-
bus suis adjuncta, et semper ad majora profecta licet
in oblivionem vos duxeritis, a notitia tamen nostra
non excidit, et tota fere occidentalis Ecclesia reco-
gnoscit; et quod sine gravi mœrore non dicimus,
ita preces, exhortationes et præcepta nostra vide-
mus a plerisque vestrum in contemptum deducta,
ut possimus dicere eum propheta: *Filios enutri-
mus et exultavimus; ipsi autem spreverunt nos (Isa.*
1, 2).

Quanta tyrannide fratres vestri de Gigniaco in vis-
cera (116) nostra, fratres de Miratorio, per multa jam
sint annorum curricula (117) debacchati, notitiæ vest-
ræ, et nisi dissimulatis, evidenter innotuit. Ad eorum
vero cohibendam insaniam qualiter sollicitudo no-
stra intenderit, his qui recte sapiunt in aggravatione
mali apertissime demonstratur. Postquam enim de-
prædantes pupillos, pauperes spoliaverunt, non tamen

(116) Stylum S. Bernardi redolet hæc epistola.

(117) Dissidii causa erat relaxatio decimarum quam
Cisterciensibus indulserat Innocentius II papa, ut
gratiam S. Bernardo referret ob assertum sibi pon-

est satiatus venter eorum; sed de ipsis grangiis di-
repta substantia et famulis Christi feritate barbarica
trucidatis, ut nihil reliqui fieret eis, nunc eandem
ipsam domunculam in qua membra Christi ad serv-
vitium sui capitis victitabant, in desertum solitudi-
nis converterunt, combusserunt enim mœnia, diri-
puerunt spolia, ipsosque habitatores in gladiis et
fustibus a suis finibus expulerunt. Proh dolor! pan-
perrimo famulo in hoc mundo juxta sui regis con-
ceditur habitare palatium, et jumentum sub uno
tecto cum domino suo requiescit: visceribus vero
nostris non licuit juxta fratres vestros suum impo-
nere domicilium, et nedum in eadem villa, sed
neque etiam in eadem diocesi divinis obsequiis in-
minere. Porro si a priscis temporibus ad eorum co-
hibitionem vestra diligentia intendisset, et patientia
nostra tandiu non fuisset abusa, nec tantum emen-
datio licuisset differri, nec membra nostra po-
uis-
sent usque adeo lacerari. Quia vero et vestrorum
excessus, et nostrorum miseras, dissimulanti vel
potius subsannanti oculo respexistis, opus factum
est in diebus nostris quod nemo credit cum narra-
bitur, et cujus simile nondum contigit in Israel.
Quoniam igitur nec mater obliviscitur filiorum, nec
nos possumus nostrorum viscerum non sentire do-
lorem, quia tantis malis contempsistis obviare,
nunc saltem de ipsorum emendatione sollicitos vos
monemus existere. Quia enim nos tanto piaculo non
possumus condignam pœnam imponere, oportet sal-
tem quæ dilapsa sunt in statum debitum restaurare.
Quocirca vobis auctoritate præsentium mandamus,
quatenus de nostra et sedis apostolicæ subventione
in vestris causis confiditis, ita jam dictis filiis no-
stris de Miratorio ablata omnia restitui, damna ir-
rogata pleniter resarciri, et de tantis malis faciatis
taliter satisfieri, ut non tantum verbo, sed opere et
veritate probemini de contemptu sedis apostolicæ
nostraque vos afflictione tristari, alioquin in vos no-
veritis gravissime vindicandum, ut saltem inviti co-
gamini obedientiam promptam nostris exhibere
mandatis, ac de illorum refrenatione qui inter vos
inquiète ambulant, sollicitus cogitare.

Datum Signiæ, pridie Idus Martii.

D.

D Ad Hugonem [Humbertum] Lugdunensem archiepis-
copum. — Ut sub excommunicationis interminatione
restitui curet fratribus de Miratorio res a Gignu-
censibus ablatas.

(Anno 1152, Mart.)

[Dom BOUQUET, *Recueil*, XV, 472.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabilii fratri HUGONI [corr. HUMBERTO] Lugdunensi
archiepiscope, salutem et apostolicam benedictio-
nem.

Nequitia illorum qui apud Gigniacum vitam mo-

tificatum. Quæ res episcopos, clericos, abbates, mo-
nachos, ipsos etiam ad quos pervenire potuit laicos,
adversus eos concitavit. Vide Petri Venerabilis epi-
stolas 33, 34, 35, libri primi, anno 1132 scriptas.

nasticam nomine tenus profitentur, operis vero execratione blasphemant, et quanta vesania in dilectos filios nostros de Miratorio et bona eorum per multa sint annorum curricula debacchati, eo plenius ad notitiam fraternitatis tuæ devenit, quo loca ipsa propinquiora tibi consistant. Sane tam a nobis quam a felicitis memoriæ papa Innocentiõ prædecessore nostro, multa diligentia est adhibita ut redirent ad cor, et a prædictorum filiorum nostrorum molestatione cessarent. Ipsi vero pleni sordibus, tanquam subcinerei ejus panis qui non reservatur, fas et nefas pariter confundentes, nec periculum animarum suarum, nec opprobrium ordinis, nec reverentiam hominum, nec timorem Dei, ante mentis oculos revocaverunt; sed conversi in arcum pravum, et transeuntes in affectum cordis, post factam etiam inter eos, per charissimum filium nostrum Bernardum Clara-vallensem et Petrum Cluniacensem abbates, concordiam (118), solito furore arrepti, addiderunt deteriora prioribus, et in præfatos filios nostros barbaricam rabiem exercentes, tam per se quam per quosdam ministros diaboli, quorum suffragia mendicarunt, personas eorum pervertere, bona diripere, domos subvertere, aliaque furoris indicia in eos non dubitaverunt ausu diabolico exercere. Cum vero ab Ecclesiæ corpore jamdiu meruissent apostolica securi præcidi, usque modo sustinimus, credentes eos aliquando reversuros ad cor, et a prædictorum filiorum nostrorum persecutionibus cessaturos. Quia vero jam ita putruerunt in stercore suo ut nisi Jesus magnam vocem emittat, non credantur de fœtore sepulcri aliquatenus extrahendi, fraternitati tuæ per præsentia scripta mandamus quatenus eos cum omni districtione commoneas ut prædictis filiis nostris omnia ablata restituant, irrogata damna resarciant, de injuriis plenam satisfactionem exhibeant, et ab ipsorum de cætero infestatione desistant.

(119) Si vero infra viginti dies post cõmonitionem tam hæc omnia effectui mancipare contempserint, nos in loco ipso et in omnibus cellis et ecclesiis

(118) Tractatam eam concordiam novimus ex epistola S. Bernardi 283 ad Eugenium, qua ratione factam nescimus: Apud Cluniacum occurrimus, inquit, Gigniacensibus spe pacis; pro qua laboratum multum, elaboratum nihil. Nam totum quadriduanum laborem sola demum secuta est ruina spei. Repetita est, juxta tenorem litterarum vestrarum, damnorum resarcitio, restitutio oblatorum; sed incassum. Multum visum est ad eos, quia nocuerant multum: quippe ultra triginta millia solidorum computatio facta est amissorum; siquidem abbatia una (ne per siagula evagemur) tota destructa est. Cæterum de tantis amissis multa dimittere parati fuimus; cum illi tam minimum obtulerint, ut venerabilis abbas Cluniacensis qui affectuosius quam efficacius pro reformanda pace laborabat, nec dignum relatu iudicaret. Itaque non proventi compositio, quia reparatio tunc ridicula offerebatur. Dicebant autem: Quidam maligni de nostris totum malum fecerunt, quid ad nos! ipsi viderint. Atque id quoque ridiculum. Clarum erat in tota regione per homines Ecclesiæ hoc facinus perpetratum; monachos quoque

A ejus divina extunc officia interdicens; Willelmum priorem, Ricardum hospitalarium, Poncium decanum, Hugonem, Guillelmum Cotareffum, et alios qui caput sunt hujus nequitiæ, atque omnes qui in hoc maleficio consentiunt, excommunicationi subjicimus; addentes ut illi, et qui consilium aut auxilium ei ministrare præsumperint eadem sententia teneantur. Sane pro hac denuntianda sententia, cum a dilecto filio nostro abbate de Miratorio fueris requisitus, cum venerabili fratre nostro Hugone (corr. Humberto) archiepiscopo Bisuntino convenias, et congregato cœtu ecclesiæ, candidis accensis, sententiam istam publice nuntiare et irrefragabiliter ab omnibus observari præcipiatis.

DI.

Privilegium pro Ecclesia Tarvisina.

(Anno 1152, M.iii 3.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, V, 511.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri BONIFACIO Tarvisino episcopo suisque successoribus canonicis substituendis, in perpetuum.

Justis fratrum nostrorum desideriis consentire ac rationabilibusque petitionibus aures accomodare nos convenit, qui, licet indigni justitiæ cultores atque præcones in excelsa apostolorum principum Petri et Pauli specula residere Domino disponente conspicimur. Espropriet, dilecte in Christo frater Bonifaci episcopo, justis postulationibus tuis clementer annuimus, et Ecclesiam B. Petri Tarvisien., cui Deo auctore præces, sub ipsius apostolorum principis et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio commuimus; statucentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et per vos eidem Ecclesiæ et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam Sanctæ Mariæ de

affuisse quosdam, consensisse omnes. Nam qui contradiceret malefactoribus, nec unum quidem fuisse usque ad hoc tempus audivimus. Denique ipse dominus abbas istius modi tergiversationes palam refellebat et convincebat, affirmans juste ab ecclesia repeti quod per ecclesiam amissum esse constabat. Ultima expectatur vestra in eo quod non nisi in manu valida posse emendari satis superque probatum est.

(119) Anno 1155, eo pacto sancita demum est concordia, quod fratres de Miratorio reddiderant domni Cluniacensi, mediantibus dominis Eraclio Lugdunensi archiepiscopo et Henrico Wintoniensi episcopo, undecim millia solidorum Lugdunensis monete pro decem et septem millibus solidis de quibus domus prædicta Cluniacensis ab illis de Miratorio investiri præceperat. Pro omnibus decimis quas Gigniacenses exigebant, dictum est quod fratres de Miratorio 60 solidos Lugdunensis monete eis annuatim persolvant, et pro his de iis inter eos perpetuo pax permanebit, etc. In Bibliotheca Sabusiana, p. 115.

Asilo cum castro, curte, et omnibus pertinentiis suis, monasterium Sanctæ Mariæ de Muliane cum omnibus pertinentiis suis, consecrationem monasterii Sancti Petri de Campreto, plebem Sanctæ Mariæ de Monte Belluna cum castro et pertinentiis suis, plebem S. Martini de Cornuta cum arce, et curte, et pertinentiis suis, plebem S. Zenonis de Ruvico cum pertinentiis suis, plebem S. Mariæ de Ciliano cum pertinentiis suis, plebem S. Mariæ de Balpago cum pertinentiis suis, plebem S. Mariæ de Cusignana cum pertinentiis suis, plebem S. Mauritii de Stabluco, cum pertinentiis suis, plebem S. Mariæ de Pauliano cum pertinentiis suis, plebem S. Romani de Nigrisia cum castro, portu, curte, et pertinentiis suis, plebem S. Mauri de Noenta cum pertinentiis suis, plebem S. Petri de Piro cum pertinentiis suis, plebem S. Blasii de Caurillis cum pertinentiis suis, plebem S. Nicolai de Valio cum pertinentiis suis, plebem S. Mariæ de Lanzanigo cum pertinentiis suis, plebem S. Mariæ de Casale cum pertinentiis suis, Curtem de Quarto cum pertinentiis suis, plebem S. Cassiani de Paviliano cum pertinentiis suis, plebem S. Mariæ de Deso cum pertinentiis suis, plebem S. Martini de Tessaria cum pertinentiis suis, plebem S. Gervasii de Carpeneto cum pertinentiis suis, plebem S. Laurentii de Mestre cum castro, portu, et curte, et pertinentiis suis; plebem S. Theonisti de Burbiliago cum castro, portu, curte, et pertinentiis suis; plebem S. Mariæ de Zulianigo cum pertinentiis suis, plebem de Zumiliana cum pertinentiis suis; plebem de Midranis cum pertinentiis suis, plebem de Campo S. Petri cum pertinentiis suis. Plebem de Rustica cum castro et villa, et pertinentiis suis, plebem de Aurelia cum villa, et suis pertinentiis; castrum de Stiliano cum villa, et pertinentiis suis, plebem de Martiliago cum pertinentiis suis, plebem de Zero cum pertinentiis suis, plebem de Tribus Basilicis cum castro, et villa, et pertinentiis suis; castrum S. Ambrosii cum ecclesia, et pertinentiis suis; castrum de Scorzadis cum villa, et pertinentiis suis; plebem de Quinto cum castro et villa, et pertinentiis suis; castrum de Septimo cum pertinentiis suis, plebem de Postoina cum pertinentiis suis, plebem S. Johannis de Istruna cum castro et villa et pertinentiis suis, plebem de Albareto cum pertinentiis suis, plebem de Silva rotunda cum castro et pertinentiis suis; castrum de Resana cum villa, et foresto, et omnibus pertinentiis suis; ecclesiam S. Mariæ de plebe nova cum pertinentiis suis, plebem S. Martini de Lavoro cum pertinentiis suis, plebem de Godigo cum pertinentiis suis, plebem de Bessica cum pertinentiis suis, castrum de Rosio cum plebe et pertinentiis suis, plebem Sancti Thomæ de Costis cum pertinentiis suis, plebem S. Zenonis cum medietate castri, et pertinentiis suis; arcem de Sumozio cum villa et omnibus pertinentiis suis, plebem de Fonte cum pertinentiis suis, plebem S. Mariæ de Cavasio cum pertinentiis suis, plebem de Petra

rubea cum pertinentiis suis, teloneum quoque civitatis, et ripam, nec non et portum Tarvis. cum omni legitima districtione aquarum ab eo loco ubi flumen Sileris oritur usque ad aquas salsas.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hæc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episc. ss.

Ego Gregorius presb. card. tit. Calixti ss.

Ego Hubaldus presb. card. tit. S. Praxedis ss.

Ego Manfredus presb. card. tit. S. Savinæ ss.

Ego Aribertus presb. cardin. tit. S. Anastasiæ ss.

Ego Guido presb. card. tit. Pastoris ss.

Ego Octavianus presb. cardin. tit. S. Cæciliæ ss.

Ego Gerardus presb. card. tit. S. Stephani in Cælio monte ss.

Ego Oddo diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Rodolphus diac. card. S. Lucæ in Septa solis ss.

Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu ss.

Ego Joannes diac. card. SS. Sergii et Bacchi ss.

Datum Signiæ per manum Bosonis, S. Romanæ Ecclesiæ scriptoris, v Non. Maii, indictione xv, incarnationis Dom. anno 1152, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno viii.

DH.

Monasterio Fiteriensi privilegia tribui:

(Anno 1152, Maii 11.)

[MANNIQUE, *Annal. Cisterc.*, I, 416.]

DIII.

Monasterii Heilsbronniensis possessiones quasdam confirmat.

(Anno 1152, Maii 16. — Signiæ.)

[UOCKER, *Supplem. zum Heilsbr. Antiq.*, II, 75.]

DIV.

Ad Fridericum imperatorem. — Gratulatur et de sua electione, sperans eum inchoata a Conrado pro Ecclesiæ exaltatione completurum.

(Anno 1152, Maii 17.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 683.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, cha-

rissimo in Christo filio FRIDERICO, illustri Romano-
rum regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Nuntiis egregiæ tuæ nobilitatis, et litteris benigne ac honeste susceptis, et ipsorum fideli et prudenti narratione, et illarum diligentissima inspectione, personam tuam jam pridem nobis dilectam, post decessum patris tui recolendæ memoriæ. Conradi Romanorum regis, pari voto et unanimi consensu principum in regni fastigium promotam esse manifeste cognovimus. Quo I tanto uberiore exultatione suscipimus, quanto per dilecti filii nostri O. presbyteri cardinalis narrationem, et tuarum litterarum susceptionem spem certiorum de tua industria jam antea tenebamus. Deo igitur, a quo est omne datum optimum et omne donum perfectum, de corde gratias debitas persolventes, quod de tua strenuitate, divina B elementia disponente, tam concorditer factum esse cognovimus, lenigno favore sedis apostolicæ approbamus. Credimus enim quod bonum a jam dicto patris tuo et prædecessore firmiter nobis et Ecclesiæ Romanæ promissum, per generosæ devotionis tuæ studium, desideratum a nobis, auxiliante Domino, sortitur effectum. Nos siquidem ad honoris et exaltationis tuæ augmentum, pro debito commissi nobis officii, superna cooperante gratia, attentius intendimus laborare. Eapropter de communicato fratrum nostrorum consilio, legatum de latere nostro ad tuam serenitatem disposuimus in proximo destinare, per quem intentionem et propositum nostrum tuæ gloriæ disponimus aperire. Interim autem regiam dignitatem tuam attente monemus, C ut professionis regis formam perspicaci lumine mentis semper attendas, et Ecclesiæ Dei, et ecclesiasticis personis promptam et debitam justitiam ac defensionem infatigabiliter et semper exhibeas: viduis, pupillis, orphanis et universo populo tuo regimini subjecto sine tarditate pacem et justitiam facias, ut ipsi de tua protectione ac defensione pro regis dignitatis excellentia muniti, et tibi devote obediētes lætentur, et tu de regia sollicitudine apud homines gloriam, et apud illum, per quem reges regnant, cum sanctis regibus vitam percipere merearis æternam.

Datum Signiæ, vi Kal. Junii.

DV.

Ad Stephanum Metensem episcopum. — Ut Henricum comitem de Salmis cogit restituere cellam Asmingiæ, quam abstulerat abbas Sancti Michaelis ad Mosam.

(Anno 1152, Maii 24.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 473.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Metensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Dilecti filii nostri M[anegaudi] abbas Sancti Michaelis querela didicimus, quod comes H[enricus] de Salmis, nepos tuus, cellam Asmingiæ quam ipse abbas et antecessores ejus per plura jam tempora pacifice tenuerunt, de novo per violentiam occu-

pavit, et ejectis monachis, decimas et redditus inde asportavit et sacerdotem illum pro suæ voluntatis arbitrio introduxit. Per præsentia itaque scripta fraternitati tuæ mandamus quatenus, si prædictæ res ita aguntur, eundem comitem districte commoneas ut cellam ipsam, cum omnibus quæ abstulit, antedicto abbati restituat; quod si facere contempserit, in ipsa cella divina officia interdicas, et ipsum districta sententia percellas. Sane si aliquid sibi adversus antefatum filium nostrum credit de jure competere, mediante postmodum poterit justitia obtinere.

Datum Signiæ, ix Kal. Junii.

DVI.

Ad Henricum de Salmis. — Jubet ut restituant abbas S. Michaelis cellam Asmingiæ, quam abstulerat, alioquin canonica ultione plectendus.

(Anno 1152, Maii 24.)

[*Ibid.*, 473.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro [HENRICO] comiti de Salmis, salutem et apostolicam benedictionem.

Expectavimus, filii, ut ea de tua nobilitate ad nostram notitiam pervenirent, quæ te sollicitum de salute animæ tuæ ostenderent, et nos ad dilectionem tuam et subventionem, si res exigeret, facilius provocarent. Venientis ad nos dilecti filii abbatis S. Michaelis (Manegaudi) adversus te querela accepimus, quod cellam Asmingiæ, quam ipse et antecessores ejus per multa tempora pacifice tenuerunt, cum tuis hominibus invasisti, et bonis ejus damnabili presumptione direptis, ejectis monachis, sacerdotem illum pro tuæ voluntatis arbitrio intrusisti. Super quo, si verum est, tanto amplius conturbamur, quanto minus tale aliquid de tua industria timebamus. Per præsentia itaque scripta nobilitati tuæ mandamus quatenus eandem cellam cum omnibus inde sublati antefato filio nostro restituas; si quid juris adversum te credis habere, mediante si volueris, justitia recepturus. Alioquin scire te volumus quod nos venerabili fratri nostro Metensi episcopo (Stephano) dedimus in mandatis ut in te canonicam exerceat ultionem.

Datum Signiæ, ix Kal. Junii.

DVII.

Ad Metensem, Viridunensem et Tullensem episcopos. — Mandat ut Rainaldum comitem Barrensem ab infestatione ecclesiæ S. Michaelis arceant, et ad restitutionem ablatorum adigant sub pœna censuræ ecclesiasticæ.

(Anno 1152, Maii 25.)

[*Ibid.*, 474.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus STEPHANO Metensi, ALBERONI Viridunensi, HENRICO Tullensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanto refrigescente charitate multorum, pravi homines ex divino judicio in episcopatibus abundant, tanto a vobis, qui provisionis et regiminis illic officium meruistis, in virtute verbi Domini eis est

attentius obviandum. Dilecti filii, (Manegaudi) ab-
 batis S. Michaelis gravem nuper querelam accepimus,
 quod comes Raynaldus eum et ecclesiam ei com-
 missam multipliciter inquietat, et bona ejus diripere,
 hominesque ipsius illicitis exactionibus, angariis et
 pressuris affligere non desistit.

Per apostolica itaque vobis scripta mandamus
 quatenus eundem comitem districtius moneatis ut
 a prædicti filii nostri et ecclesiæ suæ infestatione
 desistat, injuste ablata ei restituat, irrogata damnâ
 resarciat et homines ejus nullis indebitis exactionibus
 aut servitiis de cætero fatigare præsumat. Si
 autem monitis vestris obedire contempserit, eccle-
 siastica censura eum taliter coercere, ut antedictus
 abbas ad nos pro defectu justitiæ clamare de cætero
 non cogatur.

Datum Signæ, viii Kalendas Junii.

DVIII.

Privilegium pro Ecclesia Treverensi.

(Anno 1152, Maii 27.)

[GUNTHER, *Cod. diplom. Rheno-Mosell.*, I, 334.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vene-
 rabili fratri HILLINO Treverensi archiepiscopo ejus-
 que successoribus canonice promovendis in perpetuum.

In eminenti apostolicæ sedis specula, disponente
 Domino, constituti, licet omnibus ecclesiis tam vicin-
 is quam longe positis et ecclesiarum prælatiis
 debitores ex injuncto nobis a Deo apostolatus offi-
 cio existamus; illis tamen locis atque personis at-
 tentiori et propensiori nos convenit charitatis studio
 imminere, quæ sacrosanctæ et apostolicæ Roma-
 næ Ecclesiæ devotiori et uberiori familiaritate et
 obsequio adhæsisse noscuntur. Eapropter, dilecte
 in Domino frater Hilline archiepiscope, devotionem
 et sincerum affectum Treverensis Ecclesiæ, cui,
 Deo auctore, præesse dignosceris, ac prædecessorum
 tuorum erga beatum Petrum et prædecessores nos-
 tros atque nos ipsos debita benignitate attendentes,
 dignitates seu honores et libertates a præde-
 cessoribus nostris Joanne XIII, Benedicto VII,
 Leone IX, Victore II et Innocentio felicitis memoriæ
 Romanis pontificibus, aut imperatoribus, vel regi-
 bus eidem Ecclesiæ concessas, tibi tuisque succes-
 soribus auctoritate apostolica confirmamus et præ-
 sentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut
 quascunque possessiones, quæcunque bona eadem
 Ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet,
 aut in futurum concessione pontificum, largitione
 regum vel principum, oblatione fidelium seu
 aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci,
 firma tibi tuisque successoribus et illibata perman-
 eant, et nominatim castrum Tris appellatum eum
 banno et appendiciis suis quod nobilis vir comes
 Odo assensu et voluntate uxoris suæ Gertrudis Pa-
 latinæ comitissæ prædictæ Ecclesiæ rationabiliter
 contulit.

Sancimus etiam ut juxta quod in sacro Chalce-

donensi concilio statutum est nulli regi vel impera-
 tori, seu advocato, nulli ecclesiasticæ sæcularive
 personæ liceat decedentium archiepiscoporum seu
 presbyterorum, vel reliquorum clericorum Treve-
 rensis Ecclesiæ bona pervadere seu diripere, sed po-
 tius hæc ipsa ad opus eligendi antistitis juxta dispo-
 sitionem œconomi et clericorum libere conserventur.
 Ob majorem quoque reverentiam et decorem
 commissæ tibi Ecclesiæ tam de equitando per sta-
 tiones cum nacco, quam etiam de cruce ante te
 deferenda: quod a prædecessoribus nostris apostolice
 memoriæ viris Treverensibus archiepiscopis
 est concessum, et authenticis privilegiis roboratum,
 nos quoque tibi apostolica auctoritate concedimus.

Illud præterea juris quod illustris memoriæ Con-
 radus Romanorum rex, sive ipsius antecessores in
 abbacia Sancti Maximini habuisse noscuntur, præ-
 decessori tuo bonæ recordationis Alberoni et per
 eum Treverensi Ecclesiæ ab eodem Conrado collatum
 seu restitutum est quemadmodum in ejusdem
 regis scripto de restitutione et confirmatione ratio-
 nabiliter continetur, tibi tuisque successoribus confir-
 mamus. Pacem quoque atque concordiam sive
 transactionem quæ inter prædictum prædecessorem
 tuum et nobilem viram Henricum Namurcensem
 comitem in præsentia memorati regis per char-
 rissimum filium nostrum Bernardum Clarevallensem
 abbatem et principes Teutonicæ regni rationali
 providentia, sicut inferius continetur, facta est, et
 ejusdem regis scripto firmata, ratam et inconvul-
 sam futuris temporibus permanere decernimus.
 Comes siquidem antedicto archiepiscopo per omnia
 satisfaciens ei fidelitatem iterato juravit, atque de
 prædicta abbacia eidem archiepiscopo omnem omni-
 nino ex ea calumniam refutavit; sic itaque ab arch-
 iepiscopo absolutionem impetravit, et excepto
 castro de Mandirscheid cum suis pertinentiis benefi-
 cium suum cum integritate recepit: juravit etiam
 idem comes quod Rodolfsberg neque reædificaret,
 neque aliquem reædificare juvaret. Quod si adver-
 sus ista præsumeret, et infra 18 septimanas congruam
 emendationem exhibere minime vellet, terram
 suam ita in manu archiepiscopi obligavit ut
 beneficiati deinceps beneficia sua ex illa terra ab
 archiepiscopo libere recipere atque tenerent.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat
 præfatam Ecclesiam temere perturbare aut ejus
 possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere, aut
 aliquibus vexationibus fatigare. Sed omnia integra
 conserventur, eorum pro quorum gubernatione et
 sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis
 profutura, salva in omnibus apostolicæ sedis aucto-
 ritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcu-
 larive persona, hanc nostræ constitutionis paginam
 sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo
 tertiove commonita, si non satisfactione congrua
 emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate
 careat, reamque se divino judicio existere de per-

petrâta iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius, Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Ymarus, Tusculanus episcopus

Ego Hugo, Ostiensis episcopus.

Ego Bb., presbyter cardinalis tituli Calixti.

Ego Hibalduus, presbyter card. tituli Sanctæ Præcedis.

Ego Oct., presbyter cardinalis tituli Sanctæ Cæciliæ.

Ego Manfredus, presbyter cardinalis tituli Sanctæ Savinæ.

Ego Cencius, presbyter cardinalis tituli in Lucina.

Ego Henricus, presbyter card. tituli Sanctorum Nerei et Achillei.

Ego Otto, diaconus card. Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Rodulfus, diaconus card. Sanctæ Lucie in Septa solis.

Ego Gregorius, diaconus card. Sancti Angeli.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu.

Ego Jacintus, diaconus card. Sanctæ Mariæ in Cosuedin.

Ego Joannes, diaconus card. Sanctorum Sergii et Bacchi.

Ego Gerardus, sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconus card.

Datum Signæ, per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, vi Kal. Junii, indictione xv, Incarnationis Dominicæ anno 1152, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno viii.

DIX.

Privilegium pro monasterio Hemmeradiensi.

(Anno 1152, Maii 27.)

[HONTÆM, *Hist. Trevir. diplom.* I, 563.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis RANDOLFO abbati de Claustro ejusquefratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Effectum justa postulantis indulgere, et vigor æquitatis et ordo exigit rationis, præsertim, quando potentium voluntatem et pietas adjuvat, et veritas non relinquit. Idecirco, dilecti in Domino filii, vestris justis petitionibus benigne concurrentes assensu, præfatam ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrociniocommunimus: statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessionepontificum, largitione regum vel principum,

oblacione fidelium seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda: Locum qui Claustum dicitur, in quo ipsum monasterium situm est, cum pertinentiis suis. Grangiam, quæ dicitur Winterbach, Bellum-campum, Hemmerrod, Valles, grangiam, quæ vocatur Hart, sitam in territorio curtis Altreie; terram ad tria aratra, quam a Conone de Maleberg in Rodesbusch rationabiliter acquisiistis, consentiente nobili viro [comite] Henrico de Luzeleburgh; terram quæ Molbach appellatur; vineas quas habetis in territorio Witliche, Novient, Maranch et Kestene, vineas item quas habetis Kemetham, Cavernam et Ludenesdorph. Usuaria quæ habetis in territorio villæ Cordulæ; piscationem scilicet in aqua Kile usque in Mosellam, et usuaria in silvis et pascuis, etc. Usuaria quæ habetis in silva quæ dicitur S. Simeonis, quæ a bonæ memoriæ Fulmaro quondam præposito Sancti Simeonis et fratribus ejus aliisque possessoribus ejusdem silvæ rationabiliter acquisiistis. Usuaria quæ habetis in utroque Lidiche [superiore et inferiore] in silvis et pascuis. Usuaria curtis Witliche et curtis Altreie in silvis et pascuis; et piscationem aquæ Lesere et domum, quam habetis in civitate Trevirensi juxta capellam Sancti Sulpii, cum parte horti eidem domui adjacentis. Sane laborum vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimento vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas præsumat exigere, illis solis exceptis, de quibus annum censum reddere spontanea voluntate per manum venerabilium fratrum nostrorum bonæ memoriæ Alberonis quondam archiepiscopi, Illini successoris ejus et ecclesiæ Trevirensis constituistis: de grangia scilicet Winterbach pro universis quæ decimari debent, clerico sex nummos, laico sex maldera siliginis; de grangia Hemmerrod clericum sex nummos. Pro universis quæ habetis in territorio curtis Witliche, et decimari debent, clerico unum malderum siliginis, et aliud avenæ; illi vero, qui duas partes decimationis habet, duodecim nummos. De omnibus quæ habetis in territorio Noviant et Maranch, clerico sex nummos. De vineis quas habetis in Kestene, clerico duodecim nummos. De vineis quas habetis Kemetam, clericum duodecim nummos. De vineis quas habetis Ludenesdorph, clericum quatuor nummos, et laico octo.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed inconcussa omnia et integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire temere tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi præ-

sumptionem suam congrua satisfactione correre-
rit, potestatis honorisque sui dignitate careat, ream-
que se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum actionis bonæ percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Inarus Tusulanus episcopus.

Ego Hugo Ostiensis episcopus.

Ego GG. presbyter card. tituli Calixti

Ego Huhaldus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Præcedis.

Ego Octavianus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Cæciliæ.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tituli S. Sabinae.

Ego Cencius presbyter card. in Lucina.

Ego Henricus presbyter cardinalis titulo SS. Nerei et Achillei.

Ego Johannes presbyter cardinalis tituli Equitii.

Ego Otto diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Radulphus diaconus cardinalis Sanctæ Lucie in Septa solis.

Ego Gregorius diaconus card. S. Angeli.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu.

Ego Hyacinthus diaconus card. Sanctæ Mariæ in Cosmedin.

Ego Joannes diaconus cardinalis SS. Sergii et Bacchi.

Datum Signæ per manum Bosonis S. R. E. scriptoris, vi Kalend. Junii, indict. xv, incarnationis Domini 1152, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno viii.

DX.

Privilegium pro monasterio Wadegozingensi.

(Anno 1152, Maii 27.)

[HOTTREU, *Hist. Trevir. diplom.* I, 564.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis (120) WALFRAMO abbati ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Wadegozingen, ejusque fratribus, tam presentibus quam futuris, canonicam vitam professis.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut ro-

(120) Exstat etiamnum ejus in Archivis archiepiscopalis chirographum, quo Adalberoni archiep. obedientiam promisit Walframus; in qua et posteri hodieque antistiti Treverico subjecti permanent.

(121) Jacet memorosa regione, non procul a Sara femine, duobus millibus passuum supra Sara Ludovicum, in confinibus Lotharingæ, recessu non injucundo, fere ad viam militarem, qua Triboci a

bur sacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus benignè concurrentes assensu, præfatam ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti patrocinio communimus. In primis siquidem statuentes ut ordo canonicus, qui secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam ibi auctoritate Domino institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter conservetur; præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus vocabulis adnotanda: Allodium, quod vocatur Wadegozingen (121), in quo ipsa ecclesia sita est, quod nobilis mulier Gisela, relicta comitis Friderici de Saarbrücken, consentiente Simone filio suo; in ministerialibus solis exceptis, cum dominicalibus suis, mansionariis cum mansis, omniique ipsorum justitia, mancipiis utriusque sexus, agris, silvis, pratis, pascuis, cultis et incultis, aquis aquarumve decursibus, molendinis, piscationibus, omnique jure suo, quod in eodem loco habebat, ita liberum vobis absolutumque concessit, ut nec advocatiam, nec quidquam juris alve domini, præter ministeriales, sibi aut suorum hæredum alicui reservaverit. Allodium interjacens ante dicto allodio quod emistis a Conone ac filiis ejus novem talentis; in Wilre allodium quod fuit Guntrauni et fratris ejus, nec non Alberonis, in silvis scilicet et agris; in Habechesthal, allodium quod fuit Herbonis, et allodium juxta positum in Bradebach, emptum a Stephano decem talentis; in K'nderbura allodium quod fuit Gervalii, et hæredum ipsius Giseberti et fratrum ejus; in Onesheim allodium quod fuit nobilis viri comitis Friderici, Reneri, Beronis et Ditbmari; in Escheringa allodium quod fuit ejusdem Ditbmari, et alia quæ ibidem habetis; in Wopenswilre allodium quod fuit Udonis, ac fratrum ipsius, atque sororis; allodium quod fuit Roricæ et Hadelugis; in Burgalba (122) allodium quod fuit comitis Sieberti, in aquis, silvis et pratis; in Sulzasa in episcopatu Wormatiensi allodium quod fuit Henrici et Hirzeche uxoris ejus, atque alios agros quos ibidem habetis; in proxima villa Hetdenetheim allodium quod fuit Burchardi; agros et vineas quæ habetis in Lambeleshim; in civitate Trevirensi curiam, domum (123) et vineam contiguam, atque

Treviris adentur.
(122) Sitam in platea Textorum.
(123) Illius procul dubio, de quo Henricus IV imp. in diplomate de anno 1080. Possidebant quippe comites, præter officium, etiam allodialia, ex liberalitate imperatorum, acquisita formula solemnî: *In proprium tradidimus.* Struv. *De allod. imp.*, §§ 9 et 53. Hinc successu temporis integri comitatus

alias vineas quas ibidem habetis; in Heseningen mansum unum, et Leimam, quam habetis ab ecclesia de Herbodesheim, sub censu septem solidorum eidem ecclesie a vobis vestrisque successoribus annis singulis persolvendo. Ad hæc omnem illam libertatem quam bonæ memoriæ Adalbero quondam Trevirensis archiepiscopus volis, et per vos ecclesie vestræ concessit, nos etiam auctoritate apostolica confirmamus, et futuris temporibus illibata manere decernimus, ut videlicet advocatiam ejusdem loci nemo prorsus occupare præsumat, sed tantum Trevirensis archiepiscopus, qui pro tempore fuerit, advocatus vester existat, qui tamen nihil de rebus ecclesie vestræ in usus suos inflectet, nec a quibus eam molestiis aut exactionibus fatigabit, sed in ejus tantum obedientiam humiliter persistentis, et nulli eorum episcopo, nulli omnino sub archiepiscopo Trevirensi personæ, eritis aliquando subjecti, nec ei pro eo, quod ecclesia vestra parochialis est, obedientiam, censum, aut aliquod servitium cogemini exhibere, sex denariis tantum exceptis, quos ecclesie Beati Petri Trevirensis annis singulis debetis exsolvere. Adjicimus etiam, ut juxta prænominati archiepiscopi concessionem prædicandi, baptizandi et sepeliendi eos, qui se in ecclesia vestra sepeliri spontanea voluntate deliberaverint, nisi excommunicati fuerint, aut interdicti, potestatem liberam habeatis, salva matricis Ecclesie justitia. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Deum et beati Augustini Regulam præviderint eligendum, electus autem Trevirensi archiepiscopo præsentetur, animarum curam et benedictionis gratiam ab eo, si fuerit idoneus, recepturus. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus omnino a vobis decimas præsumat exigere.

Decernimus ergo ut nulli hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed inconcussa omnia et illibata servantur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cogoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat,

facti allodiales. De vicino comitatu Sarwerdensi id affirmat Godefridus IV, *Cons. Harburg.* 37, et scriptum Nassovigum contra ducem Lotharingæ de anno

A atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum actionis bonæ percipiant et apud supremum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesie episcopus subscripsi.

Ego Imarus Tusculan. episcopus subs.

Ego Hugo Ostiensis episcopus subs.

Ego Bb. presbyter cardinalis tituli Calixti subscripsi.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis tituli S. Præxedis subs.

B Ego Manfredus presbyter cardinalis tituli S. Savinæ subs.

Ego Oct. presbyter cardinalis tituli Sanctæ Cæcilie subs.

Ego Censius presbyter cardinalis tituli in Lucina subs.

Ego Joannes presbyter cardinalis tituli Equitii subs.

Ego Henricus presbyter card. tituli SS. Nerei et Achillæ subs.

Ego Otto diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum subs.

Ego Radulphus diaconus card. Sanctæ Lucie in Septa solis subs.

C Ego Gregorius S. Angeli diaconus cardinalis subs.

Ego Guido diaconus card. Sanctæ Mariæ in Porticu subs.

Ego Jacintus diaconus card. Sanctæ Mariæ in Cœmedin subs.

Ego Joannes diaconus card. SS. Sergii et Bacchi subs.

Datum Signæ [Signæ] per manum Bosonis, sanctæ Romanæ Ecclesie scriptoris, vi Kalend. Junii, indict. xv, Incarnationis Dominicæ anno 1152, pontificatus vero domni Eugenii PP. III anno viii.

DXI.

Privilegium pro abbacia Springirsbacensi.

(Anno 1152, Maii 28.)

[GUNTNER, *Cod. diplom. Rheno-Mosell.* I, 338.]

D EUGENIUS tertius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio Springirsbacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanto religiosi viri terrenis omissis cœlestium desiderio amplius inarlescunt, tanto nos, quibus licet minus idoneis universalis Ecclesie cura commissa est, eorum quieti diligentius debemus impendere, et quidquid fuerit per quod a suo proposito videantur disturbari auctoritate apostolica remove. Idcirco, dilecte in Domino filii, venerabilis fratris nostri Hillini Treverensis archiepiscopi precibus inclinati, et tuæ ac successorum tuorum quieti

1664, apud Gastellium cap. 31, p. 261. seqq. Burgoldens. *ad Inst. Pacis* disc. 31, p. 501. Vid. Ludolf *Symphor.* 1, p. 1495.

pro debito nostri officii providere volentes, præsentium auctoritate statuimus, ut Ecclesiæ tuæ abbas qui pro tempore fuerit curam ecclesiæ de Keymetha per manum tantum archiepiscopi Trevirensis accipiat; archidiaconus autem nihil parochialis juris ibi requirat et nullam ibidem exactionem exerceat salvo nimirum consensu qui quarto anno ei antiquo jure debet exsolvi. Præterea confirmamus tibi et Ecclesiæ tuæ per te allodium situm inter rivum Helze et rivum Lisere in vineis, agris, pratis, silvis cultis et incultis quod Sigefridus de Hifenburch et uxor ejus Justina Ecclesiæ tuæ rationabiliter tradiderunt. Nulli ergo hominum liceat huic nostræ paginæ vigorem infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Signiæ, v Kal. Junii.

DXII.

Bulla qua controversia antea agitata ab abbatisa monasterii Brixiani Sanctæ Julię contra episcopum Cremonensem propter ecclesiam de Cicognaria coram episcopo Regiense, demum dirimitur.

(Anno 1152, Jun. 9.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, V, 1029.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectæ in Christo filiæ RICHILDÆ abbatissæ monasterii Sanctæ Julię, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad hoc in sede justitiæ, disponente Domino, aliis præsidemus, ut singulis Ecclesiis et personis ecclesiasticis sua jura servantes, si qua inter ipsas fuerit orta dissensio, sine debito terminemus. Controversiam igitur quæ inter te et venerabilem fratrem nostrum Obertum Cremonensem episcopum super ecclesia de Cicognaria versabatur, ad petitionem ejusdem episcopi venerabili fratri nostro A. Regino episcopo commisimus terminandam. Qui utraque parte in præsentia sua constituta, et allegationibus ac rationibus hinc inde diligenter auditis et cognitis, multorum sapientum consilio requisito, talem super eadem controversia sententiam promulgavit, ut videlicet homines de quatuor villis, scilicet Casali, Villa Ravennensium, Gurgo, et Scurolo, qui antiquitus consueverunt venire ad ecclesiam de Cicognaria, sicut ex prolatione testium utriusque partis præcepimus, decreto veniant, et spiritualia ab ea accipiant. De ecclesia vero de Cicognaria ita dicimus. Quatenus abbatissa sacerdotem eligat, et ibi ponat, ita tamen quod episcopo repræsentet, et ab eo curam animarum accipiat; quartam vero partem decimarum, sicut hactenus ecclesia de Cicognaria tenuit, ita decreto teneat. Chrisma, oleum sanctum a plebe Casalis Majoris recipiat. Ad Capitulum et Letaniam eat. Publicos pœnitentiales illuc ad pœnitentiam recipiendam deducat. Temporalem administrationem abbatissæ adjudicamus. Ecclesiam vero quæ ad læsionem

veteris ecclesiæ contra auctoritatem noviter constructam cognovimus, ad evitandum etiam futurum scandalum, eam removendam esse censemus. Sententiam domni Ariberti de ecclesiis de Calvatore atque Adiani, minime retractamus. A qua sententia prædictus frater noster Obertus Cremonensis episcopus ad nostram sententiam appellavit. Utraque igitur parte in nostra præsentia constituta, et allegationibus ac rationibus viva voce nobis coram propositis et actis, allegationes et attestaciones utriusque partis continentibus nobis a memorato fratre nostro Regino episcopo sub suo sigillo transmissis, diligenter inspectis, et sapius a nobis relectis, cognovimus sententiam ipsam in maxima sui parte contra privilegia sedis apostolicæ, monasterio Sanctæ Julię indulta, fuisse prolatam. In privilegio namque Pauli papæ ita inter cætera legimus: « Igitur quia postulastis a nobis, quatenus venerabile monasterium Domini Salvatoris nostri Jesu Christi, situm infra civitatem Brixiam, quod noviter fundare visa est Ansa excellentissima regina, privilegiis sedis apostolicæ infulis decoretur, concordantibus nobis reverentissimis episcopis nostris, ex communi assensu statuere decrevimus, ut præfatum monasterium Domini Salvatoris, cunctaque monasteria cum univrsis basilicis ad se pertinentibus, quæ a piissima Ansa jure constructa esse noscuntur, apostolicæ sedis privilegii, cui Deo auctore deservimus infulis decoretur. » Et infra: « De cujus insuper monasterii uniuscujusque abbatissæ consecratione sanciri communiter decrevimus, ut sibi liceat a quocunque et de quacunque civitate voluerit, episcopo consecrari. Cujuscunque vero ordinis clerici ejusdem abbatissæ rogatu similiter a quocunque, et de quacunque civitate voluerit, episcopo expectantur vel conserventur. Quibus etiam licentiam concordæ institutione concessimus, chrisma tempore baptismatis, et oleum ad exercenda divina mysteria, seu cujuscunque specialis negotii subsidium, a quocunque episcopo, cum res exigit, apostolica largitione percipere. » Et in privilegii prædicti serie sic invenimus: « Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium, sive basilicarum, ordinationes abbatissæ, vel monacharum, seu clericorum vestrorum, qui ad sacros fuerint ordines promovendi, seu quidquid ad sacrum ministerium pertinet, a quibuscunque malueritis, catholicis suscipiatis episcopis. » Quod igitur in prædicta sententia contra apostolicæ sedis privilegia continetur, ad normam rectitudinis revocare volentes, sicut superius diximus, privilegiis diligenter inspectis et allegationibus utriusque partis sæpe ac plene auditis et cognitis, et attestacionibus crebro perlectis, communicato fratrum nostrorum consilio judicavimus, ut in ecclesia de Cicognaria juxta privilegiorum tenorem per te presbyter eligatur, et ibidem ponatur. Chrisma quoque, oleum sanctum, et cætera spiritualia idem presbyter tam in

se quam in sibi subditis, a quocunque voluerit A episcopo catholico, et gratiam apostolicæ sedis habenti, suscipiet. Plebi vero de Casali Majore in nullo subiacebit. Omnes homines de quatuor villis, Casali videlicet, Villa Ravanensium, Gurgo, et Villa de Scurois, excepto Banno, et Lombarello, et familia Camparelli, Lupuli, atque Alberti Ferrarii, ad prædictam ecclesiam de Cicognaria tam vivi quam etiam mortui pro percipiendis cunctis spiritualibus vadant. De villa autem de Barcello, Stephano de Aggere, Modeleua, et Osberti, et Doctore, et Barbalongi, et quatuor Casæ de Barcello, et Petrus abbas et cognata sua, in eadem ecclesia de Cicognaria sepelientur. Pro cæteris vero divinis tam ipsi, quam cæteri ejusdem villæ homines, ad ecclesiam de Fossa Capraria percipiendis ibunt. B Ecclesia de Cicognaria decimarum quartam partem, sicut hactenus tenuit, semper possideat. Edificium etiam sub ecclesiæ nomine contra sacros canones, et novi operis denuntiationem, infra parochiam de Cicognaria, in veteris ecclesiæ damnatum constructum, destruendum penitus iudicavimus. Si vero necessitas hominum villæ de Barcello exegerit, inter eandem villam et Fossam Caprariam extra parochiam de Cicognaria Cremonensem episcopum ecclesiam edificare permittimus. Ne igitur

(123) Laudatur in hisce tabulis bulla Pauli I pontificis, a Margarino evulgata tom. II Bullar. Casinens. constitut. 9, cui imputantur primordia exemptionis parthenonis Brixiani. Sed, ut jam libere fassus sum in Dissertatione LXXIV, quoties mihi occurrunt tam antiquæ libertatis sive immunitatis privilegia, hæreo et vestigio, et insidias veritus, quid certi statuum non habeo. Mihi in ea Pauli I bulla notæ chronologicæ tenebras creant. Nempe dicitur: « Data VII Kalendas Novembris, imperante domno Augusto Constantino a Deo coronato magno imperatore, anno XXIII, sed et Leone imperatore filio ejus, anno X, indictione prima, hoc est anno Christi 762, si a Septembri indictio nova deducta est, aut anno 763, si eadem a Kalendis Januariis exordium sumpsit. Labbeus, tom. VI Concilior., pag. 1689, ejusdem Pauli I litteras profert, scriptas « Nonis Februarii, imperante domno piissimo Augusto Constantino a Deo coronato magno imperatore, anno XI, et post consulatum ejus anno XX (sive XIX), sed et Leone imperatore ejus filio anno VII, indictione XII. » Est et altera ejusdem Pauli I papæ bulla apud Labbeum, cui D subscribere complures tum episcopi, tum cardinales sanctæ Romanæ Ecclesiæ. « Data IV Nonas Junii, imperante domno Constantino Augusto a Deo coronato magno imperatore, anno XXI, ex quo cum patre regnare cepit, et post consulatum ejus anno XXI, indictione XIV. » Lector, quæso, acta hæc, sive hasce notas componat cum monumento Brixiano, atque decernat an rite omnia pergant. Sed fortasse Margarini, in aliis parum accuratus, ne hic quidem pergamenam rite descripserit. Unum tamen superest, quod me magis dubium hac in re efficit. Nimirum Pauli I privilegio subscribunt Apollinaris, Otto, Julianus, Felix, et alter Felix, episcopi omnes e provincia fortassis Aquileiensi, cum sint ii ipsi qui privilegio subscribunt Signalti patriarchæ, edito in eodem Bullario Casinensi, et dato, ut ibi legitur, « anno Desiderii regis XVI et Adalgis XIV, indictione XII, tertio Idus Octobris, » hoc est anno Christi 772, vel 773, quanquam ne

A parochiarum fiat confusio, præsentî decreto, apostolicæ sedis auctoritate, statuimus ut quicunque de supradictis parochiis de una ad aliam domicilium suum transtulerit, ab illa ecclesia omnia divina percipiat, ad cujus parochiam domicilium transtulisse constiterit. Nulli ergo omnino hominum liceat hujus nostræ diffinitionis paginam temerario ausu infringere, seu quibuslibet molestiis perturbare. Si quis igitur in futurum adversus ista præsumperit, secundo tertiove commonitus, nisi in præsumptione sua digna satisfactione correxerit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus incurrat, atque in æterno examine districtæ ultioni subiaceat.

Datum Signiæ, v Idus Junii, indictione XV (123*).

Locus sigilli † appensi deperdit.

DXIII.

Confirmatio advocatiæ abbatiæ de Alata inferiore ad episcopum Bambergensem ab imperio translata.

(Anno 1152, Jun. 15.)

[Monumenta Boica, XI, 168.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri EBERHARDO Babenbergensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quæ a regibus vel aliis catholicis principibus devotionis intuitu et rationabili providentia legitime

ista quidem notæ omnis vitii expertes dicenda sint. Nescio an iis temporibus in usu esset (quod sæculo præcipue duodecimo usurpatum fuit) ut bullis C ejusmodi subscriberent episcopi. Attamen id statui, ut lubet: certe mos fuit ut ad Romani pontificis decreta accederet subscriptio episcoporum Romanæ provinciæ, et cardinalium. Cur ergo hic episcopi alienæ provinciæ se ingerunt? Qui Romæ illi simul versantur, iidemque numero, qui decem post annos Signalti patriarchæ tabulas pro eodem Brixiano parthenone emissas confirmant? Insuper qui verbis plane iisdem utriusque chartæ subscribunt? Episcopus autem illos Aquileiensi provincie ego tribui, sed tantummodo divitiarum: nunc aio, nullum mihi eorum vestigium usquam occurrere, quanquam Signaltus scribat se privilegium illud concedere, « concordantibus nobis reverentissimis episcopis nostris: » et Paulus papa itidem affirmet se id fecisse, « concordantibus nobis reverentissimis coepiscopis nostris. » Nam quod Mabillonius in Annalib. Benedictinis ad annum 772, « Apollinarem Regiensem, Juliaum Placentinum » chartæ illi subscripsisse dixit, divinando dixit. Et quid rei erat Regiensi et Placentino episcopis cum patriarcha Aquileiensi? Denique petendum superest cur a Sigualdo patriarcha impetratum est privilegium illud, cui nihil juris erat in Brixianam diocesim; et non potius a Mediolanensi archiepiscopo, cui supererat Brixiana diocesis, aut ab aliis archiepiscopis, in quorum provincia sita erant alia templa ac monasteria, Brixiano asceterio addicta. Utinque tamen sit, e tabulis nuper a me prolatis didicimus anno 1152 probatum fuisse Romæ privilegium Pauli I papæ, tanquam legitimum monumentum, nullumque memorari jus relictum Cremonensi episcopo in ecclesiam Cicognariæ: quod profecto cum decretis Claromontani concilii, aliisque litteris pontificiis consentire minime videtur. Cæterum etiam post illa tempora multorum episcoporum jura viguisse deprehenduntur in monasteria et monachos, ac præcipue Mediolani

sunt, in sua volumus stabilitate subsistere, et ut futuris firmiter observentur temporibus, confirmationis nostræ munimine roborare. Proinde, dilecte in Domino frater, rationabilibus tuis postulationibus gratum impertientes assensum, investituram et advocatiam abbatiæ de Altafra quæ regis dignitati competebant, et ea quæ fisco regio ex eadem abbatiæ annuatim solvebantur, prædecessoribus tuis ablata, et nunc a charissimo filio nostro Friderico Romanorum rege, tibi et per te tuæ Ecclesiæ restituta favoris nostri assertionem firmamus, et ratam atque inconvulsam perpetuis temporibus manere decernimus, ita tamen, ut jura et stipendia ejusdem abbatiæ, abbati et monachis debita, omni tempore inminuta et illibata permaneant, salvo jure Pataviensis episcopi. Nulli igitur omnino hominum fas sit præfatorum restitutionem temerario ausu infringere, seu modis quibuslibet perturbare. Quæcunque igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona id attentare præsumperit, secundo tertiove communita, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus incurrat, et excommunicationis vinculo subjaceat.

Signæ, xvii Kal. Julii.

DXIV.

Ad Henricum Eduensem episcopum. — Ut vocatus ad Godefridum episcopum Lingonensem accedat, de damnis monasterio Vizeliacensi illatis rationem reddiurus.

(Anno 1152, Jun. 20.)

[Mansi, Concil., XXI., 659.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, Eduensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Opera quæ de persona tua, et his qui per omnia tuis præceptionibus acquiescunt, post discessum tuum a nobis ad nostram audientiam pervenerunt, fidem nobis faciunt illorum verborum, quæ, dum apud nos morari faceres, de ore tuo audivimus processisse: quia scilicet malebas ut Vizeliacense monasterium omnino destrueretur, quam tuæ non debeat jussioni parere. Dilecti siquidem filii nostri Pontii abbatis ipsius loci nuper est ad nos transmissa conquestio: quod postquam a sede apostolica discessisti, eum et commissam sibi ecclesiam, tam per te, quam per tuos multipliciter aggravasti, quosæque potes in damnum et perturbationem ejus accedis. Frater etiam tuus ad suggestionem tuam in ecclesiam et bona ejus damnabili præsumptione grassatur. Homines suos de more orationis causa ire ad monasterium non permittit, homines monasterii capit et deprædatur: et quidam eorum qui sub ipsius ditone consistunt, in tantæ præsumptionis audaciam prorumpunt, ut in ipsos etiam monachos violentas manus injicere non dubitaverint. Præterea Nivernensem comitem ita in ejusdem ecclesiæ persecutionem diceris accendisse, ut sub tantorum concussionem ventorum præfati filio nostro et ejus fratribus vix ibi quietis locus ad divinum re-

maneat famulatum. Sane quia hæc tam gravia sunt, ut nec impunita debeant, nec irrequisita dimitti, cognitionem eorum venerabili fratri nostro Godefrido Lingonensi episcopo duximus committendam. Præsentium itaque tibi auctoritate præcipimus, quatenus cum ab eo fueris evocatus, præsentiam tuam ei exhibeas, inquisitioni ejus plenam rationem de his omnibus redditurus. Illos autem parochianos tuos, quos in aliquem monachorum, aut clericorum ipsius monasterii violentas manus injecisse constitit, congregato cœtu ecclesiæ, publice candelis accensis, excommunicatos annunties, et donec pro tanto excessu satisfacturi apostolico se conspectui cum tuis litteris repræsentent, per totam tuam diocesim sicut excommunicatos factas evitari. De cætero tota sollicitudine præcave, ne antefato filio nostro aut ecclesiæ, aut ejus fratribus, sive per te, vel submissam personam, aliquam molestiam irrogare præsumas. Alioquin tam in personam quam ecclesiam tuam auctore Domino taliter vindicabimus, ut omnibus qui audierint aperte detur intelligi quam grave sit ea velle per tyrannidem occupare, quæ canonico tantum debeant alicui judicio provenire.

Datum Signæ, xii Kal. Julii.

DXV.

Bulla pro Sancto Joanne Senonensi.

(Anno 1152, Jun. 21.)

[Gall. Christ. nov., Instr. XII., 40.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, Fulconi abbati ecclesiæ B. Joannis Evangelistæ, quæ juxta muros Senonensis civitatis sita est, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties a nobis petitur quod religioni, etc. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam Beati Georgii de Matriolis, ecclesiam Beati Sulpicii de Viciniis cum omnibus appendiciis earum, ecclesiam Beatæ Mariæ de Sosiaco, ecclesiam Beati Petri de Carris, ecclesiam Beati Sulpicii de Nibella, ecclesiam Beatæ Mariæ de Vois, ecclesiam Beati Martini de Capriaco, ecclesiam Beati Stephani de Castro-Renardi, ecclesiam Beatæ Genovefæ, ecclesiam Beati Georgii de Vico-novo, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Monte-Argio, ecclesiam Sancti Leonis in suburbio Senonensi, ecclesiam Beatæ Mariæ de Gresso, ecclesiam Beati Martini de Noem cum omnibus earum appendiciis, ex dono Senonensis capituli ecclesiam Sancti Salvatoris; in Meldensi episcopatu ecclesiam de Percio et capellam de Meraldo cum omnibus earum appendiciis; in Aurelianensi parochia ecclesiam Beatæ Mariæ quæ nuncupatur inter murum et fossatum cum omnibus pertinentiis suis, annuos quoque redditus singularum præbenarum decedentium canonicorum Senonensis Ecclesiæ, quemadmodum a communi capitulo ejusdem ecclesiæ vobis rationabili prudentia collati et scripti sui pagina confirmati sunt, favoris nostri auctori te confirmamus. Decernimus ergo, etc.

Ego Eugenius Ecclesiæ Catholicæ episcopus

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Hugo Ostiensis episcopus.

Ego Otho diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Gregorius cardinalis Sancti Viti, etc.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu.

Ego Hyacinthus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedim.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis Sanctæ Prædix.

Ego Aribertus presbyter cardinalis Sanctæ Anastasiæ.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli Pastoris.

Ego Octavianus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Cæcilie.

Ego Gerardus presbyter cardinalis Sancti Stephani in Cœlio monte.

Datum Signiæ per manum Hugonis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris undecimo Kalendas Julii, iudict. xv, anno Incarnationis Dominicæ 1152, pontificatus domni nostri Eugenii papæ III anno viii.

DXVI.

Ad omnes fide.es.

(Anno 1152, Jun. 22.)

[MANNIQUE, *Annal. Cister.* II, 117.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, cunctis fidelibus, ad quos præsentis litteras pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

. . . . Quapropter vos per hæc apostolica scripta rogamus, monemus et exhortamur in Domino, ut viriliter accingamini ad bellum contra infideles inimicos Crucis christi, nec dubitetis ire cum uobili viro Raymundo Barchinonensi comite, etc.

Datum Signiæ, decimo Kalendas Julii.

DXVII.

Rescriptum Sylvestro electo monasterii S. Augustini Cantuariensis.

(Anno 1152.)

[TWISDEN, *Hist. Angl. Script.*, II, 1813.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SYLVESTRO electo abbati monasterii S. Augustini Cantuariæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Laboribus et expensis commissi tibi monasterii tanquam specialis domus nostræ paterno affectu compatimur, et quia causa tua sicut speravimus nondum habuit complementum, nobis plurimum displicet, et graviter ferimus. Quod autem nuntium tuum apud nos tam diu detinuimus, turbatio terræ et sinistri rumores quos de partibus illis nuper accepimus non alia causa ad id faciendum coegit. Ut autem negotium tuum, sine tarditate optatum sortiatur effectum, venerabili fratri nostro Theobaldo Cantuariensi archiepiscopo apostolica scripta mandavimus, quatenus si absque sui periculo poterit, ad monasterium tuum, quemadmodum in tuis privilegiis continetur accedat, et te omni appellatione et

A occasione sepositis in abbatem ipsius loci, præsentem Spiritus sancti gratia, benedicat. Obedientiæ vero professionem, si a te forte exigerit, nolumus ut ei exhibeas; si vero, quod non credimus, idem frater noster, juxta mandati nostri tenorem, ad monasterium tuum accedere et tibi benedictionis munus conferre noluerit, nostræ voluntatis est ut hoc æquanimiter sufferas, quoniam postquam ipsius monasterii administrationem per nostræ confirmationis auctoritatem canonicè obtinuisti, pro subtractione benedictionis illius non minorem potestatem super animas commissi tibi gregis habebis.

Datum Signiæ, etc.

DXVIII.

Ad Theobaldum archiepiscopum Cantuariensem. — Ut [Silvestrum] electum monasterii S. Augustini dedit.

(Anno 1152.)

[*Ibid.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri THEOBALDO Cantuariensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam electum monasterii Beati Augustini ad tuam fraternitatem benedicendum remisimus, non de justitia, sed de benignitate seculis apostolicæ fecimus, tu vero affectum et benignitatem quam erga personam tuam et honorem commissæ tibi ecclesiæ gerimus attendere seu cognoscere, sicut dignum non videris, cum ipsi electo juxta mandatam nostram benedictionis gratiam conferre quadam dissimulatione nolueris, imo, et ejus monasterium in eadem causa inutiliter fatigare et plurimum gravare dignosceris. Quia igitur commissi nobis officii cura constringimur pro universarum Ecclesiarum statu satagere, et earum quieti et tranquillitati quantum cum Deo possumus salubriter providere: per præsentia tibi scripta mandamus, quatenus si absque tui periculo poteris ad locum ipsum, quemadmodum in eorum privilegiis continetur, accedas, et prædictum electum omni appellatione et occasione seposita, in abbatem ipsius monasterii, præeunte Spiritus sancti gratia, benedicas.

Dat. etc.

DXIX.

Ad conventum S. Augustini Cantuariensis. — Ut Sylvestro abbati obediant, etiamsi archiepiscopus deditare eum noluerit.

(Anno 1152.)

[*Ibid.*]

EUGENIUS episcopus conventui S. Augustini Cantuariæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod causa electi vestri optatum nondum habuit complementum, pro turbatione quæ in nostris partibus nuper emersit, non propter nostram negligentiam accidit. Nos siquidem vos et locum vestrum sincera in Domino charitate diligimus, et justitiam vestram vobis integre custodiri volumus, ac servari. Inde est quod venerabili fratri nostro Theobaldo Cantuariensi archiepiscopo per apostolica nuper

scripta mandavimus, quatenus si absque sui periculo poterit, ad monasterium vestrum, quemadmodum in vestris privilegiis continetur, accedat, et electo vestro benedictionis munus, omni appellatione et occasione sepositis, conferat. Quod si forte, quod non credimus, effectui mancipare noluerit, præsentium vobis auctoritate mandamus ut ob hoc eidem electo non minus debitam obedientiam et reverentiam faciatis. Nolumus enim eum minus auctoritatis habere, quam si ab eodem fratre nostro benedictionis gratiam consecutus fuisset

Dat. Signiæ, etc.

DXX.

Ad Moysem Ravennatem archiepiscopum. — Ut Plantinum episcopum benigne habeat.

(Anno 1152, Jul. 28.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 666.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri M. Ravennati archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod venerabilis frater noster L. Placentius episcopus pro sedis apostolicæ obedientia et restitutione Ravennatis ecclesiæ immensis periculis sit expositus, fraternitas tua evidenter agnoscit. Dignum est igitur, ut in angustiis et vexationibus suis, quas pro ecclesia tua sustinere dignoscitur, fraternum ei solatium debeas exhibere. Ideoque per præsentia tibi scripta mandamus, monemus et exhortamur in Domino, ut eidem fratri nostro in suis necessitatibus debita benignitate provideas, et charitatis viscera sibi fraterna aperias: ne tu de nimia duritia reprehendi rationabiliter debeas, et eum ad tuam obedientiam se humiliasse contemnat.

Datum Signiæ, v Kal. August.

DXXI.

Ad Cistercienses. — Confirmatio constitutionum.

(Anno 1152, Aug. 1.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 669.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GOTUONIO Cisterciensi, ac cæteris fratribus ac monachis tam præsentibus quam futuris, regularem vitam et Cisterciensis ordinis statuta professis, in perpetuum.

Sacrosancta Romana Ecclesia sic in B. Petro apostolorum principe a Domino promissionem obtinuit quod universalis Ecclesiæ fundamentum existeret: et præceptum accepit, ut Christianæ fidei professores, in fide, religione, omnique sanctimonia confirmaret. Itaque universarum ecclesiarum profectibus sollicitam se semper exhibuit, et de instituendo, conservando et provehendo in omnibus ecclesiis cultu sacræ religionis fuit omni tempore studiosa: ut et ab ea, sicut a fonte, ad universos Ecclesiæ filios sit religio derivata, et quod ab aliis qui spiritus primitias acceperunt religiose ac salubriter institutum est, pereandem, immutabilem acceperit firmitatem. Inde est, dilecti in Domino filii, quod sacræ

A religionis vestræ opinione, tanquam odoriferi agri pleni cui benedixit Dominus, provocati, religiosis postulationibus vestris benignum impertimur assensum, et regulares institutiones vestras auctoritate apostolica confirmamus. In quibus sub certis capitulis, quæ inferius annexa sunt, decrevimus exprimenda.

Statuistis equidem inter vos, ne in alicujus antistitis diocesi ordinis vestri abbatia fundetur, donec ipse antistes decretum, quod inter ecclesias ordinis vestri ad custodiam disciplinæ firmatum est, ratum se habere promittat. Et ut in omnibus monasteriis de ordine vestro sicut in Cisterciensi ecclesia B. Benedicti Regula perpetuis temporibus observetur: et in lectionem ipsius nullus ordinis vestri professor præter simplicem et communem intelligentiam quemlibet alium sensum inducat, sed uniformiter et sicut quæque diffinita noscuntur, intelligatur ab omnibus et inviolabiliter observetur. Easdemque penitus observantias, eundem cantum, et eosdem libros, qui ad officium ecclesiasticum pertinent, per universas ecclesias vestri ordinis teneatis. Nec alia jura omnino Ecclesia, vel persona ordinis vestri, adversus communia ipsius ordinis instituta, privilegium a quolibet postulare audeat, vel obtentum quomodo libet retinere.

Ordinatum est etiam inter vos, ut omnes abbates de ordine vestro singulis annis ad generale capitulum Cisterciense, omni postposita occasione, conveniant: illis solis exceptis, quos a labore viæ infirmitas corporis retinuerit. Qui tamen idoneum nuntium delegare debebunt, per quem necessitas remotionis illorum valent capitulo nuntiari. Et illis item exceptis, qui in remotioribus partibus habitantes, sine gravi et evidenti difficultate se nequiverint capitulo præsentare. Qui nimirum eo termino venient qui eis in ipso fuerit capitulo constitutus. Præterea si aliqua controversia inter quoslibet abbates de ordine vestro emergerit, vel de aliquo illorum tam gravis culpa fuerit propalata ut suspensionem vel depositionem etiam mereatur: quidquid inde a capitulo fuerit canonice definitum, sine retractione aliqua observetur. Personam autem de aliquo ordine nulla ecclesiarum vestrarum sibi eligat in pastorem, prout nec vestri ordinis aliquam monasteriis aliis statuistis ordinari posse abbatem.

Hæc nimirum, dilectissimi filii, de multis institutionibus ordinis vestri excerpimus, et propriis curavimus capitulis designare. Quia vero singula quæ ad religionis profectum, et animarum salutem, regulariter ordinastis, præsentium abbreviationi nequiverunt annexi: nos cum his quæ præscripta sunt, omnia quæ continentur in charta vestra, quæ appellatur charitatis, et quæcunque inter vos religionis intuitu regulariter statuistis, auctoritate apostolica roboramus; et vobis vestrisque successoribus, et omnibus qui ordinem vestrum professi fuerint, inviolabiliter perpetuis temporibus decernimus observanda.

De cætero, quia propositum firmum habetis habitationis vestræ loca extra conversationem sæcularium eligendi, grangias vestras sicut et atria ecclesiarum a pravorum incursu ac violentia liberis et quietas fore statuimus, et ut nullus ibi hominem capere, spoljare, verberare, aut rapinam exercero præsumat, in virtute Spiritus sancti inhibemus. Sancientes etiam, ut propter communia interdicta terrarum, nulla ecclesiarum vestrarum a divinis compellatur officii abstinere, sed liceat omnibus de ordine vestro, excommunicatis et interdictis ejectis, clausis januis, submissa voce fratribus suis divina celebrare solemnia. Interdicimus item, ne aliqua omnino persona fratres ordinis vestri audeat ad sæcularia judicia provocare; sed si quisquam sibi adversus eos aliquid crediderit de jure competere, sub ecclesiastici judicis examine experiendi habeat facultatem. Decernimus ergo, ut nulli aliquando liceat his quæ in hac pagina ex auctoritate apostolorum principis confirmata et constituta sunt, ausu temerario contraire, ac nostræ hujus sanctionis vigorem aliqua præsumptione infringere. Si quis autem, etc.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episc. subsc. Ego, etc.

Datum Signiæ, per manum Bosonis S. R. E. scriptoris, Kal. Aug., ind. xv, Incarn. Dominicæ anno 1152, pontificatus vero D. Eugenii papæ III ann. viii.

DXLII

Ad capitulum Magdeburgense. — Ne saveant episcopo Cicensi Ecclesiæ Magdeburgensis invasori.

(Anno 1152, Aug. 1.)

[MARTEN., *Collect.*, II, 550.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, universo capitulo Magdeburgensis Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Pervenit ad aures nostras, quod post electionem, quam de persona dilecti filii nostri præpositi vestri omnes, præter septem, consilio religiosorum secundum Deum fecistis, Cicensis episcopus, neglecta sui ordinis honestate, contra justitiam et constitutionem sanctorum Patrum se in vestram Ecclesiam regio favore ingerere nisus sit et, sicut accepimus, ab ipso principe investituram illicite suscipere minime formidavit. Quod quam pravum et indignum sit, qui zelo rectitudinis utitur, non ignorat. Quia igitur pati nec possumus, nec debemus, quod libertas Ecclesiæ ancilletur, vigor ecclesiasticus confundatur, et sanctorum Patrum constitutiones irritentur, per præsentia vobis scripta mandamus atque præcipimus, quatenus si prædictus episcopus in Ecclesia vestra se ingerere attentaverit, ei assistere seu favere nullatenus præsumatis, sed ab eo tanquam ab invasore penitus caventis, scilicet quod qui aliter præsumpsit, officii sui et beneficii procul dubio facturam incurret.

Datum Signiæ, Kal. Augusti.

DXXLIII.

Ad episcopos Germaniæ. — Improbatur translationem episcopi Cicensis in Magdeburgensem archiepisopatium translatis.

(Anno 1152, Aug. 17.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 631.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus EBERARDO SALTZBERGENSI, ARTWICO BREMENSI, et HILDEMO TREVERENSI, archiepiscopis, EBERARDO BAMBERGENSI, HERMANNO CONSTANTINENSI, HENRICO RATISPONENSI, OTTONI FRISINGENSI, CONRADO PATAVIENSI, DANIELI PRAGENSI, ANSELMO HAMELBERGENSI, et BURCHARDO EISTETENSI, episcopis, salutem et apostolicam benedictionem.

Litteras quas pro causa Magdeburgensis Ecclesiæ vestra nobis prudentia delegavit, debita benignitate suscepimus. In lectione autem et cognitione earum, stupore nimio et admiratione repleti sumus, eo quod longe aliud in eis quam vobis ex officio pontificatus imminet, perspeximus contineri. Cum enim in Ecclesiæ vertice sitis ex divina providentia constituti, ut de medio ejus quæ fuerint nociva propellere, quæ utilia debeatis attento studio conservare, in causa ista, sicut ex suggestione litterarum vestrarum nobis innouit, non quod expedit Ecclesiæ Dei, quod sacrorum canonum sanctioni concordet, quod eum de celesti arbitrio approbetur, sed quod terrenis principibus placeat, attendistis. Et qui eorum animos a sua minus recta doctore debuistis intentione, atque ubi esset via Domini demonstrare: non persuasistis quod rectum est, nec statis meras pro domo Israël, quinimo *ipsis*, ut ait propheta, *parietem edificantibus, vos* (quod sine grandi animi rancore vix dicimus) *liniistis illum luto absque paleis* (Ezech. xiiii). Non ita sentiebat princeps apostolorum, qui ex fidei suæ confessione, ut totius Ecclesiæ fundamentum esset, accepit, sed communitibus sæculi filiis, et apostolis, si prædicarent in nomine Jesu mortis exterminium intentantibus, confusus de Domini virtute respondit: *Oportet obedire Deo magis quam hominibus* (Act. iii). Vos autem ne a terrenis videamini principibus dissentire, illi causæ favore vestrum imponditis, cui et ecclesiasticæ auctoritas constitutionis, et supernæ voluntatis examen pro certo creditur obviare.

Cum enim translationes episcoporum sine manifestæ utilitatis et necessitatis indicio, divinæ legis oraculum non permittat; cum etiam multo amplior, quam in aliis electionibus, cleri et populi eas debeat prævenire concordia: in faciendâ translatione de venerabili fratre nostro Guicmanno Cicensi episcopo, nihil horum est, sed solus favor principis expectatur: et nec inspecta necessitate illius ecclesiæ, nec considerata utilitate personæ, clero nolente, imo, ut dicitur, ex parte maxima reclamante, in Magdeburgensi eum ducitis Ecclesiæ supplantandum. Super quo, tanto amplius admiramur, quanto persona illa, cujus gravitatis sit atque scientiæ ab antea actis agnovimus, ac proinde quantum Ecclesiæ

illi sit utilis non penitus ignoramus. Quoniam igitur, quicumque temporalis auræ flatibus agitentur, nos in illius petrae soliditate fundati, quæ in fundamento meruit Ecclesiæ collocari: sicut non debemus, ita nec volumus omni vento circumferri doctrinæ, aut a sacrorum canonum rectitudine impulsu aliquo deviare: per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus causæ isti favorem ulterius non præstetis, et apud charissimum filium nostrum Fridericum, quem Deus hoc tempore pro servanda libertate Ecclesiæ in eminentiam regni evexit, efficere vestris exhortationibus studeatis ut et ipse a sua super hoc intentione desistat, et contra Deum, contra sacros canones, contra regis dignitatis officium, eidem causæ favorem ulterius non impendat; sed Ecclesiæ Magdeburgensi, sicut et aliis ecclesiis regni a Deo sibi commissi, liberam facultatem quem voluerint secundum Deum eligendi relinquat, et electionem ipsam postmodum favore suo, sicut decet majestatem regiam, prosequatur. Nos enim si quod de supradicto fratre nostro facere nititur videremus ratione fulciri, nec voluntati ejus, nec postulationi vestræ duceremus aliquatenus obviandum: contra Deum autem, et sacrorum canonum sanctiones nulli omnino petitioni possumus præbere consensum.

Datum Signiæ, xvi Kal. Septemb.

DXXIV.

Ad Wibaldum abbatem. — Commendat et causam A. [Adelgoti] Curienensis episcopi, et ut ecclesiasticas immunitates adversus laicos teneatur.

(Anno 1152, Sept. 20.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, II, 553.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio Corbeiensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

De quorum pura devotione absque dubitatione confidimus, eis confidenter committimus quod digno cupimus effectui mancipari. Inde est, quod charitati tuæ causam venerabilis fratris nostri A. (124) Curienensis episcopi attentius duximus commendandam, quatenus tuo et fratrum nostrorum episcoporum, qui ad charissimi filii nostri Friderici Romanorum regis, curiam convenerint, consilio et auxilio fretus, nec inhoneste verbis vel facto, sicut alia vice factum est, possit impune tractari, vel Ecclesia sua juxta pravorum desideria debita justitia defraudari. Nec putes tu in hac causa, quasi in aliena dissimulandum, sicut ait poeta:

Res tua nunc agitur, paries cum proximus ardet.

(HORAT. *Epist.* I, XVIIII, 84.)

Similis enim causa jam tibi peperit, vel in proximo pariet inimicos. Illud autem, quod in curia Ulmæ habita malitiose in ecclesiarum destructionem noviter est a laicis introductum, nequaquam silentio præterendum æstimes, quod qui pro rapinis et in-

scendis ecclesiasticis bonis illatis excommunicationi subduntur, novo judicio excommunicatos dedicant, nisi prius in laicorum judicio damnationis sententia feriantur. Quod si forte tam tu quam fratres nostri episcopi putaveritis sustinendum, hoc procul dubio inde proveniet, ut nulli episcoporum in illis partibus liceat contra cujuslibet facinoris reum disciplinam ecclesiasticam exercere. Disciplina enim cessante, peribit religio Christiana: religione cessante, peribit et salus animarum. Eapropter, charissime filii, tam super hoc quam super aliis, cum ad curias convenitis, quæ contra honorem Dei, contra Ecclesiæ salutarem vigorem, contra honestatem regni, pravorum malitia moliri videritis, viriliter et unanimiter resistatis, ut vestro prudenti studio et labore malitiam sapientia vincat, iniquitatem justitia superet, et Ecclesiæ Dei, et regni status in suo decore incolumis conservetur. Ad hæc sancitati tuæ quædam notificamus, quæ faciente Ar. (124) hæretico rusticana quædam turba absque nobilium et majorum scientia nuper est in Urbe molita. Circiter enim duo millia in unum sunt secretius conjurati, et in proximis Kalendis Novembris centum perpetuos senatores malorum operum et duos consules, alter quorum infra Urbem, alter extra illorum centum consilio reipublicæ statum disponant, imo potius rodant. Unum autem, quem volunt imperatorem dicere, creare disponunt, quem illis centum duobus consulibus et omni populo Romano sperant quod debeat mortifere imperare. Quod quia contra coronam regni et charissimi filii nostri Friderici Romanorum regis, honorem attentare præsumunt, eidem volumus per te secretius nuntiari, ut super hoc maturo consilio, quid facto opus sit, provideat sapienter.

Datum Signiæ, xii Kal. Octobris.

DXXV.

Bulla pro canonica Beatæ Mariæ Fanensis.

(Anno 1152, Sept. 27.)

[AMIANI, *Memorie Istoriche della città di Fano*, II, sommario, p. IX, ex archivio capituli Eccles. Fanensis.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio BENEDICTO priori canonicæ Beatæ Mariæ Fanensis ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, canonicam vitam professis, in perpetuum.

Desiderium ad religionis propositum, et animarum salutem pertinere monstratum, auctore Deo, sine aliqua est dilatione complendum; cum pro parte, dilecti filii nostri, postulationibus clementer annuimus, et prædictam canonicam in qua divino mancipati estis obsequio, ad exemplum prædecessoris nostri Alexandri pape sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, præsentisque scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque posses-

(124) Adelgoti ex Disertinensi abbate facti episcopi, viri magnæ sagacitatis.

(124) Arnolde de Brixia, Petri Abaelardi olim di-

scipulo, quem S. Bernardus epist. 189 perstringit, ejusque hæreses recenset Otto Frisingensis lib. De rebus gestis Frederici imp., cap. 20.

siones, quæcumque bona eadem canonica in præsentia A
 iuste possidet, aut in futurum concessione ponti-
 ficum, largitione regum, vel principum, oblatione
 fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, possit
 adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illi-
 bata permaneant. In quibus hæc propriis duximus
 exprimenda vocabulis: Plebem videlicet Sancti
 Cæsarei una cum mansis et terris, quas in ejus
 territorio legitime possidetis; medietatem plebis
 Sancti Pauli una cum vinea dominicata; plebem
 Sancti Secundi cum capella Sancti Bartholomæi;
 quidquid habetis in ecclesia Sancti Angeli in epi-
 scopio; ecclesiam Sancti Petri extra portam; mo-
 lendinum de Repulésio, molendinum Arzilla cum
 vineis; et vineas Pupiffiani, agrum Gualdi, et cam-
 pum prope ecclesiam S. Stephani.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat
 præfatam canonicam temere perturbare aut ejus
 possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire,
 vel aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia in-
 tegra conserventur eorum, pro quorum gubernatione
 et sustentatione concessa sunt, usibus et commodis
 profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et
 Fanensis episcopi canonica reverentia. Si qua
 igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona,
 hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra
 eam temere venire tentaverit, secundo tertiove
 communita et excommunicatione commota, si satis-
 factione non congrua emendaverit, potestatis hono-
 risque sui dignitate careat, reamque se divina C
 indignatione existere de perpetrata iniquitate cog-
 noscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei
 et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena
 fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis
 subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servan-
 tibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus
 et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud
 districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant.
 Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Signæ, per manum Bosonis sanctæ Ro-
 manæ Ecclesiæ scriptoris, v Kalendas Octobris,
 indictione decima quinta, Incarnationis Dominicæ
 anno 1152, pontificatus vero domini Eugenii tertii
 papæ anno octavo.

(Omissa subscriptione octo dominorum reverendis-
 simorum cardinalium.)

(125) Monasterium S. Joannis in valle Thuræ apud
 Toggios situm, in præposituram conversum, lingua
 vernacula Alt-Sanct-Johan vocatur, ut distingua-
 tur a novo monasterio ejusdem nominis, ann.
 1629 duabus inde horis versus Septentrionem
 constructo, postquam vetus ann. 1626 confu-
 graverat.

(126) Inau in comitatu Kyburgico.

(127) Mogelsberg in valle Nöccari apud Toggios.

(128) Busuang seu Buslingen infra Episcopocellam

DXCVI.

*Bulla pro monasterio S. Joannis in valle Turæ
 (apud Toggios).*

(Anno 1152, Oct. 4.)

[NEUGART, *Cod. diplom. Alem.*, II, 83.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dile-
 ctis filiis BERNARDO abbati monasterii S. Joannis
 Baptistæ (125), quod in parochia Constantiensis situm
 est, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futu-
 ris, regularem vitam professis, in perpetuam rei
 memoriam.

Quoties illud a vobis expetit, quod religioni et
 honestati convenire dignoscitur, animo nos deest
 libenti concedere, et petentium desideriis congruum
 B impertiri suffragium. Eapropter, affecti in Domino
 filii, vestris justis postulationibus clementer annui-
 mus, et præfatam monasterium, in quo divino man-
 cipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra pro-
 tectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio
 confirmamus; statuentes, ut quæcumque posses-
 siones, quæcumque bona idem monasterium in præ-
 sentiarum iuste et canonicè possidet, aut in futurum
 concessione pontificum, largitione regum vel prin-
 cipum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis,
 Deo propitio, poterit adipisci firma vobis, vestris-
 que successoribus, et illibata permaneant. In quibus
 hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Videli-
 cet Illnowo (126), Mogoldsberch (127), Pussenanch
 (128), Hiltensowo (129), Hattenrieth (130), cum ap-
 pendiciis suis. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci ab-
 bate, vel tuorum quolibet successorum, nullasibi qua-
 libet subreptionis astutia seu violentia præponatur,
 nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars
 consilii sanioris secundum Doum et beati Benedicti
 Regulam providerint eligendum. Prohibemus etiam
 ne quis hæreditario jure advocatiam ipsius loci
 usurpare præsumat, sed juxta fundatoris (131) con-
 stitutionem illum, quem abbas communi consilio
 fratrum providerit in eadem advocatia præficiendum,
 hac conditione advocatiam suscipiatis, ne ipsam
 advocatiam seu alia bona monasterii, temere in-
 beneficiare debeat, vel oppressionem aliquam vobis
 inferre. Quod si attentare præsumperit, et secundo
 D tertiove communitus nisi reatum suum condigna
 satisfactione correxerit, liceat vobis eadem advoca-
 tia ipsum privare, et in loco ejus simili tenore
 alium idoneum substituere.

in Turgovia.

(129) Hiltisau, villa in parochia Helsenweil co-
 mitatus Toggenburgiæ.

(130) Altenried, aliquot casæ rusticæ parochiæ
 Kilchberg in eodem comitatu.

(131) Fundator in monumentis monasterii S. Galli
 dicitur *Wenzeslaus de Ganderswila*, quem Bucelinus
Germ. Sac., p. II, p. 49, *Wezelium* seu *Wezeli-*
num vocat, ex ordine equestri S. Joann. Baptistæ.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat A
ipsum monasterium temere perturbare, aut ejus
possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire,
seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia
integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione
et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis
profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate,
et diocesanæ episcopi canonica justitia. Si qua
igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona
hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra
eam temere venire tentaverit, secundo tertiove
commonita, si non satisfactione congrua emenda-
verit, honoris potestatisque suæ dignitate careat,
reamque se divino judicio existere de perpetrata
iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et
sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu
Christi aliena fiat, atque in extremo examine dis-
trictæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco
justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi,
quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant,
et apud districtum judicem præmia æternæ pacis
inveniant. Amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus sub-
scripsi.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tituli S. Ca-
lixti ss.

Ego Aribertus presbyter cardinalis tituli S. Ana-
stasiæ ss.

Ego Octavianus (132) presbyter cardinalis tituli
S. Cæcilie ss.

Ego Rolandus presbyter cardinalis tituli S.
Marci ss.

Ego Gerardus presbyter cardinalis tituli S. Ste-
phani in Cælio monte ss.

Ego Joannes presbyter card. tituli SS. Joannis
et Pauli ss.

Ego Cencius presbyter cardinalis tituli S. Lau-
rentii in Lucina ss.

Ego Henricus presbyter cardinalis tituli SS. Nerei
et Achillei ss.

Ego Gregorius S. Angeli diaconus cardina-
lis ss.

Ego Joannes diaconus cardinalis SS. Sergii et
Bacchi ss.

Ego Ildebrandus S. R. E. diaconus cardi-
nalis ss.

Ego Gerardus S. R. E. diaconus cardina-
lis ss.

Ego Odo S. R. Ecclesiæ diaconus cardinalis ss.

Datum Signiæ, per manus Bosonis S. Romanæ
Ecclesiæ scriptoris, iv Non. Octobr., indictione
xv, Incarnationis Dominicæ anno 1152, pontifica-
tus vero domni Eugeni tertiæ papæ anno octavo.

DXXVII.

Ad Raimundum Hierosolymitani hospitalis magi-
strum.

(Anno 1152, Oct. 27.)

[Cod. diplom. del ord. Gerosol., I, 368.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis
filiis RAIMUNDO (133), venerabilis Hierosolymitani
hospitalis magistro, ejusque fratribus in servitio
pauperum militantibus, salutem et apostolicam be-
nedictionem.

Sicut nostræ administratione officii admonemur,
ecclesiarum et priorum locorum negotia salubri fine
distinguere, etc. Quocirca, dilecti in Domino filii,
paci et tranquillitati vestræ, in posterum debita
charitate providere volentes, transactionem quæ in-
ter vos et nobilem virum Guillelmum Forcalquerii
comitem per venerabilem fratrem nostrum G. Ebre-
dunensem archiepiscopum apostolicæ sedis legatum,
super castro Manuasce et ejus pertinentiis facta est,
et per scripti sui paginam confirmata, etc.; auctori-
tate sedis apostolicæ confirmamus, et ratam atque
inconcussam perpetuis temporibus manere decer-
nimus; cujus adjuactionis tenorem nos in eadem
pagina conscriptam perlegimus, etc. Nulli ergo
omnium hominum fas sit hujus nostræ confirmatio-
nis paginam temerario ausu infringere, seu quibus-
libet molestiis perturbare. Si quis autem attentare
presumat, secundo tertiove commonitus, nisi re-
atum suum congrua satisfactione correxerit, in-
dignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et
Pauli apostolorum ejus incurrat, atque in extremo
examine districtæ ultioni subiaceat.

Datum Albæ, decimo Kal. Novemb. anno 1151.

DXXVIII.

Ad Odonem ducem Burgundiæ, et Burgundos proce-
res. — Ut burgenses Vizeliacenses habeantur ex-
communicati.

(Anno 1152, Dec. 19.)

[Mansi, Concil., XXI, 655.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis
filiis nobilibus viris Odoni duci Burgundiæ, HENNA
comiti, ARCHIMB. DE BORSONE, G. comiti Cabilon.,
R. fratri ducis, R. comiti de Joviniaco, G. DE DON-
ZEO, R. DE RUBEMONTE, D. DE LUZIACO, A. DE MON-
TE REGALI, S. vicecomiti Senon., et filiis ejus. F.
atque B. G. vicecomiti Castriandonis, G. DE VIA-
CIACO, Odon. de TYLO, HUGONI DE MONTE S. JOANNIS,
salutem et apostolicam benedictionem.

Immoderatam presumptionem, et intolerabilem
contumaciam perfidorum burgensium de Vizeliaco,
qui violata fidelitate et juramento quod abbati et
domino suo fecerant, eum de monasterio suo ausu
nefario ejicere et locum ipsum, quod utique ab enor-
dio suæ fundationis beati Petri albidium ac patrimo-
nium esse dignoscitur, nobis, licet in vanum, auferre
conantur, nobilitatis vestræ notitiam latere non cre-

(132) Postea antipapa sub nomine Victoris IV a
duobus tantum cardinalibus an. 1150, 7 Sept. contra

Rolandum electus

(133) Raimundo de Podio, anno 1160 defuncto.

dimus. Quia ergo tantæ præsumptioni audaciam potentes ac nobiles viri, qui eidem apostolorum principi devoti existunt, impunitam tolerare non debent: per præsentia scripta nobilitati vestræ mandamus, quatenus prædictos burgenses, donec respuerint, et condignam satisfactionem humiliter exhibuerint, ab omnibus feris terræ vestræ prorsus inhibeatis: imo quoscunque de ipsis, homines vestri invenerint, tanquam perjuros et proditores et excommunicatos capi, et rebus suis spoliari præcipiatis.

Datum apud Sanctum Petrum, xiv Kal. Januarii.
DXXIX.

Ad Hugonem Senonensem archiep., G. [Godfridum] Linyon., T. [Theobaldum] Parisiensem et Henr. Trecentem episcopos. — Ut burgenses Vizeliacenses habeantur excommunicati.

(Anno 1153, Dec. 19.)

[Mansi, Concil., XXI, 654.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus nostris Hug. Senonensi archiepiscopo, G. Linyonensi, T. Parisiacensi, et Henr. Trecentensi, episcopis, salutem et apostolicam benedictionem.

Immoderatam præsumptionem et intolerabilem contumaciam perfidorum burgensium de Vizeliaco, qui violata fidelitate et juramento quod abbati et domino suo fecerant, eum de monasterio suo ausu nefario ejicere, et locum ipsum, quod utique ab exordio suæ foundationis proprium beati Petri alodium esse dignoscitur ac patrimonium, nobis licet in vanum auferre conatur, fraternitatis vestræ notitiam latere non credimus. Ne igitur tantæ præsumptionis audacia impunita remaneat, et in pejus indisciplina perniciosa prorumpat, per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus prædictos burgenses, tanquam perjuros et proditores et excommunicatos, in nundis et mercatis vestrarum parochiarum recipi omnino prohibeatis: imo a quibuscunque parochianorum vestrorum inveniri poterint, capi, et rebus suis spoliari præcipiatis.

Datum Romæ apud S. Petrum, xiv Kal. Januarii.
DXXX.

Privilegium super omnes proprietates monasterii S. Mariæ Bozaviensis.

(Anno 1152, Dec. 29.)

[Thuringia sacra, 656.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati S. Mariæ monasterii, quod Buzaugia dicitur, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum esse facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Ex præter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino mancipat estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communitimus; statuentes ut quæcumque possessiones, quæcumque bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum;

A oblatione fidelium seu aliis justis modis de proprio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Montem Bozowe, in quo ipsum monasterium constructum est, Podogrodiz, villam Luconowe cum adjacente silva, vi mansos in Gline, sex in Provin, in Nuendorph decimationem; in Techobodiz, Molochosdorff; in pago Geraha decimationem C. Scobronum, in Zwickowe ecclesiam cum duabus mansis et decimatione ipsius pagi, villam Coarwiz cum molendino, pratibus et silvis, villam Waltrewitz, villam Ozelz, ecclesiam et villam Hoychenwalt, cum adjacente silva; in pago Pliana decimam M. Scobronum; in Rodowe iv mansos, in Portin dominicalem cum xxx et vi mansis; in pago quæ vocatur Plima dimidiam decimationem, et ibidem sanctorum novarium, atque novem antiquarum villarum decimam; in villa Borsix molendinum, villam Techobodiz, villam Rodowe cum pertinentiis suis; in villa Drogeliz x mansos et dimidiam villam Golbin, villam Lomezetz et alteram villam ejusdem nominis; in villa Gline mansum unum, decimam cujusdam dominicalis in villa quæ dicitur Crozelin, et villam Milthendorph cum pertinentiis suis.

B Devotimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis præfutura, salva diocæsani canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona, hæc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commoita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Conradus Sabinensis episcopus subscripsi.

Datum Lateranis, per manum Samsonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, iv Kal. Januarii, indictione iv, incarnationis Dominicæ anno 1152, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno viii.

DXXXI

Ad [Petrum] Cluniacensem abbatem. — Ut abbat Vizeliacensis exsuli Silviniacense cœnobium concedat.

(Anno 1152.)

[Mansi, Concil., xxi, 660.]

In maximis vexationibus et angustiisposito dilecto filio Pontio Vizeliac. abbati, carnali germano tuo, absque hortatu et commoitione nostra fraterna debes compati charitate, et ejus exsultationem be-

nignis solatiis et opportunis debes consolationibus relevare. Quocirca quoniam debitum charitatis officium exigit, ut fratres nostros tanquam nos ipsos in Domino diligamus, et eorum necessitatibus fraterno provideamus affectu, per presentia tibi scripta mandamus, quatenus Silviniacense cœnobium, quousque ipsa exultatio ei duraverit, etiam pro Beati Petri et nostri reverentia sibi concedas.

DXXXII.

Ad Arnaldum Narbonensem archiepiscopum. — Ut Magalonensem episcopum et Petrum de Verona Cluniacensibus juxta Montepessulanum degentibus infestos, compeecat.

(Anno 1145-53.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 416.]

EUGENIUS, episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Narbonensi archiepiscopo ARNALDO, salutem et apostolicam benedictionem.

Veniens ad nostram presentiam dilectus filius noster Petrus Cluniacensis abbas, contra venerabilem fratrem nostrum R[aimundum] episcopum et canonicos Magalonensis Ecclesie nobis graviter conquestus est, quod parochianos suos de Montepessulano, contra fraternae charitatis officium publice inhibere presumpserunt, ut in novo ejus monasterio quod juxta Montepessulanum sita est, nihil de bonis suis in vita vel morte conferant, seu cum obierint, corpora sua in loco ipso tumulari praecipiant. Decimas praeterea laborum suorum contra constitutionem sedis apostolicae nihilominus exigunt. Quod quam pravam sit et a religionis observantia penitus alienum, qui zelo rectitudinis utitur, non ignorat. Quia ergo nostri officii est errata corrigere, et suam singulis Ecclesiis justitiam conservare, per presentia tibi scripta mandamus, quatenus ad partes illas accedas, et praedictum fratrem nostrum episcopum, atque canonicos Magalonenses super his graviter increpando ex parte nostra districte commoneas, ut de caetero nec decimas laborum suorum, vel de incrementis animalium quae nutriuntur, a fratribus praedicti monasterii exigant, nec injuriam seu infestationem inferre praesument; sed sicut parochianos suos monasterii Anianae et S. Willermi elemosynas facere, et seipsos dare in morte permittunt, ita eos memorato Cluniacensi cœnobio benefacere nequaquam prohibeant. Quod si tuis monitis obtemperare noluerint, eorum parochianos publice denuntias, ut pro ipsius episcopi vel suorum interdicto minime dimittant, quin eidem loco, prout Dominus inspiraverit, benefaciant, et seipsos ad sepeliendum si voluerint, conferant, salva matricis ecclesiae justitia. Nihilominus praeterea fraternitati tuae mandamus, ut Petrum de Verona, qui quoddam molendinum antefati monasterii fregit, et ex eo molestiam et contrarietatem fratribus ipsius loci contra justitiam inferre praesumat, districte commoneas ut vel ab eorundem fratrum molestia desistat, vel ad justitiam cum eis in tua presentia veniat. Quod si neutrum ex his adimplere voluerit, ecclesiasticae severitatis censuram in

A eum exerceas, ne pro defectu justitiae ad aures nostras super his saepelicti fratres denuo pulsare cogantur.

DXXXXIII.

Privilegium contra archidiaconos Parisienses pro auctoritate episcopi.

(Anno 1145-1153.)

[PETIT, *Theodori Pœnitentiale*, II. p. 716.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri THEOBALDO Parisiensi episcopo ejusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Officii nostri debitum nos compellit singulis ecclesiis et ecclesiasticis personis justitiam conservare, et ne qua de rebus ecclesiasticis inter eos in posterum valeat oboriri discordia, paterna sollicitudine providere. Eapropter, venerabilis frater in Christo Theobalde episcope, paul et tranquillitati tuae et ecclesiae tibi a Deo commissae providere volentes, presentis scripti paginam statuimus ut concordia quae inter praedecessorem tuum Stephanum bonae memoriae et Theobaldum ejusdem ecclesiae archidiaconum per Mathaeum Albanensem episcopum, et Joannem S. Grisoconi et Petrum tituli Callixti tunc presbyteros cardinales, et mandato praedecessoris nostri felicitis recordationis papae Honorii composita est, et venerabilium fratrum nostrum Gaufridi Carnotensis et Burchardi Meldensis episcoporum scripto firmata, inter te et successores tuos, et archidiaconos Parisienses Ecclesiae tam presentes quam futuros perpetuis temporibus inviolabiliter conservetur; ut videlicet non liceat archidiaconis in ecclesiis presbyteros ponere. Episcopi autem intererit ecclesias ordinare per archidiaconos tamen, sicut per ministros suos; ita ut episcopus sacerdotibus curam animarum committat; per archidiaconos vero ecclesiam et res assignent ecclesiae. Archidiaconis sacerdotes ab officio suspendere nullatenus liceat, si episcopus in parochia fuerit, deponere autem omnino non liceat, neque poenitentias dare, sed neque reconciliare nisi ex licentia debebunt episcopi; excommunicare autem aliquem clericum aut absolvere archidiaconis non licet, nisi per mandatum episcopi. Episcopus vero, quoties expedierit, parochianos suos conveniat per archidiaconum, et ad justitiam iuvabit. Quam si contempserint, et justitia dictaverit, excommunicare licebit episcopo, factam vero excommunicationem archidiaconi observabunt. Clericos vero ad ordines promoveri non facient archidiaconi, nisi per mandatum et sigillum episcopi, si tamen in provincia fuerit, si vero episcopus absuerit, et archidiaconus mandatum habebunt episcopi, urgente necessitate, et clericos promoveri facient, et ecclesias canonice poterunt ordinare. Collectas vero episcopus absque archidiaconis per parochiam eorum non faciet, nisi Romam veniat, aut concilium in provincia celebretur, aut forte dominum papam in ecclesia sua suscipiat; quod tamen consultis archidiaconis faciet. In quibus quidem collectis, quarum expensas omnes erunt episcopi, archidiaconi nullam habeant

portionem. In cæteris autem communibus collectis Archidiaconi, ut moris est, tertiam partem obtineant. Archidiaconus vero in tota parochia collectas sine episcopo facere non licebit. Quod si quis archidiaconus de suo, precibus, aut ultro donare voluerit, nequaquam debet episcopus contradicere. Si quis in parochia clericus, sive laicus archidiaconus aut alii injustitiam fecerit, et per eundem archidiaconum emendari noluerit, et si episcopus in loco fuerit, et negotium ante se tractare voluerit, archidiaconi usque ad sententiam non procedant; si causam suam ad episcopum deferant, qui eis canonicam in omnibus observet justitiam. Si vero episcopus absens fuerit, aut audire noluerit, archidiaconi justitiam canonicam faciant, ex mandato tamen episcopi; et hoc in laicos, salva in omnibus aedis apostolicæ auctoritate. Si quis autem contra hujus nostræ confirmationis paginam sciens, temere venire tentaverit, secundo tertioque communitus, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus incurrat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Amen, amen.

DXXXIV.

Ad R[aimundum] Magalonensem et A[delbertum] Nemausensem.

(Anno 1145-53.)

[Mansi, Concil., XXII, 363.]

Imperatorum secularium leges, et ecclesiasticæ Patrum constitutiones, viros religiosos in omnipotentis Dei servitio protequant et defendunt, et nullam eis molestiam, vel turbationem, quæ sacro ordini contradicant, irrogari permittunt. Accepimus autem quod quidam cauidici de terra vestra, occasione decidendarum litium quæ aliquando solent emergere, ab abbate et fratribus Franciæ vallis juramentum de calumnia, sicut ab aliis hominibus, exigebant; quod quidem inter fratres ejusdem ordinis inusitatum est; et nos ad id faciendum eos cogere non possumus, nec debemus. Sed ne aliena jura alieni hac occasione videantur detinere illicito, et ipsi a causa sua decidant, si ex parte ipsorum prædictum juramentum, si res ita postulaverit, non fuerit præstitum: eis præcipimus, ut in suo monasterio, sicut imperiales constitutiones consentiunt, economum statuant, qui pro eis petere et exipere, atque juramentum de calumnia, cum necesse fuerit, valeat exhibere.

DXXXV.

Privilegium pro monasterio SS. Laurentii et Hilari.

(Anno 1145-1153.)

[Le Bœuf, Mémoires d'Auxerre, II, p. 265.]

Ecce nos episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Huconi abbati ecclesiæ Beatorum Laurentii et Hilari de abbacia ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, canonicam vitam professis, in perpetuum.

Ad hoc nobis a Deo pastoralis cura commissa est

ut beneplacentem Deo religionem mollis omnibus haboremus statuere et statutam exacta diligentia conservare. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam in qua divino mancipati estis obsequio sub B. Petri et apostolica protectione susceptus et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quascunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonicè possidet, aut in futuram concessionem pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc nominatim diximus adnotanda: Ab Hugone videlicet bonæ memoriæ Altissiodorensi episcopo, suisque prædecessoribus, sicut ejusdem episcopi scripto continetur, ecclesiam Beati Eusebii Altissiodorensis, ecclesiam S. Mamertini præfatæ ecclesiæ S. Eusebii subditam; ecclesiam S. Cyrici de Costua, ecclesiam Sancti Symphoriani de Traciaco, ecclesiam Sancti Domnoloni confessoris, ecclesiam Sancti Martini de Traciaco, ecclesiam Sancti Quintini martyris, ecclesiam Sancti Martini de Garchiaco, ecclesiam Sancti Symphoriani de Curte, ecclesiam Beati Petri de Domno Petro, ecclesiam Sancti Juliani de Tauriaco; præterea ecclesiam Sancti Simeonis, salvo jure infirmorum, ecclesiam de Tillo, salvo jure Altissiodorensis episcopi. A canonicis autem Sancti Cyrici Nivernensis ecclesiæ sicut eorum scripto continetur, ecclesiam Sanctorum confessorum Lupi et Gildardi cum omnibus ad ipsam pertinentibus; quæ bonæ memoriæ Hugo tertius Nivernensis ecclesiæ episcopus eis concesserat; item quæque Nivernenses canonici, statuentes ut si aliquis eorum se ad eandem ecclesiam in arctiori vita Deo serviturus transferret, vitæ gratia præbendam quam apud eos habuerat, donec viveret, retineret; præbendam vero quam in monasterio S. Mariæ in depositione aliqui fratrum suorum per triginta dies habebant eidem Sancti Gildardi ecclesiæ concesserunt. Item ex dono præfati Altissiodorensis episcopi annualia canonicorum Sancti Stephani. A Leodegario autem Bituricensi archiepiscopo ecclesiam Sancti Hilari de Gondillaco. Hugo denique bonæ memoriæ Nivernensis episcopi, præfatæ ecclesiæ Sancti Gildardi concessit ecclesiam de Urziaco, domum cum pomario, terram, prata et cætera quæ Bruno canonicus possederat, et ecclesiam Sancti Martini de Odihonevilla. Item Fromundus præfati episcopi successor præbendas integras Nivernensium canonicorum quocunque modo ipsi eas habere desinerent, eidem ecclesiæ per annum habendas concessisset, nisi forte apud S. Martinum quis eorum vitam mutaverit, ibi enim in vita sua præbendam habebit; post mortem vero ad canonicos Sancti Gildardi per annum, ut diximus, præbenda ipsa transibit. Præterea ecclesiam de Albiniaco præter id quod in ea habent monachi de Diana; stagnum quoque cum molendino juxta eandem ec-

clesiam, domum quæ fuit Hugonis canonici Sancti A

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat dictam Sanctorum Laurentii et Hilarii ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non se congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo corpore et sanguine Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus et hic fructus bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

DXXXVI.

Bulla pro Ecclesia Constantiensi.

(Anno 1143-53.)

[*Gall. Christ. nov., Instr., XI, 259.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ALVARO Constantiensi episcopo, ejusque C

Et injuncto nobis a Deo apostolatus officio, fratres nostros episcopos, tam vicinos quam longe positos, debemus diligere, et Ecclesiis in quibus Domino militare noscuntur, suam justitiam conservare; ut quemadmodum patres vocamur in nomine, ita nihilominus comprobemur in opere. Hujus rei gratia, venerabilis frater in Christo Algare episcopo, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et Constantiensem Ecclesiam, cui, Deo auctore, præses, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcumque bona in præsentiarum juste et canonice possides, aut in futurum largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poteris adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et per vos eidem Ecclesiæ illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Medietatem civitatis Constantiensis cum medietate telonei, et molendinis quæ in eodem loco habes, et parco, et terris pincerarum; moliam Bainoldevillæ; medietatem piscariæ in Sena fluvio; ecclesiam Sancti Laudi supra Viram fluvium, cum ecclesia Sanctæ Mariæ in castro ejusdem loci; ecclesiam Sancti Ægidii; ecclesiis Verevillæ et Linnevillæ, cum omnibus appendiciis suis; ecclesiam S. Mariæ de Cæsaris-burgo, cum ecclesia Sanctæ Trinitatis, et ecclesia Sanctæ Mariæ de Tourbavilla, et

capella de Flamengiis, et terris Angoti capellani, cum decimis omnibus et aliis ad easdem ecclesias pertinentibus; totam decimam telonei in præfato castro Cæsaris-burgi, cum mansura trium burgensium, et libertatibus et immunitatibus, tam in foro quam in forestis ejusdem castri, quæ hactenus rationabiliter habuisti; ecclesiam Sanctæ Mariæ de Eccheldevilla, cum decimis, terris, domibus, et aliis appendiciis suis; ecclesiam de Alrenois, cum terra quatuor boum; ecclesiam S. Salvatoris in Gersoio, cum terris, decimis et aliis pertinentiis suis; ecclesiam d'Esvert, cum decimis et terra ad eam pertinentibus; carrucatam unam terræ in Kra-varreio; ecclesiam Sancti Nicolai de Harbe-flour, duas partes decimarum de Valoniis, et de Yvetot, et de Hubervilla; domos virgultuum; triginta acras terræ quæ habes in Valloniis, cum libertatibus et quietudinibus in foresta comitis, ad opus tuum et hominum tuorum, sicut hactenus et rationabiliter habuisti; ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pupevilla, cum cœmeterio, decimis, terra Radulphi de Spalda, et aliis pertinentiis suis; ecclesiam Sanctæ Mariæ de Bulmo; capellam S. Nicolai, et terram in eodem burgo quæ ad jus pertinet, et ex consuetudinibus et libertatibus quas in eodem loco juste habes; piscariam in Virja fluvio; apud Merri decimas linguarum cenarum, quæ capiuntur inter Tar et Tarel fluvios; decimas venationum in omnibus forestis comitis de toto Constantino et de Danfront; in pal-leis, castrum Sancti Laudi cum omnibus appendiciis suis; Blandevillam, cum molendino et alijs adjacentiis suis; Tellam cum appendiciis suis; Bonum-fossatum cum pertinentiis suis; Caugiacum cum adjacentiis suis; Sanctus Ebremondus cum pertinentiis suis; feudum Radulphi de Sancto Ægidio; feudum Roberti quod est in aquis; feudum quod tenet de te Richardus; feudum quod tenet Hugo Murdrac in Broilliac, feudum quod tenet Robertus de Salceio; in Haia, Fodevillam; terram aucupum in Zingrevilla; terram de Allodio, et terram de Crapolt-lucorum cum appendiciis suis; in Cadoma quatuor acras prati.

Præterea præsentis decreti auctoritate sancimus ut Constantiensis episcopatus fines quieti deinceps omnino, et tam tibi quam tuis successoribus conserventur, sicut tu ipse et prædecessores tui, hactenus quiete et legitime possidisti. Ad hæc adjucentes etiam, statuimus ut archidiacono Constantiensis Ecclesiæ in curia alicujus laici causam tractare ecclesiasticam liceat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, tuis ac pauperum Christi usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona, hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, san-

ctiōne canonica, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

DXXXVII.

Ad clerum et populum Toletanum. — Ut Muzarabes Toletano archiepiscopo pareant, et in cæremoniis ab eo non dissentiant.

(Anno 1145-53.)

[Mansi, *Concil.*, XXI, 678.]

Inobedientiæ erimen quam grave, quantaque animadversione plectendum, creator omnium Dominus primi hominis obedientiam puniendo monstravit: et genus hominum in valle lacrymarum positum experitur. Significatum bene est, quod quidam qui Muzarabes nuncupantur, venerabili fratri nostro archiepiscopo Toletano obedientiam denegantes, ecclesias de manu laicorum recipiant; et in sacramentis missarum, et aliis divinis officiis, tonsura quoque clericali et vestimentis, suam antiquam consuetudinem subsequentes, ab apostolica sedē diversa sentire præsumant. Quia igitur apostolicæ sedi tanta est a Domino collata potestas, ut quod pro sanis dogmatibus, fidelium moribus, Dominico tempore præscripsit, hodie teneatur acceptum; et quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur: quanto magis quæ ob reverentiam Catholicæ fidei in sacramentis missarum, et aliis divinis officiis instituisse dignoscitur, omni debent honore præferri, et ab omnibus prorsus reverenter assumi? Universitati vestræ per præsentia scripta mandamus, quatenus eos districtius moneatis, ut in sacramentis missarum, et aliis divinis officiis, a Catholica Ecclesia dissentire de cætero non præsumant, et memorato fratri nostro obedientiam debitam exhibentes, si in ipsius provincia remanere voluerint, ejus monita et præcepta reverenter suscipiant et observent.

DXXXVIII.

Ecclesiam S. Rumaldi Mechliniæ, olim collegiatam, nunc metropolitanam, cum omnibus suis possessionibus ac decimis, in protectionem apostolicam recipit.

(Anno 1145-53.)

[MIRÆUS, *Opp. dipl.* IV, p. 19, ex archivis capituli metropolitani.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dile-

(134) Ex ipso diplomatis exordio patet Mechlinienses canonicos tunc habitasse in vita communi; quæ tantum cessasse fertur circa annum 1215, quo et cessavit in cathedrali ecclesia Leodiensi.

(135) De altari Mechliniensi vide Diploma capit. Camerac. datum anno 1134 in Miræi *Collect. dipl. Belg.* seu tom. XIV, p. 964.

(136) Diploma Nicolai Cameracensis episcopi datum

ctis filiis, ROBERTO decano ecclesiæ Mechliniensi, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris canonicam (134) vitam professis, in futurum.

Desiderium quod ad religionis propositum, et ad salutem animarum pertinere monstratur, auctore Deo, sine aliqua est dilatione complectendum. Quocirca, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam, in qua divino estis mancipi obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus: statuentes, ut quascunque possessiones, quascunque bona ecclesia Mechliniensis in præsentiarum juste et canonice possidet, seu in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis divina suffragante gratia, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: altare (135) Mechliniensis ecclesiæ cum appendiciis suis, videlicet Musena, Hanswick, Battala, Duingina, sub censu quatuor marcarum a Cameracensis ecclesiæ canonice vobis concessum et ab episcopo confirmatum; flaveram (136), Hockenselam, Schellam, sicut ab episcopo Nicolo vobis concessa sunt, et scripto suo confirmata, scripti nostri pagina confirmamus; duas partes decimæ de Henghen, de Havesdunck, de Hefena, de Humbeca, de Rumesta (137), de Mortezela, de Hanswic, de Hockenzela, de Havera; tertiam partem de Humbeca (*Humbek S. Martini*); quartam de Bolembeca, et Cobbinghem. Allodia vestra cum suis usuariis in agrestibus, in aquaticis et silvestribus, videlicet XII mansos in parochia Mechliniensi; in Leghem duo honaria, Gherdegem I, dominationem in Mechlinia, solventem XIV denarios; in Humbeca duos mansos, in Hockezela XIV mansos, cum forinsecis exceptionibus, in Odegem V solidos et duos denarios et duos arietes; Crondegem IV solidos et duos denarios et unum arietem; Bastela XII denarios; Henghen IX solidos; Burna duos solidos et tres denarios; Liezela XIV denarios et arietem; Kalsvoert XVI denarios; Puderse XVIII denarios; Hefena II solidos; Herenthala XIII denarios; Gersdegem X denarios; Cobbegem XI solidos; D Lempst XII solidos et VI denarios et decem arietes... Untho X solidos et VI denarios, et pro arietibus IV solidos; Baelegem X denarios; Havera VII solidos et VI denarios et panadium et forinsecas acceptiones. Hanswic III solidos et VI denarios; Hoigar IV denarios; Aldegem IV denarios; Turnbok XII denarios; Vispica XII denarios; Morcesela X solidos et novem denarios, et pro arietibus XXXII denarios.

anno 1147 pro altaribus de Steyn Ockersee, Schello, Hevere, etc. t. II, p. 969.

(137) *Rumesta* vulgo *Rumst*, parochia hodie diocesis Antverpiensis ad confluentem Dilæ et Nethæ, cujus toparcha princeps de Ligne. Decimas vero Rumestæ et Havesdunck postmodum a capitulo Mechliniensi acquisivit sub anno censu Godefridus douvus de Perweys et Rumesta anno 1256.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat A præfatum locum temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et episcopi diocæsani canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eamdem temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum, etc.

DXXXIX.

Possessiones ac privilegia abbatie S. Cornelii Nivensis confirmat, eamque recipit in protectionem sedis apostolicæ.

(Anno 1145-53.)

[MAGNUS, *Opp. dipl.* I, 530, ex arch. capit. mat.]

Quoties illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruè impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam B. Cornelii ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrocinio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona impræsentiarum eadem ecclesia juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Totam decimam ejusdem villæ cum appendiciis suis, Herlincoven, cum tota decima; Lidekerkensem ecclesiam cum tota decima et appendiciis suis, scilicet Lombeca, Strithem, partem decimæ apud Menz, curtem Netherwich, cum prato, piscatione in Tenena ubique, cum advocatia; duo molendina cum mansis juxta ecclesiam Nivensem, curtem Rubroc cum circumadjacentibus terris et silvis, terram Hugonis Gantis et fratris ejus Gisleberti, silvam Mentogh a Gerardo advocato emptam; curtem Wendecote cum circumadjacentibus terris et pratis; hæreditatem Henrici conversi de Herlincoven; allodium de Rosilar cum nemusculo Stonbecca, allodium quod dedit Herbrandus de Merbecca; terram cum silva Gualteri de Curia, terram quam dedit Theodericus

de Inferno, terram quam dedit Castellanus Bruxelensis, assensu Guidonis et Gualteri de Hosdem; apud Senesiam, terram quam dedit Uffo Pauper, assensu fratris Gislardi; apud Arken, terram quam dedit Albericus cum silva et prato apud eandem villam. Sane agrorum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas exigere præsumat. Prohibemus quoque ut nullus fratrum post factam ibidem professionem, absque abbatis sui permissione ex eodem claustro audeat discedere; discedentem vero, absque litterarum communium cautione nullus suscipere, vel retinere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

DXL.

Privilegium pro ecclesia S. Laurentii Januensis.

(Anno 1145-53.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, IV, 865.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri SYRO Januensi archiep. ejusque successoribus canonice substituentis, in perpetuum

Ex commisso nobis a Deo apostolatus officio, fratres nostros episcopos tam vicine quam longe positos debemus diligere, et Ecclesiis in quibus Domino militare noscuntur, suam justitiam conservare, et quemadmodum fratres vocamus in nomine, ita nihilominus comprobemus in opere. Eapropter, venerabilis frater in Christo Syre archiepiscopo, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et gloriosi martyris Christi Laurentii, et S. Syri Ecclesiam, cui Deo auctore præides, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possides aut in futurum rationabilibus modis, Deo propitio, poteris adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propria duximus exprimenda vocabulis: Redditiis videlicet de mari, et decimas quæ ab hominibus civitatis et totius episcopatus Januensis, ab antiquis temporibus

prædecessores tui, et ipse hæcenus quiete possi- A
 delis, de illis scilicet hominibus qui a portu Pisano
 in orientem, et a portu monachi in occidentem,
 seu in terram Saracenorum, vel Christianorum extra
 prænominata loca maritimas negotiationes exercent.
 Castrum S. Romuli cum suis pertinentiis. Castrum
 Molacianense cum curte, molendinis et pertinentiis
 suis, curtem Bazali, curtem de vico Molatio. Cur-
 tem de Bavoli. Curtem de Nervi. Castrum Medolici
 cum curte et pertinentiis suis et molendinis. Cur-
 tem S. Petri de Arena cum suis pertinentiis. Do-
 mum cultam de S. Vincentio cum molendinis, et
 quidquid habes in Corti. Curtem S. Michaelis in
 Lavana, et domum cultam juxta mare, et quidquid
 habes in valle Lavanæ, et Sigestri, medietatem de
 Roecataliata cum medietate montis de Comalio. B

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum
 liceat, etc. Salva, etc.

Si qua igitur, etc. Amen.

DXLI.

Ad Villanum Pisanum archiepiscopum.

(Anno 1145-1153.)

[GATTULA, *Hist. Casin.* 155.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vene-
 rabili fratri VILLANO Pisano archiepiscopo, salutem
 et apostolicam benedictionem.

Adversum venerabilem fratrem nostrum A. Sul-
 censem episcopum dilecti filii nostri Raynaldi Cas-
 sinensis abbatis querelam frequenter accepimus, C
 quod ei de sex ecclesiis, videlicet S. Vincentii de
 Taverna, S. Mariæ de flumine tepido, S. Marthæ, et
 S. Pentaleonis de Olivauo, et S. Georgii de Tulvi, et
 S. Mariæ de Palma, quas ad jus monasterii sui as-
 serit pertinere, injuriam faciat, et eos per violentiam
 et injuste detineat. Quia ergo eidem monasterium
 ad jurisdictionem B. Petri speciali prærogativa
 pertinere dignoscitur, et in sua ei justitia deesse non
 possumus, nec debemus, per præsentia scripta fra-
 ternitati tuæ mandamus, quatenus prædictum fra-
 trem nostrum proximis Kalendis Maii pro eadem
 controversia terminanda ante tuam præsentiam evo-
 ces, et allegationibus ac rationibus utriusque partis
 diligenter auditis, recognitis, per iudicium vel con-
 cordiam eidem causæ finem debitum, Domino auctore, D
 imponas. Prædicto siquidem termino memora-
 tus abbas pro eadem causa sufficientes personas ad
 tuam præsentiam destinare curabit, nihilominus
 quoque tibi mandamus, ut controversia, quam Tur-
 ritanus archipresbyter adversus monasterium S.
 Mariæ de Thergo super ecclesia S. Petri intra Cin-
 gla, et S. Mariæ de Tanache in præsentia præde-
 cessoris tui sanctæ memoriæ Balduini archiepiscopi
 movit, justitia mediante, studeas definire. Præterea
 sententiam quam super iudicio quondam Constan-
 tini de Athena beato Benedicto fecisse dignoscitur,
 tua fraternitas promulgatum digno effectui mancipari, et firmiter observari.

DXLII.

Ad archipresbyterum tituli Sancti Marci.

(Anno 1145-53.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 629.]

Super controversia obedientiæ exhibendæ, quæ
 inter vos et capellanum de Pinea agitari dignoscitur,
 ecclesiæ Sancti Marci prospicere cupientes, per
 præsentia vobis scripta mandamus quatenus eum
 districtius moneatis ut secundum antiquam et ratio-
 nabilem consuetudinem, vestræ ecclesiæ obedi-
 entiam promittere nullatenus contradicat. Si vero
 vestris monitis super hoc obedire contempserit,
 sententiam quam in ipsum et præfatam ecclesiam
 de Pinea juste tulertis, nos, auctore Deo, ratam ha-
 bebimus.

DXLIII.

*Ad Arditiorem Romanæ Ecclesiæ subdiaconum et
 magistrum Omnibonum.*

(Anno 1145-1153.)

[*Ibid.*, 363.]

Litteras benignitatis tuæ benigne accepimus, in
 quibus utrum in causa, quæ vertitur inter venera-
 bilem fratrem nostrum G. Bononiensem episcopum,
 et dilectum filium nostrum Paduanum abbatem, sub
 vestro examine iurandum de calumnia præstari
 conveniat, requisisti. Sane Romana Ecclesia, in qui-
 bus causis de decimis Ecclesiarum et rebus spirita-
 libus tantum agitur, iuramentum calumniæ nec
 dare, nec recipere consuevit. Et quidem huiusmodi
 causæ non ex legum districtione, sed canonum
 æquitate finem debitum sortiuntur. Canones autem
 iuramentum calumniæ nulli prorsus indicant. Unde
 de iuramento calumniæ præstando contentione di-
 missa, ad ulteriora fraternitas tua procedat.

DXLIV.

Ad Æsculapium presbyterum.

(Anno 1145-53.)

[*Ibid.*, 326.]

Juvenis ille qui puellam nondum septennem du-
 xit, quamvis ætas repugnaret, ex humana tamen
 fragilitate tentavit quod complere non potuit. Quia
 igitur in his quæ dubia sunt, quod certius æstima-
 mus, tenere debemus; tum propter honestatem
 Ecclesiæ, quia ipsa ipsius conjux esse dicitur, tum
 propter prædictam dubitationem, mandamus tibi,
 ut consobrinam ipsius puellæ, quam postmodum
 duxit, ab eo dividas.

DXLV.

*Ad universum clerum. — De raptoribus, et ecclesia-
 rum violatoribus, et quando post peractam peni-
 tentiam sit neganda sepultura ecclesiastica, nisi
 satisfacit de damno restituendo.*

(Anno 1145-53.)

[*Ibid.*, 390.]

Super eo quod de raptoribus ecclesiarum, atque
 presbyteris qui penitentiam eis injungere et obla-
 tiones eorum contra statutum nostrum suscipere
 attentaverint, a nobis communi deliberatione statu-
 tum cum fratribus nostris statuimus, et constitutio-
 nem ipsam, sanctorum Patrum vestigia subsequen-

tes, auctoritate Dei et sanctorum apostolorum Petri et Pauli pariter confirmamus: statuentes, ut quicumque ex his raptoribus, qui in urbe, diabolo suggerente, violenter surrexerint, in rapina, sive in ecclesiarum violatione manifeste est deprehensus, vel amodo fuerit, nisi ablata prius restituat, si poterit, vel emendandi plenam securitatem fecerit, pœnitentiæ beneficiûm ei penitus denegetur. Si vero usque ad obitum, quod absit, in sua contumacia duraverit, et in extremis positus, pœnitentiæ remedium humiliter postulaverit: si emendationem vel emendandi securitatem præstiterit, ac fidejussores, qui ablata restituere debeant, idoneos dederit, ei pœnitentiæ et ecclesiastica sepultura concedatur. Qui autem in sanitate, obstinata mente non pœnuerit, vel emendaverit, et in morte securitatem ac fidejussores, sicut diximus, præstare nequiverit, [f. *supp.* his] solemnitas pœnitentiæ parum prodesse, sicut credimus, videtur; sed vaticum non negetur, ita tamen, ut nullus clericorum sepulturæ illius intersit, nec ejus elemosynam accipere præsumat. Quod si qui presbyterorum vel clericorum contra statutum nostrum in vita vel in morte pœnitentiæ dare, aut sepulturæ illorum interesse, vel eorum elemosynas accipere attentaverint, seu hujusmodi rapinæ participes inventi fuerint, ordinis sui dampnum irrecuperabiliter patiantur, et beneficio ecclesiastico careant

DXLVI.

De testibus adhibendis in causa separationis propter cognationis propinquitatem.

(Anno 1145-53.)

[Mansi, *Concil.*, XXII, 309.]

Quoties aliqui separantur propter cognationem propinquitatis, vel consanguinitatis, tribus testibus adhibitis affirmari debet, qui de eadem consanguinitate supersunt: vel a duobus, vel tribus testibus senioribus et melioribus ejusdem loci probari debet. Probatio autem testium debet fieri duplici juramento. Testes enim debent jurare, se neque privato odio vel amicitia, neque pro auro, neque pro aliquo commercio quod habuerint, vel habituri sint, ad hoc juramentum esse inductos. Postea debent jurare, sicut ipsi dicunt, sic se rei veritatem accepisse a majoribus suis, et ita esse.

DXLVII.

Thebaldi episcopi Parisiensis et canonicorum S. Genovefæ liem de parœcia ecclesiæ S. Joannis discernit.

(Anno 1146-53, Jan. 8.)

[*Cartulaire de Notre-Dame de Paris*, I, 30.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, THEOBALDO Parisiensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Ne oblivioni obscuritas per dissuetudinem humanis mentibus ingeratur, quod super causarum litigiis judicatum fuerit vel decisum, scriptura debet memoriæ commendari, ut per hoc secutura posteritas habeat quid futuris temporibus evidenter agnoscat. Qualiter igitur controversia, quæ inter te

ac filios nostros canonicos Sanctæ Genovefæ, super parochia ecclesiæ Sancti Joannis, agitabatur, in nostra fuerit presentia terminata, presentis scripti serie præcepimus adnotari. Asserebas, siquidem, tu frater episcopo, quoniam jus quod habebas, in eadem parochia prædicti fratres tibi nullo modo exsolvebant, et cum constaret quod ad te parochia pertineret, sacerdotem, qui eidem parochiæ spiritualia ministraret, curam animarum a te debere suscipere affirmabas. Dicebas enim, quia si qui erant in eadem parochia ligandi vel solvendi, presbyter qui pro tempore eandem parochiam gubernabat, ad tuum mandatum ligabat vel solvebat. Sponsas quoque benedicendas, benedictionem, mulieres de partu surgentes, purificationem, et qui apertis criminibus tenebantur in ecclesia matricæ pœnitentiam percipere asserebas. Canonici autem quæ a te asserebantur non negantes, dicebant quod servitores canonicorum, qui in eadem parochia consistebant, per canonicos et non a Parisiensi episcopo solvi consueverant vel ligari: et presbyter qui in eadem ecclesia ministrabat, a XI annis retro et ante, a decano S. Genovefæ, et non ab episcopo, curam animarum susceperat. Nos igitur super his tam tuas quam prædictarum fratrum rationes plenarie cognoscentes, fratrum nostrorum communicato consilio, judicavimus quod sacerdos, qui debet eidem parochiæ deservire, sive sit regularis canonicus, sive non, a te, frater episcopo, curam animarum suscipiat, et prædictos parochianos, ad mandatum tuum, liget et solvat. Si vero tu in aliquem ejusdem parochiæ vel in omnes excommunicationis vel interdicti sententiam, emergente causa, promulgaveris, sacerdos, donec ipsa sententia relaxetur, nec excommunicatis, nec interdictis divina officia celebrabit. Benedictiones sponsarum, purificationes de partu surgentium, publicas pœnitentiæ idem sacerdos non usurpabit. Porro, si prædictæ capellæ sacerdos talis aliquando reperit fuerit, qui divina ministrare non debeat, tu illud abbati et fratribus suis nuntiare debebis, et illi, veritate cognita, eo amoto, alium tibi præsentent, cui animarum curam committas. Qui tamen presbyter tibi nec circatam, nec synodaticum solvet.

Nulli ergo hominum liceat hanc nostræ definitionis paginam temerario ausu infringere, etc.

Datum Laterani, sexto Idus Januarii.

DXLVIII.

Ad Bertoldum abbatem et fratres Cellæ Wirzburgensis.

(Anno 1146-1153, Jan. 11.)

[Hugo, *Ann. Præm.*, I, Pr., p. 385.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis BERTOLDO abbati de Cella ejusque fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Omni tempore sacrosancta Romana Ecclesia pro religiosorum necessitatibus, et temporaliter et spiritualiter consuevit esse sollicita, et quanto eos terrenorum curam amplius abjecisse conspexit,

tanto gratiora semper eis studuit pietatis ac misericordie solatia exhibere. Illius nimirum solite benignitatis intuitu nostri antecessores inducti, discretionem prævia, misericorditer statuerunt, ut religiosi viri novalium suorum dare decimas non cogantur. Quoniam ergo beneficia pietatis et maxime quæ religiosorum necessitatibus exhibentur, fraterna charitas non patitur deperire, sanctaque prædecessorum nostrorum instituta semper debent illibata persistere. Nos bonæ vestræ religionis odore respersi, auctoritate apostolica iubemus ut de novalibus vestris sive de nutrimentis animalium vestrorum nullus omnino a vobis decimas præsumat exigere. Si quis autem hoc attentare præsumperit, et secundo tertiove communitus, temeritatem suam satisfactione congrua non correxerit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus incurret, atque in extremo examine divinæ animadversionis subiaceat ultimi.

Datum Laterani, III Idus Januarii.

DXLIX.

Hugonem archiepiscopum Viennensem reprehendit quod fratribus Cisterciensibus et Cluniacensibus injurias inferat.

(Anno 1147-53;

[*Bibliotheca Cluniac.*, p. 902.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HUGONI Viennensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanto persona tua ampliori religione cognoscitur decorari, tanto gravius ferimus, cum per te religiosi Deumque timentes viri contra justitiam infestantur; et tu super hoc tam a vicinis quam longe positus infamaris. Cum enim tui habitus consideratio te ad religionem diligendam deberet accendere, et ad ipsam propagandam studiosius invitare, tu Cistercienses et Cluniacenses fratres, sicut frequentes querimonie indicant, nequaquam protegis, sed impugnas: et Cluniacenses fratres, quos propensius deberes diligere, nihilominus inquietas.

DL.

Ad Joannem episcopum Patavinum. — De usuris.

(Anno 1150-53.)

[*BALUZ.*, *Miscell.*, ed. Luc., III, 377.]

Super eo quod a nobis tua fraternitas requisivit, scilicet an illi crimen usurarum (committant) qui ex possessionibus sibi pignore obligatis fructus percipiunt, et postmodum recipiunt capitale, breviter tibi dixerim eos omnes usurarum criminibus obligari, qui plus recipiunt quam fuerit capitale; quidquid enim sorti accidit, usura est.

DLI.

Privilegium pro monasterio Sancti Sylvestri in Monte-Suavi.

(Anno 1152-1153)

[*MITARELLI*, *Camaldul.*, III, p. 466.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis fratribus de Monte-Suavi, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam sine religionis observantia tu... nec unitas charitatis existit, nec Deo gratum exhibetur obsequium, convenit apostolicæ auctoritati religionem statuere, et stabilitam exacta diligentia conservare. Inde est quod nos in monasterio vestro religionem, quæ peccatis exigentibus valde noscitur imminuta, Domino auxiliante, reformare volentes, monasterium ipsum dilecto filio nostro R... priori Camaldulensi commisimus ordinandum; statuentes ut ordo monasticus, qui in eodem monasterio nascitur institutus, secundum beati Benedicti Regulam et Camaldulensium fratrum constitutiones, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Ut autem facilius et convenientius hoc ordine possit impleri, per præsentia vobis scripta præcipiendo mandamus, quatenus sicut quidam vestrum in præsentia nostræ fecerunt, supradicto priori ejusque successoribus obedientiam secundum Benedicti Regulam et ordinem Camaldulensem promittatis, et tam in temporalibus quam in spiritualibus ei absque ulla contradictione obedatis, ut et prædictum monasterium pristinum religionis statum recipiat, et vos frugi melioris vitæ restitui Domino cooperante, possitis.

Datum...

DLII.

Ad episcopum Lingonensem. — Ut judicet de iis qui cum excommunicatis Vizeliacensibus communicaverunt.

(Circa. an. 1153.)

[*MANSI*, *Concil.*, XXI, 660.]

Ex parte dilecti filii nostri Pontii Vizeliac. abbatis adversus archipresbyterum de Avalone, R. de Doniciaco, et I. de Chora presbyteros, gravem querelam accepimus, quod excommunicatis hominibus de Vizeliaco scienter communicare, et divina officia celebrare ausu temerario præsumperunt. Quia igitur tam gravem excessum irrequisitum et impunitum prætermittere non debemus: per præsentia tibi scripta mandamus, quatenus causam ipsam diligenter inquiras, et si rem ita inveniris, prædictum archipresbyterum et alios presbyteros ab officiis suis suspensos ad nostram præsentiam mittas, litteras vero quas episcopo Eduensi mittimus, per tuum certum et securum nuntium eidem facias præsentari.

DLIII.

Privilegium pro ecclesia Sanctæ Mariæ de Capenberg

(Anno 1153, Jan. 2.)

[*NIESERT*, *Munsterische Urkundens.*, II, 183.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis OTTONI præposito Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Capenberg ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, canonicam vitam professis, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus apostolicam convenit adesse præsidium et protectionis nostræ suffragium impertiri. Ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit.

sacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii Otto præpositi cæterique fratres in ecclesia Beatæ Mariæ de Capenberg ad Dei servitium congregati, vestris justis petitionibus clementer annuimus, et felicitis memoriæ papæ Honorii prædecessoris nostri vestigiis inhærentes, præfatam ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostræ protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; imprimis siquidem statuentes, ut ordo canonicus, qui secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam, ibi, auctore Domino, institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quasunque possessiones, quasunque bona in terris, vineis, mancipiis, censibus, decimis, molendinis, aquis aquarumque decursibus, pratis, pascuis, nemoribus, campestribus, collibus, vallibus, aut quibuslibet aliis rebus, eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Capenberg, Curedo, Wisele, Wesheim, Werne, Helc, Alstede, Mengede, Nette, Hilbeke, Sorbecke, Langere, Wetnare, Stikelevic, curtem quæ nuncupatur Velmede; et quidquid vobis Winemarum de jure suo rationabili dispositione concessit. Ex concessione quoque venerabilis fratris nostri Friderici Monasteriensis episcopi ecclesiam quæ vocatur Werna, et ecclesiam quæ nominatur Alnon; necnon decimam in prædicta ecclesia de Werna. Ad hæc paci et quieti vestræ providere optantes, auctoritate apostolica inhibemus ut nulla ecclesiastica sæcularive persona, Capenberg et ejus ambitum vi vel fraude occupare, vel incastellare præsumat, aut religiosæ conversationis viros exinde remove. Sed nec alicui fratrum vestrorum post factam ibi professionem liceat a loco ipso discedere, discedentem vero sine communium cautione litterarum nullus audeat retinere.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hæc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate agnoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ

ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subsc.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Hinemarus Tusculanus episcopus ss.

Ego Hugo Ostiensis episcopus ss.

Ego Otto diacon. card. S. Georgii ss.

Ego Gregorius card. diacon. de Sancto Angelo ss.

Ego Jacinthus diacon. card. de Schola Græca ss.

Ego Gregorius presbyt. card. de S. Maria Trans Tiberis ss.

Ego Humbaldus S. Praxedis presbyter card. ss.

Ego Joannes de SS. Joanne et Paulo presbyt. card. ss.

Datum Laterani per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, iv Nonas Januarii, indictione xv, Incarnationis Dominicæ anno 1152, pontificatus vero domni Eugenii papæ III, anno viii.

Plumbum ex sericis filis rubri coloris appendet.

DLIV.

Hildensemensi ecclesiæ, intercessore Raynaldo de Dassel præposito abbatiam Ringelheimensem confirmat.

(Anno 1153, Jan. 3.)

[*Origines Guelficæ*, III, 440.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri BENNARNO episcopo, et dilectis filiis HILDENSHEYMENSIBUS, salutem et apostolicam benedictionem.

In eminenti Ecclesiæ specula, disponente Domino, constituti, universarum Ecclesiarum proventibus exacta diligentia debemus intendere, et quæ ad ipsas rationabiliter, Deo largiente, proveniunt, confirmatione scripti nostri eis et auctoritate apostolica, communire. Veniens ad apostolicæ sedis nostramque præsentiam dilectus filius noster Reynoldus ecclesiæ vestræ præpositus in audientia exposuit: quod illustris memoriæ Conradus, quondam Romanorum rex, fulgore superni luminis illustratus, pro animæ suæ salute, abbatiam in Ringelheim liberam et quietam vobis, et per vos ecclesiæ vestræ, et ab eo quod ipse ibi de consuetudine antecessorum videbatur habere, dimisit, ac ne quod ab eo exinde gestum est, procedente tempore, temeritate alicujus grassaretur, et successorum suorum quilibet de illa ecclesia vobis aut successoribus vestris injuriam irrogaret, aut aliquam ibi sub obtentu alicujus consuetudinis violenter exerceret, factum ipsum, curialium suorum et ministerialium illius ecclesiæ, assistente consensu auctoritatis regis munimine roboravit. Cum igitur id antefatus filius noster præpositus scripti nostri petit assertione firmari, et nos petitioni ejus dignum duximus præbere consensum, et honori Ecclesiæ

vestræ diligentius providere; factum ipsum auctoritate sedis apostolicæ confirmamus, et ratum futuris temporibus permanere sancimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hujus nostræ confirmationis paginam aliqua præsumptione infringere, vel huic factis ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Datum Laterani, III Nonas Januarii.

DLV.

Ad Petrum bituricensem archiepiscopum. — Mandat ut ecclesiam de Casa-Majori et res sacerdotis defuncti, male ablatas, restituat monasterio Sancti Dionysii.

(Anno 1153, Jan. 8.)

[D. Bouquet, *Recheil*, t. XV, 476.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Petro Bituricensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quando ab illis personis justitiæ ordo confunditur et canonum decreta turbantur, quorum esse debent defensores, et quod in ecclesia Dei debent attentius emendare, contra eâ ab eisdem præsumitur attentari; officii nostri debito convenitur, quod male gestum est, ita in statum debitum revocare, ut nec scandalum inde in ecclesia emergere, nec similis præsumptionis occasio debeat simplicioribus provenire. Veniens ergo ad nostram præsentiam dilectus filius noster Odo, abbas S. Dionysii, adversus tuam fraternitatem querelam in conspectu nostro deposuit, quod, postquam pro negotiis ecclesiæ suæ ad apostolicæ sedis præsentiam venit, ecclesia sua de Casa-Majori eum non tam de justitia quam pro tuæ voluntatis arbitrio spoliasti; sacerdos quoque ipsius ecclesiæ, qui, quando in ea positus est, omnia quæ posset ibi rationabiliter, Deo largiente, conquire, eidem ecclesiæ statuit concedenda, huic vitæ subtracto, universa bona illius in tuos usus applicuisti. Super quo, si verum est, tanto magis admiramur, quanto et reverentiam nostram in hac causa neglectam, et canonicas sanctiones omissas, et rationis ordinem vidimus ex magna parte confusum. Porro quid sacerdotibus et quibuslibet prælatis ecclesiarum de dispositione suorum in obitu a sacris canonibus permittatur, tua prudentia, nisi fallimur, non ignorat. Quoniam igitur quod contra canones gestum est, eorundem vigore debet in irritum revocari, per præsentia scripta fraternitati tuæ mandamus quatenus si querela ejus veritate fulcitur, ecclesiam ipsam, et ea quæ de rebus sacerdotis in servitio ejusdem ecclesiæ acquisitis ad te devenerunt, servata charitate restituas, vel si ab alio ablata sunt, restitui facias: ut nec ipse adventum suum ad sedem apostolicam sibi fore sentiat detrimentum, et tua fraternitas non videatur illas ecclesias quæ ad jus B. Petri specialiter pertinent,

A et de ejus præcipue defensione consistunt, velle inde debite aggravare; de aliis quoque malefactoribus suis in tua diocesi consistentibus ita plenam eis facias justitiam, ut non cogantur ulterius pro defectu justitiæ fatigari. Fraternitati [*leg. paternitati*] mandamus quatenus fratri nostro S[tephano] (1153) Claramontensi episcopo ex parte nostra injungas ut fratri R. priori Montis-Firmini, pro eo quod promotioni ejus visus est obviasse, molestus nequaquam existat, et sicut non vult indignationem nostram incurrere, ita nec per se, nec per suos, pro illa causa ei vel suis ullam præsumat molestiam irrogare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ constitutionis paginam infringere, vel ei temerario ausu aliquatenus contraire: si quis autem hoc attentaverit, indignationem Dei omnipotentis et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, VI Idus Septembris.

DLVI.

Bulla pro parthenone Sancti Salvatoris Ebroicensis.

(Anno 1153, Jan. 23.)

[*Gall. Christ. nov.*, Instr., XI, 134.]

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus HILARIE abbatissæ Sancti Salvatoris Ebroicarum ejusque sororibus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, etc. . . .

Prudentibus virginibus quæ sub habitu religionis, accensis lampadibus juxta Evangelicum verbum, paratas se exhibent cum sponso suo Jesu Christo intrare ad nuptias, apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus aut eas a pio proposito revocet, aut robur, quod absit! sacræ religionis infringat. Eapropter, dilectæ in Christo filie, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam in qua divino estis mancipatæ famulatui, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentia juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, vel aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis et his quæ post vos successerint, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda: Ex done comitis Ricardi duo molendina Ebroicis, unum ammonarium, alterum tannetarium, cum terra quæ pertinet ad eadem molendina; et decima molendinorum, census et vivarii de Trescomitissæ, et decima omnium reddituum et exituum totius forestæ Ebroicensis, decimam mellis ipsius forestæ, venationis et denariorum de Essartis quæ sunt in ipsa foresta; et quicquid demum comes habeat Asnerlis in dominio suo, exceptis feodis militum, et bosco et aqua. In aqua tamen dedit piscari-

(1153) Stephano de Mercurio, qui electus fuit Claramontensis episcopus anno 1151.

tionem quæ a vulgo dicitur Croignum-Clavillæ, terram ad dimidiam carrucam, Hundevillam, et quidquid ad eam pertinet, et moliam de Daubois, et Exravilla Gravigneii, decimam molendinorum et totius domini comitis, præter decimam bladi apud Gitebuet; decimam domini ejusdem comitis, lanæ scilicet, caseorum et ceriarum quæ ibi sunt: apud Albam-viam decimam lanæ, caseorum, telonei, census et omnium reddituum in denariis, octo hospites et terram ad dimidiam carrucam: apud Bavent, centum solidos, ultra Sequanam decimam omnium reddituum et exituum quicumque fuerint forestarum de Tractu, Cravenchon et Caudebec, et decimam molendinorum de Maisnil et de Cravenchon: apud Dourenc, decimam molendinorum telonei, census burgensium et estoblegii porcorum, et herbagii ovium quas habent burgenses, et duas garbas hortorum burgensium, lini, cannabis et cujuslibet alterius rei; decimam quoque de terra quæ vocatur Troz-comitis, et duas garbas de terra rusticorum, et duas garbas de Essartis. Ex dono comitis Guillelmi sex marcas argenti in Anglia, quas prior et monachi de Nogento super Andelam debent vobis annuatim exsolvere. Ex dono comitis Amaurici, ferias Sancti Leodegarii Ebroicis, et decimam de porcariis suis de Guaz forestarum, et totam decimam terrarum veterum et novellarum quæ pertinent ad Guaz forestarum de Tractu, et Cravenchon, et Caudebec; decimam quoque de Haia de Lentot de omnibus illis quæ decimantur. Ex dono Anselmii de Autolio, molendinum de Alhavia, et vineam unam, et duos hospites in Fovilla; ex Helmaci, de Autolio aquam de Gravigneo, ex dono Richardi filii Herluini decimam molendinorum de Gareuis, decimam Sancti Andreae ex dono Osenne; concessu Radulphi filii Othonis, duos burgenses in vico Sancti Taurini, quietos ab omni consuetudine; in episcopatu Ebroicensi, omnes ecclesias et decimam bladi forestæ Ebroicarum; ecclesiam S. Jacobi de Essartis, cum decima de bosco et plano; ecclesiam de Caugeio, cum decima et triginta acras terræ in eadem villa; ecclesiam de Guichenvilla cum decima; decimam de Buissondrœlini et de Folmouchon; ecclesiam de Nova-villa cum decima, et triginta acras terræ in eadem villa, ecclesiam de Ferreriis cum decima; ecclesiam de Lacella cum decima, et terram ibi ad dimidiam carrucam et hospites quos ibidem habetis; ecclesiam de Boore cum eo jure quod competit vobis de decima ipsius ecclesiæ in episcopatu Luxoviensi; ecclesiam de Boisseio, cum decima ipsius villæ et sexaginta acras terræ in eadem villa; decimam de Lambervilla ex dono uxoris Wauchelini de suo patrimonio, medietatem villæ quæ dicitur Capelle, jns quod habetis in ecclesia ejusdem villæ. In episcopatu Carnotensi, ex dono Amaurici de Domo-rotunda, dimidiam villam de Orviller. Præterea quoniam supradictus comes Richardus immunitatem quam habebant servientes de mensa sua servientibus

A vestris pro suæ animæ salute concessit, et ecclesiam vestram ab omni sua et successorum suorum consuetudine ac gravamine liberam reddidit et quietam, datisque feriis quæ sunt in Annuntiatione Dominica in atrio ecclesiæ Beatæ Mariæ bonæ memoriæ Guillelmo tunc Ebroicensi episcopo, animarum cura tantum ei et ejus successoribus reservata, omni prævæ consuetudini eam et exactioni episcopali exemit, nos etiam id auctoritate apostolica confirmamus, et futuris temporibus inconcussam permanere decernimus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, vel quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus et hinc fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego W. presbyter cardinalis ecclesiæ Lateranensis.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis tituli S. Praxedis.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tituli S. Sabine.

Ego Aribertus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Anastasiæ.

Ego Rolandus presbyter cardinalis tituli Sancti Marci.

Ego Conradus Sabinensis episcopus.

Ego Ismarus Tusculanus episcopus.

Ego Hugo Ostiensis episcopus.

Ego Odo diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Gregorius diaconus cardinalis S. Angeli.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu.

Ego Jacinthus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin.

Ego Joannes diaconus cardinalis Sanctorum Georgii et Bacchi.

Ego Gerardus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Via Lata.

Datum Laterani per manum Bosonis S. Romanæ

Ecclesiæ scriptoris, x Kal. Februarii, indictione xv, A
Incarnationis Dominicæ anno 1152, pontificatus
vero domini Eugenii papæ III anno octavo.

DLVII.

*Ad Henricum Eduensem episcopum. — Increpat
quod infestus sit Vizeliacensi cœnobio.*

(Anno 1153, Jan. 27.)

[MANSI, Concil., XX, 658.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabili fratri HENRICO Eduensi episcopo, salutem et
apostolicam benedictionem.

Quod apostolicæ benedictionis te participem fa-
cimus, non ex tuis meritis, sed de apostolicæ sedis
benignitate procedit. Sicut enim pro certo nobis a
compluribus significatum est, omnes molestiæ atque
vexationes, quas dilecto filio nostro Pontio abbati
Vizeliacenses burgenses ipsius villæ ausu nefario
presumpserunt, per instinctum et incitationem
tuam habuerunt exordium: et eos in tanta nequitia
contra Deum, et contra commissum tibi episcopale
officium, et animæ tuæ salutem, fovere, ac manu-
tenere non times. Dicetis namque quod et eisdem
burgensibus excommunicatis communicare præsumas,
et ad divina officia eos tu ipse admittas, atque
presbyteris tuis divina eis officia celebrari per-
mittas atque præcipias. Quia ergo tam gravem et
immoderatum excessum impunitum prætermittere
nec possumus, nec debemus, per præsentia tibi
scripta mandamus, quatenus proxima beati Lucæ
festivitate tam pro terminanda controversia quæ
inter te et prædictum abbatem agitur, quam pro his,
ad nostram præsentiam occasione seposita venias,
super contrarietatibus, quas ipsi abbati diceris in-
tulisse, nobis sufficienter respondere paratus. Inter-
rim vero eidem abbati nullam perturbationem seu
molestiam quibuslibet modis inferre præsumas: soli-
cite cavens, ut supradictorum excommunicatorum,
vel interdicatorum nullus a te, vel a tuis presbyteris
ad divina suscipiatur officia, sed ad quemcunque
locum parochiæ tuæ aliquis devenerit, donec præ-
sens fuerit, nullus ibi divina officia præsumat ce-
lebrare. Quod si, statuto termino, ad nos venire ne-
glexeris, aut hæc vel alia quæ ad prædictorum
vindictam burgensium a nobis seu fratribus nostris
statuta sunt præsumpsisti, vel præsumperis violare;
pro certo cognoscas, et causam ipsam processum
dictante iustitia recepturam, et te officii tui peri-
culum incursum.

Datum Laterani, vi Kal. Febr.

DLVIII.

Privilegium pro Ecclesia Atrebatensi.

(Anno 1153, Febr. 5.)

[BALUZ., *Miscell.* ed. Luc., II, 170.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabili fratri GODESCALCO Atrebatensi episcopo ejus-
que successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Officii nostri nos hortatur auctoritas pro Eccle-
siarum statu satagere et earum quieti et utilitati

salubriter auxiliante Domino providere. Dignum
namque et honestati conveniens esse dignoscitur ut
qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas
et a pravorum hominum nequitia tueamur et beati
Petri atque apostolicæ sedis patrocinio muniamus.
Proinde, venerabilis frater in Christo Godescalce
episcopo, tuis justis postulationibus clementer
annuimus, et præfatam Atrebatensem Ecclesiam, cui
Deo auctore, præesse dignosceris, sub beati Petri et
nostra protectione suscipimus et apostolicæ sedis
privilegio communimus. Ad exemplar igitur præde-
cessorum nostrorum felicitis memoriæ Urbani, Pa-
schalls, Gelasii, Calixti, et Innocentii Romanorum
pontificum ejusdem Ecclesiæ episcopalem dignitatem
sicut hodie est præsentis scripti pagina roborantes,
statuimus ut quidquid prædictæ Ecclesiæ beatus
Remigius contulit, videlicet Orcos et Sambucetam,
quæcunque etiam eadem Ecclesia jure et legitime
possidet aut in futurum poterit adipisci, tibi tuisque
successoribus confirmamus. In quibus hæc propriis
nominibus adnotanda subjuximus: Archidiaconias
duas, Atrebatensem scilicet et aliam quæ Obstre-
vandensis dicitur. Illos etiam limites inter Atreba-
tensem et Cameracensem Ecclesias esse sancimus
quos antiquitus fuisse vel scriptorum monumentis
vel territoriorum divisione vel certis aliquibus
iudiciis constat, ut annuente Deo Ecclesiarum pax
nulla occasione turbetur, et quæ pro fidelium sancte
statuta sunt peregni tempore inconversa stabilitate
persistent. Abbatis quoque infra Atrebatensis
episcopatus limites sitas, videlicet S. Petri Has-
oniensis, Sancti Salvatoris Aquicinensis, Sancti Vin-
diciani de Monte Sancti Eligii, Sanctæ Ragenfredis
de Donniaco, Sanctæ Rictrudis Marcianensis, Sanctæ
Mariæ de Strumo cum cæteris infra præfatos limites
sitis, et monasterium Sancti Præjecti de Bethunia
tibi tuisque successoribus subjectas esse et earum
abbates vel abbatissas canonice obedire præcipimus.
Abbas vero Sancti Vedasti de Nobiliaco et succes-
sores tibi tuisque successoribus obedientiam manu
promittant, et de his quæ ab Atrebatensi Ecclesia
possidere noscuntur debitam reverentiam et subje-
ctionem exhibeant. Partem decanatus de Vals, quæ
infra limites Atrebatensis territorii sita est, eccle-
sias scilicet de Bajoncourt, de Vallibus, de Migerol,
de Chaom, de Brodovilla, de Caxenignicuth, de
Sarving, de Halcuth, de Schuls, de Halkcourt cum
appendiciis earum. Porro ad viciniam et ad mensam
episcopi Atrebatensis altaria de Avions, de Culeis,
de Menricourt, et altare Sancti Martini de Hennino
Rainardi, necnon et Mareolum cum silva, terra,
aqua, molendinis, furno, hospitibus, et cum omni
distrioto totius villæ et molendinis de Schenfol, et
molendinum aliud cum duobus furnis et campo et
hospitibus infra Atrebatum, et terras, vivarium de
Bronnis. Quæ omnia, quia prædecessor tuus reco-
lenda memoriæ Alvisus episcopus in vita sua nosci-
tur tenuisse tibi nihilominus confirmamus. Altare
insuper de Monci, Camapis, altare Sancti Martini,

altare de Atluth cum appendiciis suis, Vulpi, A Wigeval, altare de Raincourth cum appendiciis suis, altare de Miralmont et Sanctæ Mariæ de Postumviller, de Bagunils, de Bolgy, Hangra, Ruyth, Berry, Cornay, Bruay, Hesdinvil, Camblin, Maresch, Hanubiis, Tungry, Herlu, Obertio, Harmenteriis, Salty, Belona, Carency, Novavilla; altare de Athis in Ostrevando Syrici, et ecclesiam de Berberis cum appendiciis suis. Præterea custodiam Atrebatensis ecclesiæ et reditus ad ipsam et ad luminaria ejusdem ecclesiæ pertinentes, scilicet akare de Curcelles, Gummicurt, Hervilert, et altare de Vimi tuis usibus et domesticæ necessitati confirmamus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre, aut ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione atque sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita si non satisfactione congrua emendare curaverit; potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem C eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Conradus Sabinensis episcopus subscripsi.

Ego Ymarus Tusculanus episcopus subscripsi.

Ego Hugo Ostiensis episcopus subscripsi.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tituli Calixti subscripsi.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Praxedis subscripsi.

Ego Aribertus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Anastasiæ subscripsi.

Ego Bernardus presbyter cardinalis tituli Sancti Clementis subscripsi.

Ego Octavianus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Cæcilie subscripsi.

Ego Rolandus presbyter cardinalis tituli Sancti Marci subscripsi.

Ego Gerardus presbyter cardinalis tituli Sancti Stephani in Cælio monte subscripsi.

Ego Joannes Paparo presbyter cardinalis tituli Sancti Laurentii in Lucina subscripsi.

Ego Joannes presbyter cardinalis tituli Sanctorum Petri et Pauli subscripsi.

Ego

Ego Oddo diaconus cardinalis tituli Sancti Georgii subscripsi.

Ego Gregorius diaconus cardinalis tituli Sancti Angeli subscripsi.

Ego Guido diaconus cardinalis tituli Sanctæ Mariæ in Porticu subscripsi.

Ego Joannes diaconus cardinalis tituli Sanctorum Sergii et Bacchi subscripsi.

Ego Gerardus diaconus cardinalis tituli Sanctæ Mariæ in Via Lata subscripsi.

Ego Odo diaconus cardinalis tituli Sancti Nicolai in Carcere Tulliano subscripsi.

Ego Bernardus diaconus cardinalis tituli Sanctorum Cosmæ et Damiani subscripsi.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, per manum B Bosonis, S. R. E. scriptoris, Nonis Februarii, indictione xv, anno Incarnationis Dominicæ 1152, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno octavo.

DLIX.

Canonicos Atrebatenses ad tuenda officia ecclesiastica hortatur.

(Anno 1153, Febr. 5.)

[BALUZ., *Miscell.* ed. Luc., II, 170.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis canonicis Atrebatensis Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut mater carnalis a propriis filiis quos studuit enutrire sustentari desiderat, sic mater spiritualis Ecclesia ab his quibus pro sua facultate necessaria subministrat servitium debitum instanter expostulat, nec illis suum beneficium libenter impendit qui debitum ipsi servitium subtrahunt. Non enim rationi debitum volunt exsolvere qui panem Ecclesiæ in otio manducantes desident, et se ab ejus servitio non certa et rationabili occasione absentant. Et quoniam inter vos quosdam esse audivimus qui cum de altario commissæ vobis Ecclesiæ vivant, ipsi nolunt Ecclesiæ deservire, imo non certa nec rationabili causa intercedente, in periculum animarum suarum, ab Ecclesiæ vestræ obsequio se subtrahunt, per præsentia scripta vobis mandamus quatenus, nisi certa et rationabili causa se occasio aliquando ingerat, ita sitis in servitio Ecclesiæ assidui ut prædicta Ecclesia debito servitio non fraudetur. Quod si aliquis vestrum, nisi evidenti et honesta causa interveniente, in servitio Ecclesiæ vestræ laborare forte noluerit, quoniam scriptum est ut qui non laborat non manducet, scire vos volumus quia sententiam quam venerabilis frater noster Godescalcus episcopus vester consilio sanioris partis vestri capituli in ipsum canonicè promulgare voluerit nos, Deo auctore, firmam et ratam habebimus.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, Nonis Februarii.

DLX.

Ad clerum et populum Atrebatensem. — Sententiam quam episcopus illorum in hæreticos diæcesis suæ feret, se in antecessum probare significat, cui et ipsi ut pareant edicit.

(Anno 1153, Febr. 5.)

[MANSI, Concil., XXI, 689.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis clero et populo Atrebatensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Quando inter prælatos atque subjectos tanta est unio charitatis, quod et prælati subjectis quæ salubria sunt sollicita attentione prospiciunt, et subjecti prælati se in omni obedientia et humilitate submitunt, tunc Ecclesia Dei procul dubio suo cursu dirigitur et tranquilla pace atque jucunditate lætatur. Venientem itaque ad apostolicæ sedis clementiam venerabilem fratrem nostrum Godescalcum episcopum vestrum debita benignitate recepimus, et quandiu inter nos commoratus est, inter fratres et coepiscopos nostros ipsum præcipue pro suæ honestatis reverentia fraterna charitate tractavimus. Et quoniam de statu commissæ sibi Ecclesiæ quædam ad nostram audientiam pervenerant, quæ nec nos nec eum in requisitione sui et in correctione negligentes esse permittunt, viva ei voce injunximus ut ad eorum emendationem et conservandam in eadem Ecclesia honestatem et religionem ita promptus et districtus existat, ut et in his ipsum suum officium complevisse appareat, et animum nostrum ulterius nulla exinde sinistra fama perturbet. Inter cætera enim idem frater nobis suggestit, quod non sine grandi gemitu nostri cordis referimus. Nuntiavit siquidem nobis, quod adeo quorundam pravorum in commissa sibi ecclesia malitia creverit, ut hæreticæ sint pravitatis laqueo irretiti; qui etiam non verentur cum quibusdam aliis tendiculas hæreticorum extendere, ut suæ perditionis plures socios habeant, et se cum multorum animis condemnent. Sane illis ecclesiasticæ severitatis rigor est districtius opponendus. Et ideo sententiam quam in eos prædictus frater noster episcopus vester religiosorum virorum consilio promulgaverit, nos, auctore Deo, ratam habebimus, et ut ipsam firmiter observetis vobis omnino injungimus. Quia igitur, sicut idem frater noster a nobis et de cura commissi sibi gregis et de imminetia sui officii fuit propensius exhortandus, ita vos ad ipsius obedientiam et venerationem nostrarum litterarum estis admonitionibus exhortandi; eundem fratrem nostrum ad Ecclesiam suam et ad vos cum sedis apostolicæ ac litterarum nostrarum prosecutione, ducente Domino, remeantem universitati vestræ duximus attentius commendandum, per præsentia vobis scripta mandantes, quatenus eum reverenter et honeste recipiatis et filialem ei reverentiam et honorem jugiter exhibentes, tam de his quæ supradicta sunt, quam de aliis quæ in vobis fuerint corrigenda, humiliter salubribus præceptis ejus obediatis; quatenus et

A ipse pro impenso vobis gubernationis officio perpetuæ coronam gloriæ valeat, Domino donante, percipere, et vos obedientiæ merito ad gaudia æternæ felicitatis possitis cum eo pariter introire.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, Nonis Februarii.

DLXI.

Ad sanctimonialibus Dyniacensibus. — Significat earum reformationem Atrebatensi episcopo se demandasse.

(Anno 1153, Febr. 5.)

[Ibid., 688.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, sanctimonialibus Dyniacensibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod vos apostolicæ benedictionis alloquio salutamus, non ex vestris meritis fieri, sed ex apostolicæ sedis consueta benignitate credatis. Non enim de conversatione vestra nobis talia referuntur, quæ nostrum animum incitent ut vobis apostolicæ benedictionis gratiam conferamus, quoniam, sicut relatione quorundam audivimus, ita laxis habenis post vestra desideria curritis, ut vestri voti memoria videatur a vobis penitus excidisse, et videamini retrorsum abire, cum ad anteriora deberetis totis viribus anhelare. Sane charitatis igniculus, qui fomes et nutrimentum honestatis esse dignoscitur, peccatis exigentibus, adeo in vobis refrugit, quod monasterium vestrum tam in spiritualibus quam etiam in temporalibus est plurimum immutatum. Nos igitur, quoniam statum vestrum in melius cupimus, auxiliante Domino, reformari, venerabili fratri nostro Godescalco Atrebatensi episcopo, de cujus utique honestate atque religione confidimus, quoniam in his plerius instructus esse dignoscitur, dedimus in mandatis, ut gratam Deo religionem in vobis studeat reformare, et monasterium vestrum ad frugem melioris vitæ reducere. Ideoque per præsentia vobis scripta mandamus atque præcipimus, quatenus in his quæ ad emendationem vitæ vestræ et correctionem monasticæ disciplinæ spectaverint, supradicto fratri nostro humilitate debita pareatis, et ipsius monita et salubria mandata benigne suscipiatis, et irrefragabiliter observetis; scientes quia si de cætero salubribus monitis ipsius contempseritis obedire, nos sententiam, quam propter hoc in vos ipse dictaverit, auctore Deo, ratam habebimus.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, Nonis Februarii.

DLXII.

Ad Duacenses. — Ut obsequium debitum episcopo Atrebatensi præstent.

(Anno 1153, Febr. 5.)

[Ibid.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis hominibus majoribus et minoribus Duacensibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum universalis Ecclesiæ sit nobis cura commissa, oportet nos omnium sollicitudinem gerere, et filios ipsius qui a semita rectitudinis deviare

noscuntur, ad viam veritatis attentius revocare. Venientis siquidem ad nostram præsentiam venerabilis fratris nostri Godescalci Atrebatensis episcopi narratione accepimus, quod debitam reverentiam sicut patri et episcopo vestro ipsi exhibere non vultis, et cum aliquam culpam committitis, ab eo vocati ad ipsum venire ausu temerario recusatis; imo cujusdam vestræ institutionis occasione, cum vestro debueratis capiti unanimiter adhærere, ipsum caput relinquitis, et ab eo separari nitimini, sine quo nequaquam vivere potestis. Sine capite namque membra vegetari non possunt, etiamsi alicujus capitis membra esse forte ab aliquibus videantur. Membra itaque suo debent capiti adhærere, a quo et vitam recipiant, et sine quo vivere nullatenus possunt. Ut autem vos doctrinam salutis a capite vestro percipere valeatis, ut etiam vestrum caput de impensa vobis doctrina possit præmium obtinere, universitati vestræ per præsentia scripta mandamus, et mandando injungimus quatenus supradicto fratri nostro sicut patri et animarum vestrarum episcopo debitam reverentiam et obedientiam deferatis; et ad ipsum, cum pro corrigendis excessibus fueritis evocati, accedere nullatenus contemnatis; scientes quia si aliquis vestrum ipsi contumax et rebellis exsiterit, et ab eo vocatus ejus præsentiam adire contempserit, sententiam, quam idem frater noster propter hoc dictaverit in eum, nos auctore Deo ratam et firmam habebimus.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, Nonis Februarii.

DLXIII.

Theodicum comitem Flandrensem hortatur ut Godescalco, episcopo Atrebatensi, homines villæ Mareoli restituat.

(Anno 1153, Febr. 5.)

[BALUZ., *Miscel.*, ed Luc., II, 471.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio suo nobili viro THEODICO comiti Flandrensi salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut qui concessa sibi a Domino potestate rationabiliter utitur, præmium sine dubio consequetur, sic e converso qui acceptæ potestatis occasione rationi contrarium operatur, pœnam non modicam sustinebit. Venientis siquidem ad apostolorum limina et nostram præsentiam venerabilis fratris nostri Godescalci Atrebatensis episcopi questionem accepimus quod in villa sua quæ vocatur Mareolum plurima ipsi gravamina inferas et ipsius villæ homines contra justitiam et ejusdem fratris nostri voluntatem in propria terra retineas. Sane tu cum plurimas villas ac villicos habeas, res alienas, et tui episcopi maxime, non deberes auferre, et ipsum tam graviter et injuste offendere quem deberes sicut patrem filiali devotione diligere et ab aliorum inquietationibus propensius defensare. Ad hoc siquidem est a Domino tibi temporalis collata potestas ut in terra tuæ provisioni commissa justitiam serves et, facientes injustitiam freno coercas æquitalis.

A Cæterum nisi tua nobilitas in se ipsa justitiæ semitam servare voluerit, nisi duxerit et a rerum Ecclesiæ inquietatione et iniusta occupatione desistere, unde in districto examine præmium comparasse debuerat, inde sibi supplicium procul dubio inveniet præparatum. Et quoniam ejusdem fratris nostri oppressiones atque gravamina salva conscientia pati non possumus, et te de cætero contra ipsum (defensare) nolumus, per apostolica tibi scripta mandamus et mandando injungimus quatenus sæpedito fratri nostro subsides suos restituas et nullam ipsi de cætero super hoc molestiam inferas. Quod si facere forte nolueris, scire te volumus quoniam venerabili fratri nostro Samsoni Remensi archiepiscopo dedimus in mandatis ut tam in personam quam in terram tuam districtius tantam præsumptionem studeat vindicare.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, Nonis Februarii.

DLXIV.

Ad Sibyllam Flandrorum comitissam.—Ut conjugem comitem ab injuriis in Godescalcum episcopum Atrebatensem dehortetur.

(Anno 1153, Febr. 5.)

[*Ibid.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectæ in Christo filiæ SIBYLLÆ Flandrorum comitissæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam, dilecta in Domino filia, devotionem tuam in his quæ ad Dominum pertinent credimus esse sollicitam, idcirco apostolicis te litteris duximus honorare et ad venerabilis fratris nostri Godescalci Atrebatensis episcopi auxilium in animæ tuæ ac viri tui salutem propensius incitare. Si enim idem frater noster a viri tui oppressione tua fuerit industria liberatus, ex hoc ipso præmium duplicatum recipies; quoniam et tuam animam, quæ utique eodem peccato tenetur, cum possis et negligas obviare, a laqueo diaboli eripere studisti. Scriptum namque est: *Mulier diligens corona est viri sui.* Profecto, sicut ex supradicti fratris nostri conquestione accepimus, in una sua villa sola quam habet, vir tuus ipsum multipliciter inquietat, et homines subsides videlicet ipsius de villa eadem ipsi contra justitiam et per violentiam auferit. Nos ergo, quoniam de tua devotione, prudentia et discretionem confidimus, præsentibus litteris nobilitati tuæ mandamus, quatenus virum prudenter commoneas, ut a supradicti fratris nostri inquietatione desistat et homines suos quos retinet ipsi restituat. Non enim hominis sunt, sed Dei et Ecclesiæ ipsius sunt illa quæ ipse fratri nostro abstulisse dignoscitur. Ideo, nisi ea restituere forte voluerit, nos venerabili fratri nostro Samsoni Remensi archiepiscopo dedimus in mandatis ut tam in personam quam in terram ipsius tantam malitiam districtius studeat vindicare.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, Nonis Februarii.

DLXV.

Ad Samsonem Remensem archiepiscopum.—Ut Theodoricum Flandriæ comitem retrahat a damnis in episcopatum Atrebatensem inferendis, et non desistentem ipsum et terram ejus puniat.

(Anno 1153, Febr.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 687.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri SAMSONI Remensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Ratio persuadet et fraternæ debitum charitatis nos compellit omnibus et maxime fratribus nostris episcopis benignum solatium ministrare. Veniens siquidem ad nostram præsentiam venerabilis frater noster Godescalcus, Atrebatensis episcopus, adversus nobilem virum Theodoricum, Flandriæ comitem, in auribus nostris querelam deposuit, quod homines suos in villa quæ Mareolum dicitur ipsi contra justitiam auferat, et jam sæpius requisitus, a sua non velit præsumptione desistere. Super quo eidem comiti et litteras direximus, et tuam fraternitatem, ut ipsum a prædicti fratris nostri inquietatione cessare commoneas, attentius duximus incitare. Per præsentia itaque scripta fraternitati tuæ mandamus, quatenus, si supradictus comes a te commonitus memorato fratri nostro suos homines reddere noluerit, et ab ipsius infestatione desistere, tam in personam quam in terram ejusdem comitis tantam præsumptionem attentius studeas vindicare. Præterea, quoniam, sicut ex ipsius fratris nostri narratione nobis innotuit, ipsum pro tui officii debito diligas et honores, gratum nobis est, et ut de cætero pro beati Petri et nostra reverentia charitatis affectu eundem fratrem nostrum propensius diligas quamplurimum tuam fraternitatem rogamus.

DLXVI.

Ad Guericum abbatem S. Vedasti.—Hortatur ut Godescalco episcopo Atrebatensi obediat, solidosque decem pro Botelgeria solvat.

(Anno 1153, Febr.)

[BALUZ., *Miscell.* ed. Luc., II, 169.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GUERRICO abbati Sancti Vedasti, salutem et apostolicam benedictionem.

Ordo rationis exposulat et justitiæ deposcit integritas ut sic nostra jura studeamus inconcussa servare quod fratribus nostris episcopis suam justitiam nullatenus videamur auferre. Eapropter, juxta quod prædecessor noster bonæ memoriæ Innocentius papa prædecessori tuo mandasse dignoscitur, et nos devotioni tuæ mandando præcipimus quatenus venerabili fratri Godescalco Atrebatensi episcopo obedientiam tuam promittas, et de his quæ ab Atrebatensi Ecclesia possidere dignosceris debitam reverentiam et subjectionem exhibeas. Præterea idem frater noster conquestus est quod decem solidos, quos prædecessor tuus pro Botelgeria singulis annis supradicti fratris nostri prædecessori exsolvisse noscitur, ipsi contra justitiam auferas. Ideo per præ-

sentium tibi auctoritatem mandamus quatenus, si verum est quod nobis proposuit supradictus, eidem fratri nostro cum integritate restituas.

DLXVII

Ecclesiæ Verdensis protectionem suscipit possessionisque ac privilegia confirmat, petente Hermannno episcopo.

(Anno 1153, Febr. 6, Romæ ap. S. Petrum.)

[Ineditum.— Vide JAFFÉ, *Regesta Rom. pont.*, p. 651.]

DLXVIII.

Ad Wibaldum abbatem.—Suos ad Fridericum imperatorem legatos ei commendat.

(Anno 1153, Febr. 8.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, II, 558.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio suo WIBALDO Stabulensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

De quorum devotione ac sincera charitate amplius confidimus, ea quæ ad honorem Dei et Ecclesiæ atque regni promovenda et dirigenda sunt, securius commendamus. Inde est, quod dilectos filios nostros B. Sancti Clementis presbyterum et G. Sancti Angeli diaconum cardinalem, sapientes siquidem et honestos viros quos ad charissimi filii nostri Friderici illustris Romanorum regis præsentiam de nostro latere delegamus, dilectioni tuæ duximus attentius commendandos, per præsentia scripta mandantes, quatenus eos honeste suscipias, honeste pertractes, et in exsequendis et perficiendis, quæ cum prædicto filio nostro eis tractanda et disponenda commisimus, pro beati Petri et nostra reverentia eis diligenter assistas, ut de studio et labore tuo Ecclesiæ Dei honor et regno augmentum, Domino largiente, proveniat, et nos tibi gratias agere debeamus.

Datum Romæ, vi Idus Febr.

DLXIX.

Ad Bernardum archiepiscopum Tarraconensem.—Rursus præcipit ut Toletano archiepiscopo pareat.

(Anno 1153, Febr. 9.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 675.]

Divinæ majestatis clementiam et superni cognitoris sinceritatem, qui iudex est constitutus offendit, si pro cujuslibet gloria, vel personarum accptione, sive humilitate, justitiam deserat. Equanim sunt libramina justitiæ. Et nos in eminenti sedis apostolicæ specula, disponente Domino, constituti, Christi legatione fungentes, majoribus et minoribus, et sapientibus et insipientibus, in suo jure debitores existimus. Memores siquidem sumus, quod jam secundo per apostolicam tibi sententiam mandavimus, ut Toletano archiepiscopo tanquam primati tuo humilitate debita obedires: vel, si aliquam contra hunc justitiam habere consideres, in Pascha proxime præterito, per te vel per sufficientes responsales tuos, prædicto fratri nostro Toletano archiepiscopo, vel ejus nuntiis, in nostra præsentia super iis responderes. Tu vero neutrum ex iis, unde

plurimum admiramur, usque modo effectui mancipare curasti. Quia igitur a sua querimonia Ecclesia Toletana non desistit, et nos in sua ei justitia deesse non possumus, nec debemus: per iterata tibi scripta mandamus, et mandando præcipimus, quatenus venerabilem fratrem nostrum Ildelsonum ipsius Ecclesiæ archiepiscopum, primatem tuam dilatione seposita recognoscas, et debitam ei obedientiam deferas; vel proxima Dominicæ Resurrectionis solemnitate, sufficientes responsales tuos ad præsentiam nostram, remota occasione, transmittas. Quod si neglexeris, ex tunc prædictam Ecclesiam sua defraudari justitia, parante Domino, minime patiemur.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, v Idus Febr

DLXX-DLXXI.

Ad Joannem Toletanum archiepiscopum. — Confirmat primatum Toletanum.

(Anno 1153, Febr. 13.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 670.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilis fratri JOANNI Toletano archiepiscopo, ejusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Potestatem ligandi atque absolvendi in cælo et in terra, B. Petro, ejusque successoribus, auctore Domino, principaliter traditam, illis ecclesia verbis agnoscit, quibus Petrum est idem Dominus allocutus: *Quæcunque ligaveris super terram, erunt ligata et in cælis, et quæcunque solveris super terram, erunt soluta et in cælis* (*Math.* xvi). Ipsi quoque et propria firmatio, et alienæ fidei confirmatio, ab eodem Deo paratur, cum ad eum dicitur: *Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos* (*Luc.* xxii). Oportet ergo nos, qui licet indigni B. Petri residemus in loco, prout divina nobis clementia scire et posse donaverit, prava corrigere, recta firmare, et in omni Ecclesia sic ad æterni arbitrium judicis disponenda disponere, ut de vultu ejus iudicium nostrum prodeat, et oculi nostri videant æquitatem (*Psal.* xvi).

Tuis itaque, dilecte in Christo frater Joannes archiepiscope, justis postulationibus gratum imperitum assensum, et prædecessorum nostrorum Honorii, Lucii, Romanorum pontificum felicis memoriæ vestigiis inhærentes, per præsentis privilegii paginam sedis apostolicæ auctoritate statuimus, ut per universa Hispaniarum regna primatus obtineas dignitatem. Pallio itaque a sede apostolica tuæ charitati concessio in missarum celebrationibus, uti debetis tantum in præcipuis festivitibus; tribus videlicet diebus in Natali Domini, in Epiphania, Hypapanton [Hypapante], Cœna Domini, Sabbato sancto, tribus diebus in Pascha, in Ascensione, Pentecoste; in solemnitatibus B. Mariæ, S. quoque Michaelis, et S. Joannis Baptistæ; in omnibus natalitiis apostolorum, et eorum martyrum quorum

A pignora in vestra ecclesia requiescunt; S. quoque Martini et Idelphousi confessorum, et omnium commemoratione Sanctorum; in consecrationibus ecclesiarum, episcoporum et clericorum; in annuo consecrationis tuæ die, et in natali etiam SS. Isidori et Leandri.

Primates te universi præsules Hispaniarum respicient, et ad te, si quid inter eos quæstione dignum exortum fuerit, referent, salva tamen in omnibus sedis apostolicæ auctoritate. Sane Toletanam Ecclesiam præsentis privilegii stabilitate munimus, Complutensem ei parochiam cum terminis suis, necnon ecclesias omnes, quas jure proprio antiquitus possedisse cognoscitur, confirmantes: episcopales præterea sedes, Oxomam, Segoviam, Saguntum, Palentiam, eidem Toletanæ Ecclesiæ tanquam metropoli subditas esse decernimus. Reliquas vero, quæ antiquis temporibus ei subjacebant, cum Dominus omnipotens Christianorum restituerit potestati, suæ dignatione misericordiæ, ad caput proprium referendas decreti hujus auctoritate sancimus. Porro illarum dioceses civitatum, quæ Saracenis invadentibus, metropolitano proprios amiserunt, eo tenore vestræ subjicimus ditioni; ut quoad sine propriis extiterint metropolitano, tibi ut proprio debeant subjacere. Si quæ autem metropoles in statum fuerint proprium restitutæ, suo quæque diocesis metropolitano restituantur; ut sub proprii regimine pastoris super divini collationis beneficii gloriatur. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, etc.

Datum Romæ apud S. Petrum, per manus S. R. E. scriptoris, Idibus Febr., indict. 1, Incarnat. Dominicæ anno 1152, pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno viii.

DLXXII.

Ad Hispaniarum episcopos. — Ut Toletano archiepiscopo tanquam primati obediant.

(Anno 1157, Febr. 13.)

[*Ibid.*, 675.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus episcopis et archiepiscopis per Hispaniam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Apostolicæ sedis clementia singulis Ecclesiis et ecclesiasticis personis suam servare dignitatem et justitiam consuevit. Unde nos, quorum præcipue interest ecclesiarum omnium curam gerere, venientem ad nos venerabilem fratrem nostrum Ildelsonum [Joannem] Toletanum archiepiscopum benigne recepimus, et inspectis prædecessorum nostrorum privilegiis, primatus dignitatem per universa Hispaniarum regna, juxta eorundem privilegiorum tenorem, ei confirmavimus. Ipsum itaque cum gratia sedis apostolicæ et litterarum nostrarum prosecutione ad sedem propriam remittentes, universitati vestræ præcipiendo mandamus, quatenus eidem tanquam primati vestro absque ulla contradictione canonica obedientiam

et debitam reverentiam exhibere curetis. Dignum namque est, ut qui multis lætatur præesse subditis, nullatenus suis erubescat subesse prælatis.

Datum Romæ, apud S. Petrum, Idibus Februarii.

DLXXIII

Monasterium Elwangense tuendum suscipit ejusque privilegia ac possessiones confirmat.

(Anno 1153, Febr. 19. — Romæ, apud S. Petrum.)

[KHAM, *Hier. Aug.*, II, 52.]

DLXXIV.

Ad Hu. decanum et canonicos Tullenses. — Ne S. Deodati canonicus, qui in morbum implicatus, nec sui compos « religioſæ vitæ » sponſionem fecerit, ad persolvendam fidem cogatur.

(Anno 1153, Febr. 19.)

[MABILL., *Annal. Bened.*, VI, 525.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, Hu. decano et canonicis Tullensis Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Veniens ad apostolicam sedem lator præsentium J. ecclesiæ Sancti Deodati canonicus in audientia nostra exposuit, quod A. decanus suus.... eum ad religiosam vitam propter hoc debere transire contendit, quoniam ipsum ægritudine laborantem asserit hoc in sua præsentia promisisse. Iste vero firmiter asseverat quia se hoc promisisse non recordatur; vel, si promisit, ita erat, ut ipse asserit, a proprio sensu alienatus, ut quod ageret præ nimia ægritudine ignoraret, et neque tonsus est, neque habitum religionis assumpsit. Sane si suggestio hujus veritate subsistit, non videtur quod transire ad arctiorem vitam ex tali sit promissione cogendus. Rei veritatem discretionis vestræ transmisimus inquirendam, per præsentia vobis scripta mandantes, quatenus isto et illis, qui ei super hac re calumniam inferunt, ante vestram præsentiam evocatis diligenter id examinare curetis, et si suggestionem hujus inveneritis veritate fulciri, absolutum eum ab arctiori vita, ex illa promissione decernatis habendum.

Data Romæ, apud Sanctum Petrum, xi Kal. Martii.

DLXXV.

Privilegium pro monasterio Cantavensi.

(Anno 1153, Mart. 3.)

[MANRIQUE, *Annal. Cisterc.*, II, 195.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis RADULPHO abbati monasterii Cantavensis, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod honestati et religioni convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere et petentium desideriis congruum impertire suffragium. Eapropter, dilecti filii in Domino, vestria justis postulationibus benigno concurrentes assensu, præfatam ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et vestra protectione suscipimus, et præsentis scripti

patrocinio communitus, statuentes ut quæcumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, sive aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus propria designatione confirmamus vobis et ecclesiæ vestræ per vos grangiam quæ vocatur Horta cum appendiciis suis. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas præsumat exigere.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisque persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi temeritatem suam congrua satisfactione correxerit, dignitatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Romæ apud S. Petrum per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, v Nonas Martii, indictione prima, Incarnationis Dominicæ anno 1152, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno viii.

DLXXVI.

Privilegium pro monasterio Vallis bonæ, eisdem prorsus verbis, eodem die et anno ac superius datum.

(Anno 1153, Mart. 3.)

[*Ibid.*]

Datum Romæ apud S. Petrum per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, v Nonas Martii, indictione prima, anno 1152, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno viii.

DLXXV

Ad canonicos S. Petri Romæ. — De quarta parte oblationum ipsis concessa.

(Anno 1153, Apr. 10.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 632.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis BERNARDO presbytero cardinali S. Clementis, et ecclesiæ B. Petri archipresbytero, atque cæteris ejusdem ecclesiæ canonicis, tam præsentibus quam futuris, canonice substituendis in perpetuum.

Beatorum Petri et Pauli tam eminens et tam gloriosa societas, ut etambo sint doctores rectius,

auctores martyrum, principes sacerdotum; et cum inter universos apostolos peculiari quadam prerogativa præcellant, æqualitatis in cælo meritis disparitatem non sentiunt. Petro ab ipso Salvatore nostro Domino Jesu Christo claves regni cælorum sunt commissæ; Paulus a Deo electus est, ut de multitudine gentium regnum cælorum impleat sua prædicatione. Petrus petra est et fundamentum fidei, et ne ruamus, in soliditate nos firma sustentat; Paulus, ne pravo hæreticorum dogmate vulneremur, mortalitatis honestate et invincibili ratione fidei nos armat. Petrus, principatum tenens, ex potestate ligat et solvit; Paulus diligens prædicator, ne quid reprehensibile vel ligatione dignum in nobis appareat, mirabili nos exhortatione præmunit. Petrus firmamentum nostrum est ac domus fortitudinis, et in fide ejus plantati et radicati sumus: Paulus vas electionis prædestinatus a Deo et electus cælestis tubæ sonoritate vocavit; et pro nobis sine intermissione orans, ne a fide et veritate deviemus, apud Deum interveniens nos protegit. Cum igitur ii duo maxima seminaria Dei Ecclesiam illustrantia, pari et amabili splendore et fraterno amore præfulgeant, æquitatis et justitiæ persuadet ratio, ut nos, qui licet indigni Christi vices in terris agimus, et in ejusdem apostolorum principis cathedra residere conspicimur, domesticam B. Petri familiam paterno diligamus affectu, et pia eam provisione in suis necessitatibus adjuvemus. Hujus itaque rationis debito provocati, dilecti in Domino filii, quartam partem omnium oblationum, quæ de altari ejusdem B. Petri apostoli, et tam de arca, quam de omnibus ministeriis ipsius ecclesiæ, præterquam de ministerio B. Leonis, proveniunt, vobis, ex consensu fratrum nostrorum episcoporum et cardinalium, sedis apostolicæ auctoritate concedimus, et præsentis scripti pagina confirmamus. Ita videlicet, ut semper, cum volueritis, facultatem liberam habeatis eandem oblationem in vestris manibus retinendi atque custodiendi, seu aliis quibus volueritis cum nostro atque nostrorum successorum consensu vendendi: salva in omnibus aliis et retenta in nostris successorum nostrorum manibus ipsius ecclesiæ libera dispositione atque custodia.

Hoc autem ideo facere dignum duximus, ut vos die ac nocte studiosè in Dei laudibus desudantes, tam in missarum celebratione, quam in matutinis et aliis horis, pro vivorum ac defunctorum salute, attentè diligentia et honestè decantandis, prædictam B. Petri ecclesiam obsequio debito veneremini; et Dei fideles apostolorum limina devotione debita visitantes, locum ipsum in majori devotione ac veneratione semper habeant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit hujus nostræ concessionis paginam temerario ausu infringere, seu quibuslibet modis perturbare. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona id attentare præsumpserit, secundo tertiove commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, pot-

estatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem hanc nostram constitutionem eidem loco servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et in futurum præmia æternæ pacis inveniant.

Amen, amen, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Conradus Sabinensis episcopus subscripsi.

Ego Ynarus Tusculanus episcopus subscripsi.

Ego Hugo Ostiensis episcopus subscripsi.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tituli S. Callisti subscripsi.

Ego Guido presb. cardinalis tituli S. Chrysogoni subscripsi.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Praxedis subscripsi.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Savinæ subscripsi.

Ego Aribertus presb. cardin. tituli Sanctæ Anastasiæ subscripsi.

Ego Hubaldus presb. card. tituli Sanctæ Crucis in Jerusalem subsc.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli Pastoris subscripsi.

Ego Astaldus presb. cardin. tituli Sanctæ Priscæ subscripsi.

Ego Gerardus presb. card. tituli S. Stephani in Cælio monte subsc.

Ego Joannes Paparo presb. card. tituli S. Laurentii in Damaso subsc.

Ego Joannes presbyter cardinalis tituli Sanctorum Joannis et Pauli tituli Pamphacii subscripsi.

Ego Centius presb. card. tituli Sanctorum Laurentii in Lucina subsc.

Ego Henricus presb. card. tituli Sanctorum Nerei et Achillei subsc.

Ego Oddo diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum subsc.

Ego Guido diaconus card. Sanctæ Mariæ in Porticu subsc.

Ego Hyacinthus diaconus card. S. Mariæ in Cosmedin subsc.

Ego Joannes diaconus cardin. Sanctorum Sergii et Bacchi subsc.

Ego Gerardus diaconus card. Sanctæ Mariæ in Via Lata subsc.

Ego Odo diaconus cardin. S. Nicolai in Carcere Tulliano subsc.

Ego Bernardus diaconus cardinalis Sanctorum Cosmæ et Damiani juxta templum Romuli subscripsi.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, quarto

Idus Aprilis, indictione prima, Incarnationis Domini A
 nicæ anno 1153, pontificatus vero domini Eugenii III
 papæ anno nono.

Locus plumbi.

DLXXVIII.

*Bulla qua fundatum a Pipino et Carolo principibus
 monasterium Sarlatensæ, sub sancti Petri tutela re-
 cipitur.*

(Anno 1153, Maii 3.)

[*Gall. Chr. nov., Instr., II, 496.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto
 filio RAYMUNDO abbati Sarlatensis monasterii S. Sal-
 vatoris, ejusque successoribus, regulariter substi-
 tuendis, in perpetuum, etc.

Eapropter, dilecte in Domino fili Raymunde ab-
 bas, tuis justis postulationibus gratum impertien-
 tes assensum, Sarlatense monasterium cui Deo auctore
 præsidet, sub B. Petri et nostra protectione
 suscipimus, et presentis scripti privilegio commu-
 nivimus; statuentes ut idem locus, sicut ab ejus fun-
 datoribus nobilis memoriæ Pipino et Carolo princi-
 pibus institutum est, quietus et ab omni exactione
 seu gravamine liber in perpetuum perseveret. Præ-
 terea quascunque possessiones, quæcunque bona
 idem monasterium in præsentem juste et canonice pos-
 sidet, aut in futurum concessione pontificum, largi-
 tione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis
 justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma
 tibi tuisque successoribus et illibata serventur. In
 quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:
 Ecclesias videlicet S. Mariæ de Mercato cum decimis
 et appendiciis suis, S. Martini de Campaignaco,
 S. Leontii cum appendiciis earum, S. Mariæ de
 Montignaco cum capella intra muros ipsius castri
 posita, S. Riberii cum appendiciis suis, S. Petri de
 Corn, S. Mundanæ cum curiis de Marciliaco, de Ca-
 labro, S. Simeonis de Gordonio, S. Petri de Cador,
 capellam S. Mariæ de Carlux, ecclesias S. Amandi
 de Symeyrols, medietatem reddituum ecclesiæ S. Ma-
 riæ de Pratis, S. Jacobi de Trapa cum appendiciis
 suis, curtes de Syourac, ecclesiam S. Mariæ de
 Moncuq, S. Mariæ de Capella cum plurimis ecclesiis
 et terris in vicaria de Cauves positis, ecclesias S.
 Hilarii de Doissac, S. Mariæ de Sales, ecclesiam S.
 Sacerdotis de Aurenca cum appendiciis suis in ec-
 clesiis S. Vincentii, S. Aviti, S. Martini de Drot, S.
 Petri de Auvert, ecclesiam S. Mariæ de Valle, S.
 Martini de Claviaco cum appendiciis earum, eccle-
 siam S. Desiderii, S. Saturnini, S. Martini de Cau-
 sac, ecclesiam S. Martini de Pertus, S. Martini de
 Lenville, S. Joannis de Podio Girolmi cum capella
 S. Mariæ Magdalenæ, ecclesias S. Martini de Saus-
 signac, S. Saturnini de Annac, S. Stephani de Bor-
 chet, S. Aviti de Balares, ecclesiam de Somensac, S.
 Juliani, S. Petri de Roqueta, ecclesiam S. Sulpitii
 de Pico, ecclesiam S. Michaelis de Lantes, eccle-
 sias S. Germani de Ravanella cum appendiciis suis,

S. Petri de Nessa cum appendiciis suis; medietatem
 reddituum ecclesiæ S. Amandi, ecclesiam S.
 Christophori cum appendiciis suis, monasterium Si-
 giacense cum appendiciis suis, ecclesias S. Mariæ de
 Mercato, S. Mariæ de Aurevilla, S. Severini, S.
 Frontonis, S. Petri de monasterio S. Crucis, S.
 Perdulphi, S. Eulaliæ, capellas S. Mariæ de Monte,
 S. Joannis de Agen, S. Martini de Gardelus: duas
 partes reddituum eccl. S. Mariæ de Monsaguel, mo-
 nasterium quoque de Fita cum ecclesiis S. Fidis,
 S. Mariæ de la Esterna, S. Mauritii, S. Damiani, S.
 Mariæ de Borbel, S. Mariæ de Rocella, S. Mariæ de
 Berrat cum decimis et earum appendiciis, et cum
 medietate reddituum ecclesiæ S. Petri de Toules,
 vobis et per vos Sarlatensi cœnobio confirmamus:
 ecclesias S. Petri de Caviac, S. Martini de Genebro-
 do, S. Mariæ de Sergiaco, cum pertinentiis earum:
 in parochialibus autem ecclesiis quas tenetis, pre-
 shyteros eligatis et episcopo præsentetis, quibus, si
 idonei fuerint, episcopus animarum curam commit-
 tat, ut de plebis quidem cura episcopo respondeant;
 vobis vero pro temporalibus ad ipsum monasterium
 pertinentibus debitam subjectionem exhibeant.
 Obeunte te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum
 quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis
 astutia seu violentia præponatur, nisi quem fra-
 tres communi consensu, vel fratrum pars consilii
 majoris secundum Dei timorem, et B. Benedicti Reg-
 ulam providerint eligendum. Sepulturam quoque
 vestri monasterii et locorum ad ipsum pertinentium
 sicut hactenus habuistis, secundum antiquam con-
 suetudinem, liberam et quietam permanere cense-
 mus; nec archiepiscopus vel episcopus aliquis, tam
 ipsum Sarlatense cœnobium, quam Fitense et Issi-
 giacense monasteria, seu abbatibus personam interdi-
 cere, vel excommunicare præsumat; nemo inobe-
 dientes monachos contra abbatem manu teneat,
 nullus circa ecclesias seu monasteria vestra novas
 ecclesias viciniis solito fundare præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat
 præfatum monasterium tenere perturbare, aut ejus
 possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere,
 seu quibusdam vexationibus fâgare, sed omnia in-
 tegraliter conserventur eorum, pro quorum gubernatione
 ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis
 profutura; ad indicium autem hujus a sede apostoli-
 ca perceptæ libertatis, de suprascripto Sarlatensi
 monasterio aureum unum, de Fitensi vero alterum,
 de Issigiacensi alium, quotannis, nobis nostrisque
 successoribus persolvetis. Si qua igitur in futurum
 ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ con-
 stitutionis paginam sciens, contra eam temere venire
 tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satis-
 factione congrua emendaverit, potestatis honorisque
 sui dignitate careat, reamque se divino judicio exi-
 stere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratis-
 simo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris
 nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo
 examine districtæ ultioni subiaceat; cunctis autem

eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini A nostri Jesu Christi, quatenus hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Conradus Sabinensis episcopus.

Ego Odo Dircardus, [f. diac. card.] Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Iacutus diaconus card. S. Mariæ in Cosm.

Ego GG. presbyter card. Calisti.

Ego Guido presbyter card. S. Grisogoni.

Ego Ismarus Tusculanus episcopus.

Ego Hugo Ostiensis episcopus.

Datum Romæ apud S. Petrum per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, v Non. Maii, indictione 1, an. Incarnat. Dom. 1153, pontificatus B vero domni Eugenii III papæ vii.

DLXXIX.

Ad S. Pontii et Crassensem abbates. — Ut servent decretum Urbani II, in concilio Claromontano.

(Anno 1153, Maii 12.)

[MANSI, *Concil.* XXI, 678.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis S. Poncii, et Crassensi abbatibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Grave nimis est sedis apostolicæ mandatis dura cervice resistere, et ejus constitutiones velle in irritum revocare. Per alia siquidem scripta sollicitudini vestræ mandavimus, ut excommunicatos venerabilis fratris nostri Petri Narbonensis archiepiscopi nequaquam susciperetis, et de substituendis sacerdotibus in parochialibus vestris ecclesiis, quas in provincia ipsius habetis, decretum prædecessoris nostri sanctæ memoriæ Urbani papæ firmiter servaretis. Quod nimirum tale est: : Sane quia monachorum quidam episcopis jus suum auferre contendunt, statuimus ne in parochialibus ecclesiis quas tenent, absque consilio episcoporum presbyteros collocent: sed episcopi parochiæ curam cum abbatum consensu sacerdoti committant, ut hujusmodi sacerdotes de plebis quidem cura episcopis respondeant, abbati vero pro rebus temporalibus ad monasterium pertinentibus debitam subjectionem exhibeant, et sic sua cuique jura serventur. »

Vos vero, sicut ex iterata ipsius fratris nostri questione accepimus, neque ipsius interdictum, neque decretum ipsum servare ullatenus voluistis. Per iterata itaque vobis scripta mandamus et mandando præcipimus, quatenus et a consortio excommunicatorum memorati fratris nostri omnino abstinere, et in vestris ecclesiis, quas in ejus episcopatu habetis, absque ipsius consensu presbyteros minime collocetis. Alioquin nos, et ipsos presbyteros excommunicandi, et ecclesias interdicendi, ei auctoritatem concessimus.

Data Romæ, apud S. Petrum, iv Idus Maii.

DLXXX.

Ad monachos archiepiscopatus Narbonensis. — Ut servent decretum Urbani II in concilio Claromontano.

(Anno 1153, Maii 12.)

[*Ibid.*, 679.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbatibus, prioribus et aliis monachis, per episcopatum Narbonensem constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam quidam monachorum episcopis jus suum auferre contendunt, a venerabilis memoriæ Urbano prædecessore nostro in Alvernensi concilio statutum est, ne in parochialibus ecclesiis quas tenent, absque consilio episcoporum, presbyteros collocent, sed episcopi parochiæ curam cum abbatum consensu sacerdoti committant: ut hujusmodi sacerdotes de plebis quidem cura episcopis rationem reddant, abbati vero pro rebus temporalibus ad monasterium pertinentibus debitam subjectionem exhibeant. Quia ergo justitiæ ac rationis ordo suadet, ut qui a successoribus sua desiderat mandata seu instituta servari decessoris sui voluntatem et statuta custodiat: per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus presbyteros, quos in parochialibus ejus ecclesiis collocatis, venerabili fratri nostro Petro Narbonensi archiepiscopo præsentetis; ut si idonei fuerint, animarum curam, sicut statutum est, ab eo suscipiant. Nichilominus quoque vobis præsentium auctoritate mandamus, ut oblationum et decimarum portionem quæ a populo provenit, et secundum statuta canonum ad jus archiepiscopi spectare dignoscitur, exceptis his quæ vobis a sede apostolica specialiter de his indulta sunt, ei absque contradictione aliqua persolvatis. Præterea, quoniam ad aures nostras perlatum est, quod quidam ex vobis parvulos solemniter baptizare, laicis poenitentias et eucharistiam contra suæ professionis regulam dare præsumunt, præsentium auctoritate omnimodis prohibemus, ne de cætero id attemptare præsumant. Alioquin nos eidem fratri nostro archiepiscopo vestro potestatem concessimus, ut in hujusmodi præsumptores ecclesiasticæ severitatis censuram exerceat.

Data Romæ, apud S. Petrum, iv Idus Maii.

DLXXXI.

Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Astensi.

(Anno 1153, Maii 16.)

[UCHELLI, *Italia sacra*, IV, 363.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ANSELMO Astensi episcopo, suisque successoribus, regulariter substituendis, in perpetuum.

In eminenti sedis apostolicæ specula, disponente Domino, constituti, fratres nostros episcopos fraternam charitatem debemus diligere, et Ecclesiis quibus Domino militare noscuntur, suam justitiam conservare. Eapropter, venerabilis in Christo frater Anselme episcope, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et Ecclesiam Beatæ Mariæ, cui

Deo auctore præesse dignosceris, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus : statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque eadem Ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, ac in futurum concessione pontificum, largitione regum, vel principum oblatione, fidei cura, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et per vos eidem Ecclesiæ illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis : Abbatiam S. Dalmatii de Pedona, cum castro, curte, et Valle Gessii usque ad fenestras, et plebem ejusdem loci, cum omnibus ecclesiis ad se pertinentibus, abbatiam SS. Apostolorum, cum omnibus pertinentiis suis, abbatiam S. Anastasii cum omnibus pertinentiis, abbatiam de Azano, cum castello, et capellis, et omnibus pertinentiis suis, abbatiam S. Christophori, plebem Quadrigeninam, cum castro, curte, et ecclesiis ad se pertinentibus, plebem Onvillensem, cum omnibus ecclesiis ad se pertinentibus, plebem de Montalto cum omnibus ecclesiis ad se pertinentibus, plebem S. Mariæ in Grana cum castro, curte, et ecclesiis ad se pertinentibus, plebem Pizenzana, plebem de Meirade, plebem de Bagnasco, plebem de Duodecimo, plebem de Musantia cum omnibus ecclesiis ad ipsam pertinentibus, plebem S. Julii de Lavegia, cum curte, castello, et ecclesiis ad se pertinentibus, plebem S. Vincentii de Marcelengo, plebem de Predocha, plebem de Canalibus cum omnibus possessionibus, et ecclesiis ad se pertinentibus, plebem de Novello, cum ecclesiis ad se pertinentibus, plebem de Vitia cum ecclesiis, castro, curte, silvis, et omnibus pertinentiis suis, plebem de Garena, cum xenodochiis et ecclesiis, et pertinentiis suis, atque boscho, qui dicitur insula S. Joannis, plebem S. Petri de Publico, cum curte et omnibus ecclesiis ad se pertinentibus, plebem de Manchiano cum ecclesiis ad se pertinentibus, plebem de Lavaldesio cum curte et ecclesiis ad se pertinentibus, plebem de Bagennis cum castro, curte, silva, bannale, et cunctis ecclesiis ad se pertinentibus, plebem S. Petri in Grado, cum curte, castro Earcuo, capellis, silvis, et omnibus pertinentiis suis, plebem de Carazone, cum castro, curte, et ecclesiis ad se pertinentibus, plebem S. Petri de Vico, cum curte, et capellis, et eremitorio S. Ambrosii, quod dicitur Mons Altus, cum ferraria, valle causalia et castro Rivoburente usque ad cacumina Alpium, plebem Predolensem, cum curte, castro, et ecclesiis ad se pertinentibus, plebem de Bagennis superioribus, cum curte, castro, capellis, silvis, et castro Forfice, usque in Bismalta, et cum ecclesia S. Stephani juxta fontem Brobii, cum pertinentiis suis, plebem Meroxinam cum omnibus ecclesiis ad se pertinentibus, plebem S. Albani cum castro, curte, ecclesiis, molendinis, et silvis, castrum quod vocatur Altavilla, cum curte, et pertinentiis suis. Quidquid habetis in Monte Ma-

gno; castrum Contansteris cum pertinentiis suis; Caprile cum toto suo comitile; comitatum, qui dicitur Serralonga; silvam quæ dicitur Populare, cum castris, et villis infra contentis; Ceresolas cum castris, et pertinentiis suis; castrum Summæripæ de Boscho, cum suis pertinentiis; castro Summæripæ de Paterno, cum suis pertinentiis; Cajarascum cum omnibus suis pertinentiis, castrum quod dicitur Montaldus; comitatum, et receptum Pollensii, comitatum civitatis, et totius episcopatus, cum publicis functionibus, et quæ largitione imperatorum Astensi Ecclesiæ rationabiliter collata esse noscuntur.

Sancimus præterea, ut omnes decimationes vestri episcopatus, exceptis iis quæ de laboribus suis, quos propriis manibus, vel sumptibus excolunt, monachis, a sede apostolica indultæ sunt, secundum sacrorum canonum instituta, sine alicujus contradictione in vestra dispositione consistant. Quod si feudali consuetudine de decimis lites emergerint, ecclesiastico tantum judicio terminentur: liceat quoque vobis exactiones, quæ sub prætextu feudi vel alia occasione in Ecclesiis sunt a laicis remove, In parochialibus vero ecclesiis, quas in vestro episcopatu, monachi seu regulares canonici tenent juxta decretum prædecessoris nostri felicitis memorie papæ Urbani, presbyteros eligant, et vobis præsentent, quibus, si idonei fuerint, animarum curam vos debetis committere ut de plebis quidem cura vobis respondeant: eis vero pro rebus temporalibus ad eorum loca pertinentibus dignam subjectionem exhibeant, salvo nimirum apostolicæ sedis privilegio.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, seu ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed integre conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, vobis omnino profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei, ac Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholica Ecclesiæ episcopus.

Ego Conradus Sabinensis episcopus subscripsi.

Ego Oddo diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum subsc.

Ego Joannes Tusculanus episcopus subsc.

Ego Wido diac. card. S. Mariæ in Porticu ss.

Ego Oddo diac. card. S. Nicolai in Carcere Tul-
liano subsc.

Ego Hugo Ostiensis episcopus subsc.

Ego W. presb. card. tit. S. Callisti subsc.

Ego Guido presb. card. tit. B. Chris. subsc.

Ego Ubaldu presb. card. S. Praxedis subsc.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tituli Sanctæ
Sabinæ subsc.

Ego Aribertus presb. card. tit. S. Anastasiæ sub-
scripsi.

Ego. . . presb. card. tit. S. Pastoris subsc.

Datum Romæ, apud S. Petrum, per manum Ro-
landi, presbyteri cardinalis ac cancellarii, xvii Kal.
Junii, indict. i, Incarn. Dom. anno 1153, D. Euge-
nii III papæ an. ix

DLXXXII.

Privilegium pro parthenone Othmarsheimensi.

(Anno 1153, Maii 21.)

[SCHŒPFLIN, *Alsat. diplom.*, I, 480.]

EUGENIUS episcopus, SERVUS servorum Dei, dile-
ctis in Christo filiabus EVANCHILDI abbatissæ mona-
sterii Sanctæ Mariæ de Othmarsheim ejusque soro-
ribus tam præsentibus quam futuris, regularem vi-
tam professis, in perpetuum.

Oportet de conservando quod pie gestum est, sa-
cerdotalibus judiciis regalia decreta concordant, et
quæ religiose statuta sunt, tam sacerdotalis aucto-
ritatis quam dignitatis regiæ privilegiis muniuntur,
tanto majus obtinere debent pietatis opere firmam-
entum, quanto attentius pravorum incursum, ne
illa perturbare valeant, duplici auctoritate fuerit
obviatum. Veniens ad nos, dilecta in Domino filia
EVANCHILDI abbatissa, in audientia nostra expo-
sisti, quod nobilis memoriæ Rudolphi prædium
suum, in qua monasterium propriis sumptibus ad
honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ pro suæ
animæ salute construxerat, sanctæ recordationis
Leone VIII papa prædecessore nostro per partes
illas transitum faciente sub annuo censu albæ ac
superhumeralis unius ei et per eum beato Petro
apostolorum principi obtulit, et ut de manu ejusdem
prædecessoris nostri consecrationem acciperet, de-
votione debita postulavit; qui voti sui tandem com-
positus effectus, locum ipsum de suarum rerum ubera-
tate dotavit, et tam privilegio ipsius antecessoris
nostri, qui illustris memoriæ Heinrici tunc Roma-
norum regis omni vexationi atque calumniæ suorum
successorum exemit, nulla quidem consuetudine,
nullo penitus jure sibi aut suis successoribus in
eodem loco retento, excepto quod advocatiam ipsius
penes hæredes suos statuit post suum obitum resi-
dere, sic utique ut de illis, si plures essent, isthoc
merito advocatiæ administraret officium, quem ab-
batissa et sorores illius loci advocatum sibi voluntate
propria decernerent eligendum. Cæterum ne advo-
cato quisquis esset ad diripienda bona Ecclesiæ aut
sorores a divinis cultibus disturbandas materia vel
ocasio ulla suppeteret, statutum est et antefati
prædecessoris nostri ac regis privilegio confirma-

tum, ut advocatus de his quæ tunc etiam possidebat
nihil prorsus haberet, sed de his solummodo quæ in
sequenti acquireret, ita videlicet ut si essent duo-
decim mansi, unus ejus usibus cederet, qualem ei
vellet abbatissa concedere; si vero non essent tot
mansi, tandiu exspectaret, donec numerus duode-
cim impleretur, et tunc de XII unum juxta electio-
nem abbatissæ reciperet. Ad majorem quoque ipsius
loci securitatem statutum fuit, et in scripto redac-
tum, ut si forte advocatus monasterium destruere
vel dissipare præsumeret, et communitus a Ro-
mano pontifice satisfactionem debitam contemneret
exhibere, Romanus antistes eum ab advocatiæ officio
removeret, et abbatissa cum sororibus suis advoca-
tum sibi alium eligendi liberam haberet penitus
facultatem. Quoniam igitur, dilecta in Christo filia
EVANCHILDI, eandem ecclesiam ad jus beati Petri
specialiter pertinentem nostro petisti privilegio com-
muni, nos quæ præscripta sunt confirmantes, ad
exemplar supra nominati antecessoris nostri, eam
tanquam juris sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ sub
beati Petri et nostra protectione suscipimus, et
præsentis scripti patrocinio communimus, statuentes
ut quascunque possessiones, quæcumque bona eadem
Ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet,
aut in futurum concessione pontificum, largitione
regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis
justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma
vobis, dilectæ in Christo filiæ EVANCHILDI, abbatissæ
cæterisque sororibus, et his quæ post vos successer-
int, et illibata permaneant. Sane consecrationes
altarum, benedictiones sanctimonialium, et alia
ecclesiastica sacramenta a diocæsano suscipietis
episcopo, siquidem gratiam et communionem apo-
stolicæ sedis habuerit et ea gratis absque pravitate
voluerit exhibere, alioquin liceat vobis catholicum
quem malueritis adire antistitem, qui nostra fultus
auctoritate, quod postulatur indulgeat. Obeunte
vero te, dilecta in Domino filia EVANCHILDI, nunc
ejusdem monasterii abbatissa, seu qualibet earum
quæ post te successerint, nulla ibi qualibet subre-
ptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quam
sorores ejusdem loci vel sororum pars consilii sa-
nioris secundum Deum duxerint eligendam, a Ro-
mano quidem pontifice benedictionis gratiam rece-
pturam.

Decernimus ergo ut nulli omnino homini liceat
præfatam ecclesiam temere perturbare aut ejus pos-
sessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere,
seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia
integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione
et sustentatione concessa sunt, usibus omni-
modis profutura, salva diocæsani episcopi canonica
justitia. Si qua igitur in [futurum ecclesiastica sæ-
cularisve] persona, hanc nostræ constitutionis pagi-
nam sciens, contra eam temere venire tentaverit,
secundo tertiove commonita, nisi reatum suum
congrua satisfactione correxerit, potestatis honoris-
que sui dignitate careat, reamque se divino iudicio

existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum per manum Rolandi S. Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, xii Kal. Junii, indictione prima, Incarnationis Dominicæ anno 1153, pontificatus vero domini Eugenii III papæ anno nono.

DLXXXIII.

Quartam Traniæ Roccæ partem, a Vincione comite de Montumano Ecclesiæ Romanæ dono datam, eisdem comiti per emphyteusin tribuit.

(Anno 1153, Jun. 3.)

[UCHELLI, *Italia sacra*, III, 638.]

In nomine Domini, anno Dominicæ Incarnationis 1153, anno nono pontificatus domini Eugenii tertii papæ, Indict. 1, mensis Junii die 3.

Ego quidem D. Eugenius episcopus, servus servorum Dei, et in sanctissima sede beati Petri apostoli papa tertius. In præsentia fratrum meorum episcoporum, cancellarii et cardinalis, hac die propria, spontaneaue mea voluntate loco, et concedo tibi Wicioni comiti de Montumano, tuisque hæredibus et successoribus in perpetuum, id est quartam integram partem unius Roccæ quæ dicitur Traniæ, cum integra quinta parte domorum, et casalinorum, terrarum, sementariorum, vinearum, silvarum, pratorum, padulium, et pantanorum, cum fontibus, rivis, aquis, aquarumque decursibus, montibus, collibus, et plagis, et planitiis, cum integra quinta parte omnium placitorum, et bundorum, et cum quinta parte totius honoris, et districti, et cum omnibus ipsi castro generaliter et integre pertinentibus positus in territorio Clusino, sicut inter suos concludit affines, juris beati Petri, et sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ad tenendum, utendum, fruendum, meliorandum, et sicut dictum est, in perpetuum possidendum. Qualiter beati Petri et sanctæ Romanæ Ecclesiæ competit per donationem a te mihi, meisque successoribus factam, ita tibi, tuisque hæredibus, et successoribus in perpetuum loco et concedo, et omni anno, mense Maio persolvatis pro pensione nobis, nostrisque successoribus, et sacro Lateranensi palatio, dimidium Morabetini, et si acciderit, quod per tres annos nobis, nostrisque successoribus dictam pensionem non persolveritis, et in quarto anno requisitus, duplum nobis, et nostro sacro palatio confertur. Ego itaque una cum meis successoribus defendere promittimus tuis, tisque hæredibus, ac successoribus contra omnes honores, si opus, et necesse fuerit. Si qua vero pars contra fidem hujus locationis venire attentaverit, et cuncta, quæ dicta sunt, quodlibet modo non observaverit, vel

si tu conductor, aut tui hæredes, aut successores, nobis, et sacro nostro palatio, quæ dicta sunt non persolveritis, et observaveritis, tunc dicta pars infidelis parti fidem servanti pro pœna decem boni auri libras, et soluta pœna, hæc duæ locationis chartulæ uno tenore conscriptæ per manum Andreæ scrinariæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ mense, et indictione superscripta prima, secundum eorum tenorem firma permaneant.

Signum: manus superscripti domini Eugenii summi, et universalis pontificis, et in sacratissima sede beati Petri apostoli papæ tertii, hujus chartulæ rogavi.

Centius Frajapanis Romanorum consul.

Hyacinthus D. papa dapifer.

Petrus Urbis præfectus.

Maximus Guitianus.

Oddo Franconis.

Assalitus Conradi de Guito.

Guivad de Radicofani.

Salac filius ejus.

Mirus Massinelli.

Ardimanus Castellionis vallis de Ove.

Gerardus vicecomes de Civitella.

Petrus de Aseja.

Benedictus Zenonis.

Blasius de Macello.

Orlandinus Bometti.

Bevarsus de Caviano.

Cossivallus de Mejola.

Arnolsinus Castellionis vallis Uvræ.

Et ego Andreas scrinariarius sanctæ Romanæ Ecclesiæ complevi, et absolvi.

DLXXXIV.

Privilegium pro Trenorchiensi monasterio.

(Anno 1153, Jun. 6.)

[JUEÑA, *Hist. de l'abbaye royale de Tournus* Preuv., p. 164.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio PETRO Trenorchiensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Quæ a fratribus nostris episcopis rationabili providentia sunt, in sua volumus stabilitate subsistere et ut futuris observentur temporibus, confirmationis nostræ munimine roborare. Quocirca, dilecte in Domino fili, tuis justis postulationibus gratam impertientes assensum, donationem ecclesiæ de Mancellis quam Petrus bonæ memoriæ, et Ubertus Lugdunenses archiepiscopi monasterio tuo fecisse, et scripti sui pagina roborasse noscuntur, tibi et per te ipsi monasterio, auctoritate sedis apostolicæ confirmamus, et ratam in posterum permanere decernimus, salva Lugdunensis Ecclesiæ canonica justitia et debita reverentia. Nulli ergo omnino hominum liceat hujus nostræ confirmationis paginam temerario ausu infringere, sui modis quibuslibet perturbare. Si quis autem id attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus incurrat.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, VIII Idus A
Janii.

In plumbo : EUGENIUS PAPA III.

DLXXXV

Privilegium pro abbacia Conchensi.

(Anno 1153, Jun. 6.)

[MABILL., *Annal. Bened.*, VI, 724.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto
filio ODOM abbati monasterii Sanctæ Fidis Conchen-
sis, ejusque successoribus regulariter substituendis,
in perpetuum

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere
consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur
effectum. Eapropter, dilecte in Domino filii Odo
Conchensis abbas, tuis justis postulationibus cle-
menter annuimus, et monasterium B. Fidis virginis,
quæ ibi requiescere dicitur, cui, Deo auctore, præsi-
des, ad exemplar prædecessorum nostrorum felicis
memoriæ Urbani et Calixti Romanorum pontificum,
sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et
præsentis scripti privilegio communimus; statuen-
tes ut quascunque possessiones, quæcunque bona
idem monasterium in præsentiarum juste et canonice
possidet, aut in futurum concessione pontificum,
largitione regum vel principum, oblatione fidelium,
seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci,
firma tibi tuisque successoribus et illibata perma-
neant. In quibus hæc propriis duximus expri-
menda vocabulis : Ecclesias videlicet de Grandina-
bro, de Montiniaco, de Saunas, de S. Cypriano, de
Nota-villa, de Marciliaco, de Sancto Marcello, de
Bella-calma, de Manso Bosonis; et in ecclesia de
Prunselio quinque solidos censuales, ecclesiam de
Campadiaco cum tota villa, ecclesiam de Cau-
niaco, de Pricio, de Pratis, ecclesias de Trebes et
de Monteroserio, ecclesias de Persia et de Speleu,
de Anadiliaco, de Curedis, de sancto Felice, de
Orgagneto, de Albiniaco, de Bromme, de Bromnato,
de Barro, de Campererio, de Goliniaco, de Spay-
raco, de Balsiaco, de Riniaco, et quod habetis in
ecclesia de Firminihio, ecclesias de Vivario, de
Flaniaco, de Lemniaco, de Claniaco, de Malavilla,
de Pervenqueriis, de Croso, de Gasanguas, de Bel-
lomonte, de Monte-Aldone, de Rodolayguas, de
Seyraco, de Borno, de Monte-Acuto, de Sepedo,
de Pino, de Castello-Mauron, ecclesias S. Fidis de
Vauro et de Perairorio, et Salvitate Armandi, eccle-
sias de Molendino Pizino et de Tavanella, de Ava-
rolago, de Ussello, de Alavastria, de Montelupino,
de Sancto Mamete, de Sancto Romano, de Auriaco,
de Castelletto supra Ligerim et de Sancto Victore,
de Chavannico, de Columbario juxta Visternum,
ecclesiam Sanctæ Fidis, ecclesias de Pallatio, de
Vayraco, de Celliano, de Lecaraco, de Manabello,
de Lareriis, de Cailla, de Planças. In episcopatu
Albiensi ecclesias de S. Felice et de Fontelupino,
ecclesiam de Cullas, ecclesias de Vinairolio, et de
Exculto, de Podio-palenoso, et de Carzag, ecclesias
de Castaneo, de Embaisso, de Gambone, de Sancto

Christophoro de Murello, de Caparosso de Calli-
tone, de Baracz, de Barbasta, ecclesias S. S. Sepulcri
et Sancti Joannis de Estecestat, ecclesias de
Horson et de Hosforda.

Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate, vel
tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet
subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi
quem fratres communi consensu vel fratrum pars
consilii sanioris secundum Dei timorem et B. Bene-
dicti Regulam elegerint. Electus autem a diocæsano
episcopo benedictionem consequetur, siquidem
catholicus fuerit, et gratiam atque communionem
apostolicæ sedis habuerit, etsi eandem ordinationem
gratis et sine pravitate voluerit exhibere; alioquin
liceat ei vel ad apostolicam sedem recurrere, vel ca-
tholicum, quem maluerit, adire antistitem, qui no-
stra fultus auctoritate, quod postulaverit, indulgeat.
Idipsum etiam de altarium sive basilicarum consec-
ratione, et monachorum, qui ad sacros fuerint
ordines promovendi, ordinatione concedimus.
Adjicimus etiam ut nulli episcoporum facultas sit
absque Romani pontificis licentia locum vestrum
vel monachos interdictioni vel excommunicationi
subjicere; nec pro communi diocæsibus interdicto
præfatum monasterium a divino vacet officio, sed
potius clausis januis et exclusis excommunicatis
et interdictis, divina vobis liceat suppressa voce
officia celebrare. Laicos præterea liberos vel cleri-
cos e sæculo fugientes, nisi excommunicati sint, ad
conversionem suscipere nullius episcopi vel præpositi
contradictio vos inhibeat. Sepulturam quoque ejusdem
loci omnino liberam esse decernimus, ut eorum
qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et
extremæ voluntati, nisi forte excommunicati vel
interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia
matricis ecclesiæ. Sane illam irregularem consue-
tudinem, ne ultra fieri debeat interdiximus; id est
ne sanctorum ejusdem monasterii reliquiæ ad pu-
blicos conventus extra voluntatem fratrum inibi Deo
servientium deferantur. Decernimus ergo ut nuli
omnino hominum liceat præfatum monasterium
temere perturbare, aut ejus possessiones auferre,
vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexa-
tionibus fatigare; sed omnia integra conserventur
eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione
concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva
diocæsananorum episcoporum canonica justitia in
supradictis capellis. Si qua igitur ecclesiastica
sæcularisve persona hanc nostræ, etc.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus sub-
scripsi.

Ego Conradus Sabinensis episcopus.

Ego Ymarus Tusculanensis episcopus.

Ego Hugo Ostiensis episcopus.

Ego W. tituli Calixti presbyter cardinalis.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli Sancti
Chrysogoni.

Ego Jordanus S. R. E. presbyter cardinalis
tituli S. Susannæ.

Ego Odo diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Guido diaconus cardinalis S. Mariæ in Porticu.

Ego Jacinthus diaconus cardinalis S. Mariæ in Cosmedin.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum per manum Rolandi sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, vii Idus Junii, indictione prima, Incarnationis Dominicæ anno 1153, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno ix.

DLXXXVI.

Privilegium pro monasterio S. Benedicti de Saxo montis Lateronis.

(Anno 1153, Jun. 13.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, III, 631.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecti filio ACTONI abbati monasterii Sancti Benedicti de Saxo Laterone, ejusque fratribus tam præsentibus, quam futuris, regularem vitam professis.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuantes ut quasunque possessiones, quasunque bona idem monasterium in præsentiarum justo et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesias Sancti Masii Bellicionis, Sancti Salvatoris Stratensis, Sancti Leonardi, in qua est hospitale de trabe Donati, ecclesiam Sancti Christophori in Serrasicca, ecclesiam Sancti Salvatoris Schiffæ.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione atque sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva diœcesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostram concessionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendare curaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum

bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ ecclesiæ episcopus.

Datum Romæ, apud S. Petrum, per manum Rolandi presb. card. et cancellarii, Idibus Junii, indict. 1, Incarn. Dominicæ anno 1153, pontificatus vero D. Eugenii III papæ anno nono.

DLXXXVII.

Privilegium pro Camaldulensi congregatione.

(Anno 1153, Jun. 16.)

MITTARELLI, *Annal. Camaldul.*, III, App., 464.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecti filio RODOLFO Camaldulensi priori, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et prædecessoris nostri felicitis memoriæ Paschalis papæ vestigiis inhærentes præcipimus, et præsentis scripti auctoritate sancimus, ne cuiquam omnino personæ, clerico, monacho, laico cujusunque ordinis aut dignitatis, præsentibus aut futuris temporibus, liceat congregationes illas et loca illa, quæ Camaldulensis eremi, sive cœnobii disciplinam et ordinem susceperunt, quæque hodie sub illius regimine continentur, ab ejus ullomodo subjectione et unitate dividere. Quæ videlicet loca et congregationes conservandæ unitatis gratia singularibus visa sunt vocabulis adnotanda: In episcopatu Arretino monasterium Sancti Salvatoris Berardingorum, Sancti Petri in Rota, Sanctæ Mariæ in Agnano, Sancti Quirici in Rosa, eremus Fleri, monasterium Sancti Viriani, Sancti Bartholomæi in Anglare, juxta Balmum monasterium Sanctæ Mariæ in Trivio, in Galrata monasterium Sanctæ Mariæ in Insula. In episcopatu Montis Feretranî monasterium montis Herculis; in episcopatu Foropopiliensi hospitale Almerici; in episcopatu Pensauriensi monasterium Sancti Decentii, eremus Fajoli; in episcopatu Bononiensi monasterium Sancti Archangeli juxta castrum Britti, Sancti Felicis; in episcopatu Florentino monasterium Sancti Petri in Luco, Sancti Salvatoris juxta civitatem; in episcopatu Fesulano monasterium Sanctæ Mariæ in Popena, ecclesiam Sanctæ Margaretæ; in episcopatu Vulturno monasterium Sancti Petri in Fontiano, Sanctæ Mariæ in Puliciano, Sancti Petri in Correto, Sancti Justi propre civitatem; in episcopatu Pisano monasterium Sanctæ Mariæ de Morrana, monasterium Sancti Stephani in Cintoria, Sancti Savini in Cerasolo; in ipsa civitate monasterium Sancti Michaelis, Sancti Fridiani; in episcopatu Lucano monasterium Sancti Salvatoris in Cantiniano, Sancti Petri in Puteolis. Item in Sardinia, in archiepiscopatu Turritano monasterium Sanctæ Trinitatis de Saccaria, ecclesiam Sancti Petri de Scanno. Item

in Tuscia in episcopatu Clusino eremum Vivi in monte Amiato cum omnibus supradictorum locorum pertinentiis. Hæc igitur omnia cum omnibus ad ipsa monasteria pertinentibus statuimus et apostolicæ sedis auctoritate sancimus, tanquam corpus unum sub uno capite, id est sub priore Camaldulensis eremi, temporibus perpetuis permanere, et in illius disciplinæ observatione persistere, sub illo, inquam, priore qui ab ipsius congregationis abbatibus sive prioribus, et ab eremitis regulariter electus, præstante Domino, fuerit.

Porro congregationem ipsam ita sub apostolicæ sedis tutela perpetuo confovendam decernimus, ut nulli episcoporum facultas sit, aliquod ex his monasterium absque prioris conniventia vel apostolicæ sedis licentia excommunicare, vel a divinis officiis interdicere. Fratribus autem ipsis licentia sit, a quo maluerint catholico episcopo consecrationum et ordinationum sacramenta suscipere. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat, etc. Si qua igitur, etc. Cunctis autem, etc.

FAC MECUM, DOMINE, SIGNUM IN BONUM. SANCTUS PETRUS, SANCTUS PAULUS, EUGENIUS PAPA TERTIUS.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego GG. presb. card. tit. Calixti ss.

Ego Guido presb. card. tit. Sancti Chrysogoni ss.

Ego Manfredus presb. card. tit. Sanctæ Savinæ ss.

Ego Arimbertus presb. card. tit. Sanctæ Anastasiæ ss.

Ego Julius presb. card. tit. Sancti Marcelli ss.

Ego Ubaldus presb. card. tit. Sanctæ Crucis in Hierusalem ss.

Ego Octavianus presb. card. tit. Sanctæ Cæcilie ss.

Ego Gherardus presb. card. tit. Sancti Stephani in Cælio monte ss.

Ego Joannes Paparo presb. card. tit. Sancti Laurentii in Damaso ss.

Ego Oddo diaconus card. Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diac. card. Sanctæ Mariæ in Porticu ss.

Ego Joannes diac. card. Sanctorum Sergii et Bacchi ss.

Ego Gerardus diac. card. S. Mariæ in via Lata ss.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum per manum Rolandi presbyteri cardinalis et cancellarii xvi Kal. Julii, indictione prima, Incarnationis Dominicæ anno 1153, pontificatus vero domni Eugenii papæ III anno ix.

DLXXXVIII.

Ad Bernardum Tarraconensem archiepiscopum. — Ut Toletanum primatum agnoscat.

(Anno 1153, Jun. 29.)

[Mansi, Concil., XXI, 674.]

Quisquis voluntatem gerit ut sibi alii subjiciantur,

dedignari non debet ut ipse quoque aliis sit subjectus. Indignum siquidem et reprehensibile nimis est, ut ab hominibus contemnatur, quod ab ipsis angelicis spiritibus novimus observari. Legimus etenim et credimus archangelos angelis præesse, et veluti subditis divina juberè obsequia. Quapropter super honestate ac religione tua vix mirari sufficimus, quod neque Toletano archiepiscopo, sicut per apostolicam tibi sententiam mandavimus, obedientiam, quam a tua fraternitate sibi deberi expostulat, exhibuisti: neque statuto tibi termino, per te, vel per tuos responsales, sufficienter ei vel ejus nuntiis respondere paratus, ad præsentiam nostram venisti. Per iterata iterum scripta tibi mandavimus, et mandando præcipimus, quatenus aut venerabili fratri nostro Ildefonso [cor. Joanni] Toletano archiepiscopo, tanquam primati tuo, obedientiam sine molestia et contradictione exhibeas: aut proxima Quadragesimæ prima Dominica, qua cantatur, *Invocavit me*, super hoc sufficienter respondere paratus, nostro te conspectui repræsentes. Quod si nec obedientiam ei detuleris, nec eo termino sibi responsurus ad nostram præsentiam veneris, ex tunc tibi usum pallii penitus interdiximus.

Datum Romæ, apud S. Petrum, III Kalendas Julii.

DLXXXIX.

Ad Joannem Toletanum archiepiscopum. — Significat ipsi quid ad Bernardum Tarraconensem scripserit.

(Anno 1153, Jun. 29.)

[Ibid.]

Personam tuam vera in Domino charitate diligimus, et commissæ tibi Ecclesiæ Toletanæ honorem ac dignitatem, in quantum ratio et honestas permittit, integre custodiri volumus et servari. Indè est, quod venerabili fratri nostro Bernardo Tarraconensi archiepiscopo, apostolicæ sedis legato, per iterata scripta mandando præcipimus, quatenus absque molestia et contradictione obedientiam tibi exhibeat, vel proxima Dominica Quadragesimæ, qua cantatur, *Invocavit me*, super hoc tibi respondere sufficienter paratus, nostro se conspectui repræsentes. Quod si neutrum adimplere curaverit, ex tunc sibi usum pallii omnino interdiximus. Præterea venerabili fratri nostro Ildefonso Bracarensi archiepiscopo, viva voce in præsentia nuntiorum tuorum præcipimus, ut tibi tanquam suo primati, et successoribus tuis obedientiam debitam et reverentiam deferat.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, III Kalendas Julii.

DUBIA.

DXC.

Spurium, quod Conradus III rex Ecclesie Ultrajectensi tribuisse fertur, diploma confirmat.

(Anno 1143, Mart. 18.)

[COCQUELINES, II, 284.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis decano et capitulo Ecclesie Trajectensis, gratiam, gloriam et apostolicam benedictionem.

Supplicatio charissimi in Christo filii Conradi III, regis Romanorum illustris, nobis per dilectum filium Conradum ipsius fratrem, vestre Ecclesie prepositum, propter hoc ab eodem rege ad Romanam curiam [adde missum], continebat ut privilegia, per Romanorum reges et imperatores antecessores suos, Ecclesie vestre concessa, necnon privilegium ab ipso Ecclesie vestre predictae concessum, auctoritate apostolica dignaremur confirmare, cujus privilegii tenor talis est :

« In nomine sancte et individue Trinitatis, Conradus, divina favente clementia, rex Romanorum III.

« Si Ecclesias Dei amplifcamus, et earum jura regali auctoritate tuemus et confirmamus, antecessorum nostrorum piorum regum vel imperatorum exempla imitatur; et hoc nobis ad regni nostri celsitudinem et precipue ad anime nostre salutem profuturum non ambigimus. Eapropter tam futurorum quam presentium Christi, nostrique fidelium regni noverit industria, quod nobis apud Trajectum civitatem residentibus, et de pace ac de statu regni tractantibus, fidelis noster Hardbertus ejusdem loci venerabilis episcopus, Conradus frater noster prepositus, decanus et capitulum majoris ecclesie dicte civitatis ad nostram presentiam venerunt, nostre celsitudini supplicantes, ut sicut antecessores nostri, pii Romani reges, et imperatores ipsam ecclesiam Trajectensem multis honoribus et privilegiis dotaverunt; sic nostra regalis excellentia ipsorum vestigia imitando, dicte ecclesie aliquam honoris prerogativam concedere dignaremur. Nos itaque considerantes, quod regalem decet excellentiam illos honorare debere prerogativa ampliori, quorum devotionem continuis obsequiis experimur; attendentes etiam nos et antecessores nostros reges et imperatores in dicta ecclesia a fundatione ejus inter canonicos primum locum obtinere, nostramque prebendam in eadem duos deservire sacerdotes, pro nostra salute, et regni tranquillitate ac pace Deum exorantes, et dicti Hardberti venerabilis episcopi fidele servitium, ac dilectorum nobis decani et capituli grata obsequia, et devotionem frequentem, qua nostram regalem excellentiam, et dilectam conjugem nostram Gertrudim reginam, per aliquod tempus in ipsa civitate commorantem, plurimum honorarunt, et propter hoc volentes eandem ecclesiam majorem Trajectensem honoris prerogativa

A speciali sublimare, ob remedium anime nostre et animarum domni Henrici III avi nostri (cujus viscera in ipsa ecclesia pro pignore sunt sepulta) et Henrici IV avunculi nostri imperatoris, nec non interventu dilectae conjugis nostre regine predictae, ac Conradi fratris nostri charissimi, ejusdem ecclesie prepositi, jus eligendi et instituendi episcopi in ipsa ecclesia, quod ad reges Romanorum et imperatores pertinere dignoscitur, et ab antecessoribus nostris regibus et imperatoribus usque ad nostra tempora est devolutum et deductum, ante dictis preposito, decano ac capitulo ecclesie Sancti Bonifacii ejusdem loci, eidem majori Ecclesie ab earum fundatione speciali fraternitate, ut nobis innotuit, conjunctis in donationem perpetuam regali magnificentia concedimus in donum, et damus potestatem nostram omnimodam, a nullo successorum nostrorum infringendam, ut cum episcopatum predictum vacare contigerit, iidem prepositi, decani et capitula majoris et Sancti Salvatoris Trajectensis ante dicti, et nulli alii, nisi ecclesiarum suarum canonici, episcopum alium eligendi plenariam habeant potestatem. Ut autem haec nostra donatio, donum et privilegium, regia magnificentia voluntarie ac liberaliter concessa, iisdem perpetua sint, et rata credantur ab omnibus, et inconvulsa omni deinceps tempore conserventur, hac in charta conscribi jussimus, manu propria, et infra videtur, corroborantes, idoneos testes, qui presentes aderant, subnotari fecimus: quorum nomina haec sunt :

« Anselmus Navelburgensis episcopus, Albero Leodiensis episcopus, Wernerus Monasteriensis episcopus, Nicolaus Cameracensis episcopus, Udo Osseburgensis episcopus, Walramus dux, Wilhelmus comes palatinus, Henricus comes de Zutphene, Arnoldus comes de Clivo, Adolphus comes de Monte, Henricus comes de Gelre, Conradus prepositus Trajectensis, Eno prepositus S. Bonifacii, Conradus Tielensis prepositus, Lambertus S. Petri prepositus, Godefridus de Rouen, Alardus de Megene, Otto praefectus Trajectensis, Egbertus de Anestelle, Bertholdus de Aldensecle, Jacobus de Saterfole.

« Signum domni Conradi Romanorum regis III. Ego Arnoldus cancellarius vice Henrici Moguntini archiepiscopi et archicancellarii recognovi, anno Dominice incarnationis millesimo centesimo quadagesimo quinto, indictione viii, xv Kalend. Novemb., regnante Conrado Romanorum rege tertio, anno vero regni ejus viii.

« Data apud Trajectum, in Christo feliciter. »

Eapropter nos pro nostra Ecclesie reverentia et ejusdem regis supplicantis instantia inclinati, considerantes etiam ad Ecclesiam vestram dicti regis devotionem, qua ipsa regali magnificentia

favorabiliter et excellenter honoravit, antedictum privilegium, cujus tenor his nostris apostolicis litteris de verbo ad verbum est insertus, et omnia privilegia per Romanos reges et imperatores Ecclesie vestræ ad honorem Christi et Ecclesie exaltationem concessa, apostolica auctoritate confirmamus, inhibentes sub anathematis vinculo, ne imperialis vel regalis, vel episcopalis, vel clericalis, vel laicalis persona aliqua, cujuscunque status conditionis existat, ipsam Ecclesiam Trajectensem contra hujusmodi privilegium et nostræ confirmationis tenorem, molestare, aut in ejusdem præjudicium in præmissis quidquam in perpetuum audeat attentare, decernentes irritum et inane, si quid a quoquam in contrarium fuerit attentatum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ confirmationis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, xv Kalendarum Aprilis, pontificatus nostri anno i.

DXCI.

Bona privilegiaque monasterii Illisineburgensis confirmat.

(Anno 1148, Mart. 25.)

[*Neue Mittheilungen a. d. Geb. hist. ant. Forsch. II, 300.*]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SIGEBODI Illisineburgensi abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Quia sollicitudini apostolicæ competit, religionem Deo placentem modis omnibus propagare et defendere, propterea, dilectissime in Domino filii, Sigebodo Illisineburgensis abbas, tuas tuorumque fratrum petitiones humillimas clementer annuimus et secundum tenorem privilegii quod prædecessor noster felicitis memoriæ Innocentius papa secundus vestro cœnobio contulit, quæcunque vobis auctoritate apostolica statuere confirmavit, nos quoque eadem auctoritate statuere confirmamus, quæ prohibuit prohibemus, quæ concessit nos quoque firma vobis et illibata manere, sub perpetua anathematis interminatione, decernimus. Ex donatione videlicet Arnoldi episcopi qui cœnobii vestri devotissimus exstitit fundator; decimationes in Bernerdiggerode, in Suthseano, in Bireslove, in Thiderziggerode, in Gulisbere, in Winitherode, in Brodesende, in Lutterigerode, in Boviggerode, in Emmenrode, in Geschenrode, in Eggerziggerode, in Backenrode, in Beneziggerode, in Waliggerode. Ex donatione vero Burchardi secundi Deo dilecti episcopi, decimationes in Iggenlove, in Bareleslove, in Roresheim, in Thrubike, in Aldenrode, in Thurdiggerode, in Gunderaderode, in Ezerdiggerode, in Werslove. Ex donatione vero Heriaudi episcopi qui et Stephanus dictus est, donationes in

PATROL. CLXXX.

A Dannenstide, et in Suthlochtenheim; seu et omnes mansos in præfato privilegio prædecessoris nostri seriatim descriptos. Ex donatione vero Reinhardi episcopi decimationes de novalibus in omnibus locis in quibus decimas habere videmini; prædia quoque in Papesthorpe et in Wochkenstide octo talentorum censum annuatim persolventia, quæ per Ottonem episcopum pro Gedenhusem et Alerstide vestro sunt collata et confirmata monasterio. Hæc ergo et omnia quæ nunc in præsentiarum tuo vel tuorum prædecessorum studio acquisita canonice possidetis, sed et quæcunque in posterum justis duntaxat modis potueritis obtinere, in utriusque sexus mancipiis terris, cultis et incultis areis, ædificiis, agris, pratis, pascuis, campis, silvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus, rivis, piscationibus, molis, molendinis, teloneis, viis et inviis, exitibus et redditibus, mansis et decimis, quasitis et acquirendis, more prædecessorum nostrorum sub interminatione anathematis et æternæ damnationis vobis confirmantes, auctoritate nihilominus apostolica prohibemus, ut nullus de prædiis quæ a vobis in usus vestros excoluntur decimas vel aliquas pensiones exigat, et ut nullus advocatus præter jus et beneficium antiquitus institutum aliquid sibi arripere vel usurpare præsumat; subadvocatos vero et eorum exactores omnimodis ab ecclesie vestræ infestationibus per episcopos removeri et coerceri in virtute Spiritus sancti præcipimus; sin autem aliquis contra hanc nostram præceptionem vel prohibitionem de cætero aliquid attentare præsumperit, ut apostolici decreti violator, nisi admonitus resipuerit, Christianorum careat sepultura. Concedimus quoque et confirmamus in vestro monasterio liberam fieri nobiliorum sepulturam, et ut in Aderstade; imo in omnibus parochialibus capellis sub jure proprietateque vestri monasterii constitutis secundum decreta apostolica Leonis, Gregorii, Agapiti, Bonifacii, per abbates loci vestri monachi presbyteri constituentur, divina officia populis celebraturi, salva cimirum debita Halberstadensis Ecclesie reverentia. Ne ergo ulla deinceps ecclesiastica sæcularive persona monasterium vestrum cum omnibus rebus suis et personis sub apostolicæ tutela clementiæ constitutum, quolibet modo quidquam (corrige aut quidquid) eorum quæ in prædecessorum nostrorum seu per nos tradito privilegio prælaxata sunt, violando temere perturbare præsumat, sub perpetua anathematis et æternæ damnationis interminatione auctoritate apostolica prohibemus. Cunctis autem vos solventibus et defendentibus sit pax in die Domini nostri Jesu Christi. Amen.

Ego Eugenius catholica Ecclesie episcopus ss.

Ego Theodewinus episcopus cardin. tit. S. Rufinæ.

Ego Octavianus cardinal. tit. Sanctæ Cecilie ss.

Ego Bernardus presbyt. card. tit. Sancti Clementis ss.

Ego Hubaldus episcopus Ferentinus ss.

Ego Jacintus cardin. tit. S. Adriani ss.

Præsentibus et annitentibus episcopis Joanne Ostiensi, Willone Prænestino, Samsone Remensi, Gisiberto Pictaviensi, Adalberone Trevirensi, Hartberto Utreysi, Bernardo abbate Clarævallis.

Datum Remis per manum Rolandi cancellarii, x Kalendas Aprilis, anno Domini millesimo centesimo quadragesimo octavo, indictione xi, pontificatus vero domni Eugenii papæ tertii anno quarto feliciter.

DXCH.

Bulla pro confirmatione instituti Præmonstratensis in Rothio et possessionum ejusdem monasterii.

(Anno 1152, Decemb. 15.)

[Hugo, *Annal. Præm.*, II, 446.]

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis OTTHONON abbati et prælato Ecclesie sancte Dei Genitricis Mariæ et Beatæ Verenæ virginis in Roth, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Quoniam sine veræ cultu religionis, nec Ecclesie potest salva consistere, nec gratum Deo exhiberi servitium; oportet nos ubicunque possumus sacram religionis observantiam instituire, et institutam exacta diligentia conservare. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et ecclesiam sancte Dei genitricis Mariæ et beatæ Verenæ de Rotha, quæ a venerabili matrona et vidua nomine Hemma, et filio ejus Clunone liberis hominibus in proprio suo allodio constructa est, et sub unius bizantii (*nummi aurei*) censu, sacrosanctæ Romanæ Ecclesie annis singulis persolvendo beato Petro principi apostolorum ablata, et in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; imprimis siquidem statuentes ut ordo canonicus, qui secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam, ibi auctore Domino institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus observetur.

Præterea possessiones sive ecclesiasticas sive sæculares ad se pertinentes, ut est Ecclesia proprii fundi Rothæ, cum omni dote, cum omni jure ecclesiastico, et proprio allodio et cæteris prædiis in eadem villa, cum omni jure existentibus; similiter ecclesia Schopflöche, cum hominibus censualibus, cum omni dote, cum omni jure ecclesiastico, et allodium proprium in eadem villa cum omni jure existens. Similiter capellana ecclesia Nertenbuech, et allodium proprium ibidem cum omni jure legitimo existens, et allodium Tempsheim et prædia in villis Hoggenberd, Veldstettim, Grabenstet, Grabenstetten; ecclesia quoque Steinbach cum hominibus censualibus, cum omni dote, cum omni jure ecclesiastico, et cætera prædia cum omni jure legitimo in eadem villa existentia; prædia quoque in villis videlicet Dathofen, Mzenhofen, Hatde, Hausen,

A Oye, Crawinkel, Mamper, Maiselstein, Stirenboesen; capellana ecclesia Ruthinæ cum proprio allodio et vinea ibidem plantata. In villa Curienis, quæ dicitur Amodes, prædium unum; in villa Wilperch prædium unum; ecclesia capellana Mowiler et allodium ibidem cum omni jure legitimo in villa quæ dicitur superior Mowiler, prædium unum. Welmanswiler, Dieplshofen, Richenhofen, Bunofen, Steinethala, Mitthenrieth, Haslach, Murwangen, Habbesegg, Conradiswiler, Chonen, Welants, Spinnewag, Zell, Binroth, Ekcheberg, Bonlanden, Bachen, Halden, Ege'sec, Obsingen, Rothum, Herbruchs, Waltenwyler, Bermeswiler, Manzenwiler, Orsindorf, Lophaim, Hitishaim, Dalmafluger, Schaffhusen, Berg; nec non et alia quæcunque B bonæ sive concambiis, sive qualicunque alio pretio acquisita in villulis prædiolis, longe vel prope positis, eadem Ecclesia in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum.

Ut autem omnipotenti Deo servire quietius valeatis eundem locum ab omni potestate seu dominio advocati aut cujuslibet laicæ personæ liberum permanere decernimus et quietum. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus. . . . Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse sancimus. . . . Obeunte autem in Domino ejusdem loci quolibet præposito, nullus ibi quolibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu elegerint. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat. . . . Ad judicium autem quod eadem ecclesia beati Petri et sanctæ Romanæ Ecclesie juris existat, unum bizantium nobis, nostrisque successoribus annis singulis persolvatis. Deinde omnibus apostolicis viris jugum nostrum invicem Christi nobiscum portantibus, videlicet episcopis, presbyteris, membris Christi et spiritalibus armis accinctis apostolica benedictione mandamus, et in vera charitate Christi rogamus, et præcipimus ut ubicunque prædicta ecclesia prædicti fratres Rothensem, ad sacram Romanam Ecclesiam pertinentes, vestræ indiguerint subventionis spiritalibus armis vestris perversos homines, invidiæ et odii fomite adversus eos inflammatos et vim acrioris potestatis sibi inferentes, in vice nostra, imo omnipotentis Dei, durius increpando, excommunicando, anathematizando, sicut vobismetipsis subveniatis, et ad sedem apostolicam, nisi forte communi consensu et rogatu fratrum, nisi ita expedit, subveniantur, severissime compellantur.

Si quæ ergo in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, qualibet subreptionis astutia, seu violentia, seu aliqua advocati occasione nefanda, quam sibi et omni hominum deinceps, excepta sola regali persona, a nobis apostolica auctoritate sciat esse interdictam, contra eam venire tentaverit, bona eorum videlicet diripiendo, vel aliquam vim potestatis inferendo, sive in proprio foundationis loco, sive in possessionibus, jullulis, prædiolis longo vel pæpe

ad se pertinentibus, sive homines eorum suis servitiis subjugando, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit potestatis honorisque sui dignitate careat. . . Insuper omnes sibi adherentes, faventes, consentientes, apostolicæ auctoritatis imo omnipotentis Dei nostri et omnium summorum pontificum et sacerdotum excommunicationis et anathematis alligationi subjaceant, et in extremitate vitæ eorum, omnium fidelium communionem priventur, et ne a quoquam sacerdotum visitentur, per sanctam obedientiam interdiciamus, sed sepultura asini, sicut bene promeruerunt, sepeliantur, ut in extremo etiam examine districtæ et æternæ ultionis præmio multentur. Cunctis autem eidem loco jura sua servantibus, sit Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Conradus Sabinensis episcopus.

Ego Gg. presbyter card. tit. S. Calixti.

Ego Guido presbyter cardinalis tit. S. Chrysgoni.

Ego Theobaldus presb. card. tit. S. Praxelii.

Ego Gilbertus indignus sacerdos sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Octavianus diaconus card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Guido diaconus card. Sanctorum Cosmæ et Damiani.

Ego Odo diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Baradus diaconus card. sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

Ego Joannes diaconus S. Mariæ.

Ego Petrus diaconus S. Mariæ in Via Lata.

Ego Jordanus presbyt. card. tit. S. Susannæ.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum per manum Bosonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, xviii Kalendas Januarii, indict. xv, Incarnationis Dominicæ 1152; pontificatus vero domni Eugenii III papæ anno vii.

VARIORUM

AD EUGENIUM PAPAM EPISTOLÆ.

I.

Conradi imperatoris ad Eugenium. — Wibaldi abbatis absentis et renitentis, electionem in abbatem Corbeisensem, atque unionem Keminadæ et Wisbikæ ad Corbeisense monasterium confirmari petit.

(Anno 1146.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, II, 198.]

Dilectissimo in Christo Patri suo EUGENIO sanctæ Romanæ Ecclesiæ summo pontifici CONRADUS Dei gratia Romanorum rex et semper Augustus, filialem per omnia dilectionem et debitam in Domino reverentiam.

Sauctitati vestræ notum esse volumus quod, post depositionem Heinrici quondam Corbeisensis abbatis, qui eidem Ecclesiæ nimis inutilis fuit, fratres prædicti monasterii elegerunt sibi in abbatem quemdam Heuricum ejusdem Ecclesiæ præpositum. Quo non longo post tempore defuncto, tota Corbeisensis Ecclesia spirituali Patre orbata, pari voto et unanimi consensu, elegit sibi in Patrem et pastorem animarum Wibaldum Stabulensem abbatem, quatenus per ipsius industriam et nostrum adiutorium

C nobilis illa Ecclesia, quæ plurimum a sua magnitudine per negligentiam præcedentium abbatum deciderat, Dei præeunte misericordia, aliquatenus reformaretur. Et quoniam prædictus fidelis noster Stabulensis abbas, cum hæc de ipso fierent, non solum absens, sed etiam longe remotus erat, nos eum auctoritate regia diu renitentem ac reclamantem evocavimus, et ad petitionem totius Corbeisensis Ecclesiæ, onus ad quod vocabatur, omnino invitam subire coegimus, quatenus in Corbeisensi monasterio et divini cultus religio per ipsum reformetur, et debitum regni servitium ad defensionem sanctæ Dei Ecclesiæ exinde paratius et auctius exhibeatur. Erant in propinquo duæ abbatiorum feminarum, quæ nullum regno et nobis vel in militia vel in alio servitio præbebant supplementum, quæ adeo confusæ et inordinatæ erant, ut de conversatione et moribus habitantium melius sit silere quam loqui. Multiplici ergo exhortatione vestra super talibus locis corrigendis diu admoniti contulimus ad Ecclesiam Corbeisensem jure proprietario eadem duo loca, videlicet (140) Ke-

(140) Keminadensis parthenonis ad Visurgim fluvium fundationem ab Imma comitissa et Gerone comite edilimus in tom. I ex autographo in archivis Corbeisensis monasterii a nobis reperto. Wisbikense vero, seu, ut loquitur Chronicon Saxonicum a

nobis edendum, Wisbikense puellarum monasterium originem suam debet Adelaidæ imperatrici, ejusque filie Mathildi abbatis, a quibus constructum est circa 992.

minade et Vishike, ut et divina religio ibi reformetur, et Corbeiensis abbatia in temporibus hujus abbatis honore et divitiis per nos augeatur. Super quo sinceritatem vestram, de qua plurimum confidimus, attente monendo rogamus ut quod eidem abbati et Corbeiensi monasterio de duabus præfatis cellis legitima donatione per præcepti paginam confirmavimus, vos vestri privilegii scripto roborare non abnuatis, et abbati in suis opportunitatibus benignam exauditionis aurem inclinetis. Dignum siquidem est, ut quos nos in gratia nostra clementiore vinculo recepimus, vos propitia benevolentia dilectionis ulnis amplectamini, et quos e converso fovere disponitis, nos contra omnes incursus defendere studeamus, et honorare condigne debeamus.

II.

Eberhardi episcopi Bambergensis ad Eugenium. — De Henrico archiepiscopo Moguntino conqueritur.

(Anno 1147.)

[HERMANN, *Episcopatus Bamberg.*, Prob., p. 104.]

Reverendissimo domino Patri et creatori (141) suo EUGENIO summo pontifici sanctæ Catholicæ Ecclesiæ EBERHARDUS Babenbergensis humile opus manuum suarum divina et apostolica gratia si quid est, cum universis commembris suis et confratribus debitam in Christo obedientiam et omnem suæ possibilitatis devotionem.

Benedictus Deus, qui universæ Ecclesiæ suæ benedixit ad introitum vestrum, et post magna luminaria firmamenti quæ nocti præerant extincta, iuminare majus ut præseset diei accendit in persona vestra. Vere etenim vestris et temporibus et meritis exortum est in tenebris lumen rectis corde, lumen utique ad illuminationem gentium et gloriam plebis Israel; qua luce illuminati fideles in fide per dilectionem operantur, et infideles ad fidei unitatem in brachio divinæ virtutis aggregantur. Quod commune gaudium universæ terræ tanto nos specialius attingere credimus, quanto vobis arctiori vinculo servitutis et obedientiæ subjacemus....

De cætero misericordia vestra, clementissime Pater et domine, ante oculos nostros semper est, quia omne meritum nostrum prævenistis in benedictionibus dulcedinis. Unde non quantas debemus, sed quantas possumus in conspectu divinæ majestatis sanctitati vestræ gratias humiliter referimus, et quidquid boni nobis est, post Deum vestræ paternitati ascribimus.

Ut autem inter prospera sinus humiles, adversa nobis non deesse divina providentia disposuit, domino Moguntino archiepiscopo non judicialiter

(141) Seu consecratori.

(142) Theodevinum Germanum cardinalem ab Innocentio II creatum atque ab eo in Germaniam legatum missum, qui, teste Ottone Frisingensi, Conradum ipsum Aquisgrani imperiali diademate decoravit, archiepiscopo Coloniensi, ad quem id munus

agente nobiscum, sed exitaliter nos persequente, eo quod vestram obedientiam suæ præponimus, eo quod in episcopali benedictione percipienda de plenitudine gratiæ vestræ participare præsumpsimus, et de fonte potius quam de rivo potare maluimus. Cujus rei inmanitas usque adeo excrevit, ut Moguntini nobis servis vestris et filiis, si dicere audeamus, mortis periculum et Ecclesiæ vestræ minitari præsumant excidium. In his autem omnibus unicum in vobis spei nostræ refugium sumentes, a vestræ auctoritatis sententia ita pendemus, ut neque mors neque vita a vestra non separare possit obedientia. Omnipotens Deus dies vestros in sua pace disponat, et ad consolationem omnium fidelium temporum vobis tranquillitatem concedat.

B

III.

Conradi imperatoris ad Eugenium. — Significat et Henricum filium suum communi principum acclamatione in regem Romanorum electum, sequo assumpta cruce accingere ad expeditionem Hierosolymitanam.

(Anno 1147.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, II, 204]

Dilectissimo in Christo Patri suo EUGENIO sanctæ Romanæ Ecclesiæ summo pontifici CONRADUS Dei gratia Romanorum rex et semper Augustus filialem per omnia dilectionem et debitam in Domino reverentiam.

Litteras sanctitatis vestræ per legatum vestrum, virum utique nobis cum omni dilectione et honore neminandum T. (142) Sanctæ Rufinæ episcopum, missas gratissime accepimus, et quæ in ipsis continebatur, filiali et intima charitate ad effectum perduximus. Siquidem de ordinatione regni nobis a Deo concessi, super qua nos paterna sollicitudine monere et exhortari curastis, magna cum attentione et diligentia in frequenti principum conventu apud Frankenevort, ubi generalem curiam habuimus studiose et efficaciter, Deo præstante, tractavimus, ordinataque et firmata communi per omnes regni nostri partes solida pace, filium nostrum Henricum in regem et sceptri nostri successorem unanimi principum convenientia, et alacri totius regni acclamatione electum, mediante hac Quadragesima in palatio Aquisgrani (143) coronare, divina præeunte misericordia, decrevimus. Sane quod dicitis, nos rem tantam scilicet de signo vivificæ crucis, et de tantæ tamque longæ expeditionis proposito absque vestra conscientia assumpsisse, de magno veræ dilectionis affectu processit. Sed Spiritus sanctus, qui ubi vult spirat, qui repente venire consuevit, nullas in captando vestro vel alicujus consilio moras nos

de jure spectat, recenter electo necdum pallio donato.

(143) Id factum fuisse anno 1147 scribit monachus Gemblacensis apud Mireum, ne post discessum imperatoris regnum absque principe remaneret.

habere permisit. Sed mox ut cor nostrum mirabili A digito tetigit, ad sequendum se sine ullo moræ intervenientis spatio, totam animi nostri intentionem impulit. Et quoniam vos ad partes Galliæ tam per litteras vestras, quam per legatum vestrum venire cognovimus, venerabilem paternitatem vestram ut ad Rhenum accedere velitis, summa cum dilectione attente monendo invitamus, quatenus simul positi, ea Deo miserante pariter tractare ac disponere valeamus, per quæ pax Ecclesiarum et Christianæ religionis ordo congruis propectibus augeatur, et regni nobis a Deo concessi status cum nostri honoris incremento opportunis decretis firmetur. Et quoniam in articulo protectionis nostræ nulla nobis prolixitas temporis suppetit, in sexta feria, quæ in paschalem hebdomadam habetur, desideratam B faciem apud Argentinam videre optamus. Legatos nostros, viros utique prudentes et discretos, ac sanctæ Romanæ Ecclesiæ regniq̄ue amatores ac nobis charissimos, Baconem videlicet Wormatiensem episcopum, Anselmum Havelbergensem episcopum, Wibaldum Corbeïensem abbatem vestræ sinceritati commendamus, ut ea quæ vobis dixerint tanquam ab ore nostro audiat, et in rebus sanctæ Romanæ Ecclesiæ et regni cum eis formaliter tractare ac disponere non abnuent.

IV.

Eugenius Rothomagensis archiepiscopi ad Eugenium.
— Orat pontificem ut libertatem Vizeliacensis cæ- C nobis asserat.

(Anno 1148.)

[*Spicil.* edit. in-fol., t. II, p. 512.]

Reverendo Patri et domino suo EUGENIO, Dei gratia summo pontifici, Hugo Rothomag. humilis sacerdos, obedientiam debitam et reverentiam.

Quod sancta Romana Ecclesia provida dispensatione juris ac dignitatis contulit quibuslibet Ecclesiis, contidimus ratum ab ipsa teneri nec ab aliquo in posterum idipsum posse violari. Ecclesia siquidem Vizeliac., quæ vestra est, a domino, ut audivimus, Eduensi episcopo graviter infestatur, et quod eidem libertatis ac dignitatis Rom. pontificum gratuita benignitate collatum est, cassato nititur. Super hoc autem quod idem frater noster episcopus, ut dicitur, affirmat, in eodem Vizeliaco aliquem episcopum præter ipsum vel ejus assensum, ordines non posse celebrare, vel altaria consecrare; utriusque recordamur officium prece et monitu abbatis ipsius Ecclesiæ atque conventus nos ibidem comlesse, aliosque quamplures episcopos auctoritate privilegiorum S. R. Ecclesiæ, quæ ibidem habentur, similia perpetrasse. Piæ igitur paternitati vestræ pro eadem Ecclesia vestra Vizeliac. supplicamus, ut in eadem libertate et dignitate ipsam conservare dignemini, qua antecessores vestri eam servaverunt, nec de jure suo eandem minui, vel injuste privari sustineatis, charissime Pater et domine.

V.

Henrici Romanorum regis ad Eugenium. — Archiepiscopi Moguntinum excusat, quod concilio Remensi non interfuerit, eumque ad pontificem proficiscentem commendat.

(Anno 1148.)

[*MARTEN., Anpl. Collect., II, 268.*]

Dilectissimo in Christo Patri EUGENIO sanctæ Romanæ Ecclesiæ summo pontifici, HENRICUS Dei gratia junior Romanorum rex, filius magni Conradi inclyti triumphatoris, Romanorum regis et semper Augusti, filialem per omnia dilectionem et debitam in Domino reverentiam.

Charissimus pater noster catholicæ fidei cultor a nobis et a regno suo discedens, nobis hæc suprema et memoriæ arctius impressa mandata dedit, ut personam vestram summo dilectionis affectu amplecteremur, ut sacrosantam matrem nostram Romanam Ecclesiam præcipua diligentia coleremus, et res ipsius tueri ac defensare, ubicunque se opportunitas offerret, non negligeremus. Quæ piissima religiosi genitoris nostri monita non surda aure, nec pigra cordis intentione suscipientes, ad effectum ea perducere sollicita devotione curavimus; sic de cætero intenti, ut crescente in nobis per divinam indulgentiam ætate et sapientia, cuncta in melius augere et complere studeamus. Morem regni nobis a Deo collati vestram prudentiam ignorare non credimus, in eo videlicet, quod Moguntinus archiepiscopus ex antiquo suæ Ecclesiæ et dignitatis privilegio, sub absentia principis custos regni et procurator esse dignoscitur, quæ priscorum instituta regum gloriosus genitor noster, ut in cæteris, secutus, nostram ætatem et regni gubernationem reverendo Patri nostro Henrico Moguntino archiepiscopo, omnium principum favente conniventia, magna cum attentione commisit. Quantum vero ejusdem venerabilis archiepiscopi absentia toti regno et personæ nostræ incommoda sit, optime novit intelligentia vestra, cui mores Galliæ Belgiæ, quæ sceptris nostris ex majori parte subdita est, et totius Germaniæ ignoti non sunt. Inde factum est ut tempore synodi vestræ, quam in Remensi civitate, divina favente clementia, ad totius sanctæ Ecclesiæ incrementum celebrastis, ad vestræ sanctitatis præsentiam venire idem archiepiscopus non posset, quoniam alterius regni fines tutus ingredi non potuit, et nostras res, quæ quanto sunt per Dei misericordiam majores, tanto sunt ad regendum difficiliore, relinquere, nobis cum consilio multorum principum renitentibus, salvæ fide et honestate sua, non valuit. Verum, quoniam frequenti vocatione vestra commonitus, ad vestræ celsitudinis præsentiam transire nunc festinabat, nos in præterita Nativitate beatæ Mariæ curiam, Deo auctore, in oppido Franckenevort celebravimus, ubi congregata principum nostrorum frequentia, tam de ipsius archiepiscopi absentia, quam de securo ad vos transitu sub proluxa deliberationis

mora tractavimus. Eum itaque ad vestrae sublimitatis praesentiam contra nostram et totius regni utilitatem impraesentiarum proficiscentem, filiali et affectuosa commendatione prosequimur, orantes intime piissimam et in bonis expertam nobis paternitatem vestram, quatenus eum benigne suscipiatis et honeste petitionis nostrae intuitu habitum, ad nos cum gaudio ipsum vestra benedictionis gratia communitum in brevi remittatis.

VI.

Ejusdem ad eundem. — Pontificis patrocinium precatur.

(Anno 1148.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, II, col. 250.]

Reverendo in Christo Patri suo et domino EUGENIO summo et universali pontifici HENRICUS, Dei gratia Romanorum rex, debitae dilectionis et obsequii sinceritatem.

Benedictus Deus, qui sinceritatis vestrae discretionem in officium et dispensationem summi pontificatus assumere dignatus est. Justitiam enim et veritatem sicut religiosi de vobis sentiunt diligitis, et quae ad decorem domus Dei spectant, sollicitè pertractatis, unde nimirum vestrae sinceritati in hoc obedire parati sumus, ut materialis cum spiritali gladio in Ecclesia nostris temporibus concorditer operando fructificent. Pater enim noster devotissimus filius vester, qui pro dilatatione Ecclesiae crucem Christi circumfert, novissime a nobis recedens, iterando praecipit ut justitiae innitamur, religionis formam amplectamur, Ecclesiae dignitatem, regni honorem summa diligentia tueamur. Sub obtentu igitur Patris nostri, qui Romani imperii dignitatem per extera regna traducit, et pro dilatanda Ecclesia seipsum periculis omnibus usque ad effusionem sanguinis exponendo perpetuum foedus cum Ecclesia pepigit, patrocinium vestrum, qui specialis Pater Ecclesiae estis, confidenter requirimus, quia, secundum Deum et Patris nostri praecipitum, paternitati vestrae in omnibus obedire parati sumus.

VII.

Ejusdem ad eundem. — Ut Henricum Moguntinum archiepiscopum et alios ad papam transeuntes benigne suscipiat, ducissam Poloniae ab excommunicatione solvat, et Wibaldum abbatem habeat sibi commendatum.

(Anno 1148.)

[MARTEN., *ibid.*, col. 232.]

Dilectissimo in Christo Patri EUGENIO summo et universali pontifici, HENRICUS Dei gratia Romanorum rex filialem per omnia dilectionem et debitam in Domino reverentiam.

(144) Ex praeposito anno 1142 creatus est archiepiscopus Moguntinus et, anno 1151, jussu Eugenii papae III, depositus fuit. Exstat ad eum S. Bernardi epistola 323. De eo annalista Patherbornensis ad annum 1155: *Dejectus est, inquit, Henricus Moguntinus archiepiscopus ac metropolitanus noster, reus an innocens, non convenit, inter scriptores. Vir caetera bonus et simplicior quam politicorum calliditas*

Sinceritati vestrae totis animi viribus multas gratiarum actiones referimus, quod legatos nostros et litteras affectione paterna suscepistis, et dulcissimis responsis vestris nostram aetatem ad divinae religionis cultum, sanctae Ecclesiae amorem benigne informastis, et de absentia incliti Patris nostri, vestri utique devotissimi filii, piam et efficacem consolationem exhibuistis. Vestris ergo apud Deum intervenientibus meritis, quantum per ipsius gratiam aetate et industria proficere possumus, laetitudinem in vestrae personae et sacrosanctae Romanae Ecclesiae dilectionem, ac totius catholicae Ecclesiae defensionem crescimus. Siquidem Pater noster a nobis sub vexillo sanctae crucis recedens, haec nobis suprema et multoties repetita mandata reliquit, ut vos sicut ipsum filiali et intimo affectu diligeremus, ut a vobis tanquam a fidelissimo aetatis nostrae tutore verum consilium, et competens adiutorium in omni opportunitate nostra speraremus. In quo traditae nobis ab ipso disciplinae proposito constanter permanentes, reverendam nobis paternitatem vestram pio studio salutamus, orantes ut petitiones nostras, quae in subjectis habentur, intra efficaciam exauditionis admittatis. Primum quidem ut charissimum nobis Patrem ac praepceptorem atque adiutorem nostrum (145) Henricum venerabilem Moguntinum archiepiscopum, nec non alios archiepiscopos, episcopos, abbates, praepositos seu caeteras personas, quae de regno Patris nostri sunt, ad cujus successionem Dei misericordia ordinati sumus, et ad vestram praesentiam transeunt, clementi bonitate suscipiatis, eosque admonitione sedula, quod patienter et fortiter absentiam Patris nostri ferant, et nostram indolem educare studeant, exhortari non abnuatis, quatenus et ipsi cum gaudio in proprio dignitatis suae statu ad sua revertentes, reditum Patris nostri cum jucunditate expectent et nostris atque regni opportunitatibus debitum fidei et consilii effectum accommodent. Ducissa quoque Poloniae nostra amita, tum per sententiam excommunicationis quae a vobis in ipsam promulgata fuit, tum propter absentiam Patris nostri, sui utique domini et fratris, vim patitur, et de terra sua et de honore ducatus sui exulare cogitur. Super qua re vestra discretio bene meminisse debet, quod Pater noster eandem sororem suam cancellario vestro, viro utique sapienti et honesto nobisque charissimo, in manum commisit, et per eum vestrae celsitudini ipsam attente commendavit, ut videlicet ad ejus restitutionem clementem operam adhibere dignemini. Corbeiensem quoque abbatem Wibaldum nostrum utique et regni nostri fidelem, pari diligentia et

ferret. Cujus ob id patrocinium susceperat dicitur Bernardus. Sed cleri, quem formare aggressus, odio et accusationibus pravaletibus, Embecam in Branswicensi ducatu digressus exsul hoc anno obiit, ubi et humatus quiescit. Dictum ejus familiare erat: Fui dives canonicus, pauper praepositus et mendicatus episcopus.

simili studio in manum prædicti cancellarii vestri, per manum incliti Patris nostri præsentialiter commissum vestræ mansuetudini nos quoque commendamus, ut eum in omni necessitate sua clementer protegatis, et præcipue in duabus abbatibus obtinendis, videlicet Kaminata et Visbike, quæ quia fere collapsæ et destructæ erant tam in religione quam in possessionibus, mansuetissimus Pater noster eas Corbeiensi monasterio et præfato abbati jure proprietario contulit, quatenus per ipsius industriam divinus ibidem ordo reformetur, et, possessionibus recollectis, quæ dispersæ sunt, atque conservatis, loca pènitus, ut cæperant, non destruantur.

VIII.

Henrici ducis Saxonie ad Eugenium. — Wibaldi abbatis Stabulensis merita prædicat oratque ut pontifex ratam habeat Kaminatæ unionem ad Corbeiense monasterium.

(Anno 1148.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, II, col. 234.]

Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ summo pontifici EUGENIO, HENRICUS dux Saxonie, promptæ et officiosæ servitutis devotionem.

Commendam paternitati vestræ dilectum dominum meum venerabilem Corbeiensis Ecclesiæ abbatem Wibaldum, quem pro causis Ecclesiæ suæ ad vestræ majestatis præsentiam venisse cognoscimus, quem etsi in conspectu vestro gratiam invenisse non ambigimus, pro affectu tamen, quo eum diligimus, nostra quoque commendatione eum prosequimur. Obsecramus ergo paternitatem vestram, quatenus eum in suis petitionibus clementer exaudiatis, et præcipue pro Ecclesia Kaminatensi, in qua et religionis divinæ cultum tanquam vir religiosus ac timens Deum reformavit, et ipsius Ecclesiæ prædia ac possessiones, quæ Juditha abbatissa adjutoribus et amatoribus suis post depositionem sui plusquam ad centum (145) mansos in beneficio concesserat, tanquam vir strenuus Dei adjutorio et nostro fere ad integrum recollectit, et usibus

(145) De distractis a Juditha abbatissa postquam fuit deposita, hæc reperimus in quadam schedula Stabulensis monasterii: *Domna Juditha, abbatissa, hæc dedit de prædiis Kaminatensis Ecclesiæ postquam deposita fuit. De curia An. mansum unum in Cadenberc cum sex mancipiis, Odikoni advocato. Item de eadem curia Thiedero duos mansos. Item Reinhero unum mansum et XII solidos. Item uxori Sigehardi tres mansos, Item Helpraido v solidos avene et v solidos donariorum. De curia Cokerbike dedit Odikoni advocato unum mansum et mancipium unum nomine Budonem. Item eadem feminam nomine Seburgem cum tribus filiis suis. Item Hermannom mansum unum et mancipium Radulphum. Item Odoni mansum unum et mancipium Borgodonem. Item Rikberto advocato mansum unum cum mancipio Mane. Item eidem mansum unum cum Huicone mancipio. Item eidem mansum unum cum Reino fo mancipio. Item eidem mancipia IX, quæ Teutonice vocantur Entlope. Item Waldingo v mancipia. Item Henrico de Botwile dedit v mansos cum mancipiis suis qui sunt beneficium Helpradi dapiferi nostri. Item eidem iv mansos quorum unus de beneficio Tankerudi, iii de*

ecclesiæ restituit. Salubre itaque nobis exemplum et commonitorium in protegendis et adjuvandis de cætero Ecclesiis præstabitis, si bonum quod in eadem Ecclesiæ ad laudem Dei inchoavimus, secundum petitionem prædicti venerabilis abbatis stabile et firmum vestra auctoritate feceritis. Valete.

IX.

Henrici comitis Namurensis ad Eugenium. — Se paratum esse ea observare, quæ Treveris in curia papæ ordinata fuerant, de causa quæ ipsum inter et archidiaconum Vir dunensem vertebatur

(Anno 1148.)

[MARTEN., *ubi supra*, col. 244.]

Reverendo Patri et domino suo EUGENIO sanctæ Romanæ Ecclesiæ summo pontifici HENRICUS comes de Namuro et Lutzelemburch, devotionem filii cum fidei servitio.

Sicut inter me et Richardum, archidiaconum Vir dunensem, in curia vestra Treveris, mediante Clarevallense (146) abbate, ordinatum fuit, et in vestræ societatis præsentia confirmatum, ita die constituta observare et adimplere modis omnibus postmodum volui sub testimonio Vir dunensis (147) episcopi et Corbeiensis abbatis. Sed ipse Richardus archidiaconus valde ingeniose cœpit occasiones quærere, qualiter a propositis conditionibus recederet, et Anselmum quemdam, liberum hominem meum, atque alios quosdam studiose sollicitavit, ne homines sui fierent, et ne beneficia, quæ a me habent, ab ipsius inanu reciperent. Ego pro reverentia vestri apostolatus in prædictis conditionibus et placito permanere absque dolo et sine fraude volo, cum tamen, si in gratia vestra fieri..., ut me de hac causa coram meo iudice pulsaret, et in foro, cui hæc jurisdictio pertinet, super litigare vellet, paratum me modis inveniret. Ea propter paternitatem vestram humilli supplicatione deprecor, ne in me vobis obedientem, et ea quæ præscripta sunt observare cupientem sententiam mittatis, vel terram meam sub aliquo interdico ponatis; quatenus vestræ personæ excellentiam tanto plus diligere

beneficio Brunonis. Item Arnaldo mansum unum qui nobis pertinet. De curia in Heppenstide dedit Henrice advocato duos mansos Odikoni advocato unum mansum, Eyponi i mansum. De curia Inwilde dedit Odikoni advocato duos mansos, Ricberto advocato iv mansos, Herimanno advocato unum mansum, Heinricho advocato iii mansos qui sunt beneficium Helpradi dapiferi mei, Tezzoni unum mansum qui est beneficium Heinrichi clerici. Item Rikberto advocato xxiv mancipia qui Teutonice vocantur Entlope. Et hæc omnia fere ad præbendam congregationis pertinent. Apud Bardenwich dedit in beneficio iii marchas. In curia Wichmannesburg dedit in beneficio xxxix mansos, et de indominicata terra xii mansos cum tribus domibus et curtibus earum, dedit insuper xx villas Slavicas ad eandem curiam pertinentes. Inter Bodenhusen et Sutherburg dedit xxv mansos et de indominicata terra viii mansos, cum duabus domibus et curtibus earum et villas Slavicas xiiii et unam dimidiam. Item Walthardo sub advocato iii mansos. Item Gerardo ii mansos.

(146) S. Bernardo qui tunc Treveris cum Eugenio versabatur.

(147) Alberonis episcopi scilicet et Wibaldi abbatis.

valem, et ad defensionem Ecclesie Dei esse de A
volor.

Conradi imperatoris ad Eugenium. — Ut prapositionem Xantensem Thiebaldum capellano suo canonice electo conferre dignetur.

(Anno 1149.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, II, col. 365.]

Litteris paternitatis vestre plenis plissimi affectus, plenis lætitiæ et gratulationis, per altam paginam et per alios nuntios plenius respondere crevimus, et de nostro statu ac regni a Deo nobis commissi ordinatione pressius quædam magnitudini vestre intimare. Sed fervente interim non fictæ circa vos charitatis igne, beatitudinem vestram filiali ac sincera dilectione salutantes, obnixè rogamus ut prima post reditum nostrum petitio apud vestram sanctitatem exauditionis aditum inveniat. Coloniensis archiepiscopus (148) ab officio episcopali a vestra æquitate suspensus est, atque ideo ad vestre manus ordinationem pertinere credimus, quidquid pontificalis et canonici juris in episcopo suo esse dignoscitur. Et quoniam Xantenses clerici post obitum prepositi sui B. pari fere affectu et canonica voce filium vestrum, nostrum scilicet dilectum capellanium (149) Thiebaldum in prepositum sibi elegerunt, exceptis paucissimis, quorum ætas et discretio in nullis habenda est, benignitatem vestram attente monendo rogamus, ut prædictam præposituram pro nostre dilectionis intuitu præuominato clerico nostro conferre non abnuatis, quem aliquando vacante tunc præpositura absque ulla reclamatione elegerant Xantensis Ecclesie canonici. Eandem præposituram obtinuit quondam H. præpositus, præstante sibi bonæ memoriæ papa Innocentio, cum defuncto Hugone (150) archiepiscopo Coloniensis cathedra vacaret, quod etiam simili forma vestre sanctitati licere et convenire non dubitamus.

XI.

Ejusdem ad eundem. — Scribit in gratiam Thiebaldi prepositi Xantensis et Ottonis clerici.

(Anno 1149.)

[MARTEN., *ibid.*, col. 339.]

Dilectissimo in Christo Patri suo EUGENIO sanctæ Romanæ Ecclesie summo pontifici CONRADUS Dei gratia Romanorum rex et semper Augustus, filialem per omnia dilectionem et debitum in Domino reverentiam.

Gratum nobis valde est, et in secreto cordis nostri memori benevolentia collatum, quod dilectum capellanium nostrum Thiebaldum pro nostre dilectio-

nis et intercessionis respectu in Xantensi præpositura præexistis. Dignum enim et justum esse arbitramur, si prædecessorem vestrorum ac nostrorum, virorum utique sanctissimorum ac sapientissimorum instituta et jura servantes, illas personas diligere ac sublimare curemus, quæ a vestre sanctitatis misericordia in sacrosanctæ matris nostre Romanæ Ecclesie gremio benignius confoventur, sicut vestra benignitas eos, quos nostra clementia propensiori bonitate evehere dignatur, honorare et amplificare sollicita est. Et quoniam non inchoasse sed perfecisse virtutis est, excellentiam vestram intime rogando monemus, quatenus eadem benedicta et larga manus vestra, quæ in prædicta persona gratiæ et honoris bona fundamenta jecit, ædificare ad perfectum non abnuat: videlicet si Coloniensis misericordiam vestram obtinuerit, et officii sui plenitudinem recuperaverit, non noceat præposito, qui a vestra manu tanquam a beati Petri manu investitus et promotus est. Cæterum quia vestra discretio, sicut nobis scriptis, sacrorum canonum et sanctæ Romanæ Ecclesie sanctionibus contraire non potest, nec debet, nos de talibus statuendis et firmandis vestram nolumus sollicitare prudentiam, sed tamen quod firmari non debet, tolerari potest, ut de dispensationis temperamento fructus multiplicetur in recompensationis incremento. Hoc propterea dicimus, quod incongruum esse credimus, ut aliquis in Ecclesia Dei circa hanc personam, quam vos sublimastis, rigorem canonum quasi vestigia vestra sequendo teneat, in aliis vero personis, quas vos ignoratis, pro arbitrio suo remittat. Si ergo aliqua Ecclesia pari voto et unanimi assensu eundem virum, ut auferat opprobrium ejus, apprehendere voluerit, tanto debet circa ipsum gratiæ dispensationis esse inclinatio, quanto certius cognoscitur vestre sanctitati pro nostre dilectionis interventu esse acceptior. Cæterum, sicut proxime vestram sublimitatem rogavimus, quatenus quemdam liberum hominem nostrum Ottonem, qui apud vestram discretionem infamatus est, quod cujusdam clerici Vitzzeburgensis, Conradi videlicet nasum truncaverit, ab excommunicatione, qua pro hoc innodatus est, absolvi faceretis, quoniam ab eodem clerico super eadem re in nostra curia pulsatus, iudicio gentis suæ et curiæ nostre, quod innocens esset, iuramento comprobavit, ita et in præsentem attente facimus, rogantes ut per præsentem nuntium tam nobis quam Bavemburgensi episcopo super eodem negotio rescribatis. Salutem dilectam paternitatem

(148) Arnoldus, qui in concilio Remensi cum Magantino archiepiscopo de Simonia accusatus, a summo pontifice depositus dicitur in Gallia Christiana, tametsi ab officio suo tantum suspensus hic memoratur.

(149) Is erat archidiaconus Coloniensis, ut discimus ex Wibaldi ad eum epistola infra referenda.

(150) De quo Albericus in Chronico ad annum 1138: *Hugo, post Brunonem electus Coloniensis archiepiscopus, dum Romam iret consecrandus, peregre est defunctus, intra duos menses vita et sacerdotio functus, in Apulia apud Mel, hanc quiescit.*

vestram dilectus vester in Christo filius Henricus A Junior rex Romanorum.

XII.

Ejusdem ad eundem. — Ut Arnoldum Coloniensem archiepiscopum benigne suscipiat, ac suæ sedi restitutum remittat.

(Anno 1149.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, col. 384.]

Dilectissimo in Christo Patri EUGENIO sanctæ Romanæ Ecclesiæ summo pontifici, CONRADUS Dei gratia Romanorum rex et semper Augustus, filialem per omnia dilectionem et debitam in Domino reverentiam.

Quam gratus sit sacræ menti vestræ honoris nostri status, ac nostræ personæ sospitas, regni que nobis a superna majestate collati pax atque tranquillitas vestræ magnitudinis affatus, quos post reditum nostrum a Hierosolymitana expeditione primos accepimus, evidenter patefecerunt; nos vero pari circa vos pietatis studio excitati, graviter et moleste serimus quidquid in venerabilem personam vestram et in res sacrosanctæ matris nostræ Romanæ Ecclesiæ, cujus nos a Deo defensores ordinati sumus, perperam agitur. Sed ad eosdem vestræ beatitudinis apices respondere distulimus, donec in proximo, præstante Domino, tales ad vestram sublimitatem legatos dirigamus, qui et litteris nostris et viva voce sua de omni proposito nostro vestram debeant sanctitatem certificare. Cæterum ad præsens nostræ instantis et obnoxie petitionis summa hæc est, ut quia gremium suum redeuntibus nunquam sancta mater claudit Ecclesia, venientem ad vos Arnoldum venerabilem Coloniensis Ecclesiæ archiepiscopum, paterna cum pietate suscipiatis, et eum cum integritate honoris sui pro nostræ dilectionis intuitu ad nos remittatis (151). Nec enim credi oportet quod de contumacia vobis suam exhibere præsentiam recusaverit, sed cum sit et senio et assidua ægrotatione confectus, tantum laborem arripere non potuit, præsertim cum per absentiam ejus non parvi motus et implacabiles discordiæ oboriri potuerint, quæ et personæ nostræ importunos labores et regno nostro non modicas incommoditates ingerere valent. Superest ut nos toto pietatis affectu, ut facitis, diligatis, et a nostra parte religiosum boni filii consilium et auxilium exspectetis.

XIII.

Ejusdem ad eundem. — Ratisbonensem episcopum Jerosolymam tendentem ipsi commendat.

(Anno 1130.)

[MARTEN., *ibid.*, col. 401.]

Dilectissimo in Christo Patri suo EUGENIO, sanctæ Romanæ Ecclesiæ summo pontifici, CONRADUS Dei gratia Romanorum rex et semper Augustus, filialem dilectionem et debitam in Christo reverentiam.

(151) Hæc epistola nullum habuit effectum; nam papa archiepiscopum ut dignitati suæ restitueret, nullatenus potuit persuaderi.

Fidelis noster vestræ sanctitatis filius Ratisbonensis episcopus, licet in rebus regni nostri plurimum nobis opportunus esset et commodus, detineri tamen nequaquam potuit, quin ob fidei ardorem et solvendi voti desiderium sub signo Crucifixi Jerosolymam tenderet. Quæ ad vestræ celsitudinis præsentiam venientem, pro nostræ dilectionis interventu paterna benignitate suscipietis, et adjutum in his quæ sua necessitas poposcerit, tam per manus vestræ protectionem, quam per fidelium vestrorum suffragia, vestraque benedictione roboratum hilariter ad sui propositi complementum dimittetis. Implevit enim amaritudine animam illius verbum, super quo vestræ sanctitati suspectus effectus est. De quo nos ei veraciter testimonium perhibemus, quod ipse nec Christianum exercitum vendiderit, nec prodiderit, nec sacrosanctæ matris nostræ Romanæ Ecclesiæ dignitatem in aliquo minuerit.

XIV.

Ejusdem ad eundem. — Mittit ad eum legatos, rogatque Eilulfum abbatem monasterii Morbacensis ab eo confirmari, et Ottonem clericum absolvi.

(Anno 1150.)

[MARTEN., *ibid.*, col. 404.]

Dilectissimo in Christo Patri suo EUGENIO, sanctæ Romanæ Ecclesiæ summo pontifici, CONRADUS Dei gratia Romanorum rex et semper Augustus, filialem per omnia dilectionem et debitam in Domino reverentiam.

Postquam, Deo propitio, nostram fragilitatem moderante, ab expeditione Jerosolymitana reversi fuimus, vestram beatitudinem salutarem et sacrosanctam matrem nostram Romanam Ecclesiam visitare per sublimes legatos nostros disposuimus; sed, Deo extendente manum suam in retribuendo, tam gravi et tam diutina corporis infirmitate afficti sumus, ut a rebus agendis cessare cogemur. Verum, recepta nunc per divinæ pietatis indulgentiam sospitate, in ejusdem voluntatis proposito perseverantes, eosdem legatos ad vestræ celsitudinis præsentiam destinare communicato principum consilio statuimus, ut tam de Ecclesiæ quam de regni statu et utilitatibus ea vobiscum tractare et ordinare possimus, per quæ et populus Christianus in pace ac timore Dei vivere, et imperium Romanum in pristina dignitatis robor reformari, Deo auctore, valeant. Causam Morbacensis monasterii a latoribus præsentium viris utique religiosis ac prudentibus plenus intelligere potestis, quæ in conspectu et præsentia Basileensis episcopi, in cujus parochia idem monasterium consistit, nec non Constantiensis, Bambergensis, Eistadensis, ac Spirensis episcoporum, nec non abbatis Corbeiensis et aliorum multorum tam abbatum quam religiosorum atque litteratorum virorum diu tractata et diligenter discussa est et ex ordine juris ac rationis ad hunc finem perducta,

ut quia concors in malis præfati monasterii congregatio, quibusdam tamen eorum contradicentibus, personam vitiiis suis consentientem elegerat, nos auctoritate Regulæ sancti Benedicti edocti, adhibito episcoporum et abbatum suffragio, non sivimus pravorum prævalere consensum. Ad reformandam itaque religionem et restaurandum regni nostri honorem præfecimus eidem monasterio virum venerabilem ac religiosum Eilulfum, Erliaensem abbatem, cujus admittentis industria prædictum monasterium ab antiquis spurcitiis emundetur. Quod factum, ut a vestræ sanctitatis benedictione roboretur, attente monendo rogamus, nec inclinetis aurem vestram censoribus illis pseudomonachis, qui episcopum Basileensem nihil de eodem negotio tractantem ad vestram præsentiam appellaverunt. Etenim tam temeræ provocaciones totam ecclesiasticam disciplinam subvertunt, et omnem juris ordinem confundunt. Præterea sublimitatem vestram intime rogamus, quatenus quendam liberum hominem nostrum Ottonem, qui apud vestram discretionem infamatus est, quod cujusdam clerici Wirceburgensis, Conradi videlicet, nasum truncaverit, ab excommunicatione absolvi faciatis, quoniam ab eodem clerico super eadem re in nostra curia pulsatus, iudicio gentis suæ et nostræ curiæ, quod innocens esset, comprobavit: cui actioni filius vester, noster utique amicus Guido cardinalis interfuit.

XV.

Ejusdem ad eundem. — Petrum Capuanum archiepiscopum, cujus ope sanitatem recuperaverat, ei commendat.

(Anno 1150.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, II, col. 406.]

Dilectissimo in Christo Patri suo EUGENIO sanctæ Romanæ Ecclesiæ summo pontifici, CONRADUS Dei gratia Romanorum rex et semper Augustus, filialem per omnia dilectionem, et debitam in Domino reverentiam.

Deo propitio res nostras moderante, et per adversa et prospera vitæ nostræ cursu dispensante, post reditum nostrum a Jerusalemiana expeditione, gravi et longa infirmitate decubimus, sed eadem, divinæ bonitatis gratia nostræ saluti consulens, providerat nobis Petrum (152) Capuanæ Ecclesiæ quondam archiepiscopum, virum in arte medicinæ absque ulla dubitatione peritissimum. Divina itaque nobis clementer misericordia et cooperante prædicti viri studio ac diligentia, integram sospitatem nos recipere gaudemus, atque ad res imperii gerendas, quas, interveniente invaliditudinis obstaculo, inter miseramus, nos tota animi intentione viribus receptis accingimur. Paternitatem itaque vestram, quam vera charitate diligimus, et de qua plurimum confidimus, attente monendo rogamus ut prænominato curatori nostro apud vestram celsitudinem tam in honore quam in utilitate assequenda valeat, quod

(152) De huius archiepiscopi pontificatu altum in Italia sacra silentium, ubi locum habere debet inter

A ex arte sua nobis profuit, et Ecclesiam suam, quam ei beatæ memoriæ papa Innocentius in urbe Roma tradidit, cum omnibus aliis rebus suis quiete et honeste possideat, nec ei aliquam molestiam in omnibus rebus sibi pertinentibus inferri patiamini.

XVI.

Ejusdem ad eundem. — Mittit ad eum oratorem magistrum Henricum, curiæ suæ notarium.

(Anno 1150.)

[MARTEN., *ibid.*, col. 410.]

Dilectissimo in Christo Patri EUGENIO, sanctæ Romanæ Ecclesiæ summo pontifici, CONRADUS Dei gratia Romanorum rex et semper Augustus, filialem per omnia dilectionem et debitam in Domino reverentiam.

B Ex quo nos propitia divinitas a partibus Orientis post multa pericula terra marique suscepta sanos et incolumes ad propria reduxit, quia non licuit sanctam ac venerabilem paternitatem vestram facie ad faciem corporalibus oculis intueri, proposueramus aliquos de magnatibus nostris ad vos dirigere, ut tam de statu sacrosanctæ matris nostræ Romanæ Ecclesiæ et aliarum Ecclesiarum, quam de imperii Romani reformanda dignitate discretissimi consilii vestri sententiam familiari et intima inquisitione acciperemus. Sed primo detinuit nos gravis infirmitas, a Deo nobis ad correctionem data, quæ nos in tantum sex fere mensibus afflixit, ut majoribus rebus gerendis pene essemus inutiles. Quæ occasio aliquorum aluit audaciam, et quorundam motuum excitavit seminaria, ad quæ sopienda et comprimenda, cum sospitatem munere celsi stituissemus adepti, tota nos animi vigilantia præcinximus. Et nunc de bonis principiis opportunum finem cum Dei gratia sperantes, misimus impræsentiarum ad vestram celsitudinem magistrum Henricum curiæ nostræ notarium, virum utique prudentem et honestum, et nobis, ut scitis, familiarem et acceptum, qui vestræ discretionis extra præsentium literarum seriem quædam de voluntate nostra ac rebus nostris viva voce intimabit, cui credere nullatenus dubitabitis.

XVII.

Baldvini Noviomensis episcopi ad Eugenium. — Nartrat quomodo inter molestias et opprobria monachos religiosos in Ecclesiam Compendiensem induxerit locu canonicorum vita infamam.

(Anno 1150.)

[DUCHEM., *Hist. Franc. script.*, IV, 544.]

D Sanctissimo Patri et domino EUGENIO Dei gratia summo pontifici, BALDUINUS Noviomensis Ecclesiæ minister indignus, quidquid boni potest oratio vel affectus.

Onerastis ut dominus et magister humeros imbecilles adeo, ut in exsequendi operis injuncti sollicitudine perurgente pene virtus exhausta deficeret. Nec enim leve vel modicum, Ecclesiam Compendiensem tam celebrem, tam famosam, tanta denique Gaufridum, qui anno 1138 decessisse videtur, et Alphanum, qui velisse dicitur ab anno 1163 ad 1185.

XVIII.

Conradi imperatoris ad Eugenium papam. — Ut Herimanni Trajectensis episcopi electionem confirmet, et comitem de Ara ab excommunicatione absolvat.

(Anno 1151.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, II, 483.]

Dilectissimo Patri suo EUGENIO sanctæ Romanæ Ecclesiæ summo pontifici CONRADUS Dei gratia Romanorum rex et semper Augustus, filialem per omnia dilectionem et debitam in Domino reverentiam.

Vacante Trajectensi episcopatu post discessum piæ memoriæ Hariberti episcopi, nāsimus ad eandem Ecclesiam legatos nostros cum mandatis, motus temerarios qui in rebus hujusmodi suboriri solent et direptiones rerum ecclesiasticarum fieri auctoritate nostra prohibentes. Mandavimus etiam ejusdem urbis clero, honoratis et populo ut, depositis partium studiis, sese electioni futuræ in spiritu concordiæ et humilitatis præpararent, nec tale aliquid animositate certandi committerent, in quo libertas electionis canonicæ jus libertatis amittere convinceretur. Verum ipsi libertatem pietatis a Patribus indultam in velamen malitiæ assumentes, disensionibus et ambitione rem totam perturbare cœperunt, et longo tempore tantum potestatis tam in spiritualibus, quam in secularibus rebus magnitudinem absque rectore fluctuare permiserunt. Cæterum ad animum rediens majoris ecclesiæ præpositus, et ejusdem ecclesiæ decanus, cum reliquo clero et universis nobilibus unanimi consensu in dominum Herimannum ecclesiæ Sancti Gereonis in Colonia præpositum, virum scilicet integræ vitæ et probati testimonii, convenerunt. Sed quidam ministeriales ejusdem ecclesiæ, tumultu facto, armisque illatis, coegerunt quosdam de eodem clero denominare et quodam modo eligere Frithericum præpositum Sancti Georgii in Colonia, hominem videlicet infra ætatem et ordines, cujus ignorantia fautores ipsius ad subversionem Ecclesiæ abuterentur. Nos itaque de tantæ Ecclesiæ ruina compassione clementi condolentes, iterato nūsimus eis cum præceptis regalibus legatos, imperantes eis, quatenus omni occasione postposita, mediante Quadragesima, quæ transacta est, nostro sese conspectui præsentarent, accepturi ex regio more contentionum finem, et urbis suæ dominum, qui melioribus suffragiis juvaretur. Venit itaque præfatus Hermannus ad præsentiam nostram cum suis electoribus, sed illi, qui juvenem elegerant, juveniliter agentes, neque venerunt, neque canonicam excusationem seu legitimam transmiserunt, nisi quod prædicti FrithERICI præpositi... comes videlicet A. absque attestatione cleri et populi, et certis per epistolas mandatis venit, et negotium differri postulavit. Verum nos, adhibito episcoporum et principum et virorum prudentium ac religiosorum consilio, consideravimus electores prædicti Hermannii præpositi sanioris esse consilii, de persona a canonicis institutionibus non discrepante, quibus ex magno fervore assentiebant omnes

auctoritate subnixam, in alium statum quamvis A præcipuum derepente convertere, cum in hujusmodi clericis, si tamen clerici, consuetudo principetur antiqua, plusque deterius inolitum quam melius insolitum placeat et delectet. Sed ecce probatis nos ad aquas contradictionis, ubi vexatus est ille venerabilis Sancti Dionysii abbas, vestræ sanctitatis servus fidelis et prudens. Mirabiles elationes maris experti sumus, sed mirabilior et longe potentior in altis Dominus et summus Pontifex ejus, qui miserunt nos. Denique perurgente sancia obedientia vestra, cum sciremus scriptum esse, *Servus sciens voluntatem domini sui, et non faciens digna, plagis vapulabit multis*: voluntati vestræ propensius inhærentes, suscepimus opprobria clericorum exprobrantium Deo et vobis, et initiavimus locum vere sanctum religioni et ordini: monachos deputavimus, abbatem virum religiosum et strenuum canonicæ electum constituimus, et in festivitate beatorum martyrum Cornelii et Cypriani, quæ celebritas ibi maxima est, abbatem ipsum solemniter benediximus, et erit benedictus Deo volente, et gratia vestra confirmante. Sicque impleta veridica illa Domini sententia: *Omnis plantatio, quam non plantavit Pater meus cælestis, eradicabitur*. Succisa est arbor, quæ etiam terram occupabat, et plantata est oliva fructifera in domo Dei quæ de misericordia vestra sperat plurimum, et ad præsens indiget quamplurimum. Manus domini regis filii vestri gloriosi principis fuit nobiscum, quem vere in hoc opere probavimus servum Dei viventis, qui dicere possit: *Domine, dilexi decorem domus tuæ*; et illud: *Zelus domus tuæ comedit me*. Quomodo satagebat, quomodo ardebat igne Dei, ut fieret ista mutatio dexteræ Excelsi? Sed et ipse nobiscum bibit de torrente, confusionem accepit, dissimulavit injuriam, distulit majestatem. Prima die vocavit nobiscum clericos in capitulum: non venerunt. Sequenti die ipsemet profectus est, et vix eo compellente venerunt. Lectæ sunt litteræ, quas præfato abbati pro hoc opere per me direxistis, ut scitis: sed nec vestræ auctoritati delatum est. Vidimus ibi superbiam Moab, superbus est valde. Taceo quæ postea manus flagitiosa peregit, et quomodo fraude et præter horam intravit ecclesiam, reliquias sanctas asportare molitus. Quod et ex parte fecit, D funes pendentes præcidit, ne forte ad sonitum signorum populus conveniret. Quæ omnia præsentium lator sanctitati vestræ melius declarabit. Quid plura? Superest, domine, ut quod nutu Dei et vestro bonum accepit initium, auctoritas vestra stabilire, munire, confirmare studeat in perpetuum. Unde vivant monachi non habent. Clerici, tam foranei quam intranei, qui beneficia possident, nihil eis communicare volunt, sed magis habere videntur fiduciam, quod Jordanis influat in os eorum. Rigatio plantationis novellæ in manu vestra est, domine: ne arescat, ne deficiat, quod omnino inimicus molitur. Pluviam voluntariam segregate hæreditati Dei et vestræ.

nobiles ac præpotentes ejusdem terræ, qui Trajectensem Ecclesiam et in pace legibus honestant, et in bello armis defensant. Itaque quia in nostra præsentia nulla contradictio juxta juris ordinem huic electioni opponeretur, cum omnis Ecclesia in nostram præsentiam esset vocata, judicatum est ab episcopis et principibus nullam nos debere moram probabilibus desideriis inserere, sed personam absque vi et ulla mala machinatione electam, et in sacris ordinibus ætate congrua inventam provehere. Proinde celsitudinem sacerdotii vestri, quam vera in Domino charitate amplectimur, attente monendo rogamus, ut opus a nobis laudabiliter inchoatum, benedictione sacræ manus vestræ perficere et confirmare non abnuatis, et labentis Ecclesiæ Trajectensis ruinam celeri benedictione fulciatis. Rogamus præterea sanctitatem vestram pro nostro consanguineo nostro comite de Ara, quem quidam clericus nomine Jonathas per subreptionem a vobis excommunicari fecit, quatenus eum a Leodiensi episcopo absolvi facialis, eo scilicet rationis moderamine, ut, postquam fuerit absolutus, synodaliter vocetur, et causa, quæ super quadam Ecclesia inter eos agitur, canonico judicio decidatur.

XIX.

Henrici, episcopi Leodiensis ad Eugenium. — Petit confirmari electionem Arnaldi Coloniensis archiepiscopi.

(Anno 1151.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, II, 487.]

Reverendo Patri suo et domino EUGENIO, summo et universali sanctæ Romanæ Ecclesiæ pontifici, H. Dei gratia Leodiensis Ecclesiæ humilis minister, tam devotam quam delitam totius subjectionis obedientiam, et promptum ac fidele in omnibus obsequium.

Post decessum bonæ memoriæ A. Coloniensis archiepiscopi, Coloniensis Ecclesia nos et alios ejusdem metropolis suffraganeos ad diem electionis futuri antistitis ordine canonico evocavit, et præmissis jejuniis et litaniarum obsecrationibus, et invocata sancti Spiritus gratia, et exorato eo, a quo est omne datum optimum et omne donum perfectum, quique facit unanimes habitare in domo, elegit sibi, remoto omni privato studio, communi omnium, non dicam favore et assensu, sed desiderio et acclamatione, Arnoldum ejusdem ecclesiæ majorem præpositum, regiæ curia cancellarium, virum utique moribus et natalibus, ordine et ætate, et omnis prudentiæ ratione sacerdotali officio congruentem, qui vitæ merito et doctrinæ scientia tam possit prodesse quam præesse. Tanta quippe fuit actionis illius in tempore brevitatis, ut magis videatur esse optatum quam perpetratum, et ipse magis raptus quam electus. Siquidem in quo tunc accusari posse videbatur, ultra regularem modestiam renisus est, et fere inobediens factus trahi potius atque cogi quam vocari compulsus est. Proinde sanctitatis vestræ advoluti genibus, clementiæ vestræ supplices preces effundimus, ut in hac per-

sona tantis omnium votis expedita multiplices Ecclesiæ Coloniensis calamitates relevare dignemini, et unam de pulcherrimis sacrosanctæ matris nostræ Romanæ Ecclesiæ filiabus in pristinum dignitatis suæ statum per manus beati Petri et vestras reformare. Veremur enim et subintellexisse nos pro certo credimus, quod nisi in manu vestra potenti adjutus et confortatus fuerit, onus omnino portare detrectet, et rejecta ad pedes vestræ celsitudinis sindone, qua amictus videbatur, nudus profugiat a vobis.

XX.

Ecclesiæ Coloniensis ad Eugenium. — De electione Arnaldi majoris ecclesiæ S. Petri præpositi in archiepiscopum Coloniensem.

(Anno 1151.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, II, col. 488.]

Reverendissimo Patri suo et domino EUGENIO, sanctæ Romanæ Ecclesiæ summo pontifici, W. decanus, archidiaconi, abbates, præpositi, clerus, honorati et universus populus Coloniensis Ecclesiæ, tam devotam quam debitam totius dilectionis ac subjectionis obedientiam.

Excellentiæ vestræ notitiam præterisse non credimus, quod mater nostra Coloniensis Ecclesia, una utique de inelytis filiabus sacrosanctæ matris nostræ Romanæ Ecclesiæ, cui nunc, Deo auctore, feliciter præsidetis, prompta et alacri non solum constantis, verum etiam efficacia militavit, tum videlicet quando eadem Romana Ecclesia pro assertione veritatis et orthodoxæ religionis ac sanctarum constitutionum defensione arma contra tyrannos sumere, et sese viriliter tueri, et in propriam libertatem vindicare coacta est. In quo certamine quantum universalis status catholicæ Ecclesiæ virium et incrementi suscepisse visus est, tantum procul res nostra familiaris tum in suæ pacis perturbatione, tum in suarum rerum diminutione detrimenti accepit. Siquidem tunc patria nostra occubuisse credenda est, cum, extinctis justitiæ defensoribus, inermis et absque protectore relicta est, tanto ruinæ suæ majorem factura ruinam, quanto sublimatis suæ potiorum perceperat gloriam. Nam ex prælatorum suorum et nostra communi negligentia de celsitudine sua venit in abjectionem, de regula in abusionem, de divitiis in egestatem, in commotionem de tranquillitate, in ignominiam de splendore, in infamiam de nobilitate. Et hoc quidem factum est sanctissimis ac justissimis divinæ providentiæ judiciis, sed a nostra cognitione penitus remotis, cum in omni Patrum nostrorum decessu nostra mens omnium fere et concordia fuerit, ut tales, Deo auctore, in Patres et pastores animarum eligere possemus, qui ad tale onus portandum et ad tantam dignitatem decorandam sufficientes et idonei crederentur. Ovari enim capite languido necesse est omne cor mœrens existere, et a planta pedis usque ad verticem in eodem corpore nullam esse sanitatem. Sed divini ordinis sapientia, quæ attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter, nostras voluntates ad suum nutum convertebat, ut non in utilit-

cationem, sed potius in subversionem nostræ pro-
 cederet electionis conniventia. Omnia tamen suf-
 fragiis et præcipuis votis expetebatur jam tertio is,
 qui nunc, Deo res nostras miserante, electus est,
 quia, ut de patriarcha Jacob legitur: *Erat vir in*
cunctis prospere agens; sed cum suam nimis impor-
 tune prætenderet humilitatem, cœlestem, ut cre-
 dimus, offendeat majestatem. Verum cur diximus
 electus, cum universorum non solum lacrymis et
 precibus, quin etiam violentis manibus sit tractus
 et coactus? etenim post obitum patris nostri Arnoldi
 archiepiscopi, Coloniensis Ecclesia salutem et pro-
 tectionem suam jam a longis retro temporibus esu-
 riens, triduanum jejunium cum desiderio cuncto-
 rum indixit, et comportatis per omnes vicus urbis
 sanctorum confessorum corporibus, Severini, Cun-
 iberi, et Ailulfi, qui Coloniensem Ecclesiam vi-
 ventes in carne plantaverant, et in charitate divina
 dilataverant, Dei omnipotentis clementiam humili
 prece et sincera devotione interpellabant, ut pastor
 æternus, talem suis ovibus pastorem per merita et
 intercessionem prædictorum pastorum ostendere et
 ordinare dignaretur, qui eorum imitando vestigia
 populo Dei posset et utiliter præesse et efficaciter
 prodesse. Die vero qua futuri antistitis erat for-
 manda electio, invocata devotius et attentius sancti
 Spiritus gratia, votis concordibus et pari cunctorum
 ordinum acclamatione taximus ad intronizandum
 virum venerabilem vestræ sanctitatis filium, Arnol-
 dum majoris ecclesiæ præpositum, qui ita ministra-
 verat, ut bono gradu esset dignior, et in modico
 antea fidelis, postmodum supra multa constitutus,
 demum in Domini sui gaudium introiret. Renitens
 vero et reclamans excusabat seipsum, prætendens
 humiliter quam verius virium suarum imbecillitatem,
 et ad memoriam reducens multiplices Ecclesiæ nos-
 træ conquassationes et ruinas, et eos præcipue
 defectus mœrens quod Coloniensis Ecclesia omni
 fere dignitate et potestate, quam a sede apostolica
 præcisis temporibus gloriose acceperat, nudata pro-
 rus et spoliata videretur. Et licet nostræ fraterni-
 tatis universitas in eodem mœre jamdiu conta-
 buerit, tamen de vestra misericordia confisi spe
 bona consolabamur eum, futurum non dubitantes,
 quod vestra clementia ipsius desiderium et nostram
 petitionem nequaquam desereret. Mittimus itaque
 ad vestræ sublimitatis pedes unum de senioribus
 Irael, quem nos novimus, quod senex populi sit
 ac magister, non solum ætate corporis legitima, sed
 etiam senectute mentis et gravitate sacerdotali,
 quatenus divinæ potentæ operatio per vestræ be-
 nedictionis gratiam de spiritu vestro tradat ei, ut
 sustentet vobiscum onus populi. Si enim a vestra
 benignitate non fuerit clementer, quod Deus avertat,

A susceptus, et stola prima, quam Coloniensis Ec-
 clesia jamdudum se dolet amisisse, vestitus, elegit
 abjectus esse in domo Dei sui, magis quam habi-
 tare in tabernaculis peccatorum et sic fructus, qui
 jam in flore apparuit uberrimus, peribit, et terra
 nostra duplici contritione conteretur.

XXI.

*Conradi imperatoris ad Eugenium. De electione Ar-
 noldi archiepiscopi Coloniensis, quam petit confir-
 mari.*

(Anno 1151.)

[MARTEN., *Ampl. Collect*, II, col. 491.]

Dilectissimo in Christo Patri suo EUGENIO, sanctæ
 Romanæ Ecclesiæ summo pontifici, CONRADUS Dei gra-
 tia Romanorum rex et semper Augustus, filialem per
 omnia dilectionem et debitam in Domino reverentiam.
 Coloniensis Ecclesia, quæ sui magnitudine ac
 decore omnes fere Germaniæ et Galliæ præeminebat
 Ecclesias, ad tantam pastorum suorum negligenti-
 am (153) calamitatem deciderat, ut omni tam reli-
 gione, quam dignitate miserabiliter spoliata cerne-
 retur. Deo igitur res humanas moderante, et cujus
 vult miserente, subtractus est ab hac vita ejusdem
 Ecclesiæ antistes A., cujus tempore conquassata
 , lurinum et attrita fuerat, et tunc fideles filii præ-
 fatæ Ecclesiæ clamaverunt ad Dominum, cum tri-
 bularentur, ut de necessitatibus suis eriperet eos.
 Quorum devotas preces Deus ex abdito misericor-
 diæ suæ exaudiens, misit eis spiritum consolationis
 et unanimittatis, ut pari voto, parique sententia et
 cœnsona omnium acclamatione eligerent sibi in Pa-
 trem pastoremque animarum suarum et dominum
 Coloniensis urbis Arnoldum (154) ejusdem urbis ma-
 jorem præpositum, nostræ curiæ cancellarium, pro
 eo quod ejus scientia et honestate cum Dei adjutorio
 et vestra benedictione ac nostro præsidio sperabant
 et pacem in terra revocari, et latrocinia coerceri,
 et reformari leges, et honestari mores. Ipse autem
 ultra humilitatis et obedientiæ regulas reclamabat
 et renitebatur, pro eo quod ad tantas et tam multi-
 plices ruinas intus et foris resarciendas se infirmum
 et debilem arbitrabatur, et sese mori malle vel in
 perpetuum exulare quam matrem suam se prælato
 ab improbis lacerari ac substerni protestabatur.
 Irruentibus itaque in eum tam clero quam honoratis
 et populo, tractus est in ecclesiam violenter, nec
 more vel ordine suo renitens inthronizari potuit,
 dicens hujus consilii et rei summam usque ad ve-
 stræ celsitudinis assensum et jussionem velle dif-
 ferre. Descenderamus tunc ad eas partes Lotharin-
 giæ ad reprimentos motus bellicos, et vindicandas
 latronum incursiones, qui totam episcopatus illius
 regionem rapinis et incendiis perturbaverant, et
 irreparabili metu vastationis cuncta compleverant.
 Ingressi ergo urbem Coloniensem, quæ tota erat

(153) Præsertim Arnoldi, quem Eugenius III ob
 Simoniam ab officio suspendit.

(154) Ex hac Conradi imperatoris ad Eugenium
 papam epistola alisque præcedentibus et subse-
 quentibus emendanda est Gallia Christiana, quæ

Arnoldi II electionem anno 1155 consignat, cum
 Conradus anno 1152, mense Februario, fato fun-
 ctus fuerit, et in ejusdem instrumento anni 1151
 pro Walciodoro superius relato Arnoldus dicatur elec-
 ctus Coloniensis.

coronata gaudio, spe et alacritate tam unanimes in A tam excellentem personam electionis, et nostro celeri ad eandem rem confirmandam adventu, coegerunt nos electores religiosa qualiam et humili violentia a templo, in quo suscepti eramus, non discedere, donec electionem canonice et concorditer factam, regio more confirmarem, et electum ad reformandam pacem et justitias seculares faciendas proverheremus et adjuvarem. Verum ille, solito studio contradicere persistebat, asserens se nequaquam sufficere ad sanandas contritiones eorum. Cum lacrymabili spectaculo tota Coloniensis Ecclesia ad pedes ejus prostrata jaceret, flens et supplicans ut labenti et corruenti matri suæ tanquam pius filius manum accommodaret. Nos igitur de vestra honitate, quam plurimum in Domino diligimus, confisi, promissimus tam Ecclesiæ Coloniensi quam sibi, quod apud sublimitatem vestram modis omnibus obtineremus, quatenus ipsa Coloniensis Ecclesia tum in privilegiis suis antiquis, sed neglectis, at nunc per vestræ benedictionis largitatem renovandis et confirmandis roboraretur, tum persona ipsius pristina dignitate juxta prædecessorum suorum formam honestaretur. Et adfuit divina clementia bonis principiis meliores augens successus, quoniam ad ingressum ejus, nostra cooperante clementia, et bellorum tuba conticuit, et latronum grex tantæ fortitudinis manu perterritus in suæ malitiæ absconso delituit. Proinde sinceritatem vestram attente monendo rogamus, quatenus pro nostræ dilectionis ac petitionis intuitu eundem electum, ad vestræ mansuetudinis præsentiam venientem gratanter suscipiatis, et apostolicæ benedictionis gratia consecratum, cum privilegiis suis renovatis et auctis celeriter ad nos remittatis. Cum enim ex officio Coloniensis Ecclesiæ in Italico regno cancellarius existat, et nobis in Cisalpinis partibus tam ex magnitudine sui principatus, quam ex diutina familiaritate, opportunus et profuturus esse non dubitetur, tum sacrosanctæ matri nostræ Romanæ Ecclesiæ, tum imperio nostro favorabile et fructuosum videtur, si persona idonea majoribus incrementis et majori prærogativa per vos promoveatur.

XXII.

Ejusdem ad eundem.— Expeditionem Italicam pro Ecclesiæ utilitate se parare significat, commendatque Bremensem archiepiscopum et Wibaldum abbatem.

(Anno 1151.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, II, col. 499.]

Carissimo in Christo Patri suo EUGENIO sanctæ Romanæ Ecclesiæ summo pontifici, CONRADUS Dei gratia Romanorum rex, et semper Augustus, filialem per omnia dilectionem et debitam in Domino reverentiam.

Sicut paternitatis vestræ benevolentiam in omnibus nostris nostrorumque negotiis sæpe et nunc experti sumus, sic adhuc in cunctis sentire non dubitamus, celsitudini vestræ hoc repromittentes, quod ad promovendum Ecclesiæ Dei et vestrum hono-

rem, quanta debemus diligentia, semper erimus parati. Inde est, quod nos generalem curiam apud Herbitopolim medio mensis Septembri celebravimus, ibique expeditionem Italicam, receptis a principibus, qui convenerant, fide et sacramentis, efficaciter ordinavimus: in qua rite peragenda, quoniam præsentia et consilio dilecti nostri Har., venerabilis Bremensis archiepiscopi carere nec debemus nec volumus, paternitatis sanctitatem attenta benevolentia rogamus, ut diem et terminum pro conservanda Bremensis Ecclesiæ dignitate sibi constitutum benigne illi remittatis, et causam ipsius usque ad nostrum adventum differatis, hac interposita circumstantia, ut in nostro adventu eadem causa in vestra præsentia secundum tenorem veritatis et justitiæ tern inetur. Confisi enim de vestra sinceritate fretique consilio dilecti nostri O. cardinalis vestri, qui tunc præsens erat, præfatum archiepiscopum, cum jam ad iter faciendum succinctus esset, apud nos retinimus, ut in tanta et tam celeri expeditione eum promptiorem habere valeamus. Sanctitati vestræ attente commendamus charissimum nobis Corbeiensem abbatem Wibaldum, virum utique prudentem, et tam vobis quam sacrosanctæ matri nostræ Romanæ Ecclesiæ per omnia fidelissimum, ut eum pro nostræ dilectionis et petitionis intuitu clementer excipiat, tam in privilegiis suis confirmandis quam in aliis suis petitionibus benigne exaudiat, et aliqua vestræ benedictionis et gratiæ prærogativa insignitum, ad nos cum gaudio celeriter remittatis.

XXIII.

Friderici I imperatoris ad Eugenium.— De electione et coronatione sua pontificem certiore facit.

(Anno 1152, Mart.)

[PERTZ, *Monum. Germ. hist.*, Legg. I, II, p. 89, ex codice Wibaldi Malmundariensi.]

Dilectissimo in Christo Patri suo EUGENIO sanctæ Romanæ Ecclesiæ summo pontifici, FRIDERICUS Dei gratia Romanorum rex et semper Augustus, filialem per omnia dilectionem et debitam in Domino reverentiam.

Patrem patriæ decet veneranda priscorum instituta regum vigilanter observare, et sacris eorum disciplinis tenaci studio inhærere, ut noverit regnum sibi a Deo collatum legibus ac moribus non minus adornare, quam armis et bello defendere. Solemnem itaque imperii Romani morem a proavis nostris, imperatoribus videlicet et regibus, ad nos transmissum sequentes, legatum nostrum, virum et discretum et honestum E. venerabilem Bavenbergensem episcopum, adjunctis sibi H. Trevirensi electo, et A. Everacensi abbate ad vestræ sanctitatis præsentiam et ad Urbem destinare curavimus, ut tam ex præsentis paginæ indicio quam ex ipsorum viva voce de nostris propectibus et totius Ecclesiæ ac regni statu certiores esse possent. Itaque quando placuit terribili, et ei qui aufert spiritum principum, terribili apud reges terræ, in cuius manu

sunt omnium potestates et omnium jura regionum, felix memorix patrum ac nutritorem nostrum gloriosum Romanorum regem Conradum de presenti vita evocare, universi principes regni, tanquam divino Spiritu suscitati, decima septima die post depositionem ejus, in oppidum Frankenevurt, tam per se ipsos quam per responsales honoratos convenerunt, et absque ullius moræ interfecto spatio, eadem die cum ingenti divinitus data concordia, ipsi principes et cæteri proceres cum totius populi favore et alacritate nos in regni fastigium elegerunt. Quinta postmodum die, id est transacta proxime mediante quadragesima, pari et eodem consensu cum benevola populi acclamatione in oppido Aquisgrani nos per sacratissimas devoti filii vestri Arnoldi Coloniensis metropolitani, et venerabilium episcoporum manus oleo sanctificationis regaliter unxerunt, et in solio regni cum benedictione solemniter collocaverunt. Nos vero in multiplicibus regix dignitatis ornamentis, quibus partim per laicorum principum obsequia, partim per venerandas pontificum benedictiones vestiti sumus, regium animum induimus, tota mentis virtute intendentes, ut juxta professionis nostræ formulam, quam ab orthodoxis præsulibus in ipso regni throno et unctione sacra accepimus, honorem vobis et dilectionem, et sacrosanctæ matris nostræ Romanæ Ecclesiæ et omnibus ecclesiasticis personis promptam et debitam justitiam ac defensionem exhibeamus, viduis ac pupillis, et universo populo nobis commissio, legem et pacem faciamus et conservemus. Cum enim dno sint, quibus principaliter hic mundus regitur, videlicet auctoritas sacra pontificum et regalis potestas, omnium Christi sacerdotum obedientix devoti colla submittere parati sumus, ut propriis Divinitate, temporibus nostri principatus, verbum Dei expedite currere non prohibeatur, et paternas regulas ac decreta sanctissimis diffinita conciliis nullus audeat absque pœnæ gravioris vindicta violare, quatenus per studii nostri instantiam catholica Ecclesia suæ dignitatis privilegiis decoretur, et Romani imperii celsitudo in pristinum suæ excellentiæ robur, Deo adjuvante, reformetur. Et quoniam beatitudinis vestræ animum de obitu prædicti serenissimi principis scimus non immerito perturbatum, vobis tanquam patri charissimo constantiter promittimus, quod sicut eidem glorioso quondam regi in regni solio successimus, ita hæreditariam dilectionem tam ad vestram personam omnino specialem, quam ad sacrosanctæ matris

(1155) Pactum quale a legatis Friderici et papæ initum est, exstat inter epistolas Wibaldi abbatis, apud Martenianum t. II Ampliss. Collectionis, ep. 385, cujus textum emendavimus ope codicis Malmundariensis. Confirmationem regiam primus Baronius ad an. 1152, pag. 378, ex codice Cenci Vaticano divulgaverat, tantis vero mendis refertam, ut nostram codicis 1 Vaticano n. 2040, mbr., sec. XIV, XV, ubi folio 53 legitur, innoxiam, merito multo emendationem censeas. Nec tamen vel ita omnia sanata fuisse contendimus; nota enim temporis quo pactum a

A Romanæ Ecclesiæ promptissimam ac devotissimam defensionem suscepimus, hac scilicet ordinis ratione, ut quæcunque ad liberationem et honorationem apostolicæ sedis intenderat et ordinaverat, nos constantiter perficere studeamus, ita ut juxta felicem, ad sanctum virum, Domini promissionem inimicis vestris iniuriam simus, et odientes vos affigamus. Sane prænominatos legatos nostros benignitati vestræ attente committimus, ut eos pro nostræ dilectionis intuitu benigne tractetis, et in suis petitionibus clementer exaudiat, intine etiam rogantes, ut dominum abbatem de Evera nobis, tam in divinis quam in rebus humanis necessarium liberum vobis remittatis.

(Rescriptum Eugenii vide supra inter ipsius epistolas, sub num. 504.)

XXIV.

Friderici I imperatoris pactum cum Eugenio III papa (1155).

(Anno 1153, Mart. 23.)

[PERTZ, *ibid.*, pag. 92.]

In nomine Domini, amen. Hæc est forma concordix et conventionis inter dominum papam Eugenium et dominum regem Romanorum Fridericum constituta, mediantibus cardinalibus Gregorio Sanctæ Mariæ trans Tiberim, Ubaldo Sanctæ Praxedis, Bernhar'do Sancti Clementis, Octaviano Sanctæ Cecilix, Rolando Sancti Marci, Gregorio Sancti Angeli, Widone Sanctæ Mariæ in Porticu, abbatibus Brunone de Caraville, ex parte domini papæ: Anselmo Havelbergensi, Herimanno Constantiensi episcopis, Outhelrico de Lenceburch, Widone Werra, Widone Blandratense comitibus, ex parte domini regis. Dominus siquidem rex jurare faciet unum de ministerialibus in anima regis, et ipse idem manu propria data ille in manu legati domini papæ promittet, quod ipse nec trevam nec pacem faciet cum Romanis, nec cum Rogerio Siciliæ, sine libero consensu et voluntate Romanæ Ecclesiæ et domini papæ Eugenii, vel successorum ejus qui tenorem subscriptæ concordix tenere cum rege Friderico voluerint, et pro viribus regis laborabit Romanos subjugare domino papæ et Romanæ Ecclesiæ, sicut unquam fuerunt a centum annis et retro. Honorem papatus et regalia beati Petri sicut devotus et specialis advocatus sanctæ Romanæ Ecclesiæ contra homines pro posse suo eidem conservabit et defendet, quæ nunc habet. Quæ vero nunc non habet, recuperare pro posse juvabit, et recuperata defendet. Græcorum quoque regi nullam terram ex ista parte maris concedet. Quod si forte ille

rege confirmatum fuisse legimus, medela indiget, qua anno Incarnationis 1153, regni II, indictioni I, assignetur, cum et Fridericum die 23 Martis anni 1152 Coloniæ moratum, et legatos Eugenii, pacti, ut videtur, portitores, Bernardum t. S. Clementis et Gregorium t. S. Mariæ in Transtiberim cardinales, prout ex litteris papæ ad Wibaldum scriptis patet, mense demum Februario aut Martio anni 1153 Alpibus trajectis in Germaniam advenisse constat.— PERTZ, *Monum. Germ. hist.*, Legg. t. II, p. 92.

invaserit, pro viribus regni, quantocius poterit ipsum ejicere curabit; hæc omnia faciet et observabit sine fraude et malo ingenio. Dominus vero papa apostolicæ auctoritatis verbo una cum prædictis cardinalibus in præsentia præscriptorum legatorum domini regis promisit, et observabit, quod eum sicut charissimum filium beati Petri honorabit, et venientem pro plenitudine coronæ suæ sine difficultate et contradictione, quantum in ipso est, imperatorem coronabit, et ad manutenendum, atque augendum, ac dilatandum honorem regni pro debito officii sui juvabit; et quicumque justitiam et honorem regni conculcare aut subvertere ausu temerario præsumperint, dominus papa a regis dignitatis dilectione præmonitus, canonicè ad satisfactionem eos commonebit. Quod si regi ad apostolicam admonitionem de jure et honore regio justitiam exhibere contempserint, excommunicationis sententia innodentur. Regi autem Græcorum ex ista parte maris terram non concedet; quod si ille invadere præsumperit, dominus papa viribus beati Petri eum ejicere curabit. Hæc omnia ex utraque parte sine fraude et sine malo ingenio servabuntur, nisi forte libero et communi consensu utriusque immutentur.

Confirmatio regia.

Venerabili in Christo Patri EUGENIO Dei gratia apostolicæ sedis pontifici, FRIDERICUS Dei gratia Romanorum imperator Augustus, filialem dilectionem et debitam in Christo reverentiam.

Regis majestatis dignitas postulat quæ ad pacis et concordie bonum spectare noscuntur, attenta sollicitudine stabilire, et ut inter regnum et sacerdotium indissolubili charitate bonum ipsum perpetuo perseveret, diligenti studio et exacta diligentia laborare. Hujus itaque rationis prospectu concordiam inferius adnotatam, quæ inter nos et vos, Deo auctore statuta est, sicut ab utraque parte stabilita est et ordinata, ne aliquid arbitrio nostro immutasse videamur, per eadem verba præsentis serie scripti præcipimus adnotari.

In nomine Domini, amen. Hæc est forma concordie etc., ut supra usque ad verba, utriusque immutentur.

Testes autem sunt, quorum nomina infra scripta cernuntur.

Arnoldus Coloniensis archiepiscopus, Hermannus Constantiensis episcopus, Anselmus Havelbergensis episcopus, Arditió Cumanus episcopus, Curriensis episcopus, Wibaldus Stabulensis abbas, Albertus Coloniensis decanus, magister Henricus notarius, Godefridus Viterbiensis capellanus regis. Ex laicis quoque Woelpho dux, marchio Hermannus de Baden, comes Ulrichus de Lenzburch, comes Wernerus de Lenzburch, Anselmus camerarius et ministerialis regni.

Signum domini Friderici Romanorum imperatoris invictissimi.

Ego Arnoldus cancellarius recognovi.

Dat. Constantiæ, decimo Kalendas Aprilis, indictione decimaquinta, anno Dominicæ Incarnatiolis millesimo centesimo quinquagesimo secundo, regnante domino Friderico Romanorum rege glorioso, anno vero regni ejus primo.

XXV.

Bernardi et Gregorii cardinalium epistola ad Eugenium.— Latorem præsentium et commendanti

(Anno 1153.)

[MARTEN., *Ampl. Coll.* II, 561.]

Reverendo Patri et domino EUGENIO, Dei gratia summo pontifici B. presbyter et G. diaconus sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales debitum per omnia famulatum.

Latorem præsentium vir nobilis est, et sicut multorum relatione didicimus, bene morigeratus et sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ valde devotus, qui ad limina apostolorum causa orationis, et ad pedes sanctitatis vestræ veniens postulavit, ut eum pietati vestræ litteris nostris commendarem. Eapropter majestati vestræ eum commendantes rogamus, quatenus solita benignitate ipsum suscipiatis, et devotioni circa sedem apostolicam paternam vestram admonitione majora incitamenta præstetis.

XXVI.

Roberti Exoniensis episcopi ad Eugenium.— Contra Hugonem de Cotes, qui canonicorum regularium ordinem reliquerat.

(Anno 1148-1153.)

[Epistolæ Gilberti Foliot, edit. GILES, t. II, p. 151, vide *Patrologia* L. CXC.]

Reverentissimo et sanctissimo domino et Patri EUGENIO summo pontifici, R. Dei gratia Exoniensis humilis episcopus, et sanctitatis vestræ servus, salutem et debitam cum omni devotione obedientiam.

Rogatu venerabilis fratris nostri et amici Gilberti Herefordiensis Ecclesiæ et monachorum Glocestriæ, et maxime pro veritate manifestanda, scripsimus domino Cantuariensi archiepiscopo, apostolicæ sedis legato, veritatem quam scimus de Hugone de Cotes, et eandem vobis eorundem rogatu veraciter scribimus. Relicto, ut audivimus, canonicorum regularium ordine, ut pro certo scivimus, apud nos inclusus factus, non qualiter vellemus apud nos conversatus est. Ut enim de cæteris taceamus, de incontinentia etiam apud vulgus infamatus est, et non immerito, ut credimus. Clericus namque juxta ejus ecclesiam cellam habebat, ut asserit, deprehendit cum eo in cella sua mulierculam, quæ per fenestram cellæ ad eum introierat, et quia non erat alius introitus vel exitus, per eandem exivit. Quam cum super introitus sui causa conveniret, nihil conveniens, nihil honestum respondere potuit. Hac igitur ejus inhonestate et infamia, licet ad hoc magnæ honestatis et bonæ famæ viri multum studuerint, nunquam ad plenum sedata, multoties volebat a cella sua exire, et secundo hoc etiam religionis proposito relicto, monachalem ordinem se velle simulat subire. Et certe licet honestorum et religiosorum virorum honesta et religiosa violentia diu detentus, tandem

absque conscientia et licentia nostra, non parvam, A ut audivimus, pecuniam secum asportans exivit, et tamen nec monachicum habitum assumpsit, nec ad claustrum canonicorum unde exierat, rediit. Sed post multam vagationem ad nos rediens, petiit ut in parochia nostra, et in alia hæreditate posset sub eremitæ nescio vel canonici specie habitare, quod nos nullatenus sine vestra vel legati vestri auctoritate, tum propter ejus inconstantiam, tum propter infamiam pristinam permisimus. Quod cum intellexisset, prædictus Hugo post multum temporis ad nos rediens, dixit se præsentiam vestram visitasse, vitæ suæ seriem totam et veritatem vobis revelasse, et sic auctoritate vestra cum hac postulatione et pro-

posito, ad nos redisse, sed de hoc procul dubio mentitus fuisse probatus est, utpote qui nec litteras vestras sibi testes ostendere potuit, nec aliquo vero vel verisimili argumento, quod vos vidisset, vel quo tempore dicebat visitasset, probare. Convicit enim eum quidam clericus noster, qui eo tempore, quo se dicebat vos visitasse, cum domino Roberto bonæ memoriæ cancellario vestra in curia morabatur. Hæc pauca de multis quæ honestius tacenda videntur, vobis scripsimus, ne verbis ejus persuasibilibus, quibus abundat, vel falsa religionis specie quam prætendit, vos decipiat. Valeat sanctitas vestra.

Sancti Bernardi, Petri Venerabilis, Sugerii, Wibaldi abbatibus, ad Eugenium III papam epistolæ vide inter ipsorum Opera.

ANNO DOMINI MCXLVIII

ULGERIUS

ANDEGAVENSIS EPISCOPUS

NOTITIA

(*Histoire littéraire de la France*, t. XII, p. 302)

Quoniam la patrie d'Ulger ne soit marquée dans aucun monument, il est très-vraisemblable qu'il naquit en Anjou (1), puisqu'on le voit, dès son enfance, parmi les élèves de l'école d'Angers. La régularité de ses mœurs et les progrès qu'il fit dans les lettres lui méritèrent d'abord un canonical. Il obtint ensuite l'emploi d'écolâtre après la retraite de Geoffroi Babion, et y joignit, l'an 1113 selon les uns, ou 1119 selon les autres, la dignité d'archidiacre d'Outre-Loire (2).

Le grand nom qu'Ulger se fit par ses leçons attira dans la ville d'Angers l'élite de la jeunesse française. Guillaume Quadradi, fils du baron de Jonsac, élu évêque de Saintes l'an 1127, fut un de ses premiers et plus affectionnés disciples (3). L'historien de l'Université d'Angers rapporte une lettre qu'il lui écrivit peu après son élection, lettre où l'on remarque les traces d'une tendre et vive reconnaissance. Le temps nous a sans doute enlevé plusieurs témoignages semblables de la gratitude de ses autres élèves. Car on voit, par les éloges qui lui ont été donnés dans le temps, qu'il avait acquis des droits sur le cœur comme sur l'esprit de tous ceux qui avaient passé par ses mains.

Après avoir gouverné avec tant de succès l'école d'Angers, il fut jugé digne d'être mis à la tête du diocèse, lorsque l'évêque Renaud de Martigné le quitta pour passer à l'archevêché de Reims. Les Chroniques de Saint-Florent de Saumur et de Saint-Aubin d'Angers placent son ordination en 1125, le xii des calendes d'octobre, c'est-à-dire le 20 de septembre. A peine fut-il installé, qu'il se vit obligé d'aller à Rome pour un sujet que l'histoire ne dit pas (4). Gui d'Etampes, évêque du Mans, et Guillaume, évêque de Poitiers, l'accompagnèrent dans ce voyage. A son retour il renouvela le différend de ses prédécesseurs avec les abbés de Vendôme touchant le rachat des autels. On ne répètera point ce qui a été dit ci-devant (5) pour expliquer la nature de cette contestation. Ulger poussa vivement sa pointe, et trouva toujours une résistance égale à ses efforts. Il avait en tête un homme qui ne lui céda ni en savoir, ni en fermeté, ni en crédit, et qui de plus, avait sur lui l'avantage du bon droit. C'était le célèbre Geoffroi de Vendôme. Les légats du pape mandèrent jusqu'à quatre fois au prélat de cesser ses poursuites, attendu

(1) *Gall. Chr. vet.* t. II, p. 132; Liron. *Singularités hist.* t. I, p. 387.

(2) *Hist. univ. Ang.* t. I, p. 88; Liron. *ibid.*

(3) Egas. *Bul.*, *Hist. Univ. Paris.*, t. II, p. 216

(4) Lobineau, *Hist. de Bret.*, t. II, p. 279.

(5) *Hist. lit.*, t. XI, p. 204-206.